

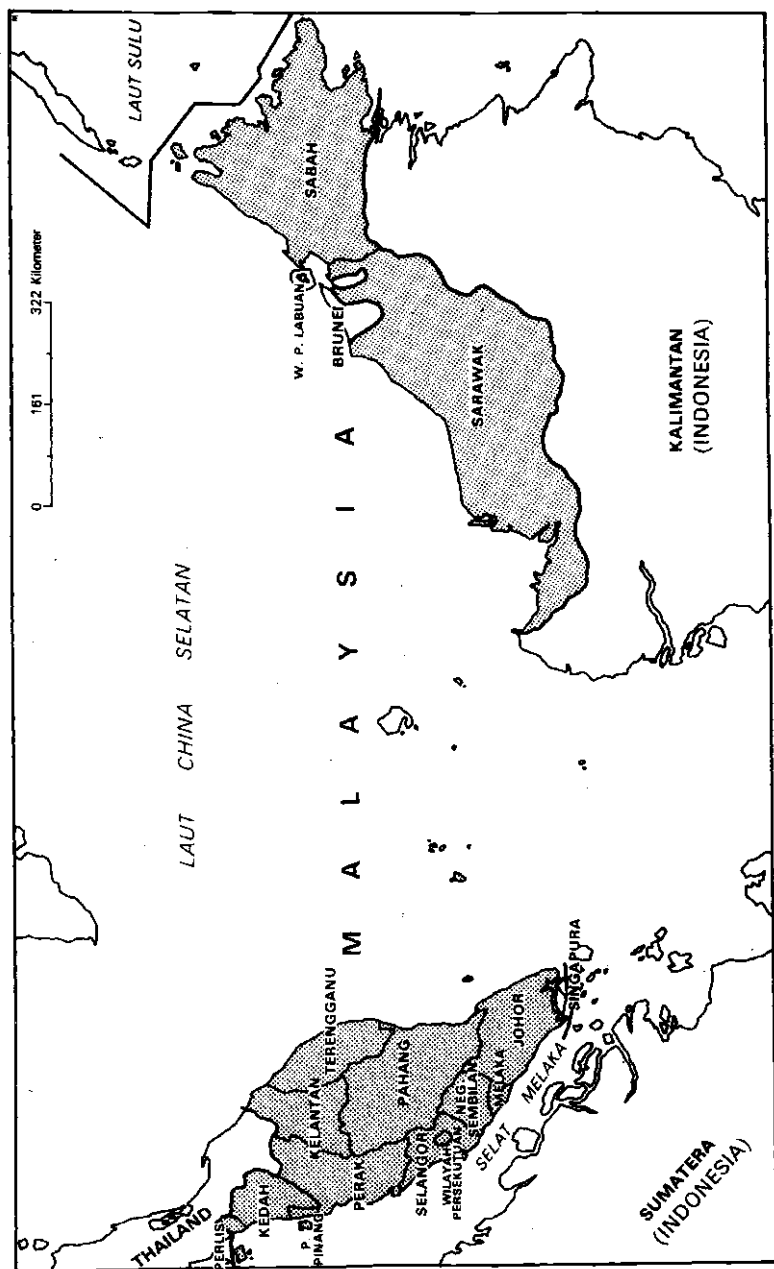
PENDIDIKAN DI MALAYSIA *Sejarah, Sistem dan Falsafah*

SUFEAN HUSSIN

**PENDIDIKAN
DI MALAYSIA**
*Sejarah, Sistem
dan Falsafah*

PENDIDIKAN DI MALAYSIA *Sejarah, Sistem dan Falsafah*

SUFEAN HUSSIN

Dewan Bahasa dan Pustaka
Kuala Lumpur
1996

Cetakan Pertama 1993
Cetakan Kedua 1996
© Sufean Hussin 1993

Hak Cipta Terpelihara. Tidak dibenarkan mengeluarkan ulang mana-mana bahagian artikel, ilustrasi, dan isi kandungan buku ini dalam apa juga bentuk dan dengan cara apa jua sama ada secara elektronik, fotokopi, mekanik, rakaman, atau cara lain sebelum mendapat izin bertulis daripada Ketua Pengarah, Dewan Bahasa dan Pustaka, Peti Surat 10803, 50926 Kuala Lumpur, Malaysia. Perundingan tertakluk kepada perkiraan royalti atau honorarium.

Perpustakaan Negara Malaysia

Data Pengkatalogan-dalam-Penerbitan

Sufean Hussin

Pendidikan di Malaysia: sejarah, sistem
dan falsafah / Sufean Hussin

ISBN 983-62-3047-5

1. Education--Malaysia. 2. Education and State--
Malaysia. 3. Education--Malaysia--
Malaysia. 4. Education--Malaysia--Philisophy

I. Judul.

370.9595

Dicetak oleh
Percetakan Dewan Bahasa dan Pustaka
Lot 1037, Mukim Perindustrian PKNS
Ampang/Hulu Kelang
Selangor Darul Ehsan

KANDUNGAN

<i>Prakata</i>	xi
<i>Penghargaan</i>	xiii
BAB 1 SEJARAH PERKEMBANGAN PENDIDIKAN DI MALAYSIA (1600–1990)	1
1.1 Sejarah Awal Pendidikan di Tanah Melayu	2
1.2 Pendidikan dalam Zaman Pemerintahan Inggeris (1800–1956)	4
1.3 Perkembangan Pendidikan dari Tahun 1957 hingga 1970	34
1.4 Perkembangan Pendidikan dari Tahun 1970 hingga 1990	47
Ringkasan	63
Latihan	64
Nota	70
Rujukan	71
BAB 2 DASAR PENDIDIKAN MALAYSIA	74
2.1 Pengertian dan Latar Belakang	75
2.2 Dasar Pendidikan Semasa Pemerintahan Inggeris	78
2.3 Dasar Pendidikan Selepas Kemerdekaan (1957–1990)	87
2.4 Dasar Involitif dalam Pendidikan	100
2.5 Kualiti Penyertaan dan Pendidikan	104

Ringkasan	112
Latihan	112
Nota	116

BAB 3 FALSAFAH DAN MATLAMAT PENDIDIKAN MALAYSIA

3.1	Apakah Falsafah Pendidikan	119
3.2	Falsafah Pendidikan	129
3.3	Falsafah Pendidikan Malaysia	140

Ringkasan	150
Latihan	152
Nota	155
Rujukan	155

BAB 4 SISTEM DAN ORGANISASI PENTADBIRAN PENDIDIKAN DI MALAYSIA

4.1	Sistem, Organisasi dan Pentadbiran Pendidikan	157
4.2	Organisasi Pentadbiran Pendidikan Peringkat Pusat	163
4.3	Organisasi Pentadbiran Pendidikan Peringkat Negeri, Daerah dan Sekolah	179
4.4	Organisasi Pentadbiran Institusi Pengajian Tinggi	185

Ringkasan	196
Latihan	197
Nota	200

BAB 5 PENDIDIKAN RENDAH DALAM KONTEKS SOSIALISASI DAN PEMBUDAYAAN

5.1	Pendidikan Rendah Sebagai Bibit Polarisasi	203
5.2	Pendidikan Rendah pada Peringkat Awal	205
5.3	Pendidikan Rendah di Zaman Kemerdekaan	211
5.4	Kurikulum Baru Sekolah Rendah (KBSR)	220
5.5	Matlamat Pendidikan Sekolah Rendah	223

Ringkasan	238
Latihan	239
Nota	242

BAB 6 PENDIDIKAN SEKOLAH MENENGAH	244
6.1 Sejarah Ringkas	245
6.2 Pendidikan Menengah Rendah	253
6.3 Pendidikan Menengah Atas	257
6.4 Pendidikan Menengah Tinggi	262
Ringkasan	264
Latihan	265
Nota	266
BAB 7 PENDIDIKAN GURU DALAM PERUBAHAN MASYARAKAT	268
7.1 Perkembangan Pendidikan Guru	269
7.2 Falsafah, Matlamat dan Kurikulum Pendidikan Guru	288
7.3 Beberapa Isu	296
Ringkasan	301
Latihan	302
Nota	305
BAB 8 PERANAN PENDIDIKAN BUKAN FORMAL DAN PENDIDIKAN TAK FORMAL	307
8.1 Konsep Pendidikan Bukan Formal dan Pendidikan Tak Formal	308
8.2 Pendidikan Bukan Formal dan Tak Formal bagi Pembangunan Masyarakat	318
Ringkasan	329
Latihan	330
Nota	332
BAB 9 PENDIDIKAN KHAS UNTUK KANAK-KANAK YANG TIDAK NORMAL	333
9.1 Orang Cacat dan Pendidikan Khas: Satu Perspektif Sejarah dan Sosial	334
9.2 Pendidikan Khas	347
9.1 Falsafah, Matlamat dan Program Pendidikan Khas	353

Ringkasan	363
Latihan	363
Nota	366
BAB 10 PENDIDIKAN TINGGI DAN PEMBANGUNAN NEGARA	368
10.1 Apakah Pendidikan Tinggi?	369
10.2 Falsafah Pendidikan Tinggi	371
10.3 Matlamat Pendidikan Tinggi	377
10.4 Perkembangan Pendidikan Tinggi	381
10.5 Institusi Pendidikan Tinggi	394
Ringkasan	402
Latihan	403
Nota	406
BAB 11 PENDIDIKAN AWAL KANAK-KANAK	407
11.1 Perkembangan Pendidikan Awal Kanak-kanak	408
11.2 Perkembangan Pendidikan Prasekolah di Malaysia	415
11.3 Beberapa Program Prasekolah	428
Ringkasan	436
Latihan	437
Nota	438
Rujukan	439
BAB 12 PROFESIONALISME GURU	440
12.1 Senario Perguruan di Malaysia	441
12.2 Profesionalisme: Konsep dan Keperluan	444
12.3 Etika dan Tanggungjawab Guru	453
12.4 Motivasi, Kepuasan dan Prestasi Guru	458
Ringkasan	467
Latihan	468
Nota	469
BAB 13 PENDIDIKAN BAGI PEMBANGUNAN NEGARA	471
13.1 Kesepadanan Pendidikan dan Pembangunan	472

KANDUNGAN

13.2	Pendidikan Sebagai Pelaburan	488
	Ringkasan	496
	Latihan	497
	Nota	501
BAB 14	BEBERAPA ISU PENDIDIKAN MASA KINI	504
14.1	Sistem Pendidikan Malaysia: Perspektif Matlamat dan Cabaran	505
14.2	Dimensi Integrasi Nasional	514
14.3	Membina Budaya Ilmu Melalui Pendidikan Seumur Hidup	519
14.4	Nilai di Dalam Kurikulum	527
	Ringkasan	536
	Latihan	537
	Nota	538
	Rujukan	538
	<i>Indeks</i>	539

PRAKATA

Buku “Pendidikan di Malaysia: Sejarah, Sistem dan Falsafah” ini telah ditulis dengan tujuan untuk memenuhi keperluan sebagai buku rujukan bagi bakal-bakal guru yang mengambil kursus yang berkaitan di semua maktab perguruan dan universiti di negara ini. Selain daripada itu, tujuan dihasilkan buku ini ialah untuk memberi pendedahan dan liputan komprehensif, setakat yang mungkin, mengenai hal-ehwal perkembangan masa lalu dan kini tentang sistem pendidikan Malaysia agar bakal guru mempunyai pemikiran yang kritikal untuk melihat pelbagai aspek yang mempengaruhi pembangunan, kemajuan dan mutu sistem pendidikan secara menyeluruh. Dengan pengetahuan dan kesedaran itu, diharapkan bakal guru menjadi lebih peka terhadap pencapaian matlamat, hasrat falsafah, objektif dan dasar pendidikan serta isu dan masalah dalam sistem pendidikan negara pada masa kini dan masa-masa akan datang.

Penerbitan buku ini merupakan satu usaha bagi melengkapkan lagi bahan rujukan yang seumpamanya, iaitu tentang sistem pendidikan di Malaysia. Buku ini memberi liputan tentang kandungan pengetahuan dan isu-isu pendidikan bukan secara retorik dan *in situ*, tetapi menggabungkan perbincangan dari sudut sosiologi, ekonomi, pentadbiran, politik dan organisasi agar perspektif yang lebih menyeluruh dapat dilihat terhadap haluan dan penerusan sistem pendidikan, sama ada pada peringkat makro ataupun mikro.

Buku ini mempunyai empat belas bab yang secara umumnya berteraskan tiga bahagian utama, iaitu: Pertama, bahagian perkembangan, dasar dan falsafah pendidikan. Bahagian ini termuat dalam Bab 1 hingga Bab 3. Kedua, bahagian sistem, organisasi dan peringkat pendidikan formal. Bahagian ini terdapat dalam Bab 4 hingga

Bab 10. Ketiga, bahagian aliran perkembangan pendidikan termasuk pendidikan bukan formal dan tak formal serta isu-isu pendidikan masa kini. Bahagian ini termuat dalam Bab 11 hingga 14.

Buku ini bersifat unik dan bukan konservatif kerana setiap bab bukan sahaja memuatkan kandungan yang deskriptif tetapi juga menganjurkan aktiviti pengayaan dalam pelbagai kaedah serta soalan-soalan latihan bagi menguji kefahaman dan kematangan berfikir para pelajar. Dengan itu pelajar akan lebih mudah melihat perspektif dan konteks sesuatu perkara yang berlaku.

Akhir sekali, perlu dinyatakan bahawa buku ini bukan sahaja ditulis bagi mengisi keperluan akademik tetapi juga bagi mengisi keperluan pembaca umum, khususnya para pendidik serta golongan yang terlibat dalam organisasi pendidikan. Diharapkan buku ini menjadi bahan rujukan dan bacaan yang berguna bagi kalangan yang berusaha membangunkan dan mempertingkatkan mutu pendidikan negara.

Sufean Hussin
Jabatan Pembangunan Pendidikan
Fakulti Pendidikan
Universiti Malaya
1992

PENGHARGAAN

Penghasilan sesebuah karya sudah semestinya memerlukan sokongan dan bantuan kerjasama daripada pelbagai pihak. Demikian juga dengan penghasilan buku ini yang tidak terkecuali daripada hal sedemikian. Pengarang buku ini dengan penuh ikhlas merakamkan setinggi-tinggi penghargaan kepada:

- * Allah S.W.T. yang memelihara kesejahteraan kami semua;
- * Profesor Isahak Haron dari Fakulti Pendidikan Universiti Malaya di atas sumbangan penulisan beliau yang bertajuk Pendidikan Sekolah Rendah serta nasihat dan bimbingan beliau semasa buku ini hendak dihasilkan;
- * Puan Asiah Ahmad, pengurus dan editor projek, jurutaip, jurugambar, pembaca pruf, pereka bentuk dan pekerja penerbitan Dewan Bahasa dan Pustaka;
- * Rakan-rakan pensyarah dan Pustakawan di Fakulti Pendidikan Universiti Malaya dan pelatih Jabatan Penulisan U.M. di DBP Sdr. Jaya Singam.

Kepada mereka sekalian diucapkan ribuan terima kasih dan semoga dilimpahi rahmat dan hidayah Allah S.W.T.

Yang Berhormat Menteri-menteri Pendidikan (1957–1992)

Tun Abdul Razak bin Haji Hussein (1955-1957)

Tan Sri Mohd. Khir Johari (1957-1960) (1965-1969)

En. Abdul Rahman Talib (1960-1962) (1964-1965)

Hj. Abdul Hamid Khan (1962-1964)

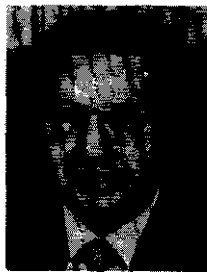
Hj. Abdul Rahman Yaakob (1969-1970)

Dato Hussin Onn (1970-1973)

En. Moham (1973-1974)

Dr. Mahathir Mohamad (1974-1978)

Dato Musa Hitam (1978-1981)

Datuk Amar Sulaiman Daud (1981-1984) (1991 -)

Datuk Abdullah Hj. Ahmad (1984-1986)

Dato' Seri Anwar Ibrahim (1986 - 1991)

BAB 1

SEJARAH PERKEMBANGAN PENDIDIKAN DI MALAYSIA (1600–1990)

Objektif bab ini antara lainnya ialah untuk:

- * Mengemukakan satu gambaran persejajaran ringkas tentang perkembangan pendidikan di negara ini bagi membentuk kesedaran bahawa urusan membangun dan memantapkan sistem pendidikan adalah satu urusan yang kompleks dan rumit.
- * Mengemukakan satu gambaran bahawa pembangunan bidang pendidikan di negara ini memberi pertimbangan kepada faktor politik, sosial, ekonomi, geografi dan agama.
- * Membentangkan kepada masyarakat dan generasi masa kini bahawa dasar dan amalan pendidikan di zaman kolonial Inggeris berkait dengan motif kapitalisme dan mempunyai ciri-ciri elitisme, vernakularisme, diskriminatif bersejaja, menggalakkan polarisasi dan tidak mempunyai matlamat khusus.
- * Memaparkan bahawa usaha pihak penjajah tidak bersungguh-sungguh, iaitu pembangunan sistem pendidikan di negara ini telah diperkukuhkan oleh usaha-usaha orang persendirian, masyarakat tempatan dan persatuan-persatuan pendakwah Kristian.
- * Menyedarkan generasi masa kini bahawa usaha-usaha kerajaan negara ini dalam bidang pendidikan adalah untuk mencapai matlamat integrasi nasional, pembentukan budaya nasional dan untuk membangunkan sumber tenaga manusia untuk kemajuan sosioekonomi.

1.1 SEJARAH AWAL PENDIDIKAN DI TANAH MELAYU

Pendidikan, khususnya yang berbentuk bukan formal, dipercayal telah berkembang bersama-sama dengan penyebaran agama Islam di negeri-negeri Semenanjung Tanah Melayu serta Kepulauan Melayu pada abad keempat belas. Pedagang-pedagang Arab dan India yang beragama Islam yang datang ke kawasan Asia Tenggara telah menyebarkan agama Islam dan merupakan pelopor yang telah memulakan usaha-usaha pendidikan bukan formal dengan cara membina sekolah-sekolah pondok di Perlis, Kedah, Melaka, Terengganu, Kelantan dan Brunei. Perluasan empayar kesultanan Melayu Melaka, Riau dan Brunei pada kurun kelima belas telah turut mengembangkan agama Islam dan institusi-institusi pendidikan bukan formal pengajian Islam di negeri-negeri jajahan takluk kesultanan tersebut.

Pengajian agama Islam biasanya diadakan di surau-surau dan di masjid-masjid pada waktu malam dengan dihadiri oleh golongan dewasa lelaki dan perempuan. Pengajaran diadakan pada sebelah malam kerana guru dan jemaah kelas bekerja pada waktu siang. Guru-guru terdiri daripada imam dan haji yang kadangkala berketurunan Sayid dan Sheikh. Perkara yang diajar, antara lainnya membaca al-Quran dan Tajwid, Tafsir al-Quran, Hadis, Fiqah dan Tauhid.¹

Pengajian agama yang lebih sistematik berlaku di institusi-institusi kecil yang bergelar 'sekolah pondok'. Sekolah ini didirikan atas usaha alim ulama dan masyarakat setempat. Berhampiran sekolah terdapat rumah tuan guru dan asrama pelajar-pelajar.

Sekolah-sekolah pondok ini sering ditemui di kawasan berhampiran pantai dan sungai kerana mod pengangkutan utama di zaman berkenaan adalah sampan dan perahu layar. Sekolah-sekolah dibina daripada papan dan beratapkan daun nipah atau daun rumbia dan kemudahan kelas ialah hanya papan batu (slate) dan qalam. Meja dan bangku duduk dibuat sendiri oleh pelajar-pelajar.

Buku-buku rujukan terdiri daripada kitab-kitab al-Quran, Hadis, Fiqah, Tauhid dan Tasawuf yang didatangkan dari Mesir dan negara-negara Arab yang lain. Pelajaran diadakan selepas waktu subuh, petang dan malam. Pada sebelah pagi pelajar-pelajar menjalankan kerja seperti bertani, menangkap ikan, mencari kayu api dan mengangkat air bagi membantu tuan guru menyaraai hidup mereka semua. Yuran pengajian tidak ditetapkan tetapi mereka yang

Asrama sekolah pondok

berada digalakkan menghulurkan bantuan dan derma bagi memajukan keadaan sekolah. Keluarga pelajar yang kurang mampu biasanya membawa buah tangan berupa beras dan pakaian sekali-sekala untuk tuan guru sebagai tanda penghargaan.

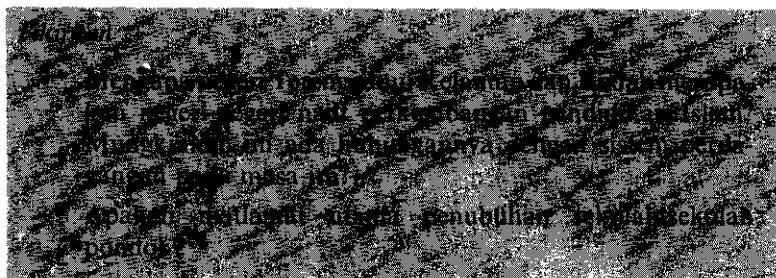
Keadaan pembelajaran yang utama di sekolah-sekolah pondok ialah hafalan (rote-learning), khususnya bagi mata pelajaran al-Quran, Fiqah dan Tauhid. Bagi mata pelajaran al-Quran misalnya, pelajar-pelajar mengeja dan membaca berulang-ulang sehingga mereka dapat menghafaz surah-surah dalam al-Quran dengan lancar. Bagi mata pelajaran Fiqah pula, pelajar-pelajar sentiasa cuba mengingatkan hukum-hukum yang bersabit dengan syariat Islam. Biasanya, seseorang pelajar itu menamatkan pengajiannya di sesebuah sekolah pondok apabila mencapai empat atau lima kali khatam.

Di antara abad kelapan belas hingga lewat abad kesembilan belas, negeri Terengganu, Kelantan dan Kedah merupakan negeri-negeri yang mempunyai ramai tokoh ulama Islam yang telah berusaha mendirikan sekolah-sekolah pondok. Di antara tokoh-tokoh ulama di Terengganu ialah Sheikh Abdul Malik bin Abdullah (Tuk

Pulau Manis), Sheikh Daud bin Abdullah Al-Fatani (Tuk Sheikh Duyung), Sheikh Abdul Kadir dan Sayid Muhamad bin Zainal Abidin. Di Kelantan tokoh-tokoh utama yang terkenal adalah seperti Tuk Selehor, Tuk Padang Jelapang, Tuk Kemuning, Tuk Bacok dan Tuk Kenali. Di Kedah pula, tokoh-tokoh agama yang telah mendirikan sekolah-sekolah pondok ialah Haji Muhammad Taib Mufti, Haji Muhammad Noor, Haji Muhammad Aji, Haji Muhammad Salleh Penaga, Haji Sahar, Sheikh Waksa dan Haji Muhammad Tamin.²

Penubuhan persekolahan pondok telah merebak ke semua negeri di Tanah Melayu termasuk Singapura. Walau bagaimanapun, organisasi dan rekabentuk sekolah-sekolah pondok mungkin berbeza-beza di antara satu negeri dengan negeri-negeri yang lain.

Secara umumnya, boleh dikatakan bahawa sebelum abad kedua puluh telah wujud kesedaran di kalangan orang Melayu tentang peri mustahaknya pendidikan, sungguhpun penekanan dan orientasinya adalah kepada pengajian agama Islam. Juga, boleh dikatakan bahawa sebelum abad kedua puluh masih tiada sistem dan organisasi pendidikan berbentuk formal dan sistematik di negeri-negeri Tanah Melayu.

1.2 PENDIDIKAN DALAM ZAMAN PEMERINTAHAN INGGERIS (1800–1956)

Boleh dikatakan bahawa sistem pendidikan pada masa sekarang merupakan *warisan* daripada sistem pendidikan zaman pemerintahan Inggeris. Amalan dan dasar pendidikan Inggeris yang telah mengongkong selama lebih daripada satu abad didapati sukar diubah corak dan strukturnya, iaitu seakan-akan sudah sebatl atau telah menjadi norma masyarakat negara ini. Ataupun kesukaran

dalam proses perubahan mungkin disebabkan bahawa masih adanya ciri-ciri 'the old master' pada 'the new master', iaitu keengganan sesetengah kalangan masyarakat kita untuk membentuk satu identiti masyarakat baru melalui sistem pendidikan yang berautonomi.

Dasar *laissez-faire* Inggeris dalam bidang pendidikan telah mewujudkan lima jenis persekolahan dalam zaman pemerintahannya. Jenis-jenis persekolahan itu ialah Sekolah Vernakular Melayu, Sekolah Vernakular Cina, Sekolah Vernakular Tamil, Sekolah Inggeris dan Sekolah Agama Madrasah.

Pewujudan lima jenis persekolahan ini dalam sistem pendidikan dalam zaman pemerintahan Inggeris telah menimbulkan situasi yang rumit dalam sistem pendidikan sekarang, khususnya dari segi *kese-ragaman* dan pencapaian hasrat *integrasi nasional*. Walau bagaimanapun, selepas 30 tahun negara ini merdeka, kita tidak seharusnya sentiasa menyatakan bahawa kerumitan masalah dan kelemahan sistem pendidikan yang ada kini adalah disebabkan oleh warisan dasar penjajah Inggeris. Ini tentunya menggambarkan kita tidak berautonomi dan sentiasa bersifat sesal sendiri.

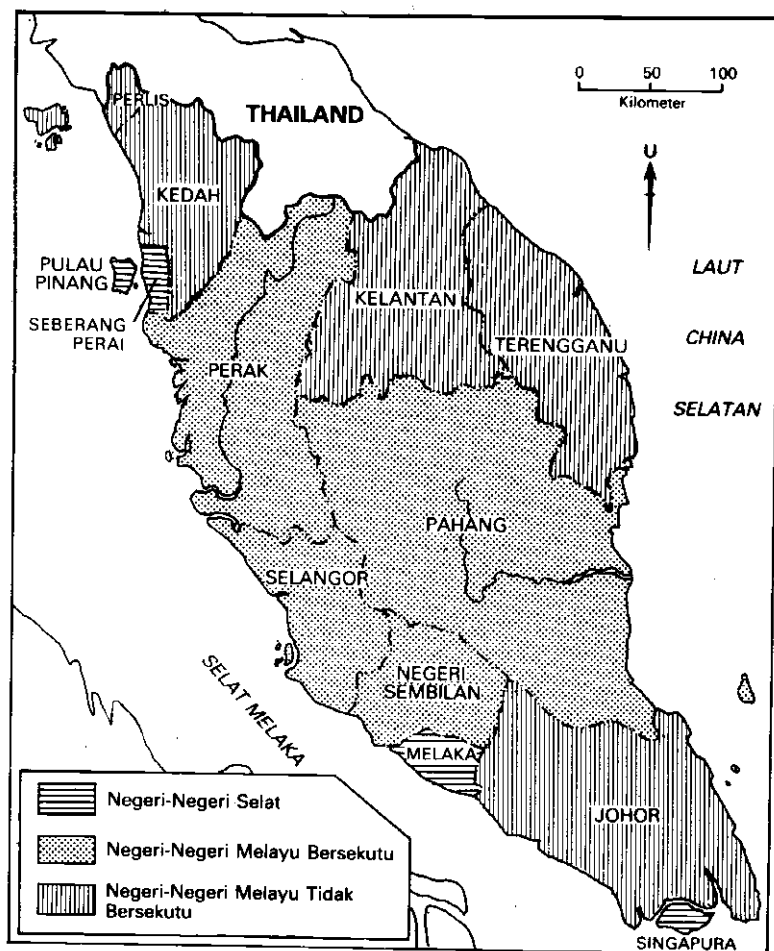
Kewujudan *vernakularisme* dalam sistem pendidikan di zaman pemerintahan Inggeris adalah dipengaruhi oleh faktor politik, ekonomi, sosiobudaya dan agama.

* *Faktor Politik*

Campur tangan Inggeris di Tanah Melayu bermula dengan pengambilan Pulau Pinang (1786), Singapura (1819) dan Melaka (1824). Seterusnya Inggeris meluaskan dasar campur tangan pentadbiran Tanah Melayu bermula dari negeri Perak (1874), keseluruhan Semenanjung Tanah Melayu (1914) dan keseluruhan sebahagian kepulauan Borneo Utara dan Sarawak (1888).

Dasar campur tangan Inggeris dalam pentadbiran negeri-negeri di Semenanjung Tanah Melayu, Sabah, Sarawak dan Brunei adalah untuk memperolehi autoriti memonopoli perniagaan timah, emas, rempah, penerokaan kawasan ladang kopi dan getah, dan memonopoli laluan perdagangan Timur-Barat.

Pihak Inggeris tidak mahu membazirkan wang mereka untuk tujuan perkembangan sistem pendidikan, sama ada di Semenanjung mahupun di Borneo. Sekolah-sekolah yang berkualiti dibina untuk anak-anak bangsawan Melayu sahaja. Dasar *laissez-faire* dan 'melepaskan batuk di tangga' menyebabkan usaha-usaha penubuhan

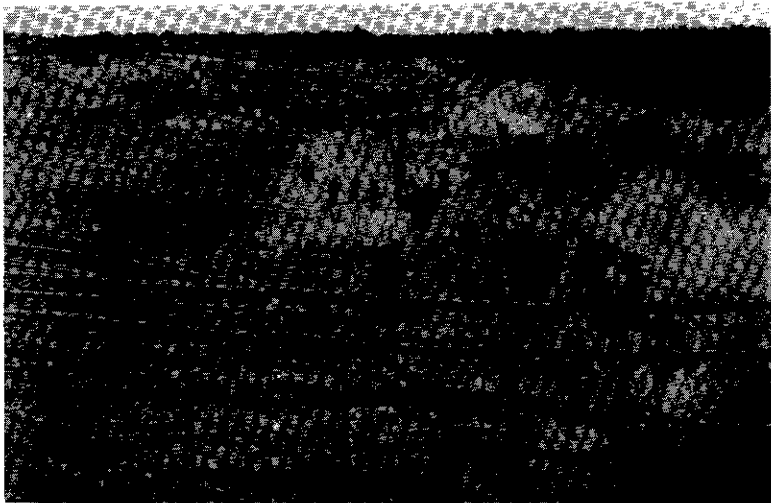
Rajah 1.1 Pentadbiran Inggeris di Semenanjung Tanah Melayu sebelum Perang Dunia Kedua.

sekolah-sekolah Inggeris persendirian oleh pendakwah Kristian, penubuhan sekolah-sekolah Cina oleh masyarakat Cina, penubuhan sekolah-sekolah Tamil oleh tuan-tuan punya ladang dan penubuhan sekolah-sekolah Agama madrasah oleh masyarakat Melayu. Setiap jenis sekolah ini mempunyai orientasi kurikulum, kaedah pengajaran dan pembelajaran serta organisasi yang berbeza-beza.

** Faktor Ekonomi*

Sebelum kedatangan Inggeris pada abad kesembilan belas, memang sudah ada penghijrahan orang Cina ke Semenanjung Tanah Melayu, Sarawak, Brunei dan Sabah. Penghijrahan ini adalah secara kecil-kecilan. Penghijrahan orang Cina dari daerah Hokkien dan Kwantung dari negara China ke Semenanjung, khususnya di Negeri Sembilan, Perak dan Selangor adalah untuk berniaga dan bekerja di lombong-lombong bijih timah milik pembesar Melayu.

Penghijrahan orang Cina secara beramai-ramai bermula pada pertengahan abad kesembilan belas untuk bekerja di lombong-lombong bijih milik saudagar Inggeris dan Cina. Pihak Inggeris membenarkan kemasukan beramai-ramai orang Cina bagi meningkatkan pengeluaran bijih timah untuk kegunaan industri-indus-

Perlombongan bijih timah

Jadual 1.1 Bilangan orang Cina, 1871–1941³

Tahun	Jumlah Penduduk	Bilangan Orang Cina	Peratus Orang Cina
1871*	308 097	104 615	34
1891*	910 123	391 418	41
1901	1 227 195	583 396	48
1911	2 644 489	914 143	35
1921	3 338 545	1 179 551	36
1931	4 345 503	1 703 529	39
1941	5 545 173	2 418 615	44

*Bagi Negeri-negeri Selat sahaja.

tri di Eropah. Akibat dari dasar imigresen ini maka peratus kaum Cina telah meningkat dari 41 peratus pada 1891 kepada 48 peratus daripada jumlah penduduk di Tanah Melayu pada tahun 1901.

Di kawasan-kawasan kependudukan mereka, sama ada di kawasan-kawasan lombong ataupun di bandar-bandar di Negeri-negeri Selat, masyarakat Cina diberi kelonggaran oleh pihak Inggeris menubuhkan sendiri sekolah-sekolah rendah dan menengah.

Selain daripada membenarkan kemasukan orang Cina, pihak Inggeris telah membenarkan kemasukan peniaga-peniaga dan buruh India dari negara India. Tenaga buruh kaum India diperlukan untuk bekerja di ladang-ladang kopi, gambir dan getah. Peratus kaum India di Tanah Melayu pada tahun 1891 ialah 8 peratus dan pada tahun 1901 ialah 9 peratus dari jumlah penduduk.

Jadual 1.2: Bilangan orang India, 1871–1934⁴

Tahun	Jumlah Penduduk	Bilangan Orang India	Peratus Orang India
1871	308 097	33 390	11
1891	910 123	74 081	8
1901	1 227 195	115 536	9
1911	2 644 489	267 159	10
1921	3 338 545	471 536	15
1931	4 345 503	621 774	14
1934	5 545 173	767 693	14

Tidak seperti masyarakat Cina, masyarakat India di ladang-ladang kurang berminat menubuhkan sendiri sekolah-sekolah rendah Tamil. Usaha penubuhan sekolah-sekolah rendah Tamil dijalankan oleh pemilik-pemilik ladang berbangsa Inggeris sebagai cara 'memujuk' kaum India untuk tinggal lama di ladang-ladang.

Seterusnya bagi menjamin keperluan tenaga kerja separuh mahir seperti kerani dan pegawai-pegawai pentadbir rendah, pihak Inggeris telah mendirikan beberapa sekolah 'free' (Free Schools) di Negeri-negeri Selat dan Melayu Bersekutu. Sekolah 'free' ini mengenakan yuran tetapi membenarkan murid-murid daripada semua bangsa memasukinya. Di antara sekolah 'free' ialah Penang Free School (1816), Malacca Free School (1826), Victoria Institution (1894) di Kuala Lumpur dan King Edward VII (1906) di Taiping.

Kapitalisme dalam bidang ekonomi penjajah Inggeris yang ingin mempercepatkan peralihan sumber-sumber ekonomi pada tahun-tahun 1900-an menyebabkan keperluan tenaga juruteknik, jurukira dan kerani akaun yang amat mendesak yang tidak dapat ditampung permintaannya oleh sekolah-sekolah Inggeris. Oleh itu hasil cadangan Jawatankuasa Winstedt pada tahun 1916, kursus-kursus baru telah ditambah di sekolah-sekolah teknik, pertanian dan pertukangan. Kelas-kelas vokasional dan perdagangan yang dijalankan di waktu malam juga telah diadakan di Malaya dan Singapura. Pada tahun 1918, Jawatankuasa Lemmon telah ditubuhkan untuk mengemukakan syor-syor kepada pihak kerajaan tentang pendidikan teknik dan perindustrian. Hasil daripada cadangan jawatankuasa ini sebuah sekolah teknik dan sebuah sekolah pertanian yang menggunakan bahasa pengantar bahasa Inggeris telah dibina di Kuala Lumpur. Juga, beberapa buah sekolah pertukangan yang menggunakan bahasa pengantar Melayu telah dibina.⁵

* *Faktor Sosiobudaya*

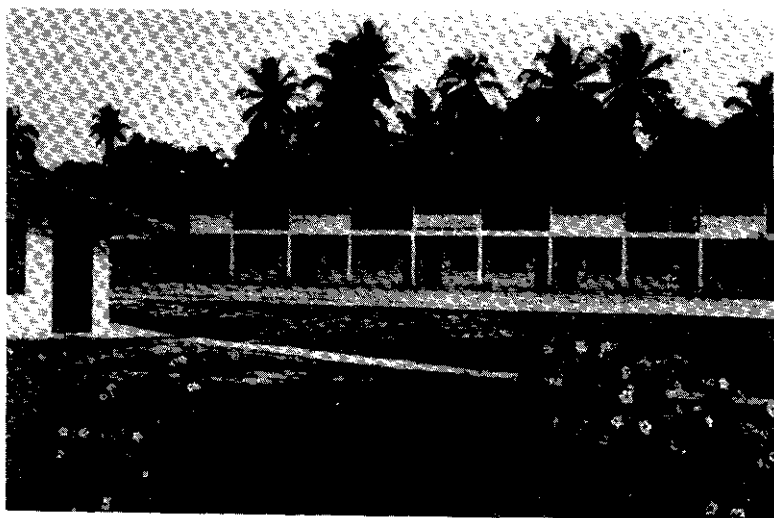
Sepanjang tempoh penjajahan, pihak Inggeris sentiasa menegaskan bahawa kependudukan dan budaya hidup orang Melayu tidak seharusnya diganggu. Inggeris berpendapat bahawa orang Melayu semestinya dikekalkan di kampung-kampung dan mengamalkan cara hidup bertani, bertukang atau nelayan. Orang Melayu tidak digalakkan berhijrah ke kawasan-kawasan lombong, ladang ataupun ke bandar-bandar untuk bekerja dengan Inggeris.

Untuk memastikan perkara ini berlaku dan sebagai cara 'ber-

terima kasih', pihak Inggeris telah menubuhkan sekolah-sekolah rendah vernakular Melayu. Sekolah-sekolah ini mempunyai kurikulum untuk memenuhi asas sosialisasi anak-anak Melayu di kampung-kampung.

* *Faktor Agama*

Penubuhan sekolah pondok adalah untuk menyebarkan dan memperkukuhkan pegangan dan nilai-nilai Islam serta nilai-nilai konservatif budaya masyarakat Melayu pada zaman berkenaan. Kedatangan Inggeris yang bermula pada tahun 1786 di Pulau Pinang dan pembukaan Singapura pada tahun 1819, telah memberikan satu kejutan budaya pada masyarakat Melayu yang beragama Islam dan yang bersikap konservatif. Ini adalah kerana kedatangan dan seterusnya campur tangan Inggeris di Tanah Melayu telah membuka pintu untuk kemasukan pendakwah Kristian dan kemasukan yang berduyun-duyun kaum-kaum pendatang Cina dan India. Pendakwah Kristian, yang secara langsungnya mendapat sokongan daripada kerajaan Inggeris telah menubuhkan sekolah-sekolah rendah dan menengah di Negeri-negeri Selat (Melaka, Pulau Pinang dan Singa-

Sebuah sekolah agama di Selangor

pura) dan di Negeri Melayu Bersekutu (Perak, Selangor, Negeri Sembilan dan Pahang).

Penubuhan sekolah-sekolah pendakwah Kristian yang mempunyai orientasi kurikulum kebaratan dan sekular telah ditanggap oleh orang Melayu sebagai satu ancaman kepada agama dan budaya hidup mereka. Oleh kerana itu, tokoh-tokoh ulama Islam yang bersikap radikal dan progresif, iaitu Kaum Muda, telah melakukan reformasi dalam bidang pendidikan dengan cara menubuhkan *Sekolah Agama Madrasah* bagi bersaing dengan sekolah-sekolah pendakwah Kristian dan sekolah-sekolah vernakular Melayu bantuan kerajaan Inggeris.

Kaum Muda yang dipelopori Sheikh Tahir Jalaludin dan Sayid Sheikh Ahmad Al-Hadi pada tahun 1906 berpendapat bahawa kemajuan umat Melayu Islam, khususnya dalam aspek sosioekonomi dan politik bergantung kepada keupayaan orang Melayu Islam mengubah orientasi pemikiran dari corak yang hanya mementingkan akhirat (fundamentalisme) kepada yang moden dan progresif (rasionalisme).⁶

1.2.1 Vernakularisme dalam Pendidikan Rendah

Kerajaan Inggeris pada awalnya boleh dikatakan tidak berhasrat memajukan bidang pendidikan semasa ia memerintah Tanah Melayu. Ramai pegawai Inggeris berpendapat bahawa pendidikan, khususnya untuk kaum Melayu, tidak mendatangkan faedah tetapi sebaliknya akan menimbulkan kesedaran pada golongan yang terdidik untuk menentang kerajaan. Walau bagaimanapun, atas desakan pembesar-pembesar Melayu, iaitu sultan-sultan di Negeri-negeri Melayu bersekutu, pihak pemerintah Inggeris merasakan ada baiknya memberikan pendidikan setakat pendidikan rendah untuk orang Melayu. Oleh yang demikian kerajaan Inggeris telah membina secara beransur sekolah-sekolah rendah vernakular Melayu dari sejak pertengahan abad kesembilan belas hinggalah zaman Perang Dunia Kedua. *Vernakular* bermaksud 'bahasa pengantar bahasa ibunda'.

Dasar Inggeris yang memberikan kelonggaran dalam hal penubuhan sekolah-sekolah telah menyebabkan penubuhan sekolah-sekolah Inggeris oleh pendakwah Kristian, sekolah vernakular Cina oleh masyarakat Cina dan sekolah vernakular Tamil oleh pemilik-pemilik ladang kopi dan getah. Justeru itu, sudah sememangnya ciri utama pendidikan di zaman pemerintahan Inggeris ialah ketiadaan

matlamat dan objektif dalam bidang pendidikan. Seterusnya perkara ini menerbitkan ketiadaan keseragaman dalam orientasi dan kurikulum pendidikan yang mana menimbulkan masalah yang rumit khususnya dari segi perpaduan kaum, apabila negara ini ingin mencapai kemerdekaan.

Sekolah Rendah Melayu

Keputusan oleh kerajaan Negeri-negeri Selat untuk menubuhkan sekolah Melayu berlaku selepas ia mendapat arahan dari mahkamah Pengarah-pengarah dari India pada tahun 1855.⁷ Oleh itu, pada tahun 1856 dua buah sekolah harian Melayu telah dibina, iaitu satu di Bayan Lepas, Pulau Pinang dan satu lagi di Teluk Belanga, Singapura. Sekolah di Teluk Belanga kemudiannya ditukar menjadi sekolah tinggi Inggeris dan seterusnya menjadi sebuah maktab bagi melatih guru-guru sekolah Melayu. Pada tahun 1863 tiga buah lagi sekolah rendah di Seberang Prai (Province Wellesley) ditubuhkan, tetapi malangnya sekolah-sekolah ini ditutup kemudiannya.

Penutupan sekolah-sekolah Melayu yang dibina oleh kerajaan Inggeris adalah disebabkan oleh kurangnya kesedaran masyarakat Melayu ketika itu perihal kepentingan celik huruf dan pendidikan; tiada sistem pengangkutan yang baik, dan kesempitan pemikiran orang Melayu ketika itu yang menyatakan bahawa sekolah-sekolah kerajaan menyebarkan ideologi *sekular* yang bertentangan dengan ajaran Islam. Lagipun anak-anak perempuan tidak digalakkan langsung untuk pergi ke sekolah. Penutupan sekolah-sekolah Melayu berlaku kerana tidak ekonomik disebabkan bilangan murid yang terlalu kecil.

Pembesar-pembesar Melayu merasa amat malu tentang perkara ini lalu meminta jasa baik A.M. Skinner, seorang Timbalan Majistret Province Wellesley memikirkan satu rancangan sesuai untuk menarik minat dan kepercayaan orang Melayu terhadap pendidikan. Pada tahun 1872, A.M. Skinner telah mengemukakan rancangan persekolahan dua sesi, iaitu pagi dan petang. Di sebelah pagi murid-murid mengikuti pelajaran Bahasa Melayu (dalam tulisan Jawi). Matematik, Sejarah, Ilmu Alam dan beberapa mata pelajaran vokasional seperti pertanian dan bertukang. Di sebelah petang, murid-murid mengikuti pelajaran bahasa Arab dan al-Quran.⁸

Rancangan Skinner ini telah mendapat sambutan daripada masyarakat Melayu, bukan sahaja di Negeri-negeri Selat tetapi juga

Jadual 1.3 Pertambahan bilangan sekolah rendah Melayu (1872–1892)^a

Tahun	Bilangan Sekolah	Daftaran Murid
1872	16	596
1882	85	2 230
1892	189	7 218

di Negeri-negeri Melayu Bersekutu dan Johor (lihat Jadual 1.3). Malahan Negeri Sembilan (1900), Pahang (1908), Perak (1916) dan Selangor (1923) telah mengadakan undang-undang bagi memastikan ibu bapa menghantar anak-anak mereka yang telah wajib bersekolah pergi ke sekolah. Sekolah untuk murid-murid perempuan juga telah dibina, iaitu satu di Teluk Belanga di Singapura pada tahun 1884 dan satu lagi di Pulau Pinang pada tahun 1889. Jadual 1.3 berikut menunjukkan pertambahan bilangan sekolah-sekolah vernakular dari tahun 1872–1892.

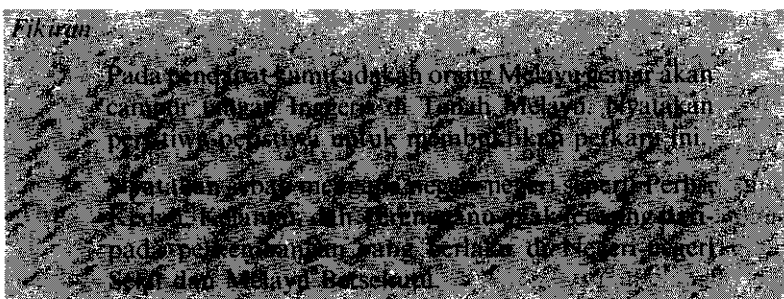
Sekolah vernakular Melayu menyediakan pendidikan asas selama empat tahun dan mendapat bantuan penuh daripada kerajaan. Walau bagaimanapun, bantuan tidak disediakan bagi kelas-kelas agama pada sesi petang. Oleh itu, yuran dikenakan ke atas murid-murid bagi membayar gaji guru-guru agama. Pendidikan untuk anak-anak Melayu di sekolah Melayu terhenti setakat darjah empat sahaja kerana tiada sekolah menengah Melayu.

Pada tahun 1903, R.J. Wilkinson telah memperkenalkan tulisan dan ejaan Rumi untuk sekolah-sekolah vernakular Melayu. Tujuan utamanya ialah untuk membakukan ejaan dan sebutan Bahasa Melayu bagi memudahkan penerbitan surat-surat rasmi kerajaan dan seterusnya bahan-bahan penulisan dan sastera. Seterusnya, pada tahun 1916 R.O. Winstedt, Timbalan Pengarah Pendidikan ketika itu telah berusaha memperbaiki kurikulum sekolah-sekolah Melayu dengan menjadikan kurikulum lebih relevan dengan cara hidup masyarakat setempat. Beliau telah memperkenalkan kurikulum vokasional seperti pertanian, membuat bakul, membuat tikar, membuat jaring dan ilmu masakan.

Kekurangan guru untuk mengajar di sekolah-sekolah Melayu telah mendorong pihak kerajaan Inggeris menubuhkan dua buah maktab perguruan. Maktab-maktab itu ialah Maktab Perguruan Sultan Idris di Tanjung Malim, Perak pada tahun 1922 bagi menyediakan pendidikan menengah dan kursus perguruan bagi guru

lelaki dan Maktab Perguruan Perempuan Melayu di Melaka pada tahun 1935. Kedua-dua maktab ini menyediakan kursus perguruan tiga tahun.

Dari awal abad kedua puluh, orang Melayu mula sedar bahawa pendidikan di sekolah Inggeris adalah lebih 'prestigious' serta mudah dapat bekerja dengan kerajaan Inggeris. Pendidikan di sekolah Melayu tidak dapat menjamin mobiliti sosial dan masa depan yang baik. Dengan kesedaran ini, sesetengah masyarakat Melayu, apatah lagi kaum pendatang, memandang rendah terhadap sekolah vernakular Melayu. Orang Melayu, khususnya di Negeri-negeri Selat dan Negeri-negeri Melayu Bersekutu lebih gemar menghantar anak-anak mereka ke sekolah-sekolah Inggeris di bandar-bandar. Perkara ini sedikit sebanyak mengurangkan pendaftaran di sekolah-sekolah vernakular Melayu.

Sekolah Vernakular Cina

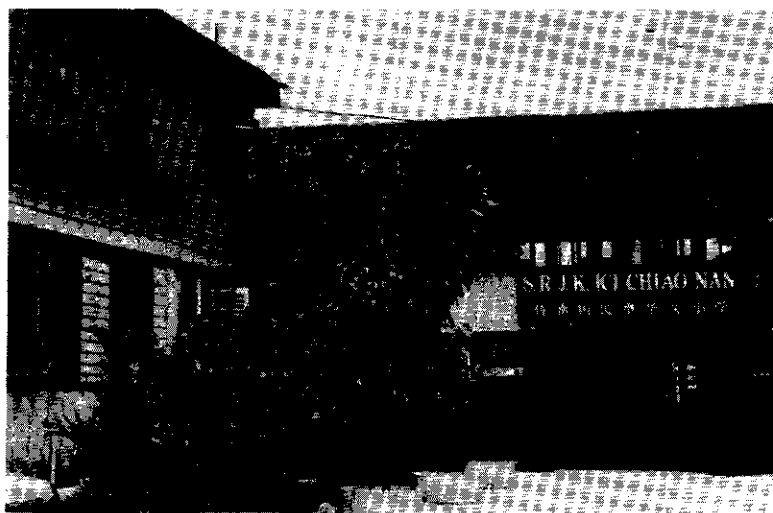
Pada awal abad kesembilan belas, kemasukan orang Cina ke Tanah Melayu adalah secara kecil-kecilan sebagai peniaga dan saudagar di Negeri-negeri Selat. Oleh yang demikian, sekolah vernakular Cina yang terawal terdapat di Negeri-negeri Selat. Sekolah Cina yang pertama telah dibina pada tahun 1816 di Melaka oleh sekumpulan pendakwah daripada Persatuan Pendakwah London. Kemudiannya kelas-kelas dalam bahasa Cina diadakan di semua 'free school' di Melaka, Pulau Pinang dan Singapura.

Kedatangan orang Cina dari negara China ke Semenanjung Tanah Melayu dan Sarawak secara beramai-ramai berlaku pada pertengahan abad kesembilan belas sehinggalah menjelang tahun 1940. Dianggarkan seramai lima juta orang Cina memasuki Tanah Melayu

dalam abad kesembilan belas dan dua belas juta dalam tempoh 1900 hingga 1940. Walau bagaimanapun hanya lebih kurang 2.5 juta menetap di Tanah Melayu dalam tahun 1941.

Di mana ada kependudukan mereka, sama ada di Semenanjung Tanah Melayu ataupun di Sabah dan Sarawak, masyarakat Cina melalui usaha orang perseorangan yang kaya dan persatuan-persatuan telah menubuhkan sekolah-sekolah vernakular Cina bagi memastikan pengekalan warisan budaya dan bahasa mereka di tempat asing. Usaha masyarakat Cina menubuhkan sekolah-sekolah mereka serta organisasi sekolah-sekolah itu tidak dicampuri atau dihalangi oleh pihak Inggeris. Kurikulum sekolah sebelum abad kedua puluh adalah berorientasikan pemikiran di Tanah Besar Cina. Buku-buku teks dan malahan guru-guru didatangkan dari negara China. Murid-murid di sekolah Cina diajarkan bahan-bahan klasik, secara hafalan, mengira dengan cepua dan tulisan Cina.¹⁰

Reformasi berlaku di sekolah-sekolah Cina pada awal abad kedua puluh disebabkan pengaruh daripada Pengerakan Reformasi di negara China yang mengakibatkan pembentukan Republik China pada tahun 1911. Kang Yu-Wei, seorang sarjana Cina telah memperkenalkan kurikulum moden yang lebih sistematik di sekolah-sekolah Cina di Tanah Melayu dan Singapura. Di bawah kuri-

SRJK (C) Chiao Nan, Kuala Lumpur

kulum ini murid-murid mengikuti mata pelajaran Sejarah, Geografi, Sains, Matematik, Etika, Lukisan, Pendidikan Jasmani dan Nyanyian. Persekolahan terbahagi kepada tiga peringkat, iaitu: enam tahun sekolah rendah; tiga tahun *Junior Middle* dan tiga tahun lagi *Senior Middle*.

Oleh kerana sekolah-sekolah Cina di Tanah Melayu amat terpengaruh dengan perkembangan yang berlaku di negara China serta menjadi media penyebaran propaganda antikerajaan Inggeris dan politik Kuomintang maka pihak Inggeris telah menguatkuasakan *Ordinan Pendaftaran Sekolah* pada tahun 1920. Ordinan ini memberi kuasa kepada pemerintah Inggeris untuk mengawal perjalanan dan penubuhan sekolah-sekolah Cina. Malah jawatan Timbalan Pengarah Pendidikan mengenai urusan sekolah Cina telah diadakan pada tahun 1924 di Negeri-negeri Selat dan pada tahun 1931 bagi Negeri-negeri Melayu Bersekutu. Satu cara lain bagi mengetatkan pengawalan ke atas sekolah-sekolah Cina ialah dengan cara memberi bantuan kewangan agar pihak kerajaan boleh mencampuri urusan pentadbiran sekolah. Justeru itu, keadaan pengajaran, pembelajaran dan disiplin di sekolah-sekolah Cina menjadi bertambah baik. Langkah mengetatkan pengawalan ke atas sekolah-sekolah Cina dilakukan sehingga Perang Dunia Kedua oleh Jabatan Pendidikan Kerajaan Inggeris.¹¹

Sekolah Vernakular Tamil

Seperti sekolah Cina, penubuhan awal sekolah Tamil berlaku di Negeri-negeri Selat, iaitu ditumpangkan di 'free schools' seperti Penang Free School pada tahun 1816 dan Anglo-Tamil School di Melaka pada tahun 1850.¹²

Penubuhan yang pesat bagi sekolah-sekolah Tamil berlaku semasa kemasukan buruh-buruh India secara beramai-ramai di antara pertengahan abad kesembilan belas hingga Perang Dunia Kedua. Oleh kerana buruh-buruh India diambil bekerja di ladang-ladang kopi, gula, kelapa dan getah, maka sudah sememangnya sekolah-sekolah Tamil ditubuhkan di kawasan-kawasan ladang khususnya di Negeri Sembilan, Melaka, Seberang Perai dan Utara Johor.

Bilangan daftaran murid-murid di sekolah-sekolah Tamil adalah amat rendah sekali. Hal ini disebabkan oleh: (i) keadaan sekolah-sekolah Tamil yang serba kekurangan dari segi infrastruktur, buku

teks dan tenaga pengajar; (ii) sikap masyarakat India yang rendah terhadap pendidikan; (iii) kesan tarikan sekolah-sekolah Inggeris di bandar-bandar; dan (iv) sikap kerajaan Inggeris yang tidak memperdulikan soal mempertingkatkan bantuan dan mutu sekolah-sekolah Tamil.

Hasil daripada Konferensi Residen-residen, maka Kod Buruh telah diusulkan pada tahun 1902 bagi memastikan pihak pemilik ladang-ladang mengadakan sekolah Tamil sekiranya terdapat lebih daripada sepuluh kanak-kanak India dalam umur persekolahan (7-14 tahun) dalam sesebuah ladang. Di samping itu, kerajaan Inggeris memberikan sedikit bantuan kewangan bagi sekolah-sekolah yang menunjukkan prestasi yang memuaskan. Kerajaan sendiri telah membuka beberapa buah sekolah Tamil percuma bagi pekerja-pekerja Jabatan Kerja Raya dan Keretapi.¹³

Menjelang tahun 1930 terdapat empat jenis sekolah vernakular Tamil, iaitu : (i) sekolah kerajaan; (ii) sekolah estetik; (iii) sekolah persendirian oleh masyarakat India; dan (iv) sekolah persendirian oleh pendakwah Kristian.

Sekolah Inggeris

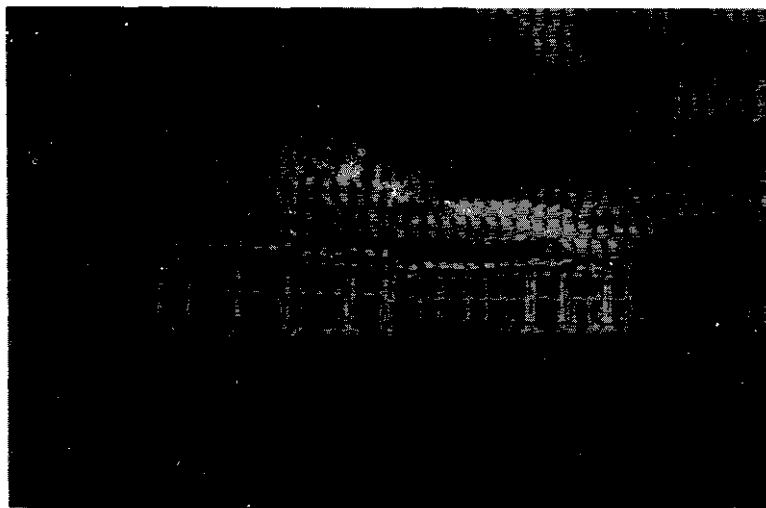
Sekolah Inggeris menggunakan bahasa pengantar sepenuhnya bahasa Inggeris. Sekolah-sekolah ini biasanya terdapat di bandar-bandar utama di Negeri-negeri Selat dan Negeri-negeri Melayu Bersekutu. Di zaman pemerintahan Inggeris terdapat tiga jenis sekolah Inggeris iaitu (i) sekolah Inggeris yang ditubuhkan oleh persatuan-persatuan pendakwah Kristian seperti Katholik, Methodist, La Salle dan Protestant; (ii) sekolah kerajaan seperti Maktab Melayu Kuala Kangsar, dan (iii) sekolah Inggeris persendirian. Lazimnya sekolah-sekolah Inggeris mempunyai kemudahan yang lebih bermutu berbanding dengan sekolah-sekolah vernakular kerana menerima sokongan dan bantuan kewangan daripada pihak gereja Kristian, orang perseorangan dan bantuan pemerintah Inggeris.

Boleh dikatakan bahawa pihak pendakwah Kristian telah memainkan peranan dan sumbangan yang besar dalam memajukan taraf pendidikan dan persekolahan Inggeris di Tanah Melayu. Ini kerana kerajaan Inggeris tidak inginkan pendidikan Inggeris yang berlebihan diberikan kepada golongan bumiputera atau kaum-kaum pendatang kerana bimbang akan tindak balas buruk akibat daripada kesedaran politik menentang penjajah oleh golongan yang berpen-

didikan Inggeris. Pihak Inggeris berpendapat bahawa pendidikan Inggeris hanyalah untuk melatih tenaga kerja seperti kerani dan juruteknik bagi bekerja di jabatan-jabatan kerajaan. Hanya menjelang 1930 pihak Inggeris mengamalkan dasar terbuka dengan membenarkan anak-anak Melayu memasuki sekolah-sekolah Inggeris kerajaan.

Pendidikan Inggeris untuk anak-anak bangsawan Melayu dimulakan pada tahun 1905 apabila tertubuhnya Maktab Melayu Kuala Kangsar berdasarkan rundingan di antara pembesar-pembesar Melayu di Perak dengan R.J. Wilkinson. Maktab ini digelar 'Malay Eton' kerana mempunyai kurikulum pendidikan Inggeris bercorak sekolah 'Grammar' di England. Matlamat utama sekolah ini ialah untuk mengekalkan *elitisme* di kalangan bangsawan Melayu dan untuk melatih anak-anak bangsawan Melayu bekerja dengan perkhidmatan kerajaan Inggeris. Penubuhan Maktab ini mempunyai implikasi yang besar pada masyarakat Melayu kerana menyedarkan orang Melayu golongan bawahan untuk turut sama mendapatkan pendidikan Inggeris.

Sekolah Inggeris yang pertama dibina di negara ini ialah Penang Free School pada tahun 1816 oleh Rev. R.S. Hutchings. Seterusnya ini mendorong pihak gereja Kristian menubuhkan Malacca Free School pada tahun 1826, Victoria Institution di Kuala Lumpur pada

Maktab Melayu Kuala Kangsar, Perak

tahun 1894 dan sekolah King Edward VII di Taiping pada 1906. Pada asalnya, sekolah-sekolah ini adalah sekolah persendirian, tetapi telah diambil alih oleh pihak kerajaan apabila mereka menghadapi kesukaran dari segi kewangan dan pentadbiran.¹⁴

Jadual 1.4 di bawah menunjukkan sukatan pelajaran bagi sekolah 'free'.

Sekolah-sekolah Inggeris yang ditubuhkan oleh pendakwah Kristian memang sentiasa mendapat bantuan kewangan tahunan berdasarkan pencapaian keputusan peperiksaan. Pihak pendakwah

Jadual 1.4 Sukatan pelajaran Singapore Institution Free School dan The Malacca Free School¹⁵

Singapore Institution Free School (1838–39)	Malacca Free School (1848)
Kelas kelapan–kelima Pengajaran-pembelajaran bahasa ibunda	*Kelas kelapan: Abjad. Kelas keenam dan ketujuh: Ejaan dan bacaan di papan batu Kelas kelima: Ejaan (<i>Disyllables</i>) Membaca dan menulis di papan batu.
Kelas keempat: Bacaan, Ejaan Mudah. Pelajaran Objek, Tulisan, Kira-kira	Kelas keempat: Ejaan, Bacaan, Tulisan dan Kira-kira
Kelas ketiga: Nahu Inggeris, Ilmu Alam, Ejaan Bacaan, Tulisan, Kira-kira.	Kelas ketiga: Ejaan Bacaan, Tulisan dan Kira-kira.
Kelas kedua: Rangka dasar Sejarah, Ilmu Alam, Latihan Nahu, Tulisan dan Kira-kira	Kelas kedua: Nahu Inggeris, Latihan Penganalisan Nahu, Tulisan, Rencana, Ejaan (<i>Carpenter's Spelling</i>), Bacaan dan Kira-kira.
Kelas pertama: Sejarah Roman, Ilmu Falak. Karangan Inggeris, Penggunaan Kamus, Masalah Penggunaan Glob, Tulisan dan Kira-kira	Kelas atas: Nahu Inggeris Latihan Penganalisan Nahu, Tulisan, Rencana, Masalah Glob Bumi, Ejaan (<i>Carpenter's Spelling</i>), Bacaan dan Kira-kira.

*Menurut tertib naik dari darjah satu ke darjah lapan

berkuasa penuh dalam soal pentadbiran sekolah tetapi yuran-yuran dipungut oleh pihak kerajaan untuk memberi bantuan kewangan dan membayar gaji guru-guru. Guru-guru terdiri daripada paderi-paderi mendapat pendidikan dari maktab dan universiti di Eropah.

Sekolah Inggeris mempunyai ciri pendidikan seperti sekolah-sekolah di England. Peringkat persekolahan terbahagi kepada tiga iaitu: Kelas Bawah 1, 2 dan Darjah 1, Rendah Pertengahan dari Darjah 2 hingga Darjah 5 dan Menengah dari Darjah Enam hingga Kelas Sijil Sekolah (School Certificate). Sekolah-sekolah pendakwah Kristian menyediakan tempoh persekolahan selama sebelas tahun dari peringkat sekolah rendah hingga menengah.

Kurikulum di sekolah-sekolah Inggeris mementingkan akademik dan persediaan untuk peperiksaan *Cambridge Overseas School Certificate*. Mata pelajaran yang diikuti oleh murid-murid ialah Bahasa Inggeris, Matematik, Sejarah Eropah, Ilmu Alam, Sains, Sastera Inggeris, Pendidikan Jasmani dan Lukisan. Pelajar-pelajar yang lulus School Certificate dengan baik boleh melanjutkan pelajaran ke peringkat diploma di Maktab Perubatan King Edward VII (1912) di Singapura, Maktab Raffles (1919) atau ke peringkat ijazah di universiti-universiti di England.

Pada peringkat awal, kerajaan Inggeris tidak mengadakan institusi khas bagi melatih guru-guru untuk sekolah-sekolah Inggeris kerajaan. Hanya pada tahun 1905 kerajaan mula menubuhkan Kelas Normal di Kuala Lumpur dan seterusnya pada tahun 1907 di Pulau Pinang bagi melatih guru-guru.¹⁶ Sebelum penubuhan rasmi Universiti Malaya di Singapura pada tahun 1949, guru-guru berijazah untuk mengajar di sekolah-sekolah menengah Inggeris mendapat latihan di Maktab Raffles dan Universiti Hong Kong.

Sekolah Agama Madrasah

Kedatangan Inggeris dan pendakwah Kristian dalam abad kesembilan belas telah memberikan satu *kejutan budaya* kepada masyarakat Melayu yang beragama Islam. Penubuhan sekolah-sekolah Inggeris secara meluas telah ditanggap oleh orang Melayu sebagai satu ancaman kepada budaya dan agama Islam. Sekolah-sekolah Inggeris dan malahan sekolah-sekolah vernakular Melayu telah dianggap sebagai penyebar ideologi *sekularisme* yang bertentangan dengan nilai-nilai konservatisme fundamentalisme.

Sekumpulan tokoh agama Islam yang berpandangan progresif

dan moden telah menyuarakan bahawa untuk umat Islam maju, maka umat Islam perlu mengukuhkan kedudukan politik dan sosio-ekonomi mereka. Golongan tokoh agama ini yang digelar *Kaum Muda* telah berusaha membina sekolah-sekolah *Agama Madrasah* yang bersifat moden di merata-rata tempat di Tanah Melayu. Tujuan penubuhan sekolah Agama Madrasah adalah untuk bersaing dengan sekolah-sekolah Inggeris dan vernakular Melayu. Dua orang tokoh kaum Muda ialah Sheikh Tahir Jalaludin dan Sayid Sheikh Ahmad Al-Hadi.¹⁷

Sekolah Agama Madrasah mempunyai penyusunan dan organisasi yang lebih sistematik daripada sekolah pondok, iaitu ia mempunyai ciri-ciri seperti: ada kemudahan kerusi meja yang lengkap; waktu belajar yang tetap; kurikulum pembelajaran yang berstruktur dan terdapat pembahagian bilik-bilik darjah. Mata-mata pelajaran dalam kurikulum pengajian di madrasah adalah seperti jadual berikut:

Jadual 1.5 Mata Pelajaran di Madrasah al-Mashhor Pulau Pinang (tidak mengikut peringkat)

Sebelum Perang	Tambahan Selepas Perang
Ilmu Tauhid	Ilmu Maklumat Ammah
Ilmu Tajuid	Ilmu Geografia
Ilmu Feqah	Ilmu Tabaqatul Ardh
Ilmu Insyak	Ilmu Sihhah
Ilmu Aadab	Ilmu Mantiq
Ilmu Nahwi	Ilmunnafs
Ilmu Sarf/Al-Istiqaq	Ilmu Falsafah
Ilmu Hisab	Ilmu Hayawan
Ilmu Tafsir	Ilmu Ulumuthabiiyat
Ilmu Muthalaah	Ilmu Rasm
Ilmu Funun Khat	Mahfuzath
Ilmu Akhiak Wataqwimuha	Ilmu Balaghah
Ilmu Imlak	Ilmul-Faraidh
Qasidah-Hamasiah	Ilmul-Arabiah
Ilmu Tarikh	Ilmu Musthalahul Hadith
Ilmu Terjemah	
Ilmu Alhadith	

Madrasah yang mula ditubuhkan oleh Kaum Muda ialah Madrasah Al-Iqbal pada tahun 1907 di Singapura, Sekolah Al-Hadi di Melaka pada tahun 1917 dan Madrasah Al-Mashor di Pulau Pinang pada tahun 1919.

Penubuhan sekolah-sekolah agama Madrasah berlaku dengan begitu pesat dalam tahun-tahun 1920-an hingga 1940-an. Di antara yang termasyhur ialah:

1. Al-Ma'hadil Mahmud di Kedah (1933)
2. Al-Madrasah Al-Khairiah di Kedah (1933)
3. Al-Madrasah Alwiyyah Al-Dinniah di Perlis (1937)
4. Madrasah Al-Mashor di Pulau Pinang (1939)
5. Madrasah Al-Sultan Zainal Abidin di Terengganu (1933)
6. Madrasah Dairatul Maarifil Wataniah di Kedah (1925)
7. Madrasah Islamiah di Melaka (1937)
8. Madrasah Nuriah di Melaka (1940)
9. Madrasah Muhammadiyah di Kota Bharu Kelantan (1915)
10. Madrasah Tarbiatul Dinniah di Melaka (1939)
11. Madrasah Al-Haji Taib di Muar Johor (1920)
12. Madrasah Al-Islah di Temerloh Pahang (1936)
13. Madrasah Al-Ittifaqiyah di Temerloh Pahang (1947)
14. Madrasah Al-Wustha di Temerloh Pahang (1949).¹⁸

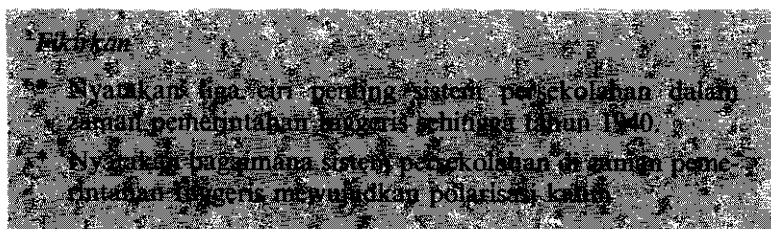
Perkembangan penubuhan yang pesat madrasah-madrasah telah memberikan keyakinan kepada masyarakat Melayu bahawa kedudukan agama Islam masih mantap walaupun menghadapi persaingan daripada sekolah-sekolah Inggeris dan vernakular Melayu. Walau bagaimanapun hasrat Kaum Muda untuk membina masyarakat Islam yang moden, rasional dan progresif tidak tercapai kerana kurikulum di madrasah-madrasah kurang memberi tumpuan kepada mata pelajaran Matematik, Sains dan Bahasa Inggeris yang mana mata pelajaran ini penting bagi mobiliti sosial masyarakat Melayu Islam di zaman moden.

Gambaran Keseluruhan

Gambaran keseluruhan corak dan struktur pendidikan dalam tahun-tahun 1930-an adalah seperti Rajah 1.2 berikut. Sementara itu, jumlah daftar murid-murid bagi empat jenis sekolah bagi tahun 1938 adalah seperti pada Jadual 1.6.

Jadual 1.6 Jumlah murid di sekolah dasar di Malaya pada tahun 1938. mengikut jantina dan aliran²⁶

Aliran	Lelaki	Perempuan	Jumlah
Melayu	68 905	21 531	90 436
Cina	63 338	22 951	86 289
Tamil	14 866	7 775	22 641
Inggeris	40 577	17 038	57 615

1.2.2 Pendidikan Sebelum Merdeka (1941–1956)

Pada masa pemerintahan Jepun (1941–1946), sekolah-sekolah vernakular Melayu dan Tamil tetap diteruskan oleh pihak pemerintah apabila bahasa Jepun dijadikan sebagai mata pelajaran tambahan. Pentadbir tentera Jepun menubuhkan sekolah-sekolah Nippon-go untuk menggantikan sekolah vernakular dan sekolah Inggeris. Pengajaran Nippon-go, lagu-lagu klasik Jepun dan kebudayaan Jepun diberikan penekanan khusus dalam kurikulum sekolah rendah.

Pendidikan peringkat menengah aliran biasa dibubarkan dan sebagai gantinya pelajaran vokasional dan teknik dalam bidang perikanan, perhubungan, sains samudera, pertanian dan pembinaan dianjurkan oleh pihak Jepun. Kelas-kelas bahasa Jepun telah diadakan untuk orang-orang dewasa di beberapa buah tempat.

Selepas tamat Perang Dunia Kedua pada tahun 1946, kolonial Inggeris kembali semula ke Tanah Melayu. Perkembangan politik serantau seperti di negara China, India, Indonesia dan Filipina selepas tamat Perang Dunia Kedua telah mengubah pandangan dan sikap kaum pendatang di Malaya. Kependudukan orang-orang Cina dan India serta keinginan mereka untuk bermastautin di Malaya dan kemunculan semangat nasionalisme orang-orang Melayu mengakibatkan kerumitan masalah dalam sistem pendidikan. Orang-

orang Melayu telah mula sedar peri mustahaknya pendidikan moden dan sekular bagi mempertingkatkan kedudukan ekonomi dan sosial mereka. Kaum Melayu sedar bahawa untuk terus menjadi golongan dominan dalam bidang politik, ekonomi dan sosial, maka kunci utamanya ialah maju dalam bidang pendidikan.

Kaum Melayu mula meminta dari pihak kerajaan Inggeris memperbaiki keadaan pendidikan di sekolah-sekolah Melayu dan memperluaskan peluang-peluang pendidikan untuk kanak-kanak Melayu. Pada tahun 1950 sebuah Jawatankuasa yang di-pengerusikan oleh L.J. Barnes telah ditugaskan untuk menyemak dan memperbaiki keadaan pendidikan untuk kaum Melayu.²¹ Laporan Jawatankuasa Mengenai Pendidikan Melayu atau Laporan Barnes (1951) menyatakan bahawa untuk memajukan pendidikan Melayu, seluruh sistem pendidikan perlu dirombak semula.

Jawatankuasa Barnes mengesyorkan:

1. Matlamat pendidikan dasar hendaklah membentuk satu rupa bangsa yang berasaskan pelbagai kaum.
2. Sekolah-sekolah vernakular Melayu, Cina dan Tamil hendaklah dibubarkan dan digantikan dengan satu jenis sekolah saja iaitu Sekolah Kebangsaan.
3. Sekolah Kebangsaan hanya menggunakan bahasa Inggeris atau bahasa Melayu sebagai bahasa pengantar, dan salah satu bahasa ini akan digunakan secara meluas sebagai bahasa kedua.
4. Sekolah Kebangsaan hendaklah menyediakan pendidikan dasar percuma kepada kanak-kanak yang berumur enam tahun ke atas selama enam tahun.
5. Setelah tamat pendidikan dasar murid-murid akan meneruskan pelajaran mereka ke peringkat menengah dengan menggunakan bahasa Inggeris sebagai bahasa pengantarnya.
6. Sekolah Kebangsaan harus ditadbir dan biayai bersama oleh Penguasa Pelajaran Setempat (Local Education Authority) dan Kerajaan.

Laporan Barnes dan syor-syornya telah mendapat tentangan hebat dari beberapa golongan masyarakat, khususnya kaum Cina yang berpendapat bahawa laporan itu merupakan usaha untuk membekukan dan menghapuskan bahasa dan kebudayaan mereka.

Untuk mengkaji masalah pendidikan Cina, Sir Henry Gurney telah melantik sebuah jawatankuasa jemputan pada tahun 1951. Jawatankuasa ini diketuai oleh dua orang penasihat dari Bangsa-Bangsa Bersatu iaitu Dr. W.O. Fenn dan Dr. Wu Teh Yau.²² Laporan jawatankuasa ini atau lebih dikenali sebagai Laporan Fenn-Wu berpendapat:

1. Walaupun bahasa Melayu hendak dijadikan bahasa rasmi dan bahasa Inggeris sebagai bahasa antarabangsa, namun orang-orang Cina perlu diberi peluang untuk membentuk kebudayaan negara.
2. Galakan hendaklah diberikan kepada orang-orang Cina untuk menguasai bahasa Melayu dan Inggeris.
3. Dasar pendidikan Malaya hendaklah disalurkan kepada matlamat membentuk kewarganegaraan Malaya.
4. Sekolah-sekolah hendaklah menyediakan kanak-kanak untuk menempuh segala bidang kehidupan berdasarkan latar belakang kehidupan masyarakat Malaya.

Sebuah Jawatankuasa Khas telah ditubuhkan untuk mengkaji cadangan-cadangan dari Laporan Barnes dan Laporan Fenn-Wu. Di antara cadangan-cadangan baru jawatankuasa ini ialah:

1. Matlamat pendidikan akan tercapai melalui pembentukan sekolah berbagai-bagai kaum yang bercorak kebangsaan.
2. Fungsi Sekolah Kebangsaan ini ialah menyediakan kursus pendidikan dasar percuma selama enam tahun berorientasikan kehidupan di Malaya untuk kanak-kanak semua kaum.
3. Bahasa pengantar di sekolah-sekolah kebangsaan hendaklah bahasa-bahasa rasmi Persekutuan Tanah Melayu (Bahasa Inggeris dan Melayu) dan segala kemudahan hendaklah disediakan untuk mengajar bahasa-bahasa Cina dan Tamil jika diperlukan oleh ibu bapa murid-murid dari kedua-dua kaum tersebut.²³

Jawatankuasa Khas telah menetapkan tiga objektif bagi melaksanakan sistem pendidikan corak kebangsaan.

1. Penggunaan dua bahasa secara beransur-ansur di Sekolah Vernakular Melayu dan penggunaan tiga bahasa bagi Sekolah-sekolah Vernakular Cina dan Tamil supaya sekolah-sekolah ini

- dapat diserapkan ke dalam sistem persekolahan kebangsaan.
2. Mengehendkan kadar kemasukan murid-murid ke aliran Sekolah Jenis Kebangsaan Inggeris.
3. Penubuhan pendidikan vokasional.

Sebagai hasil laporan jawatankuasa ini, maka diluluskan Ordinan Pelajaran 1952 yang menetapkan Sekolah Kebangsaan sebagai corak sistem persekolahan. Bahasa Tamil dan Cina diajarkan sebagai bahasa ketiga tetapi Sekolah Vernakular Tamil dan Cina tidak diterima sebagai sebahagian dari sistem persekolahan kebangsaan. Selain daripada itu sekolah Jenis Kebangsaan Inggeris tetap terus dikekalkan dan sekolah menengah vokasional perlu dimajukan dan ditambah bilangannya.

Pendidikan tinggi di Malaya bermula dengan usaha-usaha Stamford Raffles dan orang-orang perseorangan yang inginkan Singapura mengadakan pusat untuk pengajian tinggi. Usaha-usaha Raffles menjadi kenyataan yang selepas 100 tahun berikutnya apabila pada tahun 1918 sebuah jawatankuasa ditubuhkan, dipengerusikan oleh Sir George Maxwell, bagi mengkaji cadangan-cadangan yang dikemukakan oleh beberapa orang awam.

Pada 1929 Maktab Raffles dibuka dengan rasminya oleh Sir Hugh Clifford, Gabenor Negeri-negeri Selat. Maktab ini ditubuhkan untuk menjadi pusat pengajian tinggi atau universiti.

Sebelum penubuhan Maktab Raffles, di Singapura sudah ada sebuah maktab perubatan yang bernama Maktab Perubatan King Edward VII yang telah diasaskan pada tahun 1905. Memandangkan maktab ini memberi tumpuan khusus untuk melatih doktor perubatan, maka masyarakat Malaya mahukan sebuah maktab pengajian tinggi atau universiti bagi melatih kakitangan profesional dalam bidang-bidang lain.

Suruhanjaya McLean (1939) telah mengusulkan percantuman Maktab Raffles dengan Maktab Perubatan untuk menjadi maktab universiti sebagai langkah pertama untuk mencapai taraf universiti.²⁴ Walau bagaimanapun, usul suruhanjaya ini tidak dapat dilaksanakan kerana gangguan Perang Dunia Kedua.

Selepas Perang Dunia Kedua tamat, sebuah suruhanjaya pendidikan tinggi yang bernama Suruhanjaya Carr-Saunders telah dibentuk.²⁵ Laporan Carr-Saunders dikemukakan kepada kerajaan pada tahun 1948 yang usul pentingnya ialah melaksanakan usul-usul yang terdapat dalam Suruhanjaya McLean (1939). Usul lain ialah uni-

versiti yang hendak dibina mesti mempunyai kuasa untuk menganugerahkan ijazah serta mempunyai fakulti sastera, sains dan perubahan yang lengkap.

Pada tahun 1949, Universiti Malaya telah ditubuhkan di Singapura dan Malcolm Macdonald P.C. telah dilantik menjadi Canselornya yang pertama. Universiti ini memberi perkhidmatan kepada seluruh rakyat Malaya dan Singapura. Oleh kerana universiti ini kurang berupaya mencapai beberapa matlamat pendidikan tinggi, maka, pada 1957 sebuah Suruhanjaya Penyelidik telah dibentuk untuk mengkaji semula perlembagaan, pentadbiran dan kemajuan universiti itu. Cadangan-cadangan suruhanjaya ini telah digunakan untuk memajukan universiti ini serta membina cawangan Universiti Malaya di Kuala Lumpur.

Selepas Malaya merdeka pada tahun 1957, atas desakan politik dan pencapaian matlamat-matlamat pendidikan, maka kerajaan merasakan perlu untuk membina sebuah cawangan Universiti Malaya di Kuala Lumpur. Pada tahun 1959 cawangan universiti itu di Kuala Lumpur telah ditubuhkan. Cawangan di Kuala Lumpur menawarkan kursus-kursus Kejuruteraan, Kesusasteraan, Sains, Pengajian Melayu, Pengajian India dan Ilmu Alam.

Matlamat-matlamat pendidikan yang komprehensif bagi Malaya yang akan merdeka telah dirangkakan apabila Parti Perikatan menerajui pemerintahan setelah memenangi pilihanraya pada tahun 1955. Sebuah Jawatankuasa Pendidikan yang dipengerusikan oleh Dato' Abdul Razak bin Hj. Hussein telah ditubuhkan untuk mengkaji dan menggubal dasar-dasar pendidikan.²⁶ Tujuan penubuhan jawatankuasa ini ialah:

1. Menyemak dasar pendidikan Persekutuan Tanah Melayu yang ada dan untuk mengusulkan sebarang pindaan atau menyesuaikan yang perlu untuk membina sistem pendidikan kebangsaan yang dapat diterima oleh rakyat persekutuan pada keseluruhannya, serta dapat memuaskan keperluan-keperluan mereka dan memperkembangkan penyuburan kebudayaan, kemasyarakatan, ekonomi dan politik mereka sebagai satu bangsa; serta untuk menjadikan bahasa Melayu sebagai Bahasa Kebangsaan sambil menjamin perkembangan bahasa dan kebudayaan kaum-kaum lain.
2. Untuk mengkaji struktur pendidikan negara termasuk peruntukan Ordinan Pelajaran 1952 yang difikirkan perlu dipinda atau disesuaikan, dan langkah-langkah pelaksanaan yang ter-

kandung dalam Kertas Majlis No. 67, 1954 tentang dasar pendidikan.

Laporan Jawatankuasa Pendidikan 1956 atau lebih dikenali sebagai Laporan Razak menyatakan bahawa 'tujuan dasar pendidikan di dalam negara ini adalah untuk menyatukan budak-budak daripada semua bangsa dalam negara ini dengan menggunakan satu peraturan pendidikan yang meliputi semua bangsa dengan menggunakan Bahasa Kebangsaan sebagai bahasa pengantar yang utama dengan cara beransur-ansur'. Kenyataan ini merupakan kenyataan dasar dan teras mengenai matlamat sistem pendidikan dan kurikulum yang memberi penekanan kepada pewujudan masyarakat yang bersatu padu. Lapoan Razak juga ada menyatakan bahawa dasar pendidikan yang dapat diterima oleh semua harus memenuhi dua kehendak, iaitu: (i) ia dapat memenuhi aspirasi setiap kaum utama di negara ini; dan (ii) ia dapat menjamin bahawa setiap kanak-kanak yang lahir di negara ini berhak mendapat pendidikan dalam mana-mana sekolah mengikut kehendak ibu bapa mereka.

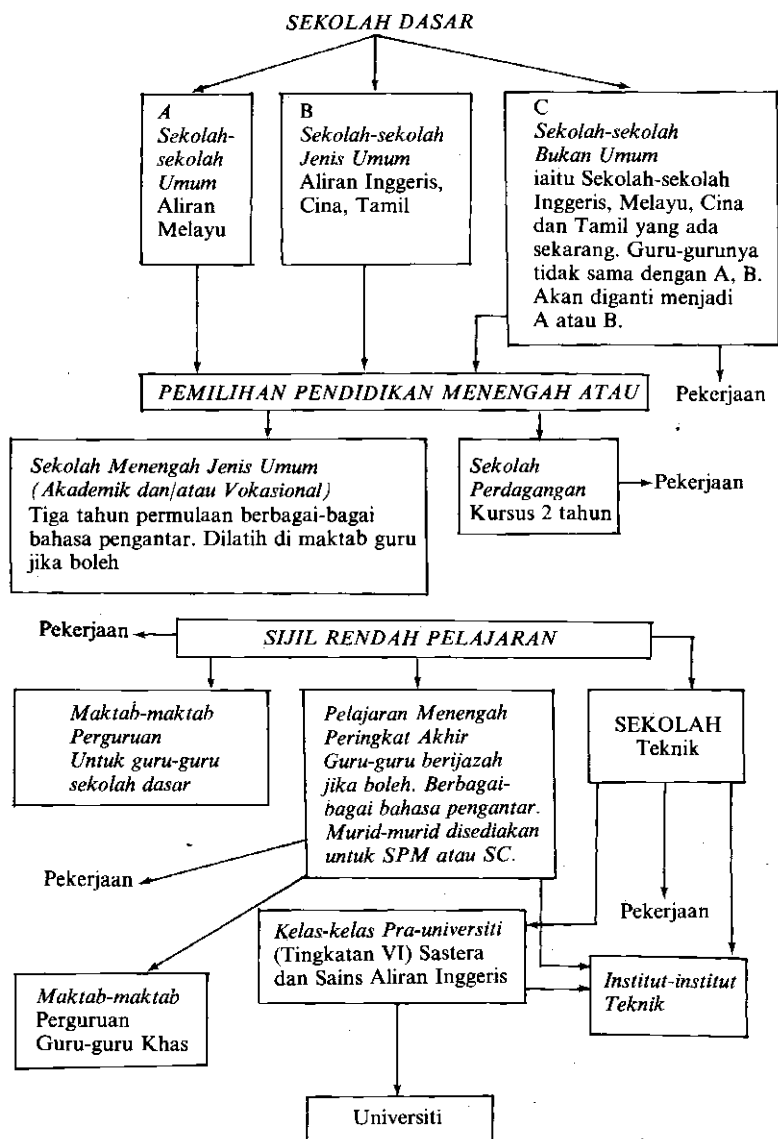
Cadangan-cadangan dasar Laporan Razak (1956) pula dijadikan asas untuk penggubalan Dasar Pendidikan Kebangsaan seperti yang termaktub dalam Akta Pelajaran 1961.

Rajah 1.3 menunjukkan sistem persekolahan mengikut cadangan Laporan Razak (1956).

Pelaksanaan cadangan-cadangan dasar dalam Laporan Razak, khususnya berkenaan sekolah rendah dan menengah telah menyebabkan pertambahan bilangan murid antara tiga ke empat kali ganda bagi peringkat rendah dan menengah dalam semua jenis sekolah. Oleh itu Pusat-pusat Latihan Harian telah ditubuhkan di seluruh negara dan beberapa buah maktab perguruan telah dibina bagi menambah pengeluaran guru. Maktab-maktab itu ialah Maktab Perguruan Sri Pinang, Maktab Perguruan Ilmu Khas, Maktab Perguruan Seri Kota, Maktab Perguruan Bahasa, Maktab Perguruan Raja Melawar dan Maktab Perguruan Mohd. Khalid.

1.2.3 Pendidikan di Sabah dan Sarawak (1940–1960)

Dari segi sejarahnya Sarawak pernah ditadbir oleh keluarga James Brooke (Raja Brooke) dari tahun 1839 sehingga 1946. Sabah pula pernah ditadbir oleh *North Borneo Chartered Company* dari tahun 1888 sehinggalah tahun 1963, iaitu apabila bergabung dalam

Rajah 1.3 Sistem persekolahan mengikut syor Laporan Razak²⁷

Malaysia. Justeru itu, Sabah dan Sarawak agak terpisah daripada perkembangan politik, ekonomi dan pentadbiran yang berlaku di Semenanjung Tanah Melayu. Peraturan undang-undang dan dasar-dasar dalam bidang pendidikan yang dikuatkuasakan di Semenanjung tidak meliputi Sabah dan Sarawak sehinggalah kedua-duanya memasuki Malaysia. Walau bagaimanapun, ciri-ciri vernakularisme dan dasar polarisasi Inggeris dalam sistem persekolahan Malaya, khususnya pada peringkat rendah, adalah sama bagi Malaya, Sabah dan Sarawak.

Di Sabah dan Sarawak, penubuhan sekolah-sekolah vernakular untuk kanak-kanak bumiputera tidak diberi perhatian oleh kerajaan Inggeris. Usaha-usaha menubuhkan sekolah-sekolah di kawasan-kawasan pedalaman dijalankan oleh pendakwah Kristian.

Di Sabah, sebelum abad kedua puluh, sekolah-sekolah Quran ditubuhkan oleh penduduk-penduduk Islam dari suku kaum Bajau, Sulu, Ilanun, Kedayan Brunei, Tidong dan Bisaya. Penubuhan sekolah-sekolah vernakular Melayu oleh pihak kerajaan dilakukan selepas Jabatan Pendidikan dibentuk pada tahun 1909.²⁸ Sekolah Melayu yang pertama dibina ialah Sekolah Jesselton pada tahun 1915 bagi anak-anak ketua kaum bumiputera. Sekolah-sekolah Cina diusahakan sendiri oleh masyarakat Cina. Sehingga tahun 1951, bilangan sekolah dan murid-murid bagi negeri Sabah adalah seperti Jadual 1.7 berikut:

Jadual 1.7 Bilangan sekolah dan murid di Sabah bagi tahun 1910–1951²⁹

	Kerajaan		Mubaligh		Lain-lain		Jumlah Kesemua	
	Bilangan	Murid	Bilangan	Murid	Bilangan	Murid	Bilangan	Murid
1910	Tiada	Tiada	8	408	9	242	17	650
1922	5	± 200	35	1 372	30	1 001	70	+ 2 933
1930	11	420	40	2 369	55	1 894	106	44 683
1939	28	1 663	52	3 922	62	4 959	142	10 544
1951	70	3 836	59	7 870	78	8 720	207	20 426

Organisasi dan sistem persekolahan disusun semula selepas Laporan Woodhead dikemukakan kepada Kerajaan Koloni/Jajahan pada tahun 1955. Rajah 1.4 di atas menunjukkan sistem persekolahan seperti yang dianjurkan oleh Laporan Woodhead. Jenis peperiksaan di bawah sistem persekolahan ini ialah:

Sekolah Menengah:	Peperiksaan Darjah Lima dan Enam
Sekolah Inggeris:	Peperiksaan Darjah Enam dan North Borneo Certificate of Education
Sekolah Cina:	Peperiksaan Darjah Enam dan Junior Middle Examination

Perkembangan sekolah-sekolah di Sabah memerlukan tenaga pengajar yang mencukupi bagi mengajar di sekolah-sekolah rendah dan menengah. Sebelum pembukaan Maktab Perguruan Kent pada tahun 1952, guru-guru didatangkan dari Semenanjung dan Sarawak untuk mengajar di sekolah-sekolah kerajaan di Sabah.

Sistem persekolahan dan organisasi pentadbiran pendidikan di Sarawak sebelum tahun 1960-an adalah hampir sama dengan di Sabah. Tetapi bagi Sarawak, Laporan McLellan (1960) ada menyebutkan bahawa kaum Cina adalah sangat dominan dalam bidang ekonomi dan pendidikan. Kaum Cina menubuhkan sekolah-sekolah rendah dan menengah Cina di merata-rata tempat di Sarawak. Untuk mengelakkan kebencian masyarakat bumiputera terhadap kaum Cina dan bagi memelihara perpaduan kaum di negeri itu, kerajaan Inggeris telah mengambil langkah yang berani mendorong sekolah-sekolah menengah Cina menukarkan statusnya menjadi sekolah-sekolah menengah Inggeris agar anak-anak kaum bumiputera Sarawak dapat mengikuti pendidikan menengah. Selain daripada itu, pihak kerajaan telah mengadakan sukatan pelajaran yang sama untuk semua jenis sekolah, pada peringkat rendah dan menengah.

Aktiviti Kelas

- Dapatkan Laporan Barnes (1951) dan Laporan Femi-Wai (1951). Huraikan sistem pendidikan yang diusulkan oleh setiap laporan berkenaan. Pada pendapat kamu adakah masyarakat Cina sedar tentang perkara 'budaya dominan' dan 'identiti nasional' dalam peritungan mereka dalam bidang pendidikan?

* Dapatkan Laporan Razak (1956) dan baca laporan tersebut. Bincangkan mengapa laporan ini dikatakan sebagai dokumen kerajaan yang penting yang memberi gambaran kepada pembentukan masyarakat yang bersatu padu melalui bidang pendidikan.

1.3 PERKEMBANGAN PENDIDIKAN DARI TAHUN 1957 HINGGA 1970

Sebelum memerihalkan bahagian ini dengan lebih lanjut, elok dijelaskan kronologi peristiwa perkembangan yang utama yang berlaku di dalam sistem pendidikan agar satu gambaran jelas diperolehi. Kronologi peristiwa itu adalah seperti berikut:

- * Malaya merdeka pada 31 Ogos 1957.
- * Sabah, Sarawak dan Singapura memperoleh kemerdekaan dengan cara menyertai gagasan Malaysia pada 16 September 1963. (Singapura keluar daripada gagasan Malaysia pada tahun 1965). Justeru itu, corak dan struktur pendidikan formal di Sabah dan Sarawak adalah berbeza daripada di Semenanjung antara tahun-tahun 1957–1963. Penyelarasan sistem pendidikan antara Sabah, Sarawak dan Semenanjung berlaku selepas tahun-tahun 1970-an. Walau bagaimanapun, Sabah lebih cepat mengikuti sistem pendidikan kebangsaan berbanding dengan Sarawak.
- * Laporan Jawatankuasa Penyemak Pelajaran atau Laporan Abdul Rahman Talib dikemukakan pada tahun 1960.
- * Akta Pelajaran 1961 dikuatkuasakan di Semenanjung Malaysia.
- * Pendidikan rendah percuma diperkenalkan di Semenanjung dan Sabah pada tahun 1962.
- * Peperiksaan masuk sekolah menengah dimansuhkan di Semenanjung dan Sabah pada tahun 1964.
- * Pendidikan menengah komprehensif atau pendidikan aneka jurusan diperkenalkan pada tahun 1965 bagi peringkat menengah rendah.
- * Peperiksaan Penilaian Darjah Lima diperkenalkan di Semenanjung pada tahun 1967. Dalam tahun ini juga Penyata Jawatankuasa Perancang Pelajaran Tinggi atau

Laporan Khir Johari dikemukakan, dan akta Bahasa Kebangsaan diluluskan.

- * Peristiwa rusuhan antara kaum pada 13 Mei 1969 berlaku. Lanjutan daripada peristiwa ini diusulkan Rukunegara dan Dasar Ekonomi Baru sebagai panduan perumusan dasar dan matlamat pendidikan dan ekonomi.
- * Rancangan alih bahasa pengantar dari bahasa Inggeris ke bahasa Malaysia untuk sekolah-sekolah rendah Inggeris bermula pada tahun 1970. Rancangan ini meliputi pendidikan di universiti pada tahun 1983.
- * Laporan Jawatankuasa yang dilantik oleh Majlis Operasi Kebangsaan mengkaji kehidupan kampus pelajar-pelajar di Universiti Malaya atau Laporan Majid dikemukakan pada tahun 1971. Jawatankuasa ini dilantik untuk mengkaji ketidakimbangan etnik pelajar-pelajar di Universiti Malaya. Urutan daripada Laporan Majid ialah pengenalan *kuota* kemasukan pelajar-pelajar ke universiti-universiti tempatan.
- * Laporan Jawatankuasa di Atas Kajian Pendapat Mengenai Pelajaran dan Masyarakat atau Laporan Murad atau Laporan Keciciran dikemukakan pada tahun 1973. Jawatankuasa ini ditugaskan untuk mengkaji masalah dan faktor-faktor yang menyebabkan keciciran pelajar-pelajar di sekolah rendah dan menengah.
- * Laporan Jawatankuasa Kabinet Mengkaji Pelaksanaan Dasar Pelajaran atau Laporan Kabinet yang dipengerusi oleh Datuk Seri Dr. Mahathir Mohamad dikemukakan pada tahun 1979.
- * Atas cadangan Laporan Kabinet, Kurikulum Baru Sekolah Rendah (KBSR) dilaksanakan pada tahun 1983 dan Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah (KBSM) dilaksanakan pada tahun 1989.

Dari sejak merdeka pada tahun 1957 hingga tahun 1960, corak dan struktur sistem pendidikan di Semenanjung Malaysia adalah mengikut rangka dasar yang ditetapkan oleh Laporan Razak (1956) dan Ordinan Pelajaran 1957. Bagi Sabah dan Sarawak pula corak dan struktur sistem pendidikan adalah mengikut rangka dasar yang ditetapkan oleh Laporan Woodhead (1955) sehinggalah kedua-dua

negeri bergabung dalam Malaysia pada tahun 1963. Selepas gabungan tersebut, sistem pendidikan Sabah dan Sarawak mengalami perubahan dan diorientasikan ke arah corak pendidikan kebangsaan.

Corak dan struktur pendidikan di Semenanjung mengalami perubahan besar selepas Laporan Rahman Talib (1960) diusulkan dan Akta Pelajaran 1961 dikuatkuasakan khususnya di Semenanjung. Usul dasar yang besar dalam Laporan Rahman Talib yang telah menyebabkan reformasi dalam struktur persekolahan di Semenanjung dan kemudiannya Sabah dan Sarawak ialah:

1. Pendidikan sejagat percuma untuk semua jenis sekolah rendah kerajaan dan bantuan kerajaan.
2. Had umur berhenti sekolah dinaikkan dari umur murid 12 tahun (Darjah Enam) kepada umur murid 15 tahun (selepas tingkatan tiga di sekolah menengah).
3. Memajukan pendidikan perdagangan, vokasional, teknik dan Sekolah Lanjutan Kampung.
4. Pendidikan Agama Islam dimajukan mengikut perkara dalam Seksyen 49 Ordinan Pelajaran 1957. Selain daripada itu perhatian diberikan untuk Pendidikan Moral.

Pelaksanaan usul 1, 2, dan 3 di atas telah mereformasikan corak pendidikan di Semenanjung seperti pada Rajah 1.5.

Daripada Rajah 1.5, dapatlah dilihat bahawa struktur pendidikan formal di Semenanjung pada tahun-tahun 1960-an terbahagi kepada lima peringkat, iaitu: peringkat rendah, menengah rendah, menengah atas, menengah tinggi atau prauniversiti dan pendidikan tinggi (diploma dan ijazah). Corak pendidikan formal ialah 6-3-2-2-(3-6) iaitu: 6 tahun pendidikan rendah, 3 tahun menengah rendah (tingkatan Satu hingga Tiga), 2 tahun menengah atas (tingkatan Empat dan Lima), 2 tahun menengah tinggi (tingkatan Enam Rendah dan Enam Atas) dan 3 hingga 6 tahun untuk pendidikan tinggi.

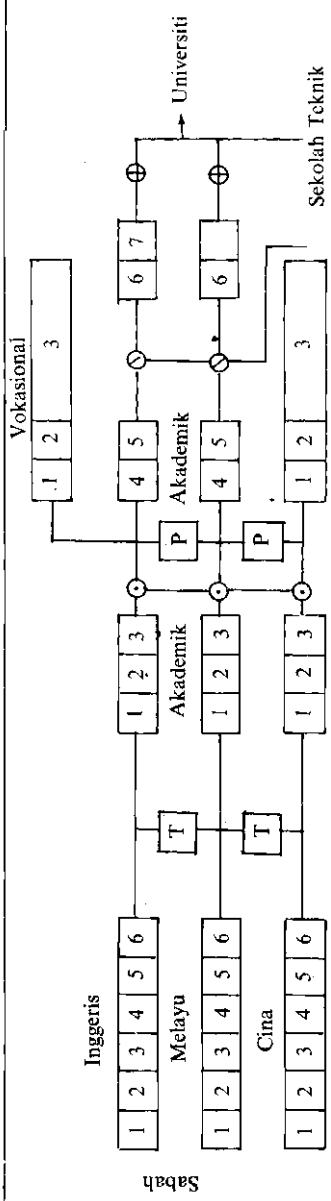
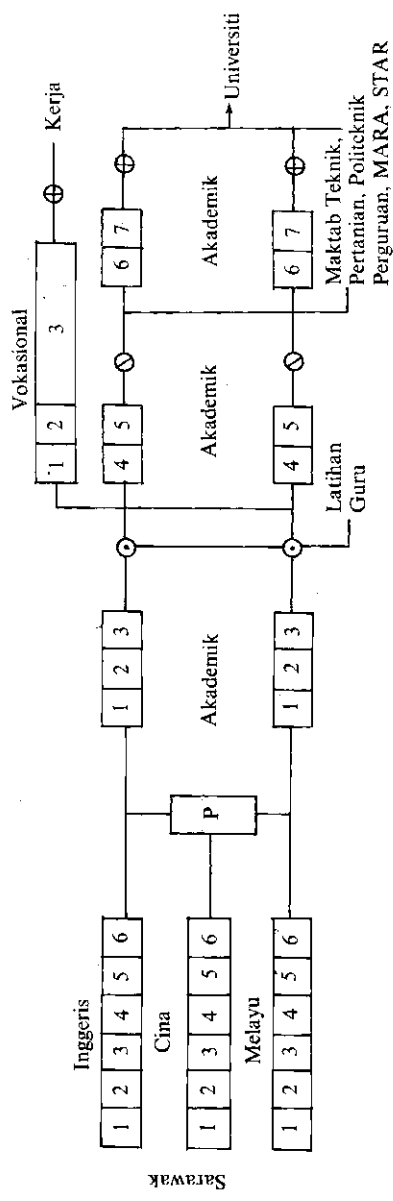
Kemasukan Sabah dan Sarawak ke dalam Malaysia pada tahun 1963 dan pengenalan pendidikan percuma telah menyebabkan pertambahan murid-murid di sekolah rendah, iaitu kira-kira 44 peratus dalam tempoh 1957 hingga 1967 (lihat Jadual 1.8). Untuk mengatasi masalah kekurangan guru maka beberapa buah Pusat Latihan Harian dan maktab-maktab baru telah ditubuhkan. Maktab-maktab itu ialah Maktab Teknik di Kuala Lumpur, Maktab

Perguruan Temenggong Ibrahim di Johor, Maktab Perguruan Gaya di Sabah dan Maktab Perguruan Rajang di Sarawak.

Bagi Sabah dan Sarawak, corak dan struktur pendidikan formal mereka mengalami sedikit perubahan selepas tahun-tahun 1963. Rajah 1.6 berikut menunjukkan corak pendidikan di Sabah dan Sarawak selepas kedua-duanya memasuki Malaysia hingga tahun-tahun 1970-an.

Daripada Rajah 1.6 di atas dapat diperhatikan bahawa persekolahan rendah di Sabah dan Sarawak adalah sama, iaitu terdapat tiga jenis sekolah rendah di kedua-dua negeri berkenaan. Tiga jenis sekolah itu ialah Sekolah Rendah Inggeris, Cina dan Melayu. Walau bagaimanapun, corak persekolahan menengah di kedua-dua negeri itu berbeza. Di Sarawak terdapat Kelas Peralihan untuk murid-murid dari sekolah rendah Melayu dan Cina yang ingin belajar di sekolah menengah Inggeris ataupun Kelas Peralihan untuk murid-murid dari sekolah rendah Cina yang ingin belajar di sekolah menengah Melayu. Di Sabah terdapat Kelas Titian bagi murid-murid dari sekolah rendah Melayu dan Cina kerana terdapat tiga jenis sekolah menengah, iaitu menengah Inggeris, Cina dan Melayu. Terdapat Kelas Peralihan bagi murid-murid dari menengah rendah Cina yang ingin belajar di sekolah menengah atas Inggeris dan Melayu.

Penguatkuasaan Akta Pelajaran 1961, khususnya berkenaan pembentukan satu jenis pendidikan menengah yang bercorak kebangsaan dengan menggunakan bahasa pengantar sama ada bahasa Malaysia atau Inggeris, dan pemansuhan Peperiksaan Masuk Sekolah Menengah pada tahun 1964 telah menyebabkan perubahan struktur dan daftaran (enrolment) dalam pendidikan menengah. Penguatkuasaan Akta Pelajaran 1961 telah mengakibatkan bantuan untuk sekolah menengah Cina dihentikan. Daripada Jadual 1.8 dapat dilihat bahawa daftaran untuk sekolah menengah Inggeris dan Melayu telah bertambah dengan besar sekali bagi tempoh 1957 hingga 1967, iaitu 493 peratus untuk sekolah Inggeris bantuan kerajaan dan 5 432 peratus bagi sekolah Melayu. Sebaliknya, mulai tahun 1962 sekolah menengah Cina bantuan kerajaan telah dimansuh. Oleh itu sebahagian besar murid-murid Cina telah memasuki sekolah-sekolah menengah persendirian Cina. Hal ini dapat dilihat pada pertambahan daftaran bagi tempoh 1957 hingga 1967, iaitu 5 426 orang murid pada 1957 dan 22 221 orang murid pada 1967. Sebahagian besar murid-murid Cina yang lainnya telah memasuki sekolah menengah Inggeris bantuan kerajaan atau persendirian.

Rajah 1.6 Corak pendidikan di Sarawak dan Sabah, 1968

Jadual 1.8 Bilangan murid di sekolah menengah, 1975-1975³¹

Tahun	Sekolah Inggeris	Sekolah Melayu	Sekolah Cina	Jumlah
Bahagian I: Sekolah Bantuan Kerajaan				
1957	48 235	2 315	30 052	80 602
1960	72 499	4 953	38 828	116 280
1961	84 347	8 158	37 793	130 298
1962	119 217	13 224	—	132 143
1963	135 233	19 910	—	155 143
1964	151 386	28 067	—	179 453
1967	286 254	128 069	—	414 323
1970	339 961	128 143	—	468 104
1972	370 289	177 941	—	548 230
1975	420 054	294 832	—	714 886
Bahagian II: Sekolah Persendirian				
1957	19 411	n.a.	5 426	24 837
1960	26 303	n.a.	14 124	40 427
1961	30 723	n.a.	17 948	48 671
1962	33 275	115	34 410	67 800
1963	39 465	225	35 789	75 479
1964	45 045	314	35 507	80 866
1967	25 809	556	22 221	48 586
1970	20 170	1 050	15 890	37 110
1972	18 426	1 854	18 520	38 800
1975	27 613	5 315	25 047	57 973

Seterusnya penguatkuasaan Akta Bahasa Kebangsaan pada tahun 1967 telah memperkukuhkan lagi kedudukan bahasa Malaysia di dalam kurikulum sekolah. Murid-murid diwajibkan lulus mata pelajaran bahasa Malaysia untuk lulus peperiksaan Lower Certificate of Education (LCE). Lanjutan daripada peristiwa 13 Mei 1969 dan perisytiharan penukaran sekolah-sekolah Inggeris kepada sekolah-sekolah kebangsaan yang hanya menggunakan bahasa pengantar Bahasa Kebangsaan pada tahun 1970 telah turut menjejaskan daftaran murid-murid di sekolah persendirian Inggeris dan Cina.

Kurikulum sekolah menengah, sama ada menengah rendah mahupun menengah atas, mengutamakan penyediaan murid-murid untuk peperiksaan (exam-oriented). Ini disebabkan bahawa masyarakat berpendapat bahawa kelayakan akademik yang baik dapat

menjamin pekerjaan yang baik. Pandangan ini diperkuatkan oleh proses Malayanisasi, apabila dalam tahun-tahun 1960 dan 1970-an, rakyat yang berkeelayakan tinggi diperlukan untuk mengisi jawatan-jawatan penting dalam perkhidmatan kerajaan.

Di antara peperiksaan persekolahan dalam tahun-tahun 1960-an ialah:

1. Peperiksaan Masuk Sekolah Menengah (1957–1963).
2. Lower Certificate of Education (LCE), atau Sijil Rendah Pelajaran (SRP, sejak 1960) pada akhir Tingkatan Tiga.
3. Peperiksaan Sijil Persekutuan Tanah Melayu dan Bahasa Inggeris.
4. Peperiksaan Kerajaan Junior Middle III bagi sekolah menengah Cina (1947–1960).
5. Peperiksaan Kerajaan Senior Middle III untuk tamat persekolahan menengah Cina (1951–1962).
6. Peperiksaan Sijil Cambridge Seberang Laut atau Malaysian Certificate of Education (MCE) atau Sijil Pelajaran Malaysia (SPM) atau Sijil Persekolahan Vokasional Malaysia (SPVM) pada akhir Tingkatan Lima.
7. Higher School Certificate (HSC) atau Sijil Tinggi Persekolahan (STP) pada akhir Tingkatan Enam.

Bagi merancang perkembangan dan menyelaraskan pelaksanaan kurikulum untuk sekolah-sekolah, Kementerian Pendidikan telah menubuhkan Jawatankuasa Pusat Kurikulum pada tahun 1967. Jawatankuasa ini bertanggungjawab dan menentukan dasar-dasar pelaksanaannya. Pusat Perkembangan Kurikulum adalah urusetia kepada jawatankuasa ini.

Pengurusan sekolah-sekolah pada zaman sesudah merdeka dijalankan dengan dua cara. Cara pertama, bagi sekolah rendah dan pertengahan Laporan Razak (1956) mengesyorkan supaya Lembaga Pelajaran Negeri dijadikan Penguasa Pelajaran Setempat bagi menggalakkan masyarakat setempat mengambil inisiatif dalam memajukan taraf pendidikan rendah di tempat-tempat berkenaan. Menjelang tahun 1960, sistem Penguasa Pelajaran Setempat didapati berjalan kurang memuaskan dan harapan supaya masyarakat setempat menyumbangkan tenaga mereka bagi mengatasi masalah pendidikan telah tidak tercapai. Pembubaran Penguasa Pelajaran

Setempat juga disebabkan pertambahan perbelanjaan bagi pendidikan rendah untuk membayar elaun kakitangan, perbelanjaan kenderaan dan lain-lain elaun ahli-ali penguasa. Pembubaran sistem ini menyebabkan urusan persekolahan pendidikan rendah berpindah kepada tanggungjawab Menteri Pendidikan.³²

Cara yang kedua ialah melalui sistem Jemaah Pengurus dan Lembaga Pengelola sebagaimana yang diusulkan oleh Laporan Razak. Sistem ini diperkenalkan pada 1957 untuk semua jenis sekolah rendah dan menengah kerajaan. Mengikut sistem ini, Guru Besar bertanggungjawab kepada Jemaah Pengurus atau Lembaga Pengelola tentang disiplin sekolah serta pentadbirannya, dan beliau juga menjadi setiausaha bagi Jemaah dan Lembaga tersebut. Jemaah Pengurus atau Lembaga Pengelola selaku majikan berkuasa melantik Guru Besar dan guru-guru serta berkuasa menggantung atau memecat guru-guru dengan syarat disahkan oleh Menteri Pendidikan. (Pada masa ini, Jemaah Pengurus atau Lembaga Pengelola sekolah tidak lagi mempunyai kuasa melantik atau memecat guru-guru).

Bagi pentadbiran pendidikan di peringkat negeri, Laporan Rahman Talib (1960) mengesyorkan Lembaga Penasihat Pelajaran Negeri ditubuhkan. Lembaga ini bertanggungjawab memberi nasihat dan pandangan kepada Menteri Pendidikan mengenai masalah-masalah berkaitan pendidikan rendah. Lembaga ini tidak mempunyai kuasa eksekutif, bagi menentukan atau membuat dasar-dasar pendidikan untuk negeri masing-masing. Bagi mengkaji dan membuat dasar-dasar tentang hal-ehwal pendidikan dalam negara Laporan Rahman Talib mengesyorkan Lembaga Penasihat Pendidikan Persekutuan ditubuhkan oleh Menteri Pendidikan.³³

Dalam tahun-tahun 1960-an usaha-usaha yang bersungguh telah dijalankan oleh pihak kerajaan bagi memajukan mutu pendidikan di negara ini. Usaha-usaha ini dapat dilihat dalam Rancangan Malaysia Pertama (1966–1970) yang mempunyai objektif-objektif seperti berikut:

- i. Memperkukuhkan sistem pendidikan kebangsaan bagi menggalakkan perpaduan melalui bidang sosial, kebudayaan dan politik.
- ii. Mengadakan kemudahan pendidikan, khususnya bagi pendidikan peringkat menengah bagi memenuhi permintaan yang kian bertambah untuk pendidikan jenis ini.
- iii. Memperbaiki taraf pendidikan dan memperluaskan peluang

pendidikan dengan cara yang lebih menyeluruh supaya dapat mengurangkan ketidakimbangan antara kawasan bandar dengan luar bandar.

- iv. Memperluaskan kemudahan pendidikan dan latihan bagi bidang-bidang penting seperti bidang pertanian, perindustrian dan teknologi.
- v. Memajukan pendidikan dan latihan guru bagi mempercepatkan pengeluaran guru-guru terlatih yang mencukupi.³⁴

Untuk memajukan pendidikan teknik dan vokasional bagi pembangunan sosial dan ekonomi, maka pada 1964 bahagian Pendidikan Teknik Kementerian Pendidikan telah dibentuk bagi merancang dan melaksanakan program-program pendidikan teknik dan vokasional. Mata-mata pelajaran vokasional dan perdagangan diperkenalkan dengan meluas di peringkat sekolah menengah rendah. Pada 1967 Institut Teknologi Mara ditubuhkan, Kolej Tunku Abdul Rahman pada 1969 dan Politeknik Ungku Omar pada 1969. Penubuhan institusi-institusi ini adalah hasil cadangan Jawatankuasa Perancangan Pelajaran Tinggi pada 1967.

Laporan Jawatankuasa Perancang Pelajaran Tinggi (1967) atau Laporan Khir Johari menggariskan beberapa matlamat pendidikan teknik dan vokasional peringkat sekolah, antaranya ialah:

1. Untuk menimbulkan minat dan membina kemahiran murid dalam bidang pendidikan teknik.
2. Untuk mengadakan pendidikan vokasional pada peringkat menengah atas bagi menyediakan pelajar-pelajar dengan kemahiran-kemahiran untuk memasuki pasaran pekerjaan.
3. Untuk mengadakan pendidikan umum dengan unsur teknik bagi murid-murid yang berminat untuk meneruskan pelajaran ke maktab-maktab dan universiti dalam bidang kejuruteraan, pertanian dan perdagangan.³⁵

Kesedaran masyarakat tentang kepentingan pendidikan menyebabkan pertambahan bilangan sekolah rendah dan menengah serta pertambahan bilangan murid-murid yang bersekolah. Dengan itu program-program latihan guru telah diadakan dengan intensif bagi menampung permintaan tenaga pengajar di sekolah-sekolah.

Di Semenanjung, latihan guru bagi sekolah-sekolah rendah dan menengah dijalankan secara berasingan. Kursus-kursus perguruan

sepenuh masa bagi melatih guru-guru untuk sekolah rendah dijalankan di Maktab Perguruan Kota Bharu, Maktab Perguruan Sultan Idris dan Maktab Perguruan Perempuan Melayu Melaka. Bagi menambah keupayaan pengeluaran guru-guru terlatih, maka diadakan Maktab-maktab Latihan Harian di Alor Star, Taiping, Ipoh, Teluk Anson, Seremban, Melaka, Johor Bahru, Kuantan dan Kuala Terengganu. Kelayakan minimum untuk memasuki maktab-maktab atau mengikut kursus perguruan ialah MCE/SPM.

Dalam usaha memajukan dan meningkatkan mutu pendidikan guru, sebuah Jawatankuasa Kecil bagi Jawatankuasa Mengkaji Latihan Perguruan telah ditubuhkan pada tahun 1969.³⁶ Jawatankuasa kecil ini ditugaskan untuk:

1. Menentukan matlamat program latihan perguruan di maktab-maktab agar matlamat itu selaras dengan perkembangan kurikulum sekolah.
2. Menyemak semula kursus-kursus pengajian dan sukatan pelajaran perguruan agar sejajar dengan matlamat pendidikan guru dan keupayaan maktab-maktab mengendalikan kursus-kursus.
3. Mempertimbangkan kemungkinan dan kesesuaian menyatukan program latihan guru untuk sekolah-sekolah rendah dan menengah, yang selama ini dijalankan secara berasingan, dan juga mengambil kira dasar yang ditetapkan oleh Kementerian Pendidikan yang inginkan guru-guru fasih dalam dua bahasa, iaitu bahasa Malaysia dan Inggeris.

Sebagai sebuah negara yang sedang membangun, Malaysia dalam tahun-tahun 1960-an memerlukan ramai tenaga kerja terlatih dalam berbagai-bagai bidang, khususnya dalam bidang perkhidmatan sosial dan ekonomi seperti sektor pertanian dan perindustrian. Jadual 1.9 menunjukkan keperluan tenaga kerja dalam berbagai-bagai sektor.

Dalam usaha memajukan sumber tenaga manusia, Jawatankuasa Perancangan Pelajaran Tinggi (1967) telah ditubuhkan bagi mengenal pasti keperluan tenaga kerja ikhtisas dan separa ikhtisas serta bidang-bidang kursus latihan yang perlu diberi perhatian.³⁷ Dinyatakan bahawa tugas Jawatankuasa ini ialah untuk:

1. Mengkaji kemudahan-kemudahan pendidikan tinggi dan mengemukakan syor-syor untuk perkembangan dan kemajuan

pendidikan tinggi dari segi kehendak masa hadapan dan sumber-sumber kewangan negara, dan

2. Melanjutkan lagi kerja-kerja Jawatankuasa Pelajaran 1956 dan Jawatankuasa Penyemak Semula Pelajaran 1960 yang tidak menyentuh pendidikan tinggi dan mencadangkan cara-cara dan usaha-usaha bagi menjamin bekalan tenaga kerja yang terlatih yang mencukupi untuk kemajuan ekonomi, sosial dan kebudayaan negara.

Jawatankuasa Perancang Pelajaran Tinggi (1967) menegaskan bahawa di antara bidang-bidang kursus yang perlu dimajukan di peringkat pendidikan tinggi ialah perakaunan, pengurusan, ekonomi, perangkaan, perlombongan, ukur bahan dan kejuruteraan. Agensi-agensi kerajaan perlu mengadakan skim latihan dalam perkhidmatan untuk kakitangan ikhtisas dan separa ikhtisas bagi mempertingkatkan produktiviti mereka agar proses pembangunan negara dapat berjalan dengan lancar. Selain daripada itu, Jawatankuasa ini mencadangkan bahawa Universiti Malaya perlu diperbesarkan untuk menampung permintaan pendidikan universiti yang semakin bertambah. Juga, tumpuan perkembangan universiti itu perlu memberi keutamaan kepada bidang kejuruteraan, sains, perubatan, ekonomi, pentadbiran dan pendidikan.

Sebagai melaksanakan cadangan Jawatankuasa ini sebuah majlis yang dinamakan Majlis Pelajaran Tinggi ditubuhkan pada tahun 1968. Juga beberapa buah institusi pendidikan tinggi baru telah dibuka, antaranya ialah Institut Teknologi Mara (1967), Kolej Tunku Abdul Rahman (1969), Politeknik Ungku Omar (1969), Universiti Sains Malaysia (1969), Universiti Kebangsaan Malaysia (1970), Universiti Pertanian Malaysia (1971) dan Institut Teknologi Kebangsaan (1972).

Penubuhan Universiti Sains Malaysia, Universiti Kebangsaan Malaysia dan Universiti Pertanian Malaysia bukan sahaja untuk menambah pengeluaran tenaga kerja siswazah tetapi ia mempunyai matlamat yang lebih besar, iaitu mencapai matlamat menyusun semula masyarakat dan ekonomi seperti yang ditegaskan oleh Dasar Ekonomi Baru (1970). Dasar Ekonomi Baru digubal lanjutan dari percetusan konflik antara kaum pada 13 Mei 1969. Penubuhan universiti-universiti berkenaan merupakan cara untuk mengimbangi penyertaan *etnik* dalam pendidikan tinggi bagi mencapai *ekuiti* dan *demokrasi* dalam pendidikan dan secara langsungnya juga mobiliti

Jadual 1.9 Pekerjaan kosong mengikut sektor dan peringkat jawatan*³⁸

	Sektor Kerajaan			Sistem Pelajaran		Sektor Persendirian		Jumlah Besar					
	Kekosongan	Peratus Jumlah Jawatan	3	Kekosongan	Peratus Jumlah Jawatan	5	Kekosongan	Peratus Jumlah	Kekosongan	Peratus Jumlah Jawatan	7	8	9
1	2			4			6						
SEMUA JAWATAN													
PERINGKAT IKHTISAS:													
		10 742	6.3	5 603	7.7		1 823	0.4		18 168			2.5
		238	17.1	65	27.1		33	0.9		336			6.1
		428	20.7	—	—		62	4.2		490			12.9
		—	—	953	24.3		—	—		953			24.3
		211	16.1	3	33.3		26	4.4		240			12.0
PERINGKAT SEPARUH IKHTISAS:													
		415	11.7	17	9.0		42	1.3		474			5.8
		—	—	1 474	13.4†		—	—		1 474			13.4
		1 558	18.3	33	12.3		62	3.2		1 653			15.2
PERINGKAT MAHIR:													
		1 425	6.2	101	15.2		453	0.8		1 979			2.3
		—	—	983	2.21†		—	—		983			2.2
		2 868	6.7	65	14.7		46	0.5		2 979			5.4
PERINGKAT SEPARUH MAHIR DAN TIDAK MAHIR:													
		1 691	2.8	1 013	13.7		1 017	0.3		3 721			0.9
		1 908	7.0	895	18.2		82	0.27		2 885			4.4

* Malangnya kedudukan kekosongan pekerja-pekerja di dalam perusahaan pembinaan tidak dapat diketahui. Tidak ada sebab-sebab yang nyata mengapa ini akan mempengaruhi kadar kekosongan sektor persendirian seperti yang dilaporkan di sini.

† Meletakkan kekosongan jawatan-jawatan guru-guru di dalam peringkat separuh ikhtisas dan peringkat mahir adalah dengan sebarang sahaja tetapi perlu.

sosial kaum bumiputera. Ketidakimbangan penyertaan etnik dalam pendidikan tinggi, khususnya di Universiti Malaya disedari apabila *Report of the Committee Appointed by the National Operations Council to Study the Campus Life of Students in the University of Malaya* atau Laporan Majid (1971) dikemukakan kepada pihak kerajaan.³⁹ Beberapa langkah telah diambil oleh Kementerian Pendidikan lanjutan daripada Laporan Majid, antaranya ialah amalan kuota kemasukan dan penyertaan dalam pendidikan universiti dan keutamaan yang lebih untuk pelajar-pelajar dari luar bandar dalam hal kelayakan kemasukan dan pemberian biasiswa. Langkah-langkah ini telah menunjukkan pulangan yang positif ke arah mencapai penyusunan semula struktur masyarakat, khususnya di antara kaum dan di antara masyarakat bandar dengan luar bandar.

Perbincangan Kelas

- * Adakah pendidikan sebelum negara ini merdeka mempunyai falsafah, matlamat dan objektif? Bandingkan falsafah, matlamat dan objektif itu dengan yang ada sekarang.
- * Nyatakan langkah-langkah yang telah dijalankan oleh pihak kerajaan dalam menyusun semula sistem pendidikan selepas merdeka. Apakah pertimbangan-pertimbangan yang diberi perhatian dalam proses penyusunan itu?

1.4 PERKEMBANGAN PENDIDIKAN DARI TAHUN 1970 HINGGA 1990

Tahun-tahun di antara 1957 hingga 1970 merupakan era penyusunan semula sistem pendidikan di Malaysia. Ia dikatakan begitu kerana usaha-usaha oleh pihak kerajaan, khususnya Kementerian Pendidikan, ditumpukan kepada reformasi yang menyeluruh dalam sistem pendidikan bagi mencapai matlamat membina sebuah masyarakat yang bersatu padu yang mempunyai identiti tersendiri sebagai bangsa Malaysia. Reformasi yang dilakukan dalam sistem pendidikan meliputi:

- * Dasar-dasar pendidikan bagi membentuk sekolah-sekolah yang dapat mendukung semangat kebangsaan. Ini adalah kerana sistem persekolahan di zaman pemerintahan Inggeris tidak mempunyai satu orientasi yang jelas dan bersepadu.

- * Organisasi pentadbiran pendidikan yang terselaras meliputi peringkat sekolah, negeri dan pusat.
- * Struktur dan penjenisan sekolah-sekolah pada peringkat rendah dan menengah agar semua jenis sekolah, sama ada di Semenanjung, Sabah ataupun Sarawak, mengikuti dasar-dasar yang ditetapkan oleh kerajaan.
- * Struktur kurikulum untuk sekolah, pendidikan guru dan pendidikan tinggi supaya wujud kesinambungan dan kerelevanan di antara peringkat-peringkat pendidikan bagi tujuan konsolidasi dalam proses pembangunan tenaga rakyat dalam berbagai-bagai bidang.
- * Memperbaiki keadaan demokrasi dan ekuiti dalam pendidikan agar wujud keseimbangan penyertaan mengikut etnik dan kedudukan geografi, sama ada bandar ataupun luar bandar, dan juga antara wilayah-wilayah.

Perkembangan Kualitatif

Jika tahun-tahun 1957–1970 dikira sebagai era penyusunan semula, maka tahun-tahun 1970–1990 merupakan era pembangunan dan kemajuan bagi sistem pendidikan. Ini adalah kerana rancangan-rancangan yang dijalankan, dari Rancangan Malaysia Kedua (1971–1975) hingga Rancangan Malaysia Kelima (1986–1990) bertujuan untuk mempertingkatkan mutu dan kuantiti dalam sistem pendidikan bagi memenuhi kehendak pembangunan sosial, ekonomi, politik dan perkembangan individu.

Konflik antara kaum atau lebih sering disebut sebagai Tragedi 13 Mei 1969 telah menyedarkan semua golongan masyarakat bahawa usaha pembangunan sosial dan ekonomi oleh pihak kerajaan harus sering menegaskan prinsip keadilan, keistimewaan kedudukan kaum bumiputera dan perluasan peluang mobiliti ekonomi dan sosial khususnya di kawasan luar bandar. Peristiwa 13 Mei 1969 telah mendorong kepada penggubalan Dasar Ekonomi Baru dan pancasila kebangsaan yang dikenali sebagai Rukunegara. Matlamat utama Dasar Ekonomi Baru ialah: (1) Pembasmian kemiskinan tanpa mengira kaum; dan (2) Penyusunan semula masyarakat bagi menghapuskan pengenalan kaum mengikut fungsi-fungsi ekonomi.

Matlamat pendidikan dari segi pelaksanaan Dasar Ekonomi Baru dalam tempoh 1971–1980 ialah untuk mendidik rakyat

Malaysia agar mereka menjadi warganegara yang berpengetahuan, bertanggungjawab dan berkebolehan mencapai taraf hidup yang lebih baik, sedia memenuhi kehendak-kehendak negara yang sedang membangun sesuai dengan Dasar Ekonomi Baru di samping mewujudkan taat setia, berdisiplin dan bersatu padu selaras dengan prinsip-prinsip Rukunegara.

Dengan membawa semangat Dasar Ekonomi Baru dan Rukunegara, maka objektif-objektif Rancangan Malaysia Kedua (1971–1975) dalam bidang pendidikan telah difokuskan kepada:

1. Memperkukuhkan sistem pendidikan bagi menggalakkan integrasi nasional.
2. Mengubahsuai dan memajukan program-program pendidikan dan latihan bagi memenuhi permintaan pengeluaran tenaga kerja terlatih dalam berbagai-bagai bidang.
3. Mempertingkatkan mutu pendidikan bagi membina masyarakat yang progresif berasaskan sains dan teknologi.
4. Memperbaiki organisasi pendidikan, iaitu jentera pelaksanaan perancangan dan penyelidikan bagi mencapai objektif-objektif di atas.

Berbagai-bagai usaha telah dijalankan dalam bidang pendidikan untuk mencapai objektif integrasi nasional. Langkah utama ialah memulakan rancangan alih bahasa pengantar bagi sekolah-sekolah rendah Inggeris (dan selanjutnya di sekolah menengah Inggeris dan universiti), iaitu daripada pengantar bahasa Inggeris kepada bahasa kebangsaan, bagi Semenanjung Malaysia dan Sabah. Rancangan alih bahasa ini bermula pada tahun 1970 dan meliputi pendidikan menengah tinggi keseluruhannya pada tahun 1982. Bagi negeri Sarawak, rancangan ini bermula pada tahun 1977 dalam Darjah Satu. Selain daripada melaksanakan usul Laporan Rahman Talib (1960), rancangan alih bahasa bertujuan untuk menaikkan kedudukan bahasa Malaysia sebagai bahasa ilmu yang setanding dengan bahasa-bahasa lain. Langkah penting yang lain ke arah integrasi nasional ialah 'mendemokrasikan' pendidikan dengan cara mengadakan kemudahan-kemudahan pembelajaran yang lebih baik dan penyediaan peluang-peluang pendidikan yang lebih meluas supaya kanak-kanak daripada semua bangsa, wilayah dan lapisan masyarakat berpeluang mendapatkan pendidikan dan berjaya dalam pelajaran mereka.

Usaha menyeragamkan sistem pendidikan formal di Semenanjung, Sabah dan Sarawak terus dijalankan dalam tahun-tahun 1970-an. Dasar satu sukatan pelajaran dan kurikulum yang sama seperti yang dicadangkan oleh Laporan Razak (1956) telah diperkukuh dan diperluaskan di semua sekolah di Semenanjung, Sabah dan Sarawak. Kurikulum sekolah telah diubahsuai agar ianya menuruti perkembangan semasa serta dapat memastikan murid-murid yang melalui sistem persekolahan dapat menghayati aspirasi Rukunegara dan mempunyai moral dan disiplin diri yang baik.

Rajah 1.7 menunjukkan struktur pendidikan formal, sementara Rajah 1.8 menunjukkan corak pendidikan formal Malaysia bagi tahun-tahun selepas 1980-an. Dari Rajah 1.8 dapat diperhatikan bahawa bagi peringkat sekolah rendah ciri vernakularisme masih dikekalkan sementara bagi peringkat sekolah menengah hanya satu jenis sekolah sahaja diadakan di mana bahasa Malaysia menjadi bahasa atau medium pengantar yang utama.

Selain daripada proses penyeragaman bagi mendapatkan *konformiti* dalam sistem pendidikan, pihak Kementerian Pendidikan juga telah memberikan tumpuan utama dalam mempertingkatkan mutu pendidikan. Khusus bagi kurikulum persekolahan, Pusat Perkembangan Kurikulum telah ditubuhkan pada tahun 1973 untuk mengkaji, merancang dan menggubal kurikulum sekolah agar kurikulum sekolah relevan dengan proses pembangunan individu, masyarakat, negara dan perkembangan ilmu pengetahuan semasa. Pusat Perkembangan Kurikulum telah menghadapi cabaran berat dalam hal menggubal semula kurikulum persekolahan dan strategi-strategi pelaksanaan kurikulum itu apabila Laporan Jawatankuasa Kabinet Mengkaji Pelaksanaan Dasar Pelajaran dikemukakan kepada kerajaan pada November 1979. Jawatankuasa ini yang dipengerusikan oleh Datuk Seri Dr. Mahathir bin Mohamad, Menteri Pendidikan ketika itu telah mendapati berbagai-bagai kelemahan dalam sistem pendidikan dalam tahun-tahun 1970-an. Kelemahan-kelemahan seperti yang diperincikan dalam Laporan Jawatankuasa Kabinet itu merupakan penghalang kepada pencapaian matlamat pendidikan yang bermutu. Kelemahan khusus dalam kurikulum sekolah rendah ialah ia terlalu menekankan penguasaan isi kandungan pelajaran (*subject-centred curriculum*), iaitu kurikulum yang bercorak umum yang kurang menekankan penguasaan kemahiran asas 3M (Membaca, Menulis dan Mengira) sehinggalah terdapat murid-murid yang tidak mempunyai kemahiran 3M ini walau-

JANGKAAN
UMUR PADA
1 JANUARI

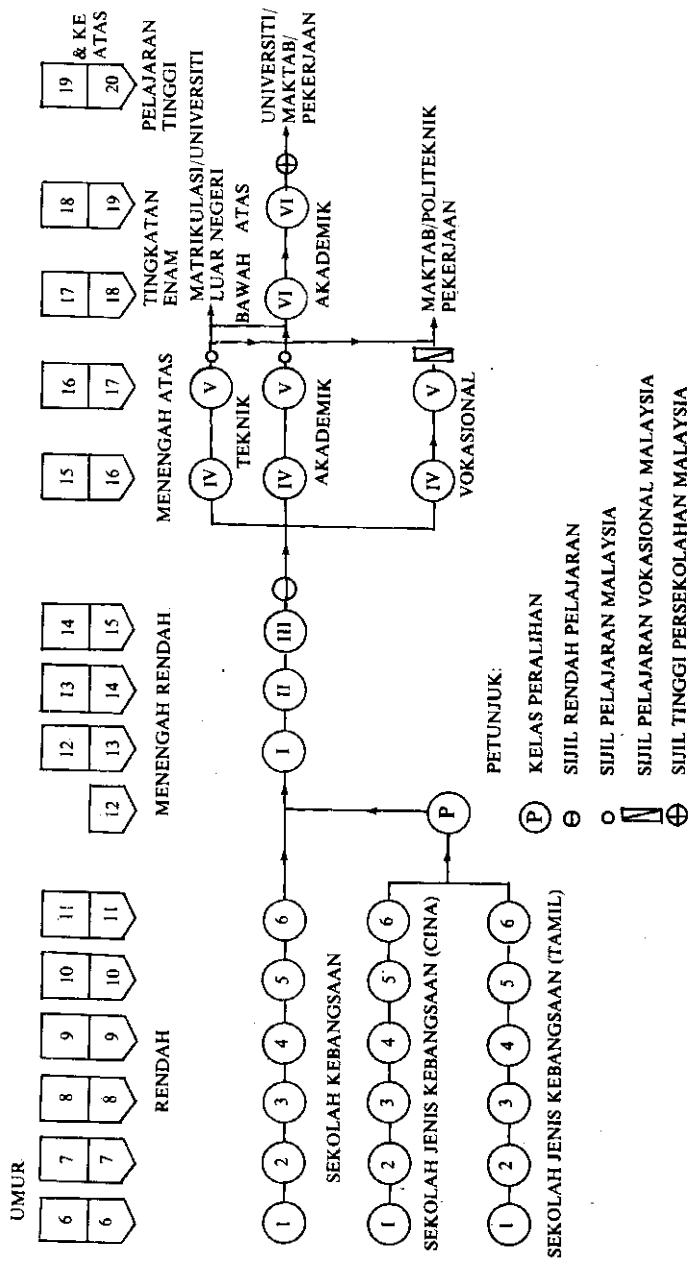
27	TINGGI		3	ISCED PERINGKAT 7 IJAZAH LANJUTAN Ph.D., M.A., M.Sc., Dip. Ed. 1-3 TAHUN	
26			3	2	
25			3	2	1
24		3	2	1	6
23		2	1	5	5
22		1	4	4	4
21		3	3	3	3
20	MENENGAH	2	2	2	2
19		1	1	1	1
18		ISCED PERINGKAT 4 (TINGKATAN 6)		2	SEKOLAH SASTERA & SAINS
17				1	
16	MENENGAH	ISCED PERINGKAT 3 (MENENGAH ATAS)		2	SEKOLAH SASTERA & SAINS
15				1	
14		ISCED PERINGKAT 2 (MENENGAH RENDAH)		3	SEKOLAH KOMPRESIF
13				2	
12	RENDAH			1	
11				6	
10				5	
9		ISCED PERINGKAT 1		4	
8				3	
7				2	
6				1	

ISCED PERINGKAT 5 DIPLOMA (DARIPADA POLITEKNIK MAKTAB, DAN UNIVERSITI) 1-3 TAHUN		3
		2
		1

ISCED (PENGKELASAN PENDIDIKAN MENGIKUT TARAF ANTARA-BANGSA)

Sumber: Kementerian Pendidikan, 1987, hlm. 17.

Rajah 1.7 Struktur pendidikan formal⁴⁰

Sumber: Kementerian Pendidikan, 1987, hlm. 18.

Rajah 1.8 Corak pendidikan formal di Malaysia, 1984

pun telah mengikuti enam tahun pengajian di sekolah rendah. Faktor lain yang menyebabkan mutu pembelajaran yang rendah ialah kaedah pengajaran yang berpusat kepada guru (teacher-centred learning), iaitu kaedah pengajaran yang tidak memberi tumpuan kepada mengatasi kelemahan-kelemahan pembelajaran dan perkembangan psikologi pembelajaran murid-murid. Bagi kurikulum sekolah menengah, Jawatankuasa Kabinet mendapati bahawa kelemahan utama kurikulum itu ialah ia tidak memberi tumpuan kepada bakat dan minat murid-murid kerana wujud *pengaliran* (streaming) yang membelakangkan kecenderungan dan minat murid-murid. Pengaliran kepada sastera dan sains secara tertutup dan ketat telah menyekat *mobiliti pembelajaran* apabila wujud apa yang dikatakan pelajar mesti menyesuaikan diri kepada kandungan pelajaran dan bukan sebaliknya.⁴¹

Hasil daripada cadangan-cadangan Laporan Jawatankuasa Kabinet, maka Kurikulum Baru Sekolah Rendah (KBSR) telah dilaksanakan secara menyeluruh mulai tahun 1983 dan Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah mulai tahun 1989.

Masalah pendidikan yang bermutu rendah ada kaitannya dengan mutu infrastruktur sekolah-sekolah dan taraf kesihatan murid-murid sekolah yang rendah. Hasil daripada cadangan-cadangan Laporan Kajian Keciciran (1973) atau Laporan Murad, beberapa skim telah diadakan oleh Kementerian Pendidikan dalam usaha mengurangkan kadar keciciran, khususnya murid-murid miskin di kawasan luar bandar. Di antara skim-skim berkenaan ialah: Skim Pinjaman Buku Teks yang dimulakan pada tahun 1975; projek Amalan Makanan dan Pemakanan yang dimulakan pada tahun 1976; pemberian biasiswa dan dermasiswa kepada murid-murid miskin, dan Rancangan Sekolah Bercantum bagi menggabungkan beberapa buah sekolah kecil di kawasan pedalaman bagi menjamin penggunaan sumber-sumber dan tenaga pengajar yang berkualiti dengan cara yang lebih berkesan.

Seterusnya, bagi membantu guru-guru mempertingkatkan mutu pengajaran di sekolah-sekolah, Bahagian Perkhidmatan Sebaran Pendidikan telah memulakan Rancangan TV Pendidikan pada tahun 1972. Perkhidmatan ini telah diperluaskan meliputi negeri Sabah dan Sarawak dan kini hampir semua sekolah di negara ini telah dilengkapi dengan kemudahan radio, televisyen dan sumber-sumber pembelajaran yang lain. Selain daripada itu, empat buah Pusat Sumber telah dibina iaitu di negeri Kelantan, Tereng-

ganu, Pahang dan Kedah semasa awal Rancangan Malaysia Keempat. Tujuan utama penubuhan pusat-pusat sumber tersebut ialah untuk mempertingkatkan mutu pengajaran guru dengan cara memberi pendedahan kepada guru-guru tentang teknologi dan kaedah-kaedah penyediaan bahan pengajaran yang baru.

Sebagai satu daripada cara *mendekolonialisasikan* sistem pendidikan, Majlis Peperiksaan Malaysia telah ditubuhkan pada tahun 1970 bagi memperoleh *autonomi* dalam urusan pentadbiran peperiksaan Higher School Certificate (HSC) atau Sijil Tinggi Persekolahan (STP) yang sebelum ini ditadbir bersama dengan Lembaga Peperiksaan Universiti Cambridge di England. Dengan langkah ini, semua urusan peperiksaan sekolah, sukatan pelajaran, peraturan-peraturan peperiksaan dan Jawatankuasa Pemeriksa ditadbir di dalam negeri oleh Lembaga Peperiksaan. Lembaga Peperiksaan bertindak sebagai badan penilai dan pengawal mutu pengeluaran pelajaran dan sistem pendidikan negara ini. Dengan terlaksananya Kurikulum Baru Sekolah Rendah dan Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah, Lembaga Peperiksaan giat menjalankan penyelidikan terhadap format dan jenis penilaian yang berkesan dan bersesuaian dengan kehendak-kehendak kurikulum berkenaan.

Tahun-tahun 1970-an dan 1980-an merupakan era di mana kerajaan giat membangunkan dan memajukan sektor ekonomi dan sosial dalam usaha memulakan langkah untuk mencapai matlamat-matlamat Dasar Ekonomi Baru (DEB), iaitu matlamat membasmi kemiskinan dan menyusun semula masyarakat. Dengan itu, tenaga kerja ikhtisas dan lebih-lebih lagi tenaga kerja separa ikhtisas diperlukan untuk melaksanakan berbagai-bagai projek yang dirancang oleh kerajaan. Bagi memenuhi keperluan tenaga kerja teknikal separa ikhtisas, kerajaan telah membina lebih banyak sekolah-sekolah teknik dan vokasional. Bilangan pelajar-pelajar yang memasuki sekolah-sekolah teknik dan vokasional telah bertambah, iaitu dari seramai 4 510 orang pada tahun 1970 kepada seramai 23 360 orang pada tahun 1985. Bilangan pelajar-pelajar yang mengikuti kursus teknikal di maktab-maktab (politeknik, Institut Teknologi Mara dan Kolej Tunku Abdul Rahman) pada peringkat sijil bertambah dari 369 orang pada tahun 1970 kepada 6 511 orang pada tahun 1985, sementara pada peringkat diploma pula ialah 3 318 orang pada tahun 1970 kepada 23 737 orang pada tahun 1985. (Lihat Jadual 1.10). Bahagian Pendidikan Teknik dan Vokasional, Kementerian Pendidikan bertanggungjawab merancang, memaju dan

menilai kurikulum pendidikan teknik dan vokasional di sekolah-sekolah teknik dan vokasional, maktab-maktab teknik dan Maktab Perguruan Teknik.

Dasar Pandang ke Timur (Look East Policy) yang dianjurkan oleh kerajaan pada tahun 1983 merupakan satu langkah baru untuk mempercepatkan pembentukan budaya kerja yang baik dan untuk mempercepatkan proses pemindahan teknologi. Ramai kakitangan kerajaan dan swasta telah dihantar ke Jepun dan Korea bagi mengikuti kursus jangka pendek dalam bidang pengurusan, perindustrian dan teknikal.

Dalam usaha membangunkan sumber tenaga manusia, pendidikan dan latihan guru memainkan peranan penting. Pendidikan guru yang bermutu dapat menjamin pengeluaran pendidikan yang bertanggungjawab dan berdedikasi bagi melaksanakan program-program pendidikan untuk mencapai matlamat pembangunan individu dan masyarakat. Selaras dengan pertambahan bilangan murid-murid sekolah rendah dan menengah yang pesat di antara tahun-tahun 1970 hingga 1980, bilangan guru-guru yang dilatih di maktab-maktab perguruan juga telah bertambah, iaitu dari 2 558 orang pada tahun 1970 kepada 13 247 orang pada tahun 1980. Pelaksanaan kurikulum baru persekolahan rendah dari tahun 1983 merupakan faktor utama yang mendorong pertambahan bilangan pengambilan guru-guru pelatih di maktab-maktab. Pada akhir tahun 1985 seramai 18 672 orang guru dilatih di 28 buah maktab perguruan. Guru-guru berijazah untuk mengajar di sekolah menengah rendah dan atas dilatih di lima buah universiti iaitu Universiti Malaya, Universiti Kebangsaan Malaysia, Universiti Pertanian Malaysia, Universiti Sains Malaysia dan Universiti Teknologi Malaysia. Dalam tempoh 1981-1985 seramai 17 350 guru berijazah dikeluarkan dari kelima-lima buah universiti tersebut. Dalam tempoh itu juga seramai 165 600 orang guru yang sedang berkhidmat telah mengikuti kursus dalam latihan sama ada di maktab-maktab perguruan ataupun universiti-universiti.

Kemajuan yang pesat juga telah berlaku pada peringkat pendidikan universiti di antara tahun-tahun 1970 hingga 1980. Perkembangan menegak (vertical development) berlaku dengan pesat antara tahun 1970 hingga 1975 apabila beberapa buah universiti telah ditubuhkan iaitu Universiti Kebangsaan Malaysia, Universiti Pertanian Malaysia dan Universiti Teknologi Malaysia menjadikan bilangan universiti kepada lima buah termasuk Univer-

Jadual I.10 Malaysia: Bilangan pelajar mengikut peringkat pelajaran 1970—85⁴²

	Bilangan pelajar			Pertambahan (%)	
	1970	1980	1985	1971—80	1981—85
Rendah					
Sekolah-sekolah Kerajaan* dan sekolah-sekolah bantuan Kerajaan*	1 679 798	2 006 760	2 260 366	19.5	12.6
Peratus dari semua peringkat	75.0	63.7	60.2		
Menengah rendah					
Sekolah-sekolah Kerajaan dan sekolah-sekolah bantuan Kerajaan	432 703	809 663	955 149	87.1	18.0
Maktab-maktab Rendah Sains MARA	—	2 442	6 225	—	154.9
Jumlah	432 703	812 105	961 374	87.7	18.4
(Peratus dari semua peringkat)	19.3	25.7	25.6		
Menengah atas					
Sastera dan sains					
Sekolah-sekolah Kerajaan dan sekolah-sekolah bantuan Kerajaan	94 996	230 924	383 339	143.2	66.0
Maktab-maktab Rendah Sains MARA	—	794	2 400	—	202.3
Kolej Tunku Abdul Rahman	161	40	160	—75.1	300.0
Teknik dan vokasional					
Sekolah-sekolah Kerajaan dan sekolah-sekolah bantuan Kerajaan	4 510	16 785	23 360	272.2	39.2
Jumlah	99 637	248 543	409 529	149.4	64.7

Sambungan Jadual 1.10

(Peratus dari semua peringkat) Menengah tinggi	4.4	7.9	10.9	
Sekolah-sekolah Kerajaan dan sekolah-sekolah bantuan Kerajaan	11 564	27 000	37 086	133.5
Kolej Tunku Abdul Rahman	1 034	3 797	4 020	267.2
Jumlah	12 989	30 797	41 106	137.1
(Peratus dari semua peringkat) Latihan perguruan	0.6	1.0	1.1	
Peringkat rendah dan menengah (Peratus dari semua peringkat)	2 927	13 311	21 330	354.8
Kursus permulaan dan pendahuluan** (Peratus dari semua peringkat)	646	2 448	3 050	278.9
Peringkat sijil (Peratus dari semua peringkat)	369	2 585	6 511	600.5
Peringkat diploma (Peratus dari semua peringkat)	3 318	14 776	23 737	354.3
Peringkat ijazah*** (Peratus dari semua peringkat)	7 677	20 764	29 540	170.5
Jumlah Besar	2 240 064	3 152 089	3 756 273	40.7
				19.3

*Termasuk sekolah bantuan penuh di Semenanjung Malaysia.

**Kursus-kursus persediaan yang dijalankan di Institut Teknologi MARA dan Universiti-universiti, tidak termasuk Universiti Teknologi Malaysia.

***Termasuk bilangan pelajar bagi kursus ijazah lanjutan di universiti-universiti berkenaan dan Institut Teknologi MARA.

siti Malaya dan Universiti Sains Malaysia. Penubuhan universiti-universiti berkenaan adalah akibat daripada permintaan untuk pendidikan universiti yang mendesak kerana pertambahan pelajar-pelajar dari sekolah-sekolah menengah aliran Melayu yang lulus peperiksaan Sijil Tinggi Persekolahan dan kerana dasar meluaskan peluang dengan cara amalan kuota untuk pelajar-pelajar bumi-putera. Pada peringkat ijazah bilangan pelajar-pelajar pada tahun 1970 ialah 7 677 orang dan bertambah kepada 29 540 orang pada tahun 1985. Konsep mendekatkan pendidikan tinggi kepada golongan rakyat luar bandar telah mewujudkan penubuhan kampus-kampus cawangan Institut Teknologi Mara, Universiti Kebangsaan Malaysia dan Universiti Pertanian Malaysia. Sehingga tahun 1986 hampir semua universiti tempatan, kecuali Universiti Malaya, telah menubuhkan kampus cawangan masing-masing. Selain daripada itu Institut Teknologi MARA dan Universiti Sains Malaysia terkenal dengan program Pengajian Luar Kampus mereka. Dua buah universiti baru yang ditubuhkan dalam tahun 1980-an ialah Universiti Islam Antarabangsa (1983) dan Universiti Utara Malaysia (1984). Universiti Islam Antarabangsa ditubuhkan hasil kerjasama kerajaan Malaysia dengan kerajaan negara-negara Islam di dunia ini.

Dari segi perkembangan mendatarnya (horizontal development), universiti-universiti tempatan telah menambahkan bilangan kursus pada peringkat Diploma, Ijazah Sarjana Muda dan Sarjana khususnya dalam tahun-tahun selepas 1975. Penekanan utama pendidikan universiti peringkat ijazah pertama dan diploma ialah kepada bidang sains sastera gunaan, kejuruteraan dan perubatan. Usaha-usaha memajukan pendidikan ijazah tinggi dan penyelidikan (Research and Development atau R & D) dalam berbagai-bagai bidang dan kursus giat dijalankan oleh universiti-universiti tempatan selepas tahun 1980. Usaha-usaha ini bertujuan memanfaatkan kepakaran dari universiti-universiti untuk memajukan sektor sosial dan ekonomi khususnya, dan untuk mempercepatkan proses pembangunan negara amnya.

Usaha lain bagi mencapai matlamat sistem pendidikan formal yang bermutu ialah dengan cara mengemaskinikan jentera pentadbiran organisasi pendidikan daripada peringkat pusat sehinggalah kepada peringkat daerah dan sekolah. Di antara faktor utama yang menyebabkan ketidakberkesanan organisasi pendidikan ialah kelemahan dari segi aliran maklumat sama ada daripada superordinat kepada subordinat dan sebaliknya. Faktor lain ialah kurangnya

kecekapan dan keberkesanan sistem pengurusan atau pentadbiran dalam organisasi pendidikan. Dengan demikian, pihak Kementerian Pendidikan telah mengadakan usaha-usaha memperbaiki 'struktur dan fungsi' organisasi pendidikan di negara ini dari peringkat pusat kepada peringkat daerah dan sekolah secara beransur-ansur. Disarankan bahawa penggunaan telekomunikasi moden dan penggunaan komputer yang meluas akan dapat menambah kecekapan dan keberkesanan dalam jentera pentadbiran dan perancangan pendidikan.

Di peringkat pusat, hampir semua bahagian di Kementerian Pendidikan mengalami proses perubahan dan pembaharuan selaras dengan pembangunan dalam sistem pendidikan. Di antara bahagian-bahagian yang ditubuhkan dalam tahun-tahun 1970-an ialah Biro Buku Teks (1972), Bahagian Perkhidmatan Sebaran Pendidikan (1972), Bahagian Pendidikan Tinggi (1972), Pusat Perkembangan Kurikulum (1973), Bahagian Hal Ehwal Luar Negeri (1974), Bahagian Biasiswa dan Latihan (1979) dan Institut Pengurusan Pendidikan Negara (1979). Bahagian-bahagian yang mengalami proses kemas-kini dari segi fungsinya pada lewat 1970-an ialah Bahagian Pendidikan Tinggi, Lembaga Peperiksaan Malaysia, Jemaah Nazir Sekolah dan Bahagian Pentadbiran.

Institut Aminuddin Baki

Penggunaan komputer di semua bahagian di Kementerian telah menyumbangkan kepada aliran dan pemprosesan maklumat yang lebih cekap dan secara langsungnya telah mempertingkatkan mutu organisasi dan pentadbiran pendidikan di negara ini. Selanjutnya, mutu pentadbiran dan kepimpinan ahli-ahli tadbir dalam organisasi pendidikan telah dipertingkatkan melalui kursus-kursus dalam perkhidmatan yang diadakan oleh Institut Pengurusan Pendidikan Negara, Institut Tadbiran Awam Negara (INTAN) dan universiti-universiti tempatan dan luar negeri.

Perkembangan Kuantitatif

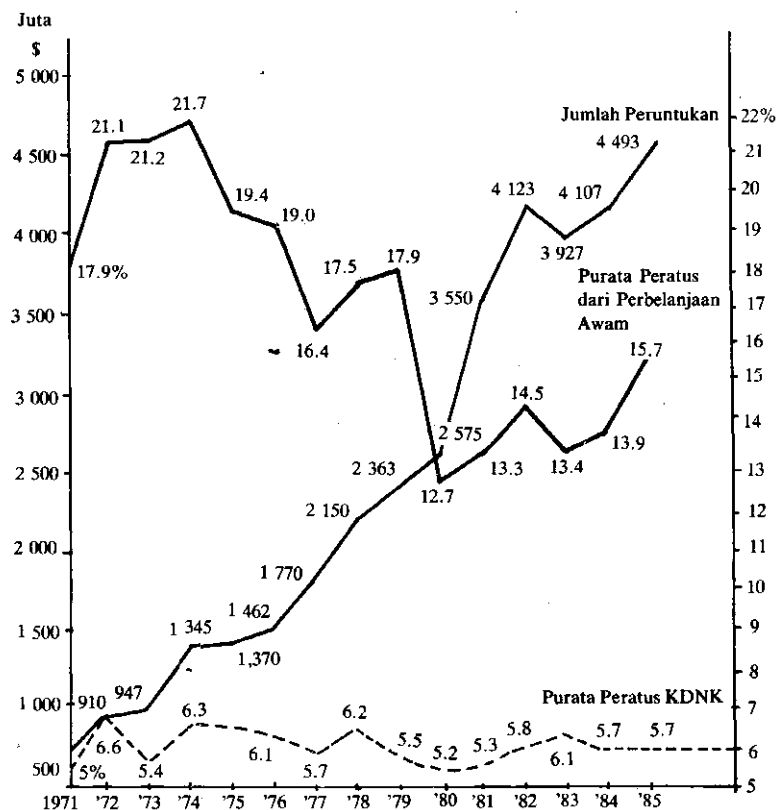
Dalam pendidikan, perkembangan kuantitatif khususnya dari segi infrastruktur dan kos pembiayaannya amat berkait rapat dengan faktor demografi. Demografi meliputi kadar kelahiran, kadar kematian dan perpindahan atau emigrasi penduduk. Jika kadar kelahiran atau pertumbuhan penduduk meningkat maka sudah tentulah lebih banyak infrastruktur pendidikan perlu disediakan untuk menampung permintaan daripada pertumbuhan itu. Hal ini memang sedia dimaklumi oleh ahli-ahli perancang dalam bidang pendidikan dan ia dapat dilihat dengan jelas pada pertambahan jumlah peruntukan kewangan dalam Rancangan Malaysia Pertama hingga Kelima, pertambahan bilangan sekolah dan pertambahan bilangan bilik darjah.

Bilangan pelajar-pelajar dalam sistem pendidikan formal, khususnya pada peringkat sekolah rendah, memang sentiasa meningkat dari tahun ke tahun. Pada tahun 1970 bilangan pelajar di sekolah rendah ialah 1 676 083 orang sementara pada tahun 1985 ialah 2 191 676 orang. Bagi peringkat sekolah menengah pula bilangan pelajar pada tahun 1970 ialah 539 090 orang dan pada tahun 1985 ialah 1 240 117 orang.⁴³ (Lihat Graf 1).

Selaras dengan perkembangan yang pesat dalam penyertaan pada semua peringkat pendidikan, maka peruntukan kewangan kerajaan untuk pendidikan juga telah turut bertambah. Graf 2 memberikan gambaran tentang perkara ini. Dari graf tersebut dapatlah dilihat bahawa peruntukan kewangan untuk pendidikan pada tahun 1975 ialah RM1 462 juta, pada tahun 1980 ialah RM2 575 juta dan pada tahun 1985 ialah RM4 493 juta — iaitu hampir sekali ganda dalam setiap tempoh lima tahun.

Peruntukan kewangan yang bertambah itu adalah untuk

menampung *kos berulang* dan *kos pembangunan*. Kos berulang ialah kos untuk menyediakan perkhidmatan dan infrastruktur pengajaran dan pembelajaran sementara kos pembangunan merupakan kos untuk membina sekolah-sekolah baru, maktab-maktab atau universiti baru dan projek-projek penyelidikan dalam bidang pendidikan. Jadual 1.11 menunjukkan perangkaan bagi perbelanjaan bidang pendidikan bagi tahun 1982 hingga tahun 1985.

Sumber: Ministry of Education, 1986, hlm. 61

Graf 1 Jumlah dan peratus peruntukan kewangan bagi pendidikan dari tahun 1971 – 1980⁴⁴

Jadual I.11 Kos berulang dan pembangunan bagi Kementerian Pendidikan bagi tahun-tahun 1982 – 1985⁴⁵

	1982(RM)	1983(RM)	1984(RM)	1985(RM)
Pendidikan Rendah dan Menengah	2 136 220 300	2 216 090 900	2 343 084 700	2 557 811 800
Pendidikan Teknik dan Vokasional	57 765 200	57 075 800	60 020 300	72 635 200
Pentadbiran	131 603 590	107 441 490	130 199 870	148 098 570
Kebajikan Pelajar	238 742 100	197 559 800	219 973 700	230 573 100
Rancangan dan Penyelidikan	23 232 200	21 005 600	22 600 900	25 017 800
Pendidikan Tinggi	488 339 000	318 234 600	439 659 600	570 181 800
Pendidikan Guru	143 801 000	139 109 800	146 460 900	164 137 300
Peperiksaan	32 801 000	500 000	20	20
Pencen	10	10	10	10
Jumlah	3 252 504 400	3 057 000 000	3 362 000 000	3 768 455 600
Kos Pembangunan	842 654 040	869 896 000	744 929 860	724 750 150

Sumber: Ministry of Education, 1986, hlm. 60.

RINGKASAN

- * Pendidikan dalam zaman sebelum pemerintahan Inggeris, iaitu sebelum abad kesembilan belas, adalah bercorak non-formal. Pendidikan nonformal berupa Pengajian Agama Islam di sekolah-sekolah pondok, masjid dan surau untuk masyarakat Islam.
- * Kedatangan dan seterusnya campur tangan Inggeris dari abad kesembilan belas sehingga pertengahan abad kedua puluh dalam pemerintahan Tanah Melayu telah membawa perubahan yang besar dalam bidang politik, ekonomi dan sosial pada masyarakat peribumi dan masyarakat kosmopolitan yang terbentuk kemudiannya. Fenomena ini telah menimbulkan kerencaman masalah dan mempengaruhi perkembangan sistem pendidikan sehingga hari ini.
- * Usaha-usaha awal mengadakan sistem pendidikan formal yang sistematik dan moden bukannya dijalankan oleh pemerintah Inggeris tetapi oleh persatuan-persatuan pendakwah Kristian yang menggagaskan penubuhan sekolah-sekolah 'free'. Dasar 'laissez-faire' pemerintah Inggeris dalam urusan pendidikan di Tanah Melayu berakar umbi pada dasar dan trend pendidikan di England apabila kerajaan pusat tidak bertanggungjawab memajukan pendidikan di sesuatu daerah (county).
- * Penubuhan Sekolah Agama Islam yang moden, iaitu Madrasah, telah dipelopori dan dikembangkan oleh Kaum Muda.
- * Laporan Barnes (1951) adalah satu laporan yang kontroversial tetapi telah memulakan usul pembentukan satu sistem persekolahan yang bercorak kebangsaan dan bersepadu (unified).
- * Laporan Razak (1956) dan Laporan Rahman Talib (1960) telah dijadikan asas penggubalan Dasar Pendidikan Kebangsaan. Dasar-dasar penting yang dikemukakan oleh kedua-dua laporan tersebut telah dimaktub ke dalam Akta Pelajaran 1961.
- * Tahun-tahun selepas kemerdekaan Malaya sehingga tahun 1970 boleh dianggap sebagai era *penyusunan semula* sistem

pendidikan bukan sahaja di Semenanjung tetapi juga di Sabah dan Sarawak.

- * Tahun-tahun 1970 sehingga 1990 boleh dianggap sebagai era *pembangunan dan pengukuhan* sistem pendidikan bagi mencapai hasrat pendidikan yang berkualiti dan kemajuan dalam bidang ekonomi dan sosial.

LATIHAN

Bahagian 1

Bagi setiap soalan pilih satu jawapan yang betul.

1. Satu ciri sistem persekolahan sekarang yang masih diwarisi daripada zaman pemerintahan Inggeris, khususnya pada peringkat sekolah rendah ialah:
 - A. demokrasi dalam pendidikan
 - B. vernakularisme
 - C. pendidikan sejagat dan percuma
 - D. elitisme
 - E. dasar '*laissez-faire*'
2. Kesulitan utama dalam menyeragamkan sistem persekolahan serta kurikulum persekolahan dari sejak merdeka hingga kini ialah kewujudan kemajmukan masyarakat. Apakah faktor utama yang menimbulkan perkara ini?
 - A. Faktor politik
 - B. Faktor agama
 - C. Faktor ekonomi
 - D. Faktor sosial
 - E. Faktor geografi
3. Yang manakah di antara berikut merupakan saranan utama Laporan Barnes (1951)
 - A. Penubuhan cuma satu corak sekolah rendah saja.
 - B. Menjadikan bahasa Melayu dan Inggeris sebagai bahasa pengantar sekolah-sekolah kebangsaan.
 - C. Penggunaan sukatan pelajaran yang serupa bagi semua sekolah.

- D. Penggunaan konsep tiga bahasa pengantar – Melayu, Cina dan Tamil bagi tiga jenis sekolah.
 - E. Penubuhan hanya sekolah menengah Inggeris saja.
4. Taburan kependudukan tiga kaum utama (iaitu Melayu, Cina dan India) pada zaman pemerintahan Inggeris di Tanah Melayu menunjukkan satu pola tertentu. Motif bagi keadaan berpola itu adalah berkait dengan:
- A. Motif politik
 - B. Kegiatan ekonomi
 - C. Dasar imigrasi Inggeris
 - D. Dasar 'pecah-perintah' Inggeris
 - E. Motif perubahan sosial
5. Keinginan pemerintah Inggeris memajukan pendidikan untuk kaum Melayu bermula pada awal abad kedua puluh. Walau bagaimanapun ia tidak bersungguh-sungguh kerana ia bersifat:
- A. Elitis dan konservatif
 - B. Kredensialisme
 - C. Polarisasi
 - D. Sekular dan vernakular
 - E. Vokasional dan radikal
6. Fenomena deprivasi dalam pendidikan amat menonjol semasa pemerintahan Inggeris, khususnya terhadap pendidikan untuk anak-anak Melayu dan India. Deprivasi yang paling ketara sekali ialah:
- A. Sekolah-sekolah Melayu dan Tamil tiada mempunyai infrastruktur yang baik.
 - B. Murid-murid Melayu dan India tidak berpeluang bersekolah di sekolah Inggeris.
 - C. Murid-murid dari sekolah vernakular Melayu dan Tamil tidak berpeluang melanjutkan pelajaran kerana tiada sekolah menengah vernakular.
 - D. Tiada pendidikan vokasional dan teknik untuk murid-murid Melayu dan Tamil.
 - E. Anak-anak perempuan Melayu dan India tidak dibenarkan bersekolah.

7. Bagi Sarawak, Laporan McLellan (1960) mengesyorkan satu usaha untuk memelihara hubungan baik di antara masyarakat bumiputera dengan kaum Cina melalui pendidikan. Syor itu ialah:
 - A. Menubuhkan satu aliran sekolah menengah sahaja.
 - B. membenar anak-anak bumiputera bersekolah di sekolah-sekolah Cina.
 - C. Membuka sekolah-sekolah vokasional bukan sahaja untuk kaum Cina tetapi juga untuk bumiputera.
 - D. Penggunaan-bahasa pengantar bahasa Inggeris sahaja.
 - E. Sekolah-sekolah menengah Cina menukarkan status mereka kepada sekolah menengah Inggeris.
8. 'Tujuan dasar pendidikan negara ini adalah untuk menyatukan ... semua bangsa ... dengan menggunakan satu peraturan pendidikan ...' Kenyataan ini terkandung dalam:
 - A. Laporan Bernes (1951)
 - B. Laporan Fenn-Wu (1951)
 - C. Laporan Razak (1956)
 - D. Laporan Rahman Talib (1960)
 - E. Laporan Khir Johari (1967)
9. Yang manakah di antara berikut BUKAN satu daripada syor Laporan Rahman Talib?
 - A. Pendidikan sejagat percuma untuk semua jenis sekolah rendah.
 - B. Had umur berhenti sekolah dinaikkan dari umur 12 tahun kepada 15 tahun.
 - C. Memajukan pendidikan vokasional dan teknik.
 - D. Penggunaan sukatan pelajaran yang sama untuk semua sekolah.
 - E. Mamajukan Pendidikan Agama Islam dan Pendidikan Moral.
10. Peristiwa 13 Mei 1969 telah menjadi titik tolak reformasi bidang pendidikan, ekonomi dan sosial. Dua dokumen saranan yang terlibat daripada peristiwa itu ialah
 - A. Rukunegara dan Dasar Ekonomi Baru.
 - B. Rukunegara dan Dasar Pendidikan Kebangsaan.

- C. Dasar Pertanian Negara dan Dasar Ekonomi Baru.
 - D. Laporan Majid (1971) dan Laporan Murad (1973).
 - E. Dasar Ekonomi Baru dan Rancangan Buku Hijau.
11. Laporan Razak (1956) menyatakan bahawa dasar pendidikan yang dapat diterima oleh semua harus mematuhi beberapa kehendak iaitu:
- (i) Ia dapat menyediakan kemudahan dan peluang untuk semua jenis dan aliran sekolah.
 - (ii) Ia dapat menjamin bahawa setiap kanak-kanak warga-negara ini berhak mendapat pendidikan.
 - (iii) Ia dapat memenuhi aspirasi setiap kaum di negara ini.
 - (iv) Ia dapat memastikan perkembangan budaya dan agama setiap kaum tanpa ada batasan.
- A. i, ii dan iii.
 - B. i dan ii.
 - C. ii dan iii.
 - D. iv sahaja.
 - E. Semua di atas.
12. Jawatankuasa Pelajaran 1956 atau Laporan Razak telah mengemukakan beberapa cadangan penting, antaranya ialah:
- i. Memansuhkan peperiksaan masuk ke sekolah menengah.
 - ii. Menjadikan Bahasa Melayu sebagai bahasa kebangsaan dan mata pelajaran wajib untuk semua jenis sekolah.
 - iii. Mengadakan kurikulum pendidikan komprehensif di peringkat menengah rendah di mana pelajaran vokasional dititikberatkan.
 - iv. Mengadakan kurikulum sekolah yang sama untuk semua jenis sekolah.
- A. i, ii dan iii.
 - B. ii dan iii.
 - C. ii, iii dan iv.
 - D. ii dan iv.
 - E. Semua di atas.

13. Dasar Pelajaran Kebangsaan seperti yang termaktub dalam Akta Pelajaran 1961 menyentuh beberapa perkara, antaranya ialah:

- i. Sistem pendidikan harus mengutamakan kesamaan peluang dan hak untuk mendapatkan pendidikan bagi semua kanak-kanak.
- ii. Untuk menubuhkan satu sistem pendidikan yang dapat memenuhi keperluan negara dan menggalakkan perkembangan kebudayaan, sosial, ekonomi dan politik.
- iii. Pendidikan untuk kanak-kanak harus menurut kemahuan ibu bapa mereka, memberi pertimbangan kepada pengajaran yang cekap dan menjimatkan perbelanjaan awam.
- iv. Peruntukan perlu diberi supaya dasar pelajaran dilaksanakan dengan berkesan dan sistem pendidikan dapat berkembang secara progresif dalam mana Bahasa Kebangsaan menjadi bahasa pengantar utama.

- A. i, ii dan iii.
- B. ii dan iii.
- C. ii, iii, dan iv.
- D. ii dan iv.
- E. Semua di atas.

14. Bidang tugas Jawatankuasa Kabinet yang ditubuhkan oleh kerajaan Malaysia pada tahun 1974 ialah untuk mengkaji semula matlamat dan kesan sistem pelajaran yang ada pada ketika itu dengan tujuan:

- i. Untuk mewujudkan peluang mendapatkan kerjaya dalam pendidikan secara adil dan saksama untuk kanak-kanak dari semua kaum.
- ii. Untuk memastikan bahawa keperluan tenaga rakyat negara dapat dipenuhi sama ada dari segi jangka pendek atau jangka panjang.
- iii. Untuk memastikan bahawa sistem pelajaran itu dapat memenuhi matlamat pembentukan masyarakat bersatu padu, berdisiplin dan terlatih.
- iv. Untuk memastikan bahawa kurikulum sekolah dapat mencapai hasrat perkembangan individu yang menyeluruh.

- A. i, ii dan iii.
- B. ii dan iii.

- C. ii, iii dan iv.
 - D. ii dan iv.
 - E. Semua di atas.
15. Yang manakah di antara berikut berkaitan dengan usaha meningkatkan mutu pendidikan?
- i. Penyediaan infrastruktur pengajaran dan pembelajaran yang lebih baik.
 - ii. menggubal semula kurikulum persekolahan.
 - iii. Menyusun semula organisasi dan pentadbiran sistem pendidikan.
 - iv. Meningkatkan mutu latihan dan pendidikan guru.
- A. i, ii dan iii.
 - B. ii dan iii.
 - C. ii, iii dan iv.
 - D. ii dan iv.
 - E. Semua di atas.

Bahagian II

Jawab semua soalan.

1. Jelaskan konsep-konsep berikut:
 - (i) Pendidikan formal.
 - (ii) Pendidikan bukan formal
 - (iii) Dasar 'laissez-faire'.
 - (iv) Demokrasi dalam pendidikan.
 - (v) Vernakularisme.
2. Dikatakan bahawa sistem pendidikan formal di zaman pemerintahan Inggeris tidak mempunyai matlamat yang jelas dan juga tiada konformiti. Jelaskan mengapa ia dikatakan begitu.
3. Siapakah golongan *Kaum Muda*? Apakah sumbangan mereka dalam sistem pendidikan di zaman pemerintahan Inggeris.
4. Nyatakan usaha-usaha yang telah dijalankan oleh kerajaan dalam proses *penyusunan semula* sistem pendidikan dari sejak merdeka sehingga tahun 1970.

5. Bincangkan: 'Pendidikan yang bermutu bergantung kepada faktor-faktor seperti infrastruktur, kurikulum dan guru'.

NOTA

- 1 Awang Had Salleh 1980. *Pendidikan ke Arah Perpaduan: Sebuah Perspektif Sejarah*. Kuala Lumpur: Fajar Bakti. Lihat Khoo Kay Kim, "Perkembangan Pelajaran Agama Islam", hlm. 7.
- 2 *Ibid.*, hlm. 3-4. Juga rujuk Philip Loh Fook Seng 1975. *Seeds of Separatism: Educational Policy in Malaya 1874-1940*, Kuala Lumpur: Oxford University Press, hlm. 11-13, untuk perbincangan permintaan terhadap sekolah Agama.
- 3 Francis Wong Hoy Kee dan Paul Chang Min Phang 1975. *The Changing Pattern of Teacher Education in Malaysia*. Kuala Lumpur: Heinemann, hlm. 5.
- 4 *Ibid.*, hlm. 6.
- 5 *Report of the Lemmon Committee on Technical and Industrial Education in the Federated Malay States, 1918*.
- 6 Awang Had Salleh 1980, *op. cit.*, hlm. 8-9.
- 7 Francis Wong & Paul Chang 15, *op. cit.*, hlm. 25.
- 8 *Ibid.*, hlm. 11. Juga rujuk Philip Loh, *op. cit.*, hlm. 52-53.
- 9 Awang Had Salleh 1974. *Pelajaran dan Perguruan Melayu di Malaya Zaman British*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, hlm. 4. Buku ini menghuraikan dengan terperinci tentang perkembangan kualitatif dan kuantitatif sekolah Melayu di awal abad ke-20.
- 10 Philip Loh Fook Seng 1975, *op. cit.*, hlm. 36.
- 11 *Ibid.*, hlm. 41.
- 12 Francis Wong & Paul Chang 1975. *op. cit.*, hlm. 17.
- 13 *Ibid.*, hlm. 18.
- 14 *Ibid.*, hlm. 20.
- 15 Awang Had Salleh 1980, *op. cit.*, hlm. 154. Lihat Bab 6 oleh Ibrahim Ahmad Bajunid, "Perubahan dan Perkembangan Kurikulum Ke Arah Pembinaan Negara".
- 16 Francis Wong & Paul Chang, *op. cit.*, hlm. 26. Juga rujuk Halim Man 1980. "Madrasah Khairiah Al-Islamiah Pokok Sena". Dalam *Persatuan Sejarah Malaysia, Pendidikan di Malaysia: Dahulu dan Sekarang*. Kuala Lumpur: Persatuan Sejarah Malaysia.
- 17 Awang Had Salleh 1980, *op. cit.*, hlm. 9.
- 18 *Ibid.*, hlm. 8-25.
- 19 Abu Zahari Abu Bakar 1980. *Perkembangan Pendidikan di Semenanjung Malaysia*. Petaling Jaya: Fajar Bakti, hlm. 107.
- 20 Francis Wong & Paul Chang, *op. cit.*, hlm. 22.
- 21 *Report of the Committee on Malay Education Federation of Malaya, 1951*. Kuala Lumpur: Government Press.
- 22 *Report of the Mission Invited by the Federation Government to Study the Problems of the Education of Chinese in Malaya, 1951*. Kuala Lumpur: Government Press.

- 23 *Report of the Special Committee Appointed on 20th Day of September 1951 to Recommend Legislation to Cover All Aspects of Educational Policy for the Federation of Malaya Card No. 70 of 1952.* Kuala Lumpur.
- 24 Philip Loh Fook Seng 1975, *op. cit.*, hlm. 114.
- 25 *Ibid.*, hlm. 119.
- 26 *Penyata Jawatankuasa Pelajaran 1956.* Kuala Lumpur: Percetakan Kerajaan.
- 27 *Ibid.*, hlm. 35.
- 28 Mohd. Nor Long 1978. *Perkembangan Pelajaran di Sabah.* Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, hlm. 4.
- 29 *Ibid.*, hlm. 114.
- 30 Ministry of Education Malaysia 1970. *Education in Malaysia*, Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, hlm. 18.
- 31 Chai Hon-Chan 1977. *Education and Nation-building in Plural Societies: The West Malaysian Experience.* Camberra: The Australian National University, Monograph 6, hlm. 42.
- 32 *Report of the Education Review Committee 1960.* Kuala Lumpur: Jabatan Cetak Kerajaan, hlm. 41.
- 33 *Ibid.*, hlm. 37.
- 34 Malaysia 1966. *First Malaysia Plan 1966–1970.* Kuala Lumpur: Government Printing Dept., hlm. 166.
- 35 *Penyata Jawatankuasa Perancang Pelajaran Tinggi*, 1967. Kuala Lumpur: Percetakan Kerajaan, hlm. 18–19, 51–52.
- 36 *Ibid.*, hlm. 107.
- 37 *Penyata Jawatankuasa Perancang Pelajaran Tinggi*, *op. cit.*, hlm. 1, 31.
- 38 *Ibid.*, hlm. 31.
- 39 *Report of the Committee Appointed by the National Operations Council to Study Campus Life of Students in the University of Malaya, 1971.* Kuala Lumpur.
- 40 Kementerian Pendidikan Malaysia 1987. *Pendidikan di Malaysia.* Kuala Lumpur: Kementerian Pendidikan, hlm. 18.
- 41 *Laporan Jawatankuasa Kabinet Mengkaji Pelaksanaan Dasar Pelajaran.* Kuala Lumpur: Kementerian Pelajaran Malaysia.
- 42 Malaysia 1981. *Rancangan Malaysia Keempat 1980–1985.* Kuala Lumpur: National Printing Dept., hlm. 391–392.
- 43 Ministry of Education Malaysia 1986. *Education in Malaysia.* Kuala Lumpur: The Ministry, hlm. 20.
- 44 *Ibid.*, hlm. 61.
- 45 *Ibid.*, hlm. 60.

RUJUKAN

- Abu Zahari Abu Bakar 1980. *Perkembangan pendidikan di Semenanjung Malaysia.* Kuala Lumpur: Penerbit Fajar Bakti.
- Awang Had Salleh 1980. *Pendidikan ke arah perpaduan sebuah perspektif sejarah.* Kuala Lumpur: Penerbit Fajar Bakti.
- Chai Hon-Chan 1977. *Education and nation-building in plural societies: The*

- West Malaysian experience. Canberra: The Australian National University.
- Dewan Bahasa dan Pustaka Sepuluh Tahun* 1967. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Education Act, 1961. *Incorporating All Amendments as at 5th June 1987*. Kuala Lumpur: International Law Book Series.
- First Malaysia Plan 1966–1970. Kuala Lumpur: The Government Press.
- Ho Seng Ong 1952. *Education for unity in Malaya*. Penang: Ganesh Press.
- Information Malaysia 1988 Yearbook, Kuala Lumpur: Berita Publishing.
- Institut Tadbiran Awam Negara 1980. *Negara Kita*. Kuala Lumpur: Institut Tadbiran Awam Negara.
- Jawatankuasa Mengkaji Matlamat-matlamat Latihan Perguruan KP 9099/15/Jil. 2/(14).
- Kementerian Pendidikan Malaysia, 1987. *Pendidikan Di Malaysia*. Kuala Lumpur: Pelangi Sdn. Bhd.
- Laporan Jawatankuasa di Atas Kajian Pendapat Mengenai Pelajaran dan Masyarakat (Kajian Keciciran), 1973. Kuala Lumpur: Kementerian Pelajaran Malaysia.
- Laporan Jawatankuasa Kabinet Mengkaji Pelaksanaan Dasar Pelajaran, 1979. Kuala Lumpur: Kementerian Pelajaran Malaysia.
- Loh Fook Seng, Philip, 1975. *Seeds of separatism: Educational policy in Malaya 1874–1940*. Kuala Lumpur: Oxford University Press.
- Ministry of Education of Malaysia 1968. *Education in Malaysia*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Ministry of Education of Malaysia 1970. *Educational statistic of Malaysia*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Ministry of Education of Malaysia 1972. *Educational Statistic of Malaysia*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Ministry of Education of Malaysia 1975. *Educational in Malaysia 1974*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Ministry of Education of Malaysia 1968. *Education Statistics of Malaysia 1938–1967*. Kuala Lumpur: Ministry of Education.
- Ministry of Education of Malaysia 1985. *Education in Malaysia*. Kuala Lumpur: Ministry of Education.
- Mohd. Nor bin Long, 1978. *Perkembangan pelajaran di Sabah*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Ooi Jin Bee, 1963. *Land, people and the economy of Malaysia*. London: Longman, Green & Co.
- Penyata Jawatankuasa Pelajaran 1956*. Kuala Lumpur: Percetakan Kerajaan – (dikenali sebagai Laporan Razak).
- Penyata Jawatankuasa Penyemak Pelajaran, 1960*. Kuala Lumpur: Percetakan Kerajaan – (dikenali sebagai Laporan Rahman Talib).
- Penyata Jawatankuasa Perancang Pelajaran Tinggi, 1967*. Kuala Lumpur: Percetakan Kerajaan. – (dikenali sebagai Laporan Khir Johari).
- Perlembagaan Persekutuan*. Kuala Lumpur. Jabatan Cetak Kerajaan, 1970 (Terjemahan).
- Rancangan Malaysia Ketiga 1976–1980*. Kuala Lumpur: Jabatan Cetak Kerajaan.

- Rancangan Malaysia Keempat 1981–1985*. Kuala Lumpur: Jabatan Cetak Kerajaan.
- Rancangan Malaysia Kelima 1981–1990*. Kuala Lumpur: Jabatan Cetak Kerajaan.
- Report of the Lemmon Committee on Technical and Industrial Education in the Federated Malay States, 1918*.
- Report of the Carr-Saunders Commission on University Education Federation of Malaya, 1950*. Kuala Lumpur: Government Office Press.
- Report of the Committee on Malay Education, Federation of Malaya, 1951*. Kuala Lumpur: Government Press – (dikenali sebagai Laporan Barnes).
- Report of the Mission invited by the Federation Government to study the problems of the Education of Chinese in Malaya, 1951*. Kuala Lumpur: Government Press. – (dikenali sebagai Laporan Fenn-Wu).
- Report of the National Seminar on Curriculum Development in Teacher Education*, Ministry of Education, Kuala Lumpur, 3–6 December 1970.
- Report of the Committee appointed by the National Operations Council to study Campus Life of Students in the University of Malaya, 1971*. Kuala Lumpur, – (dikenali sebagai Laporan Majid).
- Rukunegara 1970*. Kuala Lumpur: Kementerian Penerangan Malaysia.
- Second Malaysia Plan 1971–1975*. Kuala Lumpur: Kementerian Penerangan Malaysia.
- Wong, Francis and Chang, Paul, 1975. *The changing pattern of teacher education in Malaysia*, Kuala Lumpur: Heinemann.
- Wong, Francis and Ee Tiang Hong, 1975. *Education in Malaysia*, 2d ed., Kuala Lumpur: Heinemann.
- Wong, Francis and Gwee Yee Hean, 1972. *Perspectives: the development of education in Malaysia and Singapore*, Kuala Lumpur: Heinemann.
- Wong Francis et al., 1977, ed. *Reading in Malaysian education*, Kuala Lumpur: University of Malaya Press.
- Woodhead, E.W., 1955. *Report on Education*. Colony of Sarawak.
- Woodhead, E.W., 1955. *Educational Survey of North Borneo*. Colony of North Borneo.

BAB 2

DASAR PENDIDIKAN MALAYSIA

Bab ini akan membincangkan secara khusus dasar-dasar pendidikan yang menjadi teras dan amalan sistem pendidikan negara ini. Di antara objektif utama bab ini ialah untuk:

- * Memperlihatkan bahawa dasar-dasar pendidikan negara pada umumnya digubal pada peringkat pusat iaitu oleh kabinet kerajaan dan Kementerian Pendidikan melalui sistem jawatankuasa. Penggubalan dasar (policy-making) yang berpusat adalah untuk menjamin agar sistem pendidikan itu berjalan secara serentak, menyeluruh dan seragam.
- * Memperlihatkan bahawa penggubalan dasar adalah satu proses yang rumit dan bersandar kepada penelitian, pemerhatian, kajian dan hasrat dan budaya masyarakat. Maksudnya, dasar yang tergubal adalah satu bentuk 'pengetahuan' yang terhasil daripada pelbagai kaedah perumusan yang mana kadangkala menggunakan kaedah yang emperikal.
- * Menjelaskan bahawa sesuatu dasar yang digubal merupakan kod perlakuan yang menyusurgalurkan serta memberi ketentuan bagi sesuatu amalan dalam pendidikan. Oleh yang demikian, penyelewengan dikira berlaku jika sesuatu institusi atau orang perseorangan itu tidak menepati hasrat sesuatu dasar pendidikan kebangsaan yang ditetapkan, sama ada dasar itu termaktub secara perundangan ataupun formal.
- * Menunjukkan bahawa dasar-dasar pendidikan merupakan pengantar atau media yang khusus bagi menjelmakan idealisme, falsafah, matlamat dan objektif pendidikan negara.

- * Menjelaskan bahawa pendidikan adalah satu komponen penting kehidupan dan budaya masyarakat. Oleh itu, falsafah hidup dan orientasi budaya kehidupan masyarakat ditampilkan dalam rupa bentuk falsafah, 'matlamat, dasar dan amalan dalam sistem pendidikan'. Dengan kata lain, dasar-dasar pendidikan meliputi ruang lingkup pelbagai aspek dan elemen dalam masyarakat, iaitu sosial, politik, ekonomi, adat resam, agama, hak, ketatasusilaan, kewarganegaraan, bahasa dan sebagainya.
- * Menjelaskan bahawa dasar pendidikan utama negara ini mengambil kira kepelbagaian atau variasi budaya, etnik, dan kedudukan geografi. Hal ini disebabkan oleh aspirasi bahawa segala usaha dalam pendidikan adalah untuk mencapai integrasi nasional.
- * Menjelaskan bahawa dasar pendidikan negara ini dinyatakan dengan jelas atau eksplisit, sama ada yang termaktub dalam undang-undang ataupun dinyatakan dalam laporan-laporan jawatankuasa yang ditubuh oleh kerajaan. Penyataan dasar-dasar yang jelas adalah untuk memastikan keberkesanan pelaksanaan dasar-dasar berkenaan.
- * Memperlihatkan bahawa dasar pendidikan yang digubal memberi tumpuan kepada berbagai aspek dan komponen dalam sistem pendidikan, iaitu meliputi peringkat pendidikan formal, jenis pendidikan, kurikulum, pentadbiran, penyertaan dan agihan infrastruktur dan sumber-sumber. Perincian dasar-dasar sedemikian rupa adalah untuk memastikan pengukuhan prinsip demokrasi, kesamarataan dan kesejahteraan dalam pendidikan.

2.1 PENGERTIAN DAN LATAR BELAKANG

Dari segi bahasa dan konteks pemakaian dalam bidang sains sosial, dasar sama ertinya dengan asas, iaitu sesuatu ketetapan yang menjadi pegangan dan tonggak tindakan dan urusan. Perkataan Inggeris yang seerti dengan dasar ialah *policy*. Dari segi etimologinya, *policy* berasal dari perkataan Greek iaitu 'polis' yang bermakna 'city-state'. Dalam bahasa Latin kemudiannya menjadi 'politia' yang merujuk kepada negara. Seterusnya perkataan *policie* digunakan dalam Middle English untuk merujuk kepada pengendalian urusan awam atau pentadbiran kerajaan.¹

Dalam apa jua institusi organisasi dan kerajaan dasar digubal oleh golongan pemimpin, pemerintah atau pentadbir. Golongan ini diberi kuasa dan mempunyai autoriti menetapkan dasar-dasar yang menjadi kod, norma dan panduan amalan tindakan dan pengendalian urusan (state of affairs) pemerintahan dan pentadbiran. Dasar-dasar yang digubal bertujuan melindungi hak, status, prestij dan faedah bagi keseluruhan ahli sesebuah organisasi dan masyarakat. Walau bagaimanapun, kadangkala sesuatu dasar itu mempunyai unsur diskriminatif atau deprivatif yang bersengaja untuk melindungi kepentingan keistimewaan sesuatu pihak atau golongan. Kadangkala juga sesuatu dasar itu mempunyai unsur tekanan dan desakan untuk memastikan kepatuhan dan kejayaan pelaksanaan dasar itu.

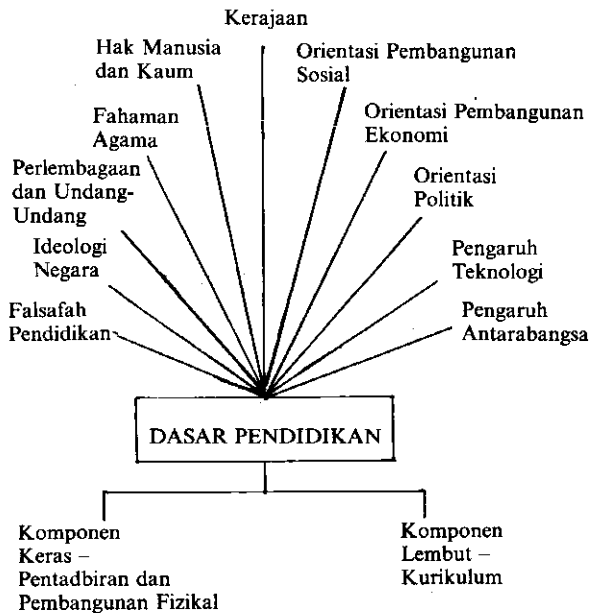
Dasar kerajaan dalam pelbagai bidang, iaitu sosial, politik, ekonomi dan lain-lain lagi, biasanya dinyatakan secara formal dalam dokumen-dokumen urusan pentadbiran bidang-bidang berkenaan. Dasar pemerintahan negara dapat dilihat pada undang-undang dan perlembagaan yang telah didaulatkan. Walau bagaimanapun, kadangkala dasar pemerintahan atau pengendalian urusan kerajaan tidak dinyatakan tetapi dapat dilihat pada tindakan pemimpin atau golongan pemerintah.

Bagi kebanyakan negara di dunia ini, perumusan dan penggubalan dasar bagi bidang pendidikan mengambil kira berbagai-bagai aspek kehidupan masyarakat. Ini memandangkan bahawa bidang pendidikan adalah sebahagian penting kehidupan dan budaya masyarakat. Bidang dan sistem pendidikan, sama ada formal atau tidak formal, merupakan agen atau media yang dipertanggungjawabkan untuk proses sosialisasi dan pembudayaan ahli-ahli masyarakat, khususnya generasi baru. Ini bermakna perubahan masyarakat menyebabkan perubahan pada dasar pendidikan. Walau bagaimanapun, perubahan dasar yang menuruti perkembangan masyarakat tidak semestinya merombak seluruh sistem dan bidang pendidikan tetapi biasanya berbentuk pengukuhan atau pemantapan kepada dasar-dasar yang sedia wujud.

Di antara aspek-aspek masyarakat yang kuat mempengaruhi perumusan dasar pendidikan ialah *ideologi* negara, iaitu sama ada ideologi demokrasi, sosialis, kapitalis, totalitarian, autoritarian, marxist, komunis atau Islam. Ideologi ini merupakan teras penggubalan dasar pendidikan dan merupakan faktor yang kuat mempengaruhi susur galur ataupun proses dan amalan dalam pendidikan,

khususnya sistem pendidikan formal. Lain-lain aspek masyarakat yang mempengaruhi penggubalan dasar pendidikan ialah orientasi sosial, orientasi ekonomi, orientasi politik, orientasi pembangunan, fahaman agama, kepelbagaian kaum, teknologi dan pengaruh perkembangan antarabangsa. Misalnya, orientasi sosial yang bermatlamatkan integrasi nasional seperti yang wujud di Malaysia menjadi gagasan pemikiran perumusan dasar pendidikan dari sejak merdeka sehingga kini. Rajah 2.1 berikut memberi gambaran tentang aspek-aspek yang mempengaruhi penggubalan dasar pendidikan negara ini. Aspek-aspek ini akan disentuh secara tidak langsung dalam perbincangan selanjutnya.

Kini penggubalan dasar dan keputusan mengenai urusan pendidikan negara ini dilakukan pada peringkat pusat tertinggi, iaitu di Kementerian Pendidikan melalui *Sistem Jawatankuasa* yang dianggotai oleh tujuh buah jawatankuasa (lihat Rajah 4.5). Jawatankuasa utama ialah Jawatankuasa Perancangan Pendidikan yang ahli-ahlinya terdiri daripada Menteri Pendidikan (Pengerusi) Timbalan-timbalan Menteri Pendidikan, Ketua Pengarah dan dua orang tim-

Rajah 2.1 Aspek yang berkaitan dengan dasar pendidikan

balannya, Ketua Setiausaha dan dua orang timbalannya, Pengarah Bahagian Perancangan dan Penyelidikan Pendidikan. Urusetia kepada Jawatankuasa Perancangan Pendidikan yang bekerjasama dan berhubung dengan Unit Perancangan Ekonomi Negara di Jabatan Perdana Menteri dan dengan Jawatankuasa Perancangan Pembangunan Negara. Enam buah jawatankuasa lain yang bertanggungjawab kepada Jawatankuasa Perancangan Pendidikan ialah Jawatankuasa Pusat Kurikulum, Jawatankuasa Bahagian Pendidikan Tinggi, Jawatankuasa Pembangunan, Jawatankuasa Buku Teks, Jawatankuasa Kewangan dan Jawatankuasa Biasiswa dan Latihan. Berdasarkan cadangan dan hasil-hasil penyelidikan, Jawatankuasa Perancangan Pendidikan merumuskan keputusan dan dasar-dasar yang bersabit dengan pelaksanaan projek dan program pendidikan. Dasar-dasar baru yang ingin dilaksanakan diumumkan secara langsung oleh Menteri Pendidikan atau melalui pekeliling-pekeliling rasmi ke Bahagian-bahagian, Jabatan Pendidikan Negeri dan Sekolah-sekolah.

Aktiviti Kelas

Aktiviti Main Peranan: Bayangkan kamu dan lima orang rakan kamu menduduki Jawatankuasa Pusat Kurikulum. Jawatankuasa ini dikhendaki mengemukakan cadangan mengenai kurikulum latihan guru kepada Jawatankuasa Perancangan Pendidikan. Nyatakan lima cadangan dasar jawatankuasa kamu itu. Juga, nyatakan kaedah, kriteria dan prosedur yang jawatankuasa kamu gunakan untuk menggubal usul dasar berkenaan.

2.2 DASAR PENDIDIKAN SEMASA PEMERINTAHAN INGGERIS

Bahagian ini akan membincangkan dasar-dasar pendidikan semasa pemerintahan Inggeris di Semenanjung, Sabah dan Sarawak, iaitu dari akhir abad kelapan belas hingga pertengahan abad kedua puluh. Perbincangan mengenai dasar pendidikan adalah secara umum dan menyentuh urusan pentadbiran dan kurikulum pendidikan formal. Tujuan utama bahagian ini diusulkan ialah untuk melihat perkem-

Stamford Raffles

James Brooke

Sekolah Penang Free

bangun atau ubah ansur dasar-dasar pendidikan di negara ini, dan untuk tujuan perbandingan di antara dasar pendidikan sebelum merdeka dengan dasar pendidikan selepas negara ini merdeka.

Kedadaan Pemerintahan Inggeris

Kedatangan Inggeris ke Tanah Melayu pada akhir abad kelapan belas bermula dengan kedatangan beberapa orang tokoh pelayaran dan kapten syarikat perdagangan Inggeris yang terkenal seperti Francis Light dan Stamford Raffles ke Semenanjung Tanah Melayu dan Baron von Overbeck di Borneo Utara (Sabah dan Brunei). Di Sarawak, seorang pelarian bernama James Brooke dari pertengahan abad kesembilan belas hingga awal abad kedua puluh.

Kedatangan tokoh-tokoh Inggeris ini ke kepulauan Melayu pada awalnya berdasarkan motif memperluaskan empayar perdagangan kapitalis Inggeris yang berpusat di India. Kata putus urusan perdagangan dan perluasan empayar British di Timur Jauh datangnya dari Pejabat Koloni di India yang berhubung dengan kerajaan Baginda Raja di England.

Pengambilan Pulau Pinang (1786), Melaka (1824) dan Singapura (1819) bertujuan untuk menyediakan pangkalan bagi kapal-kapal dagang Inggeris yang belayar sehingga ke negeri China, Jepun, Australia dan New Zealand.

Campur tangan Inggeris dalam pentadbiran kerajaan negeri-negeri Melayu berlaku apabila mereka diminta oleh Raja-raja Melayu untuk berbuat demikian bagi menyelesaikan perbalahan di antara puak-puak pembesar Melayu di negeri berkenaan, iaitu bermula di Perak pada tahun 1874 dan seterusnya di Selangor, Negeri Sembilan dan Pahang. Negeri-negeri ini menjadi Negeri-negeri Melayu Bersekutu pada tahun 1896. Kesanggupan Inggeris untuk menenteramkan keadaan politik di negeri-negeri Melayu ialah untuk memelihara agar urusan eksploitasi ekonominya tidak terancam dan terganggu. Seterusnya, untuk memelihara ketenteraman keseluruhan Semenanjung Tanah Melayu, pihak Inggeris telah mengambil alih kuasa pemerintahan negeri Kedah, Perlis, Terengganu dan Kelantan daripada pemerintahan Siam pada tahun 1909 melalui Perjanjian Bangkok.

Ganjaran langsung ekonomi yang diperolehi oleh Inggeris hasil daripada campur tangan politik dan pentadbiran dalam negeri-negeri Tanah Melayu ialah kebebasan dan autoriti memonopoli

perdagangan timah dan penerokaan ladang-ladang getah. Sungguhpun hal ini berlaku, kedatangan dan campur tangan Inggeris sama ada di Semenanjung, Sabah dan Sarawak telah memberi sumbangan yang besar dalam hal mempercepatkan proses pembangunan pemikiran dan nilai masyarakat peribumi dan proses reformasi dan *systematization* urusan politik dan pentadbiran di negeri-negeri Melayu. Pemerintahan Inggeris telah menguatkan kedudukan dan kuasa raja-raja Melayu dan telah meletakkan asas penyatuan negeri-negeri Melayu dalam satu Persekutuan yang lebih sistematik dan mudah ditadbir.

Tumpuan dan perhatian Inggeris yang berlebihan dalam urusan politik dan eksploitasi ekonomi menyebabkan kurangnya perhatian terhadap usaha-usaha pembangunan bidang sosial apatah lagi khususnya pembangunan sistem pendidikan yang tentunya memerlukan pelaburan kewangan yang besar.

Dasar Pendidikan Kolonial Inggeris

Orientasi dan motif politik pihak Inggeris yang ingin bertapak lama di Tanah Melayu, Sabah dan Sarawak menyebabkan mereka tidak mahu mencampuri urusan meningkatkan taraf hidup dan pemikiran masyarakat peribumi. Pengalaman di India telah menyedarkan Inggeris bahawa dengan memberikan pendidikan kepada masyarakat peribumi akan menyedarkan masyarakat peribumi untuk bangun menentang pihak penjajah. *Dasar penyekatan* (deprivation) Inggeris dalam membangunkan sistem pendidikan di Tanah Melayu disuarakan dengan jelas oleh Arthur Kenion, seorang pegawai tinggi Inggeris yang berbunyi:

'Awak boleh mengajar orang-orang Melayu awak itu supaya mereka tinggal terus di sawah-sawah padi dan supaya mereka tidak hilang kemahiran dan kesenian dalam kerja-kerja menangkap ikan dan kerja-kerja hutan. Ajarkan mereka supaya mereka memuliakan kerja buruh, supaya tidak semua mereka menjadi kerani, dan saya yakin awak tidak akan menghadapi kekacauan seperti yang terjadi di India akibat pelajaran berlebihan.'³

Dasar penyekatan ini yang bertujuan untuk mengongkong dan membendung moboliti dan pemikiran tradisional dan primitif atau kekampungan orang-orang Melayu disebar luas oleh pemerintah Inggeris melalui pegawai-pegawai tingginya. Dasar ini sering ditegaskan dalam laporan-laporan tahunan F.M.S. (Federated Malay States)

dan Pejabat Pendidikan Negeri.⁴ O.T. Dussek, Pengetua Maktab Perguruan Sultan Idris pada 1935 berulang kali menegaskan bahawa adalah merbahaya kepada pemerintah Inggeris di Malaya untuk memajukan pendidikan untuk orang Melayu. Beliau ada menyebut:

'Sekolah-sekolah Melayu mestilah dijalankan untuk orang-orang Melayu yang akan dan mesti menetap di kampung-kampung. Mereka jangan mempunyai perhubungan dan titik pertembungan dengan bahasa Inggeris: bahasa Inggeris dan vernakular tidaklah serasi. Sebenarnya ada dua buah Malaya, satu Malaya bandar dan satu Malaya luar bandar berbahasa tempatan; yang satu merupakan kawasan yang tak dikenali oleh yang satu lagi'.⁵

Kenyataan O.T. Dussek ini adalah untuk menawarkan minat dan sikap orang Melayu terhadap mendapatkan pendidikan kerana orang Melayu dan malahan beberapa orang raja Melayu telah menunjukkan minat dan sikap yang tinggi terhadap pendidikan sekular yang diperkenalkan oleh para pendakwah Kristian di sekolah-sekolah 'free'. Tidak menghairankan kenyataan ini dibuat oleh Dussek kerana dari 1885 tempoh pendidikan rendah di sekolah-sekolah vernakular Melayu di Negeri-negeri Selat telah dikurangkan dari enam tahun menjadi empat tahun. Selain daripada itu, kurikulum pembelajaran di sekolah vernakular Melayu adalah sekadar mem-basmi buta huruf pada tahap minimum.⁶

Dasar penyekatan atau dasar menganaktirikan pembangunan pendidikan untuk anak-anak Melayu dan peribumi yang lain bukan sahaja oleh pemerintah Inggeris untuk Negeri-negeri Selat tetapi lebih teruk lagi di Negeri-negeri Melayu Bersekutu (Perak, Negeri Sembilan, Selangor dan Pahang) dan di Negeri-negeri Melayu Tak Bersekutu (Johor, Perlis, Kedah, Kelantan dan Terengganu). Keadan taraf pendidikan di negeri-negeri Melayu berkenaan amatlah daif sekali.

Sungguhpun dasar penyekatan ini dilakukan oleh pemerintah Inggeris namun semangat, sikap dan minat orang-orang Melayu terhadap pendidikan dari awal 1900-an semakin bertambah baik, khususnya di negeri Perak, Johor dan Kelantan. Penyata tahunan Johor 1931 ada menyatakan bahawa: *Satu hal yang istimewa bagi tahun ini ialah minat yang sungguh-sungguh yang ditunjukkan oleh ibu bapa Melayu terhadap ... sekolah-sekolah. Lima buah kampung menawarkan bangunan-bangunan dan lebih banyak lagi pula menawarkan gaji untuk guru-guru juga.*⁷ Perkara ini menunjukkan bahawa kamajuan

pendidikan Inggeris dan Cina di Negeri-negeri Selat (termasuk Sabah dan Sarawak) telah memberikan dorongan yang kuat kepada orang Melayu khususnya di negeri-negeri Melayu untuk mamajukan taraf pendidikan Melayu kepada yang lebih sistematik dan bersifat moden. Natijahnya, orang Melayu telah berusaha mengadakan tapak dan membina bangunan sekolah serta meminta pemerintah Inggeris menyediakan guru-guru sahaja. Cara lain yang dilakukan oleh orang Melayu untuk mengatasi helah pemerintah Inggeris ialah dengan cara membina Sekolah Agama-Madrasah yang moden yang mempunyai kurikulum yang menggabungkan ajaran Islam dan keperluan modenisasi.

Memang boleh dikatakan bahawa usaha membangunkan pendidikan Melayu yang formal dan sistematik bukannya dilakukan oleh pemerintah Inggeris tetapi oleh masyarakat Melayu sendiri. Hanya setelah sistem pendidikan itu berjalan, barulah pihak Inggeris menunjukkan minatnya untuk memperbaiki sistem pendidikan Melayu dengan:

1. Menyusun semula sistem latihan perguruan bagi menampung permintaan bekalan guru untuk sekolah-sekolah vernakular Melayu yang giat dibina dari tahun-tahun 1900-an. Lanjutan daripada Laporan Winstedt (1916), maktab perguruan tersebut menjadi Maktab Perguruan Sultan Idris, Tanjung Malim, Perak pada tahun 1922. Maktab ini mempunyai kurikulum akademik asas dan pra-vokasional. Kemudiannya, Maktab Perguruan Perempuan Melayu Melaka dibuka pada tahun 1935.
2. Mengadakan corak persekolahan dua sesi, iaitu pagi dan petang di sekolah-sekolah Melayu. Sesi pagi adalah untuk pembelajaran akademik sementara sesi petang adalah untuk pembelajaran agama.

Sungguhpun usaha-usaha reformasi ini dijalankan namun sistem persekolahan Melayu tidak diubah pada dasarnya. Jangka masa persekolahan rendah tetap pada empat tahun dan tiada kemudahan untuk pendidikan menengah bagi anak-anak Melayu. Secara amnya, kualiti pendidikan Melayu masih tetap pada keadaan yang amat rendah dan daif sekali.

Dasar penyekatan dan diskriminasi pemerintah Inggeris terhadap pembangunan pendidikan sekolah-sekolah Melayu adalah lebih kuat jika dibandingkan dengan sekolah-sekolah Inggeris, Cina dan Tamil. Sebaliknya untuk sekolah-sekolah bukan Melayu pihak Ing-

geris mengamalkan *dasar terbuka* (*laissez-faire*) walaupun mereka tidak memberi galakan dan bantuan, kecuali bagi sekolah-sekolah Inggeris yang ditubuhkan oleh pendakwah Kristian dan kerajaan.

Dasar terbuka ini untuk masyarakat Cina, India dan persatuan pendakwah Kristian dikira tidak akan mengancam kedudukan politik dan pentadbiran Inggeris. Hal ini berdasarkan anggapan dan pengalaman Inggeris di India bahawa 'pendidikan untuk peribumi akan membangkitkan semangat nasionalisme' yang boleh mengganggu urusan pemerintahan.

Adalah dalam jangkaan pemerintah Inggeris bahawa dasar terbuka ini boleh menerbitkan fenomena *separatisme* dan *polarisasi* di antara kaum imigran dengan kaum peribumi disebabkan oleh ketiadaan pertembungan budaya dan pemikiran apabila orang Melayu telah dipropaganda untuk terus menetap di kampung-kampung. Kebebasan diberikan kepada pendakwah Kristian dan masyarakat imigran untuk menubuhkan sistem persekolahan dan mengadakan kurikulum persekolahan mereka sendiri. Malahan autonomi diberikan kepada golongan ini untuk menentukan sistem pentadbiran pendidikan mereka sendiri. Dasar terbuka ini diadakan sebagai cara untuk memujuk orang Cina dan India berpuas hati dengan layanan pemerintah Inggeris, iaitu 'containment-policy' agar buruh Cina bertempatan di lombong-lombong bijih dan bandar-bandar sementara buruh India bertempatan di ladang-ladang.

Selain daripada mewujudkan *separatisme* dan *polarisasi*, dasar terbuka pihak Inggeris telah mewujudkan satu gejala besar dalam sistem persekolahan yang masih kekal sehingga hari ini iaitu *vernakularisme* yang menanamkan bibit sikap dan pemikiran *etnosentrik*, iaitu 'mengekal budaya dan identiti etnik' tanpa kesedaran asimilasi kepada budaya bumi tempat berpijak.⁸

Tamparan hebat terhadap dasar terbuka Inggeris ialah penuhuan sekolah-sekolah Cina yang amat cepat antara tahun 1910 hingga 1940, iaitu kira-kira 56 buah sekolah pada 1919 menjadi 684 buah pada tahun 1938.⁹ Sekolah-sekolah Cina ini telah menjadi media penyebaran ideologi Kuomintang negeri China bagi orang Cina di Malaya. Gejala penyebaran fahaman komunis dan persengketaan kongsi-kongsi gelap dalam masyarakat Cina telah menjadi satu ancaman kepada kestabilan dalam pemerintahan Inggeris. Oleh itu pihak Inggeris telah bertindak melalui penguatkuasaan Ordinan Pendaftaran Sekolah-sekolah tahun 1920 dan Sistem Bantuan untuk sekolah-sekolah Cina pada tahun 1923, bagi mengawal aktiviti, kuri-

kulum dan pentadbiran sekolah-sekolah Cina. Sungguhpun demikian bilangan sekolah Cina bertambah menjadi kira-kira 1 100 buah pada tahun 1947.¹⁰

Tidak seperti orang Cina, masyarakat India agak pasif terhadap urusan menubuhkan sistem persekolahan vernakular Tamil sungguhpun dasar terbuka pihak Inggeris bersabit dengan mereka. Usaha memajukan sekolah vernakular Tamil hanya giat dilaksanakan selepas pihak Inggeris menguatkuasakan Kanun Buruh pada tahun 1923 yang memaksa pemilik-pemilik ladang membina sekolah Tamil untuk anak-anak buruh India.¹¹ Seperti nasib anak-anak Melayu di sekolah rendah Melayu, anak-anak India di sekolah Tamil menerima empat tahun pendidikan asas yang tidak membawa mereka ke mana-mana kecuali di kampung dan ladang sahaja. Bilangan sekolah rendah Tamil pada tahun 1938 adalah kira-kira 100 buah.¹²

Dasar penyekatan dan diskriminasi terhadap pendidikan bagi orang Melayu dan dasar terbuka pendidikan untuk kaum imigran menyebabkan penyertaan yang tidak seimbang yang ketara sekali di sekolah-sekolah Inggeris (lihat Jadual 2.1 di bawah), apabila peratus penyertaan anak Melayu adalah paling rendah berbanding dengan anak kaum imigran.

Jadual 2.1 Penyertaan di sekolah Inggeris di Negeri Melayu Bersekutu¹³

Tahun	Jumlah	Melayu	Cina	India	Eurasian	Lain-lain
1919	8 446	9	48	30	10	3
1920	9 208	10	48	30	10	2
1921	10 105	13	47	29	9	2
1922	10 450	15	46	29	9	2
1923	11 594	18	46	26	8	2
1924	12 806	18	48	24	7	3
1925	13 768	19	46	25	6	2
1926	14 509	19	49	23	7	2
1927	16 283	18	49	25	6	2
1928	16 185	17	49	26	6	2
1929	17 113	16	50	23	6	2
1930	17 997	16	49	27	6	2
1932	17 477	15	50	27	6	2
1933	16 417	17	49	27	6	1
1935	16 395	16	50	27	6	1
1937	17 161	15	50	28	6	1

Penyertaan anak Melayu di sekolah-sekolah Inggeris terbuka kepada orang Melayu bandar dan golongan elit, sementara peluang memang terbuka untuk anak-anak kaum imigran bersekolah Inggeris (walaupun ada kuotanya). Dasar ini mempunyai implikasi besar terhadap mobiliti sosial yang tidak seimbang di antara kaum-kaum. Ini adalah kerana sijil persekolahan dari sekolah Inggeris merupakan pasport untuk mendapatkan jawatan kerani, pegawai tadbir rendah dan juruteknik dalam perkhidmatan kerajaan. Dengan kata lain, sebilangan kecil sahaja orang Melayu berpeluang meningkatkan taraf sosioekonomi mereka, iaitu mereka yang berpendidikan Inggeris sahaja. Dasar pendidikan ini dikatakan sebagai tidak demokratik dan tidak berteraskan prinsip kesamarataan peluang untuk mendapatkan pendidikan dan selanjutnya berjaya dalam pendidikan.

Dasar yang *tidak demokratik* ini bukan sahaja wujud dalam hal penyertaan mendapatkan pendidikan yang lebih baik, tetapi juga wujud dalam hal pemberian bantuan kewangan oleh pemerintah Inggeris dan dalam hal meningkatkan mutu kurikulum sekolah yang lebih baik dan seragam. Pemerintah Inggeris memberi bantuan kewangan (*grant-in-aid*) yang lebih banyak untuk sekolah-sekolah Inggeris kerajaan dan pendakwah berbanding dengan sekolah-sekolah vernakular.¹⁴ Dasar pilih kasih ini juga dilakukan dalam hal kurikulum di mana kurikulum di sekolah Inggeris bercorak akademik dan vokasional bagi mempertingkatkan lagi nilai komersial sijil-sijil sekolah Inggeris, khususnya di peringkat sekolah menengah rendah dan atas. Pengadaan berbagai mata pelajaran vokasional seperti perakaunan, simpan kira-kira, trengkas, menaip, perkeranian dan ilmu niaga di sekolah-sekolah menengah Inggeris adalah selaras dengan dasar perluasan ekonomi Inggeris. Dasar ini menguntungkan masyarakat bandar kerana kebanyakan sekolah Inggeris terletak di bandar-bandar.

Dasar yang tidak kurang pentingnya untuk dibincangkan ialah dasar memelihara *status quo* atau *elitisme* pemerintah Inggeris dalam memberikan pendidikan. Menurut dasar ini, keutamaan diberikan kepada golongan yang mampu untuk mendapatkan pendidikan, iaitu golongan masyarakat bawahan terus tetap sebagai golongan proletariat kerana ketidakmampuan mereka sementara masyarakat golongan atasan terus kekal dengan taraf elit mereka. Penubuhan Maktab Melayu Kuala Kangsar sebagai 'The Malay Eton' pada tahun 1905 merupakan contoh terbaik dasar elitisme bagi meng-

asingkan golongan Melayu elit daripada golongan Melayu proletariat, di mana Maktab ini dikhususkan untuk anak-anak daripada golongan bangsawan Melayu sahaja.

Akhir sekali dasar pendidikan yang dianjurkan oleh sistem persekolahan di zaman pemerintahan Inggeris sejak dari 1920-an ialah penekanan kepada kredensialisme dan meritokrasi dengan cara mengadakan berjenis-jenis peperiksaan seperti Peperiksaan Masuk Sekolah Menengah, Junior Middle Certificate, Overseas School Certificate dan Peperiksaan Queen's Scholarship; sungguhpun kurikulum sekolah tidak relevan untuk masyarakat Malaya. Dasar ini adalah untuk menguatkan dasar elitisme apabila pelajar-pelajar dari golongan tidak beruntung (disadvantage) akan mudah tercicir daripada sistem persekolahan. Pelajar-pelajar dari golongan tidak beruntung datang daripada keluarga yang mempunyai taraf sosio-ekonomi yang rendah dan datang daripada luar bandar.

Sebagai kesimpulan, boleh dikatakan bahawa dalam zaman pemerintahan mereka, pihak Inggeris tidaklah bersungguh-sungguh dan adil untuk memajukan sistem pendidikan secara keseluruhannya. Dasar pendidikan yang menonjol sekali menjadi amalan mereka ialah dasar penyekatan dan diskriminasi, khususnya terhadap sekolah-sekolah vernakular dan masyarakat peribumi.

Perbincangan Kelas

1. Huraikan tentang peranan pendidikan dalam meningkatkan penyertaan rakyat bagi pembangunan sosial dan bagi membina kesedaran politik rakyat.
2. Kurikulum sekolah berkait rapat dengan pembangunan sumber tenaga manusia. Jelaskan.

2.3 DASAR PENDIDIKAN SELEPAS KEMERDEKAAN (1957–1990)

‘Pendidikan itu politik. Ia sensitif. Ia menggambarkan hasrat dan pilihan masyarakat yang pelbagai yang sering berkonflik. – Kogan (1978)¹⁵

Dalam Bahagian 2.2 lalu telah dibincangkan bahawa dasar-dasar dan amalan dalam pendidikan amat dipengaruhi oleh motif politik

pemerintah Inggeris. Dasar pengekatan, diskriminasi dan 'non-egalitarian' telah digunakan oleh pihak Inggeris untuk menekan budaya pemikiran dan kesedaran politik masyarakat peribumi, khususnya orang Melayu untuk bersikap antipenjajahan. Pihak Inggeris dikatakan amat berjaya dalam menggunakan dasar pendidikan berkenaan sehingga dapat bertahan di Tanah Melayu lebih dari satu abad. Jika tidak kerana kedatangan Jepun ke Malaya semasa Perang Dunia Kedua (1942–1945), yang telah memberi kesedaran dan dorongan nasionalisme kepada orang Melayu mungkin pihak Inggeris masih kekal sebagai kuasa imperialis sehingga hari ini disebabkan oleh dasar-dasar pendidikan yang dilaksanakan. Dasar-dasar pendidikan Inggeris seolah-olah berjaya 'mengunci' saluran pemikiran, aspirasi dan mobiliti sosioekonomi orang Melayu dan masyarakat peribumi yang lain. Oleh itu, memang tepat kenyataan Kogan pada awal kata (preamble) di atas yang menyebut: 'Pendidikan itu politik'. Maksud kata ini ialah pendidikan dapat memenuhi hasrat politik dan politik pula menentukan haluan pendidikan.

Sungguhpun faktor politik merupakan faktor dominan yang menentukan dasar dan haluan pendidikan, namun faktor pembangunan sumber tenaga manusia untuk pembangunan ekonomi, faktor pembangunan sosial dan faktor pengaruh antarabangsa merupakan faktor-faktor lain yang mempengaruhi dasar, haluan dan amalan dalam pendidikan.

Bahagian 2.3 ini akan membincangkan tentang dasar-dasar pendidikan yang telah diimplementasikan sejak Malaysia merdeka sehingga masa kini dari perspektif umum atau makro. Rujukan khusus dibuat pada Laporan Razak (1956), Laporan Rahman Talib (1960), Akta Pelajaran 1961, Laporan Khir Johari (1967), Laporan Murad (1973) dan Laporan Jawatankuasa Kabinet (1979) untuk memperlihatkan usaha memantapkan dasar dan matlamat pendidikan bagi pembangunan pendidikan selaras dengan keperluan dan pembangunan semasa. Selain dari itu, ulang rujuk laporan-laporan berkenaan bertujuan untuk memperlihatkan tahap-tahap reformasi dalam sistem pendidikan di Malaysia, khususnya sistem pendidikan formal.

Dasar Pendidikan Kebangsaan

Langkah utama yang dilakukan oleh kerajaan Perikatan selepas negara ini merdeka pada 31 Ogos 1957 ialah membetulkan dan

menyusun semula sistem pendidikan yang diwarisi daripada penjajah Inggeris dengan cara mengadakan dasar-dasar pendidikan yang diperkukuhkan oleh perlembagaan dan undang-undang. Persandaran dasar-dasar kepada perakuan undang-undang adalah untuk memastikan pelaksanaan dasar-dasar berkenaan dengan berkesan disebabkan eksplisit atau jelas, supaya hal ini dapat mengelakkan salah faham dan krisis mengenai hak dan keistimewaan setiap golongan dalam masyarakat. Cadangan-cadangan dasar yang dikeskakan oleh Laporan Razak (1956) telah dimaktubkan dalam Ordinan Pelajaran 1957 sementara cadangan-cadangan dasar dari kedua-dua Laporan Razak (1956) dan Laporan Rahman Talib (1960) telah dimaktubkan dalam Akta Pelajaran 1961.

Proklamasi Dasar Pendidikan, Kebangsaan

Bahawasanya dasar pelajaran seperti yang diisytiharkan dalam Ordinan Pelajaran, 1957 ialah untuk menubuhkan satu sistem pelajaran yang akan dapat memenuhi keperluan negara dan menggalakkan perkembangan kebudayaan, sosial, ekonomi dan politiknya.

Bahawasanya adalah difikirkan perlu bahawa setakat yang sejajar dengan dasar itu, dengan mengadakan pengajaran yang cekap dan dengan mengelakkan perbelanjaan awam yang tidak berpatutan, perhatian hendaklah diberi kepada prinsip bahawa murid-murid hendaklah dididik mengikut kemahuan-kemahuan ibu bapa mereka.

Dan bahawasanya peruntukan selanjutnya adalah dikehendaki untuk menentukan agar dasar tersebut dilaksanakan secara berkesan, termasuk, khususnya peruntukan bagi perkembangan yang progresif bagi suatu sistem pelajaran dalam mana Bahasa Kebangsaan adalah menjadi bahasa pengantar utama.

– Awal kata Akta Pelajaran 1961¹⁶

Jika proklamasi Dasar Pendidikan Kebangsaan dianalisa dengan terperinci, maka dapatlah dilihat bahawa keperluan dan matlamat utama pelaksanaan dasar ini ialah:

1. Penubuhan hanya *satu sistem pendidikan kebangsaan*.
2. Satu sistem pendidikan itu perlu dapat memenuhi keperluan negara dari segi sosial, ekonomi, politik dan kebudayaan masyarakat negara ini.
3. satu sistem pendidikan itu perlu dapat mengembang dan mem-

bangunkan masyarakat negara ini dari segi sosial, ekonomi dan kebudayaan.

4. Satu sistem pendidikan itu sepatutnya mengadakan pengajaran yang cekap dan berkesan.
5. Satu sistem pendidikan itu tidak sepatutnya menimbulkan beban kewangan kepada negara.
6. Satu sistem pendidikan itu semestinya berlandaskan kepada prinsip bahawa pendidikan untuk murid-murid sekolah perlu sejajar dengan kehendak ibu bapa mereka.
7. Peruntukan undang-undang yang lebih lanjut tentang dasar pendidikan hendaklah diadakan dari masa ke semasa agar dasar yang sedia ada dapat dilaksanakan dengan berkesan.
8. Peruntukan undang-undang yang lebih lanjut mengenai dasar pendidikan hendaklah diadakan bagi menjamin satu sistem pendidikan itu dapat berkembang dengan progresif kepada taraf yang lebih baik.
9. Peruntukan undang-undang yang lebih lanjut tentang dasar pendidikan hendaklah diadakan bagi menjamin bahawa satu sistem pendidikan itu menggunakan Bahasa Kebangsaan sebagai bahasa pengantar *utama*.

Penegasan yang terpenting dalam proklamasi Dasar Pendidikan Kebangsaan ialah *satu sistem pendidikan yang mengutamakan Bahasa Kebangsaan atau bahasa Melayu sebagai media pengajaran dan pembelajaran bagi semua peringkat pendidikan dan dalam semua institusi pendidikan yang tertakluk di bawah bidang kuasa kerajaan*. Perkataan *satu sistem* mempunyai implikasi menjadikan *sama* bagi semua aspek pendidikan dalam sistem pendidikan formal. Oleh yang demikian, pelaksanaan dasar satu sistem ini mendorong kepada:

1. Penggunaan satu kurikulum sekolah yang sama.
2. Penggunaan satu peraturan jadual waktu yang sama.
3. Penggunaan satu bahasa *pengantar utama* yang sama.
4. Penggunaan satu sistem peperiksaan yang sama.
5. Penggunaan satu bahasa dalam sistem peperiksaan yang sama.
6. Penggunaan satu peraturan penggal persekolahan yang sama.
7. Penggunaan satu peraturan disiplin yang sama.
8. Penggunaan satu peraturan pentadbiran sekolah yang sama.

Daripada analisa proklamasi Dasar Pendidikan Kebangsaan itu jelaslah kepada kita bahawa penggubalan dasar-dasar yang menen-

tukan haluan, matlamat dan amalan bagi sistem pendidikan adalah satu proses yang rumit dan memerlukan penelitian yang mendalam. Ketelitian dalam menggubal dasar adalah perlu kerana ia memberi implikasi yang besar bagi tempoh jangka panjang. Dasar-dasar yang diusulkan oleh Jawatankuasa Pelajaran 1956 misalnya adalah hasil daripada pengetahuan *a priori* dan idea-idea yang terkandung dalam Laporan Barnes (1950) dan Laporan Fenn-Wu (1950). Idea untuk menggagaskan satu sistem pendidikan kebangsaan telah dianjurkan oleh Laporan Barnes sementara idea dasar *jus-soli* yang mengambil kira kehendak beberapa golongan masyarakat telah dianjurkan oleh Laporan Fenn-Wu. Selain daripada pengetahuan *a priori*, dasar-dasar juga digubal berlandaskan hasil kajian dan tinjauan yang boleh memberi gambaran tentang perkembangan dan kehendak semasa. Misalnya, usul-usul dasar yang dianjurkan oleh Jawatankuasa Penyemak Pelajaran 1960 adalah berteraskan usul-usul Jawatankuasa Pelajaran 1956 di samping tinjauan terhadap kelemahan dan masalah dalam sistem pendidikan ketika itu bagi tujuan memantapkan dasar-dasar pendidikan yang sedia ada dan tanpa menimbulkan beban kewangan bagi melaksanakan dasar-dasar itu.

Dasar-dasar pendidikan yang unggul yang dikemukakan oleh Jawatankuasa Pelajaran 1956 ialah dasar kesejagatan, dasar tolak ansur, dasar penyeragaman, dasar perpaduan dan dasar demokrasi dalam pendidikan.

Dasar kesejagatan ditegaskan sebagai 'dasar pelajaran yang boleh diterima oleh semua penduduk Tanah Melayu.'¹⁷ Dasar seperti ini mengambil kira beberapa aspek, antara lainnya ialah kepelbagaian etnik, bahasa, budaya, agama dan latar belakang geografi. Pengambilkiraan aspek-aspek inilah yang menjadikan dasar pendidikan kebangsaan itu dapat diterima oleh masyarakat negara ini. Dasar kesejagatan ini diperkukuhkan oleh dasar tolak ansur apabila 'Bahasa Melayu menjadi Bahasa Kebangsaan tanpa merosakkan atau menyekat bahasa dan kebudayaan bangsa lain.'¹⁸ Matlamat dan *vision* utama kedua-dua dasar ini ialah untuk membina masyarakat Malaysia yang bersatu padu serta mempunyai identiti ke-Malaysia-an atau yang berjiwa Tanah Melayu.'¹⁹

Dasar penyeragaman yang dianjurkan oleh Jawatankuasa Pelajaran 1956 membawa kepada aspek pelaksanaan Dasar Pendidikan Kebangsaan dengan cara menggunakan Bahasa Kebangsaan sebagai bahasa pengantar utama dalam semua peringkat pendidikan dan jenis sekolah dengan cara beransur-ansur,²⁰ menggunakan satu

sukatan pelajaran yang sama dan satu peperiksaan yang sama. Dasar penyeragaman ini juga membawa implikasi bahawa urusan pentadbiran dan organisasi pendidikan di semua negeri diselaraskan mengikut ketetapan peringkat pusat, iaitu Kementerian Pendidikan. Misalan ketetapan itu ialah penubuhan Jemaah Pengelola, Penguasa Pelajaran Tempatan, Jemaah Nazir Persekutuan untuk menyelia perjalanan sekolah dan pemberian bantuan kewangan mengikut status jenis sekolah.²¹

Dasar penyeragaman masih belum dilaksanakan sepenuhnya, khususnya pada peringkat sekolah rendah di mana masih terdapat lagi hingga kini penggunaan bahasa pengantar yang berlainan, iaitu bahasa Malaysia bagi Sekolah Rendah Kebangsaan, bahasa Cina bagi Sekolah Rendah Jenis Kebangsaan Cina dan bahasa Tamil bagi Sekolah Rendah Jenis Kebangsaan Tamil. Dasar perbezaan pengantar ini menunjukkan satu realiti kehidupan politik negara dan juga tuntutan-tuntutan dari sejak merdeka.²² Walau bagaimanapun undang-undang membekalkan Menteri Pendidikan dengan kuasa untuk mengubah semua sekolah rendah jenis kebangsaan kepada sekolah rendah kebangsaan. Perbekalan Akta Pelajaran 1961 menyebut:

'Di mana pada sebarang ketika menteri merasakan perlu untuk mengubah sekolah rendah jenis kebangsaan kepada sekolah rendah kebangsaan maka beliau secara terus boleh mengarahkan perubahan itu.' - Akta Pelajaran 1961.²³

Dasar demokrasi dalam pendidikan ditegaskan oleh Jawatankuasa Pelajaran 1956 sebagai 'memberi peluang kepada setiap orang murid mencapai kemajuan mengikut kebolehan masing-masing tanpa mengira apa jenis sekolah.'²⁴ Implikasi yang besar dasar demokrasi ini ialah pendidikan itu tidak sepatutnya berbentuk diskriminatif di mana prestasi akademik sahaja yang diberi tumpuan. Proses pendidikan itu adalah untuk mengembangkan potensi individu murid dan untuk itu penekanan dari segi pemulihan, imbuhan dan pengkayaan harus diberikan kepada setiap murid agar mencapai kemajuan pada semua domain perkembangannya. Dasar demokrasi dalam pendidikan yang dianjurkan oleh Jawatankuasa tersebut menegaskan prinsip keadilan dalam memberi peluang yang sama kepada semua kanak-kanak warganegara Malaysia mendapatkan pendidikan dan dalam mempertingkatkan kebolehan masing-masing. Malahan hak kanak-kanak di negara ini mendapatkan pendidikan asas

diperkukuhkan oleh undang-undang yang menggariskan:

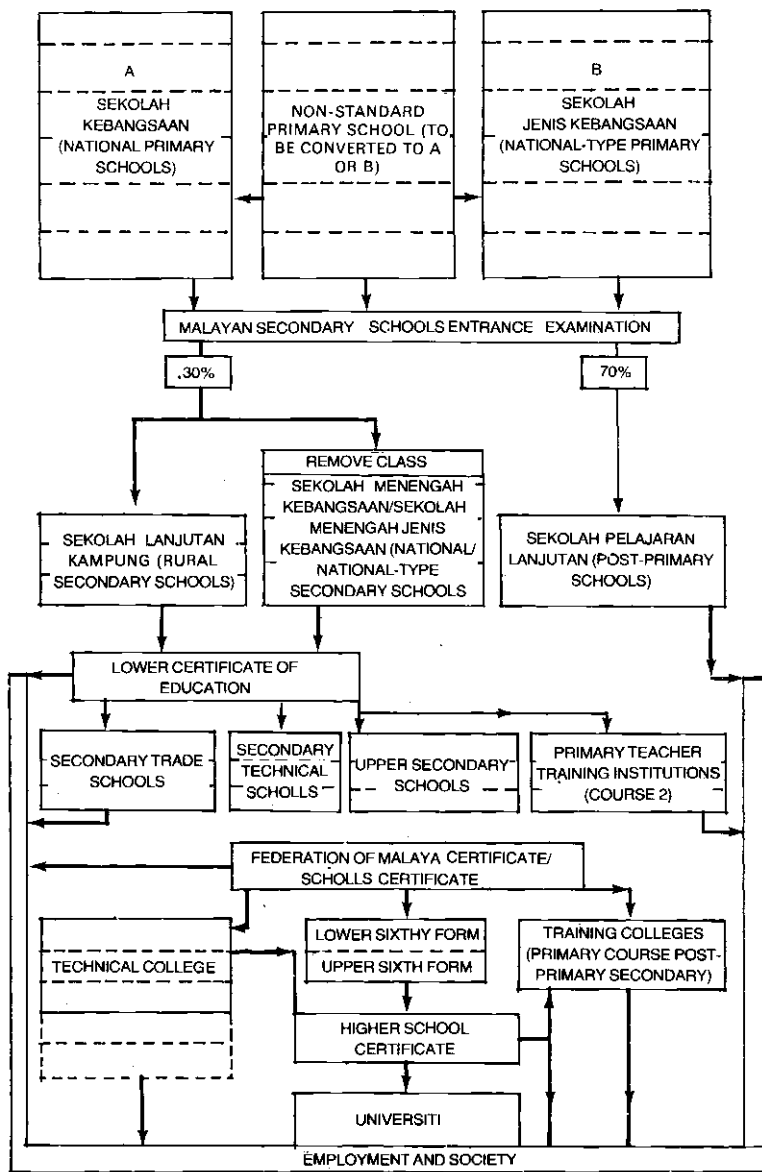
- (a) Pengenalan dan penguatkuasaan pendidikan rendah percuma.
- (b) Menjadi tanggungjawab ibu bapa memastikan pendaftaran dan kehadiran anak-anak mereka di sekolah rendah.²⁵

Dasar demokrasi dan kesamarataan peluang dalam pendidikan merupakan satu dasar penting yang dikemukakan oleh Jawatankuasa Pelajaran 1956. Dasar ini menjadi nadi bagi peruntukan kenaikan darjah secara automatik, dari Darjah Satu hingga Darjah Enam, agar semua murid-murid di sekolah rendah mendapat peluang yang sama bagi pendidikan rendah percuma selama enam tahun. Implikasi langsung dasar ini ialah bukan sahaja dapat mengurangkan masalah buta huruf di kalangan lepasan sekolah rendah malahan ia dapat mengurangkan pembaziran dalam pendidikan akibat keciciran dan ulangan.

Dasar-dasar pendidikan yang dianjurkan Jawatankuasa Pelajaran 1956 telah menjadi tiang asas dalam membina satu sistem pendidikan yang jauh berbeza daripada sistem pendidikan di masa pemerintahan Inggeris. Dasar-dasar pendidikan yang dianjurkan itu membawa semangat pembentukan sebuah negara yang aman sejahtera berasaskan perpaduan masyarakat melalui satu sistem pendidikan yang mempunyai unsur penyeragaman.

Seterusnya, Jawatankuasa Penyemak Pelajaran 1960 telah mengemukakan usul-usul baru bagi memperkukuhkan dasar pendidikan yang dilaksanakan berasaskan laporan Jawatankuasa Pelajaran 1956 atau Laporan Razak. Di antara usul mengenai dasar pendidikan yang dicadangkan oleh Jawatankuasa Penyemak ialah:²⁶

1. Segala urusan mengenai dasar, pentadbiran dan peraturan dalam pendidikan adalah di bawah kuasa kerajaan Persekutuan dan Menteri Pendidikan.
2. Had umur berhenti sekolah dinaikkan daripada umur 12 tahun kepada 15 tahun, iaitu tempoh persekolahan dari enam tahun kepada sembilan tahun. Sungguhpun ada Peperiksaan Masuk Sekolah Menengah di akhir Darjah Enam, namun murid-murid yang gagal peperiksaan boleh meneruskan pelajaran mereka di sekolah-sekolah lanjutan kampung (Post Primary Schools). Sekolah lanjutan kampung ditambah bilangannya dan mata pelajaran vokasional diadakan di sekolah ini. Rajah 2.2 menunjukkan corak persekolahan yang dicadangkan.

Nota: Garisan - - - menunjukkan kepada tempoh kursus dalam tahun

Sumber: Report of the Education Review Committee 1960. Kuala Lumpur: Government Press. (Rahman Talib Report) p. 26.

Rajah 2.2 Sistem pendidikan formal yang dianjurkan oleh Laporan Rahman Talib (1960)

3. Bantuan separuh (partial assistance) kepada sekolah-sekolah menengah tidak akur (non-conforming) diberhentikan bagi menggalakkan mereka menukarkan status kepada sekolah bantuan kerajaan sepenuhnya.
4. Penguasa Pelajaran Tempatan dibubarkan memandangkan kesukaran yang timbul di samping ia membebaskan kos operasi.
5. Semua peperiksaan di sekolah menengah dijalankan dalam satu bahasa rasmi sahaja (iaitu Bahasa Malaysia).
6. Mata pelajaran Agama Islam dan Pendidikan Moral perlu dititikberatkan di dalam kurikulum sekolah.

Dasar-dasar khusus yang dinyatakan di atas mempunyai beberapa ciri peneguhan. Dasar pemusatan telah memberi kuasa dan autoriti yang lebih kepada Menteri Pendidikan dan Kementerian Pendidikan dalam menguruskan urusan pendidikan negara. Dasar ini bertujuan mengelakkan variasi dan percanggahan dalam urusan pentadbiran pendidikan yang mungkin wujud antara daerah-daerah dan negeri-negeri. Dasar ini telah menyebabkan kuasa dan autoriti Penguasa Pelajaran Tempatan dilucutkan dan seterusnya urusan pengendalian sekolah-sekolah rendah diletakkan di bawah kuasa Menteri.

Dasar menaikkan had umur berhenti sekolah dari enam tahun kepada sembilan tahun persekolahan mendokong prinsip kesejagatan dan késamarataan peluang dalam mendapatkan pendidikan asas dan menengah. Natiujahnya, dapat mengurangkan keciciran awal dari sekolah di samping itu juga memanjangkan proses sosialisasi melalui pendidikan dan mengurangkan pembaziran pendidikan.

Dasar memberhentikan bantuan kewangan dan lain-lain sumber fizikal kepada sekolah-sekolah yang tidak akur dengan sistem persekolahan formal dan pembubaran Penguasa Pelajaran Tempatan merupakan dasar jimat cermat dalam hal kos operasi. Dengan itu, wang sepatutnya dapat disalurkan untuk tujuan lain seperti memperbaiki sistem latihan guru atau membina Sekolah-sekolah Lanjutan Kampung.

Dasar menjadikan bahasa Malaysia sebagai bahasa yang tunggal dalam semua peperiksaan sekolah menengah merupakan dasar yang mendapat anjuran yang kuat oleh Jawatankuasa Penyemak. Dasar ini telah mengakibatkan secara tidak langsung semua sekolah menengah bercorak kebangsaan dan media pengantar atau peng-

ajaran dari sekolah menengah ke universiti dalam semua mata pelajaran bukan bahasa dijalankan dalam Bahasa Malaysia. Ringkasan di bawah menggariskan penggunaan Bahasa Malaysia dalam sekolah dan peperiksaan dari sejak merdeka hingga tahun 1983.

BAHASA MALAYSIA DALAM SEKOLAH

Tahun	Pelaksanaan
1957	Bahasa Kebangsaan dijadikan mata pelajaran wajib di semua peringkat dalam sekolah rendah kerajaan dan sekolah menengah yang menerima bantuan kerajaan.
1958	Penubuhan kelas-kelas menengah Melayu yang kemudiannya menjadi sekolah menengah kebangsaan.
1963	(i) Penubuhan sekolah menengah Melayu yang pertama di Malaysia iaitu Sekolah Alam Shah, Cheras, Kuala Lumpur. (ii) Tingkatan VI Melayu telah dimulakan di Sekolah Alam Shah di Kuala Lumpur buat pertama kalinya.
1965	Kumpulan kecil yang pertama daripada aliran Melayu memasuki Universiti Malaya melalui satu pemilihan khas Lembaga Peperiksaan Bersama.
1968	(i) Satu kumpulan pertama siswazah daripada pengantar Melayu tamat pengajian di Universiti Malaya. (ii) Darjah-darjah pengantar Melayu telah dimulakan di sekolah vokasional. (iii) Lima mata pelajaran dalam bahasa Malaysia telah diajar di sekolah rendah Inggeris. (iv) Sekolah Menengah Melayu dimula di Sabah.
1969	Tatarakyat telah diajar dalam bahasa Malaysia di Darjah IV di semula sekolah rendah Inggeris.
1970	(i) Semua mata pelajaran diajar dalam bahasa Malaysia di sekolah rendah Inggeris. (ii) Geografi dan Sejarah diajar dalam bahasa Malaysia di Darjah IV sekolah rendah Inggeris. Kelas-kelas yang menggunakan pengantar bahasa Malaysia dimulakan di semua sekolah menengah teknik. (iii) Sabah menerima dasar bahasa Melayu sebagai bahasa pengantar dan mula melaksanakan di peringkat Darjah I sekolah Inggeris.

Tahun	Pelaksanaan
1973	Semua mata pelajaran sastera di Tingkatan I diajar dalam bahasa Malaysia di sekolah-sekolah menengah Inggeris.
1975	(i) Kelas peralihan pengantar Inggeris dihapuskan. (ii) Semua sekolah rendah Inggeris selesai ditukar menjadi sekolah rendah kebangsaan.
1976	(i) Semua mata pelajaran Sastera, Sains dan Teknik di Tingkatan I diajar dalam bahasa Malaysia di sekolah-sekolah menengah Inggeris. (ii) Semua mata pelajaran sastera di Tingkatan IV diajar dalam bahasa Malaysia.
1979	Bermula aliran sastera Tingkatan VI dalam bahasa Malaysia di semua sekolah menengah Inggeris.
1980	Tahun pertama Jurusan Sastera dan mata-mata pelajaran yang berkenaan diajar dalam bahasa Malaysia sahaja di universiti-universiti.
1981	Semua mata pelajaran Sastera, Sains dan Teknik di Tingkatan VI rendah diajar dalam bahasa Malaysia di sekolah menengah Inggeris.
1982	Perubahan sepenuhnya sekolah menengah Inggeris menjadi Sekolah Menengah Kebangsaan menggunakan pengantar bahasa Malaysia daripada Tingkatan I sehingga Tingkatan VI.
1983	Tahun pertama dalam semua kursus di universiti diajar dalam bahasa Malaysia sahaja iaitu Sastera, Sains, Kejuruteraan, Perubatan dan lain-lain.
BAHASA MALAYSIA DI DALAM PEPERIKSAAN	
Tahun	Pelaksanaan
1957	FMC atau Federal of Malaya Certificate of Education (pengantar Inggeris) dimulakan dalam mana bahasa Kebangsaan iaitu bahasa Melayu menjadi mata pelajaran wajib.
1960	Peperiksaan Lower Certificate of Education dimulakan untuk pertama kali dalam pengantar Melayu dikenal sebagai Sijil Rendah Pelajaran.
1962	(i) Kelulusan dalam Bahasa Kebangsaan diwajibkan dalam Lower Certificate of Education (LCE).

Tahun	Pelaksanaan
	(ii) Buat pertama kali Federation of Malaya Certificate of Education (MCE) diadakan dalam pengantar Melayu.
1967	(i) Mata-mata pelajaran sastera diadakan dalam Peperiksaan Higher School Certificate (HSC). (ii) Malaysian Certificate of Vocational Education diadakan buat pertama kalinya dalam bahasa Malaysia.
1968	(i) Peperiksaan Oversea Cambridge School Certificate dihapuskan di Semenanjung. Semua murid-murid Tingkatan V di sekolah Inggeris diwajibkan mengambil peperiksaan Malaysia Certificate of Education dalam mana kelulusan dalam bahasa Malaysia adalah wajib. (ii) Kertas Bahasa Kebangsaan dalam Peperiksaan Lower Certificate of Education digantikan dengan kertas bahasa yang lebih tinggi iaitu bahasa Malaysia. (iii) Pelajar-pelajar Sabah mengambil SRP (bahasa Malaysia) untuk pertama kalinya.
1971	Geografi dan Sejarah dalam peperiksaan penilaian bagi Darjah V di sekolah-sekolah Inggeris diadakan dalam bahasa Malaysia sahaja.
1972	Satu kertas bahasa Malaysia yang lebih tinggi iaitu bahasa Malaysia II menggantikan kertas bahasa Malaysia I dalam peperiksaan MCE.
1974	(i) Lukisan dan Pertukangan Tangan serta Muzik diperiksa dalam bahasa Malaysia untuk LCE pengantar Inggeris. (ii) Peperiksaan Penilaian Darjah V bagi sekolah-sekolah Inggeris diadakan dalam bahasa Malaysia sahaja.
1975	Geografi, Sejarah, Lukisan, Pertukangan Tangan, Muzik diperiksa dalam bahasa Malaysia dalam Peperiksaan MCE pengantar Inggeris.
1976	Lukisan, Pertukangan Tangan, Muzik diperiksa dalam bahasa Malaysia sahaja untuk peperiksaan MCE pengantar Inggeris.
1977	Geografi, Sejarah, Lukisan, Pertukangan Tangan dan Muzik diperiksa dalam bahasa Malaysia sahaja untuk peperiksaan MCE pengantar Inggeris.
1978	(i) Peperiksaan LCE pengantar Inggeris dihapuskan melainkan untuk negeri Sarawak. Semua murid-murid Tingkatan III mengambil SRP dalam pengantar Melayu.

Tahun	Pelaksanaan
1979	(ii) S.C. Cambridge dihapus di Sabah dan calon-calon mengambil peperiksaan MCE sahaja. (i) Mata-mata pelajaran sastera diadakan dalam bahasa Malaysia untuk Peperiksaan Higher School Certificate. Cuma mata pelajaran Sastera diadakan dalam pengantar Melayu sahaja untuk peperiksaan. (ii) Sarawak menghapus peperiksaan S.C. Cambridge dan mengambil SPM dan MCE sahaja.
1980	Peperiksaan MCE pengantar Inggeris dihapuskan melainkan untuk negeri Sarawak. Semua murid-murid Tingkatan V diwajibkan mengambil peperiksaan SPM pengantar Melayu.
1982	Peperiksaan HSC dalam pengantar Inggeris dihapuskan melainkan diuntukkan untuk negeri Sarawak. Semua Tingkatan VI Atas dikehendaki mengambil peperiksaan HSC pengantar Melayu yang pada ketika itu dikendalikan oleh Majlis Peperiksaan Malaysia yang telah mengambil alih tugas pengendalian peperiksaan daripada pihak Cambridge.

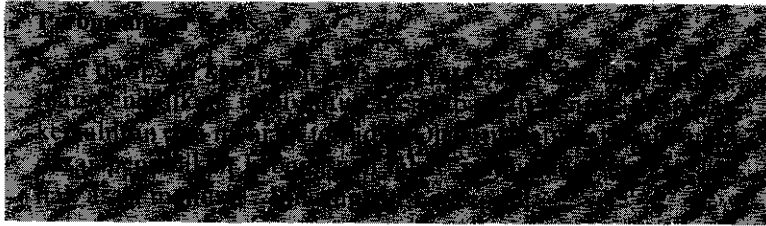
Dasar mengadakan mata pelajaran Agama Islam di dalam kurikulum sekolah adalah selaras dengan kedudukan Agama Islam sebagai agama rasmi negara. Mata pelajaran ini dikhususkan untuk murid-murid beragama Islam, sama ada di sekolah rendah mahupun di sekolah menengah. Mata pelajaran Pendidikan Moral pula diadakan untuk murid-murid bukan Islam bagi menyediakan murid-murid bukan Islam dengan pendidikan yang menekankan aspek rohaniah, tatasusila dan peradaban dalam budaya masyarakat majmuk.

Dua peristiwa besar lain yang terjadi sebagai rentetan dan lanjutan daripada usul Jawatankuasa Penyemak Pelajaran 1960 ialah pemansuhan Peperiksaan Masuk Sekolah Menengah pada tahun 1964 dan pengenalan kurikulum aneka jurusan atau kurikulum komprehensif bagi peringkat sekolah menengah rendah pada tahun 1965. Pemansuhan Peperiksaan Masuk Sekolah Menengah boleh dilihat sebagai cara untuk meneguhkan dasar kenaikan darjah secara automatik dan dasar memberikan pendidikan sejagat selama sembilan tahun untuk semua murid bagi semua jenis sekolah. Pemansuhan peperiksaan berkenaan boleh juga dilihat sebagai cara untuk membasmi ciri kredensialisme pada peringkat awal persekolahan.

Pengenalan kurikulum aneka jurusan pula merupakan cara

untuk mempersepadukan akademik dan vokasional. Tujuan mengadakan komponen vokasional ialah untuk menyediakan murid-murid dengan pengetahuan dan kemahiran permulaan dalam dunia pekerjaan. Ini bermakna bahawa murid yang lulus peperiksaan Lower Certificate of Education atau Sijil Rendah Pelajaran boleh meneruskan pelajaran mereka di sekolah-sekolah vokasional atau mencari kerja yang sesuai dengan kebolehan vokasional mereka masing-masing. Dengan kata lain, kurikulum aneka jurusan ini mempertimbangkan aspek kerelevanan dengan dunia pekerjaan teknikal.

Dasar-dasar pendidikan dan amalan-amalan dalam pendidikan di Semenanjung telah dikuatkuasakan dan diseragamkan meliputi Sabah dan Sarawak apabila kedua-dua negeri ini memasuki gagasan Malaysia pada tahun 1963. Walau bagaimanapun beberapa dasar seperti rancangan alih bahasa bagi sekolah Inggeris dan pemansuhan peperiksaan masuk sekolah menengah dilaksanakan lewat sedikit daripada Semenanjung atas permintaan kerajaan kedua-dua negeri dalam Perjanjian Antara Kerajaan.

2.4 DASAR INVOTIF DALAM PENDIDIKAN

Jawatankuasa Pelajaran 1956 dan Jawatankuasa Penyemak Pelajaran 1960 telah menubuhkan dasar-dasar asas yang menjadi nadi untuk membina dan menyusun semula sistem pendidikan yang terarah kepada pembentukan masyarakat dan generasi akan datang yang mempunyai identiti ke-Malaysiaan dan bersatu padu. Dasar-dasar yang dikemukakan oleh kedua-dua jawatankuasa ini dikatakan sebagai *dasar reformasi* memandangkan ia mengadakan satu bentuk baru bagi keseluruhan sistem pendidikan, yang amat berbeza daripada sistem pendidikan pada zaman sebelumnya. Dasar reformasi dikira sebagai cara untuk memulih dan mengimbuhkan kelemahan-kelemahan pada sistem pendidikan dalam zaman pemerin-

tahan Inggeris yang telah berjalan lebih dari satu abad lamanya.

Bahagian ini akan menyentuh tentang dasar-dasar inovatif dalam pendidikan bagi tahun-tahun 1960-an hingga 1980-an. Dasar inovatif ialah dasar yang tidak mengubah dasar-dasar asas tetapi memperteguhkan dan membaik kini dasar-dasar asas yang sedia ada agar sistem pendidikan menjadi lebih mantap, sama ada dari segi komponen mahupun komponen lembutnya. Dasar inovatif diadakan dengan tujuan untuk memperkemaskan sistem pendidikan dalam menghadapi masalah, cabaran dan keperluan perkembangan semasa dan perkembangan jangka panjang dalam bidang sosial dan ekonomi khususnya. Dengan itu dasar-dasar inovatif terpengaruh dan berkait rapat dengan pembangunan dalam pelbagai bidang termasuk sosial dan ekonomi.

Era Malayanisasi dan Penekanan Sains dan Teknologi

Tahun-tahun 1960-an hingga 1970-an merupakan era Malayanisasi bagi negara Malaysia yang baru merdeka. Malayanisasi ialah proses menggantikan tenaga kerja peringkat ikhtisas dalam sektor kerajaan dan swasta daripada *expatriate*, khususnya berbangsa Inggeris dan Eropah, kepada tenaga kerja dari kalangan anak watan dan negeri. Satu daripada cara yang unggul bagi mengisi proses Malayanisasi ini menjadi kenyataan ialah dengan cara melatih anak-anak watan sama ada di institusi-institusi pendidikan dalam negeri mahupun di luar negeri dalam berbagai-bagai bidang khususnya pentadbiran, kejuruteraan, kesihatan, pengangkutan dan pendidikan.

Selain daripada menghantar pelajar-pelajar melanjutkan pelajaran ke luar negeri, pihak kerajaan juga telah berusaha membangunkan pendidikan peringkat tinggi terutamanya peringkat diploma dan ijazah di maktab-maktab dan universiti tempatan.

Dasar membangunkan pendidikan tinggi bagi mengisi proses Malayanisasi telah dikemukakan oleh Jawatankuasa Perancang Pelajaran Tinggi (1967) – laporannya dikenali sebagai Laporan Khir Johari. Jawatankuasa ini mendapati bahawa 'kekurangan tenaga manusia yang berkeelayakan adalah sangat meruncing pada peringkat ikhtisas dan separuh ikhtisas terutamanya dalam perkhidmatan kerajaan'.²⁹ Jawatankuasa ini seterusnya menyatakan.

'Seyogia diingatkan bahawa untuk memperkembangkan pelajaran menengah mesti ada cukup guru yang berkeelayakan ... Kerajaan juga telah menerima dasar dan matlamat perkembangan pela-

jaran menengah, maktab dan universiti. Dengan ini maka adalah perlu dinyatakan matlamat ini boleh dicapai, bagaimana dan sejauh mana ia harus dimajukan dalam bidang kemajuan ekonomi dan kemasyarakatan negara ini seluruhnya.³⁰

Jawatankuasa ini berkali-kali menegaskan bahawa pembangunan dalam pendidikan, khususnya pada peringkat menengah dan tinggi, seharusnya mempunyai relevansi dan pertalian yang rapat dengan pembangunan sosial dan ekonomi negara. Dasar seperti ini digelar dasar yang mengikut prinsip *utilitarian*, iaitu dasar yang menekankan pendidikan bagi memenuhi fungsi pembangunan negara dan pekerjaan. Di antara dasar-dasar yang dicadangkan oleh Jawatankuasa ini hasil dari kajian terhadap keperluan tenaga manusia dalam semua agensi kerajaan ialah:

1. Rancangan latihan tenaga kerja manusia mengikut golongan ikhtisas, separuh ikhtisas dan teknik rendah adalah mengikut 1:4:20. Persediaan kemudahan pelajaran bagi sains dan teknologi dengan sastera adalah pada nisbah 3:2.³¹
2. Keutamaan khas hendaklah diberikan kepada perkembangan dan latihan dalam bidang sains, teknik dan pertanian.³²
3. Pengambilan penuntut untuk peringkat pendidikan universiti hendaklah mengikut nisbah 2:3 antara sastera dengan sains.³³
4. Peratus penyertaan dalam pendidikan peringkat menengah harus ditambah dari 13 peratus dan menjelang tahun 1985 menjadi 25 peratus dari mereka yang berumur 15 tahun. Peratus penyertaan bagi peringkat maktab ditambah dari 3.5 peratus menjadi 12 peratus dari mereka yang berumur 17 tahun. Bagi pendidikan universiti peratus penyertaan ditambah dari 0.7 peratus menjadi 4 peratus dari mereka yang berumur 19 tahun menjelang tahun 1985.³⁴
5. Semua maktab (kecuali maktab perguruan) dan universiti diletakkan di bawah pengawasan Majlis Pelajaran Tinggi.³⁵
6. Universiti, jika benar-benar hendak disesuaikan dengan namanya mestilah diberi autonomi sepenuhnya dalam hal pentadbiran dan semua hal akademik.³⁶

Pelaksanaan dasar-dasar yang diusulkan oleh Jawatankuasa Perancang Pelajaran Tinggi ini telah menyebabkan penekanan pembangunan yang lebih 'meluas dan mendalam' bagi pendidikan mene-

ngah, maktab, politeknik dan universiti. Kurikulum mata pelajaran vokasional di sekolah menengah rendah telah diperbaharui. Begitu juga kurikulum di maktab-maktab teknik dan pertanian telah dirombak semula supaya dapat mencapai objektif menghasilkan tenaga kerja terlatih bagi keperluan Malayanisasi dan pembangunan.

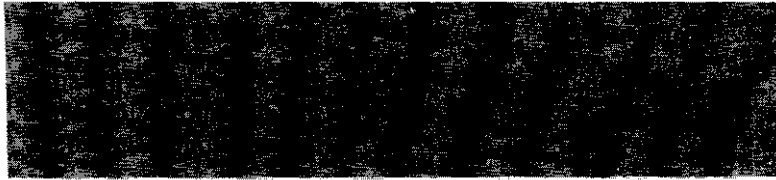
Selain daripada aspek kedalaman itu, aspek keluasan juga diberi perhatian. Beberapa buah sekolah menengah sains berasrama penuh, sekolah menengah teknik dan sekolah menengah vokasional telah dibina dalam Rancangan Malaysia Pertama. Penubuhan beberapa buah institusi pendidikan tinggi yang lain juga mencerminkan usaha melaksanakan dasar-dasar yang dicadangkan. Di antara institusi pendidikan tinggi yang dibina pada akhir tahun 1960-an ialah Politeknik Ungku Omar (1969), Kolej Tunku Abdul Rahman (1969), Institut Teknologi Mara (1967), Universiti Sains Malaysia (1969) dan Universiti Kebangsaan Malaysia (1970).

Konflik 13 Mei 1969 dan pengusulan Dasar Ekonomi Baru telah memberi nafas baru kepada pembangunan luar bandar. Untuk mencapai tujuan ini Universiti Pertanian telah dibina pada tahun 1971 dan Universiti Teknologi pada tahun 1972 bagi mengeluarkan tenaga kerja ikhtisas untuk mengendalikan projek-projek pembangunan luar bandar. Amalan kuota telah digunakan untuk mengimbangi penyertaan pelajar-pelajar daripada berbagai-bagai kaum di institusi-institusi pendidikan tinggi, khususnya kemasukan di universiti-universiti tempatan.

Dasar Kementerian Pendidikan memberikan autonomi 'terkawal' dalam urusan pentadbiran dan akademik kepada universiti-universiti tempatan bertujuan untuk menggalakkan perkembangan universiti dan ilmu. Autonomi diberikan kepada universiti dalam hal memilih sendiri kakitangan akademik profesional dan lain-lain kategori kakitangan ke dalam jawatan tetap, sementara ataupun kontrak; penawaran kursus dalam fakulti dan jabatan; kerja-kerja penyelidikan; penganugerahan ijazah; aktiviti seminar dan persidangan akademik; urusan pentadbiran kewangan; kenaikan pangkat kakitangan; dan lain-lain peraturan operasi dan pembangunan universiti. Walau bagaimanapun, oleh kerana universiti-universiti tempatan dikira sebagai badan berkanun atau agensi separuh kerajaan serta menerima bantuan kewangan kerajaan, maka universiti-universiti tertakluk di bawah ketetapan dan kanun kerajaan, khususnya Kementerian Pendidikan dan Jabatan Perkhidmatan Awam.

Sungguhpun universiti-universiti diberi autonomi dan mem-

punyai identiti masing-masing, namun orientasi dan dasar pendidikan universiti secara umumnya adalah mengikuti falsafah dan matlamat pendidikan negara. Hal ini sememangnya diberi perhatian memandangkan universiti dan lain-lain institusi pengajian tinggi melahirkan pemimpin, tenaga kerja ikhtisas dan separuh ikhtisas bagi mengendalikan urusan pentadbiran dan pembangunan negara.

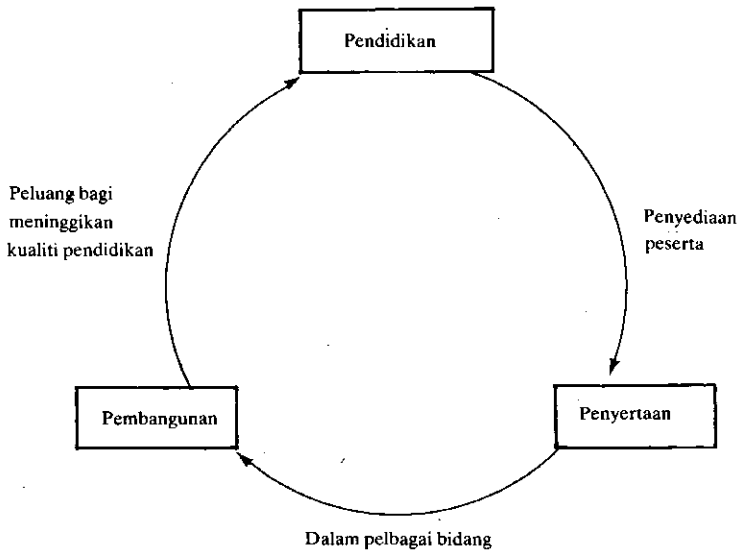

2.5 KUALITI PENYERTAAN DAN PENDIDIKAN

Individu manusia adalah peserta dalam segala acara kehidupan keluarga dan masyarakat. Individu itu turut serta dalam pelbagai aktiviti dalam bidang sosial, ekonomi, politik, kebudayaan dan agama bagi memenuhi pelbagai keperluan fizikal, mental dan rohaniannya sebagai seorang insan, sebagai ahli masyarakat dan sebagai warga-negara. Penglibatan individu itu sepanjang hayatnya dalam pelbagai aktiviti menyebabkan memperolehi nilai-nilai yang membina perwatakan dan budi pekertinya. Oleh itu pendidikan memungkinkan penyertaan yang berkesan juga bagi membina peserta yang dapat memainkan peranannya dengan berkesan di samping mempunyai nilai-nilai yang mematuhi norma kehidupan masyarakat.

Pendidikan merupakan agen utama yang dapat membentuk peserta atau individu yang peka dan cekap memainkan peranannya dalam proses pembangunan diri sendiri dan proses pembangunan masyarakat dan negara. Dalam konteks ini, pendidikan itu dikatakan sebagai agen bagi pembangunan diri manusia dan pembangunan sumber tenaga manusia. Rajah 2.3 menganjurkan satu model kitaran yang menghubungkan *pendidikan, penyertaan dan pembangunan*.

Pendidikan sememangnya diakui sebagai pelaburan yang menguntungkan, bukan hanya kepada individu sahaja tetapi juga untuk negara. Perkara ini berdasarkan kepada hakikat bahawa semua negara di dunia ini sanggup melaburkan berjuta-juta ringgit untuk membangunkan dan memajukan sistem pendidikan formal

Rajah 2.3 Model kitaran pendidikan bagi pembangunan

masing-masing khususnya. Sungguhpun *kadar pulangan* (rate of return) pelaburan dari pendidikan sukar ditentukan secara objektif, namun ini tidak menafikan hakikat bahawa pendidikan itu sememangnya penting dan ia memberikan pulangan eksplisit dan implisit yang besar faedahnya. Selain daripada boleh dianggap sebagai pelaburan ekonomi, pelaburan dalam pendidikan boleh juga dianggap sebagai pelaburan sosial walaupun pada ketika yang sama ia berbentuk penggunaan (consumption). Pulangan pelaburan sosial ini dapat dilihat pada perubahan sikap dan nilai masyarakat dari bentuk konservatif kepada bentuk yang moden dan progresif. Perubahan sikap dan nilai ini secara tidak langsungnya mempertingkatkan produktiviti kerja dan kualiti kehidupan masyarakat.

Berdasarkan rasional dalam perbincangan sebelum ini, maka adalah logik jika kerajaan negara ini sentiasa memperuntukkan secara purata 17 peratus daripada perbelanjaan awam negara untuk pendidikan dari sejak dua puluh tahun lalu. Peruntukan kewangan yang besar untuk pendidikan adalah bertujuan untuk mempertingkatkan kualiti pendidikan dan kualiti serta kuantiti penyertaan

murid atau pelajar dalam sistem pendidikan formal.

Peningkatan kualiti pendidikan dicapai melalui:

1. Memperkemaskan jentera perkhidmatan infrastruktur.
2. Memperkemaskan jentera pentadbiran dan organisasi pendidikan.
3. Mengkaji dan menyusun semula kurikulum sekolah dan institusi pengajian tinggi.
4. Menyusun semula kurikulum dan sistem latihan perguruan di maktab dan universiti.
5. Memperbaiki teknik dan sistem penilaian atau peperiksaan.

Kualiti dan kuantiti penyertaan dalam pendidikan pula dicapai dengan cara mengamalkan prinsip demokrasi dalam pendidikan serta mewujudkan skim-skim bantuan seperti bantuan buku teks, subsidi makanan, dermasiswa dan kediaman di asrama. Selain daripada itu rancangan pengajaran pengayaan (*enrichment*) dan pemulihan (*remedial*) diadakan untuk memberi perhatian kepada aspek perbezaan individu murid di dalam pembelajaran.

Penyertaan yang tidak seimbang dalam mana-mana peringkat pendidikan formal adalah disebabkan oleh faktor *ketidakberuntungan* (*disadvantage*) dari segi perkembangan diri individu, persekitaran fizikal dan sosial, latar belakang sosioekonomi keluarga dan infrastruktur pendidikan. Ketidakberuntungan ini mempunyai kesan *penyekatan* yang bersifat negatif terhadap individu untuk berjaya dalam pendidikan dan kehidupannya.

Kesedaran tentang fenomena penyertaan tidak seimbang serta gerakan memperbaiki gejala ini telah mendapat perhatian dua buah jawatankuasa, iaitu Jawatankuasa Mengkaji Kehidupan Pelajar di Universiti Malaya (1971 – laporan dikenali sebagai Laporan Majid) dan Jawatankuasa Kajian Keciciran (1973 – laporan dikenali sebagai Laporan Keciciran atau Laporan Murad). Kedua-dua buah jawatankuasa ini telah menjalankan penyelidikan yang terperinci bagi mengenal pasti secara empirikal masalah-masalah dan faktor-faktor yang mempunyai kaitan dengan fenomena penyertaan yang tidak seimbang, khususnya di antara kaum dan antara latar belakang bandar dengan luar bandar.

Laporan Majid (1971) menyatakan bahawa penyertaan pelajar-pelajar Melayu di Universiti Malaya antara tahun 1964 hingga 1970 amat rendah sekali dan ini menimbulkan tuduhan bahawa universiti berkenaan mengamalkan dasar diskriminasi yang tidak mempertim-

bangkan faktor-faktor ketidakberuntungan pelajar-pelajar Melayu yang sebahagian besarnya dari aliran sekolah Melayu dan dari luar bandar (lihat Jadual 2.2). Bagi aliran sains, dari jumlah 2 337 siswazah yang dikeluarkan antara tahun 1964–1970, cuma 119 orang sahaja siswazah Melayu.³⁷

Hasil daripada cadangan Laporan Majid, maka beberapa dasar dijalankan oleh Universiti Malaya (dan seterusnya bagi lain-lain universiti kemudiannya) untuk meluaskan kuantiti penyertaan pelajar-pelajar Melayu dan bumiputera yang lainnya. Di antara dasar tersebut ialah: (1) Pihak universiti harus memastikan ada penyertaan yang seimbang pelajar-pelajar dari pelbagai kaum bukan sahaja dalam universiti tetapi meliputi fakulti-fakulti; (2) Keutamaan kemasukan diberikan kepada pelajar-pelajar dari luar bandar; dan (3) Pemberian biasiswa diutamakan untuk pelajar-pelajar dan bumiputera dari luar bandar yang mempunyai kebolehan akademik yang baik.³⁸ Pelaksanaan dasar-dasar berkenaan telah mendatangkan pulangan yang amat memuaskan apabila pada hari ini lebih daripada separuh jumlah pelajar di semua universiti terdiri daripada pelajar Melayu dan bumiputera yang lain. Perkara ini menampilkan satu hakikat bahawa infrastruktur dan bantuan fizikal yang lain amat perlu bagi mengatasi ketidakimbangan penyertaan disebabkan oleh faktor ketidakberuntungan.

Jawatankuasa Kajian Keciciran (1973) melalui kajiannya telah mengukuhkan lagi hipotesis bahawa wujud pertalian yang rapat di antara ketidakberuntungan keluarga murid, infrastruktur sekolah, jangkaan guru, dan sikap murid dengan prestasi akademik dan kadar keciciran murid-murid sekolah rendah menengah. Kuantiti dan kualiti penyertaan murid bersabit dengan faktor-faktor psikologi, sosioekonomi keluarga serta kualiti infrastruktur sekolah dan kualiti guru. Lanjutan daripada penemuan ini, maka Kementerian Pendidikan telah mengadakan beberapa langkah untuk memperbaiki ketidakimbangan penyertaan murid-murid dan mengurangkan kesan ketidakberuntungan dalam pendidikan. Di antara langkah-langkah berkenaan ialah mengadakan Skim Pinjaman Buku Teks, Rancangan Sekolah Bercantum bagi sekolah-sekolah kecil di luar bandar, Rancangan Amalan Makanan dan Pemakanan, Bantuan Perpustakaan, Biasiswa Kecil dan Bantuan Wang Saku Sekolah, dan membina asrama di sekolah-sekolah besar di luar untuk menempatkan murid-murid miskin yang tinggal jauh dari sekolah. Pemberian kemudahan pembelajaran dan peningkatan kualiti perkhidmatan

Jadual 2.2 Peraturan daftaran pelajar mengikut kaum di Universiti Malaya³⁹

Tahun	Kaum	Sastera	Sains	Kejuruteraan	Pertanian	Pendidikan	Perubatan	Ekonomi & Pentadbiran
1966-67	Melayu	42.5	7.5	1.6	30.3	28.3	15.9	36.8
	Cina	39.7	81.5	90.0	61.6	46.6	73.6	54.2
	Lain-lain	17.8	11.0	8.4	8.1	25.1	10.5	9.0
	Jumlah	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
1968-69	Melayu	47.8	12.8	1.8	26.2	33.0	18.6	39.0
	Cina	37.2	81.2	92.6	67.1	49.7	70.6	50.7
	Lain-lain	15.0	6.0	5.6	6.7	17.3	10.8	10.3
	Jumlah	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
1968-71	Melayu	61.1	11.5	1.3	28.1	53.4	20.3	37.5
	Cina	26.6	82.0	93.1	64.2	33.3	66.1	48.8
	Lain-lain	12.3	6.5	5.6	7.7	13.3	13.6	13.7
	Jumlah	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Sumber: Malaysia, *Report of the Committee appointed by the National Operations Council to Study Campus Life of Students of the University of Malaya*, Kuala Lumpur, Government Printer, 1971, hlm. 35-6.

pendidikan seperti yang dinyatakan tadi telah berjaya mengurangkan kadar keciciran murid di sekolah rendah dan menengah rendah, terutamanya di luar bandar. Misalnya, pada tahun 1970 peratus keciciran murid di sekolah rendah ialah 16 peratus dan di sekolah menengah rendah ialah 57 peratus. Pada tahun 1980 pula keciciran murid di sekolah rendah ialah 6 peratus dan di sekolah menengah rendah ialah 20 peratus.⁴⁰ Oleh itu, dapatlah dilihat bahawa peningkatan kualiti perkhidmatan pendidikan mendatangkan kesan positif yang lebih besar pada peringkat menengah rendah.

Dasar mempertingkatkan kualiti infrastruktur dan kurikulum dalam sistem pendidikan formal negara ini terus dijalankan. Penubuhan dua buah jawatankuasa, iaitu Jawatankuasa Kabinet Mengkaji Pelaksanaan Dasar Pelajaran (1979) dan Jawatankuasa Mengkaji Taraf Pelajaran di Sekolah-sekolah (1982), merupakan bukti utama usaha kerajaan yang bersungguh-sungguh meningkatkan kualiti pendidikan formal di negara ini.

Usaha meningkatkan kualiti dalaman dan luaran sistem pendidikan oleh Jawatankuasa Kabinet boleh dilihat pada kenyataan mengenai bidang tugasnya yang menyebut:

'Mengkaji semula matlamat dan kesannya sistem pelajaran sekarang, termasuk kurikulumnya, dengan tujuan untuk memastikan bahawa keperluan tenaga rakyat negara dapat dipenuhi sama ada dari segi jangka pendek mahupun jangka panjang, dan lebih-lebih lagi untuk memastikan bahawa sistem pelajaran itu dapat memenuhi matlamat negara ke arah melahirkan masyarakat yang bersatu padu, berdisiplin dan terlatih.'⁴¹

Hasil daripada penyelidikan yang menyeluruh ke atas sistem dan jentera pendidikan formal negara selama empat tahun, maka Jawatankuasa ini telah mengusulkan sebanyak 173 usul dasar yang komprehensif, yang meliputi setiap komponen dan peringkat dalam sistem pendidikan. Pelaksanaan dasar-dasar yang dicadangkan dijalankan secara berperingkat-peringkat memandangkan faktor had kemampuan kewangan yang diperuntukkan oleh kerajaan. Di antara dasar-dasar utama yang dijalankan ialah rombak semula kurikulum latihan guru di maktab perguruan dan kurikulum di sekolah rendah, menengah dan vokasional; fleksibiliti sistem pengaliran murid di sekolah menengah atas; dan format penilaian dan peperiksaan yang lebih mencerminkan kebolehan murid dalam aspek kognitif, efektif, psikomotor dan bakat.

Jadual 2A Pembahagian masa (minit seminggu) bagi mata pelajaran mengikut tahap dan tahun di sekolah kebangsaan dan sekolah rendah kebangsaan

Mata Pelajaran	Tahap I					Tahap II	
	T.1	T.1	T.2	T.3	T.4	T.5	T.6
Bahasa Malaysia	690	450	450	450	300	300	300
Bahasa Cina/ Bahasa Tamil	—	—	—	—	—	—	—
Bahasa Inggeris	—	240	240	210	210	210	210
Matematik	210	210	210	210	210	210	210
Alam & Manusia	—	—	—	—	240	240	240
Pen. Agama/ Moral	180	180	180	180	180	180	180
Muzik	60	60	60	60	60	60	60
Pen. Jasmani	60	60	80	80	60	60	60
Pen. Seni	60	60	60	60	60	60	60
Kemahiran Manipulatif**	—	—	—	—	30	30	30
Kokurikulum	60	60	60	60	60	60	60
Perhimpunan	30	30	30	30	30	30	30
Jumlah	1350	1350	1350	1350	1440	1440	1440

Jawatankuasa Mengkaji Taraf Pelajaran di Sekolah-sekolah (1982) telah memberi tumpuan khusus kepada aspek mempertingkatkan kualiti pendidikan di sekolah-sekolah. Jawatankuasa ini telah mengenal pasti enam aspek utama yang berkait rapat dengan peningkatan kualiti pendidikan, iaitu:

1. Kemahiran profesional dan dedikasi guru dalam pengajaran.
2. Kemahiran profesional Pengetua dan Guru Besar sebagai pemimpin, pentadbir, perancang dan penyelia.
3. Program dan aktiviti perbelanjaan yang bersesuaian dengan perbezaan individu murid.
4. Kerjasama masyarakat bagi pembangunan sekolah.
5. Infrastruktur pengajaran dan pembelajaran di sekolah.
6. Persekitaran perkembangan psikososial murid-murid dan sistem peperiksaan yang mewujudkan tekanan terhadap murid-murid.⁴²

Jadual 2B Pembahagian masa (minit seminggu) bagi mata pelajaran mengikut tahap dan tahun di SRJK Cina dan SRJK Tamil

Mata Pelajaran	Tahap I			Tahap II			
	T.1 1-6*	T.1 7-17**	T.2	T.3	T.4	T.5	T.6
Bahasa Malaysia	—	270	270	210	150	250	150
Bahasa Cina/ Bahasa Tamil	—	—	—	60	90	50	90
Bahasa Inggeris	210	210	210	210	210	210	210
Alam & Manusia	—	—	—	—	240	240	240
Pen. Agama/Moral	150	150	150	150	150	150	150
Muzik	60	60	60	60	60	60	60
Pen. Jasmani	60	60	60	60	60	60	60
Pen. Seni	60	60	60	60	60	60	60
Kemahiran Manipulatif**	—	—	—	—	30	30	30
Kokurikulum	60	60	60	60	60	60	60
Perhimpunan	30	30	30	30	30	30	30
Jumlah	1350	1350	1350	1350	1400	1400	1400

* Pengajaran dan pembelajaran bahasa pengantar ditekankan di peringkat awal Tahun 1, dengan itu Bahasa Inggeris di SK/SRK dan Bahasa Malaysia di SRJK Cina dan SRJK Tamil hanya diajar mulai bulan Julai.

** Pengajaran dan pembelajaran Kemahiran Manipulatif hanya dijalankan di sekolah-sekolah perubahan sahaja.

Jawatankuasa ini telah mengemukakan 37 cadangan dasar meliputi keenam-enam aspek di atas bagi meningkatkan kuantiti dan kualiti penyertaan khususnya, dan kualiti pendidikan formal amnya.

Sebagai kesimpulan, dasar-dasar pendidikan yang digubal oleh beberapa buah jawatankuasa yang telah ditubuhkan oleh kerajaan dari sejak merdeka sehingga masa ini bertujuan untuk mencapai beberapa matlamat, antara yang utamanya ialah: membina sebuah masyarakat Malaysia yang bersatu padu; menyusun semula struktur masyarakat; membangunkan sumber tenaga manusia bagi keperluan pembangunan negara; dan mengadakan sebuah sistem pendidikan formal yang bermutu dan berkesan.

RINGKASAN

1. Dasar atau polisi bermakna ketetapan tindakan rasmi yang digubal oleh pihak pemerintah atau autoriti tertinggi sesebuah organisasi. Dasar menjadi panduan tindakan dan amalan yang merupakan media untuk menjelmakan falsafah, ideologi dan matlamat.
2. Dasar Pendidikan Kebangsaan bagi Malaysia memberi perimbangan kepada aspek falsafah pendidikan, Rukunegara, moral, pembangunan sumber tenaga manusia, pembangunan dan perpaduan sosial dan pembangunan negara.
3. Dasar-dasar pendidikan bagi negara ini digubal melalui sistem jawatankuasa.
4. Dasar pendidikan semasa pemerintahan Inggeris bercorak diskriminatif, menyekat mobiliti sosial dan ekonomi kaum peribumi, tidak demokratik dan tidak mengutamakan kesamarataan layanan.
5. Dasar Pendidikan Kebangsaan merupakan gagasan dasar-dasar yang terkandung dalam Laporan Razak (1956), Ordinan Pelajaran 1957, Laporan Rahman Talib (1960) dan Akta Pelajaran 1961.
6. Dasar-dasar yang mendorong kepada inovasi dalam sistem pendidikan formal negara ini dianjurkan melalui Laporan Khir Johari (1967), Laporan Majid (1971), Laporan Murad (1973), Laporan Jawatankuasa Kabinet (1979) dan Laporan Jawatankuasa Mengkaji Taraf Pelajaran di sekolah-sekolah (1982).
7. Dasar inovasi pendidikan dalam tahun-tahun 1980-an memberikan tumpuan kepada peningkatan kuantiti dan kualiti penyertaan murid dan peningkatan kualiti pendidikan.

LATIHAN

Bahagian I

Untuk soalan 1 hingga 3 padankan sesuatu kenyataan pada I dengan sesuatu jawapan pada II.

I

1. Agen sosialisasi dan
pembudayaan masyarakat.

2. Aspek yang kuat mempengaruhi _____
dasar-dasar kerajaan dalam apa
jua bidang.
3. Kaedah dasar-dasar pendidikan _____
Malaysia digubal.

II

4. Yang manakah daripada berikut TIDAK ada kaitan dengan
penggagasan Dasar Pendidikan Kebangsaan?
 - A. Laporan Razak (1956).
 - B. Ordinan Pelajaran (1957).
 - C. Laporan Rahman Talib (1960).
 - D. Akta Pelajaran (1961).
 - E. Laporan Majid (1971).
5. Dasar pendidikan yang menegaskan bahawa semua kanak-
kanak berhak mendapatkan pendidikan, tanpa mengira kaum
dan taraf.
 - A. Elitisme.
 - B. Demokrasi.
 - C. Diskriminasi.
 - D. Penyeragaman.
 - E. Pembangunan.
6. Yang mana di antara berikut TIDAK terlibat dengan peng-
gubalan dasar di Kementerian Pendidikan
 - A. Jawatankuasa Pusat Kurikulum.
 - B. Jawatankuasa Panduan Unit Pusat Universiti.
 - C. Lembaga Biasiswa.
 - D. Bahagian Sekolah-sekolah.
 - E. Jawatankuasa Perancangan Pelajaran.

7. Dasar yang unggul yang dianjurkan oleh Laporan Razak (1956) dan Laporan Rahman Talib (1960) yang *mengukuhkan* pelaksanaan dasar Bahasa Malaysia sebagai media pengantar utama di sekolah menengah dan universiti ialah
- A. Bahasa Malaysia sebagai mata pelajaran wajib.
 - B. Bahasa Malaysia sebagai mata pelajaran wajib untuk lulus bagi mendapat sijil penuh dalam peperiksaan.
 - C. Bahasa Malaysia sebagai bahasa tunggal untuk semua mata pelajaran bukan bahasa dalam sistem peperiksaan.
 - D. Penguatkuasaan Akta Pelajaran 1961.
 - E. Kelulusan mata pelajaran Bahasa Malaysia dalam peperiksaan untuk mendapat jawatan di sektor kerajaan.
8. Aspek pendidikan dalam dasar penyeragaman bagi mencapai objektif mutakhir pembentukan masyarakat bersatu padu seperti yang digariskan oleh Dasar Pendidikan Kebangsaan ialah:
- i. Sukatan Pelajaran yang sama.
 - ii. Satu sistem peperiksaan.
 - iii. Bahasa Malaysia sebagai bahasa pengantar utama.
 - iv. Kenaikan darjah secara automatik bagi semua jenis dan peringkat persekolahan.
- A. i, ii dan iii.
 - B. ii dan iii.
 - C. iii dan iv.
 - D. iv sahaja.
 - E. Semua di atas.
9. Dasar inovasi dalam usaha mempertingkatkan kualiti pendidikan disarankan oleh Laporan ...
- i. Khir Johari (1967).
 - ii. Murad (1973).
 - iii. Jawatankuasa Kabinet (1979).
 - iv. Jawatankuasa Mengkaji Taraf Pelajaran di Sekolah-sekolah (1982).
- A. i, ii dan iii.
 - B. ii dan iii.
 - C. iii dan iv.
 - D. iv sahaja.
 - E. Semua di atas.

10. Cara bagi mempertingkatkan kuantiti penyertaan murid-murid dalam pendidikan serta mengurangkan tekanan ketidakberuntungan meliputi ...
 - i. Pemansuhan pengaliran kepada sastera dan sains di peringkat sekolah menengah atas.
 - ii. Skim Pinjaman Buku Teks.
 - iii. Rancangan Amalan Makanan dan Pemakanan.
 - iv. Sistem peperiksaan terbuka.
 - A. i, ii dan iii.
 - B. ii dan iii.
 - C. iii dan iv.
 - D. iv sahaja.
 - E. Semua di atas.

Bahagian II

Jawab semua soalan.

1. Jelaskan maksud setiap dasar pendidikan berikut:
 - (a) Laissez-faire
 - (b) Penyekatan
 - (c) Penyeragaman
 - (d) Demokrasi
 - (e) Inovasi
2. Jelaskan dasar-dasar pendidikan pada zaman pemerintahan Inggeris. Nyatakan beberapa implikasi negatif dasar-dasar berkenaan.
3. Apakah Dasar Pendidikan Kebangsaan? Nyatakan sekurang-kurangnya sepuluh perkara dasar yang menggagaskan Dasar Pendidikan Kebangsaan.
4. Jelaskan bagaimana pendidikan dapat meningkatkan penyertaan rakyat bagi pembangunan sosial dan ekonomi negara.
5. Perkara-perkara berikut dikatakan mempunyai pertalian yang rapat dengan kualiti pendidikan. Jelaskan.
 - (a) Infrastruktur sekolah.
 - (b) Kepimpinan Pengetua atau Guru Besar sekolah.

NOTA

- 1 Dunn, W.N. 1981. *Public policy analysis; An introduction*. Englewood Cliffs: Prentice Hall, hlm. 7.
- 2 Kementerian Pelajaran Malaysia 1986. *Pendidikan di Malaysia*, Kuala Lumpur, hlm. 44.
- 3 Dalam Awang Had Salleh 1974. *Pelajaran dan Perguruan Melayu di Malaya Zaman British*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, hlm. 12.
- 4 *Ibid.*, hlm. 11–13.
- 5 *Ibid.*, hlm. 164.
- 6 *Ibid.*, hlm. 10–11.
- 7 *Ibid.*, hlm. 19.
- 8 Chai Hon Chan 1977. *Education and nation-building in plural societies; The West Malaysian experience*. Canberra: Australian Nation University, Monograph No. 6, hlm. 2.
- 9 Ministry of Education Malaysia 1970. *Education in Malaysia*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, hlm. 10.
- 10 *Ibid.*
- 11 Francis Wong Hoy Kee & Ee Tiang Hong. *Education in Malaysia*. Kuala Lumpur: Heinemann, hlm. 12.
- 12 Ministry of Education, 1970, *op.cit.*, hlm. 10.
- 13 Philip Loh Fook Seng 1975. *Seeds of separatism: Educational Policy in Malaya 1874–1940*. Kuala Lumpur: Oxford University Press, hlm. 106.
- 14 Francis Wong Hoy Kee & Ee Tiang Hong, *op. cit.*, hlm. 31–32.
- 15 Kogan, M. 1978. *The politics of educational change*. London: Fontana 1978, hlm. 20.
- 16 Terjemahan seperti di dalam Laporan Jawatankuasa Kabinet, 1979.
- 17 Penyata Jawatankuasa Pelajaran 1956, hlm. 1–2.
- 18 *Ibid.*, hlm. 3.
- 19 *Ibid.*
- 20 *Ibid.*
- 21 *Ibid.*
- 22 Institut Tadbir Awam Negara 1980. *Negara Kita*. Kuala Lumpur: INTAN, hlm. 136.
- 23 *Education Act 1961*, 1987. Kuala Lumpur: International Law Book Series, hlm. 12.
- 24 Penyata Jawatankuasa Pelajaran 1958, hlm. 4.
- 25 *Education Act 1961. op. cit.*, hlm. 12–13.
- 26 *Report of the Education Review Committee 1960*. Kuala Lumpur: Jabatan Cetak Kerajaan, 1964.
- 27 *Ibid.*, hlm. 79.
- 28 Institut Tadbiran Awam Negara. *Negara Kita. op. cit.*, hlm. 140–142.
- 29 *Laporan Jawatankuasa Perancang Pelajaran Tinggi*. Kuala Lumpur: Jabatan Cetak Kerajaan, 1979, hlm. 26.

- 30 *Ibid.*, hlm. 27.
- 31 *Ibid.*, hlm. 106.
- 32 *Ibid.*
- 33 *Ibid.*, hlm. 107.
- 34 *Ibid.*, hlm. 108.
- 35 *Ibid.*, hlm. 113.
- 36 *Ibid.*
- 37 *Report of the Committee appointed by the National Operations Council to study campus life of students in the University of Malaya.* Kuala Lumpur; 1971, hlm. 44. (Laporan Majid).
- 38 *Ibid.*, hlm. 35–36.
- 39 *Ibid.*, hlm. 44–45.
- 40 Statistik berdasarkan *Laporan Kajian Keciciran*, 1973, hlm. 18 dan *Educational Statistics of Malaysia (1980–1985)*, hlm. 9.
- 41 Laporan Jawatankuasa Kabinet Mengkaji Pelaksanaan Dasar Pelajaran, Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, 1980, hlm. 1.
- 42 *Laporan Jawatankuasa Mengkaji Taraf Pelajaran di Sekolah-Sekolah.* Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, 1982, hlm. 4–10.

BAB 3

FALSAFAH DAN MATLAMAT PENDIDIKAN MALAYSIA

“Katakanlah: Kalau sekiranya lautan menjadi tinta untuk menulis kalimat-kalimat Tuhan nescaya habislah lautan itu sebelum habis ditulis kalimat-kalimat Tuhanku, walaupun kami mendatangkan tambahan sebanyak itu lagi”.¹

... Al-Kahfi Ayat 109

Bab ini akan membicarakan tentang falsafah dan matlamat pendidikan menurut perspektif yang menyeluruh dan universal, amnya, dan bagi Malaysia, khususnya. Pembicaraan tentang falsafah dan matlamat dalam bab ini tidak hanya bercorak deskriptif tetapi juga bercorak analitis secara induktif dan deduktif bagi memperlihatkan rasional usaha manusia memahami pengertian pendidikan serta usaha-usaha lain yang merangkumi bidang pendidikan. Pembicaraan tentang falsafah dan matlamat semestinyalah bertujuan memberi kefahaman secara total atau menyeluruh tentang orientasi sistem pendidikan dan secara langsung juga untuk melihat hubungan dan keselarasan di antara komponen-komponen di dalam sistem pendidikan. Oleh yang demikian, objektif bab ini ialah:

- * Memberi gambaran tentang *pendidikan* bagi memberi perspektif pengertian dan skop bidang pendidikan. Ini adalah kerana kepelbagaian takrifan tentang pendidikan berhubung rapat dengan kepelbagaian cabang disiplin dalam pendidikan itu sendiri.
- * Memperkenalkan kategori, fungsi dan jenis falsafah serta cakupan perbahasan dalam falsafah dan matlamat pendidikan.
- * Membincangkan secara analitis tentang falsafah pendidikan

negara bagi melihat premis idea-idea teras serta hubungan idea-idea itu dalam menyusurgalurkan matlamat, dasar dan amalan dalam sistem pendidikan.

- * Membentangkan beberapa isu yang berkaitan dengan kurikulum untuk melihat penujuannya ke arah mencapai hasrat falsafah pendidikan.

3.1 APAKAH FALSAFAH PENDIDIKAN

Falsafah atau dalam bahasa Inggerisnya *philosophy* bermakna 'cinta akan kebijaksanaan dan kebenaran' – *love of wisdom and truth*. Bagi kebanyakan pengarang, falsafah dikatakan sebagai 'cinta akan kebijaksanaan' atau 'love of wisdom' dan ini tidak memberi gambaran yang tepat kerana kebijaksanaan tidak semestinya memberi implikasi tentang kebenaran, walhal falsafah berusaha mencari kebenaran melalui tinjauan tentang pertalian segala pengalaman hidup dan fenomena. Falsafah bukannya sains kerana tidak menambah ilmu fakta baru tetapi falsafah berusaha menggabungkan fakta-fakta khusus kepada satu keseluruhan (*from parts to whole*).

Pendekatan falsafah bagi memahami apa sahaja cabang disiplin ilmu ada tiga, iaitu pendekatan deskriptif, pendekatan normatif dan pendekatan analitik. Pendekatan deskriptif memberi perhatian kepada perkembangan pemikiran tokoh-tokoh filsuf dari sejak dahulu kala hingga masa kini untuk memahami apa yang telah diperkatakan dan apa yang telah dilakukan oleh ahli filsuf yang muncul dalam masyarakat Barat dan Timur. Pendekatan normatif memberi perhatian terhadap nilai atau aksiologi, sama ada nilai estetika atau nilai etika, dengan berpandukan pencapaian sesuatu matlamat yang difikirkan perlu sambil menjelaskan sebab-musabab keperluan (*desirability*) itu. Pendekatan ini tidak mengutamakan 'untuk apa?' tetapi 'apa yang sepatutnya?'. Pendekatan analitik adalah pendekatan yang sering digunakan untuk berhujah untuk mencari pertalian bagi mendapatkan gambaran menyeluruh melalui analisis bahasa (etimologi), konsep, prinsip dan teori. Pendekatan ini tidak berbentuk spekulatif atau andaian.²

Di antara tiga pendekatan tadi, pendekatan analitik digunakan untuk memahami pendidikan dengan lebih dekat lagi. Ini kerana pendidikan merupakan konsep yang amat rumit sekali dijelaskan. Pendidikan tidak boleh ditakrifkan hanya pada satu dimensi, aspek atau segi. Seringkali ditemui pelbagai takrifan mengenai pendidikan.

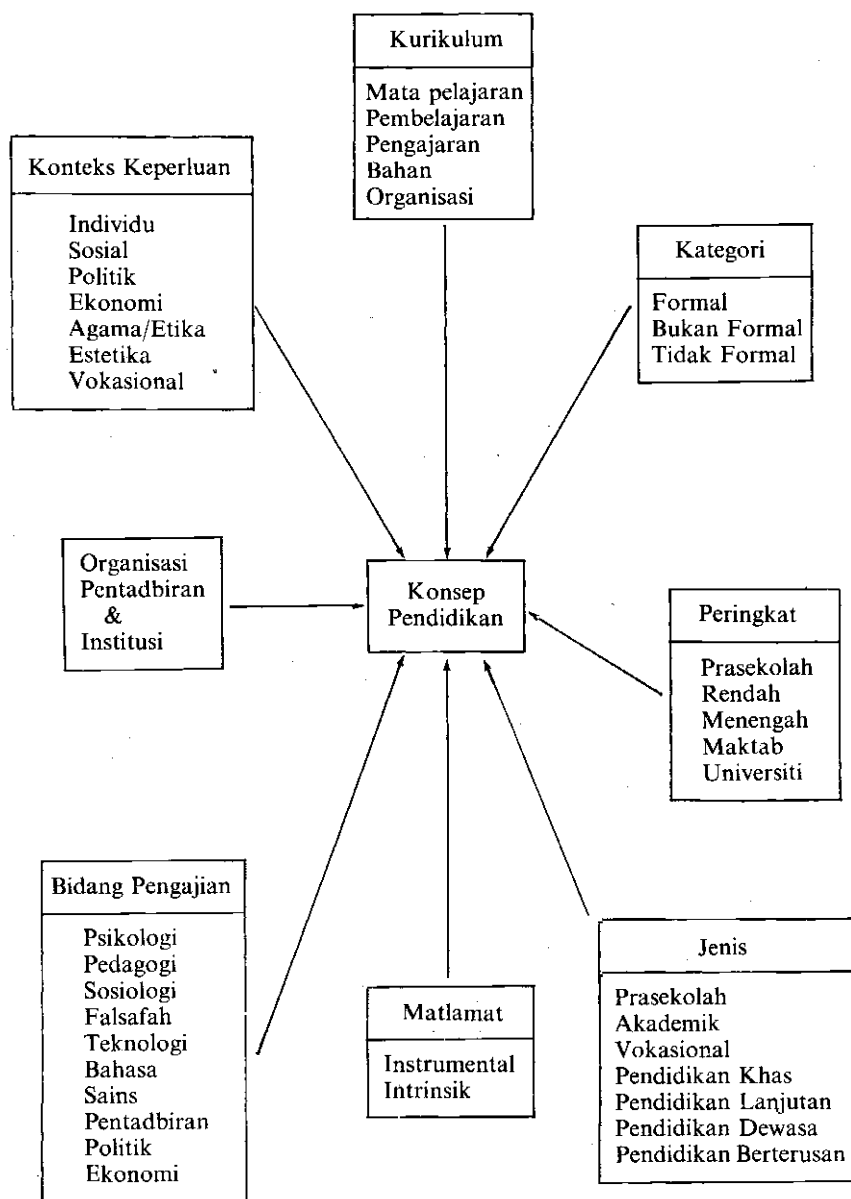
Kepelbagaian takrifan sejajar dengan kepelbagaian konteks dan perspektif pendidikan itu ditinjau – sosial, ekonomi, agama, politik, peringkat, jenis, pembelajaran, pengajaran, kurikulum, institusi, bahan, organisasi, matlamat, objektif, nilai dan disiplin pengajian. Rajah 3.1 menjelaskan premis idea-idea tentang konsep pendidikan. Tinjauan spesifik dari sesuatu premis telah mewujudkan kepelbagaian takrifan tentang pendidikan.

Pelajar dan Pembelajaran

Dengan melihat Rajah 3.1 apakah itu pendidikan? Tentulah amat sukar untuk mengemukakan sesuatu takrifan yang tepat mengenai pendidikan. Walau bagaimanapun untuk mencari jalan keluar kita perlu mencari *hakikat* tentang pendidikan. Apakah hakikat bagi segala usaha dalam bidang pendidikan? Hakikatnya berfokus kepada pelajar (*learner*) dan pembelajaran (*learning*).

Pelajar ialah individu manusia yang menjangkau batasan usia, iaitu dari saat kelahiran sehingga saat kematian, dan menjangkau segala kategori, peringkat, jenis, matlamat, bidang, konteks dan situasi. Selagi hayat dikandung badan selagi itulah manusia itu belajar, iaitu manusia menerima pengalaman, nilai dan kepercayaan baru tentang segala apa yang dialami melalui *pancaindera* dan pertimbangan akal fikiran dan *hati*. Pelajar itu mempunyai keupayaan untuk menskemakan segala pengalaman untuk memahami keadaan dan kewujudan dirinya dan alam semesta dan seterusnya dapat membezakan di antara yang hak (benar) daripada yang bathil (palsu).

Pembelajaran adalah melalui penerimaan pancaindera seperti mata, telinga, hidung, lidah dan deria rasa kulit. Pengalaman deria itu disalurkan kepada otak yang menerima, menterjemah, menyusun maklumat pengalaman dan seterusnya membuat pertimbangan untuk tindakan segera atau jangka panjang. Sesetengah maklumat itu disimpan dan sesetengah yang lainnya dihilangkan. Pertimbangan yang berlaku di otak disebut akal atau intelek. Walau bagaimanapun, kemampuan akal itu amatlah terbatas sebagaimana terbatasnya deria pancaindera manusia. Justeru itu, ilmu yang terkumpul pada manusia juga adalah terbatas pada alam nyata yang termampu dijangkau oleh kudrat akaliyah dan jasmaniah manusia. Maka, tidak hairanlah ilmu yang dikira fakta pada masa ini menjadi ilmu tidak fakta pada masa akan datang. Namun pembelajaran oleh manusia

Rajah 3.1 Premis idea tentang konsep pendidikan

tidak pernah padam bagi mencari hakikat sebenarnya (absolute truth) mengenai matlamat kewujudan dirinya, makhluk-makhluk lain dan alam semesta untuk tunduk kepada keagungan dan keilmuan Yang Maha Pencipta.

Terdapat dua jenis ilmu pengetahuan, iaitu ilmu yang *ditemui* dan ilmu *wahyu*. Ilmu yang ditemui ialah ilmu yang terbongkar hasil dari usaha kajian atau penyelidikan. Ini tidaklah bermakna bahawa ilmu wujud ketika ditemui tetapi telah sedia ada dan menjadi rahsia yang belum terbongkar. Ilmu itu sedia ada bersama kewujudan alam dan makhluk-makhluk. Minat manusia dalam usaha membongkar sesuatu ilmu kadangkala dimanifestasikan secara intuisi dan mimpi. Ilmu wahyu pula ialah ilmu yang diturunkan oleh Allah s.w.t. (bagi orang Islam) dan Holy Ghost (bagi orang Kristian dan Yahudi) melalui perantaraan Nabi dan Rasul (orang yang terpilih). Ilmu wahyu ini terbuku di dalam kitab Taurat (bagi Yahudi), Injil atau Bible (bagi Kristian) dan al-Quran (bagi Islam). Ilmu wahyu diturunkan untuk menjelaskan kepada umat manusia tentang hakikat sebenar (absolute truth) bagi memandu kehidupan manusia di muka bumi ini.

Ahli-ahli filsafat dan ahli-ahli sains khususnya di negara-negara Barat mengutamakan *empiricism* dan *naturalism*. Mereka 'percaya jika nyata ada' (belief if it exists) dan menyatakan alam ini terbentuk secara semula jadi. Fahaman ini disebut sebagai fahaman sekular kerana menolak ilmu wahyu dan sebaliknya mengutamakan keupayaan akal dan logik. Dari sejak zaman Socrates, Aristotle, Plato dan Thales (S.M. 500) hingga ke zaman Locke, Dewey, Rousseau, Kant, Scheffler, Hirst, Peters dan lain-lain di zaman moden rata-rata mengutamakan kuasa intelek untuk mencari pertalian dan rasional ilmu dari pelbagai cabang disiplin pengajian.

Adakah pendidikan itu bererti mengilmukan manusia? Secara umum atau khusus, jawapannya ialah 'ya'. Pengilmuan manusia bertujuan untuk mendapat rahmat penyuluh (enlightenment) bukan sahaja untuk *survival* tetapi juga untuk sedar-kendiri bagi membezakan yang hak atau benar daripada yang bathil atau salah atau palsu yang menutup hijab rohaniyah. Pengilmuan itu meliputi peringkat sensasi, mengenal huruf sehingga peringkat taakulan berautonomi. Pengilmuan juga meliputi semua suasana, konteks, matlamat dan jenis ilmu; sama ada teori atau amali dan sama ada tentang alam fizik atau alam roh atau ghaib. Alam fizik adalah alam yang boleh dikesan oleh pancaindera manusia sementara alam roh atau ghaib

adalah alam yang tidak boleh dikesan oleh pancaindera manusia, tetapi dipercayai ada sepertimana adanya angin, elektron, nombor, infiniti dan sebagainya.

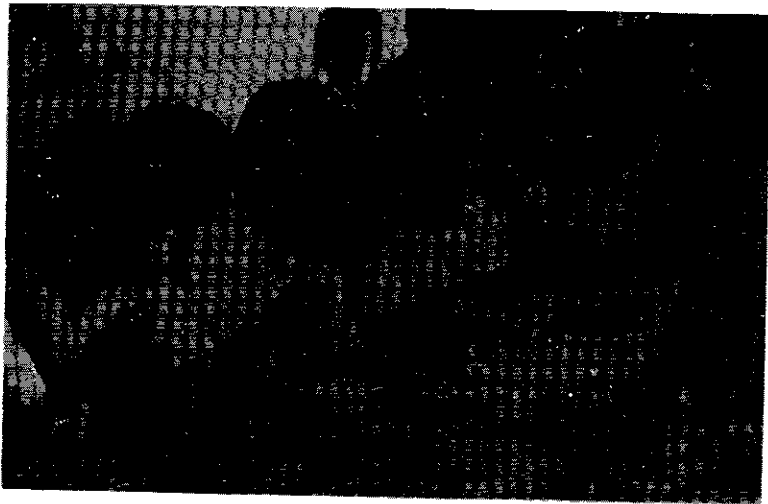
Didikan dan Latihan

Dari segi semantikanya, pendidikan merangkumi *didikan* dan *latihan*. Didikan adalah tentang komponen akaliah atau intelek sementara latihan adalah tentang gerak laku perbuatan. Matlamat bagi didikan boleh dikatakan bertumpu kepada pembinaan fikiran yang bijaksana dan rasional dan pembinaan jiwa (nafsi) manusia yang murni. Matlamat bagi latihan pula boleh dikatakan bertumpu kepada pembentukan kemahiran motor atau gerakan seperti kemahiran melakukan kerja dan aktiviti. Dari segi etimologinya, *education* (pendidikan) berasal dari perkataan Latin *educere* dan *educare*³ *educere*, bermakna 'to lead out' atau menzahirkan keupayaan diri, iaitu pembelajaran untuk membina manusia yang mencapai tahap *sedar-kendiri* tentang kewujudan diri dalam hubungan kewujudan makhluk-makhluk lain, alam dan Maha Pencipta. *Educare* pula bermakna 'to train' mengikut sesuatu keperluan seperti keperluan hidup, keperluan sosial, keperluan pembangunan ekonomi dan sebagainya. *Educare* menepati falsafah Cina yang menyebut 'mengajar seseorang itu menangkap ikan adalah lebih baik daripada sentiasa memberi seseorang itu ikan'. *Educare* berakhir apabila kemahiran yang diharapkan tercapai. Berlainan pula dengan *educere*, pembelajaran itu tiada akhirnya, iaitu pembelajaran adalah untuk pembelajaran atau pembelajaran untuk menambah ilmu' dan kebijaksanaan (learning for the sake of learning).

Perbezaan di antara didikan dan latihan atau di antara *educere* dan *educare* menerbitkan beberapa implikasi yang berpolar juga. Pertamanya, ialah dari segi pendekatan kurikulum iaitu didikan mengutamakan pendekatan pemusatan individu (child-centred) sementara latihan menegaskan pendekatan kandungan (content) atau penguasaan *subject matter*. Didikan berpegang kepada penguasaan kemanusiaan di mana pembelajaran adalah untuk membina manusia yang berakal rasional, sedar-kendiri dan berperibadi sejajar dengan taraf manusia, melebihi taraf haiwan, tumbuhan dan makhluk lain. Latihan yang berteraskan kandungan beranggapan bahawa manusia sebagai 'tin kosong' yang perlu diisi dengan beraneka bahan, tidak kira sama ada bahan itu relevan atau tidak relevan.

Belajar memperbaiki mesin (educare)

Kanak-kanak sedang meneliti bahan bacaan (educere)

Pembelajaran berbagai-bagai perkara itu penting atas alasan dirasakan penting untuk dipelajari.

Keduanya, implikasi perbezaan di antara didikan dengan latihan ialah pengkonsepkan tentang pendidikan dari segi bukan instrumental dan instrumental. Fahaman bukan instrumental menegaskan bahawa didikan atau pendidikan mempunyai matlamat implisit pada pendidikan manusia itu sendiri (*education is not to be but is being*), iaitu pendidikan ialah menjadi terdidik. Pendidikan sebagai satu kehidupan dan bukannya untuk kehidupan.⁴ Fahaman instrumental pula menegaskan bahawa pendidikan merupakan cara untuk mencapai matlamat (*a means to an end*). Pendidikan diadakan untuk mencapai sesuatu keperluan seperti keperluan ekonomi, sosial dan politik. Pendidikan itu semestinya relevan dan pragmatik dengan kemandirian (*survival*) manusia di dalam masyarakat, ataupun pendidikan untuk sesuatu fungsi dan untuk manusia berfungsi.

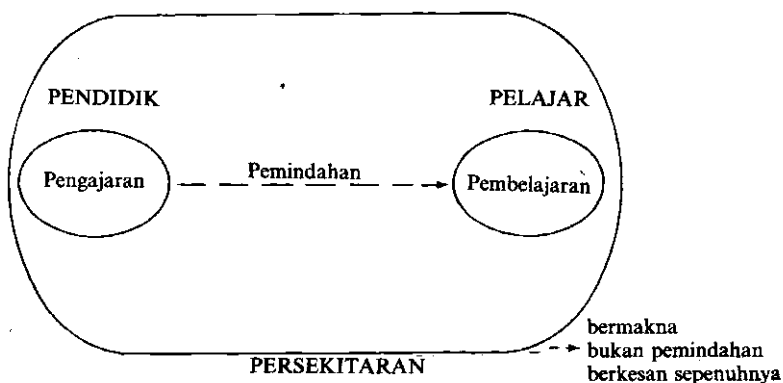
Ketiganya, perbezaan di antara didikan dan latihan melibatkan dimensi masa pembelajaran. Bagi didikan yang mana hasilnya tidak dapat dilihat secara eksplisit, masa pembelajaran individu tidak ada batasan, iaitu individu pada setiap ketika melalui proses pembelajaran. Dalam hal ini didikan atau pendidikan merupakan proses yang berpanjangan. Bagi latihan yang mana hasilnya dapat dilihat dan diberi nilai, maka tertakluk kepada batasan masa dan tempat pembelajaran itu berlaku. Pembelajaran dianggap berlaku di sekolah, maktab, universiti atau institusi pendidikan yang lain dalam tempoh waktu tertentu. Dalam hal ini latihan dan pendidikan yang diberikan kepada pelajar merupakan hasil (*product*) yang telah dijangkakan dan ditetapkan.

Satu lagi perbezaan di antara didikan dan latihan ialah sifat normatif dan bukan normatif bagi kedua-dua konsep. Didikan dikatakan bersifat normatif kerana konsepnya lebih ideal dan menyeluruh tentang manusia terdidik. Latihan bersifat bukan normatif kerana terpengaruh dengan aspek sosialisasi, iaitu penyedaran manusia untuk memainkan peranan sebagai peserta dalam masyarakat. Walau bagaimanapun didikan itu menjadi tidak normatif sekiranya ia membawa kepada penyelewengan daripada kebenaran atau penyelewengan daripada tatasusila dan norma kemanusiaan dan masyarakat. Latihan pula boleh bersifat normatif sekiranya amalan menuruti landasan kebenaran dan memperkukuhkan akidah (*faith*) dan kesejahteraan rohaniah. Kebanyakan ahli falsafah Barat meletakkan latihan kepada martabat *unintelligible* apabila latihan ku-

rang menggunakan akal fikiran. Sebenarnya latihan merupakan ibadah jika dilihat di segi agamanya dan pembuatan latihan itu datang dari desakan keinginan dalam diri.

Pengajaran dan Pembelajaran

Dari segi bahasa atau linguistiknya *pendidikan* merupakan gabungan di antara *pendidik* berserta penambahan *-an*. Pendidik ialah kata nama dan oleh itu pendidikan boleh bererti kegiatan pendidik mendidik dan melatih orang yang hendak dididik, iaitu pendidik atau guru mendidik dan melatih pelajar. Konsepnya boleh digambarkan seperti:

Rajah 3.2 Hubungkait di antara pendidikan dengan pelajar

Rajah 3.2 model mudah tentang pendidikan yang mempunyai dua unsur asas dan teras yang berkaitan, iaitu Pengajaran dan Pembelajaran. Pengajaran dilakukan oleh pendidik, sama ada guru atau bukan guru seperti komputer dan televisyen. Pembelajaran ialah aktiviti mental, fizikal atau rohani pada diri pelajar yang tentunya manusia. Kepastian berlakunya pembelajaran tertakluk kepada dua faktor utama, iaitu keberkesanan cara pemindahan maklumat berlaku dan keberkesanan operasi deria dan mental individu pelajar semasa proses yang disebut pembelajaran. Persekitaran yang membungkus dua unsur asas dan teras, iaitu Pengajaran dan Pembelajaran menunjukkan bahawa pendidikan itu tidak berlaku dalam ruang sifar atau vakum, iaitu pendidikan ialah satu realiti.

Berbalik kepada unsur pembelajaran, terdapat berbagai-bagai teori pembelajaran dikemukakan bagi memahami konsep, proses,

kaedah dan hasil pembelajaran. Di antara teori-teori yang terkenal ialah Teori Rangsang-Gerak balas oleh I. Pavlov, Teori Pelaziman Operan oleh B.F. Skinner, Teori Perkembangan Operasi Mental Piaget dan Teori Kelas Tingkah Laku Pembelajaran Bloom. Pembelajaran dalam situasi bilik darjah ada beberapa jenis iaitu: pembelajaran isyarat, pembelajaran rangsang-gerak balas, perantian, pertalian berbahasa, pembelajaran diskriminasi, pembelajaran konsep, pembelajaran hukum dan penyelesaian masalah.⁵ Teori Piaget menggariskan bahawa perkembangan kebolehan intelek manusia terbahagi kepada beberapa peringkat kematangan iaitu pra-operasi, operasi konkrit dan operasi formal. Pengajaran bagi membolehkan pembelajaran berlaku seharusnya sejajar dengan peringkat kematangan intelek individu. Teori Bloom pula menyatakan bahawa kemahiran pembelajaran terbahagi kepada enam peringkat iaitu: pengetahuan, kefahaman, penggunaan, analisis, sintesis dan penilaian.

Teori-teori yang dinyatakan tidak harus dilihat sebagai terpisah antara satu sama lain tetapi mereka mengukuhkan antara satu sama lain dalam mencari dan menjelaskan hakikat kaedah dan proses pembelajaran. Setiap teori meninjau perspektif pembelajaran dari sudut yang berbeza, umpama 'tujuh orang buta dengan gajah' di mana gambaran dari setiap orang boleh digabungkan untuk mendapatkan gambaran keseluruhan mengenai rupa bentuk gajah.

Pembelajaran ialah penambahan ilmu pengetahuan atau pengalaman baru yang dialami oleh seseorang individu. Pertambahan pengetahuan atau pengalaman yang positif mengangkat darjat sifat kemanusiaan sementara pertambahan pengetahuan atau pengalaman yang negatif menurunkan darjat sifat kemanusiaan. Perspektif aksiologi begini mempersoalkan nilai pembelajaran dan pendidikan. Nilai terbahagi kepada dua iaitu nilai *instrumental* dan nilai *hakiki* (intrinsic values). Nilai instrumental menyentuh segala nilai tentang fungsi dan peranan pembelajaran, pengajaran, pendidikan, institusi dari lain-lain perkara tentang pendidikan. Nilai hakiki pula merupakan nilai mutakhir mengenai matlamat sebenar pendidikan diadakan. Contoh nilai instrumental ialah mutu buku, mutu guru, mutu sekolah, keberkesanan guru, keberkesanan sekolah, prestasi akademik dan kejayaan sistem pendidikan. Contoh nilai mutakhir ialah yang bersifat sejagat iaitu ketenteraman diri, keharmonian masyarakat, keluhuran pekerti dan kasih sayang antara umat manusia. Ketinggian martabat pendidikan, iaitu ideo-

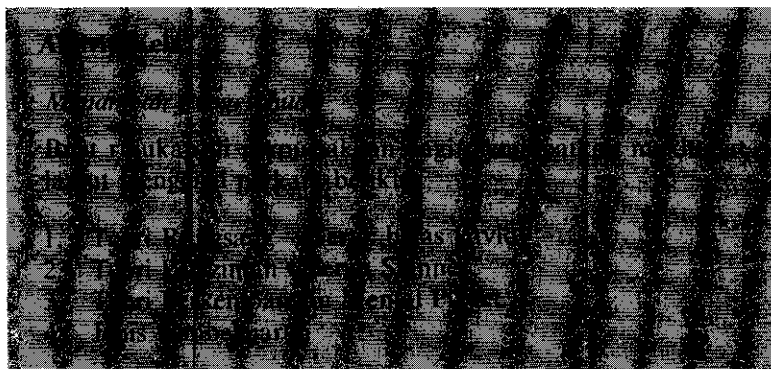
logi pendidikan, kurikulum pendidikan dan usaha-usaha dalam bidang pendidikan bersandar kepada keupayaan pendidikan mencapai nilai hakiki. Adakah ideologi dan falsafah pendidikan mampu mencapai nilai hakiki tersebut? Jawapannya boleh ditelaah dengan melihat budaya dan moral masyarakat.

Pembelajaran atau pertambahan pengetahuan dan pengalaman berlaku melalui pengajaran dan pendedahan. Pengajaran mempunyai elemen 'sentuhan manusia' sementara pendedahan tidak demikian halnya. Jika pendidikan diinstitusikan maka tugas pengajaran dilaksanakan oleh guru dan jika tidak maka pembelajaran berlaku secara pembelajaran sendiri (self-learning) atau pengajaran sendiri (self-instruction). Pembelajaran atau pengajaran sendiri adalah melalui cuba-jaya (trial and error), seperti yang berlaku pada manusia dalam tamadun terawal sekali. Apabila bahasa dicipta dan dikembangkan maka bahasa menjadi media terulung untuk membantu mempercepatkan pembelajaran. Dengan itu pada masa kini keberkesanan pengajaran bergantung kepada keberkesanan guru menyampaikan maklumat menggunakan sesuatu bahasa, sama ada secara lisan ataupun isyarat. Penguasaan bahasa oleh guru merupakan keutamaan bagi pengajaran berkesan, jika tidak guru menghadapi gejala yang amat menyedihkan seumpama mengajar pokok dan batu. Sebaiknya pembentukan kemahiran bahasa (membaca, menulis dan melisan) pada pelajar merupakan aktiviti asas untuk membolehkan mereka memahami apa yang diajar oleh guru dan menambah pengetahuan atau pengalaman melalui pembelajaran sendiri.

Secara amnya, pengajaran memerlukan guru. Jika dialihbahasakan pengajaran kepada bahasa Inggeris akan menjadi *instruction* dan bukannya *teaching*. *Instruction* dilakukan oleh pengajar atau jurulatih sementara *teaching* oleh pendidik. Oleh yang demikian ada dua jenis guru, iaitu pengajar dan pendidik. Pengajar hanya berminat membina kemahiran tanpa mengetahui rasional 'mengapa?' dan 'untuk apa?' Contohnya pengajar kereta, jurulatih bola sepak dan jurulatih tentera. Lain hanya dengan pendidik, bukan sahaja mengajar kemahiran tetapi mempunyai pengetahuan dan rasional 'mengapa?' dan 'untuk apa?'. Dengan kata lain pendidik tahu dan faham tujuan, matlamat dan objektif pembentukan kemahiran-kemahiran dan juga mempunyai pengetahuan teori dan asas pendidikan. Pendidik tidak menganggap pelajar sebagai 'insert' yang hanya patuh kepada arahan-arahan dari orang yang berautoriti.

Implikasi secara tidak langsung dari perbincangan terminologi tadi ialah pengajaran (instruction) merupakan satu daripada teknik mendidik. Walau bagaimanapun dari segi normatif dan *literal*, pengajaran boleh disamaertikan sebagai mendidik.

Sebagai kesimpulan, konsep pendidikan merupakan konsep yang licin, yang sukar ditakrifkan dengan tentu. Konsep pendidikan hanya difahami dengan meneliti premis-premis yang mengagaskan pendidikan itu. Dalam konteks yang terbatas dan hakikatnya berfokus kepada pelajar dan pembelajaran.

3.2 FALSAFAH PENDIDIKAN

Falsafah bermakna cinta akan kearifan dan kebenaran. Oleh itu, ahli filsuf adalah manusia objektif yang berusaha menganalisis dan menilai seluruh pengalaman manusia.⁶ Walau bagaimanapun, ahli falsafah bukanlah saintis kerana tidak berkecimpung secara langsung dalam penyelidikan sains, lagipun falsafah bukanlah bidang sains tulen kerana tidak menambah fakta-fakta baru seperitimana yang dilakukan oleh bidang lain. Aspek falsafah yang menyamakan seperti sains ialah dari segi pemikiran analitik dan saintifik dalam menghurai pengalaman-pengalaman atau ilmu-ilmu yang ada bagi mendapatkan perspektif yang jelas dan benar mengenai sesuatu pengalaman atau ilmu dalam hubungannya dengan pengalaman atau ilmu yang lain. Falsafah membuat tinjauan, analisis, sintesis dan penilaian secara menyeluruh berdasarkan fakta-fakta dan ilmu yang ditemui dari pelbagai bidang secara sistematik dan logis. Penemuan-penemuan ahli filsuf memberikan

interpretasi komprehensif tentang ilmu dan kebenaran; sifat manusia dan hubungannya dengan alam semesta; nilai mutakhir segala kejadian oleh Maha Pencipta; erti kehidupan, kesedaran manusia; kebebasan manusia; dan pengertian nilai-nilai etika dan estetika.⁷ Ahli filsafat berkecimpung dalam dunia realiti, tentang manusia dan kemanusiaan seperti keadilan, keamanan, kesejahteraan, keamanan masyarakat, kebebasan dan jenayah. Ahli filsafat juga menganalisa ideologi kehidupan masyarakat seperti demokrasi, komunis, sosialis, kapitalis dan orientalis. Oleh itu, ahli filsafat adalah manusia yang mementingkan penjelasan segala fenomena dari aspek teoretis dan praktis.

Penemuan-penemuan dalam bidang falsafah tidak terpisah dari bidang pendidikan. Penemuan-penemuan itu yang tentunya tentang manusia, kemanusiaan dan masyarakat boleh digunakan untuk mengubah atau mempengaruhi orientasi dan matlamat sistem pendidikan. Secara lebih spesifik lagi, penemuan-penemuan dalam bidang falsafah boleh menjadi titik rujukan dalam penggubalan kurikulum sekolah, penggubalan kurikulum pendidikan guru, mutu profesionalisme guru, kaedah penilaian pembelajaran, usaha-usaha penyelidikan pendidikan dan sistem organisasi atau jentera pentadbiran pendidikan. Contohnya, jika falsafah pendidikan bersifat liberal, maka kurikulum sekolah pun turut bersifat liberal, kurikulum pendidikan tinggi dan guru pun turut bersifat liberal, guru mempunyai pelbagai kemahiran sebagai pendidik, penyelidikan untuk kemajuan kemanusiaan, kaedah penilaian pembelajaran mencerminkan status perkembangan total mengikut potensi murid, dan organisasi pentadbiran tidak bersifat totalitarian. Falsafah walau bagaimanapun tidak mengusulkan cara spesifik untuk melakukan sesuatu tetapi mempersoalkan rasional setiap komponen utama; iaitu falsafah tidak menggariskan 'cara mana?' tetapi mempersoalkan 'untuk apa?' Dengan kata lain yang beribarat, falsafah tidak menunjukkan cara mana membuat makmal sekolah tetapi mempersoalkan untuk apa sekolah dibina.

Kategori Falsafah

Terdapat lima kategori falsafah iaitu:

1. Metafizik – memberi tumpuan terhadap sifat-sifat kewujudan hakiki (ultimate reality of being).⁸ Metafizik bersandar kepada fenomena nyata dan objektif dalam mencari pertalian sebab-

akibat dan pertalian hukum-hukum yang mengawal perjalanan alam dan makhluk. Prioriti utama dalam mencari kebenaran ialah kefahaman yang dibina melalui pemikiran sistematik, saintifik dan logik. Metafizik merupakan penerokaan akal dalam mencari dan mengenal sifat, zat dan keagungan Maha Pencipta.

2. Epistemologi – seringkali dikenali sebagai ‘teori ilmu’ dan memberi perhatian kepada sifat dan batasan ilmu pengetahuan manusia. Persoalan yang difikirkan ialah: (i) sifat proses mental atau kognitif; (ii) punca-punca ilmu; dan (iii) kaedah mengesahkan idea-idea.
3. Aksiologi – perhatian terhadap persoalan nilai punca dan sifat semula jadi standard atau norma apabila standard atau norma digunakan dalam pertimbangan nilai (value judgements).
4. Etika – memberi perhatian terhadap isu dan persoalan moraliti. Oleh yang demikian, etika mempersoalkan isu-isu peradaban yang mengawal integriti manusia dan kemanusiaan.
5. Estetika – memberi perhatian kepada seni dan keindahan segala perkara dan kejadian. Oleh itu, aliran estetika terpengaruh kepada elemen persepsi atau tanggapan deria dalam membuat pertimbangan nilai.

Kelima-lima aliran atau kategori falsafah berkenaan mencorakkan pendidikan dalam berbagai-bagai hal seperti resolusi standard pendidikan, kandungan mata pelajaran dan kurikulum, pendidikan guru, autonomi universiti, kebebasan akademik, undang-undang dan peraturan mengenai pentadbiran pendidikan, penglibatan dan disiplin pelajar, pengajaran, pembelajaran dan sebagainya. Misalnya, metafizik memberi panduan kepada matlamat dan objektif pendidikan; epistemologi memberi dorongan kepada usaha-usaha penyelidikan bagi mengembangkan ilmu dan menyelesaikan masalah pendidikan; aksiologi mempersoalkan kerelevanan mata pelajaran dalam kurikulum; etika memberi panduan kepada usaha-usaha pendidikan sebagai agen sosialisasi; dan estetika memberi panduan pada kandungan kurikulum bagi melahirkan manusia yang halus sifat kemanusiaannya dan cinta kepada ketenteraman dan keharmonian alam. Oleh yang demikian, kelima-lima aliran falsafah berkenaan mempunyai kepentingan masing-masing dalam bidang pendidikan.

Di antara lima kategori itu hanya tiga sahaja diuraikan, iaitu

epistemologi, metafizik dan aksiologi memandangkan ketiga-tiganya relevan dengan pembelajaran dan pelajar. Epistemologi memberi fokus kepada kandungan pembelajaran dan proses pembelajaran sementara metafizik adalah tentang sifat pelajar sebagai manusia. Estetika dan etika boleh digolongkan ke dalam aksiologi kerana kedua-duanya menyentuh nilai pendidikan.

EPISTEMOLOGI

Epistemologi adalah falsafah bersifat inkuiri tentang kebenaran dan jenis ilmu pengetahuan yang dipelajari, sama ada dalam situasi pendidikan formal ataupun yang bukan dan tidak formalnya. Pelajar-pelajar di sekolah mempelajari berbagai-bagai ilmu. Tetapi dari mana sumber ilmu itu dan adakah ilmu itu benar?

Terdapat lima punca atau sumber ilmu pengetahuan, iaitu: autoriti, pemikiran mudah (*common sense*), intuisi, taakulan dan pengalaman terkawal.

Ilmu pengetahuan yang berpunca daripada autoriti bermakna ilmu yang diperturunkan oleh yang pakar dalam sesuatu bidang. Orang yang pakar itu mempunyai pengetahuan yang luas tentang *subject-matter* dengan mendalam sehingga kebenaran ilmu yang diperturunkan kepada orang lain tidak ragui. Ilmu ini termasuklah ilmu wahyu yang diperturunkan dari 'langit' oleh Tuhan melalui perantaraan orang yang terpilih. Ilmu wahyu yang membina sesuatu agama tidak diragui sekali kebenarannya. Ilmu-ilmu yang ditemui manusia pula seringkali ditokok tambah dan diperkukuhkan dengan penemuan-penemuan terbaru.

Ilmu pemikiran mudah ditemui dengan memerhati fenomena dan perkara yang berlaku. Misalnya: getah bersifat kenyal, pensel untuk menulis, cawan sebagai alat untuk minum, motosikal menggunakan petrol dan sebagainya. Walau bagaimanapun kepercayaan karut-marut yang berlaku secara *coincidence* termasuk dalam jenis ilmu ini dan kebenarannya sering diragui.

Intuisi atau celik akal sepantas kilat adalah ilmu yang diperoleh secara sedar apabila seseorang terlalu asyik berusaha menyelesaikan sesuatu masalah. Kadangkala ilmu ini datang dari mimpi. Terdapat banyak kes ilmu yang ditemui cara begini.

Taakulan (*reasoning*) menggunakan akal rasional dan logik berusaha mencari pertalian di antara idea-idea dan fenomena. Ilmu dikira sah dan benar jika ilmu itu boleh diterima akal. Fahaman

rasionalis berpendapat bahawa punca ilmu terdapat pada akal yang rasional yang boleh membuktikan kebenaran daripada kepalsuan. Fahaman rasionalis menyatakan adalah penting akal pelajar dimantapkan untuk mempunyai fakulti taakulan yang tajam. Fahaman empirikal pula menyatakan bahawa ilmu tidak wujud pada taakulan tetapi wujud pada pengalaman deria (sensory experience). Ilmu begini ditemui dalam kebanyakan mata pelajaran seperti matematik dan geografi.

Pengalaman terkawal merupakan sumber ilmu yang diperoleh melalui kajian saintifik. Ilmu dari sumber ini jarang sekali diragui kesahan dan ketepatannya. Walau bagaimanapun, ilmu itu sering diperbaharui atau diperkukuhkan oleh penemuan-penemuan terbaru.

Perkembangan ilmu dalam pelbagai bidang pada masa ini amatlah pesat sekali, sehinggakan menjadi mustahil untuk seseorang yang bijaksana untuk mengikuti perkembangan ilmu tersebut. Kemudahan teknologi pada masa kini menjadi faktor yang membantu mempercepatkan proses perkembangan tersebut. Justeru itu, ilmu pengetahuan pada masa ini mungkin menjadi usang selang beberapa tahun sahaja. Perkara ini mempunyai implikasi yang besar terhadap kurikulum sekolah atau kurikulum pengajaran di institusi pendidikan tinggi, iaitu kurikulum perlu diubahsuai (update) dari masa ke semasa.

Sungguhpun perkembangan ilmu adalah pesat namun tidak semua ilmu itu adalah benar serta membantu keupayaan makrifat manusia mengenal dan memahami perkara dan fenomena alam. Kebenaran sesuatu ilmu boleh ditinjau dari empat sudut, iaitu: *ketekalan, keselajaran, pragmatik dan skeptik*.⁹

Sesuatu idea atau ilmu itu dianggap benar sekiranya ia tekal dan logis dengan sesuatu badan atau gagasan idea atau ilmu. Idea atau ilmu menjadi sebahagian kecil daripada gagasan. Gagasan itu dianggap sebagai seluruh sistem akal dan oleh itu ia bersifat bukan fizik. Fahaman *idealisme* menggunakan justifikasi kebenaran ilmu secara menganalisa ketekalan ilmu-ilmu yang ditemui dengan gagasan ilmu yang ada. Idealisme ialah cabang falsafah yang menghurai segala fenomena dan kejadian dalam alam untuk mencari kebenaran hakiki. Asas tanggapan ahli filsafat idealis ialah kewujudan fenomena dan makhluk-makhluk dalam alam merupakan penzahiran (expression) yang unik, kebijaksanaan dan kekuatan keinginan Maha Pencipta.

Kebenaran ilmu dari segi keselajaran bermakna bahawa kebenaran ilmu itu ada sekiranya idea di dalam fikiran selanjut dan bersepadanan dengan objek yang ditujuk. Fahaman *realisme* memegang falafah pemikiran begini apabila seorang realis menganggap bahawa pengalaman deria ialah pengalaman yang benar, yang dapat dikesan oleh pancaindera tentang fenomena dan objek dalam alam. Dengan itu kebenaran boleh ditemui dan pengalaman deria itu adalah fakta.

Kebenaran ilmu menurut hujah pragmatik ialah kebenaran itu wujud pada akibat kejadian atau perbuatan, iaitu sesuatu idea itu benar sekiranya ia menepati fakta-fakta fizik atau pemerhatian kejadian. Fakta-fakta dan pemerhatian diwujudkan dan bukannya ditemui. Oleh itu kebenaran adalah relatif dan berubah kerana ia bergantung kepada tanggapan individu-individu dalam persekitaran masing-masing. Aliran falsafah *pragmatisme* dan *instrumentalisme* menggunakan kaedah analisis kebenaran itu berasaskan pemikiran begini.

Kebenaran ilmu menurut hujah skeptik ialah kebenaran itu amat sukar dicapai memandangkan bahawa deria dan pancaindera manusia mempunyai batas atau had kepekaannya. Mata, telinga, hidung, lidah dan kulit manusia masing-masing mempunyai had kepekaan mereka sendiri. Apa yang dilihat, didengar, dirasa dan dihidu tidak semestinya benar, apatah lagi huraian bahasa mengenainya.

Implikasi Epistemologi terhadap Pendidikan

Kategori falsafah epistemologi mempunyai dua pandangan terhadap pendidikan, iaitu pendidikan sebagai *kuasa* dan pendidikan sebagai *hasil* (product). Perbezaan aliran pemikiran boleh dibezakan seperti berikut:

METAFIZIK

Metafizik ialah aliran falsafah yang meneliti hakikat kewujudan manusia, makhluk-makhluk lain, alam semesta dan Tuhan. Aliran falsafah menganalisis secara sistematis dan logis tentang persoalan sifat semula jadi alam semesta dan makhluk-makhluk dalam alam, kewujudan dan kekuasaan Tuhan, dan keupayaan akal dan hasil fikiran manusia. Ini bermakna ahli-ahli filasuf metafizik memper-

Jadual 3.1 Perbezaan pendapat epistemologi

Pendidikan Sebagai Kuasa	Pendidikan Sebagai Hasil
1. Matlamat utama pendidikan ialah untuk mendapatkan ilmu pengetahuan.	1. Ilmu pengetahuan ialah hasil pemikiran. Pendidikan adalah untuk membina kemahiran berfikir.
2. Guru seharusnya memberi ilmu pengetahuan bagi membolehkan murid menemui fakta dan kebenaran. Pelajaran berpusatkan guru.	2. Murid seharusnya memikirkan langkah-langkah penyelesaian sesuatu masalah yang ditemui. Pelajaran berpusat pada murid.
3. Kandungan pelajaran (subject-matter) penting bagi menemui pengetahuan fakta dan kebenaran.	3. Kandungan pelajaran harus digubal untuk membolehkan murid menyelesaikan masalah.
4. Nilai pendidikan terletak pada kandungan pelajaran.	4. Pendidikan itu tiada nilainya sendiri.
5. Aliran falsafah pendidikan Perenialisme dan Essentialisme. Perenialisme berpendapat bahawa kebenaran dan nilai-nilai sejagat wujud dan pendidikan harus meliputi usaha mencari dan menyebarkan kebenaran dan nilai-nilai berkenaan. Essentialisme pula berpendapat bahawa ilmu pengetahuan harus boleh diamalkan agar individu bijak memainkan peranan produktif dalam masyarakat. ¹⁰	5. Aliran falsafah pendidikan ialah progresivisme. Progresivisme berpendapat bahawa ilmu pengetahuan sering berubah dan kaedah terbaik bagi pendidikan ialah melalui eksperimen saintifik dan penyelesaian masalah.

soalkan soalan-soalan asas seperti: 'Untuk apa manusia diwujudkan?', 'Untuk apa alam diwujudkan' dan 'Apakah sifat-sifat keberadaan Tuhan?' Oleh itu, falsafah pendidikan dalam kategori metafizik mempersoalkan dua perkara utama iaitu: (i) Manusia mempunyai sifat material dan fizikal yang merupakan satu unsur alam, (ii) Manusia mempunyai sifat kerohanian (spiritual).

Jika menurut pandangan bahawa manusia sebagai satu daripada entiti fizik dan material alam, maka manusia itu tidak ada

mempunyai entiti kerohanian. Entiti fizik dan material boleh dibuktikan ada kewujudannya sementara entiti kerohanian tidak boleh dibuktikan. Oleh yang demikian, pendidikan harus bertumpu kepada usaha mengenal diri fizik manusia dan alam material dan nyata. Kurikulum pendidikan harus menekankan pembelajaran ilmu pengetahuan tentang alam dan kehidupan fizik manusia dan alam material dan nyata. Kurikulum pendidikan harus menekankan pembelajaran ilmu pengetahuan tentang alam dan kehidupan fizik dan material, apabila individu manusia dibentuk dengan kemahiran-kemahiran untuk kehidupan dalam alam dan masyarakat. Aliran pemikiran ini merupakan ciri utama fahaman *pragmatisme* dan *eksperimentalisme*. Pragmatisme mementingkan pendidikan yang dapat membentuk manusia yang autonomi-kendiri, yang dapat berfikir secara rasional dan yang sihat mentalnya. Eksperimentalisme mengutamakan pemikiran saintifik dan penemuan idea dan ilmu melalui eksperimen mengikut kaedah saintifik.

Jika menurut pandangan bahawa manusia itu mempunyai entiti rohaniah, maka akal dan hati manusia mempunyai hubungan yang rapat di antara kedua-duanya kerana akal dan hati adalah entiti yang tidak nyata. Walau bagaimanapun, akal dapat dibezakan daripada hati dari segi kedudukan mereka pada tubuh badan manusia. Akal berserta hati yang bersih dan kuat membentuk rohaniah yang bersih dan kuat juga.

Akal, hati dan rohaniah yang bersih dan kuat pula mendorong tingkah laku atau pekerti anggota zahir yang terpelihara daripada kejahatan dan kedayusan. Aliran pemikiran tersebut merupakan ciri utama falsafah *liberalisme* dan *eksistensialisme*. Falsafah pendidikan yang berteraskan pemikiran ini berpendapat bahawa pendidikan adalah penyuluh jalan kepada alam murni yang kekal abadi (eternity). Falsafah liberalisme berpendapat bahawa manusia perlu diberi peluang seluas-luasnya belajar pelbagai disiplin ilmu dalam bidang kemanusiaan, kesenian dan sains, agar akal dan seterusnya hati dan rohaniah menjadi kuat. Pendidikan adalah untuk meluaskan dan membebaskan akal (liberates the mind) dan menyediakan seseorang untuk jalan mutakhir (ultimate end), iaitu pendidikan untuk mencapai sedar sendiri, jaya sendiri, pembangunan sendiri dan kearifan. Falsafah eksistensialisme berpendapat bahawa manusia menentukan nasib dan kewujudan diri sendiri. Falsafah ini ada bahayanya kerana boleh mengakibatkan pembentukan masyarakat 'hippie' dan masyarakat ateis yang tidak percaya dengan kuasa dan nikmat

Tuhan kerana manusia berkuasa penuh terhadap diri sendiri dan alam.

AKSIOLOGI

Aksiologi ialah cabang falsafah yang menalisis sifat, punca dan kepentingan nilai-nilai. Ia termasuk etika, iaitu tentang peradaban moral, dan estetika, iaitu tentang kesenian dan kehalusan pekerti dan kejadian alam dan manusia.

Terdapat dua kategori nilai, iaitu nilai cara atau luaran (*instrumental values*) dan nilai hakiki (*intrinsic values*). Nilai instrumental adalah nilai-nilai mengenali faedah, yang sering berubah dan kadangkala bukan fakta. Nilai hakiki ialah yang mutakhir (*absolute*) dan kekal. Kedua-dua nilai ini mempunyai implikasi yang berbeza-beza terhadap sistem pendidikan seperti yang diringkaskan pada Jadual 3.2 berikut.

Daripada huraian sebelum ini dapatlah difahami bahawa aliran pemikiran dalam falsafah pendidikan boleh memberi kesan terhadap matlamat, organisasi, kurikulum sekolah, pendekatan pengajaran dan segala usaha dalam bidang pendidikan. Walau bagaimanapun falsafah pendidikan bukanlah bidang yang mewujudkan fakta-fakta baru atau ilmu-ilmu baru tentang pendidikan, sungguhpun kaedah analisisnya menyerupa analisis saintifik. Falsafah pendidikan adalah bunga pada sebuah pokok kerana dihidupkan atas asas ilmu-ilmu yang ditemui dalam semua bidang dan disiplin ilmu, sama ada yang ada kaitan langsung atau tidak langsung dengan bidang pendidikan. Bunga itu merupakan punca penghasilan buah, iaitu bagi bidang pendidikan falsafah itu merupakan sumber hasil bagi usaha produktif dan relevan dalam konteks penujuan dan hasrat masyarakat pada aspek instrumental, jasmaniah dan rohaniah. Falsafah adalah bunga yang mempunyai warna, bentuk dan corak susunannya yang tersendiri yang menjadi identiti sesuatu pokok. Dengan demikian, peminjaman tentang berbagai-bagai aliran pemikiran tentang falsafah pendidikan membolehkan kita menjangka orientasi atau haluan perkembangan dan pembangunan bidang pendidikan. Walau bagaimanapun falsafah tidak menggariskan secara spesifik langkah-langkah bagi mencapai hasrat falsafah yang dipegangi. Falsafah tidak memberitahu secara terperinci cara mentadbir sesebuah sekolah atau cara mana seseorang harus bertindak laku. Falsafah bukannya cara (*means*) tetapi adalah hasil akhir (*end*)

Jadual 3.2 Implikasi aksiologi terhadap pendidikan¹¹

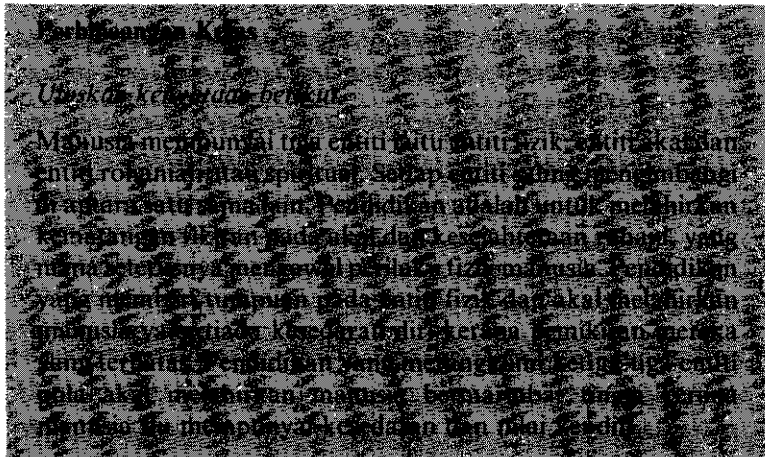
Pendidikan Nilai Cara (<i>Instrumental</i>)	Pendidikan Menurut Nilai Hakiki
1. Pendidik dalam aliran ini digelar pendidik progresif. Mereka memandang pendidikan dari segi matlamat sosial. Nilai-nilai berubah mengikut perubahan etika dan norma masyarakat.	1. Pendidikan bertujuan untuk membina potensi intelek dan azam (will) individu manusia. Ilmu pengetahuan diberikan kepada pelajar untuk membentuk daya intelek dan motivasi mereka.
2. Pendidikan di sekolah adalah untuk mendidik pelajar untuk berfikir bagi membolehkan mereka membuat keputusan yang baik dalam kehidupan.	2. Pendidikan di sekolah adalah untuk melahirkan manusia yang bukan sahaja bijak tetapi juga bermoral.
3. Kurikulum pembelajaran menekankan pengayaan pengalaman melalui penyelesaian masalah. Penyelesaian masalah merupakan proses bagi menggalakkan pertumbuhan pemikiran rasional. Kurikulum juga berpusatkan pengalaman apabila murid-murid digalakkan turut serta dalam pelbagai aktiviti, atas semangat kerjasama.	3. Kurikulum berfokus kepada pembentukan pelajar yang bijak dan bertamadun. Pelajaran yang penting ialah dalam bidang kemasyarakatan. Pelajaran sains, matematik dan vokasional yang dipentingkan memandangkan ianya tentang kehidupan praktikal, iaitu teknologi dan pekerjaan.
4. Pengajaran-pembelajaran berfokus kepada aktiviti penyelesaian masalah apabila guru berperanan sebagai penasihat dan pemandu dalam kegiatan pembelajaran. Guru tidak digalakkan campur tangan atau mengenakan nilai-nilai pegangannya kepada murid.	4. Pengajaran-pembelajaran perlu sistematik dan menuruti prinsip psikologi. Pengalaman konkrit adalah perlu bagi kefahaman dan penghayatan. Guru mempunyai autoriti menetapkan turutan dan skop pembelajaran untuk pelajar.
5. Sekolah merupakan satu unit dalam masyarakat. Oleh itu pembelajaran di sekolah perlu memainkan peranan aktif dalam pembangunan masyarakat. Begitu juga institusi pendidikan yang lain perlu bermatlamatkan pembangunan sumber tenaga manusia untuk kemajuan masyarakat.	5. Sekolah tidak seharusnya bertindak sebagai agen untuk mewariskan ilmu pengetahuan dan tradisi masyarakat. Pelajar dididik untuk menganut nilai-nilai dan kepercayaan masyarakat, iaitu pendidikan yang bersifat konservatif.

Jadual 3.3 Aliran falsafah pendidikan^{1,2}

Aspek	Aliran Falsafah Pendidikan			
Idealisme	Realisme	Perennialisme	Progresivisme	Eksistensialisme
Kurikulum	Pembinaan mental dan akal untuk mengenal hakikat kebenaran. Pembelajaran sains dan matematik diberi keutamaan.	Pendidikan untuk mengenal alam nyata. Pembelajaran sains dan matematik diberi keutamaan.	Pelajaran tentang pengalaman dan sistem sosial atau sains ke- masyarakatan diberi perhatian.	Pelajaran mengikut pilihan individu, meliputi seni, etika, moral dan agama
Kaedah pengajaran-pembelajaran	Pengajaran yang berfokus kepada latihan berfikir seperti perbingcangan, soal jawab dan syarahan.	Pengajaran yang terarah kepada penguasaan maklumat asas, seperti latih tubi, menghafaz dan tunjuk cara.	Pengajaran untuk mendisiplinkan akal dan rohaniah seperti hafalan dan latihan amalan.	Pengajaran secara soal jawab untuk membina kemahiran berhujah dan sedar sendiri. Membangkitkan kesedaran diri untuk memegang tanggungjawab.
Pembinaan Pekerti	Membaca kehidupan tokoh-tokoh penting.	Amalan dan latihan tentang peraturan bertingkah laku.	Menyertai projek kesenian.	Membina koleksi hasil kerja persendirian.
Cita Rasa Estetika	Mengkaji koleksi kerja-kerja tokoh-tokoh ternama.	Mengkaji kepelbagaian corak pada benda-benda dalam alam semula jadi.	Melihat keindahan pada sudut pemikiran atau taakulan.	

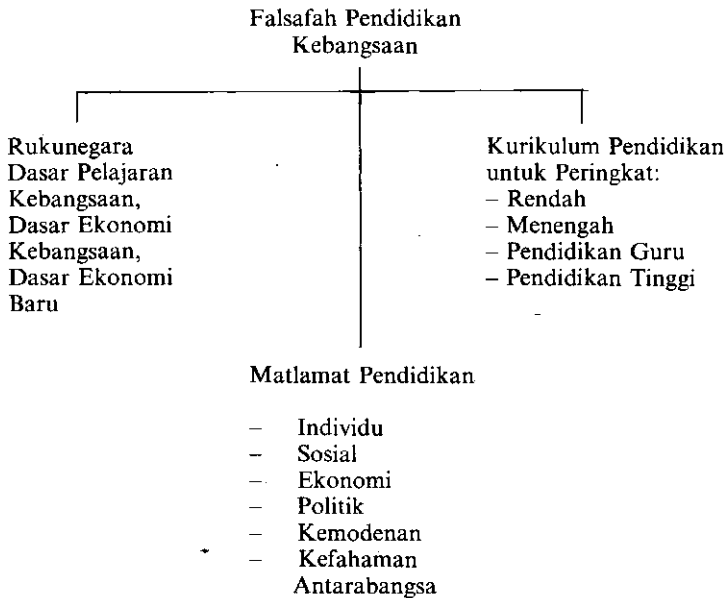
product) yang berupa rumusan pemikiran yang terbina daripada analisis rasional dan logis mengenai perkara dan fenomena, sama ada fakta atau bukan fakta.

Terdapat beberapa falsafah utama bagi pendidikan antaranya ialah idealisme, realisme, perenialisme, progresivisme dan eksistensialisme. Falsafah-falsafah ini mempunyai pendapat yang berbeza-beza tentang trend dan usaha dalam pendidikan. Jadual 3.3 meringkaskan perbezaan pendapat di antara falsafah-falsafah berkenaan.

3.3 FALSAFAH PENDIDIKAN MALAYSIA

Falsafah pendidikan negara ini tidak pernah dinyatakan secara eksplisit dan formal. Walau bagaimanapun, kewujudan falsafah yang tersirat itu dapat dirasakan sungguhpun tidak mudah ditanggap secara objektif. Ia wujud kerana sistem pendidikan itu wujud tetapi rupa bentuk kewujudannya selama ini tidak pernah disintesiskan bagi mendapatkan gambaran yang bersepadu dan bagi memahami aliran gagasan pemikiran yang menyusurgalurkan perkembangan sistem pendidikan. Telah dikatakan bahawa falsafah itu *bunga bagi sebuah pokok* dan oleh itu kewujudan bunga adalah terkemudian daripada kewujudan pokok. Namun demikian, bunga yang bercorak itu memberikan identiti kepada pokok dan seterusnya

Rajah 3.3 Falsafah pendidikan kebangsaan (premis idea)

nya bunga itu merupakan titik tolak bagi penampilan benih baru. Falsafah ialah sintesis rumusan mengenai kesemua pengalaman manusia (sum total of human experience).

Apakah aliran falsafah pendidikan bagi negara ini? Adakah ia idealisme, realisme, perenialisme, progresivisme atau eksistensialisme? Untuk mendapatkan gambaran rupa bentuk falsafah, maka adalah perlu bagi kita mengenal pasti premis-premis idea yang menggagaskan falsafah pendidikan. Rajah 3.3 menggambarkan premis-premis idea berkenaan, iaitu meliputi premis kurikulum, matlamat ideologi negara dan dasar-dasar negara.

Rukunegara

Rukunegara yang digubal urutan daripada peristiwa 13 Mei 1969 merupakan ideologi dan pancasila kewarganegaraan yang memberi pedoman norma hidup masyarakat dan bangsa Malaysia. Ia menggariskan ikrar yang perlu dihayati oleh setiap warganegara Malaysia. Ia mempunyai 'vision' untuk membina masyarakat yang bersatu padu, harmonis, aman damai, progresif serta cintakan tanah air.

Rukunegara menggariskan norma dan etika budaya hidup, daya usaha dan cara pemikiran yang perlu diterapkan ke dalam sanubari setiap orang rakyat yang mengaku cintakan negara Malaysia. Selain daripada itu dan yang lebih pentingnya, Rukunegara boleh dianggap sebagai falsafah hidup masyarakat negara ini.

Cita-cita utama yang terkandung di dalam Rukunegara ialah:

- * mencapai perpaduan yang lebih erat di kalangan seluruh masyarakatnya;
- * memelihara satu cara hidup demokratik;
- * mencipta satu masyarakat yang adil di mana kemakmuran negara akan dapat dinikmati secara adil dan saksama;
- * menjamin satu cara yang liberal terhadap tradisi-tradisi kebudayaan yang kaya dan berbagai corak;
- * membina satu masyarakat progresif yang akan menggunakan sains dan teknologi moden;

Cita-cita ini menggalurkan cara hidup (way of life) individu dalam masyarakat; meliputi aspek semangat (spiritual), aspek politik, aspek sosial, aspek ekonomi dan aspek pembangunan berdasarkan penggunaan sains dan teknologi. Cita-cita pembentukan masyarakat Malaysia seperti yang dinyatakan adalah berlandaskan kepada lima norma dan etika terus iaitu:

- * Kepercayaan kepada Tuhan
- * Kesetiaan kepada Raja dan Negara
- * Keluhuran Perlembagaan
- * Kedaulatan Undang-undang
- * Kesopanan dan Kesusilaan

Kepastian pemegangan atau kepatuhan mendukung cita-cita dan etika budaya hidup yang diinginkan itu hanya boleh dicapai dengan berkesan jika ada penghayatan rohaniah dan kesedaran serta semangat yang sentiasa dipertingkatkan dari masa ke semasa. Peningkatan semangat dan kesedaran itu berlaku bukan hanya dengan cara amalan yang kerap tetapi unsur-unsurnya dijalinkan bersama-sama dengan kurikulum pendidikan. Pemahaman dan penghayatan cita-cita murni Rukunegara merupakan aspek kurikulum tersirat (hidden curriculum) yang 'trascendental' dan yang paling utama. Adalah menjadi tanggungjawab pendidik dan ibu bapa untuk sentiasa sedar dan peka tentang cita-cita dan prinsip

Rukunegara, agar pembentukan masyarakat seperti yang dihasratkan benar-benar dapat dicapai.

Dasar Pendidikan Kebangsaan

Dasar merupakan mekanisme yang berusaha melaksanakan aktiviti-aktiviti bagi memanifestasikan matlamat-matlamat sebagai satu kenyataan. Dasar-dasar pendidikan merupakan gagasan segala usaha dalam bidang pendidikan yang terarah kepada pencapaian matlamat pendidikan. Dasar pendidikan menampilkan cara dan kaedah penggunaan sumber-sumber atau infrastruktur patut digemblengkan dalam sistem pendidikan.

Dasar-dasar utama dalam sistem pendidikan kebangsaan yang disedari dan diamalkan ialah:

1. Dasar pendidikan rendah percuma untuk semua kanak-kanak warganegara Malaysia. Dasar ini adalah untuk membasmi buta huruf dengan membuka peluang seluas-luasnya agar faktor kemiskinan tidak menjadi penghalang yang menurunkan mutu dan prestasi pelajar dalam pelajaran. Dasar ini juga secara langsung mengetepikan fenomena pendidikan yang bersifat elitis di mana pendidikan menguntungkan golongan yang beruntung.
2. Dasar kenaikan darjah secara automatik dari Tahun/Darjah satu hingga Tingkatan Tiga, iaitu bagi tempoh sembilan tahun pendidikan sejagat. Dasar ini bertujuan untuk mengurangkan fenomena keciciran dan pembaziran dalam pendidikan.
3. Dasar *jus soli* iaitu variasi kaum dan budaya diberi perhatian dan diambil kira dalam pendidikan, iaitu kedapatan tiga jenis sekolah rendah, dan pembelajaran bahasa ibunda.
4. Dasar demokrasi dalam pendidikan apabila penyertaan dan hak untuk mendapat dan menganjurkan pendidikan diberi perhatian sama rata. Dengan itu semua pelajar berhak untuk mendapatkan pendidikan dan berjaya dalam pendidikan, tanpa ada unsur diskriminasi dan sekatan. Di samping itu, pihak swasta dibenarkan menubuhkan institusi pendidikan mereka masing-masing bagi mengisi permintaan terhadap pendidikan latihan yang berbagai-bagai.
5. Dasar pemusatan sistem pentadbiran pendidikan yang bertujuan untuk menyeragamkan urusan pentadbiran dan lain-lain

urusan yang sehubungan agar organisasi dan perjalanan sistem pendidikan adalah tekal serta berjalan serentak.

6. Dasar kesatuan kurikulum apabila semua sekolah menggunakan kurikulum yang standard. Kurikulum itu termasuklah penggunaan bahasa pengantar, sukatan pelajaran, bahasa peperiksaan, buku teks dan lain-lain lagi.

Dasar-dasar yang dinyatakan merupakan dasar yang menyentuh aspek sosial dan mempunyai matlamat-matlamat sosial. Ini bertepatan dengan pendidikan sebagai satu perkhidmatan sosial dan pada waktu yang sama bertindak sebagai pelaburan sosial dan ekonomi. Dasar-dasar tersebut mempunyai relevan dengan sosialisasi politik apabila pendidikan menjadi agen untuk mewariskan budaya hidup masyarakat bersatu padu dan untuk mengekalkan keharmonian masyarakat. Dasar-dasar tersebut boleh dikatakan mempunyai bibit unsur falsafah progresivisme, iaitu falsafah yang menekankan bahawa pendidikan bagi memenuhi kehendak masyarakat progresif yang berpandukan norma-norma kehidupan harmonis. Untuk itu perluasan pemberian infrastruktur dan pengurangan sifat pendidikan yang elitis dan diskriminatif mendapat perhatian dalam mencapai pembentukan masyarakat sejahtera.

Dasar Ekonomi Baru

Dasar Ekonomi Baru telah digubal bersama-sama Rukunegara akibat dari tragedi 13 Mei 1969. Dasar Ekonomi Baru (DEB) adalah dasar ekonomi yang mempunyai gagasan pemikiran sosialisme di mana ekuiti ekonomi menjadi matlamat utama dalam proses pembangunan negara. Ini berlandaskan hakikat bahawa terdapatnya ketidakimbangan penyertaan kaum dalam kegiatan ekonomi, Khususnya di antara bumiputera dengan bukan bumiputera. Ketidakimbangan ini dipercayai menjadi bibit polarisasi yang menghalang proses pembentukan masyarakat yang bersatu padu.

DEB mempunyai dua matlamat besar, iaitu untuk membasmi kemiskinan dan untuk menyusun semula masyarakat. Pembasmian kemiskinan dijalankan dengan memajukan wilayah luar bandar dan sektor pertanian agar sebilangan besar rakyat dapat menikmati taraf hidup yang lebih tinggi dan bermutu. Penyusunan semula masyarakat dijalankan dengan cara meningkatkan mobiliti sosioekonomi masyarakat bumiputera dengan cara pemberian kemudahan dan

kelonggaran dalam penyertaan bidang perdagangan dan perindustrian dan dengan cara pemberian bantuan dan perhatian yang lebih dalam penyertaan pendidikan bagi mengurangkan fenomena ketidakberuntungan.

Dasar-dasar pendidikan yang berkait dengan DEB menurut falsafah progresivisme dan perenialisme. Progresivisme kerana ia menekankan pencapaian keperluan masyarakat yang seimbang dan perenialisme kerana pembelajaran lebih mengutamakan pemerolehan pengetahuan dan kemahiran bagi meningkatkan keupayaan bersaing dalam realiti kehidupan yang serba mencabar. Pendidikan bukan sahaja telah menjadi agen sosialisasi tetapi juga telah menjadi agen untuk mengurangkan jurang status sosioekonomi di antara kaum, wilayah dan di antara golongan masyarakat elit dengan proletariat. Nilai *instrumental* ialah nilai yang berkait dengan pembangunan masyarakat sementara nilai *hakikinya* ialah kesejahteraan masyarakat. Dengan itu layanan yang lebih bagi golongan yang tidak beruntung merupakan 'prerequisite' untuk mencapai nilai hakiki yang dinyatakan.

Tujuan, Matlamat dan Objektif Pendidikan

Tujuan pendidikan di negara ini adalah untuk melahirkan individu manusia atau rakyat Malaysia yang terdidik dalam pelbagai segi agar mereka matang berfikir, berkemahiran untuk memikul tanggungjawab dan mempunyai komitmen untuk mendukung aspirasi negara agar hasrat pembangunan masyarakat pada segi fizik, *material* dan *spiritual* dapat dicapai sepenuhnya.

Berlandaskan tujuan tersebut, maka matlamat pendidikan negara bertumpu kepada beberapa aspek, iaitu aspek individu, sosial, ekonomi, politik, pemodenan dan kefahaman antarabangsa.¹³

Bagi aspek individu, pendidikan adalah untuk membentuk individu yang terdidik dari segi intelek, moral, estetika, emosi dan untuk menggalakkan perkembangan potensi pada tahap maksimum. Pendidikan adalah berpusatkan pada murid di mana pendidikan itu bukan bersifat indoktrinasi atau 'imposition' tetapi lebih menuruti prinsip perkembangan psikologi manusia. Bagi aspek sosial, pendidikan adalah untuk membina individu yang mempunyai celik akal (*insight*) dan kefahaman mengenai persekitaran alam, budaya hidup masyarakat dan peranan sebagai warganegara yang mempunyai

sikap dan komitmen positif. Bagi aspek ekonomi, pendidikan dan latihan adalah untuk membangunkan sumber tenaga manusia yang bijaksana bagi meningkatkan produktiviti sektor ekonomi negara. Bagi aspek politik, pendidikan adalah untuk membentuk warga-negara yang mempunyai kefahaman, kepekaan dan komitmen tentang dasar negara demokrasi dan ideologi dan idealisme kepimpinan negara. *Survival*, maruah dan kekuatan bangsa Malaysia adalah bersandar kepada kesedaran dan komitmen yang bersifat patriotik dan nasionalistik. Bagi aspek pemodenan, pendidikan adalah untuk mengubah nilai-nilai tradisional dan konservatif yang bersifat menghalang kemajuan fizik, material, *spiritual* dan pemikiran dalam usaha pembentukan masyarakat yang progresif dan integratif (bukannya westernised). Bagi aspek kefahaman antarabangsa, pendidikan adalah untuk membina semangat persaudaraan sesama umat manusia sejagat apabila dunia merupakan satu komuniti.

Objektif-objektif pendidikan di Malaysia dapat dilihat dengan jelas pada objektif-objektif kurikulum baru sekolah pada peringkat sekolah rendah dan menengah yang berpandukan kepada hasrat:

- i. untuk memastikan kenal huruf fungsional di kalangan rakyat.
- ii. untuk membolehkan kanak-kanak mendapat kemahiran-kemahiran intelektual dan psikomotor, dan mendedahkan kepada mereka etika kerja yang baik serta kepentingan prinsip pendidikan berterusan.
- iii. untuk membina sikap yang positif dalam bidang pekerjaan, menghormati dan menyayangi sesama manusia, dan komitmen untuk membangunkan taraf hidup diri dan komitmen untuk membina sebuah negara Malaysia yang progresif.
- iv. untuk menyebarkan budaya warisan kebanggaan negara serta kebebasan untuk memperkayakan budaya nasional.
- v. untuk memperolehi kod-kod tingkah laku, moral atau akhlak dan nilai-nilai murni yang sejajar dengan pembangunan masyarakat sejahtera dan hukum-hukum agama.¹⁴

Kurikulum Pendidikan

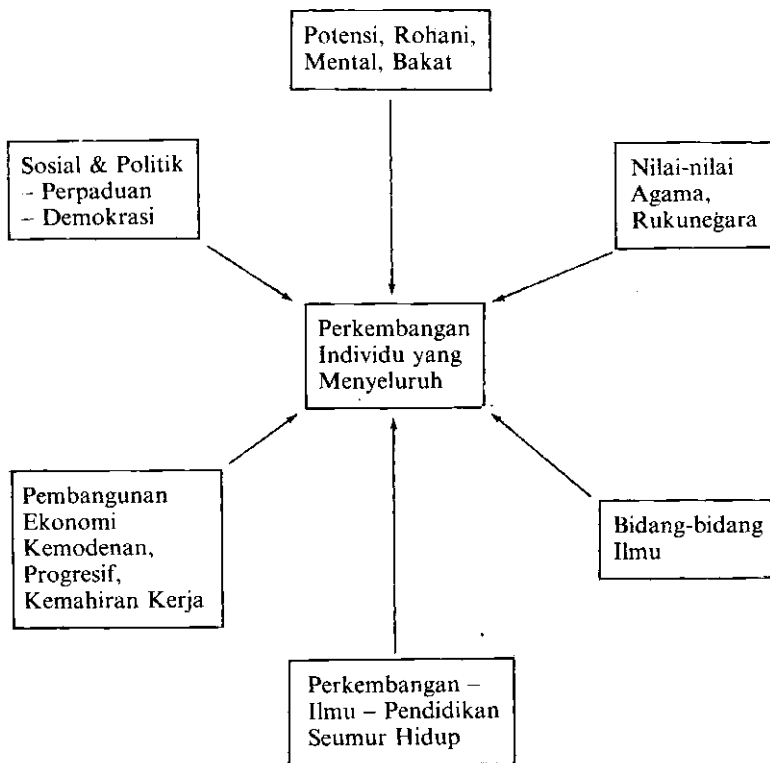
Kurikulum meliputi segala apa yang berlaku di dalam bilik darjah. Ia tentang pengajaran, pembelajaran, penilaian dan bahan-bahan. Walau bagaimanapun, keberkesanan pelaksanaan kurikulum sekolah terletak pada bahu guru dan cara gaya pengajarannya. Guru

bertanggungjawab menentukan sama ada falsafah dan matlamat pendidikan dicapai atau tidak. Oleh itu, kefahaman guru tentang falsafah, matlamat dan kaedah pelaksanaan kurikulum merupakan kriteria yang penting bagi melahirkan individu manusia yang dihasratkan. Jika falsafah pendidikan berteraskan idealisme dan berpusatkan pada murid tetapi kaedah pengajaran – pembelajaran bersifat autoritarian dan kaedah penilaian mengutamakan kredensialisme, maka falsafah dan ‘matlamat pendidikan tidak mungkin dicapai atau dituruti sepenuhnya’.

Matlamat kurikulum pendidikan secara umumnya adalah untuk membentuk pelajar yang mempunyai perkembangan yang menyeluruh, meliputi dimensi *instrumental* dan dimensi *intrinsik*. Dimensi instrumental mempersoalkan kerelevanan pendidikan dengan kehidupan individu sebagai ahli masyarakat. Dimensi ini meliputi aspek sosial, politik, ekonomi, pemodenan dan kefahaman antarabangsa. Dimensi intrinsik pula mempersoalkan kerelevanan pendidikan untuk pembangunan dan perkembangan pelajar sebagai manusia dan dimensi ini meliputi aspek jasmani, emosi, rohani, estetika dan etika kehidupan pelajar sebagai manusia yang berinteraksi dengan alam sekitar dan alam *spiritual*. Rajah 3.4 menunjukkan gambaran umum tentang premis idea dalam matlamat kurikulum pendidikan yang berpusatkan kepada perkembangan individu pelajar.

Secara spesifiknya, kurikulum pendidikan bagi peringkat rendah berfokus kepada penguasaan kemahiran 3M (Membaca, Menuulis dan Mengira) di samping pemupukan nilai-nilai etika dan estetik. Kurikulum pendidikan menengah pula bercorak umum dan liberal di mana murid-murid mengikuti pelajaran dalam komponen bahasa, komponen sains sosial, komponen sains dan komponen vokasional. Kurikulum pendidikan menengah tinggi atau prauniversiti pula bercorak liberal di mana *destreaming* yang bersifat terbuka bagi memenuhi keperluan bakat, minat dan keupayaan murid dalam mata pelajaran tertentu. Kurikulum pendidikan tinggi berfokus kepada penyediaan kemahiran kerja dan penguasaan bidang pengetahuan yang luas bagi para pelajar yang akan memasuki pasaran kerja dan penguasaan bidang pengetahuan yang luas bagi para pelajar yang akan memasuki pasaran kerja dalam sektor kerajaan atau swasta.

Setelah meneliti perbincangan dalam bab ini, dapatlah disimpulkan bahawa falsafah dan matlamat pendidikan negara mampu-

Rajah 3.4 Matlamat kurikulum pendidikan (model perkembangan individu)

nyai gabungan beberapa aliran pemikiran mengenai usaha dan kegiatan dalam bidang pendidikan. Falsafah pendidikan negara merangkumi falsafah aliran epistemologi, metafizik dan aksiologi yang juga secara langsung meliputi falsafah idealisme, realisme, perenialisme, progresivisme dan eksistensialisme. Dengan itu falsafah pendidikan negara ini tidak mengikuti secara nyata dan khusus kepada sesuatu aliran falsafah. Walau bagaimanapun, dari tradisinya pendidikan di negara boleh dikatakan lebih menuruti falsafah yang berpendapat bahawa pendidikan sebagai kuasa (perenialisme - essentialisme) dan pendidikan berdasarkan nilai-nilai hakiki atau intrinsik (idealisme). Ini adalah kerana dari segi tradisinya pendidikan-

an di negara ini masih berpusatkan kepada guru (teacher-centred) dan pembelajaran untuk peperiksaan. Justeru itu, pengajaran dan pembelajaran kurang memberi perhatian kepada konsep *educere* atau didikan khususnya bagi aspek emosi, rohani, moral dan estetika.

Beberapa Isu

Falsafah pendidikan adalah rumusan idea yang terhasil daripada analisis tentang segala usaha dan kegiatan dalam bidang dan sistem pendidikan. Ia bukannya menjadi tunjang yang menggariskan bagaimana atau cara mana usaha dan kegiatan bidang dan sistem patut dioperasikan tetapi merupakan bunga yang memberi gambaran yang menyeluruh tentang sifat dan corak pendidikan. Dengan itu, jika bunga itu tidak menarik dan menyakitkan mata memandang, maka sesuatu perlu dilakukan sama ada pada bunga atau pohon bunga atau gubahan bunga itu.

Falsafah bermakna cinta akan kebijaksanaan dan kebenaran. Oleh itu falsafah adalah pengetahuan yang terasas daripada realiti suasana dan usaha manusia serta ilmu fakta dari berbagai-bagai disiplin. Falsafah bukannya tentang 'apa yang sepatutnya benar' (what seems to be correct) tetapi tentang 'apa yang benar' (what is true). Falsafah pendidikan yang dirumus berdasarkan tanggapan tentang apa yang sepatutnya adalah falsafah yang tiada hakikatnya. Ia bukan lagi satu ilmu yang benar atau tentang kebenaran. Oleh yang demikian, penghayatan dan cinta kepada kebenaran tidak dapat diwujudkan kerana falsafah yang berasaskan tanggapan merupakan bayangan atau perkara di awang-awangan.

Fenomena ketiadaan penghayatan falsafah pendidikan pada guru-guru yang melaksanakan kurikulum di sekolah adalah disebabkan falsafah itu tidak berlandaskan hakikat atau kebenaran. Falsafah yang menggariskan apa yang sepatutnya lebih merupakan satu ideal atau ideologi dan bukannya falsafah.

Penganutan falsafah pendidikan tidak dapat dimungkinkan tanpa adanya penghayatan pada orang yang terlibat dalam pendidikan, daripada murid sehinggalah kepada ahli tadbir dalam organisasi pendidikan. Tanpa adanya penghayatan, maka pelaksanaan kurikulum tentunya tidak menuju kepada apa yang dihasratkan. Juga, tanpa adanya kefahaman tentang hasrat ideal dan rasional dan kaedah pelaksanaan menyebabkan tiadanya perubahan yang diharapkan.

Di manakah silapnya amalan dalam pendidikan yang menyimpang daripada ideal dalam kurikulum pendidikan? Di antara kesalahan itu ialah: (1) penekanan kepada aspek penguasaan akademik dan peperiksaan; (2) regimentasi dalam pembelajaran; dan (3) dedikasi guru.

Pembelajaran di sekolah amat membosankan tetapi murid-murid terpaksa ke sekolah semata-mata untuk lulus peperiksaan dan mendapatkan sijil yang baik. Selain daripada itu pembelajaran bukannya satu aktiviti yang berfaedah atau yang dapat merangsang murid-murid untuk datang sekolah untuk belajar. Justeru itu, pendidikan dianggap sebagai untuk peperiksaan dan orang yang terdidik semestinya mempunyai prestasi dalam peperiksaan yang baik. Konsepsi begini adalah sesuatu yang unik (peculiar) pada pemikiran guru dan murid sekolah, khususnya di negara ini. Konsepsi tersebut ditanamkan pada pemikiran kanak-kanak dari sejak mereka memasuki alam persekolahan lagi. Konsepsi tersebut juga telah mengakibatkan pembelajaran mata pelajaran moral, sivik, agama dan pendidikan seni sebagai tidak penting untuk dipelajari. Dengan itu, semangat belajar untuk peperiksaan telah menjadi dalang utama yang menggagalkan hasrat ideal kurikulum sekolah dan pendidikan untuk kehidupan fungsional.

Implikasi langsung penekanan kepada peperiksaan ialah regimentasi pembelajaran kandungan *subject-matter* oleh murid-murid di sekolah. Setiap hari murid-murid disuruh menyelesaikan masalah di dalam buku kerja atau buku aktiviti yang pelbagai jenis yang menguji kebolehan akademik murid-murid. Oleh itu, pembelajaran kurang dapat membentuk manusia yang bersifat kemanusiaan dan pembelajaran menjadi terkongkong dan terbatas.

Sikap positif dan dedikasi guru dalam melaksanakan kurikulum amat diperlukan. Sikap dan dedikasi guru sebagai seorang pendidik profesional dapat menjamin suasana pembelajaran yang lebih menarik, yang bukan sahaja berfokus kepada penguasaan akademik tetapi juga kepada aspek pembentukan kemanusiaan yang meliputi emosi, rohaniah, etika dan estetika pada diri murid.

RINGKASAN

- * Falsafah bermakna cinta pada kebenaran dan kearifan. Kearifan penting mencari kebenaran dan kebenaran itu ada yang eksplisit dan ada yang implisit. Kebenaran yang dicari adalah untuk

mengenal hakikat kewujudan manusia, alam, makhluk-makhluk lain dan keesaan Tuhan.

- * Terdapat tiga pendekatan falsafah iaitu pendekatan deskriptif, pendekatan normatif dan pendekatan analitik.
- * Konsep pendidikan amat sukar ditakrifkan memandangkan bidang pendidikan mencakupi banyak perkara seperti kategori pendidikan, peringkat pendidikan, jenis pendidikan, matlamat pendidikan, bidang pengajian, organisasi pendidikan dan fungsi pendidikan.
- * Dua hakikat mengenai segala usaha dalam pendidikan ialah pelajar dan pembelajaran. Sesiapa sahaja boleh menjadi pelajar dan pembelajaran boleh berlaku dalam berbagai-bagai suasana, tempat dan masa. Pembelajaran adalah melalui pancaindera atau deria dalam otak menjadi pusat pemprosesan maklumat-maklumat yang diterima. Pembelajaran berlaku apabila ada pertambahan pengetahuan dan pengalaman.
- * Terdapat dua jenis ilmu untuk dipelajari oleh manusia iaitu ilmu yang ditemui dan ilmu wahyu. Ilmu yang ditemui ialah ilmu yang sedia ada bersama kejadian alam dan makhluknya dan ilmu wahyu ialah ilmu yang diturunkan oleh Yang Maha Pencipta.
- * Pendidikan mempunyai dua pemahaman iaitu didikan (*educere*) dan latihan (*educare*). Didikan berfokus kepada pembangunan insan dalam semua segi sementara latihan berfokus kepada pembinaan kemahiran dan sosialisasi.
- * Sesuatu pengajaran (*teaching*) tidak menjamin pembelajaran seratus peratus. Ini adalah kerana proses pemindahan maklumat dan proses penerimaan maklumat dipengaruhi oleh pelbagai faktor.
- * Pengetahuan mengenai teori-teori psikologi adalah penting bagi memahami proses pembelajaran pada pelajar.
- * Falsafah pendidikan boleh dikategori kepada lima iaitu metafizik, epistemologi, aksiologi, estetika dan etika. Walau bagaimanapun estetika dan etika boleh dikategorikan di bawah aksiologi.
- * Falsafah pendidikan terbahagi kepada lima aliran iaitu idealisme, realisme, perenialisme, progresivisme dan eksistensialisme.
- * Falsafah pendidikan ialah rumusan idea tentang realiti dalam

bidang pendidikan, iaitu mencakupi segala dimensi, aspek dan fungsi pendidikan.

LATIHAN

Bahagian I

Padankan setiap kenyataan dengan sesuatu jawapan yang betul.

1. Kategori falsafah yang memberi tumpuan kepada teori-teori ilmu dan persoalan pembelajaran ... _____
2. Kategori falsafah yang memberi tumpuan kepada nilai-nilai perkara, objek dan kehidupan ... _____
3. Kategori falsafah yang memberi tumpuan kepada persoalan hakikat kewujudan alam dan makhluk ... _____
4. Falsafah pendidikan tentang alam fizik dan material atau kenyataan ... _____
5. Falsafah pendidikan yang menyatakan bahawa individu manusia adalah insan yang autonomi atau yang menentukan takdir hidupnya sendiri ... _____
6. Falsafah pendidikan yang berpendapat bahawa pendidikan sebagai agen sosialisasi dan pembudayaan ... _____
7. Falsafah pendidikan yang berpendapat bahawa pendidikan untuk membina akal bagi mengenal hakikat kewujudan manusia, alam dan Tuhan ... _____
8. Falsafah pendidikan yang menyatakan bahawa pendidikan yang teratur dan berdisiplin penting bagi membina akal dan pekerti manusia yang teratur ... _____

Pilih satu jawapan yang betul untuk setiap soalan berikut.

9. Pendidikan mempunyai nilai instrumental dan nilai intrinsik. Yang manakah daripada berikut merupakan nilai intrinsik bagi pendidikan?
 - A. Mencapai perpaduan nasional.
 - B. Membina insan yang seimbang.
 - C. Membasmi buta huruf.

- D. Membasmi kemiskinan.
 - E. Kemahiran sosialisasi.
10. Dasar pendidikan adalah mengenai prosedur amalan atau cara pelaksanaan usaha-usaha dalam sistem pendidikan. Yang manakah daripada berikut TIDAK menggagaskan Dasar Pendidikan Kebangsaan?
- A. Rancangan Buku Hijau
 - B. Akta Pelajaran 1961.
 - C. Laporan Razak 1956.
 - D. Dasar Ekonomi Baru.
 - E. Rukunegara.
11. Salah satu cabang falsafah ialah empirisisme atau instrumen-talisme. Apakah teras hujah bagi falsafah berkenaan?
- A. Kenyataan itu wujud pada akal mengenai kejadian.
 - B. Kenyataan itu wujud pada kejadian yang dapat dikesan oleh pancaindera dan diterima oleh logika akal.
 - C. Kebenaran ilmu terbukti sekiranya ia berpadanan dengan pengesahan oleh akal.
 - D. Kebenaran ilmu adalah relatif walaupun menggunakan kaedah saintifik.
 - E. Pengilmuan manusia adalah untuk kemandirian.
12. Pendidikan yang berdasarkan fahaman *educere* berbeza dari-pada fahaman *educare*. Ciri utama pendidikan sebagai *educere* ialah:
- A. Pendidikan untuk membina ahli masyarakat yang pandai memikul tanggungjawab mereka masing-masing.
 - B. Pendidikan untuk membentuk individu manusia yang ber-pengetahuan luas.
 - C. Pendidikan untuk membina kematangan dan kebijaksanaan akal dan individu yang seimbang.
 - D. Pendidikan untuk menyediakan individu dengan kemahiran hidup.
 - E. Pendidikan yang sistematik harus berlaku dengan cara pengajaran autoritatif.
13. Dari segi epistemologi, pendidikan ialah kuasa dan hasil. Jika pendidikan itu sebagai hasil, maka matlamat pendidikan ialah ...
- A. Pengilmuan manusia secara autoritatif.

- B. Pengilmuan manusia secara pembelajaran pelbagai disiplin ilmu.
 - D. Untuk membina kemahiran berfikir pada pelajar.
 - E. Untuk penyebaran ilmu yang ditemui.
14. Dari segi aksiologi, pendidikan yang menuruti nilai hakiki atau intrinsik mempunyai ciri-ciri pendidikan seperti:
- (i) Pembelajaran di sekolah adalah untuk melahirkan individu yang bijak, bermoral dan berestetika.
 - (ii) Pengajaran-pembelajaran menuruti prinsip-prinsip psikologi.
 - (iii) Sekolah bertindak sebagai agen pembudayaan dan bersifat konservatif.
 - (iv) Pembelajaran tidak memerlukan autoriti guru.
- A. (i), (ii) dan (iii).
 - B. (ii) dan (iii).
 - C. (iii) dan (iv).
 - D. (iv) sahaja.
 - E. Kesemua di atas.
15. Falsafah eksistensialisme ialah falsafah yang unik. Aliran falsafah pendidikan seperti ini mempunyai ciri-ciri seperti:
- (i) Pelajaran mengikut pilihan individu.
 - (ii) Pengajaran secara soal-jawab.
 - (iii) Pembelajaran untuk autonomi diri.
 - (iv) Pendidikan untuk memahami kenyataan dalam alam.
- A. (i), (ii) dan (iii).
 - B. (ii) dan (iii).
 - C. (iii) dan (iv).
 - D. (iv) sahaja.
 - E. Kesemua di atas.

Bahagian II

Jawab semua soalan.

1. Jelaskan konsep berikut. Berikan contoh yang sesuai untuk menguatkan penjelasan anda.
a. Ilmu	b. Fakta
c. Didikan	d. Latihan

- e. Empirikal f. Nilai
2. Berikan pembezaan di antara tiga kategori falsafah, iaitu di antara metafizik, epistemologi dan aksiologi.
3. Apakah pembelajaran? Huraikan lima jenis pembelajaran.
4. Teori Perkembangan Operasi Mental Piaget menyatakan bahawa ada tiga peringkat utama perkembangan kognitif manusia. Huraikan ketiga-tiga peringkat itu berserta dengan contoh-contoh yang sesuai.
5. Huraikan lima aliran falsafah pendidikan iaitu idealisme, realisme, perenialisme, progresivisme dan eksistensialisme.

NOTA

- 1 Al-Quran, Surah Al-Kahfi. Ayat 109.
- 2 Kleinig J. 1982. *Philosophical Issues in Education*. London: Croom Helm, hlm. 12.
- 3 *Ibid.*
- 4 *Ibid.*
- 5 Delecco, J.P. dan Crawford, W.R. 1974. *The Psychology of Learning and Instruction*. Englewood Cliffs: Prentice-Hall, hlm. 37-40.
- 6 Hallahan, J.F. dan Clark, L.H. 1983. *Foundations of Education*. New York: Macmillan Publishing, hlm. 88.
- 7 *Ibid.*
- 8 Hallahan, *op. cit.* hlm. 87.
- 9 *Ibid.*, hlm: 93.
- 10 *Ibid*, hlm. 119.
- 11 *Ibid*, hlm. 111-114.
- 12 *Ibid*, hlm. 121.
- 13 Kementerian Pelajaran Malaysia 1986. *Pendidikan di Malaysia*. Bahagian Perancangan dan Penyelidikan Pelajaran. Kuala Lumpur, hlm. 13-14.
- 14 *Ibid*, hlm. 14.

RUJUKAN

- Bowyer, C.H. 1970. *Philosophical Perspectives for Education*. Atlanta: Scott, Foresman & Co.
- Brubacher, J.S. 1962. *Modern Philosophies of Education*. New York: McGraw-Hill.
- Hassan Langgulang 1981. *Beberapa Tinjauan Dalam Pendidikan Islam*. Kuala Lumpur: Pustaka Antara.
- Peters, R.S. ed. 1973. *The Concept of Education*. London: Routledge & Kegan Paul.
- Wingo, G.M. 1974. *Philosophies of Education: An Introduction*. Massachusetts: D.C. Heath & Co.

BAB 4

SISTEM DAN ORGANISASI PENTADBIRAN PENDIDIKAN DI MALAYSIA

'Matlamat tertinggi sesuatu organisasi bukanlah mengadakan keadaan yang mempertingkatkan kecekapan pentadbiran tetapi mengadakan keadaan yang dapat mempertingkatkan kecekapan organisasi mencapai matlamat-matlamatnya.'

– Morphet, Johns & Reller

Bab ini akan membincangkan tentang sistem dan organisasi pentadbiran pendidikan formal di Malaysia. Secara lebih khusus lagi bab ini akan menyentuh struktur organisasi pentadbiran pendidikan dari peringkat sekolah sehingga peringkat pusat dan termasuk juga pentadbiran universiti dan maktab. Di antara objektif bab ini ialah:

- * Mengemukakan pengertian sistem, organisasi dan pentadbiran.
- * Membincangkan fungsi, proses dan komponen pentadbiran pendidikan.
- * Membincangkan secara ringkas bahawa pentadbiran organisasi formal adalah bersifat birokratik.
- * Membincangkan struktur organisasi pentadbiran pendidikan peringkat pusat, iaitu Kementerian Pendidikan.
- * Membincangkan struktur organisasi pentadbiran pendidikan peringkat negeri dan daerah.
- * Mengemukakan bahawa sekolah ialah satu sistem dan organisasi yang tersendiri.
- * Membincangkan sistem dan organisasi pentadbiran pendidikan peringkat maktab dan universiti.

- * Membincangkan isu kepimpinan dan keberkesanan organisasi pendidikan.

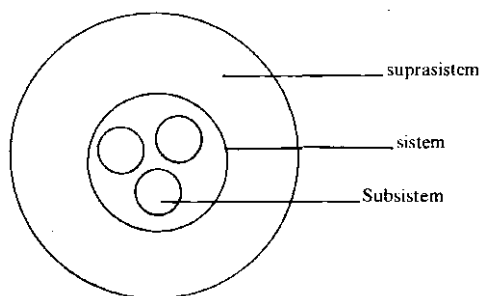
4.1 SISTEM, ORGANISASI DAN PENTADBIRAN PENDIDIKAN

Sistem

Sistem ialah apa sahaja yang terbina daripada rangkaian komponen-komponen atau unit-unit dan ia mempunyai sesuatu tugas, fungsi atau matlamat. Apa sahaja, dari yang kecil seperti semut sehingga yang besar seperti alam semesta adalah sistem, asalkan ianya terbina daripada komponen-komponen atau unit-unit. Kadangkala komponen atau unit itu adalah satu sistem yang tersendiri andainya ia terdiri daripada komponen-komponen atau unit-unit yang lebih kecil dan boleh pula menjalankan tugas dengan sendiri. Oleh itu, konsep sistem bersifat relatif, bergantung kepada konteks atau aspek perspektif yang ditinjau.

Bagi sesuatu sistem, komponen-komponen atau unit-unit yang membina sistem itu disebut subsistem. Sesuatu sistem boleh terbina, wujud dan menjalankan tugasnya hasil daripada rangkaian interaksi di antara subsistem-subsistem. Rangkaian interaksi subsistem-subsistem secara terselaras membolehkan sistem berfungsi bagi menjalankan sesuatu tugas di dalam persekitaran.² Sesuatu sistem dikira tertutup sekiranya ia tidak membenarkan pengaruh dari persekitaran mengganggu ataupun tidak menyumbangkan apa-apa kepada persekitarannya. Sesuatu sistem terbuka pula membenarkan pengaruh dari persekitaran ke dalam sistem serta memberikan sumbangan atau output kepada persekitaran. Persekitaran boleh dianggap sebagai suprasistem atau sistem yang lebih besar. Hubungan sistem, subsistem dan suprasistem boleh dijelaskan seperti Rajah 4.1.

Dari aspek sosial, institusi yang ditubuhkan oleh masyarakat adalah satu sistem sosial. Contoh institusi itu ialah sekolah, universiti, firma dan agensi-agensi kerajaan. Kesemua institusi atau sistem sosial ini mempunyai matlamat penubuhan dan terdiri daripada komponen-komponen mereka masing-masing. Contohnya sistem sekolah terdiri daripada komponen guru, murid, bangunan, infrastruktur, pengetua, kakitangan am dan Jemaah Pengelola. Oleh kerana sistem sosial diuruskan oleh manusia yang berinteraksi, yang

Rajah 4.1 Kedudukan sistem

mempengaruhi dan dipengaruhi, maka adalah satu sistem terbuka. Biasanya keterbukaan sesuatu sistem sosial dilihat pada darjah kebolehan sistem itu melakukan perubahan yang membawa kepada pencapaian matlamat dengan lebih berkesan dan cekap.

Organisasi

Lazimnya organisasi merujuk kepada sistem sosial. Lebih khusus lagi organisasi merujuk kepada struktur penyusunan komponen-komponen atau unit-unit di dalam sistem. Keteraturan atau kekemasan struktur penyusunan komponen-komponen menentukan sama ada organisasi itu berbentuk *formal* atau *bukan formal*. Contohnya sistem sekolah adalah organisasi formal sementara sesuatu jawatankuasa sementara adalah organisasi bukan formal.

Organisasi formal berbeza daripada organisasi bukan formal pada beberapa segi, antaranya ialah:

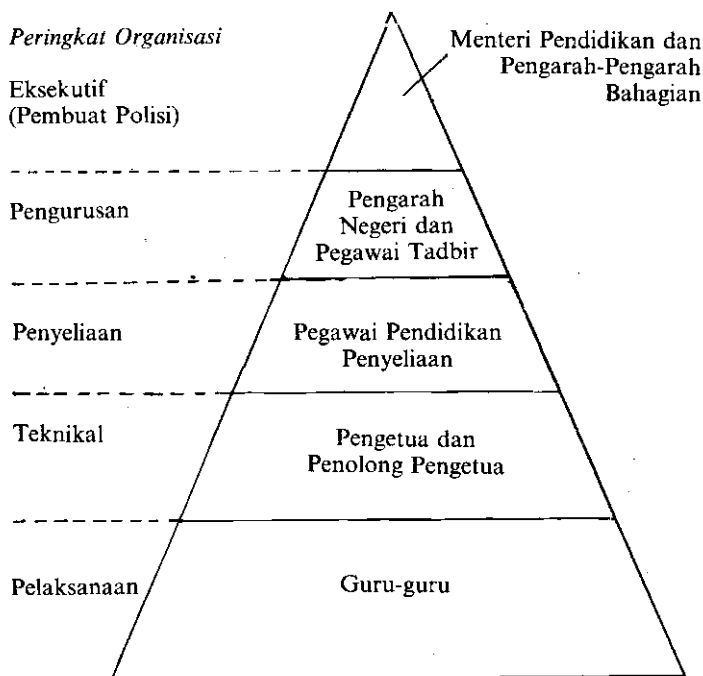
1. Organisasi formal mempunyai jangka hidup yang lebih lama daripada organisasi bukan formal. Organisasi formal mempunyai operasi bersifat berterusan dan kadangkala kekal sungguhpun ahli-ahli organisasi berpindah atau meletakkan jawatan. Organisasi bukan formal pula terubur selepas organisasi itu selesai menjalankan tugasnya.
2. Organisasi formal mempunyai struktur susunan komponen-komponen yang lebih rumit dan tersusun daripada organisasi bukan formal.
3. Organisasi formal memerlukan input sumber fizikal dan modal

yang lebih besar bagi operasinya berbanding dengan organisasi bukan formal.

Bagi sesuatu sistem sosial, tenaga manusia menjadi nadi penggerak komponen-komponen. Dengan itu organisasi sosial yang formal merujuk kepada kaedah dan strategi tenaga manusia menggerakkan sumber-sumber yang diadakan pada komponen-komponen di dalam sistem bagi mencapai matlamat.

Bagi sistem pendidikan negara ini, struktur organisasinya boleh digambarkan seperti pada Rajah 4.2. Organisasinya terbahagi kepada lima peringkat, iaitu: pusat, negeri, daerah, sekolah dan darjah. Secara amnya pula peringkat-peringkat itu boleh dikelaskan sebagai peringkat eksekutif (pusat); peringkat pengurusan (negeri); peringkat penyeliaan (daerah); peringkat teknikal (sekolah); dan peringkat pelaksanaan (darjah).

Di samping menunjukkan peringkat-peringkat organisasi,

Rajah 4.2 Piramid organisasi pentadbiran pendidikan di Malaysia

Rajah 4.2 juga menjelaskan aliran autoriti dan delegasi tanggungjawab daripada puncak piramid kepada bahagian-bahagian di bawah piramid. Keluasan bahagian-bahagian piramid menunjukkan bilangan tenaga manusia yang terlibat pada bahagian-bahagian berkenaan.

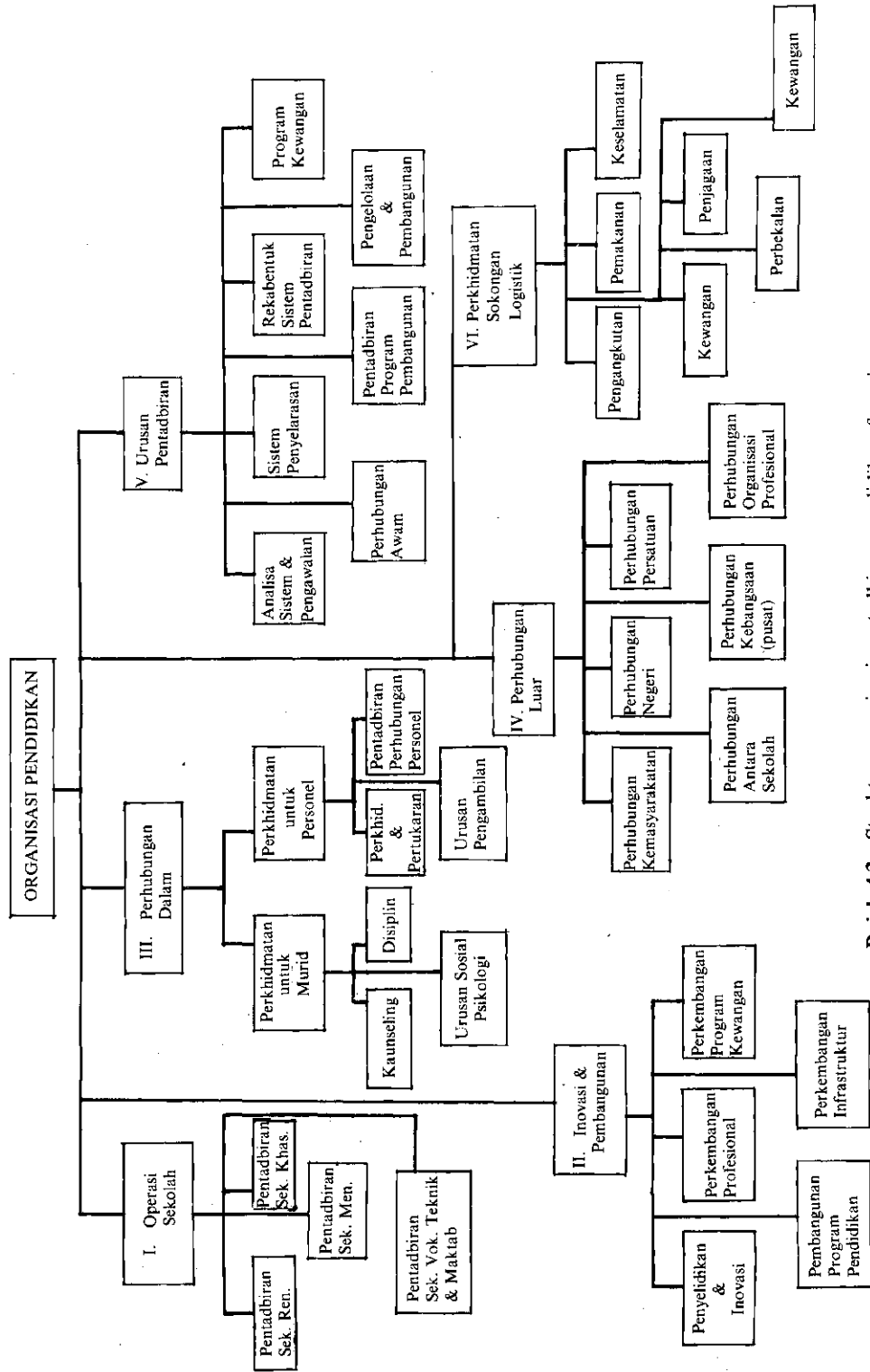
Sesuatu sistem atau organisasi yang formal mempunyai beberapa keperluan asas untuk membolehkannya berfungsi. Keperluan-keperluan asas itu ialah: pemimpin, agihan tugas dan peranan, prosedur penentuan matlamat atau dasar dan prosedur pelaksanaan.

Pemimpin bagi seluruh sistem pendidikan di Malaysia ialah Menteri Pendidikan sementara pemimpin bagi Bahagian dan Negeri ialah Pengarah dan pemimpin bagi sekolah ialah Pengetua atau Guru Besar. Tugas utama pemimpin ialah untuk merancang matlamat, dasar, perolehan sumber-sumber, strategi pengurusan sumber-sumber, strategi pelaksanaan dan membuat keputusan. Pemimpin bagi semua organisasi kerajaan dipilih secara lantikan rasmi, biasanya mengikut senioriti dari segi kelayakan dan lama berkhidmat.

Pemimpin sesebuah organisasi formal menetapkan tugas ahli-ahli dalam organisasi dan fungsi bagi setiap komponen atau unit. Agihan tugas dan autoriti secara jelas atau eksplisit dapat mengelakkan pembaziran sumber-sumber disebabkan oleh pertindihan kerja dan juga mengelakkan konflik autoriti dan tugas. Sesebuah sistem yang besar seperti Kementerian Pendidikan mempunyai struktur organisasi yang kompleks apabila sesuatu komponen struktur organisasi yang tersendiri dan berangkai-rangkai. Dengan demikian pembahagian tugas berserta penetapan peranan, fungsi dan peraturan-peraturan adalah perlu agar semua ahli-ahli organisasi tahu memahami tanggungjawab mereka masing-masing.

Rajah 4.3 menunjukkan satu contoh struktur organisasi pentadbiran fungsian bagi sistem pendidikan. Organisasi itu mempunyai enam komponen utama iaitu: Operasi Sekolah; Inovasi dan Pembangunan; Perhubungan Dalam; Perhubungan Luar; Urusan Pentadbiran dan Perkhidmatan Sokongan Logistik.

Sesuatu sistem sosial atau organisasi mempunyai matlamat dan objektif penubuhannya. Matlamat dan objektif organisasi dirumuskan oleh eksekutif yang mentadbir perjalanan organisasi. Eksekutif bertanggungjawab terhadap soal pencapaian matlamat yang meliputi aspek produktiviti, keberkesanan dan kecekapan. Secara langsung eksekutif merumuskan prosedur-prosedur pelaksanaan dan strategi-

Rajah 4.3 Struktur organisasi pentadbiran pendidikan fungsian

strategi penggunaan sumber-sumber bagi memastikan pencapaian matlamat dan output dengan cekap dan berkesan.

Pentadbiran

Pentadbiran adalah satu unsur penting bagi menjamin kelicinan perjalanan komponen-komponen dalam sistem atau organisasi. Lebih khusus lagi, pentadbiran adalah untuk menggerakkan segala sumber; meliputi sumber manusia, modal dan infrastruktur, secara terselaras dan tersusun bagi mencapai matlamat atau output. Pentadbiran diperlukan untuk mewujudkan kesejahteraan dan keharmonian mekanisme sosial; untuk memandu organisasi mengharungi masalah; dan untuk memberikan kekuatan kepada organisasi menghadapi cabaran-cabaran baru.³

Jika pentadbiran dianggap sebagai proses membuat keputusan, maka:

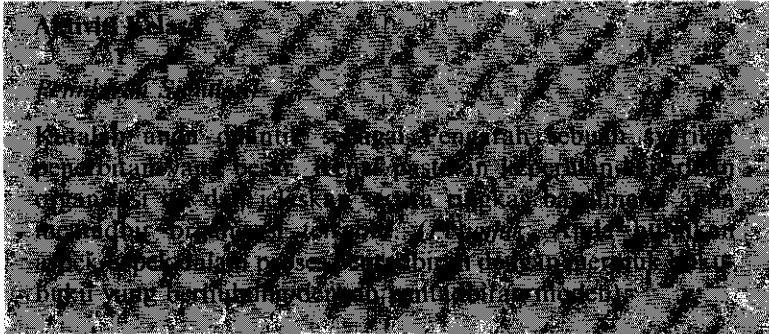
1. Pentadbiran ialah satu tingkah laku am yang boleh dijumpai dalam semua organisasi manusia.
2. Pentadbiran ialah proses mengarah dan mengawal penghidupan dalam organisasi sosial.
3. Fungsi khusus pentadbiran ialah untuk mengembangkan dan mengubahsuai proses membuat keputusan dengan berkesan dan sebaik mungkin.⁴

Drucker (1954) menyatakan bahawa pentadbiran organisasi ialah 'cara untuk matlamat' (a means to an end), iaitu pentadbiran merupakan mekanisme pengaturcaraan sumber-sumber untuk mencapai matlamat.⁵ Secara amnya, fungsi pentadbiran adalah seperti berikut:

1. Ia penting untuk menetapkan dan melaksanakan dasar-dasar.
2. Ia menentukan jenis output, arah yang perlu diikuti dan keutamaan yang perlu diberi perhatian.
3. Ia menentukan pemilihan strategi pelaksanaan.
4. Ia menentukan iklim organisasi dan hubungan antara manusia.
5. Ia membantu perolehan dan penggunaan sumber-sumber dengan cara berkesan.

6. Ia membuat penilaian tentang kualiti dan kuantiti hasil.
7. Ia mempengaruhi imej dan prestij sesuatu organisasi.⁶

Proses pentadbiran meliputi aspek perancangan (planning), penyelenggaraan (organizing), membuat keputusan (decision making), pengurusan kewangan (budgeting) dan penilaian (marketing).

4.2 ORGANISASI PENTADBIRAN PENDIDIKAN PERINGKAT PUSAT

Pendidikan merupakan sektor perkhidmatan sosial yang terbesar di Malaysia. Ini digambarkan pada peruntukan kewangan bagi Kementerian Pendidikan sebanyak 74 peratus daripada keseluruhan peruntukan untuk perkhidmatan sosial, iaitu RM1 166 juta daripada jumlah RM1 577 juta bagi tahun 1988.⁷ Kementerian Pendidikan merupakan sebuah organisasi yang terbesar berbanding dengan lain-lain kementerian dalam kerajaan. Sehubungan dengan itu, maka sudah sewajarnya struktur organisasi Kementerian Pendidikan adalah kompleks dan besar bagi mengendalikan segala urusan yang bersabit dengan pendidikan formal di negara ini.

Rajah 4.4 menunjukkan struktur organisasi Kementerian Pendidikan. Terdapat 20 bahagian kesemuanya di mana 12 bahagian dalam kategori *ikhtisas* dan 8 bahagian dalam kategori *pentadbiran*.

Bahagian-bahagian ikhtisas dan pentadbiran adalah seperti Jadual 7.1 berikut:

Jadual 4.1 Bahagian ikhtisas dan pentadbiran

Ikhtisas	Pentadbiran
1. Bahagian Perancangan dan Penyelidikan Pelajaran.	1. Bahagian Perjawatan dan Perkhidmatan.
2. Bahagian Sekolah-sekolah.	2. Bahagian Pentadbiran.
3. Bahagian Pendidikan Guru.	3. Bahagian Kewangan dan Akaun.
4. Pusat Perkembangan Kurikulum.	4. Bahagian Pembangunan dan Bekalan.
5. Lembaga Peperiksaan.	5. Bahagian Pelajaran Tinggi.
6. Jemaah Nazir Sekolah Persekutuan.	6. Bahagian Hal-ehwal Luar Negeri.
7. Bahagian Pelajaran Teknik dan Vokasional.	7. Bahagian Biasiswa dan Latihan.
8. Bahagian Perkhidmatan Sebaran Pendidikan.	8. Bahagian Perkhidmatan Komputer.
9. Bahagian Pendidikan Agama Islam.	
10. Bahagian Pendaftaran Sekolah dan Guru.	
11. Biro Buku Teks.	
12. Institut Pengurusan Pendidikan Negara.	

Sistem pendidikan negara ini ialah sistem pusat. Struktur pentadbirannya terbahagi kepada tiga peringkat iaitu peringkat persekutuan (pusat), peringkat negeri dan peringkat sekolah. Di samping itu terdapat sedikit perbezaan dalam struktur pentadbiran di negeri-negeri Sabah, Sarawak dan beberapa buah negeri di Semenanjung Malaysia apabila terdapat jentera pentadbiran di peringkat daerah yang menjadi perantaraan di antara peringkat negeri dan peringkat sekolah.

Di peringkat pusat, Kementerian Pendidikan bertanggungjawab membuat keputusan dan melaksanakan segala perkara dasar serta bertanggungjawab mentadbir seluruh sistem pendidikan. Pentadbirannya dijalankan bersama oleh pegawai-pegawai ikhtisas dan pegawai-pegawai tadbir di bawah arahan Menteri Pendidikan yang bertanggungjawab membuat segala keputusan tentang semua perkara dasar. Ketua Setiausaha Kementerian Pendidikan selaku

Ketua Pentadbir, bertanggungjawab penuh kepada Menteri Pendidikan dalam segala operasi Kementerian Pendidikan. Ketua Pengarah Pendidikan mengetuai dan bertanggungjawab penuh dalam bidang ikhtisas. Ketua Setiausaha Kementerian dan Ketua Pengarah Pendidikan, kedua-duanya menjadi sumber rundingan Menteri Pendidikan mengenai keseluruhan dasar pendidikan dan pelaksanaannya. Ketua Setiausaha Kementerian dibantu oleh dua orang Timbalan Ketua Setiausaha Kementerian dan Ketua Pengarah Kementerian dibantu oleh dua orang Timbalan Ketua Pengarah Pendidikan. Pengarah Bahagian Perancangan dan Penyelidikan Pendidikan (BPPP), ialah Setiausaha Jawatankuasa Perancangan Pendidikan. Tugas jawatankuasa ialah membuat keputusan tentang perkara-perkara dasar.

Untuk menyelaraskan dan menentukan rangka bidang kurikulum, satu jawatankuasa yang diberi nama Jawatankuasa Pusat Kurikulum (JPK) telah ditubuhkan pada tahun 1967. Jawatankuasa ini juga bertanggungjawab membentuk dasar kurikulum dan menentukan dasar pelaksanaannya. Pengerusi Jawatankuasa ini ialah Ketua Pengarah Pendidikan dan anggota Jawatankuasa ini terdiri dari kedua-dua Timbalan Ketua Pengarah Pendidikan dan semua Ketua Bahagian yang berkenaan. Pusat Perkembangan Kurikulum (PPK) adalah urusetia kepada jawatankuasa ini.

Untuk mengawal hal-ehwal kewangan atau perbelanjaan, satu jawatankuasa yang diberi nama Jawatankuasa Kewangan (JK) telah ditubuhkan pada tahun 1975. Jawatankuasa ini dipengerusikan oleh Ketua Setiausaha Kementerian dan dianggotai oleh pegawai-pegawai terkanan Kementerian Pendidikan. Urusetia jawatankuasa ini ialah Bahagian Kewangan dan Akaun (BKA).

Untuk menentukan supaya proses perancangan dan pelaksanaan pembangunan fizikal Kementerian Pendidikan berjalan dengan lancar dan teratur, sebuah Jawatankuasa Pembangunan (JP) telah ditubuhkan pada bulan Januari, 1976. Jawatankuasa Pembangunan ini dipengerusikan oleh Ketua Setiausaha Kementerian dan dianggotai oleh pegawai-pegawai terkanan Kementerian Pendidikan serta Pengarah Jabatan Kerja Raya (Cawangan Pendidikan). Bahagian Pembangunan dan Bekalan (BPB) adalah urusetia kepada jawatankuasa ini. Peranan utama jawatankuasa ini ialah untuk menentukan supaya rancangan pembangunan dalam bidang pendidikan yang dijalankan adalah selaras dengan Akta Pelajaran, 1961, serta mengubahsuaikan apabila perlu supaya dapat mencapai tujuan

penting Kerajaan ke arah pembinaan perpaduan negara. Jawatankuasa ini juga bertanggungjawab menentukan strategi dan keutamaan pembangunan yang dijalankan oleh Kementerian Pendidikan untuk mencapai matlamat pendidikan selaras dengan kehendak-kehendak Dasar Ekonomi Baru (DEB).

Fungsi Beberapa Bahagian di Kementerian Pendidikan

Semua bahagian di Kementerian Pendidikan adalah penting. Walau bagaimanapun, hanya beberapa bahagian sahaja yang akan dibincangkan dalam subtopik ini.

Bahagian Perancangan dan Penyelidikan Pendidikan (BPPP)

Bahagian ini bertanggungjawab ke atas perancangan am, penyelidikan, penilaian dan penyelarasan perkara-perkara berhubung dengan dasar pelajaran dan pelaksanaannya. Ini termasuk perancangan makro yang lengkap, penyelidikan ke atas faktor-faktor yang mempengaruhi pelaksanaan dasar pelajaran, pengumpulan, pemprosesan dan penyebaran data pelajaran dan kewangan serta penyelarasan projek-projek pendidikan yang dibiayai oleh agensi-agensi asing.

BPPP, sebagai Urusetia kepada Jawatankuasa Perancangan Pendidikan (JPP), menyelaraskan perancangan dan penyelidikan pelajaran di Kementerian. BPPP juga memandu dan mengenal pasti isu-isu dan masalah-masalah tentang pendidikan untuk dianalisis dan mengesyorkan rancangan-rancangan dan strategi-strategi alternatif bagi mencapai objektif-objektif Dasar Pendidikan Kebangsaan selaras dengan Dasar Ekonomi Baru.

Struktur organisasi BPPP terbahagi kepada lima unit iaitu Unit Dasar, Unit Perancangan, Unit Penyelidikan, Unit Penilaian dan Unit Data Pelajaran.

Fungsi-fungsi Bahagian ini adalah seperti berikut:

- (a) Menggubal dan merancang program pembangunan pendidikan negara untuk jangka pendek, jangka sederhana dan jangka panjang.
- (b) Memastikan bahawa semua program pembangunan dimasukkan ke dalam rancangan pendidikan negara dan selaras dengan Dasar Pendidikan Kebangsaan.

- (c) Menyediakan dan menggubal rancangan-rancangan alternatif bagi pelaksanaan sesuatu program pendidikan.
- (d) Merancang dan menilai kesesuaian cadangan-cadangan projek.
- (e) Menyediakan analisis teknik perangkaan pendidikan yang berkaitan tentang kos kapital, kos perulang dan keperluan tenaga manusia serta menyediakan perkhidmatan khas untuk menjalankan projek-projek dengan berkesan.
- (f) Memandu, menyelaras dan menilai semua program pendidikan yang sedang berjalan.
- (g) Menjalankan penyelidikan dan penilaian ke atas faktor-faktor yang mempengaruhi pelaksanaan program pendidikan demi memudahkan perancangan dasar.
- (h) Menjadi pusat sumber data dan maklumat pendidikan.
- (i) Menyelaraskan input-input dari semua Bahagian dalam Kementerian Pelajaran tentang isu-isu pendidikan yang dibangkitkan semasa persidangan Parlimen.
- (j) Menjadi Urusetia kepada Jawatankuasa Perancangan Pendidikan, Jawatankuasa Pemandu, Jawatankuasa Kabinet Mengenai Pendidikan, Jawatankuasa Penasihat Penyelidikan Pendidikan, Persidangan Pengarah-pengarah Jabatan Pendidikan Negeri dan Jawatankuasa Penyelarasan Hal-hal Profesional.

Bahagian Sekolah-sekolah

Bahagian ini bertanggungjawab menyelaras, mengurus, melaksana dan mengawas program-program Dasar Pendidikan Kebangsaan yang dikendali oleh semua sekolah melalui Jabatan Pendidikan Negeri, Pejabat Pendidikan Bahagian (Sabah dan Sarawak), Pejabat Pendidikan Daerah dengan kerjasama Bahagian-bahagian di Kementerian Pendidikan dan agensi-agensi lain. Fungsi-fungsi Bahagian ini termasuk yang berikut:

- (a) Mengawal dan mengawas pengurusan sekolah-sekolah rendah, menengah dan asrama sekolah (kecuali Sekolah Menengah Teknik dan Vokasional).
- (b) Merancang, mengawal, mengawas, menilai dan mengendalikan pengurusan Sekolah-sekolah Berasrama Penuh dan Sekolah-sekolah Khas.
- (c) Mengawal, mengendalikan dan menyelaras penempatan dan per-

tukaran guru; pengambilan dan penempatan murid ke Sekolah Berasrama Penuh, Tingkatan VI, GCE 'A' Level dan pelajar khas serta penempatan murid dari sekolah swasta atau luar negeri; pertukaran aliran jurusan; pembukaan dan penutupan sekolah-sekolah atau kelas-kelas; kegiatan-kegiatan pendidikan anjuran dan kerjasama badan-badan awam, swasta, sukarela atau luar negeri, yang melibatkan murid-murid dan sekolah-sekolah.

- (d) Merancang, mengendali dan menilai program pelaksanaan kurikulum (seperti bahasa, sains dan matematik, kajian kemasyarakatan, kesihatan, pendidikan jasmani, muzik); ko-kurikulum, program-program khidmat bantu untuk sekolah-sekolah seperti perpustakaan, bimbingan dan kaunseling, pencegahan dadah, disiplin, kesihatan pelajar, amalan makanan dan pemakanan dan kursus-kursus dalam perkhidmatan yang berkaitan dengan program-program pelaksanaan tersebut serta bertindak ke atas masalah-masalah yang berkaitan dengan pelaksanaan dan pengurusan perkara-perkara pendidikan di peringkat negeri, daerah dan sekolah.
- (e) Mengurus Persidangan Pegawai-pegawai Pendidikan Daerah.
- (f) Menggubal dan mengeluarkan surat-surat siaran khas dan surat-surat Pekeliling Ikhtisas, Kementerian Pendidikan.
- (g) Merancang, mengelola, menyelaras dan menilai kegiatan-kegiatan sukan rekreasi, dan Majlis Sukan Sekolah-sekolah Malaysia (MSSM).
- (h) Mengelola dan menyelaras program-program perayaan negara yang melibatkan sekolah-sekolah.
- (i) Menjadi penasihat dan pakar rujuk tentang perkara-perkara yang berkaitan dengan program pelaksanaan kurikulum, ko-kurikulum dan khidmat bantu serta memberi pimpinan dan panduan profesional mengenai pelaksanaannya.

Bahagian Pendidikan Guru

Bahagian ini bertanggungjawab ke atas pendidikan guru praperkhidmatan di peringkat maktab dan memastikan bahawa pengeluaran guru memenuhi keperluan guru di sekolah-sekolah bantuan kerajaan di peringkat rendah dan menengah. Pendidikan guru untuk guru siswazah dikendalikan oleh universiti-universiti. Latihan dalam

perkhidmatan juga dijalankan untuk guru-guru terlatih demi meningkatkan mutu perguruan.

Fungsi-fungsi Bahagian ini termasuk yang berikut:

- (a) Menasihati dan mewakili Kementerian Pendidikan dalam semua perkara berhubung dengan pendidikan perguruan.
- (b) Menasihati dan membimbing semua maktab perguruan dalam pelaksanaan dasar Kementerian.
- (c) Mengurus dan melaksanakan pendidikan perguruan.
- (d) Merancang dan menyusun pendidikan perguruan asas dan kursus dalam perkhidmatan.
- (e) Mengendalikan pengambilan dan penempatan calon-calon guru pelatih.
- (f) Menyelaraskan semua aktiviti pentadbiran dan kewangan di maktab-maktab.
- (g) Mengurus hal-hal tentang kakitangan ikhtisas dan bukan ikhtisas di maktab-maktab.
- (h) Menjadi urusetia untuk kursus dalam perkhidmatan dalam Kementerian Pendidikan.
- (i) Menjadi urusetia untuk Badan Penasihat Pendidikan Guru-guru Malaysia (BPPGM).
- (j) Merancang dan menguruskan pembangunan fizikal serta pembekalan alat-alat kelengkapan maktab-maktab.

Pusat Perkembangan Kurikulum

Bahagian ini bertanggungjawab ke atas perkembangan keseluruhan kurikulum sekolah. Ia mengendalikan penyelidikan dan penilaian ke atas kurikulum sekolah untuk memastikan ianya sesuai dengan keperluan dan aspirasi negara. Selain daripada memperkembangkan kurikulum, bahagian ini juga mengeluarkan bahan-bahan bantuan kurikulum untuk mempertingkatkan proses pengajaran-pembelajaran. Untuk memastikan pelaksanaan kurikulum yang berkesan bagi mengendalikan kursus-kursus dalam perkhidmatan untuk guru-guru serta kakitangan penting dan pegawai-pegawai lain yang terlibat dalam pelaksanaan kurikulum.

Fungsi-fungsi Bahagian ini adalah seperti berikut:

- (a) Menentukan kehendak-kehendak dan cita-cita negara serta memadankannya ke dalam penentuan-penentuan kurikulum.

- (b) Menjalankan penyelidikan dan menyediakan rancangan kurikulum untuk perkembangan pelajaran yang saling berkaitan, teratur dan bermutu.
- (c) Menyedia dan menghasilkan bahan-bahan kurikulum seperti sukatan pelajaran mengajar, panduan guru, bahan pelajaran murid, alatan penilaian, bahan asas alat pandang-dengar dan alat-alat rekabentuk untuk pengajaran dan pembelajaran.
- (d) Mengelola kursus perintis pendidikan guru dalam perkhidmatan supaya dapat mengikuti perkembangan dan perubahan kurikulum.
- (e) Memberi pendedahan kepada pihak-pihak yang melaksanakan kurikulum dan terlibat dalam membawa perubahan.
- (f) Mengendalikan tinjauan dan penganalisan tentang aliran dan perkembangan penting yang berlaku di kebanyakan negara di dunia dalam bidang penentuan-penentuan kurikulum dan amalan mengajar.
- (g) Mengesan dan menilai percubaan dan pelaksanaan kurikulum di sekolah.
- (h) Menyebarkan maklumat tentang perubahan-perubahan dan amalan-amalan baru dalam kurikulum kepada guru-guru di sekolah dan lain-lain pihak di kalangan masyarakat.
- (i) Menjadi Urusetia kepada Jawatan-jawatankuasa peringkat Kementerian Pendidikan seperti:
 - Jawatankuasa Pusat Kurikulum,
 - Jawatankuasa Pelaksanaan Kurikulum,
 - Jawatankuasa Penasihat Bahasa,
 - Jawatankuasa Sains dan Matematik,
 - Jawatankuasa Induk KBSR,
 - Jawatankuasa Pelaksanaan KBSR,
 - Jawatankuasa Teknik KBSR, dan
 - Jawatankuasa Kecil Kurikulum Mengkaji Perakuan-perakuan Laporan Jawatankuasa Kabinet.

Biro Buku Teks

Bahagian ini menilai dan meluluskan buku-buku teks untuk kegunaan di sekolah rendah dan menengah. Adalah juga menjadi tanggungjawab Bahagian ini untuk memastikan bahawa semua

sekolah mematuhi peraturan-peraturan yang telah ditentukan tentang pembelian, jualan dan penggunaan buku-buku teks yang telah diluluskan. Ia juga melaksanakan Skim Pinjaman Buku Teks.

Fungsi-fungsi Bahagian ini termasuk yang berikut:

- (a) Menilai dan menaksir manuskrip bagi buku teks baru yang diperlukan apabila berlakunya perubahan sukatan pelajaran, pertukaran bahasa pengantar, perubahan kaedah mengajar dan sebagainya untuk semua mata pelajaran di sekolah rendah dan di Kelas Peralihan hingga ke Tingkatan Lima sekolah menengah.
- (b) Menaksir semua manuskrip untuk semua mata pelajaran di Tingkatan Enam.
- (c) Menaksir semua manuskrip untuk bahan bacaan Kurikulum Baru Sekolah Rendah (KBSR).
- (d) Menyediakan buku-buku dalam bahasa Malaysia yang cukup bagi kegunaan pelajaran vokasional dan teknik.
- (e) Mengeluarkan senarai buku-buku teks yang diperakukan dan mengedarkan senarai itu ke semua sekolah di Semenanjung Malaysia, Jabatan-jabatan Pendidikan Negeri termasuk Sabah dan Sarawak.
- (f) Menyemak semula semua buku teks yang digunakan di sekolah-sekolah untuk memastikan bahawa buku-buku teks ini masih boleh terus digunakan supaya tidak mengandungi fakta-fakta yang salah dan yang boleh menimbulkan kekeliruan, unsur-unsur yang bercanggah dengan Rukunegara dan sebagainya.
- (g) Membantu perkembangan buku teks dengan cara yang amat berkesan melalui rundingan, nasihat serta panduan kepada penulis-penulis dan penerbit-penerbit buku dan penaksir-penaksir luar.
- (h) Menyertai badan-badan yang menggubal, membina, membaharui sukatan pelajaran untuk menentukan bahawa penaksiran yang berkesan di dalam pengeluaran buku-buku teks dapat diadakan.
- (i) Menyelidik dan mengkaji kesan buku-buku teks dan penggunaannya dalam bilik darjah dalam usaha memperbaiki lagi buku-buku yang akan digunakan.
- (j) Mengawas kerja-kerja penerbitan artikel atau risalah yang ber-

bentuk profesional untuk keperluan Biro dan sekolah-sekolah.

- (k) Mengawas pengumpulan data dan perangkaan Biro.
- (l) Melaksanakan Skim Pinjaman Buku Teks bagi memastikan supaya murid-murid yang layak menerima bantuan dibekalkan dengan buku teks sebelum penggal persekolahan bermula setiap tahun.
- (m) Mengawal harga buku-buku teks yang digunakan di sekolah-sekolah.
- (n) Memelihara dan memperbaiki mutu fizikal bagi semua buku teks.
- (o) Mengemaskini dan mengawas semua peraturan tentang penggunaan, penilaian, penukaran dan penjualan buku-buku teks di semua sekolah. Selain daripada yang disebutkan di atas, menurut Laporan Jawatankuasa Kabinet Mengkaji Perlaksanaan Dasar Pelajaran, Biro ini juga dipertanggungjawabkan untuk mengendalikan segala urusan berhubung dengan pengeluaran buku-buku teks dalam bahasa Malaysia untuk kegunaan Tingkatan Enam, menjalankan penaksiran bagi semua buku manuskrip untuk semua mata pelajaran di Tingkatan Enam dan menyediakan buku-buku dalam bahasa Malaysia yang cukup bagi kegunaan pelajaran teknik dan vokasional.

Institut Pengurusan Pendidikan Negara

Institut ini menyediakan latihan dalam perkhidmatan tentang pengurusan dan pentadbiran untuk pegawai-pegawai profesional dan kakitangan sokongan dalam Kementerian Pendidikan.

Fungsi-fungsi Institut ini termasuk yang berikut:

- (a) Untuk mengendalikan penyelidikan dan kajian penilaian keperluan dalam pengurusan dan pentadbiran pendidikan.
- (b) Untuk mengendalikan kursus dalam perkhidmatan mengenai pentadbiran pendidikan serta perancangan dan pelaksanaan program bagi pegawai-pegawai profesional.
- (c) Untuk menyediakan kursus dalam perkhidmatan bagi kakitangan sokongan di peringkat Kementerian, negeri, maktab dan sekolah.

Bahagian Pentadbiran

Bahagian ini menyelaras pentadbiran am semua Bahagian dalam Kementerian untuk memastikan kecekapan.

Fungsi-fungsi Bahagian ini termasuk yang berikut:

- (a) Mendapatkan dan menyelia ruang pejabat dan lain-lain kemudahan bagi Bahagian-bahagian di Kementerian.
- (b) Bertanggungjawab terhadap pentadbiran surat-menyurat di semua Bahagian Kementerian.
- (c) Menyelaraskan penggunaan Sistem Kad Perakam Waktu bagi seluruh Kementerian Pendidikan.
- (d) Menyelaraskan dengan Kementerian-kementerian lain dan Bahagian-bahagian dalam Kementerian Pendidikan kegiatan-kegiatan berhubung dengan perayaan-perayaan rasmi dan lain-lain acara negara.
- (e) Menyelaraskan kempen pemasaran dan publisiti Skim Amanah Saham Nasional dalam Kementerian Pendidikan.
- (f) Bertanggungjawab mengenai perkara-perkara kebajikan bagi Kementerian Pendidikan.
- (g) Menyelaraskan pembekalan pakaian seragam bagi kakitangan rendah bahagian-bahagian dalam Kementerian.
- (h) Menyelaraskan kertas-kertas yang akan dibentangkan di mesyuarat-mesyuarat Jemaah Menteri, Majlis Raja-raja Menteri-Menteri Besar, Mesyuarat Perhubungan di antara Kerajaan Pusat dengan Kerajaan Negeri dan beberapa mesyuarat lain.
- (i) Menyelaraskan perkara-perkara keselamatan di Kementerian Pendidikan.
- (j) Menyelaraskan dan menguruskan pencalonan bintang-bintang kebesaran sempena dengan Hari Keputeraan D.Y.M.M. Yang di-Pertuan Agong, Sultan-sultan dan Ketua-ketua Negeri yang lain.
- (k) Memproses perlantikan yang ditentukan di bawah undang-undang yang memerlukan perkenan atau kelulusan Yang di-Pertuan Agong, Majlis Raja-raja, Menteri Pendidikan, Menteri-menteri Besar dan lain-lain kuasa pelantik.
- (l) Menjadi Urusetia mesyuarat Ketua-ketua Bahagian Menteri-

an Pendidikan dan Bahagian-bahagian di bawah Timbalan Ketua Setiausaha Kementerian II.

Bahagian Perjawatan dan Perkhidmatan

Bahagian ini bertanggungjawab mengurus hal-ehwal yang berkaitan dengan pentadbiran kakitangan (personnel) dan perjawatan bagi semua jenis perkhidmatan di bawah kawalan Kementerian Pendidikan.

Fungsi-fungsi Bahagian ini termasuk yang berikut:

- (a) Bertanggungjawab antara lain menyelaras dan memproses anggaran belanjawan, senarai perjawatan, mengemaskinikan skim-skim perkhidmatan, menguruskan hal-hal peperiksaan Jabatan bagi kakitangan, memproses permohonan mewujudkan jawatan tambahan, urusan menggredkan jawatan di sekolah-sekolah, pejabat-pejabat atau di Bahagian-bahagian Kementerian dan menyusun semula organisasi Jabatan-jabatan dan Bahagian-bahagian di Kementerian Pendidikan.
- (b) Bertanggungjawab mengenai perkara-perkara perkhidmatan bagi semua pegawai dan kakitangan di bawah Kementerian Pendidikan berhubung dengan perlantikan, pertukaran dan penempatan semula pegawai-pegawai, pengesahan dalam jawatan, pinjaman, kontrak atau pertukaran sementara atau tetap urusan pelbagai cuti tidak termasuk cuti belajar, perletakan jawatan, elaun-elaun dan segala kemudahan dalam perkhidmatan di samping mengurus juga perkara-perkara berhubung dengan perjawatan dan perkhidmatan dalam badan-badan berkanun yang ada kaitan dengan Kementerian Pendidikan.
- (c) Bertanggungjawab sebagai urusetia kepada Lembaga-lembaga Naik Pangkat dan Lembaga-lembaga Rayuan yang ditubuhkan di bawah peraturan-peraturan Lembaga Naik Pangkat P.A. (A)47 dan P.U.(A)89 di samping memproses butir-butir berhubung dengan pemangkuan dan tanggung kerja bagi pegawai-pegawai yang berkhidmat di bawah Kementerian Pendidikan.
- (d) Bertanggungjawab terhadap semua urusan yang melibatkan tuntutan-tuntutan dari Kesatuan Guru atau Bukan Guru berhubung dengan hal-hal gaji dan masalah-masalah yang berbangkit khususnya akibat daripada pelaksanaan Skim Gaji Aziz, Harun, Suffian dan gaji-gaji Jawatankuasa Kabinet.

Sistem Jawatankuasa

Dalam semua organisasi atau institusi terdapat tatacara membuat keputusan (decision-making), khususnya mengenai aspek-aspek: perancangan dan penggubalan dasar; kaedah dan strategi pentadbiran; kaedah dan strategi perolehan sumber-sumber; kaedah dan strategi pelaksanaan program-program yang dirancang; dan kaedah dan strategi komunikasi atau maklum balas. Kementerian Pendidikan, Jabatan Pendidikan Negeri, Pejabat Pendidikan Daerah dan sekolah tidak terkecuali daripada proses membuat keputusan. Memandangkan organisasi pendidikan Malaysia bertatatingkat, maka proses membuat keputusan pun turut bertatatingkat. Cuma apa yang berbeza pada setiap peringkat ialah darjah *kemuktamadan* keputusan yang dibuat serta bidang kuasa dan cakupan keputusan yang dibuat.

Oleh kerana organisasi pendidikan di Malaysia adalah besar, maka proses membuat keputusan adalah rumit serta melibatkan banyak komponen dalam organisasi. Oleh itu, perihal 'time-lag' dalam aliran maklumat dari peringkat superordinat kepada subordinat adalah perkara yang tidak dapat dielakkan. Perihal 'time-lag' dalam aliran maklumat dan proses membuat keputusan inilah yang digelar *red tape* dalam birokrasi. Walaupun perkara ini merupakan satu kelemahan birokrasi ini tidaklah bermakna pentadbiran birokratik tidak bagus. Corak pentadbiran birokratik terbukti sesuai kerana corak ini ditemui dalam kebanyakan organisasi formal kerajaan dalam mana-mana negara di dunia ini. Juga, corak pentadbiran birokratik sesuai kerana tidak lentur kepada masalah peribadi ahli-ahli, mempunyai ketetapan tugas dan fungsi yang jelas; dan dapat mengelakkan pembaziran sumber akibat duplikasi kerana dan pertindihan autoriti.

Tujuan utama pengenalan pentadbiran pendidikan cara berpusat dan birokratik ialah supaya terdapat keseragaman dalam pelaksanaan program-program dan dasar-dasar yang dirancang. Ini bermakna bahawa pentadbiran berpusat dan birokratik dapat menjamin agar operasi dan pembangunan bidang pendidikan berjalan dengan serentak dan menyeluruh meliputi semua negeri, daerah dan sekolah. Dengan kata lain tidak ada negeri, daerah dan sekolah-sekolah kerajaan yang terhalang dan terpisah daripada peruntukan sumber-sumber dan juga terkecuali daripada melaksanakan dasar-dasar dan program-program pendidikan.

Di samping itu, tujuan pengamalan pentadbiran birokratik ialah untuk mewujudkan keseimbangan peluang dalam pendidikan bagi murid-murid, sama ada dari segi sosial, ekonomi, tahap-tahap pendidikan dan kedudukan geografi. Tiap-tiap buah negeri dan tiap-tiap sekolah kerajaan melaksanakan dasar-dasar dan program-program pendidikan yang serupa. Dengan demikian, perancangan dan pelaksanaan rancangan-rancangan pendidikan diharapkan dapat mencapai matlamat-matlamat berikut:

1. Pewujudan sebuah masyarakat Malaysia yang bersatu padu serta mempunyai identiti nasional melalui amalan satu kurikulum persekolahan.
2. Pewujudan peluang yang sama rata untuk menjadi celik huruf bagi semua kanak-kanak warganegara Malaysia. Peluang yang sama rata untuk celik huruf pula menjamin peluang yang sama rata untuk membangunkan diri sendiri dan masyarakat.
3. Pengeluaran tenaga kerja manusia untuk berbagai-bagai sektor bagi memenuhi kehendak pembangunan ekonomi dan sosial negara.

Bagi organisasi pendidikan di Malaysia yang mengamalkan birokrasi, proses membuat keputusan mengenai perkara-perkara dasar, matlamat dan objektif tertumpu kepada puncak kuasa dalam piramid organisasi, iaitu pada peringkat *pusat*. Kementerian Pendidikan di bawah pimpinan Menteri Pendidikan berkuasa penuh merumuskan dan menggubal dasar, matlamat dan objektif segala perkara yang bersabit dengan pendidikan. Juga, Kementerian Pendidikan dan Menteri Pendidikan berkuasa penuh dalam hal-ehwal membuat keputusan tentang hal ikhtisas perkhidmatan dan pelaksanaan kurikulum.

Proses membuat keputusan di peringkat kebangsaan dijalankan melalui satu sistem jawatankuasa yang terdiri daripada Jawatankuasa ini diamanahkan dengan tanggungjawab menggubal garis panduan dasar am. Struktur sistem jawatankuasa untuk membuat keputusan adalah seperti ditunjukkan pada Rajah 4.5.

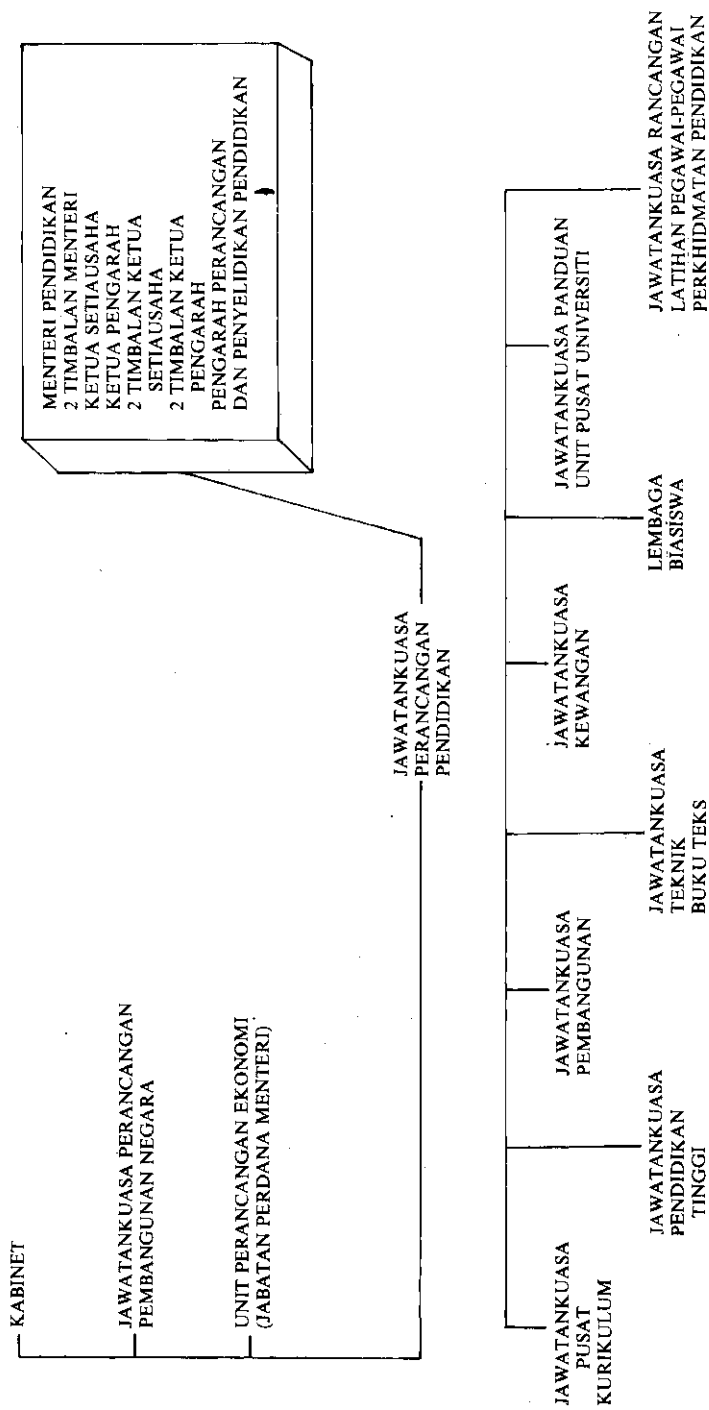
Di antara tujuh jawatankuasa di peringkat kebangsaan, JPP adalah badan membuat keputusan yang tertinggi di Kementerian. Jawatankuasa ini dipengerusikan oleh Menteri Pendidikan dan ahli-ahlinya terdiri daripada kedua-dua Timbalan Menteri, Ketua Setiausaha dan kedua-dua timbalannya, Ketua Pengarah dan kedua-dua

timbalannya serta Pengarah, Bahagian Perancangan dan Penyelidikan Pendidikan. Jawatankuasa ini menumpukan perhatiannya kepada penyelarasan perancangan dan pelaksanaan pendidikan keseluruhannya. Ini adalah untuk memastikan supaya usaha perancangan di semua bahagian dan peringkat pentadbiran yang berlainan disepadukan menjadi suatu yang menyeluruh dan lengkap serta untuk memastikan terdapatnya penyelarasan bagi pelaksanaan yang licin dan cekap.

Urusetia kepada Jawatankuasa ini ialah Bahagian Perancangan dan Penyelidikan Pendidikan (BPPP). Semua cadangan program, projek dan aktiviti yang baharu, dikemukakan kepada JPP melalui Urusetia ini. Untuk projek-projek yang sedang berjalan, cadangan bagi tambahan peruntukan atau bagi perubahan dalam pelaksanaan dasar juga dikemukakan kepada JPP. Cadangan-cadangan ini dikaji, dianalisis dan dibincang di peringkat pramajlis sebelum dikemukakan kepada JPP. Dalam kedudukannya sebagai Urusetia kepada JPP inilah BPPP menjalankan fungsi penyelarasan secara menyeluruh untuk perancangan makro di Kementerian Pendidikan. Dalam menjalankan tugasnya, BPPP berhubung rapat dengan Unit Perancangan Ekonomi (UPP), Jabatan Perdana Menteri, yang seterusnya bertanggungjawab kepada Jawatankuasa Perancangan Pembangunan Negara.

Lapan buah jawatankuasa pegawai-pegawai lain yang kekal ialah Jawatankuasa Kurikulum Pusat, Jawatankuasa Pelajaran Tinggi, Jawatankuasa Pembangunan, Jawatankuasa Teknik Buku Teks, Jawatankuasa Kewangan, Lembaga Biasiswa, Jawatankuasa Panduan Unit Pusat Universiti dan Jawatankuasa Rancangan Latihan Pegawai-pegawai Perkhidmatan Pendidikan. Jawatankuasa-jawatankuasa ini diamanahkan dengan fungsi menggubal garis panduan dasar untuk program-program baharu dalam bidang masing-masing. Tanggungjawab mereka termasuk penyelarasan untuk kelicinan pelaksanaan program-program tersebut.

Urusetia kepada keenam-enam jawatankuasa pegawai-pegawai yang kekal ini ialah Bahagian-bahagian yang ada hubungan secara terus dengan bidang-bidang tanggungjawab jawatankuasa-jawatankuasa ini, contohnya, Pusat Perkembangan Kurikulum adalah Urusetia kepada Jawatankuasa Kurikulum Pusat dan Bahagian Pendidikan Tinggi adalah Urusetia kepada Jawatankuasa Pelajaran Tinggi. Ahli keenam-enam jawatankuasa pegawai-pegawai yang

kekal ini adalah pegawai-pegawai kanan Kementerian. Pengarah BPPP adalah ahli kesemua jawatankuasa kekal ini.

Perbincangan Kelas

Kenalpastikan ciri-ciri utama organisasi format, khusus Kementerian Pendidikan Malaysia. Huraikan setiap ciri berkenaan.

(Petunjuk: Satu contoh ciri ialah Ketua Eksekutif)

4.3 ORGANISASI PENTADBIRAN PENDIDIKAN PERINGKAT NEGERI, DAERAH DAN SEKOLAH

Kementerian Pendidikan merupakan peringkat pertama dalam hierarki organisasi pendidikan Malaysia sementara Jabatan Pendidikan Negeri merupakan peringkat kedua. Jabatan Pendidikan negeri terdapat di semua negeri di Malaysia, termasuk Sabah dan Sarawak. Jabatan Pendidikan Negeri merupakan autoriti bagi memastikan program-program pendidikan dan dasar-dasar pendidikan yang digubal dan dirancang pada peringkat pusat dilaksanakan di semua sekolah dalam tiap-tiap buah negeri. Jabatan Pendidikan Negeri juga merupakan agensi penghubung yang menyalurkan maklum balas tentang tahap kejayaan dan masalah-masalah berhubung dengan seluruh aspek kurikulum dari peringkat daerah dan sekolah kepada peringkat Kementerian Pendidikan. Maklum balas yang diterima oleh Kementerian digunakan untuk merancang program dan strategi baru dalam proses membuat keputusan.

Jabatan Pendidikan Negeri diketuai oleh seorang Pengarah. Beliau dibantu oleh dua orang Timbalan, kecuali negeri Perlis yang hanya mempunyai seorang sahaja Timbalan Pengarah. Pengarah-pengarah Pendidikan Negeri bertanggungjawab kepada Ketua Pengarah Pendidikan di Kementerian Pendidikan. Bagi Sabah dan Sarawak, Pengarah-pengarah Pendidikan juga bertanggungjawab dan berhubung dengan Ketua Menteri negeri-negeri berkenaan. Sabah dan Sarawak terbahagi kepada beberapa bahagian dan oleh yang demikian di Sabah terdapat enam buah Pejabat Pendidikan Residensi dan di Sarawak pula terdapat tujuh buah Pejabat Pendidikan Bahagian. Di setiap Residensi atau Bahagian terdapat Pejabat-pejabat Pendidikan Daerah. Oleh itu, Pejabat Pendidikan Bahagian atau Residensi menjadi penghubung di antara Pejabat Pendidikan Daerah dengan Jabatan Pendidikan Negeri. Beberapa buah negeri di

Semenanjung Malaysia, seperti negeri Johor, Selangor, Pahang, Terengganu, Kelantan, Negeri Sembilan, Perak dan Kedah mempunyai Pejabat-pejabat Pendidikan Daerah. Negeri-negeri yang tidak mempunyai Pejabat Pendidikan Daerah ialah negeri Melaka, Perlis dan Wilayah Persekutuan.

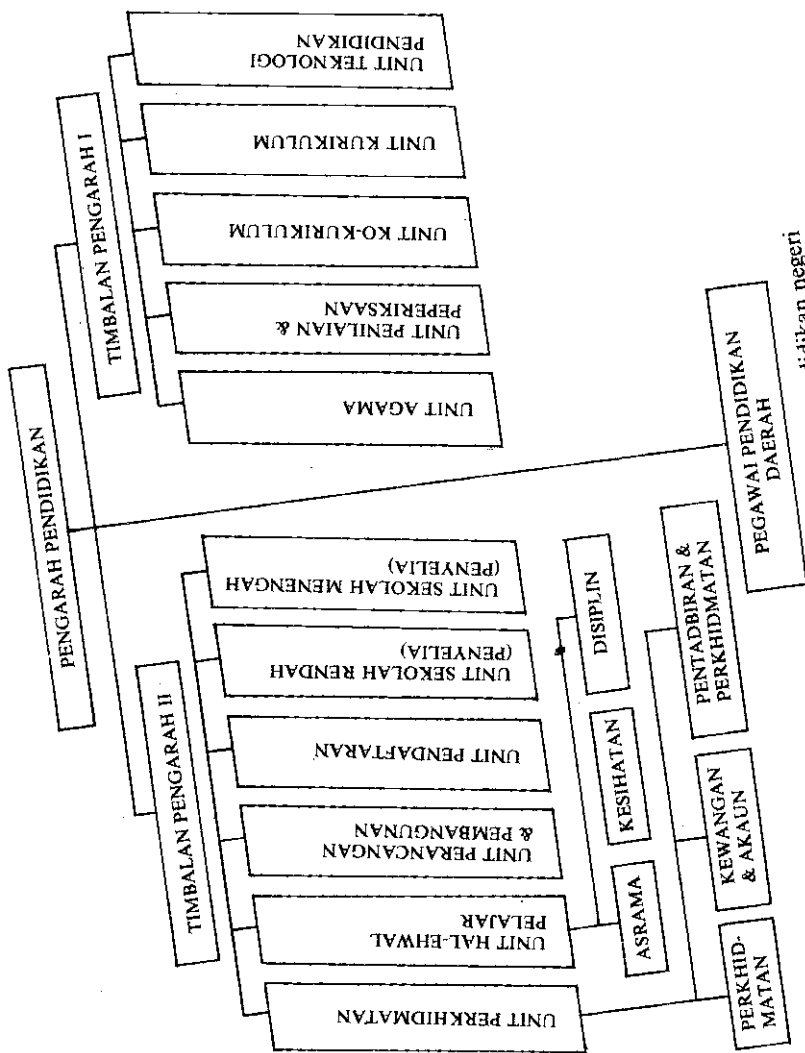
Rajah 4.6 berikut menunjukkan struktur organisasi Jabatan Pendidikan Negeri.

Fungsi-fungsi utama pentadbiran Jabatan Pendidikan Negeri adalah seperti berikut:

- (a) Mengelola dan menyelaras pentadbiran sekolah-sekolah di dalam negeri berhubung dengan perjawatan pegawai dan kakitangan, kewangan dan pembangunan fizikal.
- (b) Menyelia program-program pendidikan dalam negeri khasnya yang berhubung dengan kurikulum, radio dan televisyen pendidikan, Skim Pinjaman Buku Teks, perpustakaan sekolah, kegiatan ko-kurikulum, bimbingan dan kerjaya, pengajaran bahasa, Rancangan Makanan Tambahan, Majlis Sukan Sekolah-sekolah Malaysia serta program dan kegiatan ko-kurikulum yang lain.
- (c) Menggubal dan melaksanakan rancangan-rancangan pembangunan pendidikan negeri.
- (d) Memberi nasihat kepada Kementerian, di mana perlu, tentang langkah-langkah yang harus diambil untuk kelicinan pelaksanaan Dasar Pendidikan Kebangsaan.

Bagi setiap Pejabat Pendidikan Daerah akan diketuai oleh Pegawai Pendidikan Kanan. Pejabat Pendidikan Daerah menjadi penghubung di antara pihak sekolah dengan Jabatan Pendidikan Negeri. Di antara fungsi Pejabat Pendidikan Daerah ialah:

- (a) Menyelia dan memberi khidmat nasihat profesional kepada Pengetua, Guru Besar dan guru-guru di sekolah-sekolah dalam sesuatu daerah.
- (b) Membantu pihak sekolah dalam urusan pentadbiran dan pelaksanaan kurikulum.
- (c) Memberi maklumat kepada Jabatan Pendidikan Negeri tentang hal-ehwal pengajaran dan pembelajaran di sekolah-sekolah.
- (d) Membantu pihak Jabatan Pendidikan Negeri mengenal pasti

Rajah 4.6 Jabatan pendidikan negeri

guru-guru dan kakitangan am sekolah yang perlu menghadiri kursus dalam perkhidmatan.

- (e) Membantu pihak Lembaga Peperiksaan dalam urusan peperiksaan di sekolah-sekolah menengah dalam sesuatu daerah.

Organisasi Sekolah

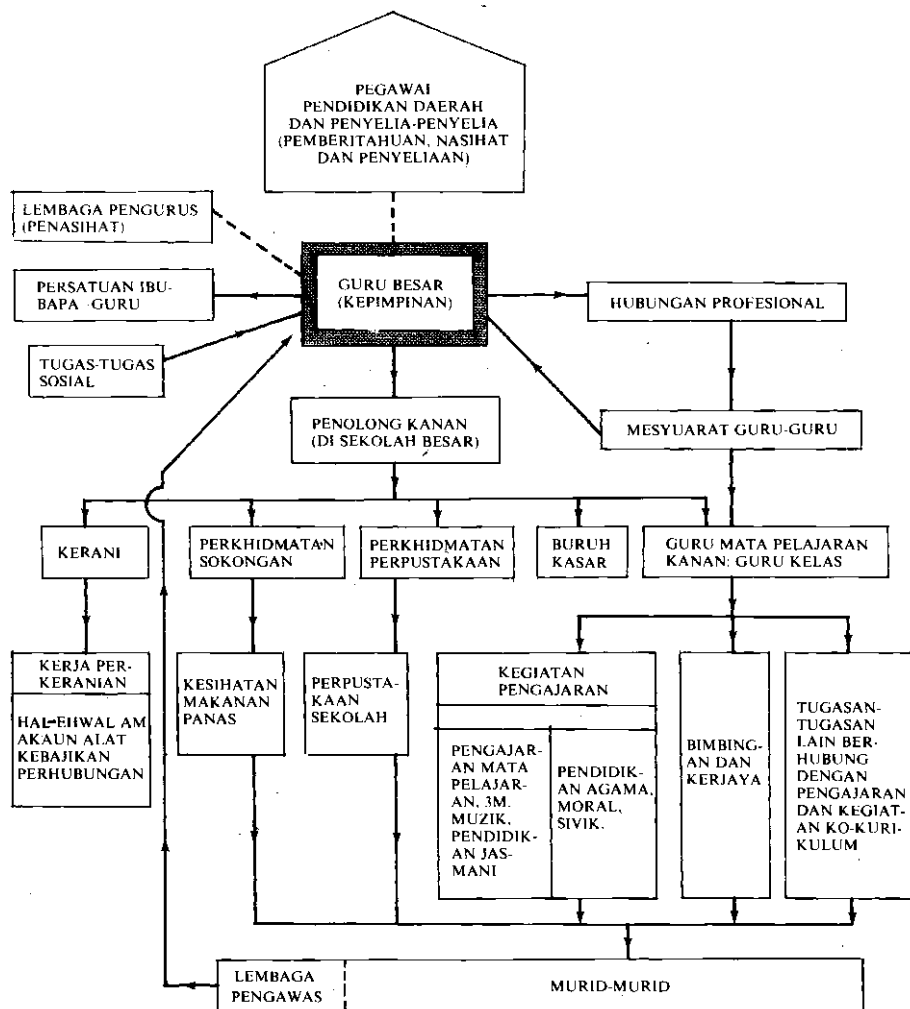
Sungguhpun sekolah merupakan organisasi yang terbawah sekali dalam tatatingkat sistem pentadbiran pendidikan, namun merupakan organisasi yang terpenting sekali berbanding dengan lain-lain organisasi dalam Kementerian Pendidikan. Sekolah ialah satu sistem sosial yang tersendiri yang amat peka kepada kehendak dan aspirasi masyarakat. Cita-cita, kehendak dan aspirasi masyarakat seperti yang ternyata pada Rukunegara, Dasar Ekonomi Baru, Dasar Pendidikan Kebangsaan dan Falsafah Pendidikan Kebangsaan disalurkan melalui kurikulum kepada sistem sekolah untuk dilaksanakan. Sekolah menentukan jenis sumber manusia yang dihasilkan kepada masyarakat. Sekolah menjadi agen sosialisasi, pembudayaan dan pembangunan masyarakat. Oleh itu jika tiada sekolah maka tiadalah organisasi-organisasi pendidikan yang lain.

Kualiti kepimpinan Pengetua atau Guru Besar menentukan iklim organisasi dan pentadbiran sekolah; iaitu hubungan manusia dalam sekolah, kualiti pengajaran guru, kualiti daya usaha pembelajaran dan pencapaian murid, keberkesanan pelaksanaan kurikulum, kecekapan sekolah bergerak sebagai satu unit dan status hubungan dengan masyarakat luar sekolah. Kepimpinan Pengetua atau Guru Besar sekolah amat diharapkan untuk memastikan kejayaan pencapaian falsafah, matlamat dan objektif pendidikan negara.

Walaupun terdapat beberapa jenis dan peringkat sekolah, namun tidak banyak perbezaan dari segi struktur organisasi di antara mereka. Secara amnya, struktur organisasi pentadbiran sekolah boleh digambarkan seperti Rajah 4.7. Pengetua merupakan pengurus atau pentadbir bagi organisasi sekolah dan beliau dibantu oleh dua orang Penolong Kanan, seorang untuk hal-ehwal pentadbiran dan seorang lagi untuk hal-ehwal murid.

Di antara tugas-tugas Pengetua atau Guru Besar adalah seperti di bawah ini:

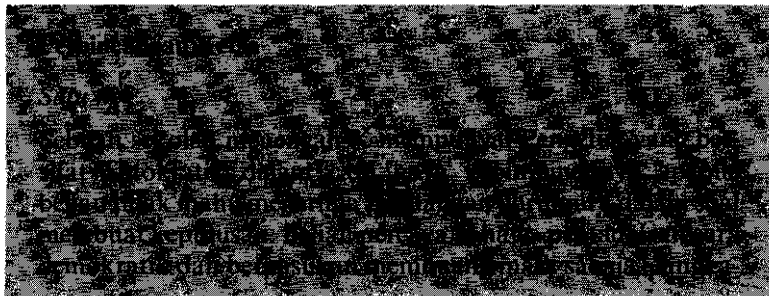
1. Menjalankan pengajaran sekurang-kurangnya sembilan waktu dalam masa seminggu.

Rajah 4.7 Struktur pentadbiran sekolah

2. Menguruskan perkhidmatan dan perjawatan guru dan bukan guru.
3. Pengendalian kewangan dan akaun sekolah.
4. Menguruskan kegiatan kurikulum dan ko-kurikulum.
5. Penyusunan jadual waktu sekolah.
6. Menguruskan perjalanan ujian atau peperiksaan di peringkat sekolah.
7. Menguruskan perjalanan aktiviti-aktiviti berbentuk agama Islam.
8. Menguruskan kemasukan atau pertukaran murid-murid.
9. Pengerusi Lembaga Tatatertib Sekolah.
10. Bertanggungjawab tentang disiplin guru, kakitangan bukan guru.
11. Bertanggungjawab tentang disiplin murid-murid.
12. Bertanggungjawab melaksanakan arahan-arahan yang dibuat oleh Kementerian Pendidikan dan Jabatan Pelajaran.
13. Bertanggungjawab mengkoordinasikan gerak kerja dan aktiviti sekolah dengan Jabatan-jabatan Kerajaan dan Pertubuhan-pertubuhan yang terlibat.

Selain daripada mentadbir hal-ehwal sekolah, Pengetua atau Guru Besar perlu memelihara hubungan baik serta melibatkan masyarakat sekitar bagi pembangunan dan kemajuan sekolah. Oleh itu, Pengetua atau Guru Besar menjadi salah seorang daripada ahli jawatankuasa dalam Lembaga Pengurus Sekolah dan Persatuan Ibu Bapa dan Guru-guru (PIBG).

4.4 ORGANISASI PENTADBIRAN INSTITUSI PENGAJIAN TINGGI

Institut pengajian tinggi adalah yang selain daripada sekolah menengah atas yang menawarkan kursus-kursus terutamanya peringkat ijazah dan diploma sama ada berbentuk akademik, ikhtisas ataupun separuh ikhtisas. Institusi ini tertakluk di bawah kuasa Akta Universiti dan Kolej, Universiti 1971. Di antara institusi yang termasuk dalam kategori institusi pengajian tinggi ialah universiti-universiti, Institut Teknologi Mara, Kolej Tunku Abdul Rahman, politeknik-politeknik dan Maktab Teknik Kuala Lumpur.¹²

Bahagian ini akan memberi tumpuan kepada organisasi pentadbiran universiti dan Institut Teknologi Mara (ITM). Ini memandangkan bahawa universiti dan ITM merupakan institusi pengajian tinggi yang terutama di negara ini serta mempunyai organisasi yang tersendiri dan unik berbanding dengan lain-lain institusi pendidikan formal di bawah naungan Kementerian Pendidikan.

Organisasi Universiti

Terdapat tujuh buah universiti di Malaysia, iaitu Universiti Malaya di Kuala Lumpur (1962), Universiti Kebangsaan Malaysia di Bangi Selangor (1970), Universiti Sains Malaysia di Pulau Pinang (1969), Universiti Pertanian Malaysia di Serdang Selangor (1971), Universiti Teknologi Malaysia di Kuala Lumpur dan Skudai Johor (1972), Universiti Utara Malaysia di Jitra Kedah (1984) dan Universiti Islam Antarabangsa di Petaling Jaya Selangor (1983). Semua universiti, kecuali Universiti Islam Antarabangsa, ditubuhkan oleh kerajaan Malaysia atas kelulusan kabinet serta tertakluk di bawah pemerhatian Kementerian Pendidikan. Universiti Islam Antarabangsa ditubuhkan hasil daripada perjanjian di antara kerajaan Malaysia dengan kerajaan beberapa buah negara Islam dan organisasi Islam antarabangsa.

Semua universiti di Malaysia, kecuali Universiti Islam Antarabangsa, mempunyai model penubuhan dan pentadbiran yang seru-

pa, iaitu berasaskan model universiti di England. Malahan model perlembagaan, akta dan statut yang mengawal jentera perjalanan universiti berasaskan prototaip universiti-universiti di England. Sungguhpun kesemua universiti mempunyai model penubuhan, perlembagaan dan pentadbiran yang serupa, namun universiti-universiti itu mempunyai autonomi masing-masing khususnya dari segi pengurusan kewangan, pentadbiran, akademik dan pembangunan. Autonomi universiti juga meliputi pemisahan dan halangan daripada campur tangan kuasa dan pengaruh kerajaan, khususnya Kementerian Pendidikan dan Jabatan Perkhidmatan Awam, dalam urusan pentadbiran dan pembangunan universiti sebagai institusi akademik dan penyelidikan. Dengan itu universiti-universiti mempunyai perlembagaan dan akta mereka tersendiri bagi mengawal 'sistem sosial' masing-masing. Walau bagaimanapun semua ahli masyarakat universiti-universiti tertakluk juga di bawah perlembagaan dan undang-undang negara dalam semua aspek.

Secara keseluruhannya, jentera pentadbiran sesebuah universiti terdiri daripada: (1) Jemaah Universiti (2) Pegawai-pegawai Universiti, (3) Majlis Universiti, (4) Senat dan (5) Fakulti/Pusat Sekolah.

Pegawai-pegawai universiti bertanggungjawab penuh dalam urusan dalaman pentadbiran dan akademik sesebuah universiti. Pegawai-pegawai Universiti terdiri daripada Canselor, Pro-Canselor, Naib Canselor, Timbalan-timbalan Naib Canselor, Pendaftar, Bendahari, Ketua Pustakawan dan Dekan-dekan Fakulti atau Ketua-ketua Pusat/Sekolah.

Dengan mengambil contoh Universiti Utara Malaysia, struktur organisasi sebuah universiti dapat dijelaskan seperti pada Rajah 4.8.¹³

Jemaah Universiti merupakan badan tertinggi sesebuah universiti. Ia terdiri daripada:¹⁴

1. Canselor.
2. Pro-Canselor.
3. Naib Canselor.
4. Ahli-ahli Majlis Universiti.
5. Ahli-ahli Senat Universiti.
6. Lapan orang wakil yang dilantik oleh Yang di-Pertuan Agong.
7. Setiap wakil kerajaan negeri.
8. Dua orang wakil kerajaan Singapura.

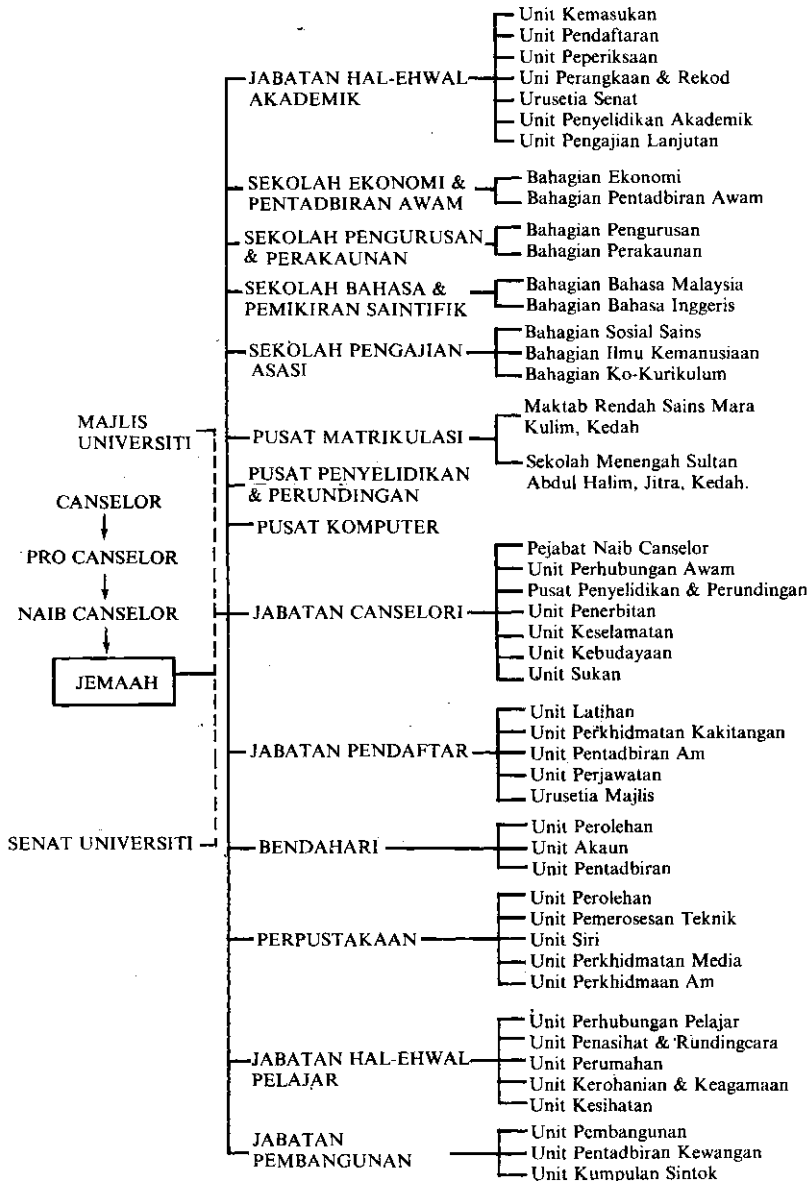
9. Seorang wakil kerajaan Brunei.
10. Wakil Guild Siswazah.
11. Wakil dan wakil-wakil kerajaan persekutuan dan agensi tempatan.
12. Wakil-wakil daripada organisasi pendidikan tertentu seperti yang ditetapkan oleh statut universiti.
13. Wakil-wakil yang dilantik oleh Canselor atas nasihat Naib Canselor daripada berbagai-bagai organisasi, yang mana tidak melebihi tiga puluh orang.

Fungsi Jemaah Universiti ialah bertindak sebagai sebuah bahan formal yang menjadi penghubung di antara masyarakat universiti dengan masyarakat di luar universiti. Segala aspek perkembangan universiti, sama ada dari aspek pentadbiran, akademik dan pembangunan dilaporkan kepada Jemaah melalui Naib Canselor, Majlis dan Senat. Memandangkan ahli-ahli Jemaah terdiri daripada orang kenamaan, maka tugas utama Jemaah ialah membantu universiti berkembang dan membangun sebagai institusi akademik, iktisad dan sosial.

Majlis Universiti merupakan kabinet universiti yang bertanggungjawab menggubal dan merumuskan dasar-dasar dan membuat keputusan tentang dasar-dasar yang berkaitan dengan hal-ehwal bukan akademik khasnya. Ahli-ahli Majlis terdiri daripada:¹⁵

1. Naib Canselor.
2. Wakil-wakil yang dilantik oleh Yang di-Pertuan Agong.
3. Wakil-wakil yang dilantik oleh Majlis Raja-raja.
4. Wakil-wakil yang dilantik oleh Sultan atau Gabenor (di mana sesebuah universiti berada).
5. Wakil-wakil yang dilantik oleh Canselor.
6. Wakil-wakil yang dipilih oleh Jemaah.
7. Seorang Dekan yang dipilih bergilir-gilir seperti yang ditetapkan oleh statut.
8. Wakil daripada Senat universiti tetapi bukan Dekan.
9. Wakil-wakil daripada Guild Siswazah.

Senat universiti merupakan badan yang berkuasa penuh dalam urusan akademik di universiti seperti tentang aspek pengajaran,

Rajah 4.8 Struktur organisasi Universiti Utara Malaysia

penyelidikan, peperiksaan dan penganugerahan ijazah dan diploma. Senat bertanggungjawab memelihara kecemerlangan akademik universiti pada pandangan mata masyarakat tempatan mahupun luar negeri. Senat terdiri daripada Naib Canselor, Timbalan-timbalan Naib Canselor, semua profesor, dekan dan wakil-wakil fakulti atau pusat yang terdiri daripada pensyarah.

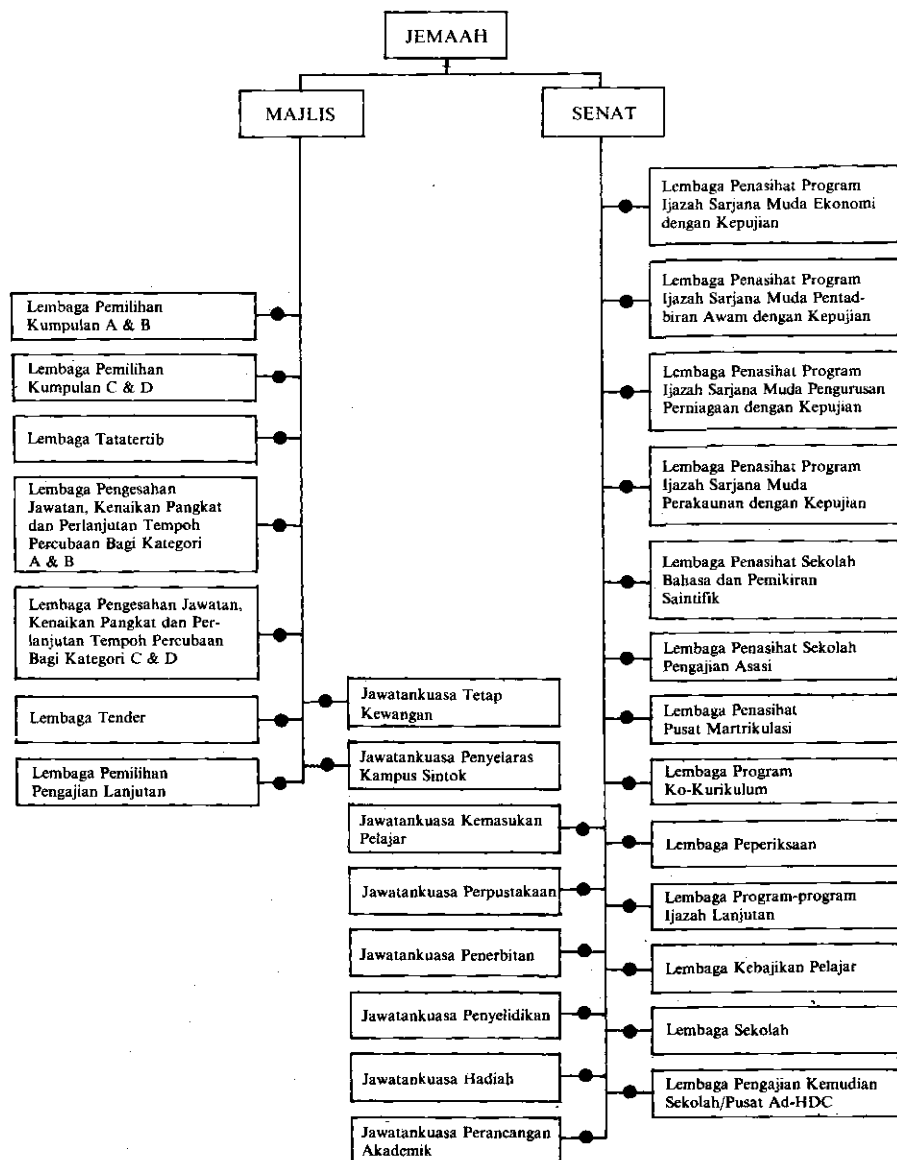
Untuk menjalankan urusan pentadbiran dan akademik Majlis dan Senat menubuhkan beberapa jawatankuasa bagi memudahkan proses membuat keputusan dan proses pelaksanaan dasar dan program yang dirancang. Rajah 4.9 menunjukkan lembaga dan jawatankuasa yang terlibat dan bertanggungjawab mengendalikan berbagai-bagai urusan (mengambil contoh Universiti Utara Malaysia).¹⁶

Di kampus universiti terdapat fakulti, pusat atau sekolah, misalnya fakulti sastera, fakulti ekonomi, fakulti undang-undang dan sebagainya. Fakulti terdiri daripada beberapa jabatan. Ketua bagi fakulti atau sekolah ialah dekan, sementara ketua bagi pusat ialah pengarah. Dekan, pengarah, ketua jabatan, profesor dan pensyarah bukan sahaja mengajar tetapi juga menjalankan tugas penyelidikan dan penyelidikan.

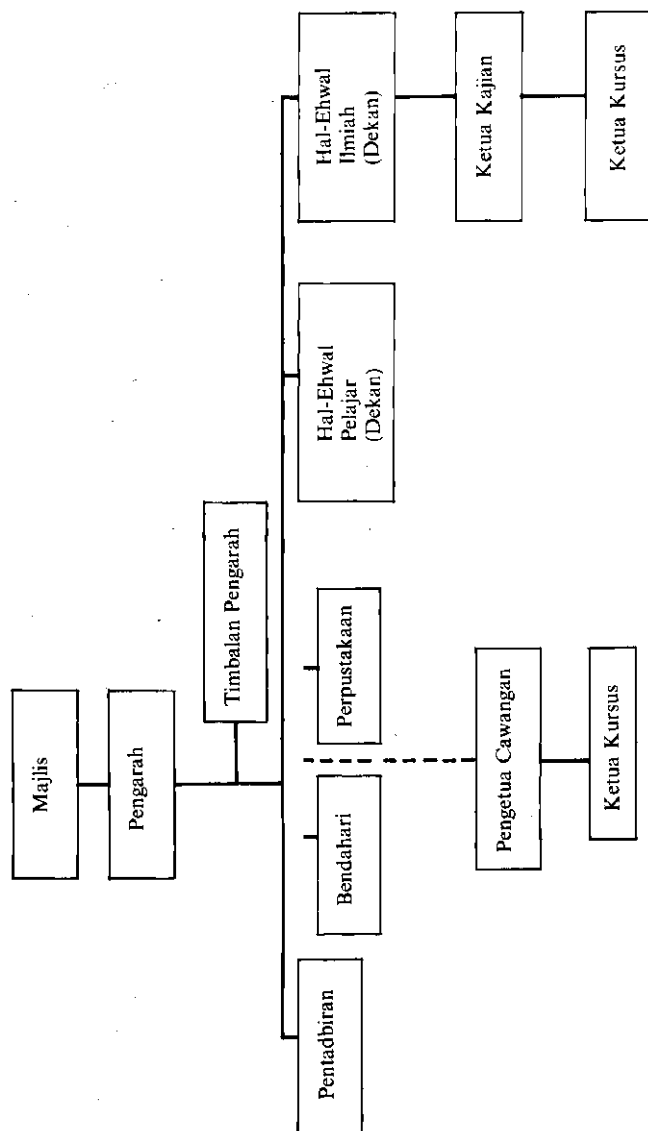
Institut Teknologi MARA (ITM)

Institut Teknologi MARA telah ditubuhkan pada tahun 1967 dengan matlamat untuk melatih tenaga kerja ikhtisas dan separuh ikhtisas bagi berbagai-bagai sektor pekerjaan khusus untuk kaum bumiputera. Kampus induknya terletak di Shah Alam, Selangor. Berdasarkan konsep memperluaskan peluang dan konsep mendedkatkan pendidikan tinggi ke kawasan luar bandar, ITM telah menubuhkan beberapa kampus cawangan seperti di Petaling Jaya, Johor Bahru, Segamat, Kelantan, Melaka, Pahang, Perak, Perlis, Sabah, Sarawak dan Terengganu.

ITM menawarkan 90 jenis kursus dalam 13 bidang kajian pada peringkat diploma, diploma lanjutan dan ijazah luar (external degree) dengan beberapa buah universiti luar negeri. ITM dan cawangannya juga mengendalikan kursus-kursus kajian luar kampus.

Rajah 4.9 Struktur organisasi Universiti Utara Malaysia

Rajah 4.10 Struktur organisasi ITM

Berlainan daripada universiti, badan tertinggi di ITM ialah Majlis dan bukannya Jemaah. Majlis ITM terdiri daripada Pengerusi, Setiausaha Majlis, Ketua Setiausaha Perbendaharaan Malaysia, Ketua Setiausaha Kementerian Pendidikan Malaysia, Ketua Pengarah Kementerian Pendidikan, Ketua Pengarah Jabatan Perkhidmatan Awam, Peguam Negara, Ketua Pengarah MARA (Majlis Amanah Rakyat) dan enam orang wakil utama beberapa agensi kerajaan, badan berkanun dan swasta.¹⁷ Fungsi Majlis ialah menjadi penghubung di antara keperluan masyarakat kampus dengan perkembangan dan keperluan masyarakat di luar. Selain daripada itu bertanggungjawab dalam hal menggubal dasar dan membuat keputusan tentang perjalanan organisasi ITM.

Pada umumnya, ITM telah berjaya menghasilkan golongan teknokrat ikhtisas dan separuh ikhtisas bumiputera bagi mengisi keperluan tenaga kerja dalam sektor ekonomi dan sosial, sama ada dalam badan-badan kerajaan mahupun swasta, di bandar ataupun di luar bandar. Sehubungan dengan itu, ITM boleh dikatakan berjaya mendokong semangat pembangunan masyarakat bumiputera seperti yang dihasratkan oleh Dasar Ekonomi Baru. ITM sememangnya mempunyai *trade mark* khusus bagi memainkan peranan penting untuk memajukan masyarakat bumiputera mencapai taraf sosioekonomi yang lebih baik melalui pendidikan dan latihan. Untuk memenuhi keperluan pembangunan sosioekonomi negara dan masyarakat pada masa hadapan, ITM harus lebih peka kepada perkembangan teknologi tinggi (high technology) dan perindustrian berat agar perkembangan ini dapat digabungkan dalam kursus-kursus yang ditawarkan.

Beberapa Isu

Satu daripada sifat manusia atau perkumpulan manusia ialah mereka gemarkan keindahan dan keteraturan. Keindahan dan keteraturan adalah untuk memperoleh keamanan, kedamaian dan kesejahteraan. Ketiadaan keteraturan (organized) himpunan manusia serta aspek-aspek lain tentang urusan kehidupan mudah mewujudkan konflik dan suasana kacau-bilau. Misalnya himpunan manusia di sesebuah stadium menyaksikan sesuatu acara sukan amat mudah menimbulkan kekacauan sekiranya tiada peraturan dan pengawasan dikenakan ke atas mereka. Justeru itu manusia menubuhkan pelbagai organisasi formal yang diinstitusikan bagi mengendalikan pel-

bagai urusan yang bersangkutan paut dengan kehidupan.

Setiap organisasi formal mempunyai ketua eksekutif yang bertindak sebagai pemimpin. Pemimpin dengan personaliti dan cara gaya kepimpinannya menentukan iklim organisasi dan hubungan manusia di dalam organisasi. Kebolehan pemimpin diukur pada kecekapan dan keberkesanan organisasi mencapai matlamat dan objektif di samping memelihara keharmonian dalam organisasi.

Tidak semua orang boleh menjadi pemimpin. Mengikut teori trait, seseorang pemimpin berbakat mempunyai trait-trait semula jadi yang boleh mempengaruhi manusia lain untuk bekerja dengan penuh kesedaran, tanggungjawab, dedikasi dan bersatu padu. Ketua eksekutif yang tidak mempunyai bakat kepimpinan sungguhpun mampu menggerakkan organisasi dengan menggunakan kuasa dan autoritinya, namun pelaksanaan kerja oleh ahli-ahli organisasi tidak diiringi dengan semangat kesedaran, tanggungjawab, dedikasi dan bersatu padu.

Kebanyakan organisasi formal yang diinstitusikan oleh kerajaan mempunyai pemimpin atau ketua eksekutif yang dilantik menggunakan kriteria senioriti kelayakan dan tahun bekerja. Oleh itu, di mana letaknya bakat kepimpinan dan merit prestasi? Jawapannya terletak pada teori pengurusan saintifik bagi bakat kepimpinan dan 'political pull' pada merit prestasi.

Teori pengurusan saintifik menganggap bahawa semua orang boleh dilatih menjadi pemimpin atau eksekutif. Bakat kepimpinan semula jadi bukannya soal penting. Pemimpin atau eksekutif yang berkemahiran menggunakan teknik-teknik pengurusan moden dan saintifik lebih mampu menguruskan organisasi dengan produktif dan berkesan daripada pemimpin dengan bakat semula jadi. Oleh itu, pengurusan saintifik boleh mewujudkan cara pentadbiran organisasi yang bersifat 'mechanical and non-humanistic.'

Perlantikan ketua eksekutif berdasarkan 'political pull' mengatasi merit prestasi dan senioriti bukanlah sesuatu yang luar biasa serta boleh dihindarkan. Politik dan 'politicking' adalah fenomena biasa yang wujud dalam apa jua organisasi. Politik adalah tentang cara gaya mempengaruhi dan mentadbir manusia.

Perlantikan ketua eksekutif melalui 'political pull' berkait rapat dengan favoritisme dan nepotisme. Sekiranya perlantikan ketua eksekutif dan eksekutif secara 'political pull' berlaku dengan begitu ketara sekali dalam organisasi pentadbiran, maka kesan negatif yang timbul ialah ketiadaan kepercayaan ahli-ahli organisasi terhadap

fungsi merit, prestasi dan dedikasi dalam kerja. Kesan seterusnya ialah kelembapan pada perjalanan organisasi, iaitu tahap produktiviti menurun. Oleh itu, jika perlantikan ketua eksekutif dan eksekutif adalah berdasarkan merit prestasi dan dedikasi, maka secara langsung perihal ini dapat memastikan peningkatan mutu dan produktiviti organisasi dengan berterusan.

Isu kedua yang ingin dibangkitkan ialah penyelewengan pelaksanaan dasar-dasar pendidikan yang digubal pada peringkat pusat. Hal ini adalah umpama simpulan bahasa 'mudah dikatakan tetapi sukar dibuat', (*easier said than done*). Penyelewengan dan kelembapan pelaksanaan dasar-dasar disebabkan oleh banyak faktor yang bertindan-tindih, antaranya ialah:

- * Dasar yang bercorak menindas dan diskriminatif.
- * Tafsiran sesuatu dasar yang berbagai-bagai kerana dasar tidak dinyatakan dengan eksplisit atau jelma.
- * Penguatkuasaan dasar yang longgar kerana tiada penyeliaan dan 'follow-up' yang teratur.
- * Pertindihan kuasa dan autoriti di antara bahagian-bahagian dan unit-unit dalam organisasi pentadbiran.
- * Aliran maklumat yang lembap.
- * Kurang penekanan kepada penilaian dan pengawalan mutu.
- * Ketiadaan kesediaan, kefahaman dan motivasi pada kakitangan peringkat teknikal dan pelaksanaan terhadap dasar-dasar baru.
- * Kekurangan peruntukan kewangan.

Isu ketiga yang ingin dibangkitkan ialah fenomena kekakuan (*rigidity*) cara pentadbiran birokratik yang akan menolak kreativiti dan idea-idea pembaharuan yang lebih baik. Cogan kata formal yang biasa kita baca pada syarat-syarat rasmi ialah "Saya yang menurut perintah". Cogan kata ini digunakan agar subordinat tidak mengubah dan mempersoalkan arahan-arahan baru daripada superordinat. Cogan kata ini mengganggu manusia sebagai 'humanoid' atau robot yang telah diprogramkan untuk menurut perintah. Dengan demikian orientasi pemikiran yang terbentuk ialah 'setiap perkara bagi setiap masa' (*every thing at every time*) dan aliran maklumat hanyalah sehalu sahaja.

Isu keempat ialah berkenaan pencapaian matlamat sistem pendidikan. Persoalan utamanya ialah "Adakah matlamat-matlamat

yang telah digariskan telah dicapai dengan berkesan?' Persoalan ini membangkitkan beberapa perkara yang berhubung kait dengan pentadbiran, pelaksanaan dasar, penyeliaan dan pelaksanaan kurikulum. Kesemua perkara itu tertumpu kepada aspek input, kaedah dan proses.

Semua organisasi formal, termasuk organisasi pendidikan memerlukan input yang terdiri daripada berbagai-bagai sumber. Matlamat, iaitu output, menentukan kaedah dan proses bagaimana input digunakan. Sekiranya matlamat dapat dicapai dengan menggunakan input tanpa membazir dan dalam tempoh waktu sesingkat mungkin melalui kaedah dan proses yang sungguh cekap, maka organisasi adalah produktif, cekap dan berkesan. Sebaliknya, jika organisasi mengambil masa yang lama dan menggunakan sumber yang banyak bagi mencapai matlamat, maka organisasi itu tidak produktif, tidak cekap dan tidak berkesan.

Matlamat sistem pendidikan Malaysia dirumuskan berdasarkan matlamat yang terdapat dalam Rukunegara, Dasar Pendidikan Kebangsaan dan Dasar Ekonomi Baru (DEB). Di antara matlamat sistem pendidikan ialah:

- * Penghasilan pendidikan yang bermutu.
- * Penghasilan pelajar-pelajar yang terpelajar dan terdidik.
- * Pembentukan masyarakat yang bersatu padu.
- * Pembangunan sosial masyarakat.
- * Penghasilan tenaga kerja yang bermutu.
- * Penghasilan ekonomi, khususnya masyarakat luar bandar.
- * Pembentukan warganegara yang bertanggungjawab dan mempunyai komitmen dalam negara demokrasi.
- * Penyusunan semula struktur sosioekonomi masyarakat seperti yang ternyata dalam Dasar Ekonomi Baru.
- * Pembasmian kemiskinan (berdasarkan Indeks Harga Pengguna terbaru).

Selepas 30 tahun merdeka, sudahkah sistem pendidikan mencapai kesemua matlamat di atas dengan berkesan?

RINGKASAN

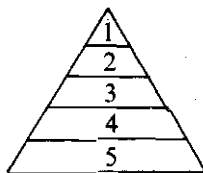
- * Sesebuah sistem terdiri daripada komponen-komponen yang dikenali sebagai subsistem. Sistem dikawal oleh suprasistem.
- * Sesebuah sistem sosial terdiri daripada manusia yang menyumbangkan tenaga dan fikiran serta berinteraksi bagi mencapai matlamat sistem.
- * Umumnya organisasi adalah sistem sosial tetapi dalam konteks yang lebih khusus ia merujuk kepada struktur penyusunan komponen-komponen dalam sistem atau struktur penyusunan tanggungjawab dan tugas kumpulan manusia.
- * Sesebuah organisasi formal boleh dikenalpastikan sebagai mempunyai lima peringkat, iaitu eksekutif, pengurusan, penyeliaan, teknikal dan pelaksanaan.
- * Organisasi pendidikan Malaysia terdiri daripada peringkat pusat, negeri, daerah dan sekolah. Peringkat pusat ialah Kementerian Pendidikan yang bertanggungjawab merumuskan, mengubal dan membuat keputusan tentang dasar dan program pendidikan.
- * Badan atau autoriti tertinggi di Kementerian Pendidikan yang menggubal dasar dan rancangan pendidikan ialah Jawatankuasa Perancang Pendidikan yang dibantu oleh lapan buah jawatankuasa utama yang lain. Menteri Pendidikan berkuasa penuh membuat keputusan mengenai pelaksanaan dan perubahan dasar dan rancangan seperti yang termaktub dalam Akta Pelajaran 1961.
- * Pentadbiran birokrasi dalam organisasi pendidikan formal di Malaysia mempunyai banyak manfaatnya sungguhpun ada fenomena 'red-tape'.
- * Universiti ditubuhkan oleh kerajaan melalui kelulusan dan cadangan kabinet. Sungguhpun demikian, universiti diberi autonomi dalam hal-ehwal pentadbiran dan akademik, iaitu kerajaan tidak campur tangan secara langsung dalam urusan perjalanan universiti.

LATIHAN

Bahagian I

Arahan: Baca setiap soalan dengan teliti. Bagi setiap soalan pilih hanya satu jawapan yang bertepatan.

1. Sesuatu sistem dikatakan sistem sosial sekiranya ...
 - A. Sistem itu berada dalam persekitaran masyarakat manusia.
 - B. Sistem itu dikendalikan dan dianggotai oleh manusia.
 - C. Sistem itu mempunyai matlamat sosial.
 - D. Sistem itu ditubuhkan oleh masyarakat.
 - E. Sistem itu mempunyai komponen atau unit.
2. Satu ciri utama yang membezakan organisasi formal daripada organisasi bukan formal ialah ...
 - A. Organisasi formal ada pemimpin.
 - B. Organisasi formal adalah satu sistem sosial.
 - C. Organisasi formal diinstitusikan secara formal.
 - D. Organisasi formal tidak boleh dibubarkan.
 - E. Organisasi formal ada struktur pembahagian tugas.
3. Rajah berikut menunjukkan hierarki atau tatattingkat autoriti bagi organisasi pentadbiran pendidikan di Malaysia.

1	Menteri
2	Pengarah Negeri
3	Nazir dan Penyelia Sekolah
4	Pengetua
5	Guru

Peringkat susunan 1, 2, 3, 4 dan 5 secara tertib merujuk kepada:

- A. Eksekutif – Pengurusan – Penyeliaan – Teknikal – Pelaksanaan.
- B. Eksekutif – Penyeliaan – Pengurusan – Pelaksanaan – Teknikal.
- C. Eksekutif – Penyeliaan – Pengurusan – Teknikal – Pelaksanaan.
- D. Eksekutif – Pengurusan – Teknikal – Penyeliaan – Pelaksanaan.

- E. Eksekutif – Penyeliaan – Pelaksanaan – Pengurusan – Teknikal.
4. Terdapat sebuah sekolah menengah yang mana guru-gurunya tidak ada semangat dedikasi dalam menjalankan tugas mereka. Guru-guru juga sering bertengkar kerana mereka tidak tahu siapa yang sepatutnya menjalankan sesuatu tugas. Sekolah itu ada Pengetua tetapi beliau mengamalkan cara pentadbiran ...
- A. Demokratik
 - B. Autokratik
 - C. Laissez-faire
 - D. Anarkik
 - E. Birokratik
5. Yang manakah di antara berikut BUKAN satu daripada tugas Bahagian Perancang dan Penyelidikan Pendidikan?
- A. Memandu dan menyelaraskan program pendidikan.
 - B. Menjalankan penyelidikan mengenai pelaksanaan kurikulum.
 - C. Merancang dan menilai kesesuaian projek.
 - D. Menjadi urusetia bagi Jawatankuasa Pusat Kurikulum.
 - E. Menjadi pusat sumber data dan maklumat pendidikan.
6. Jawatankuasa Perancang Pendidikan (JPP) merupakan badan tertinggi yang menggubal dasar-dasar pendidikan negara. Di antara jawatankuasa lain yang menjadi ahli dalam JPP ialah ...
- (i) Jawatankuasa Pembangunan
 - (ii) Jawatankuasa Teknik Buku Teks
 - (iii) Jawatankuasa Kewangan
 - (iv) Jawatankuasa Pendidikan Tinggi
- A. (i), (ii) dan (iii).
 - B. (ii) dan (iii).
 - C. (iii) sahaja
 - D. (iii) dan (iv).
 - E. Kesemua di atas.
7. Pentadbiran berpusat digunakan bagi organisasi pendidikan Malaysia untuk mencapai beberapa matlamat antaranya ialah untuk:

- (i) Memastikan perkembangan ikhtisas kakitangan organisasi.
 - (ii) Memastikan pelaksanaan dasar pendidikan yang seragam ke seluruh negara.
 - (iii) Mempercepatkan integrasi nasional melalui penggunaan kurikulum yang sama.
 - (iv) Memastikan aliran maklumat yang cekap bagi proses membuat perubahan dengan cepat.
- A. (i), (ii) dan (iii)
B. (ii) dan (iii).
C. (iii) sahaja.
D. (iii) dan (iv).
E. Kesemua di atas.
8. Yang manakah di antara berikut BUKAN fungsi Bahagian Pendidikan Guru?
- (i) Memilih calon-calon guru untuk mengikuti kursus di maktab-maktab perguruan.
 - (ii) Menggubal kurikulum kursus-kursus perguruan.
 - (iii) Menjadi urusetia bagi Jawatankuasa Pendidikan Tinggi.
 - (iv) Mengelola kursus perintis pendidikan guru dalam perkhidmatan.
- A. (i), (ii) dan (iii).
B. (ii) dan (iii).
C. (iii) sahaja.
D. (iii) dan (iv).
E. Kesemua di atas.
9. Yang manakah di antara berikut TIDAK benar bagi universiti-universiti di negara ini?
- (i) Penubuhannya tidak semestinya mendapat kelulusan kabinet kerajaan.
 - (ii) Hanya Sultan daripada mana-mana negeri bersultan mesti dilantik menjadi Canselor bagi sesebuah universiti.
 - (iii) Jemaah universiti bertanggungjawab menggubal dasar-dasar berkaitan pentadbiran universiti.
 - (iv) Senat universiti bertanggungjawab penuh dan berkuasa dalam hal-hal akademik.
- A. (i), (ii) dan (iii).
B. (ii) dan (iii).

- C. (iii) sahaja.
 - D. (iii) dan (iv).
 - E. Kesemua di atas.
10. Sekolah adalah sebuah sistem sosial kerana ia mempunyai ciri-ciri:
- (i) Ia terdiri daripada subsistem yang dikendalikan oleh manusia.
 - (ii) Ia ditubuhkan atas keperluan masyarakat.
 - (iii) Ia mempunyai matlamat yang ditentukan oleh masyarakat atau suprasistem.
 - (iv) Ia memerlukan sumber sebagai input di mana satu daripadanya ialah sumber tenaga manusia.
- A. (i), (ii) dan (iii).
 - B. (ii) dan (iii).
 - C. (iii) sahaja.
 - D. (iii) dan (iv).
 - E. Kesemua di atas.

NOTA

- 1 Morphet, E.L., Johns, R.L. dan Reller, T.L. 1974. *Educational organization and administration: concepts, practices and issues*. New Jersey: Prentice-Hall, hlm. 69.
- 2 Silver, P. 1983. *Educational administration: Theoretical perspectives on practice and research*. New York: Harper & Row, hlm. 50.
- 3 Knezevich, S.J. 1975. *Administration of public education*. New York: Harper & Row, hlm. 3.
- 4 Griffiths, D.E. 1959. *Administrative theory*. New York: Appleton, hlm. 91.
- 5 Drucker, P.P. 1954. *The practice of management*. New York: Harper & Row, hlm. 111.
- 6 Knezevic, *op. cit.*, hlm. 5.
- 7 Ministry of Finance Malaysia 1987. *Economic Report 1977/1988*. Kuala Lumpur: National Printing Dept., hlm. 76.
- 8 Kementerian Pelajaran Malaysia 1986. *Pendidikan Di Malaysia*. Bahagian Perancangan dan Penyelidikan Pelajaran.
- 9 *Ibid.*, hlm. 44.
- 10 *Ibid.*, hlm. 38.
- 11 *Ibid.*, hlm. 41.

- 12 *Laporan Jawatankuasa Perancang Pelajaran Tinggi 1967*. Kuala Lumpur: Jabatan Percetakan Kerajaan, hlm. 1
- 13 *Kalendar Universiti Utara Malaysia Sesi 1988-1989*, Universiti Utara Malaysia, hlm. 7.
- 14 Bagi Jemaah Universiti Malaya.
- 15 Bilangan ahli Majlis berbeza di antara universiti.
- 16 *Kalendar Universiti Utara Malaysia, op. cit.*, hlm. 7.
- 17 Seperti tercatat dalam *Prospektus ITM 1977-78*, hlm. 21. Ahli-ahli Majlis bertukar mengikut ketetapan status ITM.

BAB 5

PENDIDIKAN RENDAH DALAM KONTEKS SOSIALISASI DAN PEMBUDAYAAN

'Pendidikan di sekolah rendah pada masa ini mewariskan ciri yang jelas masih menonjolkan ciri perkauman; yang cuba lari dari hakikat pembinaan bangsa Malaysia yang mempunyai identiti tersendiri berlandaskan semangat keharmonian, kesejahteraan, cinta kasih sesama umat manusia, persefahaman dan perpaduan.'

Jika ditinjau secara keseluruhannya, pendidikan di sekolah rendah di negara ini adalah unik sekali. Ia unik kerana terkekang kepada fenomena keetnikan dan polarisasi yang pada dasarnya pula berlawanan dengan segala usaha pembinaan masyarakat yang bersatu padu. Yang paling memilukan ia menyemaikan bibit polarisasi pada masa awal perkembangan kanak-kanak lagi dan yang paling menakutkan ialah pendidikan itu tidak berlaku tetapi sebaliknya indoktrinasi yang berlaku.

Adalah menjadi hasrat bagi bab ini untuk bukan sahaja membentangkan perkara-perkara yang berkaitan dengan pendidikan rendah semata-mata tetapi juga untuk menyingkap realiti yang terpampang di hadapan mata kita. Realiti itu mempersoalkan keikhlasan semua umat manusia yang berpijak di bumi Malaysia. Sehubungan dengan hasrat itu, maka objektif bab ini ialah:

- * Membicarakan persoalan pembudayaan (enculturation) generasi baru untuk memegang norma dan budaya hidup etnosentrik tetapi tidak integratif.
- * Melihat perkembangan pendidikan rendah dari aspek sejarah, meliputi zaman sebelum dan selepas kemerdekaan Malaysia bagi melihat perspektif ubahansur dan orientasi kurikulum dalam mencapai matlamat pendidikan kebangsaan.

- * Meninjau usaha meningkatkan mutu kurikulum sekolah rendah dan faktor-faktor yang berkaitan dengan keberkesanan pelaksanaan kurikulum, khususnya Kurikulum Baru Sekolah Rendah (KBSR).

5.1 PENDIDIKAN RENDAH SEBAGAI BIBIT POLARISASI

Pendidikan boleh dilihat pada dua perspektif, iaitu sebagai cara (means) dan sebagai hasil (end atau product). Pendidikan pada sudut cara mempersoalkan proses pendidikan; yang meliputi dimensi pendidik dan pengajarannya, anak didik dan pembelajarannya, serta perkhidmatan dan infrastruktur sistem pendidikan. Pendidikan pada sudut cara memberi perhatian pada perspektif *mikro*. Pendidikan pada sudut hasil pula, mempersoalkan matlamat dan tujuan pendidikan; yang meliputi dimensi sosialisasi, kebudayaan dan idealisme pendidikan. Pendidikan pada sudut hasil memberi perhatian pada perspektif *makro*, iaitu pendidikan “untuk apa?” Sehubungan dengan itu, perbincangan dalam bahagian ini hanya memberi perhatian terhadap pendidikan dari sudut hasil ataupun makro.

Pendidikan merupakan istilah yang sama tua dengan umur kewujudan manusia. Dari zaman terawal tamadun manusia hingga ke zaman ini, pendidikan pada sistem organisasi dan bidangnya, diberi mandat untuk memikul tanggungjawab mendidik generasi baru untuk *survival* masyarakat manusia seterusnya. Tidak kira sama ada masyarakat itu primitif ataupun moden. Generasi baru dididik dalam berbagai-bagai aspek kehidupan – ilmu pengetahuan, kemahiran praktik, nilai-nilai masyarakat, norma dan etika masyarakat, kepercayaan dan pemikiran masyarakat dan sebagainya mengenai kehidupan manusia, alam dan Tuhan. Oleh itu, pendidikan di segi hasil dan matlamatnya merupakan agen untuk sosialisasi dan kebudayaan. Pendidikan adalah mengenai peningkatan kemampuan manusia (sosialisasi) dan pengilmuan manusia (pembudayaan) mengenai kemanusiaan dan kemasyarakatan.

Dari sudut sosialisasi, pendidikan dari sejak dahulukala telah memainkan peranan penting dalam pembangunan sumber tenaga manusia dalam berbagai-bagai lapangan kehidupan – kepimpinan, pentadbiran, ketenteraan, perdagangan, kesihatan, pertanian, perindustrian, pendidikan dan sebagainya. Boleh dikatakan bahawa pendidikan untuk pembangunan sumber tenaga manusia meliputi segala aspek kemandirian manusia dan masyarakatnya. Pendidikan

adalah untuk menyediakan individu bagi memainkan peranan atau tanggungjawab dalam masyarakat. Individu di dalam masyarakat hidup saling bergantung di antara satu sama lain, di mana keseimbangan dalam interaksi tersebut mewujudkan kesejahteraan dan kejayaan. Masyarakat manusia terdiri daripada buruh, petani, guru, kerani, juruteknik, jurutera, doktor, akauntan, peniaga, pengurus, pentadbir dan pemimpin negara. Kesemua golongan manusia saling memerlukan di antara satu sama lain. Dengan demikian, masyarakat manusia dan alam membentuk satu sistem ekologi, kemandirian sesuatu golongan memerlukan sokongan daripada golongan-golongan lain. Pendidikan dan latihan, sungguhpun tidak berniat memelihara *status quo*, namun *ipso facto* darinya ialah ia menyediakan golongan manusia tertentu untuk memainkan peranan sebagai buruh, petani, juruteknik, peniaga, jurutera, guru, doktor, pengurus atau pemimpin. Perbezaan status golongan manusia berkenaan bukanlah implikasi terus dari pendidikan semata-mata, tetapi juga oleh faktor-faktor lain yang mewujudkan perbezaan itu. Walau bagaimanapun, kini menjadi satu hakikat bahawa taraf pendidikan yang seseorang itu punyai menjadi petunjuk bagi status sosioekonominya.

Pendidikan peringkat rendah merupakan pintu untuk melalui proses sosialisasi yang lebih tinggi memandangkan ia bertujuan untuk membina kemahiran-kemahiran asas seperti kemahiran membaca, menulis dan mengira, iaitu kemahiran-kemahiran untuk celik huruf bagi memudahkan penerimaan pembentukan kemahiran yang lebih tinggi. Selain daripada itu, pendidikan peringkat rendah memberi pendedahan awal untuk kanak-kanak bersosial dalam masyarakat yang lebih besar daripada lingkungan keluarga mereka. Dalam proses bersosial itu kanak-kanak mempelajari nilai, etika dan norma hidup bermasyarakat dan kemanusiaan, khususnya dalam institusi dan masyarakat sekolah. Kanak-kanak di sekolah mempelajari cara mendisiplinkan mental, jasmani dan rohani, sama ada secara langsung oleh guru-guru ataupun tidak langsung melalui interaksi dengan ahli-ahli lain dalam masyarakat sekolah.

Dari sudut *sosialisasi politik*, institusi sekolah menjadi agen yang kuat untuk menyebarkan semangat dan nilai konformiti, harmoni dan perpaduan di kalangan ahli masyarakat, khususnya pada generasi baru. Keperluan ini amat mendesak sekali bagi negara ini yang mempunyai masyarakat majmuk atau pelbagai etnik kerana kepelbagaian etnik itu sendiri menimbulkan kesulitan dalam men-

capai kata sepakat dalam usaha membina negara yang bersatu padu. Ideologi negara ini seperti yang dinyatakan secara formal pada Rukunegara menjadi landasan bagi usaha membina negara Malaysia yang maju dan bersatu padu berpandukan lima prinsip yang tiga daripadanya ialah: kesetiaan kepada raja dan negara; keluhuran perlembagaan; dan kedaulatan undang-undang.

Sekolah berfungsi untuk mencapai matlamat luhur, sosialisasi politik yang amat dihasratkan. Matlamat itu menjadi idealisme oleh semua ahli masyarakat. Walau bagaimanapun, sejauh mana pendidikan rendah menuju ke arah matlamat yang dihasratkan, dipersoalkan. Ini adalah kerana sifat vernakularisme yang diwarisi dari zaman penjajahan Inggeris masih wujud lagi hingga masa ini, dan masih terdapat sekolah-sekolah rendah yang dijeniskan mengikut variasi etnik. Mengapa vernakularisme itu dikeramatkan sedangkan ia menerbitkan semangat polarisasi dan perkauman yang tentunya bercanggah dengan pembentukan masyarakat yang bersatu padu? Perkara ini merupakan isu sensitif tetapi kita tidak boleh menolak perkara yang mendatangkan kebaikan bersama dan yang menjadi nilai mutakhir kewujudan manusia.

Vernakularisme dalam pendidikan rendah berkait rapat dengan kebudayaan, iaitu pengekalan identiti dan budaya sesuatu kaum. Dasar *jus soli* seperti yang dianjurkan oleh Laporan Razak (1956) mengambil kira aspek ini memandangkan keperluan dan kehendak masyarakat pada peringkat peralihan ketika itu. Pada masa ini, keperluan dan kehendak masyarakat ialah pembinaan identiti bangsa Malaysia yang bersemangat kemalaysiaan dan yang mahu hidup dan mati di bumi tercinta ini. Bangsa Malaysia itu tidak mendabik dada memegang budaya etnik masing-masing tetapi hidup megah bergandingan bahu mendokong budaya rakyat Malaysia. Sesungguhnya pembentukan bangsa dan budaya Malaysia memerlukan pengorbanan, muafakat dan inisiatif semua pihak tetapi bukannya lari atau mengelakkan diri dari nilai ideal yang dihasratkan. Sosialisasi politik dan kebudayaan memerlukan semangat kerjasama, persefahaman dan persaudaraan sesama manusia.

5.2 PENDIDIKAN RENDAH PADA PERINGKAT AWAL

Corak pendidikan rendah di Malaysia serta falsafah dan matlamatnya hanya dapat dikaji dengan melihat kedudukan penyediaan per-

sekolahan rendah dari segi sejarahnya, terutama dalam konteks masyarakat pada ketika itu. Perubahan kurikulum, perubahan kelayakan dan kualiti guru, peningkatan kemudahan, perubahan dalam pengajaran-pembelajaran dan perubahan dalam penilaian dan peperiksaan semua membayangkan perubahan falsafah dan matlamat pendidikan rendah itu.

Pendidikan rendah yang dasar untuk orang-orang Melayu sebelum bertapaknya penjajahan Inggeris ialah kelas-kelas mengaji al-Quran yang diadakan di rumah-rumah tuk guru, di surau atau di masjid. Tujuan utamanya ialah untuk mengajar murid-murid membaca ayat-ayat suci al-Quran dan mengetahui sedikit sebanyak tentang fardu ain dan cara hidup Islam. Pendidikan tidak dihubungkan dengan kehidupan seharian dalam aktiviti ekonomi masyarakat.

Setelah Inggeris bertapak di Tanah Melayu terutama di Negeri-negeri Selat seperti Pulau Pinang, Melaka dan Singapura dan di Negeri-negeri Melayu Bersekutu seperti Perak, Selangor, Pahang dan Negeri Sembilan, pendidikan rendah untuk anak-anak Melayu yang berbentuk formal dan sekular mula diperkenalkan oleh pemerintah Inggeris terutama pada penghujung abad ke-19 dan awal kurun ke-20. Bahasa Melayu digunakan sebagai bahasa pengantar, dan tulisan Rumi dan Jawi digunakan.

Pelajaran utama yang diajar adalah kemahiran menulis, membaca dan mengira yang asas dengan sedikit sebanyak tentang Ilmu Alam, Sejarah, Lukisan, Kerja Tangan dan Berkebun. Tujuan utamanya ialah untuk memberi pendidikan asas secukupnya supaya anak-anak Melayu dapat menjadi petani, nelayan atau pekerja bawahan yang tidak terpisah dengan alam sekeliling mereka. Mengikut Pengarah Pelajaran dalam laporannya pada 1920:

Tujuan kerajaan bukanlah untuk mengeluarkan beberapa orang pemuda dan pemudi yang berpelajaran, atau beberapa orang pemuda yang kurang berpelajaran. Tetapi tujuannya ialah untuk memperbaiki keadaan hidup sebahagian besar penduduk (Melayu), supaya anak-anak nelayan atau petani akan menjadi nelayan dan petani yang lebih cerdas dari bapanya, dan supaya pendidikannya membolehkannya memahami bagaimana kehidupannya secocok dengan keadaan di sekelilingnya.¹

Enrolmen di sekolah-sekolah Melayu pada masa ini tidaklah menggalakkan. Pendidikan di sekolah-sekolah Melayu adalah terhad. Kebanyakan mereka yang tamat sekolah Melayu terus menjadi petani dan nelayan.

Bertapaknya penjajah Inggeris di Tanah Melayu pada akhir abad ke-19 dan awal abad ke-20 membawa perubahan yang besar dalam dasar pemerintahan negeri dan perkembangan ekonomi. Pemerintah Inggeris telah menggalakkan kemasukan secara beramai-ramai orang Cina dari negara China untuk bekerja di lombong-lombong bijih, di pelabuhan dan untuk menjadi peniaga di bandar-bandar. Pekerja-pekerja India terutama yang berbahasa Tamil juga telah dibawa masuk secara beramai-ramai untuk bekerja di ladang-ladang getah, kopi dan sebagainya. Dengan itu, terbentuk masyarakat majmuk di Tanah Melayu. Inilah perubahan yang terpenting yang mengubah corak sosiobudaya, politik dan perkembangan pendidikan di Tanah Melayu. Ini menimbulkan keperluan mengadakan pendidikan bagi anak-anak kaum pendatang ini. Pada mulanya Inggeris telah menggalakkan sekolah-sekolah rendah untuk anak-anak Cina ditubuhkan oleh kaum Cina sendiri dengan bantuan daripada ibu bapa dan pertubuhan-pertubuhan Cina. Guru-guru dan bahan bacaan di sekolah ini kebanyakannya dibawa masuk dari negara China. Masalah timbul apabila guru-guru yang diimport dari negara China telah menyebarkan dan mengembangkan semangat kebangsaan Cina dan sikap anti-British di kalangan murid-murid.² Untuk mengawal perkembangan ini, dalam tahun 1920 kerajaan Inggeris telah meluluskan undang-undang Pendaftaran Sekolah, yang memerlukan pendaftaran sekolah-sekolah Cina dan menerima bantuan dari kerajaan. Walau bagaimanapun corak pendidikan sekolah Cina tidak banyak berubah pada tahun-tahun berikutnya. Sekolah-sekolah ini mengambil model dan contoh sekolah Cina di negara China. Ia menekankan rasa bangga dan taat setia terhadap budaya dan negara China melalui buku-buku teks, bahan-bahan bacaan dan guru yang diimport dari negara China.³

Bagi murid-murid India pula, kerajaan mengarahkan supaya majikan-majikan estet mengadakan sekolah-sekolah Tamil untuk anak-anak pekerjanya. Pendidikan Rendah Tamil terhadap buku-buku dan bahan bacaan kebanyakannya diimport dari India.

Kerajaan Inggeris juga telah menggalakkan pertubuhan sekolah-sekolah rendah berpengantar bahasa Inggeris. Ada di antara sekolah-sekolah ini dikelolakan dan dibiayai oleh pemerintah Inggeris dan ada di antaranya yang dikelolakan oleh pendakwah-pendakwah Kristian seperti Katolik, Methodist dan Anglican dengan bantuan dari pemerintah Inggeris. Pendidikan rendah di sekolah-sekolah ini ialah untuk memberi pendidikan supaya kanak-

kanak mendapat kemahiran membaca dan menulis bahasa Inggeris, mengerti dan termasuk pengetahuan tentang Sejarah dan Ilmu Alam yang berunsur keinggerisan. Di sekolah-sekolah pendakwah pula, agama Kristian diajar sebagai satu mata pelajaran kepada kanak-kanak dari bangsa bukan Melayu yang ingin mengikutinya. Kebanyakan sekolah ini dihadiri oleh kanak-kanak bukan Melayu. Orang-orang Melayu curiga untuk menghantar anak-anak mereka ke sekolah ini sebab khuatir anak-anak mereka dipengaruhi oleh agama Kristian. Lagi pula, sekolah-sekolah ini kebanyakannya ditubuhkan di bandar-bandar besar seperti di Kuala Lumpur, Ipoh, Seremban, Johor Bahru dan sebagainya, dan kebanyakan orang Melayu tinggal di kampung-kampung luar bandar. Kurikulum sekolah ini lebih berorientasikan keinggerisan terutama dari segi isi bahan-bahan bacaan dan nilai yang ditanamkan pada murid-murid. Misalnya, di antara nilai yang cuba diterapkan ialah kebanggaan terhadap pemerintah Inggeris dan keistimewaan pencapaian empayar Inggeris. Hasilnya, antara lain, ialah murid-murid berbangga dengan pencapaian kerajaan Inggeris di England dan kebanyakannya juga tertanam taat setia kepada Raja dan Ratu Inggeris.

Apa yang nyata ialah sebelum Perang Dunia Kedua, pendidikan telah terbahagi kepada empat sistem persekolahan berdasarkan bahasa pengantarnya iaitu sistem sekolah Melayu untuk anak-anak Melayu, sistem sekolah Cina untuk anak-anak Cina, sistem sekolah Tamil untuk anak-anak pekerja Tamil terutama di ladang, dan sistem sekolah Inggeris yang terbuka kepada semua bangsa tetapi yang kebanyakannya dihadiri oleh murid-murid bangsa Cina dan India yang tinggal di bandar. Masing-masing mempunyai orientasi tersendiri dari segi guru, bahan-bahan bacaan dan nilai yang ditanamkan kepada murid-muridnya.

Pada zaman Jepun tahun 1941–1945 kebanyakan sekolah ini ditutup dan pemerintah Jepun telah menggunakan sekolah-sekolah ini untuk mengajar bahasa Jepun, nyanyian lagu-lagu Jepun dan aktiviti berhubung dengan pemupukan taat setia kepada pemerintahan Jepun dan maharaja Jepun. Jelas sekali unsur-unsur indoktrinasi nilai-nilai Jepun dijalankan oleh pihak tentera Jepun di sekolah-sekolah.

Pendidikan Rendah Selepas Perang Dunia Kedua

Selepas Jepun ditewaskan dalam Peperangan Dunia Kedua dan setelah penjajah Inggeris kembali memerintah Tanah Melayu, sistem

persekolahan yang terdapat sebelum perang dipulihkan semula. Nyata sekali sekolah-sekolah rendah Inggeris, Melayu, Cina dan Tamil diteruskan secara terpisah-pisah. Pemerintah Inggeris mula sedar perlunya dikaji semula sistem persekolahan rendah. Untuk maksud ini pemerintah Inggeris telah melantik satu jawatankuasa yang dipengerusikan oleh Encik L.J. Barnes untuk membuat kajian tentang kedudukan pendidikan rendah khususnya pendidikan Melayu. Setelah kajian dibuat, Jawatankuasa Barnes mendapati taraf pendidikan di sekolah-sekolah Melayu amat rendah. Di antara sebabnya ialah kemudahan di sekolah-sekolah Melayu terutama buku-buku teks dan bahan-bahan bacaan tidak mencukupi.⁴ Pendidikan rendah Melayu terhad; hanya sebilangan kecil anak-anak Melayu dapat meneruskan pelajaran di peringkat menengah di sekolah Inggeris melalui Kelas Khas Melayu (Special Malay Class). Laporan Barnes (1951) menyarankan supaya sistem persekolahan rendah yang terpisah-pisah disatukan dengan menggunakan hanya dua bahasa pengantar utama iaitu bahasa Melayu dan bahasa Inggeris. Menurut Laporan ini:

“Kami berpendapat pendidikan rendah haruslah digunakan untuk membentuk satu Kebangsaan Malaya yang sama (a common Malayan Nationality), dan sekolah-sekolah ini haruslah disusun semula berdasarkan antara kaum.”⁵

Sekolah-sekolah ini harus dinamakan sekolah kebangsaan. Antara lain ciri-ciri sekolah kebangsaan ini adalah sebagai berikut:⁶

- (a) Ia terbuka kepada kanak-kanak dari semua kaum.
- (b) Ia akan menyediakan pelajaran selama enam tahun bagi kanak-kanak yang berumur antara enam tahun dan dua belas tahun.
- (c) Pendidikan di sekolah ini adalah percuma. Tidak ada yuran sekolah dikenakan. Sekolah-sekolah ini mendapat bantuan penuh dari kerajaan.
- (d) Ia akan mengeluarkan murid-murid yang cepak dalam dua bahasa (bahasa Melayu dan bahasa Inggeris), dan di antara mereka yang terbaik boleh meneruskan pelajarannya ke sekolah menengah Inggeris.
- (e) Sekolah-sekolah vernakular lain yang menggunakan satu bahasa pengantar saja, termasuk sekolah rendah pengantar Melayu, Cina, Tamil dan Inggeris akan beransur-ansur tidak diberi ban-

tuan kerajaan, dan akan menjadi sekolah bukan kerajaan (independent).

Mengikut Laporan Barnes, sekolah kebangsaan yang begini akan menyatupadukan kanak-kanak dari semua kaum, dan membuka peluang yang lebih luas untuk murid-murid Melayu menyambungkan pelajaran mereka ke peringkat menengah di sekolah Inggeris, yang hanya ada pada masa itu. Dengan itu juga nasib dan mobiliti bangsa Melayu, melalui pendidikan, akan lebih baik.

Cadangan ini tidak disetujui oleh setengah kaum Cina. Mereka ingin mengekalkan sekolah-sekolah rendah Cina dan bahasa pengantar Kuo-Yu (bahasa Cina Kebangsaan). Dengan itu pemerintah Ingeris telah melantik pula Dr. Fenn dan Dr. Wu untuk membuat kajian tentang kedudukan sekolah Cina. Mereka mendapati beberapa kelemahan di sekolah-sekolah Cina. Kemudahan di sekolah ini dari segi bilik darjah, padang permainan dan makmal tidak memuaskan. Kaedah pengajaran cara tradisi dan kurang berkesan. Kurikulumnya kuat berorientasikan negara China. Sebahagian besar daripada buku-buku teks dan bahan bacaan diimport dari negara China dan menekankan hal-hal negara China dan semangat bangsa Cina.⁷ Walau bagaimanapun Fenn dan Wu memuji usaha masyarakat Cina di Tanah Melayu yang telah menyediakan sendiri pendidikan Cina bagi anak-anak mereka. Laporan Fenn-Wu (1951) telah mencadangkan supaya sistem sekolah Cina dikekalkan tetapi kurikulumnya, buku-buku teks dan bahan-bahan bacaan haruslah disesuaikan dengan keperluan-keperluan keadaan di Tanah Melayu dan berorientasikan negeri ini.⁸ Latihan guru untuk sekolah-sekolah ini juga harus diadakan dan harus dipersesuaikan dengan keadaan tempatan.⁹ Dengan itu perlahan-lahan pengaruh guru-guru yang dibawa masuk dari negara China akan berkurangan.

Kerajaan pemerintahan Inggeris tidak dapat mengambil apa-apa tindakan berdasarkan kepada kedua-dua laporan ini, kerana syor-syornya berlainan. Akhirnya sistem persekolahan rendah yang akan dikekalkan dan langkah-langkah diambil hanya untuk memperbaiki lagi kedudukan pendidikan di sekolah-sekolah ini dari segi kemudahan, buku guru dan sebagainya. Jadi menjelang kemerdekaan Persekutuan Tanah Melayu hal pendidikan rendah yang terpisah ini menjadi gejala dan masalah berterusan.

5.3 PENDIDIKAN RENDAH DI ZAMAN KEMERDEKAAN

Setelah Tanah Melayu mendapat pemerintahan sendiri (self-government) dalam tahun 1955 usaha bersungguh-sungguh telah dibuat untuk mengemaskinikan sistem pendidikan di negara ini terutama mengambil kira negara akan mencapai kemerdekaan sepenuhnya. Satu jawatankuasa yang dipengerusikan oleh Dato' Abdul Razak Hussein, Menteri Pelajaran Tanah Melayu, telah dibentuk.

"Tugas jawatankuasa ini ialah untuk mengkaji kedudukan dasar pelajaran yang terdapat di Persekutuan Tanah Melayu pada ketika ini dan membuat syor-syor bagi mengubah di mana perlu dengan maksud untuk menubuhkan satu sistem pendidikan kebangsaan yang diterima oleh rakyat Persekutuan keseluruhannya dan yang akan memenuhi keperluan mereka dan menggalakkan pertumbuhan kebudayaan, sosial, ekonomi dan politik negara ini, dan mengambil kira hasrat untuk menjadikan bahasa Melayu sebagai Bahasa Kebangsaan negara ini, di samping mengekalkan dan meneruskan pertumbuhan bahasa dan kebudayaan kaum-kaum lain yang tinggal di negara ini."¹⁰

Laporan Razak yang diterbitkan pada April 1956 telah menjadi asas kepada perkembangan sistem kebangsaan negara ini selepas merdeka. Di antara syor-syor yang penting ialah:

- (a) Satu sistem pelajaran kebangsaan ditubuhkan di bawah kepimpinan seorang Menteri Pelajaran.¹¹
- (b) Bahasa Melayu dijadikan Bahasa Kebangsaan negara dan diajar kepada semua murid di semua sekolah.¹²
- (c) Bahasa Inggeris dijadikan bahasa kedua yang diwajibkan diajar di semua sekolah.¹³
- (d) Semua sekolah menggunakan kurikulum yang sama kandungannya. Kurikulum ini berorientasikan negara ini.¹⁴
- (e) Semua latihan guru disatukan di bawah satu sistem latihan yang sama.¹⁵

Bagi pendidikan rendah, Jawatankuasa Pelajaran Razak tidak menerima gagasan 'sekolah rendah kebangsaan' yang menggunakan dua bahasa pengantar bahasa Melayu dan bahasa Inggeris) seperti yang disyorkan oleh Laporan Barnes. Laporan Razak mengesyorkan supaya pendidikan rendah yang menggunakan berbagai-bagai bahasa pengantar dikekalkan. Sekolah rendah Melayu akan dipang-

gil 'sekolah umur' (standard schools) dan sekolah-sekolah rendah pengantar bahasa Inggeris, Cina dan Tamil dipanggil sekolah-sekolah jenis-umum (standard-type primary schools).¹⁶ Semua sekolah ini akan mengikut peraturan yang sama. Bahasa kebangsaan (bahasa Melayu) dan bahasa Inggeris akan diajar di semua sekolah. Semua sekolah menggunakan kurikulum yang sama dari segi kandungannya, dan ia berorientasikan negara Persekutuan Tanah Melayu. Mengikut Laporan itu:

Kami yakin bahawa pengenalan sukatan pelajaran yang sama untuk semua sekolah di Persekutuan merupakan keperluan terpenting dalam dasar pelajaran untuk Tanah Melayu. Ia adalah anak kunci yang akan membuka pintu yang sehingga ini menutup dan menghalang pembentukan satu sistem pelajaran yang boleh diterima oleh penduduk Malaya keseluruhannya. Apabila semua sekolah mengajar sukatan pelajaran yang sama, tidak kira bahasa pengantarnya, kami menganggap negara ini telah mengambil langkah yang penting ke arah menubuh satu sistem pendidikan yang akan memenuhi keperluan semua penduduk dan menggalakkan perkembangan kebudayaan sosial dan politik negara ini.¹⁷

Pendidikan rendah selama enam tahun adalah terbuka kepada semua kanak-kanak berumur 6+ hingga 12 tahun. Kenaikan darjah adalah secara automatik. Walau bagaimanapun dalam masa peralihan murid-murid yang lebih umur boleh berada di sekolah rendah hingga umur 14 tahun. Laporan Razak juga mengesyorkan bahawa matlamat akhir dasar pelajaran kebangsaan haruslah ke arah menyediakan pendidikan kepada kanak-kanak dari berbagai kaum di bawah satu sistem pendidikan kebangsaan di mana Bahasa Kebangsaan menjadi bahasa pengantar utama.¹⁸

Syor-syor Razak telah dimaktubkan dalam Ordinan Pelajaran 1957, dan dilaksanakan mulai tahun 1957. Pendidikan rendah yang dilaksanakan itu merupakan satu perkembangan yang penting dari segi matlamat dan orientasinya dibandingkan dengan kedudukan pendidikan rendah sebelum ini. Sungguhpun bahasa pengantar masih lagi berlainan tetapi ciri kebangsaan telah dimasukkan ke dalam pendidikan di sekolah-sekolah ini, sebagai asas untuk memupuk pembinaan negara yang merdeka.

Pada masa itu, oleh kerana kekurangan kewangan, Laporan Razak mengesyorkan hanya 30% daripada kanak-kanak yang lulus pendidikan rendah selama 6 tahun dapat meneruskan pelajaran mereka ke peringkat menengah. Pada penghujung Darjah VI murid-

murid mengambil satu peperiksaan umum pusat, iaitu Peperiksaan Kemasukan ke Sekolah Menengah (Malayan Secondary School Entrance Examination). Hanya 30 peratus murid yang berjaya dalam peperiksaan ini dapat meneruskan ke peringkat menengah; 70% yang lain terpaksa berhenti sekolah pada lingkungan umur tiga belas tahun.¹⁹

Laporan Rahman Talib (1960) yang mengkaji pelaksanaan sistem pelajaran yang disyorkan oleh Laporan Razak mendapati syor-syor yang terkandung dalam Laporan Razak itu baik dan perlu dikekalkan. Walau bagaimanapun had umur 13 tahun berhenti bagi 70% murid-murid sekolah rendah telah dianggap sebagai satu pembaziran, dan dengan itu Laporan Rahman Talib telah mengesyorkan supaya kanak-kanak yang lulus Darjah VI sekolah rendah diberi peluang meneruskan pelajaran mereka ke peringkat menengah di sekolah-sekolah akademik biasa atau di 'sekolah-sekolah lanjutan kampung', atau di sekolah-sekolah rendah lanjutan (post primary)²⁰ Sekolah-sekolah rendah lanjutan dan sekolah-sekolah lanjutan kampung ini dicadangkan untuk memberi latihan kemahiran kepada murid-murid yang tidak begitu berjaya dalam pelajaran akademiknya, dan supaya mereka boleh mendapat pekerjaan yang sesuai dengan kemahiran mereka selepas tiga tahun. Dalam pelaksanaannya sekolah ini telah tidak berjaya. Sambutan dari ibu bapa tidak menggalakkan kerana mereka dapati pendidikan ini terhad. Dalam tahun 1965 semua sekolah menengah melaksanakan sistem kurikulum komprehensif.

Syor-syor Jawatankuasa Rahman Talib telah menjadi asas untuk Akta Pelajaran 1961, iaitu Akta Pelajaran yang berkuatkuasa sekarang ini. Syor-syor penting berhubung dengan pendidikan rendah adalah sebagai berikut:

(i) Pelajaran sekolah rendah percuma untuk semua²¹

Sehingga tahun 1961, bilangan tempat percuma di sekolah bantuan adalah terhad, kecuali di sekolah rendah aliran Melayu dan aliran Tamil dan di sekolah menengah Melayu, apabila terdapat pelajaran percuma. Dalam tahun 1962, yuran sekolah dihapuskan dan pelajaran sekolah rendah percuma untuk semua diadakan bagi setiap kanak-kanak. Bagaimanapun sekolah bantuan dibenarkan memungut yuran untuk perpustakaan, permainan dan yang seumpamanya. Pelajaran sekolah rendah didapati tidak perlu diisytiharkan wajib.

(ii) Naik darjah secara automatik²²

Jawatankuasa mengesyorkan supaya naik darjah secara automatik dikekalkan bagi sekolah rendah dan sekolah menengah bantuan setakat Tingkatan III, dan ini telah menjadi suatu ciri penting di dalam sistem pelajaran di Malaysia sejak tahun 1961.

(iii) Kelas Ekspres²³

Dalam tahun 1962, persediaan ada dibuat bagi kanak-kanak yang lebih berkebolehan untuk menamatkan pelajaran sekolah rendahnya dalam masa 5 tahun dan bukannya 6 tahun, dengan mengadakan kelas ekspres di sekolah rendah. Walau bagaimanapun pada tahun 1968 sistem kelas ekspres ini dihapuskan.

(iv) Meninggikan umur berhenti sekolah hingga ke 15 tahun

Seperti yang dinyatakan di atas, Jawatankuasa Penyemak Pelajaran (1960) mendapati umur berhenti sekolah 12 atau 13 tahun bagi kira-kira 70% daripada murid-murid Darjah VI, satu pembaziran. Dengan itu Jawatankuasa ini mengesyorkan bahawa umur berhenti sekolah hendaklah dinaikkan hingga ke 15 tahun. Dengan itu murid-murid diberi minimum 9 tahun persekolahan, dari Darjah I hingga Tingkatan III.²⁴

(v) Peperiksaan Penilaian

Oleh kerana murid-murid sekolah rendah boleh meneruskan pelajaran mereka ke sekolah menengah sehingga Tingkatan III, Peperiksaan Masuk ke Sekolah Menengah (Malayan Secondary School Entrance Examination) dihapuskan pada tahun 1964. Walau bagaimanapun pada tahun 1967 Peperiksaan Penilaian Darjah V diperkenalkan. Tujuan peperiksaan ini ialah untuk menilai pencapaian murid-murid sekolah rendah melalui persekolahan selama lima tahun. Mereka yang didapati lemah akan diberi pendidikan pemulihan dalam tahun keenam.

(vi) Memperbaiki keadaan Sekolah Melayu, Sekolah Cina dan Sekolah Tamil

Suatu syor Jawatankuasa Penyemak Pelajaran (1960) ialah supaya keadaan sekolah rendah aliran Melayu, Cina dan Tamil, dari segi kemudahan fizikal dan guru yang terlatih

haruslah diperbaiki. Ini dilaksanakan secara beransur-ansur sejak tahun 1961.

(vii) Pengawalan Pelajaran Rendah

Dalam tahun 1957, Penguasa Pelajaran Tempatan telah diberi tanggungjawab terhadap pelajaran rendah. Bagaimanapun, kerana didapati hal ini tidak memuaskan, sistem ini telah dimansuh dalam tahun 1961 atau syor Jawatankuasa Penyemak. Pendidikan rendah telah diletak terus di bawah kuasa Menteri Pelajaran kerana pendidikan adalah di bawah kuasa Kerajaan Persekutuan, mengikut Perlembagaan Persekutuan Tanah Melayu.

Sebagai langkah untuk menyatupadukan sekolah-sekolah rendah seperti yang disyorkan oleh Penyata Razak (1956) sebagai 'matlamat akhir' (*the ultimate objective*), Penyata Rahman Talib mengesyorkan supaya sekolah-sekolah rendah Inggeris beransur-ansur memperkenalkan aliran Melayu. "Langkah ini adalah perlu ke arah mencapai matlamat akhir supaya bahasa Melayu menjadi bahasa pengantar utama di semua sekolah."²⁵ Dalam Akta Pelajaran 1961 kuasa adalah diberi kepada Menteri Pelajaran untuk menukar mana-mana Sekolah Rendah Jenis Kebangsaan kepada Sekolah Rendah Kebangsaan apabila pihak Menteri Pelajaran puas hati bahawa ini perlu dilakukan.²⁶

Laporan Rahman Talib juga telah mengubah nama penjenisan sekolah rendah. Sekolah-sekolah rendah yang menggunakan bahasa pengantar Bahasa Kebangsaan (bahasa Melayu) dipanggil Sekolah Kebangsaan. Sekolah-sekolah bantuan kerajaan lain yang menggunakan pengantar bahasa Inggeris, Cina atau Tamil dipanggil Sekolah Jenis Kebangsaan.²⁷

Enrolmen sekolah rendah meningkat dengan pesatnya pada masa ini. Pada tahun 1956 jumlahnya 789 267, pada 1960 jumlahnya 1 078 829 dan pada tahun 1962 jumlah di sekolah rendah meningkat menjadi 1 124 483.²⁸

Masalah yang dihadapi oleh semua sekolah pada masa ini (pada awal tahun 1960-an) ialah kekurangan guru yang terlatih yang mempunyai sekurang-kurangnya S.R.P. sebagai kelayakan minimum. Beberapa buah maktab perguruan tambahan telah ditubuhkan terutama Pusat Latihan Harian di bandar-bandar utama di Tanah Melayu.

Jadual 5.1 Sukatan pelajaran sekolah rendah mata pelajaran yang ditentukan menurut bilangan minit bagi satu-satu minggu

Mata pelajaran	Darjah					
	1	2	3	4	5	6
Bahasa Malaysia	180	180	180	200	200	200
Bahasa Pengantar	420	420	420	400	360	360
Bahasa Inggeris	180	180	180	160	160	160
Matematik	210	210	210	160	160	160
Sains	90	90	90	120	120	120
Lukisan dan Kraftangan	120	120	90	80	80	80
Pendidikan Jasmani dan Kesihatan	120	120	90	80	80	80
Aktiviti Kumpulan	—	—	60	60	120	120
Bahasa Ibunda	—	—	120	120	120	120
Kajian Tempatan	30	30	30	—	—	—
Pertimbangan Guru Besar ¹	90	90	150	200	200	200
Pengetahuan Agama Islam ²	—	—	120	120	120	120
Sivik	—	—	—	40	40	40
Sejarah	—	—	—	80	80	80
Geografi	—	—	—	80	80	80

Catatan

- Kesempatan ini boleh digunakan untuk menambah jumlah masa serendah-rendahnya yang ditentukan kerana menambah pengajaran perkara-perkara yang tidak dimestikan:
 - Jahitan (jahit-menjahit)
 - Muzik dan Nyanyian
 - Sebarang perkara lain yang diluluskan oleh Pendaftar Sekolah.
- Mata pelajaran ini dimestikan bagi murid-murid Islam.

Pada umumnya kurikulum pendidikan sekolah rendah pada masa ini ialah berdasarkan mata pelajaran tertentu yang terpisah-pisah. Berikut adalah mata-mata pelajar dan agihan masa bagi tiap-tiap mata pelajaran itu dalam setahun.

Apa yang nyata dalam tahun-tahun 60-an ialah sistem sekolah rendah yang terpisah-pisah mengikut bahasa pengantarnya terus diadakan. Rata-rata sekolah rendah Inggeris merupakan sekolah yang dominan dan berkualiti baik dari segi guru, kelengkapan dan tradisi pelajaran dan pembelajaran. Jurusan Inggeris juga lebih men-

jamin murid-murid untuk terus dengan mudah melanjutkan pelajaran di peringkat menengah yang menggunakan bahasa Inggeris sebagai bahasa pengantar. Ada tanda-tanda yang enrolmen bagi sekolah-sekolah yang lain termasuk sekolah-sekolah Melayu menurun dan enrolmen bagi sekolah-sekolah Inggeris terutama di bandar-bandar meningkat.

Sistem persekolahan rendah yang terpisah-pisah ini merupakan masalah yang besar dalam usaha untuk menyatupadukan kaum di negara ini. Akibat daripada rusuhan kaum pada 13 Mei 1969, pelaksanaan dasar pelajaran telah dikaji semula, diubah dan dipersuakan ke arah penyatuan kaum di Malaysia. Salah satu langkah penting yang diambil ialah untuk beransur-ansur mengubah bahasa pengantar di sekolah-sekolah Jenis Kebangsaan Inggeris ke dalam bahasa Malaysia.²⁹ Satu jadual pertukaran bahasa pengantar telah dibuat meliputi peringkat rendah, menengah dan universiti, mulai 1970 hingga 1982.³⁰ Mulai 1970 semua Darjah 1 di sekolah rendah Inggeris ditukar bahasa pengantarnya ke bahasa Malaysia, dan menjelang tahun 1975 bahasa Malaysia menggantikan bahasa Inggeris sebagai bahasa pengantar di semua sekolah rendah Inggeris. Dengan itu beransur-ansur Sekolah Rendah Jenis Kebangsaan Inggeris dihapuskan.

Pendidikan Rendah di Sabah dan Sarawak

Secara amnya penubuhan awal sekolah-sekolah rendah di Sabah dan Sarawak hampir sama terutama di zaman penjajahan Inggeris. Penyediaan pendidikan amat terhad, usaha pemerintah tidaklah bersungguh. Masalah utama yang dihadapi di negeri-negeri ini dalam penyediaan pentadbiran rendah ialah distribusi penduduk yang berlainan etnik yang tersebar luas di negeri yang luas kawasan-nya.

Sebelum Perang Dunia Kedua penyediaan pendidikan sekolah pengantar Inggeris di kedua-dua negeri kebanyakannya diusahakan oleh mubaligh-mubaligh Kristian mazhab Katolik, Anglikan dan Methodist. Pendidikan rendah Cina dikelolakan oleh jawatankuasa masyarakat Cina tempatan. Kerajaan ada memberi sedikit sebanyak bantuan kepada sekolah-sekolah ini dan kerajaan juga berusaha menyediakan sekolah pengantar Melayu. Selepas perang dan sebelum merdeka, sekolah-sekolah rendah berbagai bahasa pengantar – Inggeris, Cina dan Melayu – terus berkembang dan dikelolakan

oleh berbagai Jawatankuasa Tempatan, gereja dan kerajaan sendiri.

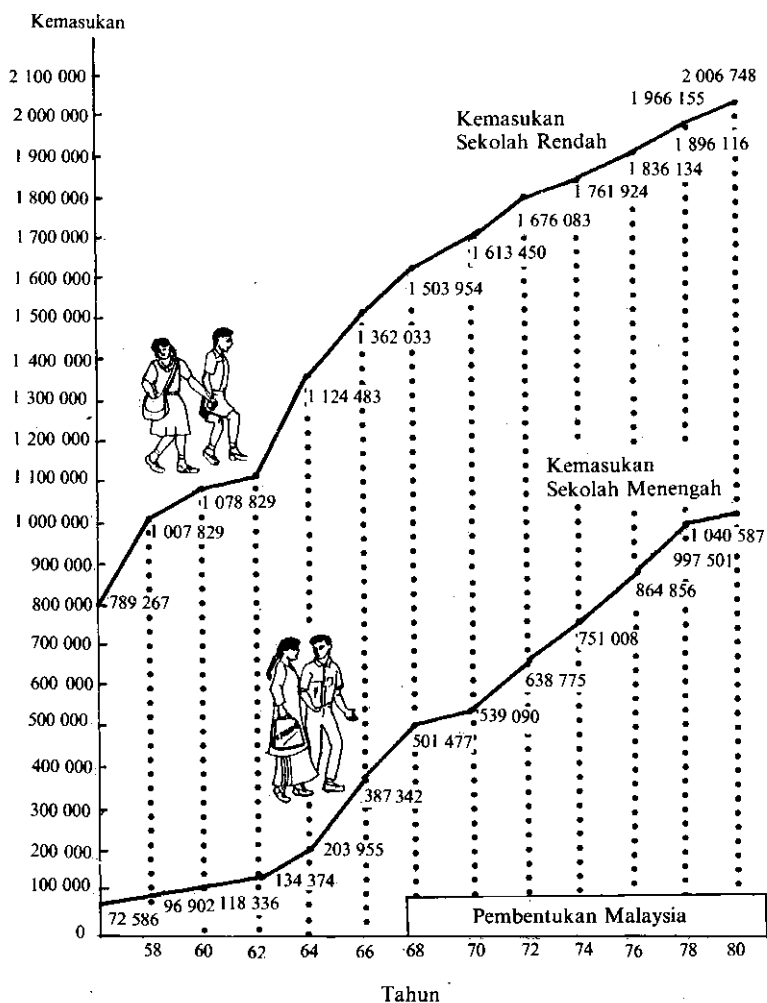
Apabila Sabah dan Sarawak menjadi negeri-negeri yang merdeka dalam Malaysia pada 16 September 1963, sistem dan corak pelajaran di kedua-dua negeri beransur-ansur diubah untuk disesuaikan dengan sistem pendidikan kebangsaan Malaysia. Jabatan Pendidikan di kedua-dua negeri ini menjadi sebahagian daripada Kementerian Pendidikan Persekutuan, walaupun kedua-dua negeri mempunyai badan penasihatnya untuk memberi pandangan dan nasihat dalam hal-hal perkembangan pendidikan. Perbezaan dalam kurikulum sekolah, bahasa pengantar, latihan dan skim perkhidmatan guru beransur-ansur disamakan dengan yang terdapat di Persekutuan. Pada tahun 1976 Akta Pelajaran Persekutuan 1961 dikuatkuasakan di Sabah dan Sarawak. Proses ini merupakan salah satu proses yang penting dalam usaha membawa penyatuan di negara Malaysia.

Dasar kerajaan ialah untuk mengadakan pendidikan rendah percuma bagi semua kanak-kanak yang cukup umur masuk ke sekolah. Penyediaan kemudahan persekolahan berkembang dengan pesatnya, termasuk ke kawasan-kawasan pedalaman. Enrolmen murid meningkat dengan cepat, sungguhpun terdapat masalah yang khusus di kawasan-kawasan pedalaman. Walaupun di kebanyakan sekolah rendah umur masuk sekolah ialah enam tahun lebih, tetapi di beberapa kawasan luar bandar yang jauh dari sekolah dan murid memerlukan tempat tinggal, umur kanak-kanak ketika masuk ke sekolah lebih tua sedikit; di sekolah ini hampir separuh daripada murid yang baru masuk sekolah berumur tujuh tahun lebih.³¹

Sekarang sistem persekolahan rendah di Sarawak dan Sabah adalah sama dengan yang terdapat di Semenanjung Malaysia. Tumpuan adalah diberi ke arah memperbaiki kemudahan di sekolah-sekolah di kawasan pedalaman dan meningkatkan untuk pendidikan yang disediakan.

Sejak kemerdekaan, terutama sejak pembentukan Malaysia pada tahun 1963 kemudahan pendidikan rendah telah disediakan dengan meluas di semua negeri untuk membolehkan kanak-kanak yang berumur 6 tahun ke atas mendapat tempat di sekolah rendah. Kenaikan enrolmen bagi sekolah rendah dapat dilihat dalam Carta II. Pada tahun 1964 terdapat 1 362 033 orang murid di sekolah rendah. Sepuluh tahun kemudian iaitu pada tahun 1974 terdapat seramai 1 836 748, dan pada tahun 1985 bilangannya ialah 2 192 528 orang. Peratus kanak-kanak yang berumur di antara 6+ dan 11+

PENDIDIKAN RENDAH DALAM KONTEKS SOSIALISASI DAN PEMBUDAYAAN

CARTA II Kemasukan pelajar dalam sekolah rendah dan sekolah menengah, tahun 1956–1980

yang memperoleh pendidikan rendah pada tahun 1972 ialah 89.1%, bagi tahun 1980 ialah 93% dan bagi tahun 1985 pula ialah 95.4%.³² Bolehlah dikatakan bahawa Malaysia telah berjaya menyediakan pendidikan rendah kepada hampir semua kanak-kanak yang patut bersekolah.

5.4 KURIKULUM BARU SEKOLAH RENDAH (KBSR)

Sejak mencapai kemerdekaan, kurikulum untuk sekolah rendah telah diubahsuai untuk keperluan Malaysia yang merdeka. Pendidikan rendah dan menengah rendah bagi kanak-kanak yang berumur 6 hingga 15 tahun adalah percuma. Kurikulum sekolah rendah adalah kurikulum kebangsaan yang sama dari segi isi, sungguhpun bahasa pengantarnya berlainan. Tetapi rata-rata kurikulum ini adalah berdasarkan mata pelajaran tertentu, dan tiap-tiap mata pelajaran itu terpisah di antara satu sama lain.

Dalam tahun 1974, satu Jawatankuasa Kabinet telah ditubuhkan dipengerusikan oleh Datuk Seri Dr. Mahathir Mohamad. Timbalan Perdana Menteri Malaysia, untuk mengkaji pelaksanaan dasar pelajaran. Laporan yang dikeluarkan pada 7 November 1979 antara lain menyentuh tentang kedudukan pendidikan rendah. Ia mengesyorkan supaya sistem persekolahan rendah yang berlainan bahasa pengantarnya – bahasa Malaysia, Cina dan Tamil – yang ada diteruskan. Walau bagaimanapun laporan ini mendapati kurikulum sekolah rendah perlu dikaji semula. Jawatankuasa Kabinet berpendapat bahawa pendidikan peringkat rendah sekarang tidak merupakan pendidikan asas. Ia merupakan pendidikan umum yang terlalu memberatkan sifat akademik. Mengikut Laporan Jawatankuasa Kabinet:

“Kurikulum tersebut adalah amat padat kerana pembaharuan mengenai sesuatu mata pelajaran dibuat dengan tambahan isi kandungan dan kurang menyesuaikan masa yang diperuntukan baginya. Tambahan lagi, kaitan sukatan pelajaran baru itu dengan sukatan pelajaran lain dalam kurikulum tersebut kurang diberi perhatian. Pembinaan kurikulum itu juga didasarkan kepada mata pelajaran dan bukan kepada jenis-jenis kemahiran yang diterima sebagai kemahiran-kemahiran asas untuk peringkat itu”.³³

Dengan itu Laporan Jawatankuasa Kabinet memperakukan:

- (a) Kementerian Pelajaran mengambil langkah tertentu supaya pendidikan di peringkat rendah bercorak pendidikan asas

dengan memberi penegasan kepada pendidikan dalam bidang 3M iaitu membaca, menulis dan mengira.

- (b) Kurikulum untuk pendidikan asas hendaklah juga ditinjau dari segi kemahiran yang diperlukan dan bukannya dari segi kepentingan tiap-tiap satu mata pelajaran. Kemahiran-kemahiran tersebut hendaklah dicapai menerusi bidang-bidang pelajaran yang berkenaan tanpa mengakibatkan pengurangan masa pelajar seperti yang diadakan sekarang.³⁴

Perakuan ini merupakan perakuan yang penting yang mengubah corak pendidikan sekolah rendah di Malaysia. Pada 8 Disember 1980 Datuk Musa Hitam, Menteri Pelajaran Malaysia ketika itu, mengumumkan langkah-langkah yang akan diambil oleh Kementerian Pendidikan bagi melaksanakan perubahan kurikulum sekolah rendah berdasarkan perakuan Laporan Jawatankuasa Kabinet itu. beliau menyatakan:

“Ciri penting kurikulum sekolah rendah yang baru ini terbahagi kepada 2 tahap; Tahap Pertama yang merupakan Darjah 1 hingga Darjah 3 dan Tahap Kedua dari Darjah 4 hingga Darjah 6. Bagi Tahap Pertama, kurikulum akan memberi tekanan sebanyak 75% daripada jumlah peruntukan masa kepada pencapaian kemahiran 3M dan 25% selebihnya kepada kegiatan-kegiatan pelajaran yang lain. Di Tahap Kedua, kemahiran asas akan masih menjadi teras kurikulum kita. Adalah dijangkakan 70% daripada masa Darjah 4 ditumpukan bagi menguasai selanjutnya kemahiran asas tersebut dan 30% bakinya akan ditumpukan kepada aktiviti-aktiviti pendidikan yang lain. Pendidikan yang lebih formal dan separuh daripada unsur-unsur akademik akan hanya mula diperkenalkan pada peringkat ini. Unsur-unsur ini walau bagaimanapun akan dilaksanakan secara sedadu (integrated).”³⁵

Beliau juga telah menyebut tentang rasional atau faktor-faktor yang mengakibatkan perubahan ini.³⁶

- (a) Kurikulum lama yang digubal pada penghujung tahun 1950-an kurang menekankan pembelajaran kemahiran asas. Ia lebih berorientasikan pencapaian dan bukan berorientasikan kemahiran. Ia telah digubal dalam konteks di mana Peperiksaan Kemasukan ke Sekolah Menengah diadakan.
- (b) Pendidikan rendah sekarang lebih merupakan ‘elitist’ dengan memberi perhatian kepada golongan 30% murid-murid atas. Ia lebih mementingkan pencapaian murid dalam tiap-tiap mata

pelajaran dan tidak kemahiran asas untuk kebanyakan murid. Dengan itu kurikulum ini lebih mementingkan murid-murid dari keluarga yang beruntung dari segi ekonomi, seperti yang didapati dari kajian keciciran 1973. Kurikulum sekolah rendah berat sebelah kepada golongan yang beruntung dan golongan-golongan di bandar. Ini adalah bercanggah dengan prinsip menyamakan peluang dan mendemokratikkan pendidikan yang disarankan dalam Penyata Razak dan Rahman Talib. Ini juga bercanggah dengan Dasar Ekonomi Baru yang asasnya berteraskan kepada keinginan hendak menghapuskan perbezaan antara golongan dan antara kawasan. Akhir sekali ini bercanggah dengan aspirasi negara yang mendukung konsep pendidikan universal dalam erti kata yang sepenuhnya.

- (c) Walaupun kurikulum baru ini memberi peruntukan masa yang banyak untuk pembelajaran 3M, prinsip utama dalam strategi pembelajaran dan penggubalan bahan-bahan pelajaran ialah bahawa isi kandungannya haruslah bermakna dan menarik kepada murid-murid. Segala ilmu pengetahuan dan nilai haruslah diajar dan disisip bersama dalam usaha meningkatkan kemahiran membaca, menulis dan mengira. Dengan itu tidaklah terdapat pemisahan di antara pembinaan kemahiran 3M dengan kandungan isi pengajaran dan pembelajaran.

Tan Sri Murad Mohd. Noor, Ketua Pengarah Pelajaran ketika itu pula dalam kertasnya yang bertajuk "Pendidikan Rendah di Malaysia: Masalah dan Harapan" yang disampaikan di Persidangan Tahunan yang ke-25 dan perayaan Jubli Perak Jemaah Nazir Persekutuan pada 4 September 1981 menyenaraikan kelemahan-kelemahan berikut dalam kurikulum sekolah rendah yang lama:

- (a) Isi kandungan sukatan pelajaran kadang kala berulang dan tidak berkaitan antara mata pelajaran atau antara darjah.
- (b) Terlalu banyak butiran dalam sukatan pelajaran membebankan dan membosankan murid-murid.
- (c) Desakan menghapuskan sukatan pelajaran yang terlalu luas terutama bila ada peperiksaan.
- (d) Penggunaan buku teks yang keterlaluan mengehadkan penggunaan teknikal pelajaran dan pembelajaran yang lebih menarik dan berkesan.

5.5 MATLAMAT PENDIDIKAN SEKOLAH RENDAH

Seperti yang terkandung dalam risalah “Kurikulum Baru Sekolah Rendah – Matlamat, Rasional Bidang Pelajaran, Strategi Pengajaran dan Pembelajaran” terbitan Kementerian Pelajaran Malaysia, Disember 1981, matlamat KBSR adalah sebagai berikut:

MATLAMAT PENDIDIKAN SEKOLAH RENDAH

Kurikulum Baru Sekolah Rendah berpanduan kepada rasional bahawa aktiviti pelajaran dan pendidikan peringkat rendah adalah bercorak *pendidikan asas*. Oleh itu matlamat pendidikan rendah adalah untuk memastikan perkembangan murid secara menyeluruh. Perkembangan ini meliputi aspek-aspek intelek, rohani, jasmani, emosi, bakat, akhlak, nilai-nilai estetika dan sosial.

Perancangan kurikulum ini dilakukan untuk memberi setiap murid peluang yang sama bagi mendapat kemahiran, pengetahuan, nilai, sikap dan amalan-amalan yang diperlukan. Setiap murid diberi galakan dan bimbingan yang seluas-luasnya untuk menguasai kemahiran-kemahiran asas dengan kukuh. Peluang-peluang juga disediakan untuk membolehkan mereka mengembangkan bakat dan minat serta daya kreatif dalam bidang-bidang tertentu.

Dengan itu Kurikulum Sekolah Rendah adalah bertujuan untuk membolehkan murid-murid:

1. menguasai bahasa Malaysia dengan memuaskan sesuai dengan kedudukannya sebagai Bahasa Kebangsaan dan bahasa rasmi negara;
2. menguasai kemahiran asas bahasa iaitu bertutur, membaca dan menulis di dalam bahasa pengantar sekolah-sekolah rendah;
3. menguasai asas yang kukuh dalam kemahiran mengira;
4. menguasai kemahiran-kemahiran belajar berlandaskan kemahiran asas;
5. berupaya memahami, membaca, menulis dan bertutur dalam bahasa Inggeris selaras dengan kedudukannya sebagai bahasa kedua;

6. membina sikap dan perlakuan yang baik berpandukan nilai-nilai kemanusiaan dan kerohanian yang diterima dan dihargai oleh masyarakat berlandaskan Rukunegara, serta menjadikannya asas bagi amalan hidup;
7. mempunyai pengetahuan, kefahaman, minat serta kepekaan terhadap manusia dalam alam sekitar;
8. bergaul, menghargai hak dan kebolehan orang lain dan mempunyai semangat kerjasama dan toleransi;
9. mengembangkan bakat, daya kepimpinan dan keyakinan diri untuk meluaskan pengetahuan serta mempertingkatkan kebolehan dengan menggunakan kemahiran-kemahiran asas yang telah dikuasai;
10. meminati, memahami, menikmati dan menyertai aktiviti-aktiviti kesenian dan rekreasi dalam lingkungan kebudayaan nasional.

Risalah itu menghuraikan juga bentuk kurikulum baru sekolah rendah.

BENTUK KURIKULUM BARU SEKOLAH RENDAH

Kurikulum Sekolah Rendah ini dibentuk berlandaskan perakuan 57(a) Laporan Kabinet, iaitu:

Kurikulum sekolah rendah itu hendaklah dirancang untuk membolehkan murid-murid mencapai kemahiran dalam tiga bidang asas, iaitu bidang komunikasi, bidang manusia dengan alam kelilingnya dan bidang perkembangan diri individu sesuai dengan keperluan, minat, bakat dan kemampuan mental serta kesediaan murid-murid itu.

Komunikasi merupakan keperluan hidup yang asasi. Ianya dilakukan dengan perantaraan bahasa dan melibatkan aktiviti mengira. Maka yang perlu ditanamkan kepada kanak-kanak ialah kemahiran berbahasa dan mengira. Dengan itu di dalam kurikulum ini Bidang Komunikasi telah dinamakan Komponen Kemahiran Asas, iaitu Membaca, Menulis dan Mengira.

Kemahiran Asas 3M diberi penekanan dalam kurikulum sekolah rendah. Aspek-aspek yang terkandung di dalam kemahiran 3M ini bukanlah setakat kemahiran yang berbentuk mekanis, tetapi meliputi kemahiran pertuturan, pendengaran, pem-

bacaan untuk kefahaman, penulisan berasaskan pengetahuan serta pengalaman dan penggunaan keempat-empat operasi matematik iaitu campur, tolak, darab dan bahagi untuk membuat pengiraan dan penyelesaian masalah seharian yang sesuai.

Segala aktiviti melibatkan perhubungan antara manusia, perhubungan manusia dengan alamnya, perhubungan di antara unsur-unsur dalam dan perhubungan manusia dengan Tuhan. Di sinilah tempat seseorang kanak-kanak memperoleh pengalaman-pengalaman asas. Untuk menjadikan sesuatu pembelajaran itu bermakna kepada kanak-kanak, pengalaman asas yang sedia ada pada mereka perlulah digunakan.

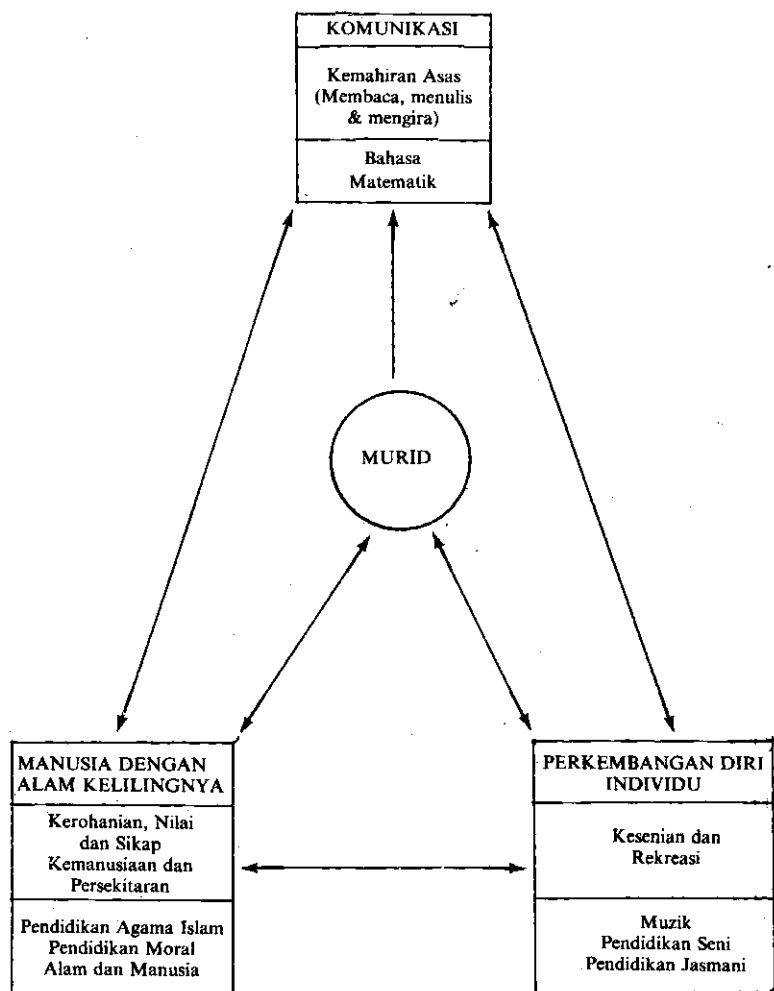
Oleh itu di dalam kurikulum ini bidang Manusia dengan Alam Kelilingnya dijadikan Komponen Kemanusiaan dan Persekitaran, dan akan dipadukan terus dengan Komponen Kemahiran Asas pada peringkat permulaan. Hanya pada peringkat yang terkemudian apabila kemahiran asas yang dikuasai oleh murid-murid sudah agak mantap barulah komponen ini ditonjolkan sebagai satu komponen yang berasingan.

Namun begitu salah satu cabang daripada bidang ini telah diberi perhatian khas, iaitu Pendidikan Agama Islam dan Pendidikan Moral. Ini adalah kerana cabang ini sangat penting bagi pembinaan sikap, watak dan peribadi. Dengan itu Pendidikan Agama Islam dan Pendidikan Moral akan dapat dilihat di dalam kurikulum ini sebagai satu Komponen Kerohanian, Nilai dan Sikap.

Bidang Perkembangan Diri Individu meliputi semua aspek intelek, rohani, jasmani, emosi, bakat, moral, nilai-nilai estetika dan sosial. Sebahagian besar daripada aspek-aspek ini telah dirangkumi oleh Bidang Komunikasi dan Bidang Manusia dengan Alam Kelilingnya. Yang tinggal hanya aspek jasmani dan nilai estetika. Oleh itu dua aspek ini sahajalah yang mengisi komponen ketiga dalam Bidang Perkembangan Diri Individu yang dinamakan Komponen Kesenian dan Rekreasi.

Tiap-tiap komponen pula terdiri daripada beberapa mata pelajaran. Komponen Kemahiran Asas mengandungi mata pelajaran Bahasa (membaca dan menulis) dan mata pelajaran Matematik. Komponen Kerohanian, Nilai dan Sikap mengandungi mata pelajaran Pendidikan Agama Islam dan Pendidikan Moral. Komponen Kemanusiaan dan Persekitaran mengandungi mata pelajaran Alam dan Manusia. Komponen Kesenian

dan Rekreasi mengandungi mata pelajaran Muzik. Pendidikan Seni dan Pendidikan Jasmani. Kesimpulannya, ketiga-tiga bidang utama yang diperakukan oleh Jawatankuasa Kabinet telah pun dijadikan landasan bagi kurikulum ini dan hanya

Rajah 5.1 Bentuk Kurikulum Baru Sekolah Rendah

kedudukan tiap-tiap satunya sahaja yang disusun semula. Bentuk kurikulum ini dan hubungannya dengan murid digambarkan dalam bentuk rajah di Rajah 5.1.

Proses pendidikan peringkat rendah yang menekankan kemahiran asas melibatkan sekurang-kurangnya dua langkah utama iaitu membina kemahiran itu dan menggunakannya. Sesuatu kemahiran itu perlu dibina pada murid-murid, dipupuk dan disusurkan sehingga mantap barulah digunakan untuk memperolehi pengetahuan selanjutnya.

Adalah dipercayai dalam masa tiga tahun kemahiran-kemahiran asas yang ditanamkan pada murid-murid akan dapat dikuasai sepenuhnya dan menjadi mantap. Oleh itu kurikulum ini adalah dibahagikan kepada dua tahap: Tahap I untuk tempoh tiga tahun yang awal dan Tahap II untuk tempoh tiga tahun yang akhir dalam persekolahan peringkat rendah.

Dalam Tahap I, pengajaran dan pembelajaran adalah menekan asas-asas pembacaan, penulisan dan pengiraan. Murid-murid dipimpin untuk mendengar, menyebut, mengenal dan membentuk lambang huruf dan perkataan serta menggunakan kemahiran tersebut dalam penulisan. Di samping itu, mereka juga diberi asas kemahiran seperti membilang, mengenal angka dan menggunakan keempat-empat operasi Matematik.

Unsur-unsur dari Komponen Kemanusiaan dan Persekitaran serta Kesenian dan Rekreasi digunakan dalam pengajaran dan pembelajaran kemahiran asas. Selain itu murid-murid Islam diberi Pendidikan Agama Islam dan murid-murid lain pula diberi Pendidikan Moral.

Sepanjang jangka masa Tahap II pengajaran dan pembelajaran terus mengukuhkan kemahiran asas. Pada peringkat ini penyampaian ilmu pengetahuan serta penggunaan bahasa untuk berfikir dan berkomunikasi dititikberatkan. Di samping itu penggunaan kemahiran dan pengetahuan matematik untuk menyelesaikan masalah, berfikir mengikut langkah-langkah yang logis dan memahami isu-isu kemasyarakatan juga dipentingkan. Peluang juga diadakan untuk murid-murid menyatakan perasaan melalui muzik, lukisan dan penulisan serta memahami dan menggunakan berbagai cara bagi mendapatkan pengetahuan.

Apa yang jelas ialah mata-mata pelajaran yang terpisah-pisah seperti Geografi, Sejarah, Sains, Sivik, Pendidikan Jasmani dan Kesihatan, Bahasa Malaysia atau bahasa-bahasa lain yang terpisah-pisah telah cuba digabungkan dalam bentuk yang lebih sepadu. KBSR dapat digambarkan dalam Jadual 5.2.

Pembahagian masa pula adalah sebagai berikut:³⁷

- (a) Masa persekolahan disesuaikan mengikut tahap. Bagi Tahap Satu (Tahun 1–3) sebanyak 1,320 minit seminggu diperuntukkan dan bagi Tahap Dua (Tahun 4–6) 1,440 minit seminggu diperuntukkan. Peruntukan masa ini tidak termasuk waktu rehat sebanyak 150 minit seminggu.
- (b) Masa diperuntukkan mengikut kepentingan dan keperluan mata-mata pelajaran. Pembahagian peratusan masa untuk seminggu bagi kedua-dua tahap adalah sebagai berikut:

Tahap Satu (Tahun 1 – 3)

Bahasa dan Matematik – 77.2%

Pendidikan Agama Islam/Pendidikan Moral – 11.4%

Muzik/Pendidikan Seni/Pendidikan Jasmani – 11.4%

Tahap Dua (Tahun 4–6)

Bahasa dan Matematik – 64.6%

Alam dan Manusia – 14.6%

Pendidikan Agama Islam/Pendidikan Moral – 10.4%

Muzik/Pendidikan Seni/Pendidikan Jasmani – 10.4%

Pembahagian masa bagi berbagai mata pelajaran seminggu mengikut tahap di Sekolah Kebangsaan, Sekolah Rendah Kebangsaan dan Sekolah-sekolah Jenis Kebangsaan (Cina) dan (Tamil) adalah seperti dalam Jadual 5.3A/5.3B.

Strategi pengajaran dan pembelajaran telah disarankan. Ianya diuraikan sebagai berikut:

1. Strategi pengajaran dan pembelajaran yang disarankan adalah untuk membina dan mengukuhkan minat murid terhadap pembelajaran serta membimbing mereka supaya bersedia menerima pelajaran seterusnya dan berupaya pula meneruskannya sendiri.

Jadual 5.2 Bidang, komponen dan mata pelajaran dalam KBSR

Bidang	Komponen	Mata Pelajaran	
		Tahap I	Tahap II
Komunikasi	<i>Kemahiran Asas</i>	*Bahasa Pengantar Bahasa Malaysia Bahasa Inggeris	Bahasa Pengantar Bahasa Malaysia Bahasa Inggeris
		Matematik	Matematik
Manusia dengan Alam Kelilingnya	<i>Kerohanian, Nilai dan Sikap</i>	**Pendidikan Agama Islam **Pendidikan Moral	Pendidikan Agama Islam Pendidikan Moral
	<i>Kemanusiaan dan Persekitaran</i>		Alam dan Manusia
Perkembangan Diri Individu	<i>Kesenian dan Rekreasi</i>	Muzik Pendidikan Seni Pen. Jasmani	Muzik Pendidikan Seni Pendidikan Seni

Sumber: Kurikulum Baru Sekolah Rendah, Kementerian Pelajaran, Disember 1981, hlm. 20.

* Bahasa pengantar bagi Sekolah Kebangsaan dan Sekolah Rendah Kebangsaan ialah bahasa Malaysia. Bahasa pengantar bagi Sekolah Cina dan Tamil masing-masing ialah bahasa Cina dan Tamil.

** Semasa murid-murid Islam dan murid-murid lain yang memilihnya mengikuti Pendidikan Agama Islam, murid-murid yang beragama lain adalah dikehendaki mengikuti mata pelajaran Pendidikan Moral.

Jadual 5.3B Pembahagian masa (minit seminggu) bagi mata pelajaran mengikut tahap dan tahun di SRJK Cina dan SRJK Tamil

Mata Pelajaran	Tahap I			Tahap II			
	T.1 1-6*	T.1 7-17**	T.2	T.3	T.4	T.5	T.6
Bahasa Malaysia	-	270	270	210	150	150	150
Bahasa Cina/ Bahasa Tamil	-	-	-	60	90	50	90
Bahasa Inggeris	-	210	210	210	210	210	210
Alam & Manusia	-	-	-	-	240	240	240
Pen. Agama/ Moral	150	150	150	150	150	150	150
Muzik	60	60	60	60	60	60	60
Pen. Jasmani	60	60	60	60	60	60	60
Pen. Seni	60	60	60	60	60	60	60
Kemahiran Manipulatif**	-	-	-	-	30	30	30
Ko-kurikulum	60	60	60	60	60	60	60
Perhimpunan	30	30	30	30	30	30	30
Jumlah	1350	1350	1350	1350	1440	1440	1440

* Pengajaran dan pembelajaran bahasa pengantar ditekankan di peringkat awal Tahun I dengan itu bahasa Inggeris di SK/SRK dan bahasa Malaysia di SRJK Cina dan SRJK Tamil hanya diajar mulai bulan Julai.

** Pengajaran dan pembelajaran Kemahiran Manipulatif hanya dijalankan di sekolah-sekolah perubahan sahaja.

Mengikut strategi ini setiap murid akan mengambil bahagian secara aktif dalam berbagai kegiatan meliputi berbagai unsur dari komponen-komponen Kemahiran Asas, Kerohanian, Nilai dan Sikap, Kemanusiaan, Persekitaran, Kesenian dan Rekreasi.

2. Teknik-teknik pengajaran yang digunakan seharusnya sesuai dengan perkembangan diri dan kebolehan murid-murid supaya pembelajaran itu menarik, berkesan dan bermakna. Dalam penggunaan teknik-teknik yang sedemikian, guru-guru digalakkan menjalankan pelbagai kegiatan dan bahan pengajaran dan pembelajaran yang sesuai mengikut kebolehan, keupayaan, bakat dan minat-minat murid.
3. Strategi penggabungjalinan adalah memainkan peranan penting dalam proses pengajaran dan pembelajaran. Melalui proses penggabungjalinan ini beberapa kemahiran dapat dikuasai serentak dan cara ini juga dapat mengelakkan kebosanan dalam proses pembelajaran. Kemahiran-kemahiran boleh digabungjalinkan sama ada kemahiran-kemahiran yang terdapat dalam satu mata pelajaran atau kemahiran-kemahiran dari satu mata pelajaran digabungjalinkan dengan mata pelajaran lain-lain.
4. Bahan program bahasa diambil dari Bidang Kemanusiaan dan Persekitaran. Unsur-unsur dari mata pelajaran seperti Sains, Geografi, Sejarah, Sivik, Kesihatan, Seni Lukis dan ilmu pengetahuan lain telah diserapkan menjadi satu mata pelajaran yang diberi nama Alam dan Manusia.
5. Ada mata pelajaran yang menggunakan bentuk Unit Pembelajaran mengikut urutan dan susunan tertentu seperti Bahasa dan Matematik. Tiap-tiap murid akan mempelajari segala isi yang terkandung di dalam sesuatu unit itu sebelum ianya meneruskan pembelajaran ke unit yang berikutnya. Proses ini akan berterusan sehinggalah murid itu menguasai kesemua Unit Pembelajaran di dalam sesuatu Tahap.
6. Prestasi murid dikesan serentak dengan proses pengajaran dan pembelajaran supaya langkah-langkah pemulihan dan pengayaan dapat dijalankan segera mengikut keperluan.

Pengajaran Pemulihan dan Pengayaan³⁹

Murid-murid berbeza dari segi kesiediaan belajar dan keupayaan menerima pelajaran. Oleh itu untuk memenuhi hasrat menyediakan

kemudahan yang cukup serta memberi peluang menerima pelajaran yang sama untuk semua, Rancangan Kurikulum Rendah mengandungi program pemulihan dan pengayaan. Berasaskan prestasi murid yang dikesan melalui sistem penilaian, murid-murid yang mencapai taraf yang ditentukan diberi peluang mengikuti program pengayaan. Murid-murid yang tidak mencapai taraf tersebut diberi kegiatan pemulihan. Sungguhpun demikian mereka juga akan dapat peluang mengikuti aktiviti-aktiviti pengayaan berdasarkan kebolehan dan keupayaan mereka.

Dalam program pengayaan murid-murid akan dapat meluaskan pengetahuan berhubung dengan perkara-perkara yang berkaitan dengan unit pembelajaran berkenaan secara mendatar. Sementara itu murid-murid yang diberi kegiatan pemulihan berpeluang mengatasi kelemahan dan masalah yang dihadapi di dalam unit pembelajaran berkenaan. Dengan cara ini semua murid dapat memulakan sesuatu unit pembelajaran bersama-sama. Walau bagaimanapun murid-murid yang mengikuti kegiatan pemulihan berpeluang juga membuat kegiatan pengayaan. Sekiranya terdapat murid yang menghadapi masalah pembelajaran yang tidak boleh diatasi oleh guru di bilik darjah murid itu seharusnya diberi tumpuan khas oleh pihak tertentu.

Penilaian dan Peperiksaan Sekolah Rendah (KBSR)

Dengan terlaksananya KBSR di sekolah rendah, Peperiksaan Penilaian Darjah V telah dihapuskan pada tahun 1987. Sistem penilaian dan peperiksaan baru diperkenalkan sejajar dengan keperluan KBSR. Pada dasarnya penilaian dalam konteks KBSR bertujuan untuk mendapat maklumat balik tentang kemahiran murid-murid untuk memperbaiki lagi proses pengajaran guru dan pembelajaran murid. Dengan itu sebahagian besar kaedah penilaian dari Tahun I hingga Tahun VI dibuat secara berterusan dan berbentuk formatif meliputi aspek pencapaian murid-murid dalam kemahiran asas 3M dan juga aspek afektif seperti minat dan sikap murid. Bagi penilaian di peringkat Tahun VI, iaitu pada akhir pendidikan sekolah rendah, dua sistem penilaian digunakan:

(a) Penilaian Kemajuan Berasaskan Sekolah (PKBS)

Penilaian kemajuan berasaskan sekolah (PKBS) ialah penilaian yang dijalankan oleh guru untuk mengesan kemajuan murid

dalam konteks perkembangan individu secara menyeluruh. Penilaian di peringkat sekolah ini meliputi mata pelajaran seperti Alam dan Manusia, Pendidikan Agama Islam, Pendidikan Moral, Pendidikan Jasmani dan Pendidikan Seni, perkembangan murid-murid di bidang ko-kurikulum dan kemahiran manipulatif. Pada tahun 1987 PKBS dilaksanakan di 305 buah sekolah percubaan, dan pada tahun 1988 PKBS dilaksanakan di semua sekolah.

(b) **Ujian Pencapaian Sekolah Rendah (UPSR)**

Di samping penilaian yang dilakukan guru dari semasa ke semasa di peringkat sekolah masing-masing, peperiksaan pusat yang sama bagi semua murid Tahun VI juga diadakan di seluruh negara. Ujian ini ialah Ujian Pencapaian Sekolah Rendah (UPSR), dan mula dilaksanakan pada tahun 1987 untuk murid-murid Tahun VI di 305 buah sekolah percubaan, dan dilaksanakan kepada murid-murid di semua sekolah pada tahun 1988. Tujuan utama ujian ini ialah untuk mengesan taraf pencapaian murid-murid selepas mengikuti KBSR selama enam tahun. Ujian-ujian yang terdapat dalam UPSR ini merangkumi mata pelajaran dan kemahiran-kemahiran berikut:

- (a) Bahasa pengantar (bahasa Malaysia/bahasa Cina/bahasa Tamil); lisan dan bacaan, penulisan dan kefahaman.
- (b) Bahasa Malaysia untuk murid-murid SRJK(C), SRJK(T); penulisan dan kefahaman.
- (c) Bahasa Inggeris: kefahaman.
- (d) Matematik.

Pelaksanaan Kurikulum Baru Sekolah Rendah

Sungguhpun secara rasminya perlaksanaan Kurikulum Baru Sekolah Rendah (KBSR) dibuat pada tahun 1983 untuk semua sekolah rendah, tetapi secara eksperimen KBSR telah dilaksanakan secara terhad mulai tahun 1982 di 305 buah sekolah rendah terpilih di seluruh negara. Tujuannya ialah untuk mengkaji masalah-masalah yang dihadapi oleh sekolah-sekolah percubaan ini dalam pelaksanaan kurikulum baru ini terutama dari segi proses pengajaran dan pembelajaran, penyediaan dan penggunaan bahan-bahan pengajaran,

pentadbiran sekolah dan penerimaan ibu bapa. Maklumat balik dan beberapa kelemahan dari sekolah percubaan ini telah dijadikan panduan untuk mengemaskinikan pelaksanaan untuk semua sekolah di seluruh negara. Jadual pelaksanaan KBSR secara berperingkat-peringkat adalah sebagai berikut:

Semasa KBSR dilaksanakan proses penyeliaan, pengesanan dan penilaian telah dijalankan oleh pegawai-pegawai dari Pusat Perkembangan Kurikulum, Jemaah Nazir Sekolah dan pegawai-pegawai di Pejabat Pendidikan Universiti Sains Malaysia telah juga diminta untuk membuat kajian dan penilaian pelaksanaan dan pencapaian KBSR. Hasil daripada berbagai-bagai kajian dan penilaian ini bolehlah dirumuskan sebagai berikut:⁴⁰

- (a) Jika dibandingkan dengan Kurikulum Lama, rata-rata KBSR adalah lebih berjaya meningkatkan kebolehan dan kemahiran murid-murid dalam 3M, iaitu membaca, menulis dan mengira. Mereka juga menunjukkan minat membaca yang lebih baik.
- (b) Murid-murid KBSR juga berjaya menguasai kemahiran-kemahiran belajar yang sudah seperti menyawal, berbincang dan mengeluarkan pendapat. Mereka rata-rata didapati lebih aktif dan berminat dalam aktiviti pembelajaran dan bersifat ingin tahu. Mereka lebih berani bercakap dan lebih yakin terhadap diri sendiri.

Dua perubahan besar di atas, di kalangan murid-murid sekolah rendah kita merupakan perubahan dan kejayaan yang penting dalam pendidikan kita. Sebelum ini murid-murid diperhatikan lebih pasif dan lebih terkongkong dengan butir-butir yang banyak dalam berbagai mata pelajaran. KBSR telah menyediakan pendidikan yang lebih seimbang di antara pencapaian dalam kemahiran asas 3M dan juga pembinaan sifat-sifat sahsiah yang lebih cergas, lebih yakin terhadap diri sendiri dan lebih ingin tahu di kalangan murid-murid sekolah rendah.

Walau bagaimanapun dari kajian dan pengesanan itu didapati juga beberapa perkara atas aspek KBSR yang kurang memuaskan perlaksanaannya. Di antaranya ialah hal-hal berikut:⁴¹

- (a) Latihan orientasi guru dan Guru Besar tentang KBSR telah dibuat dengan padat dan pendek. Dengan itu sebilangan guru dan guru besar kurang memahami dan menghayati matlamat dan strategi KBSR sepenuhnya. Setengah-setengah guru meng-

anggap program KBSR hanya menekankan perkembangan kemahiran dan penguasaan dalam 3M. Andaian ini telah sedikit sebanyak melemahkan kedua-dua aspek perkembangan, iaitu perkembangan dari segi kemahiran dan sahsiah murid-murid.

- (b) Strategi pengajaran dan pembelajaran kaedah kumpulan seperti yang disarankan oleh KBSR telah tidak dapat dipraktikkan dengan sepenuhnya oleh guru-guru. Kaedah kumpulan bermaksud guru menyampaikan pelajaran kepada kumpulan murid tertentu dalam sesuatu masa dengan menggunakan teknik dan bahan yang sesuai dengan kebolehan dan minat murid-murid. Kebanyakan guru terus mengamalkan kaedah pengajaran secara keseluruhan kelas. Pengajaran mengikut kaedah kumpulan jarang dilakukan dengan berkesan. Antara sebab-sebab yang diberi oleh guru-guru yang tidak menjalankan kaedah ini ialah:
 - murid terlalu ramai dalam sesuatu kelas;
 - bahan-bahan tidak mencukupi;
 - sukar menyediakan bahan bagi kumpulan yang berbeza seperti dalam mata pelajaran Amalan Perdagangan dan Alam dan Manusia;
 - sukar mengagihkan masa.
- (c) Berhubung dengan masalah di atas, aktiviti pemulihan dan pengayaan juga jarang dilakukan oleh guru. Ada guru yang kurang mahir dengan pengajaran pemulihan, dan ada yang tidak begitu faham tentang aktiviti pengayaan untuk murid-murid. Mengikut pandangan guru, aktiviti pemulihan dan pengayaan kurang berkesan disebabkan kekurangan masa yang cukup untuk menjalankan aktiviti yang berlainan ini.
- (d) Bebanan guru bertambah, dari segi perlunya mereka menyediakan alat-alat bantu mengajar yang lebih banyak dan lebih beragama. Penilaian berterusan terhadap perkembangan murid-murid yang perlu dicatatkan dalam buku rekod murid bertambah. Dengan itu guru mengeluh bahawa kerja-kerja perkeranian bertambah.
- (e) Buku-buku teks KBSR boleh diperbaiki lagi dari segi isi, format persembahan, bahasa dan aktiviti yang disarankan. Kelemahan dalam buku-buku teks ini mengakibatkan murid dan guru menggunakan berbagai buku kerja tambahan. Dari satu segi amalan ini baik kerana murid-murid terdedah kepada bahan-

bahan ini. Namun tidak begitu memuaskan dari segi isinya, dan guru-guru harus berhati-hati memilihnya.

Pada keseluruhannya KBSR merupakan satu inovasi kurikulum dalam pendidikan rendah yang paling besar di negara kita. Walaupun terdapat kelemahan di sana sini dalam perlaksanaannya, KBSR telah membawa pembaharuan dan kesegaran dalam pengajaran guru dan pembelajaran murid. Tentu sekali kajian dan penilaian berterusan harus dibuat untuk memperbaiki lagi beberapa aspek kurikulum ini dan perlaksanaannya di bilik-bilik darjah.

Kesimpulan

Secara ringkas perkembangan pendidikan rendah di Malaysia dari segi dasar, matlamat, kandungan kurikulum dan penyediaan kemudahan bergantung kepada tindakan pemerintah dan sokongan masyarakat pada sesuatu masa itu. Pada peringkat permulaan pemerintahan penjajahan Inggeris di Tanah Melayu pada penghujung kurun ke-19 dan awal kurun ke-20, pendidikan Melayu sekular secara terhad telah diperkenalkan di Tanah Melayu. Dengan berkembangnya masyarakat majmuk, iaitu dengan kemasukan secara beramai-ramai orang-orang Cina dan India ke Tanah Melayu pada akhir kurun ke-19 dan awal kurun ke-20, timbullah pula sekolah-sekolah rendah Cina dan Tamil. Pemerintah Inggeris juga menggalakkan dan memperkenalkan sekolah-sekolah rendah pengantar Inggeris. Dengan itu mulalah timbul sistem pendidikan rendah yang berlainan berdasarkan empat bahasa pengantar yang berlainan iaitu bahasa Melayu, bahasa Inggeris, bahasa Cina dan bahasa Tamil. Sungguhpun terdapat sedikit sebanyak perubahan dalam pendidikan rendah dalam tahun-tahun berikutnya dari segi bertambahnya kemudahan fizikal, guru-guru dan meningkatnya enrolmen di sekolah-sekolah ini, rata-rata sekolah yang terpisah-pisah ini terus berkembang sehingga menjelang kemerdekaan Tanah Melayu.

Laporan Razak juga mengesyorkan supaya persekolahan rendah berbagai bahasa pengantar ini dikekalkan, sungguhpun laporan itu mengesyorkan, sebagai jangka panjang, semua sekolah rendah menggunakan Bahasa Kebangsaan sebagai bahasa pengantar utama. Perubahan yang nyata ialah kurikulum sekolah rendah mula disamakan dan diberi orientasi Tanah Melayu. Ini dianggap sebagai asas untuk mempersesuaian pendidikan rendah sebagai asas bagi

pembangunan negara Persekutuan Tanah Melayu yang merdeka.

Pendidikan rendah menerima perubahan besar dari segi bahasa pengantar selepas berlakunya rusuhan kaum dalam tahun 1969. Mulai tahun 1970 sekolah-sekolah menggunakan pengantar bahasa Malaysia. Dengan itu pada penghujung tahun 1975 sekolah rendah Inggeris pun terhapus, tetapi persekolahan berbagai bahasa pengantar, bahasa Malaysia, Cina dan Tamil terus dikekalkan. Jawatankuasa Kabinet 1979 yang meninjau pelaksanaan dasar pelajaran kebangsaan mengesyorkan supaya keadaan ini diteruskan, tetapi mengesyorkan supaya kurikulum di sekolah rendah dikaji semula dan diberi tekanan terhadap pengajaran 3M iaitu membaca, menulis dan mengira. Pada tahun 1982 kurikulum baru sekolah rendah (KBSM) mula diperkenalkan di 305 buah sekolah percubaan, dan pada tahun 1983 KBSR diperkenalkan di semua sekolah di seluruh negara, mulai darjah satu.

Secara kasar bolehlah dikatakan bahawa Malaysia telah berjaya menyediakan pendidikan rendah yang percuma kepada lebih daripada 95% daripada kanak-kanak yang harus bersekolah, dan mereka boleh meneruskan persekolahan secara percuma ke peringkat sekolah menengah rendah sehingga Tingkatan 3. Ini merupakan satu kejayaan yang besar dalam penyediaan pendidikan formal jika dibandingkan dengan negara-negara membangun yang lain.

RINGKASAN

- * Pendidikan peringkat rendah dijeniskan mengikut variasi etnik. Perkara ini merupakan warisan sejak satu abad yang lampau yang telah menjadi bibit pemisah persefahaman dan perpaduan dalam masyarakat Malaysia.
- * Di zaman penjajahan Inggeris, pendidikan rendah vernakular dimajukan atas inisiatif sesuatu kaum atau inisiatif persatuan pendakwah Kristian. Dasar pilih kasih pihak Inggeris amat menonjol sekali, yang memberi layanan istimewa pada sekolah-sekolah Inggeris di bandar-bandar.
- * Kurikulum pendidikan rendah di zaman penjajahan Inggeris membawa ciri sosialisasi dan pembudayaan yang jelas berbeza mengikut jenis sekolah. Orientasi kurikulum berkait dengan dasar segregasi politik penjajah Inggeris.
- * Laporan Razak (1956) telah meletakkan asas pendidikan sebagai media sosialisasi politik yang bersandarkan pembentukan

masyarakat yang bersatu padu. Untuk tujuan itu, kurikulum pendidikan rendah telah diseragamkan sungguhpun menggunakan bahasa pengantar yang berlainan.

- * Kurikulum sekolah rendah dari pertengahan 1960-an sehingga awal 1980-an terlalu menekankan *subject-matter*, iaitu bersifat akademik, terlalu luas, kurang relevan dan membosankan murid.
- * Kurikulum Baru Sekolah Rendah (KBSR) mula dilaksanakan secara menyeluruh pada tahun 1983. Penekanan utama KBSR ialah penguasaan kemahiran 3M di samping aspek-aspek lain seperti aspek jasmani, rohani, etika dan estetika.
- * Pembelajaran di bawah KBSR adalah berpusatkan murid iaitu pengajaran autoritatif bukan lagi menjadi cirinya. Pengajaran pemulihan dan pengayaan merupakan kaedah yang dititik-beratkan.
- * Pencapaian hasrat falsafah dan matlamat KBSR ada hubungannya dengan kaedah penilaian bagi domain kognitif, afektif, psikomotor dan kegiatan ko-kurikulum.

LATIHAN

Bahagian I

Pilih satu jawapan yang betul bagi setiap soalan.

Bagi Soalan 1 hingga 5, padankan sesuatu kenyataan dengan sesuatu jawapan yang sepadan dari dalam kotak.

A. Laporan Barnes (1951)	D. Laporan Rahman Talib (1960)
B. Laporan Fenn-Wu (1951)	E. Laporan Kabinet (1979)
C. Laporan Razak (1956)	

1. 'Kurikulum sekolah rendah itu hendaklah ... sesuai dengan keperluan, minat, bakat, intelek dan kesediaan murid.'
2. 'Kami berpendapat pendidikan rendah haruslah digunakan

untuk membentuk satu bahasa kebangsaan ...'

-
3. 'Sukatan Pelajaran yang sama ... adalah anak kunci yang akan membuka pintu pembentukan satu sistem pelajaran ...'
-
4. 'Langkah ini adalah perlu ke arah mencapai matlamat akhir supaya Bahasa Melayu menjadi bahasa pengantar utama di semua sekolah.'
-
5. 'Bahan-bahan bacaan haruslah disesuaikan dengan keperluan keadaan di Tanah Melayu dan berorientasikan negeri ini.'
-
6. Pendidikan rendah di zaman pemerintahan Inggeris mempunyai beberapa ciri yang unik antaranya ialah ...
- (i) Tiada mempunyai matlamat yang seragam.
 - (ii) Sistem persekolahan bersifat vernakular.
 - (iii) Tidak bersifat demokratik.
 - (iv) Memenuhi keperluan egalitarian.
- A. (i), (ii) dan (iii).
B. (ii) dan (iii).
C. (iii) dan (iv).
D. (iv) sahaja.
E. Kesemua di atas.
7. Laporan Barnes (1951) telah mengusulkan dasar pendidikan yang bermatlamat pembentukan satu bangsa Malaya. Di antara cadangan pentingnya ialah ...
- (i) Pembentukan sekolah kebangsaan sahaja, iaitu Bahasa Melayu menjadi bahasa pengantar utama.
 - (ii) Sekolah kebangsaan terbuka untuk semua kanak-kanak.
 - (iii) Sekolah-sekolah vernakular dimansuhkan sama sekali.
 - (iv) Kanak-kanak bukan Melayu perlu membayar yuran.
- A. (i), (ii) dan (iii).
B. (ii) dan (iii).
C. (iii) dan (iv).
D. (iv) sahaja.
E. Kesemua di atas.

8. Kurikulum lama sekolah rendah yang telah digunakan antara tahun 1960 hingga 1982 mempunyai banyak kelemahan antaranya ialah
- (i) Kandungan sukatan pelajaran antara mata pelajaran terpisah-pisah dan kadangkala berulang-ulang.
 - (ii) Kandungan sesuatu mata pelajaran yang luas dan biasanya tidak relevan.
 - (iii) Pengajaran-pembelajaran berpusatkan guru yang pertimbangan kepada perkembangan murid tidak diberi perhatian.
 - (iv) Pembelajaran bertumpukan buku teks.
- A. (i), (ii) dan (iii).
B. (ii) dan (iii).
C. (iii) dan (iv).
D. (iv) sahaja.
E. Kesemua di atas.
9. Komponen utama dalam KBSR ialah ...
- (i) Komunikasi
 - (ii) Perkembangan Diri.
 - (iii) Manusia dan Alam Kelilingnya.
 - (iv) Kemahiran Hidup.
- A. (i); (ii) dan (iii).
B. (ii) dan (iii).
C. (iii) dan (iv).
D. (iv) sahaja.
E. Kesemua di atas.
10. Kejayaan pelaksanaan KBSR bergantung sebahagian besarnya pada guru. Strategi pengajaran dan pembelajaran yang diutamakan ialah
- (i) Yang bercorak bimbingan dan yang menggalakkan penyer-taan aktif murid.
 - (ii) Yang bercorak gabung jalin isi dan kemahiran.
 - (iii) Teknik pengajaran yang sepadan dengan perkembangan kebolehan dan kesediaan murid.
 - (iv) Kaedah penilaian yang sumatif dan berpusat.

- A. (i), (ii) dan (iii).
- B. (ii) dan (iii).
- C. (iii) dan (iv).
- D. (iv) sahaja.
- E. Kesemua di atas.

Bahagian II

Jawab semua soalan.

1. 'Pendidikan adalah cara dan hasil'. Huraikan kenyataan ini beserta dengan contoh-contoh yang sesuai.
2. Bagi konteks Malaysia, pendidikan merupakan agen sosialisasi politik. Jelaskan dasar-dasar pendidikan bagi pendidikan rendah yang berkaitan dengan perkara ini.
3. Secara analisis, perincikan ciri-ciri KBSR. Apakah aliran falsafah pendidikan yang sejajar dengan ciri-ciri KBSR itu?

NOTA

- 1 *Annual Report of Federated Malay States*, hlm. 13.
- 2 *Chinese Schools and the Education of Chinese Malaya 1951*, Kuala Lumpur: Government Printer (Fenn-Wu Report), ch. III & IV.
- 3 *Ibid.*, Bab 3.
- 4 *Ibid.*, Bab 4.
- 5 *Report of the Committee of Malay Education, Federation of Malaya*, Kuala Lumpur: Government Press, 1951 (Barnes Report), ch. II para 22.
- 6 *Ibid.*, Ch. XII. para 2.
- 7 *Ibid.*, Ch. XII. para 3.
- 8 Fenn-Wu Report, Ch. III para 12-40; Ch. IV.
- 9 *Ibid.*, Ch. VII.
- 10 *Ibid.*, Ch. VII.
- 11 *Report of the Education Committee 1956*, Kuala Lumpur: Government Press, 1958, (Razak Report) hlm. 1.
- 12 *Ibid.*, hlm. 6.
- 13 *Ibid.*, hlm. 4.
- 14 *Ibid.*, hlm. 10.
- 15 *Ibid.*, hlm. 17 & 18.
- 16 *Ibid.*, hlm. 18 & 19.
- 17 *Ibid.*, hlm. 9.
- 18 *Ibid.*, hlm. 18.

- 18 *Ibid.*, hlm. 3.
- 19 *Ibid.*, hlm. 35.
- 20 *Report of the Education Review Committee 1960*, Kuala Lumpur: Government Press, 1960 (Rahman Talib Report), p. 19–21.
- 21 *Ibid.*, hlm. 23.
- 22 *Ibid.*, hlm. 27.
- 23 *Ibid.*, hlm. 28.
- 24 *Ibid.*, hlm. 36.
- 25 *Ibid.*, hlm. 25.
- 26 Education Act, 1961, Art. 21(2).
- 27 *Op. cit.*, hlm. 26.
- 28 *Education in Malaysia 1980*, prepared by Educational Planning and Research Division, Ministry of Education, 1980, hlm. 20.
- 29 Ucapan Rahman Yaakub "New Realism".
- 30 Ucapan Hussein Onn.
- 31 *Laporan jawatankuasa Kabinet Mengkaji Perlaksanaan Dasar Pelajar*, Kuala Lumpur: Kementerian Pelajaran Malaysia, 1979, hlm. 14.
- 32 Ministry of Education of Malaysia 1985, *Education in Malaysia*. Kuala Lumpur: The Ministry, hlm. 20.
- 33 *Laporan Kabinet, op. cit.*, hlm. 18.
- 34 *Ibid.*
- 35 Kenyataan akhbar, Y.B. Menteri Pelajaran Malaysia, Datuk Musa Hitam, sempena lawatan ke Pusat Perkembangan Kurikulum, Kementerian Pelajaran, pada 8 Disember 1980.
- 36 Ucapan Datuk Musa Hitam pada 17 Januari 1981 kepada wakil-wakil Kesatuan Guru-guru dan Akhbar-akhbar.
- 37 *Kurikulum Baru Sekolah Rendah*, Kementerian Pelajaran Malaysia, Disember 1981. hlm. 8, 9.
- 38 *Ibid.*, hlm. 21.
- 39 *Ibid.*, hlm. 24.
- 40 *Laporan KBSR untuk umum*, terbitan Pusat Perkembangan Kurikulum, Kementerian Pendidikan Malaysia, 1989.
- 41 *Ibid.*

BAB 6

PENDIDIKAN SEKOLAH MENENGAH

'Kurikulum yang ada sekarang ini hendaklah disusun semula supaya dapat diubahsuaikan bagi membolehkan bukan sahaja untuk memenuhi keperluan murid-murid yang lemah mencapai kemahiran-kemahiran asas bahkan juga membolehkan murid-murid cerdas terus maju.'

Laporan Kabinet, Perakuan 196.3(b)

Bab ini memberi tumpuan terhadap pendidikan sekolah menengah rendah, atas dan tinggi yang bertujuan untuk menampilkan objektif berikut:

- * Pendidikan sekolah menengah mempunyai perbezaan yang ketara daripada pendidikan di sekolah rendah kerana ia tidak terpecah mengikut penjenisan **vernakular**. Dengan itu pendidikan sekolah menengah lebih menepati dasar pendidikan untuk perpaduan seperti yang dianjurkan oleh Laporan Razak (1956).
- * Pendidikan sekolah menengah mempunyai ciri kurikulum dan orientasi kurikulum yang agak terpisah dan tidak berkesinambungan daripada kurikulum sekolah rendah. Hal ini telah wujud dari sejak zaman pemerintahan Inggeris sehinggalah ke tahun 1980-an.
- * Dasar demokrasi pendidikan yang disertai oleh dasar meningkatkan mutu infrastruktur pendidikan dari tahun 1970-an telah mewujudkan perkembangan kuantitatif yang mencapai tahap 'melimpah' pada tahun 1980-an.
- * Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah (KBSM) pada masa kini menekankan aspek kesinambungan dari Kurikulum Baru

Sekolah Rendah (KBSR) dengan cara mempunyai komponen pembelajaran yang sama, kaedah pengajaran yang memberi perhatian kepada kategori keupayaan murid dan konsep penilaian berterusan di samping mengekalkan ciri kurikulum komprehensif yang menggabungkan sifat akademik dan vokasional.

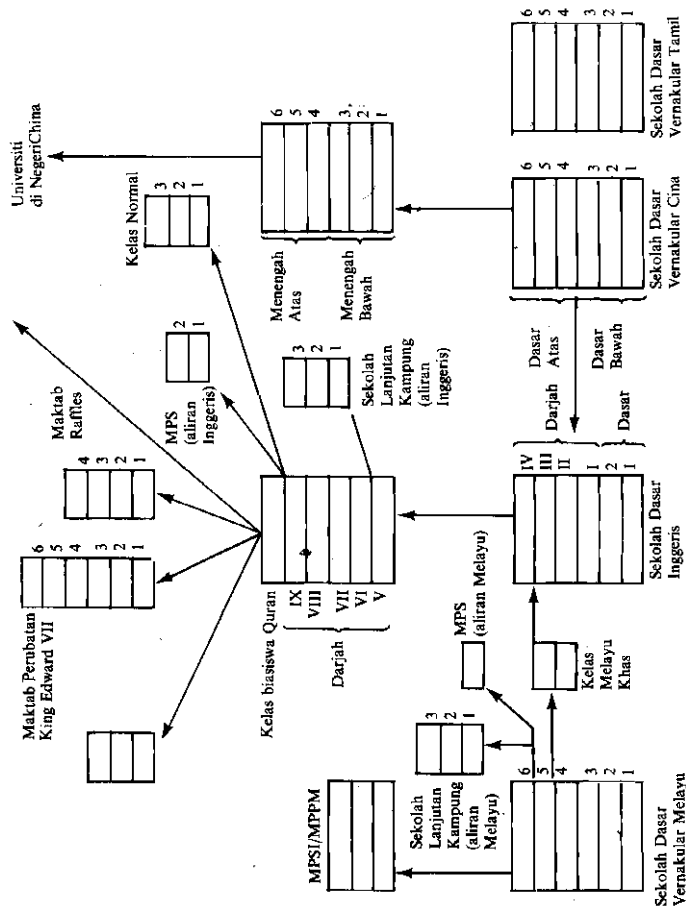
6.1 SEJARAH RINGKAS

Nasib malang menimpa kanak-kanak Melayu dan India di zaman kolonial sekiranya mereka memilih untuk bersekolah di sekolah rendah vernakular mereka masing-masing, iaitu Sekolah Rendah Melayu untuk murid-murid Melayu dan Sekolah Rendah Tamil untuk murid-murid India. Mengapa pula begitu? Ini adalah kerana kanak-kanak yang memilih untuk belajar di sekolah vernakular berkenaan menghadapi 'jalan mati', iaitu pendidikan mereka adalah setakat sekolah rendah sahaja disebabkan oleh ketiadaan sekolah menengah vernakular untuk mereka melanjutkan pelajaran. Keadaan ini wujud sehingga tahun 1956 di Semenanjung Malaysia, Sabah, dan di Sarawak sehingga tahun 1963. Rajah 6.1 berikut menjelaskan perkara ini.

Dasar pendidikan yang bersifat *deprivatif* oleh pihak Inggeris terhadap pendidikan menengah untuk kanak-kanak Melayu dan India berpunca daripada motif politik Inggeris di mana pihak Inggeris percaya bahawa pendidikan yang melebihi pendidikan rendah untuk kanak-kanak Melayu khususnya akan menimbulkan kesedaran penentangan terhadap pentadbiran Inggeris di Malaya oleh orang Melayu yang berpendidikan tinggi – kanak-kanak Melayu dan India dari sekolah vernakular yang benar-benar ingin mendapatkan pendidikan menengah terpaksa pergi ke bandar-bandar yang jauh dari keluarga untuk bersekolah menengah dalam aliran Inggeris.

Keadaan 'malang' seperti perbincangan sebelum ini tidak berlaku kepada kanak-kanak Melayu, Cina dan India di bandar-bandar yang bersekolah dalam aliran Inggeris. Malahan kanak-kanak Cina yang bersekolah di Sekolah Rendah Cina mempunyai peluang untuk menyambung pendidikan menengah kerana terdapatnya sekolah-sekolah menengah persendirian Cina. Tidak seperti orang Melayu dan India, kemajuan ekonomi orang Cina telah membolehkan mereka berdikari dan membina sendiri sekolah-sekolah menengah vernakular Cina di Semenanjung, Sarawak dan Sabah. Di Sarawak, orang

SISTEM PERSEKOLAHAN DI MALAYA DALAM TAHUN 1930-AN

Rajah 6.1 Sistem persekolahan sebelum merdeka²

Cina amat dominan dalam pendidikan sehingga mengalahkan usaha pendakwah Kristian, kerajaan Brooke dan Crown Colony dalam tahun-tahun 1900 hingga 1960. Semangat kelompok dan kesatuan orang Cina telah membolehkan mereka membina sekolah-sekolah persendirian melalui usaha orang persendirian dan persatuan-persatuan.³

Di Semenanjung, orang Melayu Islam yang dipelopori dan dipimpin oleh Kaum Muda yang berfahaman moden telah menunjukkan usaha positif membina Sekolah Agama Madrasah yang mempunyai pendidikan menengah dalam tahun-tahun 1930-an hingga 1950-an. Pemimpin-pemimpin Kaum Muda menyedari bahawa pendidikan menengah dan tinggi adalah penting untuk kemajuan orang Melayu dalam bidang politik dan ekonomi.⁴ Untuk mencapai hasrat ini kurikulum di Sekolah Agama Madrasah bukan sahaja menekankan aspek Islam bahkan juga aspek penyediaan akademik dan kemahiran kerja. Walau bagaimanapun pihak kerajaan cuba menekan atau menyekat perkembangan Sekolah Agama Madrasah dengan cara tidak mengiktiraf lulusan dari sekolah ini. Lulusan sekolah ini amat sukar mendapat kerja dalam sektor perkhidmatan awam dan perihal ini berlanjutan sehingga tahun-tahun 1970-an.

Kurikulum sekolah menengah di zaman kolonial tidak menunjukkan keseragaman. Di sekolah-sekolah Inggeris kurikulumnya bersifat umum dan menekankan penguasaan akademik yang tidak mempunyai kerelevanan dengan masyarakat setempat. Komponen kurikulum vokasional adalah untuk menyediakan murid-murid dengan kemahiran asas vokasional dan teknikal bagi bekerja dengan syarikat-syarikat Inggeris dan perkhidmatan dalam sektor kerajaan. Mata pelajaran Sejarah dan Geografi sebahagian besarnya berfokus kepada keagungan dan kemajuan negara-negara Barat, khususnya United Kingdom. Sementara itu, kurikulum di sekolah-sekolah menengah Cina berorientasikan perkembangan pemikiran dan budaya masyarakat tanah besar China. Pelajar-pelajar Cina yang lulus dari peringkat menengah atas mempunyai peluang untuk belajar di universiti-universiti di Taiwan, Hong Kong dan China.⁵

Dasar dan Perkembangan Pendidikan Menengah

Dasar penyusunan semula pendidikan menengah agar bersifat kebangsaan telah diusulkan oleh Laporan Razak (1956) dan Laporan Rahman Talib (1960). Laporan Razak (1956) telah menegaskan bahawa sekolah menengah bersifat kebangsaan hanya menggunakan

sama ada bahasa Inggeris ataupun Bahasa Melayu sebagai bahasa pengantar sementara sekolah menengah yang menggunakan bahasa yang lain sebagai bahasa pengantar tidak diiktiraf sebagai sekolah menengah bersifat kebangsaan. Untuk melaksanakan dasar ini dengan lebih berkesan lagi pihak kerajaan telah menghentikan bantuan kewangan kepada sekolah menengah yang tidak akur (non-conforming) dengan dasar berkenaan. Seterusnya untuk memantapkan dasar ini Laporan Rahman Talib (1960) telah mengemukakan agar semua peperiksaan iaitu SRP, SPM dan STPM dijalankan dalam Bahasa Kebangsaan, kecuali bagi mata pelajaran bahasa ibunda dan bahasa Inggeris. Penggunaan Bahasa Kebangsaan sebagai bahasa pengantar utama di semua sekolah menengah bermula pada tahun 1976 di Tingkatan Satu di Semenanjung dan Sabah.

Pendidikan menengah mengalami perkembangan kuantitatif dan kualitatif yang pesat sejak pemansuhan Peperiksaan Masuk Sekolah Menengah* dan pengenalan kurikulum menengah rendah komprehensif pada tahun 1965. Kemasukan Sabah dan Sarawak ke dalam gagasan Malaysia pada tahun 1963 dan pemansuhan Peperiksaan Masuk Sekolah Menengah telah menyebabkan pertambahan bilangan murid yang pesat di sekolah menengah antara tahun 1965 hingga 1970. Graf 6.1 menunjukkan pertambahan daftaran murid di sekolah menengah dari tahun 1956 hingga tahun 1985.

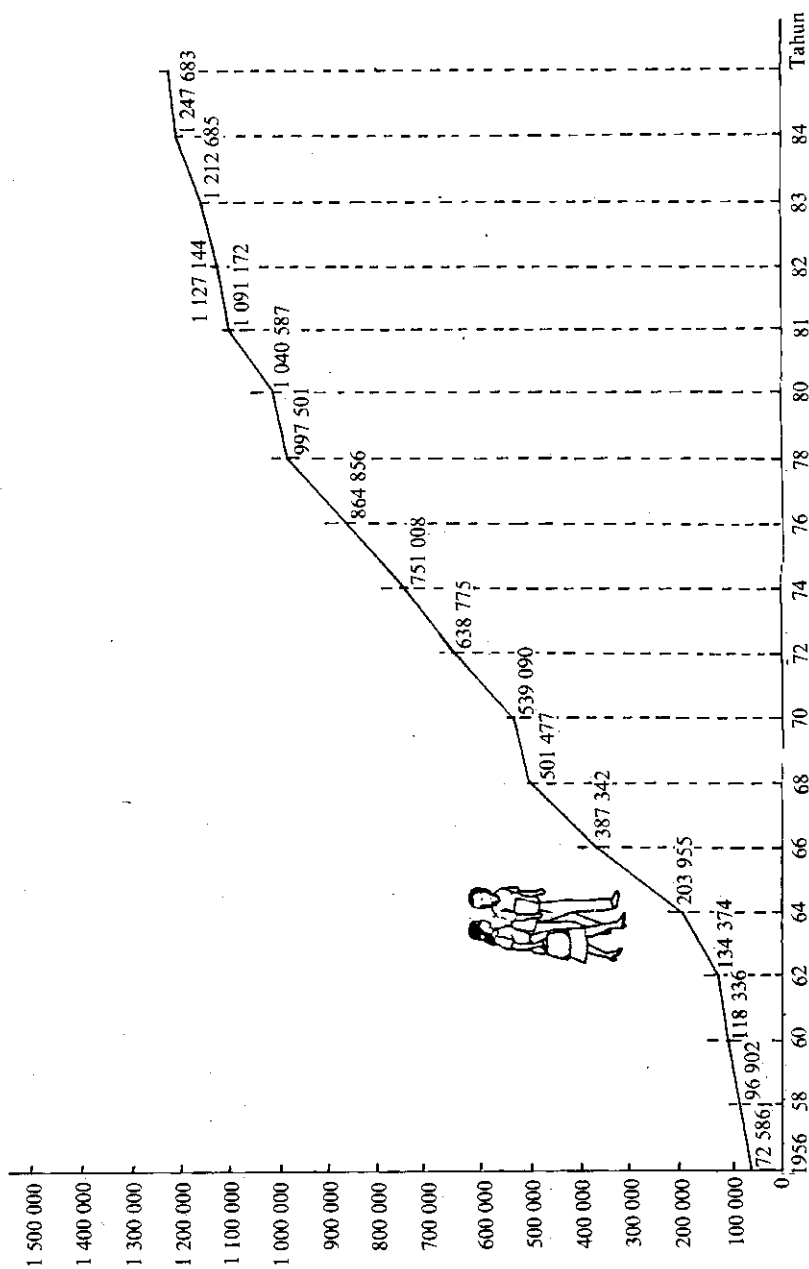
Peperiksaan ini dimansuhkan di Sarawak pada tahun 1974 dan di Sabah pada tahun 1978.

Pertambahan bilangan murid ini diiringi pula oleh pertambahan bilangan sekolah dan bilangan guru bagi sekolah menengah untuk mengajar berbagai-bagai mata pelajaran akademik, vokasional dan teknik. Jadual 6.1 menunjukkan bilangan sekolah dan guru sekolah menengah.

Pengenalan kurikulum komprehensif atau kurikulum aneka jurusan di sekolah menengah rendah dari tahun 1965 telah menimbulkan beberapa kesulitan antaranya ialah:

1. Masalah kekurangan guru bagi mengajar mata pelajaran vokasional seperti Sains Pertanian, Seni Perusahaan, Perakaunan, Perdagangan dan Sains Rumahtangga.
2. Masalah kekurangan bilik bengkel dan infrastruktur untuk menjalankan pengajaran mata pelajaran vokasional.

* Peperiksaan ini dimansuhkan di Sarawak pada tahun 1974 dan di Sabah pada tahun 1978.

Graf 6.1 Bilangan murid sekolah menengah antara tahun 1956 hingga 1985⁶

Jadual 6.1 Bilangan sekolah menengah bantuan kerajaan dan guru antara tahun 1970–1985⁷

Tahun	Bilangan Sekolah*	Bilangan Guru
1970	894	21 057
1974	969	25 253
1980	995	481 529
1985	1 183	58 636

*Termasuk sekolah vokasional, teknik, agama dan berasrama.

Walau bagaimanapun masalah ini telah diatasi secara beransur-ansur. Guru-guru bagi mata pelajaran vokasional dan teknik telah dihantar untuk latihan intensif di Maktab Teknik Cheras, Maktab Pertanian Serdang dan Institut Teknologi Kebangsaan. Kerajaan telah memperuntukkan antara 16.4% hingga 21.7% daripada jumlah perbelanjaan awam bagi menampung perkembangan di semua peringkat pendidikan, lebih-lebih lagi untuk sekolah rendah dan sekolah menengah antara tahun 1970 hingga 1979.⁸

Sungguhpun kerajaan telah berusaha mendemokrasikan pendidikan dengan menjalankan dasar pendidikan rendah percuma, pendidikan sejagat selama sembilan tahun dan mengadakan peruntukan kewangan yang besar, namun penyertaan murid dari sekolah rendah ke sekolah menengah adalah jauh dari paras yang memuaskan. Jadual 6.2 menunjukkan bahawa pada tahun 1970, seramai 31.4% murid sekolah rendah di Semenanjung tidak meneruskan pelajaran ke sekolah menengah. Di Sabah pula ialah 41.0% dan di Sarawak pula ialah seramai 55.0%. Apakah faktor-faktor yang mewujudkan perkara ini? Satu daripada faktor utamanya ialah kedudukan sekolah-sekolah menengah yang jauh daripada rumah murid-murid, lebih-lebih lagi di kawasan pedalaman dan mundur. Kesukaran untuk pergi ke sekolah telah menjadi faktor yang menghalang murid-murid untuk meneruskan pelajaran di peringkat sekolah menengah.

Penyertaan murid yang amat tidak memuaskan di sekolah menengah telah mendorong kerajaan untuk menubuhkan sebuah Jawatankuasa Kajian Keciciran untuk mengkaji dengan terperinci faktor-faktor yang menyebabkan keciciran murid sekolah serta mengesyorkan langkah-langkah untuk mengatasi masalah berkenaan. Laporan jawatankuasa ini yang lebih dikenali sebagai Laporan

Jadual 6.2 Bilangan murid yang memasuki sekolah menengah, 1970-1978⁹

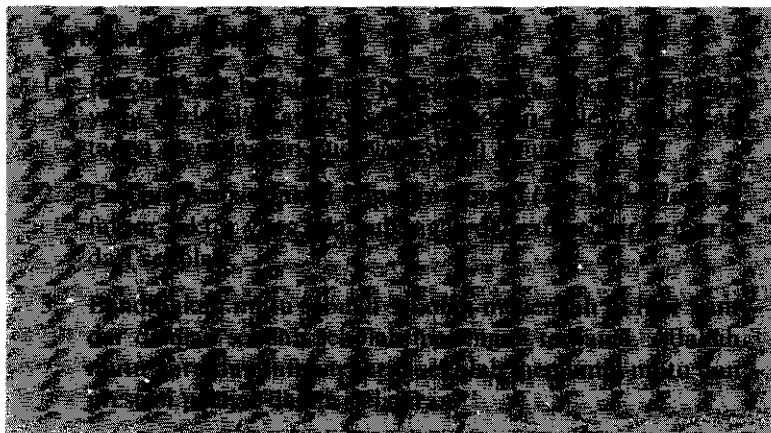
Tahun	Bilangan Murid Darjah VI			Bilangan Murid Tingkatan I dan Kelas Peralihan			Peratus Murid Tingkatan I dan Kelas Peralihan berasaskan Jumlah Murid Darjah VI Tahun Sebelumnya		
	Semenan- jung	Sabah	Sarawak	Semenan- jung	Sabah	Sarawak	Semenan- jung	Sabah	Sarawak
1970	200 665	18 420	18 832	—	—	—	—	—	—
1971	207 561	20 808	22 242	137 669	11 103	8 293	68.6%	59.0%	45.0%
1972	214 279	20 808	19 856	148 496	12 517	9 876	71.5%	59.9%	44.5%
1973	235 220	21 344	22 266	162 680	12 566	10 757	76.4%	60.4%	54.2%
1974	234 359	20 846	22 301	187 639	13 017	15 290	79.8%	60.9%	54.2%
1975	244 069	20 383	22 864	192 941	14 851	19 009	82.3%	71.2%	85.2%
1976	256 223	19 595	25 115	204 471	15 854	19 246	83.8%	77.7%	84.2%
1977	250 214	19 886	27 607	218 773	15 826	19 803	85.4%	80.8%	78.8%
1978	—	—	—	214 187	17 382	22 370	85.6%	87.4%	81.0%

(Sumber: Bahagian Perancangan dan Penyelidikan Pelajaran, Jabatan Pelajaran Sabah dan Jabatan Pelajaran Sarawak)

Murad (1973) telah mengesyorkan beberapa langkah untuk mengatasi masalah keciciran antaranya ialah:

1. Mengadakan kemudahan asrama.
2. Mengadakan kemudahan dan bantuan pengangkutan murid-murid sekolah.
3. Mengadakan bantuan buku sekolah.
4. Mengadakan bantuan biasiswa dan dermasiswa untuk murid-murid miskin.
5. Mengadakan kemudahan perpustakaan sekolah yang lebih baik.
6. Membina lebih banyak sekolah menengah di kawasan luar bandar atau pedalaman.¹⁰

Pelaksanaan langkah-langkah yang disyorkan oleh Laporan Murad (1973) telah menunjukkan pulangan yang positif. Daripada Jadual 6.2 dapatlah dilihat bahawa pada tahun 1978, peratus murid sekolah rendah yang tercicir atau tidak memasuki sekolah menengah ialah 14.4% di Semenanjung, 12.8% di Sabah dan 19.0% di Sarawak. Menjelang tahun 1990 peratus keciciran bertambah kecil, iaitu puratanya ialah kira-kira 11.8%.¹¹ Secara langsung kadar pembaziran (wastage rate) antara pendidikan rendah ke menengah rendah telah dapat dikurangkan dari paras 42.4% (purata) pada tahun 1970 kepada 11.8% pada tahun 1990. Ini adalah satu perkembangan yang sihat iaitu sebilangan besar kanak-kanak berumur antara 6 hingga 15 tahun dapat menikmati pendidikan sejagat permulaan (initial education) selama sembilan tahun.

6.2 PENDIDIKAN MENENGAH RENDAH

Kurikulum sekolah menengah dalam tahun-tahun 1960-an dan 1970-an menitikberatkan pendidikan aneka jurusan, iaitu penguasaan pengetahuan akademik dalam berbagai-bagai mata pelajaran. Kurikulum begini disebut kurikulum berdasar luas (broad base curriculum) yang membolehkan murid-murid mempelajari beberapa komponen pelajaran meliputi komponen akademik dan komponen pilihan pravokasional.

Pembahagian isi kandungan kurikulum sekolah menengah rendah sehingga tahun 1991 adalah seperti berikut:¹²

Komponen	Mata pelajaran	Peratus masa
Bahasa	Bahasa Malaysia Bahasa Inggeris	27%
Moral/Bahasa ibunda	Agama/bahasa ibunda Sivik	7% 2%
Sains & Teknologi	Sains Am Matematik	22%
Sains Sosial	Sejarah Geografi	7%
Kesihatan & Seni	Pendidikan Jasmani Kesihatan Seni & Lukisan	12%
Pravokasional	Seni Perusahaan Sains Rumahtangga Perdagangan atau Sains Pertanian	9%
Mata pelajaran pilihan lain	Muzik Bahasa asing	4%
Kegiatan ko-kurikulum	Persatuan, Kelab sukan	10%

Jawatankuasa Kabinet (1979) dalam laporannya menyatakan bahawa kurikulum sekolah menengah rendah yang digunakan selama ini mempunyai beberapa kelemahan. Jadual 6.3 berikut meringkaskan kelemahan kurikulum dan syor Laporan Kabinet bagi mengatasi kelemahan tersebut.

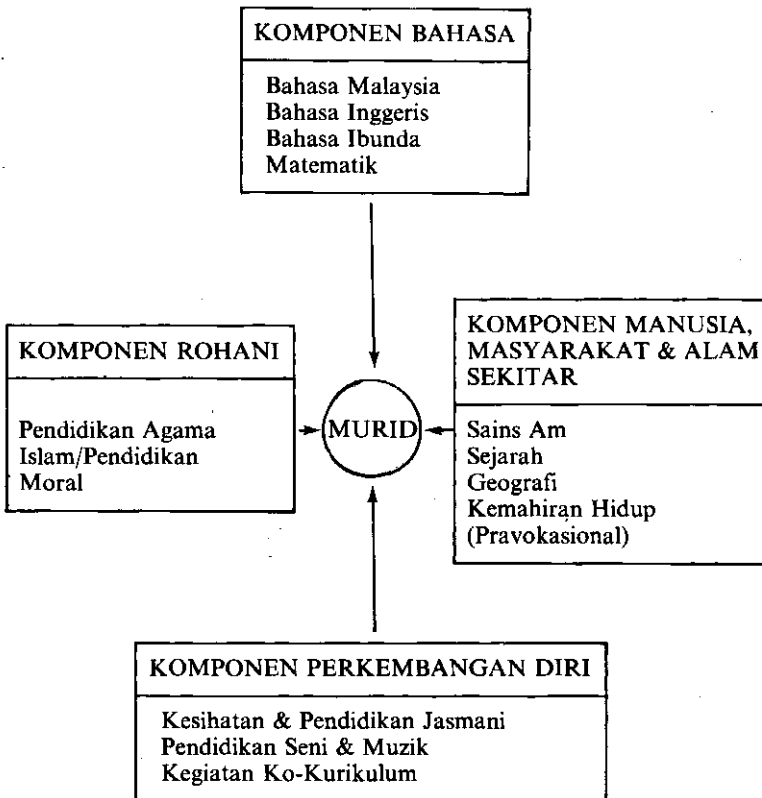
Jadual 6.3 Kelemahan kurikulum sekolah menengah rendah dan syor mengatasinya.

Kelemahan	Syor Laporan Kabinet
1. Kurikulum itu terpisah sama sekali dan bukannya lanjutan daripada kurikulum sekolah rendah.	Perakuan 201.1 menyatakan bahawa kurikulum menengah rendah perlu memperkukuhkan pendidikan asas.
2. Kurikulum itu terlalu bersifat akademik dan khusus dan mata pelajaran elektif yang diambil oleh murid menekankan aspek teori dan sedikit sahaja aspek amali. ¹³	Perakuan 201.1 menyatakan bahawa kurikulum harus bercorak umum yang merangkumi pendidikan pravokasional. Perakuan 201.2 pula menyebut bahawa pendidikan pravokasional harus diubah struktur kurikulumnya dan pembelajaran tidak harus terhad kepada sesuatu mata pelajaran sahaja.
3. Terdapat kekurangan infrastruktur untuk pembelajaran dan pengajaran mata pelajaran pravokasional tertentu sehingga menyekat pemilihan berdasarkan bakat dan minat murid. ¹⁴	Perakuan 47.1 menyatakan bahawa sukatan pelajaran pravokasional harus digubal semula agar pelajaran ini dapat memberi pendedahan secara bersepadu.
4. Penyertaan murid dalam mata pelajaran Perdagangan amatlah tidak memuaskan kerana kekurangan guru. ¹⁵	Perakuan 48.1 menyatakan bahawa kemajuan mata pelajaran Perdagangan harus diberi perhatian khas.
5. Peperiksaan Sijil Rendah Pelajaran hanya mengukur pencapaian murid dalam akademik dan tidak meliputi aspek, bakat, minat, kecenderungan dan sikap murid. ¹⁶	Perakuan 201.3 menyatakan agar peperiksaan ini bukan sahaja mengukur pencapaian akademik bahkan juga mengukur bakat, minat dan sikap murid sejajar dengan perubahan sistem pensijilan.

Satu syor dasar yang utama oleh Laporan Kabinet (1979) ialah perlanjutan tempoh pendidikan umum sejagat dari 9 tahun kepada 11 tahun, iaitu meliputi 6 tahun peringkat rendah dan 5 tahun lagi untuk peringkat menengah.¹⁷ Dasar ini dianjurkan memandangkan belia dengan kelayakan SRP amat sukar mendapat pekerjaan dalam sektor kerajaan dan swasta. Atas alasan ini dirasakan perlu para

belia dibenarkan melanjutkan pelajaran dari Tingkatan Tiga hingga ke Tingkatan Lima di sekolah menengah atas. Walau bagaimanapun, pelaksanaan dasar ini tertakluk kepada kemampuan kewangan kerajaan.

Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah (KBSM) mula dilaksanakan pada tahun 1989 dengan membawa aspirasi kurikulum baru mengikut syor-syor Laporan Kabinet. Aspek kesinambungan dari kurikulum sekolah rendah dan aspek gabung jalin atau integrasi kemahiran, pengetahuan dan antara mata pelajaran diberi keutamaan khas selaras dengan konsep *kurikulum* bersepadu. Rajah 6.2 berikut meringkaskan kandungan kurikulum untuk peringkat menengah rendah.

Rajah 6.2 Kurikulum Bersepadu Menengah Rendah

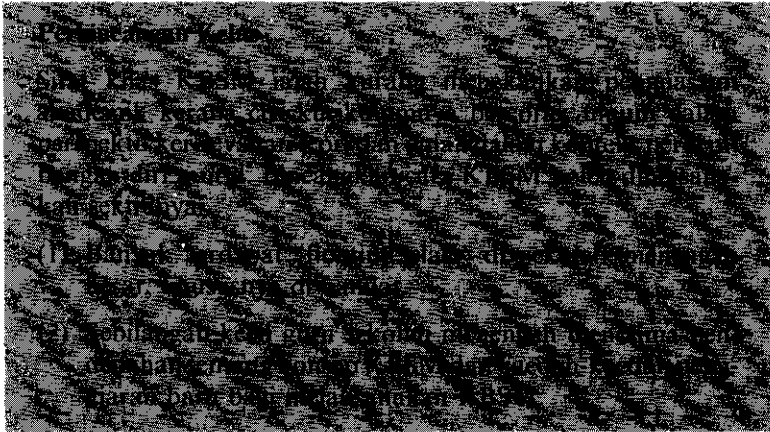
KBSM berpusat pada perkembangan menyeluruh murid melalui penggunaan kurikulum bercorak umum dan bersepadu. Keutamaan pada aspek perkembangan murid mengambil kira beberapa perkara iaitu; pengukuran kemahiran pembelajaran di sekolah rendah; perbezaan individu murid bagi kategori lemah, sederhana dan cerdas; kaedah pengajaran dan pembelajaran yang bersepadu; dan kaedah penilaian yang berterusan dan menyeluruh menurut aspek perkembangan intelek, jasmani, rohani dan bakat murid. Orientasi kurikulum bercorak umum dan bersepadu adalah untuk mengurangkan fenomena pengkhususan dan 'compartmentalization' ilmu pengetahuan agar pembelajaran sesuatu mata pelajaran mempunyai relevan dengan mata pelajaran yang lain. Konsep kesepaduan juga meliputi kesepaduan antara kemahiran sesuatu kemahiran pembelajaran memperkukuhkan kemahiran-kemahiran yang lain.

Seperti KBSR, kejayaan pelaksanaan KBSM memerlukan beberapa *prerequisite* khususnya dari segi:

1. Bilangan murid dalam setiap kelas tidak melebihi 35 orang bagi memudahkan guru memberi perhatian kepada kumpulan individu murid dengan keupayaan yang berbeza.
2. Kemahiran guru dalam menjalankan aktiviti pengayaan dan pemulihan.
3. Kemahiran guru dalam mempelbagaikan kaedah dan teknik pengajaran agar pembelajaran berpusat kepada murid. Kaedah pembelajaran inkuiri adalah digalakkan daripada kaedah ekspositori.
4. Dengan mengadakan infrastruktur pembelajaran yang terancang dan lebih baik bagi memaksimumkan perkembangan potensi dan keupayaan pembelajaran murid.
5. Sistem pentaksiran dan penilaian yang bersifat menyeluruh agar lebih mampu mencerminkan prestasi murid sebenarnya dalam aspek kognitif, afektif dan psikomotor.
6. Perluasan pengetahuan dan kemahiran guru tertentu untuk mengajar mata pelajaran Kemahiran Hidup memandangkan mata pelajaran ini adalah gabungan beberapa mata pelajaran pravokasional.

Perkembangan menarik dalam Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah ialah penerapan nilai-nilai 'murni' dalam semua mata

pelajaran yang diharapkan dapat memperkukuhkan aspek pembentukan moral dan rohani individu yang seimbang, sejajar dengan kehendak falsafah pendidikan negara yang berhasrat untuk membina masyarakat berdisiplin dan bertanggungjawab. Penerapan nilai-nilai 'murni' dan positif adalah untuk membina generasi yang mempunyai daya ketahanan dalaman diri agar individu mampu mendukung idealisme masyarakat bermoral dan 'civic-minded' dan seterusnya dapat mengelakkan perpecahan masyarakat yang memegang budaya ketimuran dengan ciri *cohesiveness* yang unik.

6.3 PENDIDIKAN MENENGAH ATAS

Pendidikan menengah atas meliputi pendidikan di Tingkatan Empat dan Lima. Murid-murid dari Tingkatan Tiga dialirkan sama ada ke dalam aliran Sains, Sastera, Teknik atau Vokasional berdasarkan pencapaian keseluruhan dan mata pelajaran tertentu dalam peperiksaan SRP. Mengikut amalan, pengaliran tersebut tidak bersifat demokratik kerana murid-murid tidak dibenarkan membuat pilihan mereka sendiri berdasarkan bakat dan minat mereka. Murid perlu memohon melalui pihak sekolah dan Jabatan Pendidikan Negeri sekiranya mereka ingin memasuki sekolah teknik atau sekolah vokasional.

Dalam tahun 1960-an dan 70-an pengaliran murid sama ada ke dalam jurusan akademik, vokasional atau teknik adalah berdasarkan keputusan peperiksaan SRP dan LCE (Lower Certificate of

Education) di Semenanjung, peperiksaan Sabah Junior Certificate (SJC) di Sabah, dan peperiksaan Sarawak Junior School Certificate (SJSC) di Sarawak. Sabah memulakan SRP dalam tahun 1974 dan Sarawak pula dalam tahun 1977.¹⁸

Secara amnya, kira-kira 60% daripada jumlah murid dalam Tingkatan Tiga yang lulus peperiksaan SRP/LCE.¹⁹ Daripada jumlah itu, 62% dalam aliran sastera, 31% dalam aliran sains, 2.5% dalam aliran teknik dan 4.6% dalam aliran vokasional.²⁰ Selepas tahun 1980 pengajaran di menengah atas adalah dalam bahasa pengantar bahasa Malaysia (kecuali Sarawak) bagi semua aliran. Selepas tahun 1983 semua murid di akhir Tingkatan Lima aliran akademik dan teknik mengambil peperiksaan SPM (Sijil Pelajaran Malaysia), iaitu tiada lagi peperiksaan MCE (Malaysian Certificate of Education). Murid dalam aliran vokasional mengambil peperiksaan SPVM (Sijil Pelajaran Vokasional Malaysia).

Kandungan kurikulum bagi pendidikan menengah atas mempunyai variasi, bergantung pada aliran sama ada aliran Sains, Sastera, Teknik atau Vokasional (lihat Jadual 6.4). Bagi aliran Sains, murid diperuntukkan 52% masa mempelajari mata pelajaran – mata pelajaran Sains Tulen dan Matematik. Bagi aliran Sastera, murid diperuntukkan 29.5% masa untuk mata pelajaran Sains Am dan Matematik dan 18% masa untuk mata pelajaran Sains Sosial seperti Sastera, Sejarah dan Geografi. Bagi aliran Vokasional, 70% masa untuk mata pelajaran vokasional dan 30% masa untuk mata pelajaran akademik. Bagi aliran Teknik pula, 22.5% untuk mata pelajaran teknik dan 31.5% masa untuk mata pelajaran Sains Tulen dan Matematik.

Sehingga tahun 1980 pengaliran murid ke dalam aliran Sains dan Sastera amat 'rigid' sekali kerana murid-murid yang dialirkan ke dalam aliran Sains dan Sastera dimestikan mengambil mata pelajaran yang ditetapkan untuk setiap aliran tanpa sebarang kelonggaran. Selepas Laporan Kabinet (1979) dikemukakan iaitu selepas tahun 1980 barulah ada sedikit kelonggaran diberikan kepada murid aliran Sains memilih beberapa mata pelajaran Sains Sosial dan Perdagangan. Begitu juga sebaliknya murid aliran Sastera dibenarkan mengambil beberapa mata pelajaran Sains seperti Matematik Tambahan dan Biologi. Kelonggaran pemilihan mata pelajaran adalah untuk 'destreaming' yang disusuli pula oleh corak pensijilan terbuka bagi peperiksaan SPM.²¹ Laporan Kabinet juga mengusulkan bahawa aliran Teknik dimansuhkan memandangkan kurikulum aliran Tek-

Jadual 6.4 Peruntukan masa bagi mata pelajaran dalam empat aliran²²

Komponen	Aliran			
	Sains (% masa)	Teknik (% masa)	Sastera (% masa)	Vokasional (% masa)
1. Bahasa				
B. Malaysia				
B. Inggeris	20%	20%	18.5%	18.5%
2. Agama Islam/ Bahasa Ibunda	6.5%	6.5%	6%	6%
3. Kenderaan Sivik	2%	2%	2%	2%
4. Sains				
Matematik	9%	11.5%	10.5%	
Sains Am	—	—	10.5%	2.5%
Sains Tambahan	9%	—	8.5%	—
Sains Tulen	34%	20%	—	
5. Sains Sosial				
Sejarah				
Geografi	7%	7%	6%	—
Sastera	—	—	6%	—
6. Penghidupan Sihat				
P. Jasmani	4.5%	4.5%	4%	1%
Seni Lukis/Seni	—	—	4%	—
7. Pilihan	—	—	8.5%	—
Teknik	—	22.5%	—	—
Teknik	—	—	—	70%

nik hampir sama dengan kurikulum aliran Sains. Seterusnya Laporan Kabinet menyatakan bahawa pada ketika yang sesuai pengaliran kepada Sains, Teknik dan Sastera hendaklah dimansuhkan sama sekali agar pendidikan menengah atas bercorak umum memandangkan pengaliran itu tidak ada kaitan dengan penyediaan murid untuk memilih bidang kerja tertentu selepas mereka tamat pendidikan menengah atas.²³

Bagi pendidikan vokasional Laporan Kabinet mengusulkan beberapa perkara utama, antara lainnyalah:

1. Sekolah Menengah Vokasional hendaklah diteruskan dan ditambah bilangannya agar lebih daripada 4.6% murid yang lulus peperiksaan SRP dapat memasuki sekolah jenis ini.²⁴
2. Kurikulum pendidikan vokasional hendaklah diubahsuai agar

ia benar-benar dapat menyediakan murid sebagai pekerja mahir bagi bidang tertentu dalam pasaran pekerjaan.²⁵

3. Latihan amali vokasional didapati tidak mencukupi dan lebih menekankan aspek teori. Dengan demikian murid perlu diberikan latihan amali di kilang-kilang agar mereka lebih memahami dan menyesuaikan diri dengan kehendak sektor perusahaan.²⁶

Pelaksanaan dasar pendidikan menengah atas seperti yang diusulkan oleh Laporan Kabinet akan mewujudkan dua aliran sahaja, iaitu aliran akademik yang bercorak umum dan aliran vokasional yang mengutamakan pembentukan kemahiran kerja yang bercorak khusus. Kurikulum corak baru ini akan dimulakan apabila KBSM dilaksanakan dalam Tingkatan Empat pada tahun 1993.

Kurikulum bersepadu untuk aliran akademik menengah atas mempunyai komponen mata pelajaran *teras* dan komponen mata pelajaran *elektif*.²⁷ Mata pelajaran dalam komponen teras wajib diambil oleh semua murid sementara mata pelajaran komponen elektif merupakan mata pelajaran pilihan mengikut minat mereka masing-masing. Huraiananya ialah seperti berikut:

Komponen Teras

Bahasa Malaysia
Bahasa Inggeris
Matematik
Pendidikan Islam/
Pendidikan Moral
Sejarah
Pendidikan Jasmani
dan Kesihatan
Sains Am

Komponen Elektif

Kumpulan I	Kumpulan II
Bahasa Cina	Biologi
Bahasa Tamil	Kimia
Sastera Melayu	Fizik
Pendidikan Seni	Perakaunan dan
Geografi	Perdagangan
Sivik dan	Seni Pertanian
Kewarganegaraan	

Bagi komponen elektif, murid dikehendaki memilih dua mata pelajaran dari setiap kumpulan dan satu lagi dari mana-mana kumpulan menjadikan bilangan elektif yang dipilih minimumnya empat dan maksimumnya lima mata pelajaran. Mata pelajaran dalam Kumpulan I meliputi bidang kemanusiaan dan kemasyarakatan sementara mata pelajaran dalam Kumpulan II meliputi bidang sains dan teknologi. Mata pelajaran elektif bertujuan untuk memberi peluang kepada murid untuk memenuhi bakat, minat dan keperluan

latihan kerjaya awal atau untuk persediaan peringkat pengajian selanjutnya.

Ada dua perubahan utama yang baharu dalam kurikulum menengah atas. Pertamanya mata pelajaran Pendidikan Moral Sejarah dan Sains Am dijadikan mata pelajaran wajib. Bagi Pendidikan Moral, semua murid bukan Islam diwajibkan mengambilnya sementara mata pelajaran Sejarah diwajibkan untuk semua murid tanpa mengira mata pelajaran sains elektif yang mereka pilih. Dalam kurikulum lama murid dalam aliran sains tidak berpeluang mempelajari mata pelajaran Sejarah. Kewajipan murid mempelajari Sejarah, khususnya Sejarah Tanah Melayu adalah kerana mata pelajaran ini berkait rapat dengan pemupukan semangat kebangsaan, kewarganegaraan dan integrasi nasional berasaskan kesedaran yang timbul dalam mempelajari mata pelajaran ini. Mata pelajaran Sejarah memberikan perspektif proses 'nation building' dan evolusi masyarakat negara ini sejak beberapa abad yang lalu. Seterusnya, mata pelajaran Sains Am diwajibkan bagi semua murid mengambilnya termasuk mereka yang memilih mata pelajaran Sains Tulen seperti Biologi, Kimia dan Fizik.

Perubahan besar yang kedua dalam kurikulum menengah atas ialah amalan *destreaming*. Amalan *destreaming* ini adalah selaras dengan konsep pendidikan bercorak umum. Pembelajaran tidak menjurus secara khusus sama ada ke dalam aliran sastera atau sains. Kebebasan dan peluang untuk menjurus kepada mana-mana aliran diberikan kepada murid untuk menentukannya setanding dengan minat dan keupayaan mereka. Konsep pendidikan liberal ini bertujuan untuk menjadikan pendidikan itu bercorak terbuka dan sesuai dengan kehendak murid.

Selain daripada itu, penglibatan murid dalam kegiatan sosial dan ko-kurikulum dititikberatkan bagi tujuan memperbaiki kebolehan dan bakat kepimpinan murid dan untuk memupuk semangat kerjasama dan perpaduan.

Pelaksanaan KBSM pada peringkat menengah atas dan seterusnya peringkat menengah tinggi atau Tingkatan Enam mempunyai implikasi penting dari beberapa segi. Pertamanya, dari segi pentadbiran, sekolah dianggap sebagai sebuah *universiti mini* yang mengamalkan sistem semester. Oleh itu, cara pendaftaran pelajar untuk memilih kursus, untuk menghadiri kelas tutorial dan untuk menggunakan kemudahan perpustakaan adalah mengikut cara universiti. Malahan cara pengajaran dan pembelajaran mengikut cara di uni-

versiti. Syarahan disusuli oleh aktiviti makmal, tutorial atau bengkel. Syarahan diadakan untuk semua murid yang mengambil sesuatu mata pelajaran teras atau elektif dan kemudiannya murid dibahagikan kepada beberapa kumpulan tutorial atau kumpulan bengkel. Selaras dengan cara baru ini maka infrastruktur pentadbiran, pengajaran dan pembelajaran harus diadakan atau diubahsuai di samping mengekalkan keteraturan dan organisasi yang sistematik dan teratur.

Kedua, dari segi pengajaran, guru diperlukan mahir menggunakan kaedah syarahan, kaedah tutorial dan bimbingan, kaedah bengkel, kaedah pengajaran berkumpulan dan kaedah 'fieldwork' atau kerja luar. Penggunaan kesemua kaedah pengajaran tersebut adalah untuk memastikan pembelajaran yang lebih bermakna, berkesan dan interaktif.

Ketiga, dari segi pembelajaran, pelajar dibimbing membuat rujukan, membuat tugas dan laporan, pembelajaran pantas (speed learning) dan kaedah pembelajaran kumpulan. Konsep pembelajaran yang dititikberatkan ialah pembelajaran sendiri yang berpusatkan inisiatif murid setelah mereka mendapat bimbingan awal dari guru.

Keempat, selaras dengan kehendak falsafah dan matlamat pembentukan dan perkembangan individu yang menyeluruh, maka sistem penilaian berterusan dan menyeluruh meliputi aspek intelek, jasmani dan afektif perlu dilaksanakan. Dengan demikian gred diberikan kepada murid untuk prestasi mereka dalam bidang akademik, ko-kurikulum dan sukan serta pekerti dan tingkah laku mereka.

6.4 PENDIDIKAN MENENGAH TINGGI

Pendidikan menengah tinggi atau Tingkatan Enam merupakan pendidikan prauniversiti selama dua tahun untuk pelajar yang lulus dengan cemerlang peperiksaan Sijil Pelajaran Malaysia (SPM) atau Malaysian Certificate of Education (MCE). Di akhir Tingkatan Enam Atas pelajar mengambil peperiksaan Sijil Tinggi Persekolahan Malaysia (STPM) atau Higher School Certificate (HSC). HSC dimansuhkan di Semenanjung dan Sabah pada tahun 1982 dan di Sarawak pada tahun 1988. Secara purata, hanya 13% daripada jumlah pelajar di Tingkatan Lima berjaya meneruskan pelajaran ke Tingkatan Enam.²⁸

Terdapat hanya jurusan akademik sahaja di peringkat menengah tinggi dan ia terbahagi kepada aliran Sains dan Sastera. Dalam hal ini pelajar dengan kelayakan SPVM tidak dapat meneruskan pelajaran mereka dalam aliran Sains di Tingkatan Enam.

Kurikulum pendidikan menengah tinggi bercorak khusus bagi menyediakan pelajar dengan pengetahuan akademik untuk memasuki universiti. Pelajar dalam aliran Sains mengambil mata pelajaran Matematik, Matematik Tulen, Fizik, Kimia, Biologi dan Kertas Am sementara pelajar dalam aliran Sastera mengambil kombinasi mata pelajaran tertentu seperti Matematik, Sejarah Asia Tenggara, Sejarah Islam, Geografi, Ekonomi, Bahasa Inggeris, Bahasa Malaysia, Kesusasteraan, Kertas Am dan beberapa mata pelajaran pilihan yang lain.

Memandangkan penjurusan yang ketat dalam pendidikan menengah tinggi Laporan Kabinet (1979) telah mengusulkan agar penjurusan itu dilonggarkan sesuai dengan corak pensijilan terbuka bagi Sijil Tinggi Persekolahan Malaysia serta berkesinambungan dengan kurikulum corak umum dan fleksibel dalam menengah atas. Dasar 'destreaming' ini mula dilaksanakan pada tahun 1982 dan sehingga kini ia telah berjalan lancar dan memuaskan.

Kesimpulannya, pendidikan menengah masa kini telah berjaya mencapai dasar pendidikan bersifat kebangsaan, seragam dan bersepadu seperti yang dihasratkan oleh Laporan Razak (1956) dan Laporan Rahman Talib (1960). Ia dikatakan berjaya mencapai hasrat dasar itu kerana bahasa Malaysia digunakan sepenuhnya sebagai bahasa pengantar utama dalam pengajaran, pembelajaran dan peperiksaan. Kesatuan atau keseragaman ini sekurang-kurangnya dapat mengurangkan gejala polarisasi etnik, fahaman vernakularisme dan masalah pelaksanaan kurikulum dalam semua segi.

Kurikulum pendidikan peringkat menengah mengalami perubahan daripada bercorak khusus dan terlalu akademik kepada corak umum, praktik dan relevan dengan konteks 'enculturation' dan sosialisasi. Perubahan orientasi dan corak kurikulum itu berlaku selepas sepuluh tahun Laporan Kabinet (1979) diusulkan. Landasan asas perubahan itu dipercayai didorong oleh aliran pemikiran dan perkembangan pendidikan semasa yang bercorak konstruktivisme atau 'developmental' yang menyeluruh. Justeru itu, terwujud kurikulum pendidikan yang menekankan pengukuhan kemahiran asas, yang mengutamakan 'Malaysian-outlook' dan yang bercorak umum dan demokratik.

Sungguhpun demikian, kehendak perubahan ini adalah daripada perspektif autoritatif, iaitu dari perspektif penggubal dasar dan para pendidik yang tidak hanya memandang dari skop pragmatisme dan utilitarian tetapi juga pada gagasan teras Dasar Pendidikan Kebangsaan. Apakah perspektif pihak pelajar mengenai kerelevanan dan kebergunaan pendidikan yang mereka terima, khususnya di peringkat menengah atas dan tinggi, untuk mereka bersedia menghadapi cabaran hidup selepas tempoh pendidikan 'initial'? Mungkin ramai pelajar menyatakan bahawa sebahagian daripada pendidikan yang mereka terima di sekolah tidak fungsional dan tidak relevan dengan kehidupan mereka. Adakah ini satu bentuk pembaziran yang disengajakan?

RINGKASAN

- * Pada masa ini wujud hanya satu jenis persekolahan menengah yang mengikis citarasa vernakularisme persekolahan rendah yang bukan hanya menyemai bibit polarisasi malahan juga tidak mendukung semangat kebangsaan. Pendidikan menengah masa kini telah mencapai tahap keseragaman dan bersifat kebangsaan melalui penggunaan satu bahasa pengantar, kurikulum yang sama dan penggunaan peraturan pendidikan yang sama. Ini adalah fakta yang terjelma daripada dasar yang tegas dan ber-sungguh-sungguh.
- * Penyingkiran fahaman elitisme dalam pendidikan telah mendorong kepada pelaksanaan pendidikan sejagat (hampir percuma keseluruhannya) agar hak asasi individu mendapatkan pendidikan tersebar seluas-luasnya untuk golongan kanak-kanak dan remaja.
- * Fahaman demokrasi dalam pendidikan pula telah memperkukuhkan fahaman bukan elitis dengan cara mengadakan mata pelajaran elektif di peringkat menengah dan perlanjutan tempoh persekolahan sejagat infrastruktur yang lebih baik dan saksama.
- * Satu daripada kesan bagi amalan demokrasi dalam pendidikan dan pendidikan bukan elitis ialah 'pembanjiran' murid di peringkat menengah dan tinggi. 'Pembanjiran' ini mempunyai implikasi langsung kepada perkembangan kuantitatif infrastruktur, guru terlatih, bilangan maktab dan universiti dan kos pendidikan.

- * Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah (KBSM) adalah berteraskan falsafah pendidikan yang berhasrat untuk membentuk individu yang berkembang secara menyeluruh dan bersepadu meliputi aspek intelek, rohani dan jasmani. Dengan demikian, pelaksanaan kurikulum ini memerlukan guru yang mahir mengorganisasikan keadaan pembelajaran dan mahir mengolah kaedah pengajaran.

LATIHAN

Bahagian I Beri keterangan pendek untuk setiap soalan.

1. Dari pertengahan abad kesembilan belas hingga pertengahan abad kedua puluh, murid-murid Melayu dan India yang bersekolah di aliran sekolah rendah vernakular menghadapi nasib malang. Mengapa?
2. Dikatakan bahawa sekolah-sekolah rendah masa kini yang menggunakan bahasa pengantar selain daripada Bahasa Malaysia tidak mendukung semangat perpaduan dan keseragaman. Adakah kamu setuju dengan pendapat ini? Berikan hujah anda.
3. Kurikulum pendidikan menengah dari zaman pemerintahan Inggeris hingga tahun 1965 amat tidak relevan dengan masyarakat Malaysia. Mengapa?
4. Kurikulum pendidikan menengah aneka jurusan yang dilaksanakan antara tahun 1965 hingga 1990 dikatakan terlalu akademik dan berbidang kursus. Jelaskan.
5. Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah (KBSM) bagi peringkat menengah atas pada masa kini lebih bercorak terbuka dan demokratik. Mengapa?

Bahagian II

1. Faktor utama yang menggerakkan perubahan dan perkembangan pendidikan ialah pengusulan dasar-dasar oleh jawatankuasa-jawatankuasa khas kerajaan. Jelaskan perkara ini bagi pendidikan menengah di Malaysia dari tahun 1957 hingga tahun 1990.
2. Bandingkan Kurikulum Lama Sekolah Menengah (KLSM) dengan Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah (KBSM) dari aspek falsafah, matlamat, ciri dan kandungan kurikulum, ka-

edah pengajaran dan pembelajaran dan kaedah penilaian pembelajaran.

NOTA

- 1 Kementerian Pelajaran Malaysia 1980. *Laporan Jawatankuasa Mengkaji Pelaksanaan Dasar Pelajaran*. Kuala Lumpur, hlm. 101. (Laporan Kabinet).
- 2 Abu Zahari Abu Bakar 1984. *Perkembangan Pendidikan di Semenanjung Malaysia*. Petaling Jaya: Fajar Bakti, hlm. 107.
- 3 Francis Wong Hoy Kee dan Paul Chang Min Phang 1974. *The Changing Pattern of Teacher Education in Malaysia*. Kuala Lumpur: Heinemann, hlm. 15.
- 4 Awang Had Salleh ed. 1980. *Pendidikan ke Arah Perpaduan: Sebuah Perspektif Sejarah*. Kuala Lumpur: Fajar Bakti, hlm. 11.
- 5 Francis Wong Hoy Kee dan Ee Tiang Hong 1975. *Education in Malaysia*. Kuala Lumpur: Heinemann, hlm. 35.
- 6 Ministry of Education Malaysia 1985. *Education in Malaysia Educational Planning and Research Division*, hlm. 20.
- 7 Dikumpul dari: Ministry of Education Malaysia 1972, 1982, 1986. *Educational Statistics of Malaysia*. Educational Planning and Research Division.
- 8 Ministry of Education Malaysia 1985. *op. cit.*, hlm. 61.
- 9 Kementerian Pelajaran Malaysia 1980. *Laporan Jawatankuasa Kabinet Mengkaji Pelaksanaan Dasar Pelajaran*. *op. cit.*, hlm. 22. (Laporan Kabinet).
- 10 Lihat *Laporan Kajian Pendapat Mengenai Pelajaran dan Masyarakat* (atau Laporan Keciciran atau Laporan Murad).
- 11 Malaysia 1986. *Fifth Malaysia Plan*. Kuala Lumpur: National Printing Dept., hlm. 485.
- 12 *Laporan Kabinet, op. cit.*, hlm. 102.
- 13 *Ibid.*, hlm. 104.
- 14 *Ibid.*, hlm. 27.
- 15 *Ibid.*, hlm. 29-30.
- 16 *Ibid.*, hlm. 104-105.
- 17 *Ibid.*, hlm. 31.
- 18 *Ibid.*, hlm. 32.
- 19 *Ibid.*, hlm. 37.
- 20 *Ibid.*, hlm. 32.
- 21 *Ibid.*, hlm. 39.
- 22 *Ibid.*, hlm. 105-112.

- 23 *Ibid.*, hlm. 37.
- 24 *Ibid.*, hlm. 37, Perakuan 69.1.
- 25 *Ibid.*, hlm. 38, Perakuan 70.1.
- 26 *Ibid.*, hlm. 26, Perakuan 70.2.
- 27 Kementerian Pendidikan Malaysia 1987. Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah. (Belum diterbitkan) Pusat Perkembangan Kurikulum.
- 28 Laporan Kabinet *op. cit.*, hlm. 40.

BAB 7

PENDIDIKAN GURU DALAM PERUBAHAN MASYARAKAT

'Peranan guru sudah berubah dan akan terus berubah menjadi jauh lebih rumit pada masa hadapan. Maka rancangan pendidikan guru perlu bukan sahaja membekalkan mereka dengan pengetahuan, kemahiran dan sikap ... malah patut juga membolehkan mereka menjadi agen perubahan yang sensitif ...'

Datuk Dr. Sulaiman Daud¹

Guru merupakan golongan pelaksana kurikulum yang mempunyai kedudukan terpenting dalam sistem pendidikan formal kerana mereka menjadi teras yang menentukan standard, mutu dan keberkesanan sistem pendidikan. Guru adalah satu daripada komponen teras yang menentukan kejayaan pelaksanaan kurikulum dan selanjutnya menentukan perkembangan pada generasi akan datang. Oleh yang demikian, aspek penyediaan guru yang profesional melalui program pendidikan guru yang komprehensif amat perlu bagi memastikan kejayaan tersebut.

Bab ini akan membincangkan beberapa perkara utama yang bersabit dengan pendidikan guru, antaranya ialah:

- * Sejarah perkembangan pendidikan guru serta perspektif faktor yang mempengaruhi perkembangannya.
- * Falsafah, matlamat dan objektif pendidikan guru.
- * Jenis pendidikan guru dan kurikulum pendidikan di peringkat maktab dan universiti.
- * Isu-isu yang berkait dengan aspek fungsi dan kandungan bagi mempertingkatkan mutu program pendidikan guru se-

jajar dengan konsep profesionalisme, falsafah dan matlamat baru dalam kurikulum sekolah.

7.1 PERKEMBANGAN PENDIDIKAN GURU

Perubahan dan perkembangan sistem pendidikan formal khususnya dalam aspek kurikulum dipengaruhi oleh berbagai-bagai faktor luaran dan dalaman pada dimensi kualitatif dan kuantitatif. Faktor luaran merujuk pada faktor-faktor luar sistem pendidikan yang boleh mengubah orientasi dan struktur sistem pendidikan. Sistem di luar sistem pendidikan disebut suprasistem seperti sistem sosial, ekonomi, agama dan politik. Faktor-faktor yang timbul daripada sistem sosial, ekonomi, agama dan politik mewujudkan daya desakan yang kuat mempengaruhi perubahan dan perkembangan dalam sistem pendidikan. Contoh faktor-faktor luaran ialah demografi, aspirasi sosiopolitik seperti pada Rukunegara, aspirasi ekonomi seperti pada Dasar Ekonomi baru dan aspirasi agama khususnya agama Islam. Faktor-faktor tersebut mempengaruhi orientasi sistem pendidikan, yang dapat dilihat pada pernyataan falsafah, matlamat dan objektif sistem pendidikan. Selain daripada itu, faktor-faktor luaran itu juga menentukan haluan kurikulum pembelajaran-pengajaran dalam semua peringkat persekolahan, dari peringkat sekolah rendah sehinggalah peringkat pendidikan tinggi.

Faktor dalaman adalah faktor yang wujud dari dalam sistem pendidikan itu sendiri yang ingin mengubah dan membangunkan sistem pendidikan bagi mencapai satu standard atau mutu yang diinginkan. Contoh faktor dalaman ialah keciciran murid, masalah kemorosotan disiplin, masalah perbekalan infrastruktur, masalah pentadbiran dan sebagainya. Faktor dalaman ini lebih bertumpu kepada aspek output, keberkesanan dan kecekapan sistem pendidikan dalam usaha mencapai aspirasi dan keperluan subsistem.

Perubahan dan perkembangan yang berlaku dalam sistem pendidikan formal dalam aspek kurikulum seterusnya mempengaruhi orientasi dan struktur pendidikan guru pada dimensi kualitatif dan kuantitatif. Bukan sahaja pendidikan guru berubah tetapi juga unit-unit dalam sistem pendidikan yang menyokong institusi sekolah dan institusi maktab juga turut berubah sama ada dari segi orientasi ataupun struktur yang mengaturkan fungsi dan peranan unit-unit. Justeru itu, proses perubahan dan perkembangan dalam sistem pendidikan adalah proses yang berangkai-kait dan bersifat dinamik.

Perubahan pada komponen pokok khususnya seperti dasar pendidikan dan kurikulum mewujudkan kesan balas berantai.

Penelitian dan analisis mengenai perkembangan sejarah sistem pendidikan dapat memperlihatkan pertalian di antara beberapa faktor dengan perubahan dan perkembangan atau evolusi pendidikan guru di Malaysia. Analisis perkara ini memerlukan pembahagian perkembangan pendidikan ke dalam beberapa era iaitu:

- I. Era yang meliputi tahun 1800–1900 – era kedatangan dan campur tangan sosioekonomi dan politik Inggeris di Tanah Melayu peringkat awal.
- II. Era yang meliputi tahun 1900–1940 – era pengukuhan pentadbiran kolonial Inggeris sebelum Perang Dunia Kedua.
- III. Era yang meliputi tahun 1946–1956 – era persediaan mencapai kemerdekaan Malaya.
- IV. Era yang meliputi tahun 1957–1970 – era penyusunan semula dan penubuhan gagasan Malaysia.
- V. Era yang meliputi tahun 1970–1990 – era pembangunan masyarakat berdasarkan aspirasi baru dalam bidang sosial, ekonomi dan politik.

Jadual 7.1 menunjukkan perkembangan atau evolusi corak dan ciri pendidikan guru dari tahun 1800 hingga tahun 1990. Daripada rajah itu dapat dilihat bagaimana corak dan ciri pendidikan guru ansur berubah daripada keadaan berpola dan tidak sistematik kepada satu keadaan yang seragam, bersepadu dan sistematik.

Pendidikan dan perkhidmatan guru dalam zaman pemerintahan Inggeris yang berpola dan tidak sistematik adalah disebabkan oleh dasar pentadbiran 'laissez-faire' yang wujud dari dasar politik dan ekonomi Inggeris. Dasar politik kolonialisme menyebabkan pemerintah Inggeris enggan memberikan pendidikan untuk golongan peribumi melepasi had sekolah rendah kerana Inggeris percaya bahawa pendidikan menengah dan tinggi untuk golongan peribumi lambat laun akan melemahkan kerana dominan kolonial mereka. Dengan demikian pendidikan guru untuk kaum Melayu adalah se-kadar memberikan pengetahuan dan kemahiran untuk guru-guru Melayu mengajar di sekolah-sekolah rendah Melayu. Dasar politik segregasi Inggeris yang tidak menggalakkan pertembungan budaya

kaum-kaum yang ada pada ketika itu menyebabkan pemerintah Inggeris tidak mahu membina maktab-maktab perguruan untuk melatih guru-guru dari pelbagai kaum. Maka, masyarakat Cina membawa masuk ke Tanah Melayu guru-guru daripada negara China dan masyarakat India membawa masuk guru-guru dari India untuk mengajar di sekolah vernakular masing-masing. Dasar ekonomi kapitalisme Inggeris yang mengutamakan pengeluaran hasil ekonomi dalam sektor perlombongan bijih timah, pengeluaran getah dan perdagangan menyebabkan keperluan tenaga kerja teknikal dan vokasional yang terbatas. Oleh yang demikian kurang penekanan diberikan untuk memajukan pendidikan teknik dan vokasional di sekolah ataupun pendidikan guru, teknik dan vokasional.

Dasar politik dan ekonomi Inggeris mencorakkan dasar '*laissez-faire*' dalam pendidikan yang mana seterusnya mewujudkan kesan polarisasi dan ketidakseragaman dalam organisasi pendidikan, kurikulum sekolah, pendidikan guru dan skim perkhidmatan dan gaji guru. Dalam tempoh penjajahan Malaya pemerintah Inggeris tidak berusaha membangunkan sistem pendidikan apatah lagi pendidikan guru. Sehingga tahun 1955 pihak Inggeris tidak menunjukkan minat dan sikap yang jelas untuk membangunkan serta membentuk sistem pendidikan dan pendidikan guru yang seragam. Malahan sistem pendidikan dan pendidikan guru tiada mempunyai falsafah, matlamat dan objektif yang jelas dan relevan dalam konteks pembangunan masyarakat Malaya.

Pendidikan guru dalam tempoh pemerintahan Inggeris dibiarkan mengikut haluan semula jadi seperti fenomena vernakularisme yang wujud dalam sistem persekolahan. Sungguhpun pemerintah Inggeris kurang memberi perhatian dalam memajukan pendidikan guru bagi sekolah aliran Inggeris, Cina dan Tamil namun pihak pemerintah ada menunjukkan usaha yang minimum untuk memajukan pendidikan guru untuk sekolah Melayu. Usaha yang ditunjukkan merupakan cara untuk memenuhi desakan pembesar-pembesar Melayu yang mempunyai kesedaran tentang kepentingan memajukan pendidikan sekolah-sekolah Melayu.

Usaha awal pemerintah Inggeris memajukan pendidikan guru untuk sekolah-sekolah Melayu bermula pada tahun 1878 dengan menukarkan Sekolah Tinggi Melayu di Singapura menjadi sebuah maktab perguruan bagi melatih guru-guru agama bagi sekolah-sekolah di kawasan pedalaman.² Maktab ini ditutup pada tahun

Jadual 7.1 Perkembangan Pendidikan Guru di Malaysia

	ERA				
	I	II	III	IV	V
CORAK DAN CTRI	Tiada sistem pendidikan guru yang jelas. Guru terdiri daripada imam, sheikh, paderi dan golongan yang kenal huruf. Guru didatangkan dari negara-negara Arab, Eropah, China dan India. Tiada latihan guru vokasional yang jelas. Organisasi pentadbiran bagi hal-ehwal perguruan dan perkhidmatan tidak ada.	Masih tiada sistem pendidikan guru yang jelas dan seragam. Pendidikan guru untuk sekolah vernakular Melayu dan sekolah Inggeris diadakan, tetapi pada tahap minimum dan skim kurikulum yang kurang jelas. Guru untuk sekolah Cina dan Tamil masih didatangkan dari negara China dan India. Ada penekanan baru untuk latihan guru teknik dan vokasional untuk sekolah menengah Inggeris.	Ada kesedaran dan usaha kerajaan Inggeris untuk menyusun semula sistem pendidikan dan pendidikan guru – melalui syor Laporan Barnes (1951) dan Laporan Fenn-Wu (1951). Tumpuan kepada pendidikan guru sekolah Melayu, Inggeris dan Cina yang bersifat kebangsaan atau ke-Malayaan. Pendidikan guru diadakan di maktab perguruan, pusat latihan harian, kelas	Pemantapan usaha menyusun semula pendidikan dan pendidikan guru – melalui syor Laporan Razak (1956), syor Laporan Rahman Talib (1960), Akta Pelajaran 1961 dan syor Laporan Khir Johari (1967). Perkembangan sistem pendidikan yang pesat. Pembinaan sekolah rendah, menengah, vokasional dan maktab perguruan menjadi keutamaan kerana berkait dengan faktor-faktor demokrasi dan faktor demokrasi dan kejayaan pendidikan (<i>democratization and universalization</i>). Latihan guru secara komprehensif dan intensif	Perubahan yang kerap dalam pendidikan guru disebabkan oleh pengaruh: pertumbuhan angkasa lepas yang mewujudkan kurikulum moden dan 'integrated'; penyusunan Rukunegara dan Dasar Ekonomi Baru (DEB) yang mempengaruhi bidang dan kursus pendidikan guru dan penyusunan Laporan Kabinet (1974) yang melahirkan KBSR dan KBSM yang memerlukan penekanan dan orientasi kurikulum yang bersifat menyeluruh dan bersepadu. Pendidikan guru secara bersepadu di maktab perguruan (bagi sekolah

Sambungan Jadual 7.1

I	II	III	ERA	IV	V
Organisasi pentadbiran bagi hal-ehwal perguruan dan perkhidmatan kurang jelas dan tidak bersepadu.	normal bagi guru sekolah rendah. Guru sekolah menengah mendapat latihan di Universiti Malaya dan universiti di England.	sif diadakan untuk menampung keperluan yang mendesak. Latihan guru diadakan di maktab melalui kursus dua tahun, kelas normal dan kursus hujung minggu.	rendah dan menengah rendah) dan menggunakan sistem semester.	Penawaran kursus yang meluas dan khusus bagi keperluan ikhtisas dan perkembangan diri guru. Sifat keseragaman yang jelas bagi pendidikan guru di maktab dan universiti.	Organisasi dan pengurusan hal-ehwal perguruan dan perkhidmatan yang sistematik. Ada penyelarasan dalam skim gaji.
Wujud Lembaga Pengajian (<i>Board of Studies</i>) untuk menggubal kurikulum pendidikan guru.	Tiada skim gaji yang terselaras memandangkan kepelbagaian skim latihan serta kelayakan guru.	Organisasi dan pengurusan hal-ehwal perguruan dan perkhidmatan yang sistematik.	Tiada skim gaji yang terselaras memandangkan kepelbagaian skim latihan serta kelayakan guru.	Organisasi dan pengurusan hal-ehwal perguruan dan perkhidmatan yang sistematik.	Ada penyelarasan dalam skim gaji.

1900 disebabkan kekurangan guru pelatih dan kerana kedudukan maktab yang jauh di selatan.

Pada tahun 1922 Maktab Perguruan Sultan Idris ditubuhkan untuk melatih guru dan guru besar untuk sekolah-sekolah Melayu. Maktab ini ditubuhkan hasil cadangan R.O. Winstedt. Kemudian, pada tahun 1931 Maktab Melaka ditubuhkan di kawasan Sekolah Tinggi Melaka bagi menambah pengeluaran guru terlatih. Kedua-dua buah maktab ini mempunyai kurikulum latihan guru yang menekankan pembelajaran sastera Melayu, penulisan, aljebra rendah, Agama Islam dan pelajaran vokasional seperti pelajaran pertanian dan kraftangan.³ Sebuah maktab lagi telah ditubuhkan pada tahun 1935 bagi melatih guru-guru perempuan Melayu dari Negeri-negeri Selat, Johor dan Negeri-negeri Melayu Bersekutu. Maktab tersebut ialah Maktab Perguruan Perempuan Melayu Melaka. Kurikulum latihan perguruan di maktab ini menekankan pembelajaran mata pelajaran Pengurusan Rumahtangga, Matematik, bacaan, penulisan, Ilmu Kesihatan, Agama Islam, Sejarah dan Geografi.⁴

Secara amnya, pendidikan guru untuk mengajar di sekolah-sekolah Melayu bercorak asas dan mempunyai orientasi 'rural bias'. Kurikulum latihan bercorak asas membolehkan guru-guru mengajar di sekolah rendah sahaja sementara orientasi 'rural bias' bertujuan untuk mengekalkan budaya kehidupan konservatif masyarakat Melayu di kampung-kampung sebagai golongan petani dan nelayan dengan cara hidup subsistem.

Pendidikan guru untuk sekolah Inggeris dijalankan melalui program Latihan Perguruan Kelas Normal dari sejak tahun 1905 sehingga Perang Dunia Kedua pada tahun 1941. Ada dua rancangan kursus diadakan iaitu Kursus A untuk sekolah rendah dan Kursus B untuk sekolah menengah. Kelayakan masuk untuk mengikuti program latihan guru ialah lulus peperiksaan Cambridge School Certificate dengan kepujian dalam bahasa Inggeris dan kepujian dalam dua atau tiga mata pelajaran yang lain. Tempoh latihan adalah selama dua tahun tetapi selepas tahun 1925 tempoh latihan ditambah menjadi tiga tahun. Sesetengah guru mendapat latihan di Universiti Hong Kong dan melalui kursus gaya pos. Selepas tahun 1928 sebahagian guru untuk sekolah Inggeris mendapat latihan di Maktab Raffles di Singapura.⁵ Pada tahun 1950-an, hasil cadangan Laporan Barnes, guru-guru untuk sekolah Inggeris sebahagiannya dihantar untuk mengikuti kursus dua tahun di dua buah maktab perguruan di England iaitu di Maktab Kirkby dan Maktab Brinsford

Lodge. Maktab Kirkby telah dibuka pada tahun 1951 sementara Maktab Brinsford Lodge dibuka pada tahun 1955. Maktab Brinsford Lodge telah ditutup menjelang tahun 1964 memandangkan kos operasi bagi mengendalikan kedua-dua maktab di England membebaskan kerajaan. Sebuah maktab yang bermodelkan Maktab Kirkby dan bersifat '*multiracial*' telah dibuka di Kota Bharu pada tahun 1953 untuk melatih guru-guru Sekolah Inggeris.⁶

Pada umumnya, kurikulum latihan perguruan bagi guru-guru sekolah Inggeris mempunyai kursus Psikologi, Pedagogi (ikhtisas), Kaedah dan kegiatan ko-kurikulum. Di antara mata pelajaran akademik yang diberi perhatian dalam kursus ialah Bahasa dan Sastera Inggeris, Bahasa dan Sastera Melayu, Geografi, Sejarah, Ilmu Kesihatan, Pendidikan Jasmani, Rampaian Sains, Matematik dan beberapa mata pelajaran vokasional seperti Sains Pertanian, Sains Rumah tangga dan kraftangan.

Pendidikan guru untuk sekolah-sekolah Cina dimajukan hanya selepas tahun 1945, sungguhpun telah ada rancangan Latihan Perguruan Normal Ringkas yang tidak dibiayai oleh kerajaan pada tahun 1938.⁷ Dalam tahun 1946 beberapa kelas Latihan Perguruan Normal Ringkas telah dibuka di Pulau Pinang (sebuah), Perak (dua buah), Selangor (sebuah) dan Negri Sembilan (sebuah) dengan sejumlah 207 orang guru sementara mengikuti kursus berkenaan. Pada tahun 1948 rancangan Kursus Perguruan Hujung Minggu dan Kursus Perguruan Dalam Cuti dimulakan untuk menambah bilangan guru-guru terlatih bagi sekolah-sekolah Cina.⁸

Pendidikan guru untuk sekolah-sekolah Tamil tidak dipedulikan oleh pemerintah Inggeris sehinggalah menjelang tahun 1937 dengan pembukaan beberapa pusat latihan di beberapa buah bandar. Pusat latihan berkenaan menawarkan kursus sambilan selama dua tahun.⁹

Jadual 7.2 berikut menunjukkan bilangan guru bagi semua jenis sekolah pada tahun 1938.

7.1.1 Perkembangan Awal Pendidikan Guru di Sabah dan Sarawak

Di Sabah, kesedaran rakyat tentang kepentingan pendidikan bagi pembangunan sosioekonomi bermula pada tahun 1915 dengan penubuhan beberapa buah sekolah vernakular oleh badan pendakwah Kristian dan oleh kerajaan *Chartered Company* untuk anak-anak golongan elit Sabah. Namun begitu, sebelum tahun 1900 sudah ada

Jadual 7.2 Bilangan guru di sekolah-sekolah Melayu, Inggeris Penuh, Cina dan Tamil pada tahun 1938¹⁰

	Sek. Melayu		Sek. Inggeris		Sek. Cina		Sek. Tamil	
	Guru	Murid	Guru	Murid	Guru	Murid	Guru	Murid
Negeri Selat	963	26 020	657	28 407	2 098	47 167	119	3 365
Negeri-Negeri Bersekutu	1 847	56 969	1 614	19 982	1 887	44 367	745	23 098
Jumlah	2 810	82 989	2 371	48 389	3 985	91 534	864	26 463

Sumber: Disesuaikan dari Laporan Tahunan Pelajaran 1938, hlm. 203-207.

tiga buah sekolah Inggeris yang dibina oleh pendakwah Kristian untuk kanak-kanak dari semua golongan sebagai strategi mengembangkankan ajaran agama Kristian di Sabah.

Pada tahun 1931 terdapat sepuluh buah sekolah vernakular di Sabah dengan murid seramai 391 orang. Pada tahun 1941 pula terdapat 28 buah sekolah vernakular dengan 1663 orang murid.¹¹ Di antara tahun 1930–1950, kesedaran rakyat Sabah untuk mendapat pendidikan untuk anak-anak mereka bertambah kuat dan hal ini menyebabkan pertambahan bilangan sekolah dan murid yang pesat. Seterusnya keperluan bekalan guru terlatih juga bertambah sedangkan sebelum tahun 1950 tidak ada program khusus untuk melatih guru-guru. Untuk tujuan itu Kerajaan *Chartered Company* telah mendapatkan guru-guru terlatih daripada Maktab Perguruan Sultan Idris di Semenanjung Malaysia dan Maktab Perguruan Batu Lintang di Sarawak. Pada tahun 1947 terdapat 169 orang guru terlatih di Sabah yang mengajar di sekolah vernakular berbanding dengan 53 orang sahaja pada tahun 1940.¹² Untuk mengatasi masalah bekalan guru terlatih yang semakin meruncing pada ketika itu sebuah maktab telah dibuka, iaitu Maktab Perguruan Kent pada tahun 1952. Dalam tahun-tahun 1950-an permintaan terhadap pendidikan amat mendesak sekolah sehingga menyebabkan kerajaan melalui Jawatankuasa Tempatan berusaha membina Sekolah-sekolah Suka-rela Rakyat (Native Voluntary Schools). Pada akhir 1956 terdapat sebanyak 41 buah Sekolah Sukarela Rakyat di Sabah.

Seperti di Sabah, pihak pendakwah Kristian telah berusaha memajukan pendidikan Inggeris untuk golongan peribumi dan Cina di Sarawak. Walau bagaimanapun, masyarakat Cina amat giat membina sekolah-sekolah Cina di kebanyakan kawasan yang mereka duduki. Boleh dikatakan masyarakat Cina lebih dominan dalam memajukan pendidikan formal di Sarawak berbanding dengan usaha badan pendakwah Kristian dan kerajaan Brooke. Guru-guru bagi sekolah-sekolah Cina dibawa masuk dari negara China.

Kerajaan Brooke hanya memberi perhatian minimum kepada usaha memajukan sekolah-sekolah vernakular dan sekolah-sekolah Melayu. Guru-guru yang mengajar di sekolah vernakular dan sekolah Melayu terdiri daripada guru-guru agama.

Sebelum tahun 1940 tidak ada sebarang institusi dan program bagi pendidikan guru di Sarawak. Hanya dalam tahun 1940 sebuah Pusat Latihan telah dibuka di Bahagian Kuching bagi melatih guru-guru untuk mengajar di sekolah Melayu. Penyusunan semula sistem

pendidikan formal di Sarawak selepas tamat Perang Dunia Kedua menyebabkan permintaan guru sekolah rendah bertambah. Pada tahun 1948 sebuah lagi pusat latihan guru telah dibuka di Batu Lintang bagi melatih guru-guru untuk sekolah orang Dayak dan sekolah-sekolah Melayu. Dalam tahun 1954 sebuah jawatankuasa ditubuhkan oleh kerajaan *Crown Colony* untuk mengkaji sistem pendidikan formal di Sarawak. Hasil daripada laporan jawatankuasa ini atau Laporan *Woodhead*, Maktab Perguruan Sarawak telah ditubuhkan pada tahun 1957 bagi melatih guru-guru Bumi-putera khususnya dan sebilangan kecil guru-guru Cina.¹³

7.1.2 Pendidikan Guru antara Tahun 1957–1990

Proses penyusunan semula sistem pendidikan formal bagi Malaya yang merdeka pada tahun 1957 digagaskan kepada dasar-dasar yang dianjurkan oleh Laporan Razak (1956) yang kemudiannya dimaklumkan di dalam Ordinan Pelajaran 1957. Perkara utama yang ditegaskan oleh Laporan Razak ialah pencapaian matlamat perpaduan kaum melalui penggunaan satu peraturan pelajaran bagi semua peringkat persekolahan. Satu peraturan pelajaran yang ditegaskan meliputi penggunaan sistem persekolahan yang sama dan seragam, kurikulum sekolah dan sistem peperiksaan yang sama, dan penggunaan bahasa Melayu sebagai bahasa pengantar utama dari peringkat sekolah rendah hinggalah ke universiti.

Keperluan pelaksanaan dasar penyusunan semula sistem pendidikan dan amalan demokrasi dalam pendidikan melalui pelaksanaan pendidikan sejagat percuma bagi sekolah rendah memberi implikasi yang besar terhadap komponen pendidikan dan latihan guru. Implikasi tersebut menyentuh aspek penyeragaman skim atau program pendidikan guru, aspek pertambahan bilangan maktab atau pusat latihan perguruan, aspek kurikulum pendidikan guru, aspek organisasi dan pengurusan pendidikan guru dan aspek penyelesaian guru.

Jawatankuasa Razak mendapati bahawa terlalu banyak jenis guru dengan sukatan gaji yang berbeza-beza serta mobiliti dalam perkhidmatan yang terbatas. Dengan demikian Laporan Razak mengesyorkan program latihan perguruan kepada beberapa kategori, iaitu untuk:

- (i) Sekolah rendah.

- (ii) Pakar bahasa di sekolah rendah dan menengah rendah.
- (iii) Guru-guru sekolah menengah.
- (iv) Guru-guru sekolah Melayu.
- (v) Guru-guru sekolah teknik.

Penyusunan semula program pendidikan dan latihan perguruan dilaksanakan dengan cara:

1. Mewujudkan satu sistem latihan yang sama bagi semua guru untuk sekolah rendah yang pelatih-pelatihnya diambil daripada mereka yang lulus Sijil Rendah Pelajaran atau *Lower Certificate of Education (LCE)*. Tempoh latihan ialah selama tiga tahun, iaitu dua tahun di Maktab dan setahun latihan mengajar di luar.
2. Guru pelatih untuk mengajar di sekolah menengah rendah hendaklah terdiri daripada mereka yang lulus peperiksaan Cambridge atau Sijil Persekolahan Tanah Melayu atau daripada mereka yang telah menduduki Tingkatan Enam. Tempoh latihan ialah selama dua tahun penuh masa di maktab-maktab perguruan.
3. Guru-guru untuk mengajar di sekolah-sekolah teknik hendaklah terdiri daripada mereka yang telah tamat sekolah menengah dan mendapat latihan di maktab-maktab teknik.
4. Menubuhkan Maktab Perguruan Bahasa bagi mengeluarkan pakar-pakar Bahasa Melayu bagi tujuan menjadikan bahasa tersebut sebagai bahasa ilmu dan bahasa pengantar utama di sekolah dan universiti. Maktab ini perlu bekerjasama dengan Dewan Bahasa dan Pustaka bagi memajukan taraf Bahasa Melayu sebagai Bahasa Kebangsaan.¹⁴

Dalam usaha menambah pengeluaran guru terlatih sejajar dengan keperluan proses penyusunan semula sistem pendidikan, beberapa buah Pusat Latihan Harian telah ditubuhkan pada tahun 1957 dengan program latihan yang standard dan seragam. Di antara pusat latihan itu ialah di Pulau Pinang, Taiping, Teluk Anson, Ipoh, Kuala Lumpur, Seremban, Melaka, Muar, Johor Bahru, Kota Bharu dan Alor Setar. Juga, program latihan di Maktab Perguruan Sultan Idris dan Maktab Perguruan Perempuan Melayu Melaka telah disusun semula. Selain daripada itu pusat-pusat latihan sementara diadakan di merata-rata daerah negeri-negeri di Semenanjung.

Jadual 7.3 menunjukkan pertambahan bilangan murid dan

Jadual 7.3 Bilangan murid dan guru bagi tahun 1956 hingga 1972 di Semenanjung Malaysia¹⁵

Tahun	Sek. Ren.		Sek. Men.	
	Bil. Murid	Bil. Guru	Bil. Murid	Bil. Guru
1956	789 267	29 874	72 586	2 909
1958	1 007 229	32 349	96 902	3 743
1960	1 078 829	37 635	118 336	4 537
1962	1 124 483	40 803	134 374	5 297
1964	1 174 318	42 160	181 978	6 555
1966	1 269 399	44 173	342 988	13 431
1968	1 363 641	44 070	447 118	16 502
1970	1 421 469	45 066	473 028	18 667
1972	1 492 780	46 629	561 725	20 999

guru di sekolah-sekolah kerajaan serta bantuan kerajaan antara tahun 1956 hingga 1972 bagi Semenanjung Malaysia.

Pertambahan bilangan murid dan guru di sekolah menengah selepas tahun 1964 adalah disebabkan oleh pelaksanaan dasar perubahan yang diusulkan oleh Laporan Rahman Talib (1960) seperti dasar pemansuhan Peperiksaan Masuk Sekolah Menengah pada tahun 1964, dasar pendidikan sejagat percuma selama sembilan tahun dan dasar pendidikan komprehensif di peringkat menengah rendah.

Satu perkembangan yang tegas dan menarik ialah tentang syor Laporan Razak (1956) yang disokong oleh Laporan Rahman Talib (1960) dan dimaktubkan dalam Akta Pelajaran 1961 ialah dasar menggunakan Bahasa Kebangsaan sebagai bahasa utama dalam peperiksaan bagi semua peringkat persekolahan. Dasar ini bukan sahaja mempercepatkan pelaksanaan Bahasa Kebangsaan sebagai bahasa pengantar utama di sekolah bahkan juga sebagai bahasa pengantar pengajaran di maktab-maktab perguruan dan universiti-universiti. Pelaksanaan dasar ini secara langsung memerlukan media pengajaran bagi semua kursus, kecuali bahasa tertentu, di maktab perguruan dijalankan dalam Bahasa Kebangsaan.

Syor Laporan Razak dan Laporan Rahman Talib untuk menyelaraskan dan mempersepadukan program latihan perguruan telah diberi perhatian oleh pihak kerajaan bagi mencapai hasrat perpadu-

an kaum di samping mempertingkatkan mutu pendidikan guru. Rancangan Latihan Perguruan Gabungan telah dijalankan di enam buah maktab perguruan mulai tahun 1964 iaitu di:

1. Maktab Perguruan Pulau Pinang khusus untuk melatih guru-guru bagi mata pelajaran Matematik dan Sains.
2. Maktab Perguruan Kuala Lumpur untuk melatih guru-guru bagi mata pelajaran Sejarah, Geografi, Bahasa Inggeris, Bahasa Cina dan Muzik.
3. Maktab Perguruan Teknik untuk melatih guru-guru bagi mata pelajaran Seni Perusahaan dan Perdagangan.
4. Maktab Perguruan Ilmu Khas untuk melatih guru-guru bagi mata pelajaran Seni Lukis, Perdagangan, Sains Rumahtangga, Pendidikan Jasmani, Perdagangan dan Pendidikan Khas untuk murid-murid pekak dan buta.
5. Maktab Perguruan Bahasa untuk melatih guru-guru bagi mata pelajaran Bahasa Melayu, Geografi, Sejarah dan Muzik.
6. Maktab Perguruan Johor Bahru untuk melatih guru-guru bagi mata pelajaran Sains Pertanian dan Sains Rumahtangga.

Rancangan Latihan Perguruan Gabungan, bertujuan untuk melatih guru-guru dari semua kaum bagi empat jenis aliran persekolahan iaitu Sekolah Melayu, Inggeris, Cina dan Tamil. Walau bagaimanapun, guru-guru untuk sekolah rendah dilatih secara berasingan daripada guru-guru untuk sekolah menengah rendah.¹⁶

Kursus-kursus utama dalam Rancangan Latihan Perguruan Gabungan terbahagi pada empat kategori iaitu:

1. Teori dan Prinsip Pendidikan – tentang teori dan amalan pendidikan semasa.
2. Psikologi Pendidikan – tentang teori perkembangan dan pembelajaran kanak-kanak.
3. Falsafah Pendidikan – tentang aliran pemikiran tentang tujuan dan rasional pendidikan.
4. Kursus Kaedah – tentang kursus dalam sesuatu mata pelajaran akademik dan bercorak elektif.
5. Latihan Mengajar – tentang latihan amali.

Pusat Latihan Harian dan Maktab Perguruan Harian telah di-

tubuhkan dengan pesat sekali dalam tahun 1960-an sebagai cara mengatasi masalah bekalan guru. Harian bermakna tiada kemudahan asrama disediakan. Kebanyakan pusat dan maktab harian tidak mempunyai kemudahan fizikal dan kadangkala mereka tiada bangunan khusus. Program latihan harian telah dimansuhkan mulai tahun 1973 dan beberapa buah maktab dan pusat harian telah diubah menjadi maktab perguruan sepenuhnya.

Jadual 7.4 menunjukkan bilangan guru yang menyertai maktab dan pusat latihan harian di antara tahun 1957 hingga tahun 1969. Kursus yang ditawarkan meliputi jangka masa tiga tahun dan dua tahun. Kursus-kursus yang dijalankan terbahagi kepada empat aliran bahasa iaitu bahasa Melayu, Inggeris, Cina dan Tamil. Kursus dalam aliran bahasa Tamil diadakan hanya di Maktab Harian di Kuala Lumpur.

Pengusulan Dasar Ekonomi Baru (DEB) dan Rukunegara selepas peristiwa 13 Mei 1969 telah memberi satu dorongan baru bagi memperkemarkan dan memajukan sistem pendidikan bagi memanfaatkan pencapaian hasrat integrasi nasional melalui pembasmian kemiskinan dan penyusunan semula masyarakat. Rukunegara merupakan teras bagi membina sebuah masyarakat yang bertanggungjawab dan patriotik. Penggubalan dasar-dasar pendidikan pada berbagai-bagai peringkat selepas tahun 1970 boleh dikatakan terikat

Jadual 7.4 Bilangan guru yang menyertai Pusat Latihan Harian antara tahun 1957 hingga 1969¹⁷

Tahun	Kursus 3 tahun	Kursus 2 tahun
1957	244	—
1958	271	—
1959	325	—
1960	250	—
1961	147	127
1962	169	51
1963	134	24
1964	141	41
1965	165	42
1966	183	51
1967	24	203
1968	—	58
1969	—	59

atau terpengaruh dengan pencapaian matlamat DEB dan pencapaian hasrat Rukunegara, di samping berkembang mengikut garis panduan Akta Pelajaran 1961.

Bagi memperkemas dan menyusun semula pendidikan guru selaras dengan pencapaian matlamat DEB dan Rukunegara, sebuah jawatankuasa iaitu Jawatankuasa Mengkaji Matlamat Latihan Perguruan telah ditubuhkan pada tahun 1971.¹⁸ Jawatankuasa itu telah dipengerusikan oleh En. Ali bin Esa. Jawatankuasa berpendapat bahawa matlamat pendidikan guru adalah untuk melatih dan membentuk guru yang boleh:

1. Menjadi ejen yang aktif bagi membina rakyat Malaysia yang bersatu padu dan yang dapat mendukung prinsip demokrasi.
2. Memperkukuhkan dan mempertingkatkan fahaman terhadap nilai-nilai masyarakat demokrasi.
3. Menjalankan tanggungjawab profesional berdasarkan layanan sama rata terhadap murid-murid agar mereka dapat memberi sumbangan yang berkesan bagi kemajuan negara.
4. Memastikan perkembangan individu murid yang menyeluruh meliputi aspek jasmani, intelek, rohani dan estetika.
5. Berusaha membina kemahiran sewajarnya dan kreatif menggunakan kemajuan sains dan teknologi bagi proses pemodenan masyarakat.¹⁹

Hasil daripada laporan jawatankuasa ini dan cadangan Profesor Alex Ros dari University of Lancaster, satu program baru latihan perguruan telah dilaksanakan mulai tahun 1973. Program baru itu dikenali sebagai Rancangan Latihan Perguruan Bersepadu (RLPB). Di bawah RLPB latihan guru untuk sekolah rendah dan menengah disepadukan dalam satu program dengan tempoh masa latihan selama dua tahun. Pada tahun pertama semua pelatih mengikuti kursus teras yang sama dan pada tahun kedua pelatih dialirkan sama ada ke dalam program A atau program B. Pelatih dalam program A bakal mengajar di awal sekolah rendah dan mereka dilatih mengajar semua mata pelajaran. Kursus dalam program A dikenali sebagai Kursus PPAK (Peringkat Pendidikan Awal Kanak-kanak). Pelatih dalam program B bakal mengajar di sekolah menengah rendah, pelatih dikehendaki mengkhusus dalam dua mata pelajaran. Kursus dalam program B dikenali sebagai Kursus PPAR (Peringkat Pendidikan Awal Remaja).

Hasil daripada cadangan Laporan Kabinet (1979) melalui perakuan 103.1, tempoh latihan guru di maktab perguruan telah ditambah dari dua tahun menjadi tiga tahun. Oleh itu, program Latihan Perguruan Tiga Tahun telah dilaksanakan mulai tahun 1981. Program baru ini tidak banyak perbezaannya daripada RLPB, cuma beberapa kursus baru ditambah khususnya dalam komponen bimbingan dan pemulihan, kaedah pengajaran kelas bercantum dan pengajaran kemahiran asas 3M.

Tahun-tahun dalam 1970-an hingga awal 1980-an merupakan era perkembangan sistem pendidikan bagi meningkatkan penyer-taan murid dalam pendidikan dan meningkatkan mutu pendidikan. Selaras dengan itu, jumlah bilangan guru pelatih dan kos membangunkan pendidikan di peringkat maktab telah bertambah. Jadual 7.5 menunjukkan jumlah pengambilan guru pelatih dan peruntukan kewangan untuk latihan guru antara tahun 1970 hingga 1983.

Daripada Jadual 7.5 dapatlah dilihat bahawa dalam tempoh 13 tahun, iaitu dari tahun 1970 hingga 1983, sebanyak 17 buah maktab perguruan yang baru telah dibina bagi memenuhi keperluan bekalan guru untuk sekolah rendah dan menengah rendah khasnya, dan

Jadual 7.5 Jumlah pengambilan pelatih dan peruntukan kewangan latihan guru antara tahun 1970–1983²⁰

Tahun	Jumlah Pengambilan Pelatih	Bilangan Maktab	Peruntukan Kewangan (\$ juta)
1970	1 147	9	5.899
1971	1 048	9	14.971
1972	1 833	9	17.554
1973	2 173	10	18.998
1974	2 884	13	26.415
1975	3 293	14	29.314
1976	5 570	18	34.410
1977	5 959	19	47.809
1978	5 939	19	56.261
1979	4 970	19	46.304
1980	5 730	20	56.562
1981	5 040	26	103.065
1982	6 647	26	139.206
1983	4 735	26	137.293

untuk memenuhi keperluan proses perkembangan sistem pendidikan amnya. Dengan demikian, kos pengendalian dan pembangunan bagi pendidikan guru telah bertambah hampir 25 kali ganda dalam tempoh tersebut.

Era perkembangan terbaharu bagi sistem pendidikan formal bermula dari tahun 1981 apabila KBSR (Kurikulum Baru Sekolah Rendah) dilaksanakan secara menyeluruh di semua sekolah rendah di negara ini. Seharusnya KBSM (Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah) mula dilaksanakan pada tahun 1989 secara berperingkat-peringkat.

Pelaksanaan kedua-dua kurikulum sekolah tersebut menghendaki perubahan baru dalam komponen latihan guru khususnya pada aspek peranan guru, kaedah pengajaran, kaedah pengurusan kelas dan kaedah penilaian pembelajaran, baik bagi guru untuk sekolah rendah mahupun di sekolah menengah. Pelaksanaan kedua-dua kurikulum itu juga melibatkan latihan semula yang meluas dan intensif bagi guru-guru yang sedang mengajar di sekolah-sekolah. Justeru itu, memang wajarlah bilangan maktab perguruan telah ditambah sebanyak sembilan buah lagi bagi tempoh 1980-1985 dan kos pengendalian pendidikan guru ditambah dari RM56.562 juta kepada lebih kurang RM160.00 juta bagi tempoh tersebut.

Pada akhir 1985 terdapat 29 buah maktab perguruan di Malaysia. Maktab-maktab itu ialah:

Maktab Perguruan (M.P.)	Tahun Ditubuhkan
1. M.P. Sultan Idris, Perak	1922
2. M.P. Perempuan Melayu Melaka	1935
3. M.P. Batu Lintang, Sarawak	1947
4. M.P. Kent, Sabah	1952
5. M.P. Persekutuan, Pulau Pinang	1954
6. M.P. Kota Bharu, Kelantan	1954
7. M.P. Sri Pinang, Pulau Pinang	1957
8. M.P. Seri Kota, Kuala Lumpur	1957
9. M.P. Raja Melewar, Negri Sembilan	1957
10. M.P. Mohd Khalid, Johor	1957
11. M.P. Sibu, Sarawak	1957
12. M.P. Bahasa, Kuala Lumpur	1958
13. M.P. Pendidikan Kesihatan dan Nilai Pemakanan, Terengganu	1959
14. M.P. Ilmu Khas, Kuala Lumpur	1959

15. M.P. Teknik, Kuala Lumpur	1962
16. M.P. Gaya, Sabah	1963
17. M.P. Temenggong Ibrahim, Johor	1964
18. M.P. Rajang, Sarawak	1966
19. M.P. Kinta, Perak	1974
20. M.P. Sandakan, Sabah	1974
21. M.P. Ipoh Baru, Perak	1976
22. M.P. Lembah Pantai, Kuala Lumpur	1976
23. M.P. Kuantan (Teruntum), Pahang	1976
24. M.P. Islam, Selangor	1977
25. M.P. Sultan Abdul Halim, Kedah	1979
26. M.P. Kuala Terengganu	1981
27. M.P. Kuantan (Semambu), Pahang	1983
28. M.P. Ulu Kinta, Perak	1983
29. M.P. Miri, Sarawak	1983

Untuk mempertingkatkan mutu pendidikan guru, maktab-maktab perguruan kini dilengkapi dengan pelbagai kelengkapan teknologi pendidikan yang moden seperti makmal pengajaran mikro, makmal bahasa, makmal teknologi pengajaran dan bilik-bilik khas pakar. Pendedahan guru pelatih kepada penggunaan teknologi pengajaran baru dan pembinaan alat pandang dengar diharapkan dapat menghasilkan guru yang berkemampuan untuk mengajar dengan berkesan dan profesional.

Selaras dengan perkembangan pendidikan peringkat sekolah menengah yang pesat dalam tahun-tahun 1970-an beberapa buah universiti ditubuhkan bagi menampung permintaan tenaga pengajar untuk sekolah menengah, di samping untuk memenuhi tenaga kerja dalam berbagai-bagai sektor yang lain.

Sebelum tahun 1970 hanya Universiti Malaya dan Universiti Sains Malaysia sahaja yang mempunyai program latihan guru siswazah. Universiti Malaya menawarkan program Diploma Pendidikan (lepas ijazah) yang dijalankan oleh Fakulti Pendidikan. Universiti Sains Malaysia pula melalui Pusat Pengajian Pendidikannya menawarkan kursus selama empat tahun dalam program Ijazah Sarjana Muda Sains dengan Pendidikan. Selepas tahun 1970 tiga buah universiti lain ditubuhkan bagi mengisi keperluan *Malaysianization* dan pembangunan sumber tenaga kerja ikhtisas dan separa ikhtisas. Universiti berkenaan ialah Universiti Kebangsaan Malaysia, Universiti Pertanian Malaysia dan Universiti Teknologi Malaysia. Kelima-lima

buah universiti dalam tempoh 1975 hingga 1987 menawarkan program pendidikan guru Ijazah Sarjana Muda Sains dengan Pendidikan untuk mengisi permintaan guru Sains dan Matematik yang amat mendesak dalam tahun-tahun 1970-an. Universiti Pertanian Malaysia dan Universiti Kebangsaan Malaysia ada juga menawarkan kursus Diploma Sains dengan Pendidikan (bukan lepas ijazah).

Jika tahun-tahun 1970-an menyaksikan kekurangan guru Sains dan Matematik untuk sekolah menengah, maka tahun-tahun 1980-an, khususnya 1985-1990, menyaksikan kekurangan guru bahasa (Malaysia, Inggeris, Cina dan Tamil) serta mata pelajaran seperti Sejarah, Ekonomi, Perdagangan, Agama Islam dan Geografi. Oleh itu jumlah pengambilan pelatih bagi program Diploma Pendidikan di Universiti Malaya dan Universiti Kebangsaan Malaysia telah bertambah sejak tahun 1986, iaitu kira-kira 600 orang bagi setiap sesi akademik. Mulai tahun 1989 Universiti Malaya telah mengadakan program B.Ed. TESL untuk mengatasi permintaan guru bagi mata pelajaran Bahasa Inggeris. Di Universiti Malaya juga terdapat Akademi Islam yang menawarkan program latihan guru siswazah bagi mata pelajaran Agama Islam.

Institut Perguruan Sultan Idris

Perbincangan Kelas

Buat ringkasan mengenai perbezaan pendidikan guru dalam tahun 1960-an dengan tahun 1970-an.

- 2.1) Jelaskan faktor-faktor yang mempengaruhi perkembangan kuantitatif dan kualitatif pendidikan guru antara tahun 1957 hingga 1980.

7.2 FALSAFAH, MATLAMAT DAN KURIKULUM PENDIDIKAN GURU

Dari sejak awal abad ini, kemudian selepas merdeka dan hingga kini masih tiada dokumen formal yang menyatakan secara eksplisit tentang falsafah pendidikan kebangsaan adalah tersirat dalam kenyataan-kenyataan mengenai Dasar Pendidikan Kebangsaan, Dasar Ekonomi Baru dan Rukunegara. Oleh itu, wujud berbagai-bagai interpretasi mengenai falsafah pendidikan sungguhpun matlamat dan objektif pendidikan dinyatakan dengan jelas atau eksplisit. Maka interpretasi yang berlainan tersebut menyebabkan setiap peringkat pendidikan ada falsafah mereka tersendiri, iaitu ada yang bersifat humanistik, perkembangan, liberalisme, pragmatisme dan utilitarian; masing-masing dengan model dan amalan yang tidak menunjukkan keseragaman atau terbitan dari satu model dan fahaman induk. Kewujudan pelbagai falsafah dalam peringkat pendidikan menampilkan bahawa tiadanya falsafah pendidikan kebangsaan yang jelas yang seharusnya menjadi pegangan untuk segala tindakan dalam sistem pendidikan.

Usaha untuk menggubal dan menyatakan secara eksplisit falsafah pendidikan kebangsaan telah dimulakan pada akhir tahun 1988. Berbagai-bagai seminar dan perdebatan diadakan untuk mencari satu falsafah atau aliran fahaman pemikiran yang ideal bagi bidang pendidikan, sesuai dengan konteks pembangunan individu, masyarakat dan negara serta bersifat menyeluruh dan bersepadu.

Mengapa falsafah yang jelas itu penting? Kepentingan falsafah yang jelas adalah umpama tongkat bagi si buta. Jika si buta kehilangan tongkat maka deria imbangan dan keyakinannya hilang dan seluruh pemikiran dan sanubari serta anggotanya teraba-raba. Dan jika lima orang buta memegang seekor gajah, pada bahagian-baha-

gian yang berlainan, maka setiap orang daripada mereka memberikan interpretasi dan perspektif yang berlainan mengenai gajah.

Demikianlah perihalnya jika sistem pendidikan tidak mempunyai falsafah bagi dijadikan pegangan asas dalam segala program tindakan dalam tempoh jangka panjang. Justeru itu, banyak bukti yang menyatakan bahawa sistem pendidikan dijalankan secara *ad hoc*, iaitu ia berubah seumpama mengikut trend tertentu dalam sesuatu masa. Misalnya, jika dalam tahun-tahun 1960-an manusia berlumba ke bulan, maka kurikulum sekolah diorientasikan kepada sains dan teknologi. Dan jika dalam tahun-tahun 1970-an pendidikan adalah untuk mengisi keperluan pembangunan tenaga manusia dan masyarakat, maka kurikulum sekolah dan institusi pengajian tinggi bersifat *utilitarian*. Dan jika dalam tahun-tahun 1980-an pendidikan ditinjau dan perspektif *developmental* dan humanistik, maka kurikulum sekolah menekankan perkembangan individu manusia yang menyeluruh.

Falsafah pendidikan memberikan perspektif makro untuk sistem dan bidang pendidikan, kerana setiap komponen tidak dilihat secara berasingan tetapi ditinjau di segi pertalian di antara komponen-komponen yang membentuk keseluruhan. Jika bidang dan sistem pendidikan tidak mencapai apa yang dihasratkan, maka falsafah pendidikan boleh disorotkan kepada perspektif mikro untuk mengesan halangan dan masalah bagi membetulkan haluan sesuatu atau beberapa komponen. Pembetulan haluan sesuatu atau beberapa komponen adalah untuk mencapai ketekalan dan keseragaman dalam sistem dan bidang pendidikan.

Falsafah Pendidikan Malaysia tentatif adalah seperti yang dinyatakan pada Jadual 7.6. Falsafah pendidikan negara dibandingkan dengan falsafah pendidikan guru bagi melihat keselajaran di antara kedua-duanya.

Adakah terdapat keselajaran fahaman pemikiran di antara falsafah pendidikan negara dengan falsafah pendidikan guru? Adakah falsafah pendidikan guru memegang dasar pemikiran dan premis tanggapan dalam falsafah pendidikan negara?

Boleh dikatakan bahawa metafizika falsafah pendidikan negara berlandaskan fahaman integratif atau kesepadanan yang menelaah perspektif hubungan individu dengan unsur-unsur persekitaran sosial, semula jadi dan Tuhan. Falsafah begini menuruti fahaman *idealisme-sufisme*. Bagi pendidikan guru, falsafahnya boleh dikatakan menekankan aspek modenisasi individu dan budaya hidup

Jadual 7.6 Keselajaran antara dua falsafah

Falsafah Pendidikan Negara ²¹	Falsafah Pendidikan Guru ²²
Pendidikan di Malaysia adalah suatu usaha berterusan ke arah memperkembangkan lagi potensi individu secara menyeluruh dan bersepadu untuk mewujudkan insan yang seimbang dan harmonis dari segi intelek, rohani, emosi dan jasmani berdasarkan kepatuhan kepada Tuhan. Usaha ini adalah bagi melahirkan rakyat Malaysia yang berilmu pengetahuan, berakhlak mulia, bertanggungjawab dan berkeupayaan mencapai kesejahteraan diri serta memberi sumbangan terhadap keharmonian dan kemakmuran masyarakat dan negara.	Guru yang berpekererti mulia, berpandangan progresif dan saintifik, bersedia menjunjung aspirasi negara, serta menyanjung warisan kebudayaan negara, menjamin perkembangan individu dan memelihara suatu masyarakat yang bersatu padu, demokratik, progresif dan berdisiplin.

masyarakat. Oleh itu falsafah pendidikan guru bersifat realisme-pragmatisme. Maka boleh disimpulkan bahawa falsafah pendidikan guru tidak menghayati fahaman pemikiran dan aspirasi dalam falsafah pendidikan negara kerana gagasan tanggapan falsafah pendidikan guru tidak memegang teras yang sama. Falsafah pendidikan guru lebih bersifat realistik dan praktis dalam konteks pembangunan masyarakat.

Perlukah falsafah pendidikan guru diubah? Sudah semestinya kerana pendidikan guru adalah satu komponen daripada sistem pendidikan. Ia perlu konsisten dan seragam dengan kehendak dan aspirasi sistem pendidikan. Pendidikan guru perlu menghayati falsafah pendidikan negara untuk membolehkannya mengatur rancangan, program dan strategi pendidikan guru yang sejajar dengan keperluan kurikulum sekolah yang menekankan aspek perkembangan bersepadu dan berterusan.

Sebelum kemerdekaan Malaya pada tahun 1957 pendidikan guru tiada mempunyai orientasi, matlamat dan objektif yang khusus dan seragam. Selepas kemerdekaan program-program dalam pen-

didikan guru telah disusun semula selaras dengan kehendak Laporan Razak (1956). Laporan Rahman Talib (1960) dan Laporan Khir Johari (1967). Seterusnya dalam tahun-tahun 1970-an dan 1980-an, iaitu cara perkembangan, program-program dalam pendidikan guru diperbaiki dari aspek kuantiti dan mutu selaras dengan kehendak Rukunegara, Dasar Ekonomi Baru, Laporan Murad (1973) dan Laporan Kabinet (1979).

Pada masa ini, matlamat pendidikan guru menekankan perkembangan tiga komponen utama, iaitu profesional, akademik dan perkembangan diri dan sosial terhadap individu guru. Secara amnya, matlamat pendidikan guru mengutamakan pembentukan guru yang dedikasi, kreatif dan sentiasa berusaha dan peka mempertingkatkan kemahiran profesional dan pengetahuan dalam bidang perguruan untuk membolehkan para guru menjadi ejen yang berkesan dalam proses pembangunan insan dan masyarakat secara menyeluruh dan bersepadu.

Objektif pendidikan guru bersifat lebih spesifik daripada matlamat pendidikan guru. Objektif pendidikan guru pada masa kini ialah;²³

1. Untuk mengeluarkan guru-guru yang terlatih dan berkualiti tinggi bagi mengajar di semua jenis sekolah dalam sistem pendidikan, iaitu bagi sekolah rendah, menengah, teknik dan vokasional.
2. Untuk mengeluarkan guru-guru yang bersemangat tinggi untuk:
 - i. Menjadi ejen yang aktif berusaha bagi pembangunan negara Malaysia yang bersatu padu yang mempunyai warganegara yang mengamalkan corak hidup demokrasi.
 - ii. Memperkukuhkan penghayatan konsep dan prinsip yang terkandung dalam Rukunegara.
 - iii. Menggalakkan penyuburan dan perkembangan aspek jasmani, rohani, intelek, moral dan estetika di kalangan murid-murid agar mereka menikmati hidup yang bermakna mengikuti luns-luns agama dan sosial.
 - iv. Membantu perkembangan dan pembangunan sumber tenaga manusia yang diperlukan untuk pembangunan sosioekonomi dan politik negara pada generasi masa kini dan akan datang.

Berdasarkan falsafah pendidikan negara, matlamat dan objektif pendidikan, maka aspek-aspek yang perlu ditekankan dalam kurikulum pendidikan guru meliputi yang berikut:²⁴

1. Penekanan kepada aspek ikhtisas atau profesional.
2. Penekanan kepada aspek kefasihan bahasa khususnya bahasa Malaysia dan bahasa Inggeris.
3. Penekanan kepada aspek akademik.
4. Penekanan kepada aspek perkembangan diri dan sosial guru.
5. Penekanan kepada aspek amali.
6. Penekanan kepada aspek gerak kerja ko-kurikulum.

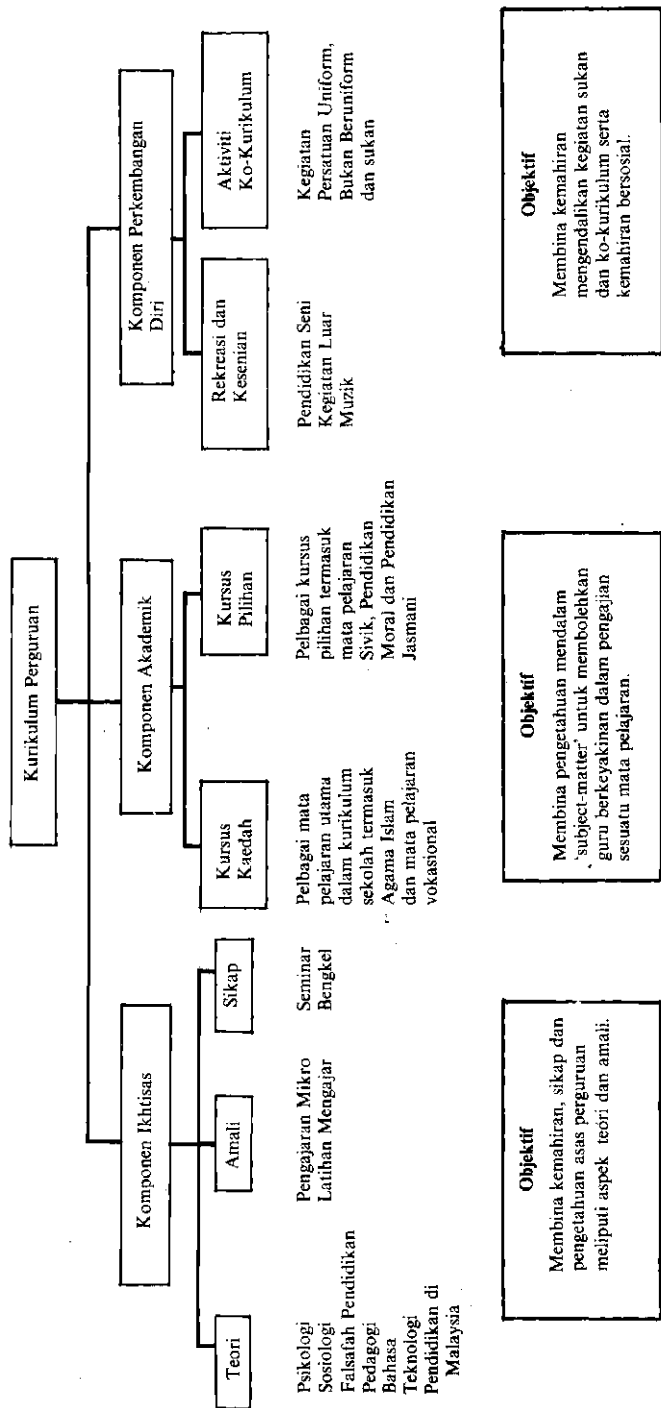
Rajah 7.1 menjelaskan komponen dan pecahan kursus dalam kurikulum pendidikan guru, sama ada pada peringkat maktab mahupun universiti.

7.2.1 Pendidikan Guru dalam Perkhidmatan

Sistem pendidikan formal bersifat dinamik kerana menuruti perkembangan sosioekonomi, politik, budaya masyarakat dan perkembangan ilmu pengetahuan. Sehubungan dengan itu, wajarlah komponen lembut (soft component) sistem pendidikan kurikulum sekolah dan kurikulum pendidikan guru sentiasa diperbaiki bagi menjamin proses pengajaran-pembelajaran yang lebih cekap dan hasil pendidikan yang lebih bermutu dan cemerlang.

Perubahan dan perkembangan kurikulum sekolah memerlukan bukan sahaja perubahan skop dan penekanan baru dalam kurikulum pendidikan guru praperkhidmatan tetapi juga latihan semula atau peningkatan semula profesionalisme guru-guru yang sedang berkhidmat. Untuk tujuan itu, sebuah unit baru telah ditubuhkan dalam Bahagian Pendidikan Guru, Kementerian Pendidikan pada tahun 1979. Unit tersebut ialah Unit Latihan dan Kemajuan Ikhtisas Kakitangan yang menyediakan kemudahan mengendalikan kursus dalam perkhidmatan bagi guru-guru sekolah. Di antara jenis kursus yang diadakan ialah:

1. **Kursus Perguruan Khas Satu Tahun** – untuk mata pelajaran tertentu seperti Muzik, Pendidikan Seni, Pendidikan Jasmani, Sains Perpustakaan, Pendidikan Kanak-kanak Buta dan Pekak, Pendidikan Pemulihan, Teknologi Pendidikan, Bimbingan dan

Rajah 7.1 Kurikulum Pendidikan Guru²⁵

Kaunseling, Sains Rumahtangga, Sains Pertanian dan Pendidikan Prasekolah.

2. **Kursus Tambahan Enam Bulan** – dijalankan di Maktab Perguruan bahasa untuk guru Bahasa Malaysia dan Ingeris di sekolah rendah dan menengah.
3. **Kursus dalam Cuti Pendidikan Pemulihan** – untuk guru sekolah rendah dan menengah membuat murid-murid bermasalah dalam pelajaran.
4. **Kursus dalam Cuti Bimbingan dan Kaunseling** – untuk melatih guru sekolah menengah tertentu dalam aspek kaunseling dan psikoterapi mudah bagi murid dalam peringkat remaja.

Aktiviti Kumpulan

Falsafah pendidikan guru boleh difahami dengan meneliti setiap aspek program pendidikan guru, iaitu: (a) Profesionalisme pensyarah (b) Kurikulum pendidikan guru (c) Prinsip penyertaan/kemasukan (d) Kriteria pemilihan guru pelatih (e) Sistem dan kaedah penilaian pencapaian guru pelatih. Cuba analisis ciri-ciri setiap aspek yang dinyatakan dan buat satu rumusan mengenai falsafah pendidikan guru.

7.2.2 Bahagian Pendidikan Guru (BPG)

Bahagian Pendidikan Guru adalah satu daripada bahagian di Kementerian Pendidikan. Bahagian ini bertanggungjawab mengendalikan program pendidikan dan latihan guru, sama ada program praperkhidmatan ataupun program dalam perkhidmatan, untuk tenaga pengajar di semua jenis sekolah rendah dan menengah rendah kerajaan dan bantuan kerajaan. Walau bagaimanapun, keutamaan penubuhan BPG ialah untuk mengendalikan program pendidikan dan latihan guru (bukan siswazah) praperkhidmatan diadakan untuk guru bukan siswazah dan juga siswazah yang mengajar di sekolah rendah dan menengah.

Tugas dan tanggungjawab BPG telah bertambah khasnya dari aspek pentadbiran dan pengurusan dalam tahun-tahun 1970-an dan 1980-an selaras dengan penubuhan pesat maktab-maktab baru dan perkembangan kurikulum pendidikan guru. Dari sejak tahun 1981

tanggungjawab BPG telah bertambah apabila urusan pentadbiran dan pengurusan semua maktab perguruan di Sabah dan Sarawak diletakkan di bawah BPG. Selain daripada itu, BPG pada tahun 1981 juga telah mengambil alih program pengambilan kursus perguruan daripada Suruhanjaya Perkhidmatan Pelajaran (SPP) apabila Unit Pengambilan dan Penempatan ditubuhkan di BPG.

Objektif penubuhan ialah:²⁶

1. Melatih guru-guru praperkhidmatan dan dalam perkhidmatan bagi memenuhi keperluan tenaga pengajar untuk sekolah rendah, menengah, agama, teknik dan vokasional.
2. Menyediakan guru-guru yang mempunyai dedikasi dan kebolehan untuk menjayakan falsafah dan matlamat kurikulum sekolah yang berasaskan matlamat Dasar Pendidikan Kebangsaan, Rukunegara dan Dasar Ekonomi Baru.
3. Meninggikan ilmu pengetahuan dan kebolehan guru-guru terlatih dan pensyarah maktab perguruan dalam bidang akademik dan ikhtisas.

Selaras dengan objektif yang dinyatakan di atas, maka fungsi BPG secara amnya meliputi tugas:²⁷

1. Merancang, menyelaraskan dan melaksanakan program pendidikan guru di maktab perguruan.
2. Merancang dan mentadbir hal-ehwal pengambilan guru-guru pelatih.
3. Menyelaraskan hal-ehwal pentadbiran dan kewangan bagi program pendidikan guru di maktab perguruan.
4. Menyelia kakitangan dan pengurusan sumber di semua maktab perguruan.
5. Menjadi Urusetia bagi Jawatankuasa Perancang bagi Kursus dalam Perkhidmatan di Kementerian Pendidikan. Jawatankuasa berkenaan bertanggungjawab menyelaraskan semua kursus dalam perkhidmatan bagi guru-guru sekolah.

Terdapat tujuh buah unit di BPG bagi memastikan objektif dan fungsi penubuhannya tercapai serta memastikan urusan pentadbirannya berjalan dengan berkesan. Unit-unit tersebut ialah: Unit Pengurusan dan Pentadbiran, Unit Perancangan dan Pembangunan,

Unit Pengambilan dan Penempatan Pelatih, Unit Hal-Ehwal dan Kebajikan Pelatih, Unit Kurikulum, Unit Latihan dan Kemajuan Ikhtisas Kakitangan dan Unit Peperiksaan dan Penilaian. Rajah 7.2 menunjukkan secara ringkas fungsi ketujuh-tujuh unit di BPG.

7.3 BEBERAPA ISU

Isu-isu yang akan dibincangkan ialah yang asas tentang aspek kualitatif, iaitu mengenai peningkatan mutu untuk program pendidikan guru praperkhidmatan. Tanggapan utama perbincangan ialah program pendidikan guru yang bermutu seharusnya mampu menghasilkan guru yang bermutu, iaitu yang profesional dari segi kemahiran, ilmu pengetahuan dan sikap. Di antara isu-isu yang akan dibincangkan secara ringkas ialah mengenai:

1. Kawalan mutu.
2. Program pendidikan guru.
3. Kemahiran profesional pensyarah atau pendidikan guru.

1. Kawalan Mutu

Kawalan mutu difokuskan pada perkara yang dapat menjamin bahawa guru-guru yang mengikuti program latihan guru benar-benar guru yang bermutu dari segi profesionalnya. Dua perkara asas yang terlibat dalam kawalan mutu ialah: (a) kaedah dan kriteria pemilihan calon guru, dan (b) kaedah dan kriteria penilaian kemahiran, pengetahuan dan sikap profesional guru pelatih.

Pemilihan calon guru merupakan langkah pertama dalam proses pendidikan dan latihan guru. Pemilihan yang rapi dan ketat berdasarkan sesuatu kriteria dan menggunakan kaedah tertentu amat perlu bagi memelihara mutu dan untuk mengelakkan pembaziran. Aspek terutama yang perlu diberi penelitian dalam proses pemilihan ialah: (a) Kelayakan akademik (b) Sikap (c) Personaliti.

Kelayakan akademik tidak lagi menjadi persoalan pokok kerana ramai calon guru yang memohon menawarkan kelayakan yang melebihi tahap atau keperluan minimum. Yang menimbulkan masalah dan kadangkala 'kebiasaan' dalam proses pemilihan ialah sikap dan personaliti yang diinginkan kerana sikap dan personaliti merupakan variabel yang sukar diubah. Dengan itu penyaring amat perlu diadakan untuk menyaring calon guru dari segi sikap, kebole-

an, bakat, minat, suara, bahasa dan saiz tubuh. Saiz tubuh, kefasihan bahasa dan kelantangan suara merupakan tiga ciri personaliti yang amat diperlukan bagi seseorang bakal guru. Saiz tubuh badan yang kecil menimbulkan ketidakyakinan mengawal disiplin murid-murid sekolah yang semakin kasar dan berani dan kelantangan suara amat penting bagi pengajaran berkesan di bilik darjah.

Pada masa sekarang terdapat kelonggaran terhadap kriteria penilaian untuk menyaring bakal guru yang bermutu atau yang mencapai prestasi tinggi dalam latihan daripada bakal guru yang tidak bermutu, sama ada di maktab perguruan mahupun di universiti. Buktinya ialah peratus kegagalan daripada kursus latihan guru adalah rendah (kurang daripada 10% setiap tahun). Jika prinsip humanistik digunakan yang perlu bagi mengelak kegagalan untuk mengurangkan pembaziran, maka konsep gagal-ulang amat perlu digunakan bagi memastikan pemeliharaan mutu profesion perguruan tanpa kompromi dengan kos.

Kesahan penilaian semasa Latihan Mengajar boleh diperkukuhkan dengan menggunakan kaedah Penilaian Murid terhadap Guru kerana penilaian murid bersifat kumulatif-sumatif. Penilaian penyelia atau pensyarah yang berkala, lebih bersifat formatif, tidak berterusan dan tidak konsisten. Dengan menganalisis keputusan pada borang Penilaian Murid terhadap Guru, guru-guru pelatih mengesan dan seterusnya memperbaiki kelemahannya menggunakan teori pedagogi dan psikologi yang dipelajarinya ataupun mendapat bimbingan nasihat daripada penyelia.

2. Program Pendidikan Guru

Ada beberapa persoalan yang perlu dijawab mengenai bidang kursus, mutu dan kerelevanan program pendidikan guru. Persoalan persoalan itu ialah: Adakah kursus-kursus dalam kurikulum pendidikan guru, sama ada di maktab mahupun di universiti, sekarang ini dapat menyediakan guru yang profesional?; adakah tempoh masa program pendidikan guru sekarang ini mencukupi bagi melahirkan bakal guru yang cukup terlatih?; adakah infrastruktur fizikal di maktab-maktab perguruan dan universiti mencukupi dan bermutu semua guru pelatih berpeluang menggunakan infrastruktur itu semaksimum yang boleh?

Ada banyak persoalan lain yang ingin dikemukakan tetapi memadai sahaja tiga persoalan di atas dikemukakan kerana persoal-

an itu menyentuh nadi program pendidikan guru.

Persoalan pertama menyentuh aspek bilangan dan kerelevanan kursus-kursus dalam program pendidikan guru bagi melahirkan guru-guru yang profesional. Jika jawapannya 'Ya' maka tidak seharusnya timbul rungutan bahawa bakal guru tidak berkemahiran: menyediakan rancangan pelajaran yang baik ketika dalam Latihan Mengajar; mengisikan dengan betul buku Rekod Mengajar; mengisikan dengan betul buku Daftar Kehadiran Murid, mengendalikan pengajaran menggunakan kaedah kumpulan, kaedah pengayaan dan kaedah pemulihan. Juga, tidak seharusnya timbul rungutan bahawa bakal guru tidak kreatif dan sensitif dalam pengajaran. Ramai di antara bakal guru kurang berupaya mengatasi masalah tingkah laku nakal murid-murid dalam darjah semasa dan selepas Latihan Mengajar.

Jika jawapan bagi persoalan pertama ialah 'Tidak', maka sudah tiba masanya pihak maktab perguruan, Bahagian Pendidikan Guru dan pihak fakulti pendidikan di universiti-universiti mengkaji semula kursus-kursus yang ada. Jika bilangan kursus yang relevan tidak mencukupi maka ia perlu ditambah, tetapi jika bilangan kursus dirasakan mencukupi maka skop dan liputan kedalaman (depth) kursus-kursus perlu diteliti semula. Perkara ini perlu dibuat agar aspek teori dan praktikal diberi penekanan yang sama berat supaya kerelevan antara teori dengan praktik dapat difahami dengan jelas.

Kursus-kursus baru yang menekankan hal-hal kepraktisan yang mungkin boleh diadakan di maktab perguruan atau di universiti ialah: Kemahiran Komunikasi, Kemahiran Praktik dalam Kaedah Pengajaran, Kemahiran Membina Alat Ujian Bertulis, Lisan dan Pemerhatian, dan Kemahiran Pengurusan Sekolah.

Pengusulan isu mengenai kerelevanan antara 'teori dengan praktik' mempersoalkan kaedah pengajaran yang digunakan oleh pensyarah maktab atau universiti. Jika kaedah syarahan sahaja digunakan, maka guru pelatih tidak mendapat model rol yang baik dan praktik yang mereka boleh fahami dan teladani bagi kaedah pengajaran yang lain. Isu yang agak 'keras' ini meminta pensyarah pendidik guru mempertingkatkan kemahiran dan kepakaran mereka sendiri bagi dijadikan model rol oleh guru pelatih.

Persoalan kedua yang mengemukakan sama ada tempoh masa latihan guru mencukupi mempunyai tiga implikasi penting iaitu: (a) perbezaan individu guru pelatih (b) kos latihan dan (c) status permintaan bekalan guru masa kini.

- (a) Guru pelatih adalah individu yang tersendiri yang secara semula jadinya berbeza-beza antara satu dengan lain dari segi latar belakang, personaliti, sikap, pencapaian akademik, kemahiran intelektual dan jasmani. Dengan itu, ada guru pelatih yang menunjukkan prestasi cemerlang dari segi profesionalnya semasa latihan dan mereka yang lambat atau tidak menunjukkan prestasi cemerlang sepatutnya mengikuti tempoh latihan yang lebih lama agar mutu 'output' program pendidikan guru sentiasa terpelihara.
- (b) Jika tempoh latihan guru dipanjangkan secara keseluruhannya maka ia memerlukan kos pengendalian yang lebih tinggi. Pertimbangan untuk memanjangkan tempoh latihan bukan sahaja tertakluk kepada persoalan peruntukan kewangan tetapi juga kepada pemeliharaan mutu penyediaan profesionalisme bakal guru. Jika bakal guru yang dihasilkan tidak cekap dan bersedia melaksanakan kurikulum baru sekolah, maka adalah tidak wajar tempoh latihan dipendekkan ataupun dikekalkan.
- (c) Jika keputusan hendak memanjangkan tempoh latihan guru, maka perkara utama lain yang perlu diberi perhatian ialah status permintaan bekalan guru di sekolah di seluruh negara. Jika permintaannya sungguh mendesak, maka adalah wajar tempoh latihan dipendekkan. Dan jika itu pilihannya maka program pendidikan guru seharusnya bersifat intensif iaitu waktu pembelajaran harian dipanjangkan sehingga ke malam. Natijahnya ialah pengorbanan pensyarah amat diperlukan dan kos 'overhead' tambahan perlu ditanggung oleh pihak kerajaan atau institusi yang mengadakan program itu. Atau alternatif yang lain ialah membesarkan lagi maktab dan fakulti pendidikan di universiti atau membina maktab baru untuk menampung bilangan kemasukan yang lebih besar.

Persoalan ketiga mengemukakan isu kecukupan dan mutu infrastruktur pendidikan guru di maktab dan universiti. Jika infrastruktur fizikalnya tidak mencukupi dan tidak bermutu, maka kuranglah guru pelatih mendapat peluang menggunakan infrastruktur itu seadil dan semaksimum yang mungkin bagi menjadikan mereka sebagai bakal pendidik yang kreatif dan *resourceful*. Infrastruktur yang penting di institusi pendidikan guru ialah bengkel, makmal pengajaran mikro, makmal bahasa, perpustakaan, bilik tutorial

pusat sumber dan gimnasium yang dapat menampung semua guru pelatih secukupnya agar mereka mendapat pendedahan interaktif dan praktik yang lebih 'ideal'.

3. Kemahiran Profesional Pensyarah/Pendidik Guru

Profesional membawa imej kepakaran dalam bidang pekerjaan atau profesion yang diceburi. Kepakaran itu tidak lahir secara semula jadi ataupun ia satu ciri bakat semula jadi tetapi dibina dan diperoleh secara beransur-ansur melalui pengalaman dan pembelajaran yang berterusan.

Pengalaman profesional diperkayakan dengan mempunyai sikap ingin tahu yang merangsangkan motivasi untuk lebih peka terhadap perkembangan terbaharu dalam sesuatu bidang. Membaca buku dan jurnal yang berkaitan merupakan ciri utama seorang profesional. Hasil daripada pembacaan digunakan untuk memperkayakan lagi pengalaman dengan cara menjalankan penyelidikan bagi menyelesaikan masalah ataupun untuk menambah khazanah ilmu bagi dikongsi bersama dengan ahli profesional yang lain. Hasil penyelidikan yang dijalankan oleh pensyarah mengenai segala aspek program boleh digunakan untuk mempertingkatkan mutu dan keberkesanan program.

Penyelidikan yang dijalankan dengan kerjasama pihak sekolah boleh merapatkan jurang ketidakpadanan antara teori dengan praktik. Pensyarah atau pendidik guru yang peka tentang masalah praktik yang berlaku di sekolah memperolehi celik akal tentang kerelevanan dan aplikasi teori-teori psikologi, pedagogi dan pengurusan sekolah untuk dikemukakan kepada guru-guru pelatih. Justeru itu tiada terdapatnya jurang pemisahan kontekstual yang luas antara teori dengan praktik dan guru-guru pelatih mendapat model rol yang 'hidup' bagi menyelesaikan masalah pengajaran-pembelajaran.

Pembelajaran berterusan melalui cara formal atau bukan formal merupakan cara lain untuk mempertingkatkan kemahiran profesional yang sedia ada. Cara formal memerlukan pensyarah atau pendidik guru mengikuti kursus pengkhususan atau melanjutkan pelajaran ke peringkat yang lebih tinggi lagi. Cara bukan formal pula memerlukan pensyarah atau pendidik guru mengikuti kursus pengkhususan atau melanjutkan pelajaran ke peringkat yang lebih tinggi lagi. Cara bukan formal pula memerlukan pensyarah atau pendidik guru mengikuti kursus jangka pendek, kursus tanpa sijil, seminar dan

bengkel yang relevan dengan isu pendidikan semasa.

Sebagai kesimpulan bagi bab ini boleh dikatakan bahawa masih terdapat kesan ketidakseragaman dalam sistem pendidikan formal dan juga dalam skim perkhidmatan guru yang diwarisi dari zaman penjajahan Inggeris. Kesan ketidakseragaman ini wujud disebabkan dasar pendidikan di zaman penjajahan bersifat *laissez-faire* serta ketiadaan falsafah dan matlamat pendidikan yang khusus jelas dan terperinci.

RINGKASAN

- * Perubahan dan perkembangan dalam pendidikan guru terpengaruh dengan perubahan dan perkembangan dalam sistem pendidikan. Sistem pendidikan pula berubah dan berkembang menurut perkembangan sistem sosial, ekonomi, politik dan budaya dalam masyarakat.
- * Falsafah tersirat dan matlamat pendidikan kebangsaan selepas merdeka mengutamakan prinsip hak asasi manusia dan demokrasi, iaitu peluang penyertaan dan peluang untuk berjaya dalam pendidikan yang tersebar luas meliputi semua golongan masyarakat tanpa mengira taraf sosioekonomi, kaum dan budaya kehidupan. Sementara itu falsafah tersirat dan matlamat pendidikan kebangsaan dalam tahun 1970-an dan 1980-an berdasarkan tanggapan dan premis di dalam Rukunegara, Dasar 'Ekonomi' Baru dan Dasar Pendidikan Kebangsaan.
- * Falsafah dan matlamat pendidikan guru masa kini menekankan bahawa guru merupakan golongan yang perlu mempunyai dedikasi dan sikap positif untuk membantu proses pembangunan sumber tenaga manusia dan masyarakat.
- * Dengan meneliti sejarah perkembangan pendidikan guru, boleh disimpulkan bahawa sepanjang tempoh pemerintahannya pihak Inggeris tidak menunjukkan sikap dan keprihatinan yang jelas untuk memajukan pendidikan guru secara sistematik dan seragam.
- * Kepelbagaian skim dan kategori gaji guru pada masa ini menunjukkan bahawa terdapat kepelbagaian program latihan guru dan pengiktirafan kelayakan guru pada masa lalu khususnya dalam tahun-tahun 1950-an dan 1960-an.
- * Faktor demografi dan dasar pendidikan berlandaskan prinsip

demokrasi dan kesamarataan dalam pendidikan merupakan faktor utama yang mendorong kepesatan penubuhan maktab perguruan dan universiti dalam tahun-tahun 1970-an.

- * Perubahan kurikulum sekolah pada aspek kualitatif mempengaruhi program pendidikan guru dari segi penekanan, kandungan dan mutu.

LATIHAN

Bahagian I Jawab semua soalan. Pilih satu jawapan yang betul untuk sesuatu soalan.

1. Sekolah ialah satu sistem sosial. Ia dikawal oleh masyarakat yang membina sekolah sebagai satu institusi pendidikan. Oleh itu masyarakat merupakan ...
 - A. Subsistem
 - B. Superordinat
 - C. Suprasistem
 - D. Subordinat
 - E. Dimensi autoritatif
2. Faktor terkuat yang mempengaruhi perkembangan sistem pendidikan, malahan juga pendidikan guru, ialah ...
 - A. Demografi
 - B. Ekonomi
 - C. Politik
 - D. Agama
 - E. Psikologi
3. Tahun-tahun antara 1957 hingga 1970 boleh dikatakan sebagai era *penyusunan semula* sistem pendidikan kerana ...
 - A. Dalam tahun-tahun sebelum Malaya merdeka, sistem pendidikannya tidak mengutamakan prinsip demokrasi.
 - B. Dalam tahun-tahun berkenaan usaha ditumpukan kepada memperkembangkan jentera organisasi pentadbiran pendidikan sahaja.
 - C. Dalam tahun-tahun berkenaan usaha ditumpukan kepada perkembangan dan kestabilan politik apalagi Sabah, Sarawak dan Singapura memasuki gagasan Malaysia.

- D. Dalam tahun-tahun sebelum kemerdekaan Malaya pihak Inggeris tidak memberi perhatian kepada pembangunan sekolah vernakular tetapi selepas kemerdekaan pembangunan sekolah vernakular diutamakan.
 - E. Dalam tahun-tahun berkenaan sistem pendidikan dibangunkan secara menyeluruh khususnya untuk mencapai matlamat perpaduan dan pembangunan sosioekonomi masyarakat.
4. Dasar '*laissez faire*' penjajah Inggeris dalam bidang pendidikan amnya serta dasar tidak memberi perhatian kepada perkhidmatan guru secara bersepadu khasnya, telah menimbulkan kesan yang merumitkan dalam perkhidmatan guru sehingga masa kini kerana ...
- A. Terdapatnya skim gaji guru dan tingkatan gaji guru yang pelbagai.
 - B. Terdapatnya ciri polarisasi dan diskriminasi dalam program pendidikan guru.
 - C. Terdapatnya kerumitan penetapan kriteria profesionalisme dalam perkhidmatan guru di Malaysia.
 - D. Skim perkhidmatan guru tanpa ijazah yang membezakan guru sekolah rendah daripada guru sekolah menengah.
 - E. Kekakuan dalam perkembangan profesionalisme guru kerana kurangnya peluang kenaikan pangkat berdasarkan merit atau prestasi.
5. Laporan Murad ataupun Laporan Keciciran (1973) mendapati satu faktor yang berkait dengan guru yang boleh menyebabkan keciciran. Faktor itu ialah ...
- A. Dedikasi guru dalam menjalankan tanggungjawabnya.
 - B. Sikap dan jangkaan guru terhadap pencapaian murid-muridnya sebagai individu yang berbeza.
 - C. Mutu program pendidikan guru boleh mempengaruhi pencapaian murid-murid sekolah rendah.
 - D. Kepuasan kerja sebagai guru mempengaruhi sikap dan minat guru dan seterusnya murid-murid.
 - E. Guru lelaki lebih sesuai daripada guru perempuan untuk mengajar di sekolah luar bandar.

6. Apakah matlamat kurikulum pendidikan guru di maktab perguruan untuk guru Melayu di zaman pemerintahan Inggeris?
 - A. Menekankan pengekalan budaya kehidupan kekampungan orang Melayu.
 - B. Menggalakkan perkembangan ideologi fundamentalisme Islam di kalangan orang Melayu.
 - C. Menyediakan orang Melayu untuk proses pemodenan.
 - D. Menyediakan orang Melayu untuk proses pembangunan ekonomi berasaskan pertanian, perikanan dan kraftangan bertaraf komersial.
 - E. Menggalakkan perkembangan ajaran Agama Islam bagi menolak nilai-nilai sekular barat.
7. Di antara faktor yang menggalakkan penubuhan maktab dan pengambilan guru pelatih yang pesat dalam tahun-tahun antara 1965 hingga 1975 ialah:
 - (i) Pelaksanaan dasar pendidikan percuma sejagat sembilan tahun.
 - (ii) Pemansuhan Peperiksaan Masuk Sekolah Menengah.
 - (iii) Pelaksanaan dasar pendidikan bersifat komprehensif bagi sekolah menengah rendah.
 - (iv) Kemasukan Sabah dan Sarawak ke dalam gagasan Malaysia.
 - A. (i), (ii) dan (iii)
 - B. (ii) dan (iii)
 - C. (iii) dan (iv)
 - D. (iv) sahaja
 - E. Semua di atas
8. Matlamat pendidikan guru masa kini ialah untuk membentuk guru yang boleh:
 - (i) Pembentukan masyarakat yang bersatu padu.
 - (ii) Menjadi ejen bagi membina generasi yang bertanggungjawab dalam negara demokrasi.
 - (iii) Menggalakkan pertumbuhan dan perkembangan murid yang menyeluruh.
 - (iv) Menjalankan tanggungjawab secara profesional.
 - A. (i), (ii) dan (iii).
 - B. (ii) dan (iii).

- C. (iii) dan (iv).
- D. (iv) sahaja.
- E. Semua di atas.

Bahagian II Jawab semua soalan.

1. Jelaskan kesan-kesan yang diwujudkan oleh dasar pendidikan *laissez faire* penjajah Inggeris terhadap bidang sosial, ekonomi dan politik selepas Malaya mencapai kemerdekaan.
2. Bahaskan: Pendidikan guru masa kini sepatutnya lebih menekankan aspek profesional dalam pengajaran dan bukannya aspek penyediaan guru sebagai ejen pembangunan masyarakat.

NOTA

- 1 Kata-kata Aluan Menteri Pendidikan Malaysia dalam *Pendidikan Guru* (Terbitan Khas). Kementerian Pendidikan Malaysia: Bahagian Pendidikan Guru, 29 November 1982.
- 2 Wong Hoy Kee, F. dan Chang Min Phang, P. 1975. *The Changing Pattern of Teacher Education in Malaysia*. Kuala Lumpur: Heinemann, hlm. 26.
- 3 *Ibid.*, hlm. 26–27.
- 4 *Ibid.*, hlm. 28.
- 5 Mohammed Sani Ibrahim. 'Falsafah Pendidikan Guru di Malaysia'. Dalam *Pendidikan Guru* (Terbitan Khas) *op. cit.*, hlm. 111.
- 6 Wong dan Chang *op. cit.*, hlm. 49.
- 7 Mohammed Sani Ibrahim, *op. cit.*, hlm. 110.
- 8 *Ibid.*, hlm. 8.
- 9 *Ibid.*
- 10 Awang Had Salleh dan Zainal Abidin Ahmad, 'Sejarah Perkembangan Latihan Guru dari Tahun 1922 hingga Kemerdekaan'. Dalam *Pendidikan Guru* (Terbitan Khas) *op. cit.*, hlm. 13.
- 11 Abdul Aziz Hj. Abdul Kadir. 'Tiga Puluh Tahun Latihan Perguruan Di Sabah 1952–1982'. Dalam *Pendidikan Guru* (Terbitan Khas) *op. cit.*, hlm. 47.
- 12 *Ibid.*, hlm. 48.
- 13 Patricia Choo. 'Latihan Perguruan di Sarawak'. Dalam *Pendidikan Guru* (Terbitan Khas) *op. cit.*, hlm. 53–54.
- 14 Awang Had Salleh dan Zainal Abidin Ahmad, *op. cit.*, hlm. 17.
- 15 Ministry of Education Malaysia 1972. *Educational Statistics of Malaysia*. Educational Planning and Research Division: The Ministry, hlm. 7–11.

- 16 Awang Had Salleh dan Zainal Abidin Ahmad, *op. cit.*, hlm. 18.
- 17 R. Supramaniam 'Kenangan terhadap Perkembangan Maktab/Pusat Latihan Harian'. Dalam *Pendidikan Guru* (Terbitan Khas), *op. cit.*, hlm. 68.
- 18 Fatimah Hamid Don. 'Peralihan dan Perkembangan: Latihan Guru Selepas Merdeka Hingga Akhir Tahun 1970-an'. Dalam *Pendidikan Guru* (Terbitan Khas) *op. cit.*, hlm. 59.
- 19 *Ibid.*, hlm. 60 – diubahsuai.
- 20 Bahagian Pendidikan Guru: Matlamat, Fungsi dan Tugas-tugasnya. Dalam *Pendidikan Guru* (Terbitan Khas) *op. cit.*, hlm. 107–108.
- 21 Pusat Perkembangan Kurikulum 1988. *Falsafah Pendidikan Negara*. Kementerian Pendidikan Malaysia. (Nota belum bercetak) hlm. 4.
- 22 Persatuan Pendidikan Malaysia. *Suara Pendidik* (Terbitan Khas) Disember 1988/9, hlm. 64.
- 23 Mohammed Sani Ibrahim, *op. cit.*, hlm. 113.
- 24 Abdul Aziz Mohd. Sultan. 'Latihan Perguruan Asas Tiga Tahun di Maktab-Maktab Perguruan Malaysia'. Dalam *Pendidikan Guru* (Terbitan Khas) *op. cit.*, hlm. 80.
- 25 *Pendidikan Guru* (Terbitan Khas), *op. cit.*, hlm. 90 – diubahsuai meliputi pendidikan guru di maktab perguruan dan di universiti.
- 26 *Pendidikan Guru* (Terbitan Khas) *op. cit.*, hlm. 88.
- 27 Ministry of Education Malaysia 1985. *Education in Malaysia*. Educational Planning and Research Division, hlm. 29.
- 28 *Pendidikan Guru* (Terbitan Khas) *op. cit.*, hlm. 86–87.

BAB 8

PERANAN PENDIDIKAN BUKAN FORMAL DAN PENDIDIKAN TAK FORMAL

'Sistem sekolah yang diwarisi dari sejak zaman kolonial mempunyai ciri elitisme yang kuat, iaitu pelajar-pelajar disediakan untuk menaiki hierarki akademik dan bukan terhadap penyediaan daya pemodenan.'

Bock dan Papagiannis¹

Pendidikan bukan formal (non-formal) dan pendidikan tak formal (informal) telah dianggap oleh sebahagian besar masyarakat di negara ini sebagai amat jauh terpisah daripada pendidikan di sekolah atau pendidikan formal. Malahan pendidikan bukan formal dan tak formal telah dianggap sebagai pendidikan yang tidak dapat memberikan sumbangan dan pulangan yang berkesan dan *prestigious*, sama ada pada diri individu atau masyarakat amnya, dan sama ada dari segi mobiliti sosial dan ekonomi.

Bab ini akan membincangkan dengan lebih lanjut mengenai peranan pendidikan bukan formal dan tak formal dalam konteks pembangunan masyarakat dan negara. Di antara objektif bab ini ialah:

- * Menjelaskan konsep pendidikan bukan formal dan tak formal dalam konteks pendidikan seumur hidup.
- * Mengemukakan bahawa pendidikan bukan formal dan tak formal memainkan peranan penting dalam pembangunan sumber tenaga manusia dan pembangunan luar bandar.
- * Mengemukakan status pelaksanaan pendidikan bukan formal dan tak formal yang dikendalikan oleh beberapa agensi kerajaan.

- * Mengemukakan model dan dasar pendidikan bukan formal dan tak formal sebagai usaha mempercepatkan proses pencapaian hasrat dan matalmat Dasar Ekonomi Baru.
- * Berdasarkan satu contoh projek *Animation Rurale* dikemukakan satu perbincangan mengenai faktor-faktor yang menghalang program pembangunan masyarakat melalui pendidikan bukan formal dan tak formal.

8.1 KONSEP PENDIDIKAN BUKAN FORMAL DAN PENDIDIKAN TAK FORMAL

Di Malaysia, pendidikan formal difahamkan sebagai pendidikan yang dikendalikan tertakluk di bawah bidang kuasa Kementerian Pendidikan. Pendidikan ini meliputi pendidikan sekolah rendah, sekolah menengah, menengah tinggi atau prauniversiti dan pendidikan di institusi-institusi pengajian tinggi seperti universiti dan maktab. Ciri-ciri yang jelas dan utama pendidikan formal di negara ini ialah:

- * Pengendalian urusan pentadbiran, operasi dan perkembangan tertakluk kepada Akta Pelajaran 1961 dan Akta-akta lain yang berkaitan serta ketetapan dan peraturan oleh Kementerian Pendidikan dan Menteri Pendidikan. Ini meliputi semua jenis sekolah dan peringkat pendidikan.
- * Kurikulum pembelajaran yang berhirarki dan berstruktur yang jelas mengikuti peringkat umur dan kandungan mata pelajaran (subject-matter).
- * Pembelajaran bertumpu kepada penguasaan kemahiran 3M (membaca, menulis dan mengira) dan penguasaan pengetahuan akademik dalam berbagai-bagai mata pelajaran yang rigid mengikuti batasan masa.
- * Mengutamakan kredensialisme, iaitu prestasi akademik yang diukur melalui beberapa peperiksaan seperti Sijil Rendah Pelajaran (SRP), Sijil Persekolahan Malaysia (SPM) dan peperiksaan tahunan di institusi pengajian tinggi.
- * Pendidikan bercorak umum, iaitu pembelajaran yang kurang mengkhusus kepada pembinaan atau pembentukan kemahiran-kemahiran vokasional dan ikhtisas yang relevan dengan permintaan tenaga kerja dalam pasaran kerja.

Pendidikan formal dengan ciri-ciri utama yang menekankan pendidikan umum, penguasaan akademik melalui kurikulum yang rigid dan suasana pembelajaran yang formal tentu sekali tidak mungkin dapat memenuhi segala aspek keperluan perkembangan dan kehidupan individu manusia. Tambahan pula batasan masa dan batasan tentang segala angkubah pembelajaran dan pengajaran yang berinteraksi mempengaruhi had dan kadar pencapaian keperluan perkembangan dan kehidupan. Ini bermakna setiap individu yang melalui pendidikan formal tidak memperolehi pengetahuan, kemahiran dan perkembangan yang serupa. Individu yang mampu dan berjaya melengkapkan semua peringkat pendidikan formal memperolehi pengetahuan, kemahiran dan perkembangan yang lebih baik daripada individu yang menghabiskan sebahagian daripada peringkat pendidikan formal. Dengan kata lain individu yang tercicir dan tersingkir daripada pendidikan formal pada peringkat awal menghadapi fenomena ketidakberuntungan hidup dalam banyak hal bagi tempoh hidup selanjutnya.

Secara amnya, hanya sebilangan kecil murid atau pelajar yang berjaya mengikuti pendidikan formal hingga ke peringkat tinggi. Daripada jumlah 3 591 939 pelajar yang terlibat dalam pendidikan formal pada tahun 1985, cuma 101 077 pelajar yang berjaya mencapai tahap pendidikan lepas sekolah menengah dan 43 258 pelajar berjaya menjejakkan kaki ke universiti.² Ini bermakna sebanyak 98.80 peratus pelajar yang gagal menikmati pendidikan formal sepenuhnya. Keadaan ini lebih menyedihkan apabila dibandingkan peralihan daripada pendidikan peringkat rendah kepada peringkat menengah, iaitu kira-kira 2.80 peratus daripada jumlah yang memasuki pendidikan rendah berjaya menamatkan pendidikan menengah atas. Justeru itu, apa yang patut dibuat ke atas mereka yang menamatkan pendidikan formal separuh jalan? Patutkah mereka diberi peluang seluas-luasnya untuk mendapatkan pendidikan selain daripada yang berbentuk formal?

Di sinilah letaknya kepentingan pendidikan bukan formal dan tak formal dalam usaha menyediakan peluang untuk meningkatkan pengetahuan, kemahiran dan sikap bagi mereka yang menamatkan pendidikan formal separuh jalan. Juga, di sinilah letaknya kepentingan pendidikan bukan formal dan tak formal dalam usaha membangunkan sumber tenaga manusia bagi sebilangan besar mereka yang tercicir daripada sistem pendidikan formal. Sumber tenaga manusia perlu dimajukan secara menyeluruh dan komprehensif bagi

tujuan pembangunan masyarakat dari segi pemikiran bagi meningkatkan penyertaan yang berkesan dalam bidang sosial, ekonomi dan politik.

Kontinum Pendidikan untuk Manusia

Seorang individu sejak dilahirkan sehingga mati sepanjang tempoh hidupnya, mengalami tiga jenis pendidikan dalam kontinum pendidikan seumur hidup iaitu pendidikan tak formal, pendidikan formal dan pendidikan bukan formal.

Pada peringkat bayi dan kanak-kanak individu manusia menerima pendidikan awal dalam institusi keluarga di rumah. Pendidikan ini berbentuk tak formal, iaitu pengalaman pembelajaran yang pelbagai, menyentuh aspek penyediaan kanak-kanak bagi mewarisi budaya hidup masyarakat ibu bapanya. Kanak-kanak menerima pengalaman pembelajaran dari segi bahasa sebagai media untuk komunikasi dan sosialisasi; pembelajaran nilai-nilai kehidupan yang membina sistem personaliti dan budi pekertinya; dan pembelajaran pelbagai kemahiran bagi memenuhi keperluan perkembangan hidupnya.

Pendidikan tak formal melalui pelbagai cara yang tidak rigid dan tidak khusus seperti melalui interaksi berbahasa dengan ibu bapa dan rakan-rakan; melalui media permainan bagi memantapkan kemahiran psikomotor; melalui media komunikasi seperti radio dan televisyen; dan melalui bahan-bahan bercetak seperti buku, majalah dan akhbar.

Pendidikan tak formal yang diterima oleh kanak-kanak dalam tempoh enam tahun pertama hidupnya memberi kesan yang menyeluruh dan mendalam. Pengalaman pembelajaran asas dan utama yang menentukan haluan perkembangan pada aspek intelek, sikap, nilai, emosi dan jasmani individu manusia pada masa berikutnya. Halangan dan ketidakberuntungan pada aspek material dan psikososioemosional yang dialami dalam tempoh masa hidup peringkat awal yang singkat ini mewujudkan kesan-kesan negatif dalam proses perkembangan selanjutnya. Kesan-kesan negatif itu boleh dilihat pada kebolehan intelektual, kebolehan jasmani, kebolehan bersosial, sikap dan budi pekerti seseorang individu.

Suasana rumahtangga dan taraf pendidikan dan pemikiran ibu bapa merupakan faktor penting yang mempengaruhi perkembangan kanak-kanak. Di sinilah letaknya kepentingan pendidikan sebagai

Mengaji Quran

agen pembangunan individu dan seterusnya masyarakat. Golongan dewasa yang celik huruf dan mempunyai pendidikan yang baik boleh menjalankan tanggungjawab membantu proses perkembangan kanak-kanak yang sihat dari segi jasmani dan rohani. Golongan dewasa yang celik huruf dan berpendidikan lebih peka mengenal masalah perkembangan kanak-kanak dan seterusnya lebih peka mencari penawar untuk mengatasi masalah berkenaan. Juga, golongan dewasa yang berpendidikan lebih peka memanfaatkan peluang dan infrastruktur bagi kesejahteraan hidup keluarga dan perkembangan golongan kanak-kanak. Justeru itu, pendidikan tak formal yang diterima oleh kanak-kanak dalam institusi keluarga dan daripada interaksi persekitaran semula jadi dan persekitaran sosial, merupakan pendidikan yang sama penting dan kadangkala lebih penting daripada pendidikan formal yang diterima di sekolah.

Dari sejak umur 6 tahun hingga 18–21 tahun seseorang individu mempunyai tugas mendapatkan pendidikan formal di institusi sekolah, maktab ataupun universiti. Selama tempoh itu individu menerima pendidikan dan pengalaman pembelajaran yang ber-

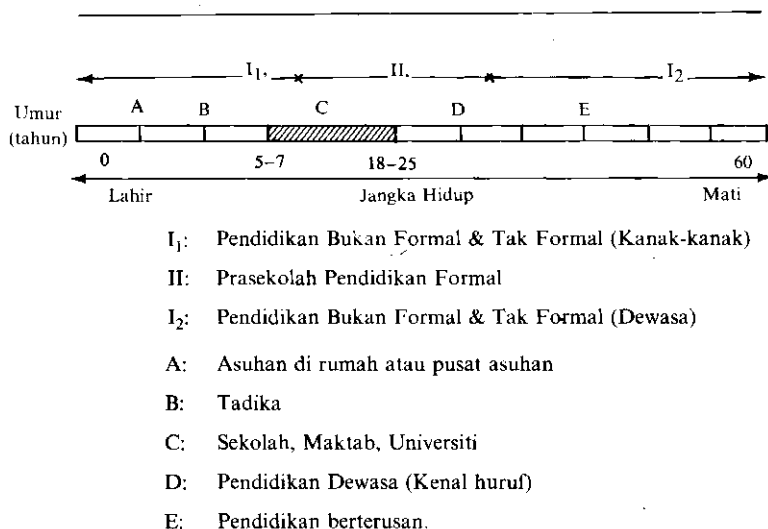
Bermain alat muzik

struktur dan bertahap-tahap mengikut kurikulum yang ditetapkan oleh golongan berautoriti dan golongan pendidik. Bermula umur 6 tahun individu mengalami *regimentation* akademik yang dianggap penting untuk dikuasai oleh individu bagi menyediakan individu itu dengan pelbagai kemahiran bagi memikul tanggungjawab dalam masyarakat pada masa akan datang.

Dalam tempoh masa persekolahan individu menghadapi guru dengan cara pengajaran yang beranekaragam, buku-buku teks yang beraneka kandungan akademik, buku-buku kerja dan latihan yang menguji pelbagai kemahiran intelektual, dan individu pelajar yang lain yang beratus-ratus cara bertingkah laku dan pekerti. Selain daripada itu, pelajar menghadapi beberapa peperiksaan yang bertujuan untuk menyaring dan menyingkirkan mereka keluar daripada peringkat pendidikan formal seterusnya.

Dalam tempoh persekolahan, pelajar menghabiskan sebahagian besar masanya menjalankan aktiviti kurikulum dan ko-kurikulum. Walau bagaimanapun, pendidikan tak formal dan bukan formal masih tetap berlaku dalam tempoh persekolahan formal tetapi penekanan bagi kedua-dua jenis pendidikan ini adalah kurang berbanding dengan pendidikan formal.

Pendidikan bukan formal dan tak formal berlaku sepanjang tempoh hidup (lifelong) individu. Walau bagaimanapun pendidikan

Rajah 8.1³

bukan formal berlaku dalam tempoh masa tertentu kerana ia lebih sistematik daripada pendidikan tak formal. Rajah 8.1 menjelaskan kedudukan pendidikan formal, bukan formal dan tak formal dalam kontinum pendidikan seumur hidup.

Pendidikan seumur hidup adalah satu konsep yang komprehensif yang mencakupi pembelajaran formal, bukan formal dan tak formal dan meliputi seluruh jangka hidup seseorang individu bagi mencapai perkembangan mutakhir dalam kehidupan peribadi, sosial dan profesional. Ia menampilkan pendidikan sebagai satu keseluruhan, iaitu pembelajaran yang berlaku di rumah, sekolah, masyarakat dan tempat kerja melalui media massa dan situasi-situasi lain dan struktur bagi mencapai dan mempertingkatkan kecemerlangan diri.⁴

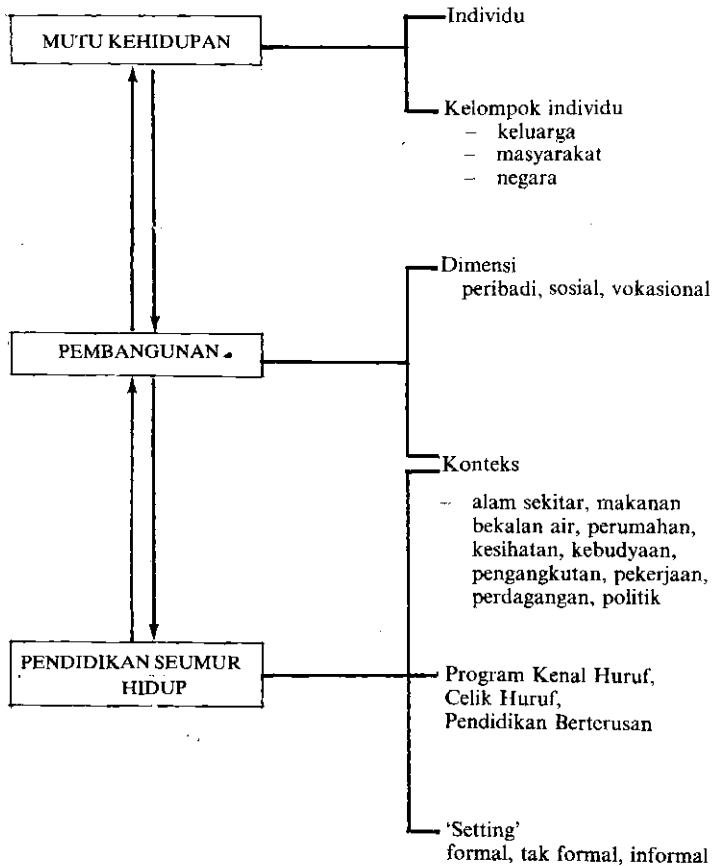
Ada tiga prinsip dasar dalam konsep pendidikan seumur hidup iaitu: Pertama ialah pembelajaran sepanjang tempoh waktu hidup secara sadar dan bertujuan; kedua ialah pembelajaran dalam pelbagai keadaan; dan ketiga ialah pembelajaran sendiri iaitu individu mempunyai motivasi untuk sentiasa belajar tanpa ada unsur paksaan.⁵

Rajah 8.2 menunjukkan perspektif keseluruhan pendidikan se-

umur hidup pada aspek mutu kehidupan dan pembangunan. Mutu kehidupan berfokus kepada kesselesaian hidup dan pemenuhan keperluan kehidupan individu dan masyarakat. Pembangunan pula meliputi konteks alam sekitar, makanan, perumahan, perkhidmatan sosial, ekonomi dan politik. Pembangunan juga meliputi dimensi pembangunan peribadi, sosial dan vokasional.

Pendidikan seumur hidup mempunyai ciri-ciri utama seperti berikut:⁶

1. Keseluruhan (Totality) – meliputi berbagai-bagai peringkat,

Rajah 8.2 Perspektif pendidikan seumur hidup⁷

aktiviti dan pengalaman yang memberi sumbangan kepada pendidikan.

2. Integrasi – difahami dari sudut integrasi kurikulum, integrasi dalam program latihan guru dan kehidupan masyarakat.
3. Kelenturan (Flexibility) – variasi dan kepelbagaian kandungan pelajaran, mod pembelajaran dan masa pembelajaran.
4. Pendemokrasian – bebas dalam mendapatkan peluang dan kemudahan dalam pendidikan bagi semua ahli masyarakat.
5. Peluang dan Motivasi – keupayaan peribadi individu untuk memperolehi peluang dan kejayaan dalam pembelajaran sendiri.
6. Kebolehdidikan (Educability) – matlamat untuk perkembangan individu dengan memperolehi kemahiran belajar, kemahiran menilai kebolehan diri dan kesediaan membuat perubahan yang lebih baik.
7. Modaliti Operasional – kesedaran bahawa pendidikan berlaku secara formal, bukan formal dan informal.
8. Mutu Kehidupan dan Pembelajaran – kefahaman bahawa peranan pendidikan dalam masyarakat ialah pembentukan keupayaan manusia hingga ke tahap maksimum.

Pendidikan bukan formal ialah segala bentuk aktiviti pendidikan yang tersusun dan sistematik untuk sesuatu golongan berdasarkan keperluan dan aspirasi mereka.⁸ Ciri-ciri lain pendidikan bukan formal ialah:

1. Para pesertanya tidak terbatas kepada golongan muda, dewasa atau golongan tua. Namun demikian, ia tertumpu kepada mana-mana golongan tertentu dengan matlamat dan objektif tertentu.
2. Ia dijalankan atau diorganisasikan oleh sesuatu pihak atau agensi.
3. Suasana pembelajaran adalah formal iaitu ada kurikulum yang berstruktur dan formal serta ada infrastruktur seperti bilik darjah dan kemudahan-kemudahan pembelajaran dan pengajaran.
4. Ada organisasi pentadbiran dan pengendalian yang kemas beserta sumber-sumber sokongan seperti sumber kewangan dan sumber tenaga pengajar.

5. Ia kadangkala mempunyai sistem penilaian atau peperiksaan tertentu dan juga ada penganugerahan sijil bagi mengesahkan penyertaan dan pencapaian.

Contoh pendidikan bukan formal atau pendidikan luar persekolahan biasa atau tempoh persekolahan ialah: Kelas agama di surau dan masjid, kelas muzik untuk kanak-kanak, kursus dalam perkhidmatan, pengajian luar kampus dan kursus separuh masa untuk golongan dewasa yang bekerja.

Jenis-jenis pendidikan yang tergolong dalam pendidikan bukan formal ialah pendidikan berterusan (*continuing education*), pendidikan lanjutan (*further education*), pendidikan dewasa (*adult education*) dan pendidikan berulang (*recurrent education*).

Pendidikan berterusan secara amnya boleh ditakrifkan sebagai pendidikan yang memberi tumpuan kepada individu (kanak-kanak, remaja, dewasa) yang sudah kenal huruf dan sudah memperolehi kemahiran 'asas'.⁹ Ini bermakna individu yang buta huruf tidak tergolong sebagai peserta dalam pendidikan berterusan. Pada masa ini pengertian pendidikan berterusan telah disempitkan kepada kaum remaja atau orang dewasa yang telah melalui persekolahan formal wajib. Jarvis (1983) menyatakan bahawa pendidikan berterusan adalah pendidikan bersifat lepas tempoh persekolahan (*post-initial education*).¹⁰

Pendidikan lanjutan ialah pendidikan untuk golongan yang sudah kenal huruf dan yang sudah melalui pendidikan wajib (*post-compulsory education*). Pendidikan wajib dalam konteks Malaysia ialah pendidikan sekolah rendah iaitu semua kanak-kanak wajib mengikutinya seperti yang diperuntukkan oleh Akta Pelajaran 1961. Dalam tahun 1950-an hingga akhir tahun 1970-an pendidikan jenis ini diadakan dengan meluas di Malaysia melalui Sekolah Lanjutan Kampung bagi menampung kanak-kanak yang lebih umur dan ter-cicir daripada persekolahan formal. Sekolah Lanjutan Kampung menyediakan pelajaran akademik dan vokasional untuk peperiksaan Sijil Rendah Pelajaran (SRP), Sijil Persekolahan Malaysia (SPM) dan Sijil Tinggi Persekolahan Malaysia (STPM). Kursus vokasional yang diadakan di Sekolah Lanjutan Kampung ialah Pelajaran Perdagangan, Pelajaran Teknik dan Pelajaran Khas untuk orang pekak.¹¹

Pendidikan dewasa ialah pendidikan yang bersifat liberal atau terbuka yang diadakan di waktu kelapangan yang seseorang dewasa

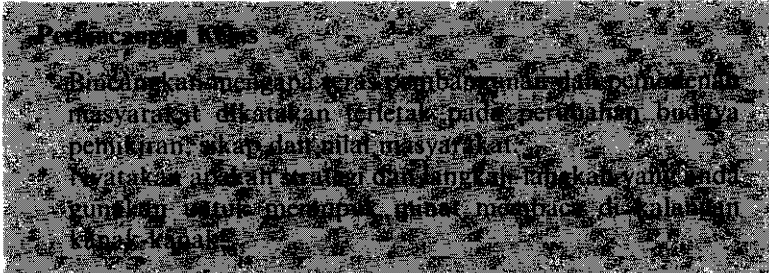
boleh memperbaiki dan meluaskan pengetahuan, kemahiran atau hobinya. Coles (1972) mentakrifkan pendidikan dewasa sebagai pendidikan untuk orang dewasa lelaki dan perempuan bagi memenuhi keperluan dan minat yang pelbagai menurut tahap kebolehan dan kefahaman dan bagi mengisi perubahan peranan dan tanggungjawab dalam kehidupan.¹² Bagi hal Malaysia, pada tahun 1960-an pendidikan dewasa mempunyai objektif utama untuk membasmi buta huruf di kalangan kaum dewasa, khususnya mereka di kawasan luar bandar.

Pendidikan berulang adalah pendidikan bertempoh-tempoh untuk golongan dewasa yang sedang bekerja. Seseorang pekerja berhenti bekerja sementara waktu untuk mengikuti kursus selama dua hingga empat tahun. Selepas itu ia menyambung kerjanya semula di tempat yang sama atau di tempat lain. Selepas bekerja untuk beberapa tahun pekerja itu mengikuti kursus semula dan bekerja balik semula. Pendidikan jenis ini diadakan disebabkan oleh perubahan pembangunan teknologi dan industri dalam sektor ekonomi. Pengalaman pembelajaran dalam pendidikan berulang adalah seperti formal tetapi memberi tumpuan terhadap peningkatan kemahiran ikhtisas atau vokasional.

Sungguhpun seseorang individu telah melalui pendidikan formal dan pendidikan bukan formal dan ia telah memperolehi kemahiran asas 3M dan fungsi kemahiran-kemahiran lain (functional literacy and skills), namun hal ini masih belum mencukupi. Ini memandangkan bahawa ilmu pengetahuan dalam pelbagai bidang sentiasa berkembang dengan pesat, pengetahuan dan kemahiran yang diperolehi pada masa sekarang akan menjadi '*obsolete*' dan ketinggalan dalam tempoh satu atau dua tahun akan datang. Dengan demikian pendidikan tak formal melalui pembelajaran sendiri (self-learning) adalah cara utama untuk sentiasa mempertingkatkan (upgrade) pengetahuan dan kemahiran sejajar dengan perkembangan yang berlaku. Kepekaan individu menghayati prinsip dan konsep pendidikan seumur hidup merupakan diri individu moden dan progresif.

Di antara media yang berpengaruh dalam pendidikan tak formal ialah surat khabar, buku, radio, televisyen dan komputer. Media surat khabar, radio dan televisyen menyebarkan dengan cepat tentang kejadian dan perkembangan terbaru dalam semua bidang dari peringkat tempatan hingga ke peringkat masyarakat antarabangsa. Media-media berkenaan lebih berkesan dan berpengaruh

mengubah pemikiran, sikap dan nilai semua golongan dan lapisan masyarakat kerana liputan media tersebut lebih relevan dengan persoalan 'survival' manusia.

8.2 PENDIDIKAN BUKAN FORMAL DAN TAK FORMAL BAGI PEMBANGUNAN MASYARAKAT

Masyarakat negara ini ialah masyarakat kosmopolitan, iaitu terdiri daripada pelbagai kaum, antara yang utamanya ialah bumiputera, Cina, India dan Eurasian. Bumiputera terdiri daripada kaum Melayu, Melayu Asli dan semua kaum peribumi di Sabah dan Sarawak. Lebih daripada 75 peratus masyarakat negara ini menduduki kawasan luar bandar seperti di kampung-kampung, tanah rancangan, ladang-ladang getah, kawasan lombong bijih timah dan kawasan pesisiran pantai dan sungai.

Istilah 'luar bandar' membawa konotasi yang tidak menyenangkan. Dalam konteks Malaysia, kawasan luar bandarnya tidaklah sedit kawasan luar bandar di kebanyakan negara Dunia Ketiga. Ini adalah kerana sebahagian besar kawasan luar bandar di Malaysia sedang dimajukan serta menikmati infrastruktur asas yang baik seperti jalan raya, bekalan air, bekalan elektrik dan pusat-pusat kesihatan. Istilah luar bandar bagi hal Malaysia bermakna 'jauh dari bandar' dan bukannya kawasan yang menghadapi fenomena **uncivilized** dan **tidak moden**.

Terdapat beberapa ciri utama yang membezakan masyarakat bandar daripada masyarakat luar bandar di Malaysia, antaranya ialah:

1. Kegiatan ekonomi masyarakat luar bandar masih tertumpu kepada pertanian subsisten atau pertanian separuh komersial.

Kegiatan ekonomi di bandar ialah dalam sektor perdagangan, perkhidmatan, industri pemprosesan, kewangan dan lain-lain. Walau bagaimanapun kawasan luar bandar merupakan '*peripheral zone*' yang membekalkan sumber seperti tenaga kerja tidak mahir dan bahan-bahan mentah bagi kawasan bandar.

2. Infrastruktur material bagi kehidupan bagi luar bandar adalah bersifat memenuhi keperluan asas seperti keperluan bekalan air dan elektrik, jalan raya, pusat kesihatan dan perhubungan. Di kawasan bandar, mutu kehidupan adalah lebih baik dengan adanya infrastruktur yang baik dan pelbagai.
3. Kehendak kehidupan di bandar yang lebih mencabar dan besar menyebabkan individu masyarakat bersifat individualistik tetapi berfikir liberal kerana adanya pengaruh metropolitisme. Kehidupan masyarakat luar bandar masih mengutamakan budaya hidup tradisional dan konservatif sungguhpun ada ciri pemodenan berlaku.

Pembangunan negara memerlukan pembangunan luar bandar dan bandar. Walau bagaimanapun adalah wajar pembangunan luar bandar diutamakan memandangkan terdapat lebih daripada 75 peratus penduduk tinggal di kawasan luar bandar. Perkara ini berdasarkan konsep **kadar** pembangunan, peratus pembangunan masyarakat bergantung kepada kadar pembangunan kawasan-kawasan yang lewat membangun. Kadar pembangunan adalah cepat sekiranya sempu wilayah dan kawasan membangun dengan cepat dan serentak. Kawasan-kawasan yang dianggap sebagai kawasan lewat membangun ialah kawasan luar bandar.

Apakah yang dimaksudkan dengan pembangunan luar bandar? Pembangunan luar bandar tidak bermaksud membandarkan (urbanized) kawasan luar bandar dari segi fizikal ataupun membandarkan cara hidup atau budaya masyarakat luar bandar. Pembangunan masyarakat luar bandar menyentuh tiga perkara penting iaitu:

1. Perubahan nilai, sikap dan pemikiran individu untuk mencapai taraf hidup yang lebih bermutu, moden dan sistematik.
2. Peningkatan taraf kemudahan dan perkhidmatan sosial seperti perkhidmatan kesihatan, pengangkutan dan perhubungan agar keadaan persekitaran dan keadaan hidup masyarakat luar bandar menggambarkan ciri-ciri masyarakat bertamadun, moden dan sistematik.

3. Peningkatan produktiviti dalam kegiatan ekonomi agar pendapatan per kapita meningkat melepasi paras pertengahan (middle income level). Misalnya, produktiviti bidang pertanian dapat dipertingkatkan melalui amalan pertanian komersial intensif yang memaksimumkan penggunaan sumber tanah dengan menggunakan teknik pertanian moden dan kaedah pemasaran berorientasikan eksport.

Sehubungan dengan huraian tiga perkara di atas, pembangunan masyarakat bukan hanya tertumpu kepada aspek pembangunan sosioekonomi sahaja malahan meliputi aspek psikologi. Aspek psikologi merupakan aspek yang lebih utama dan penting dibangunkan terlebih dahulu sebelum pembangunan sosioekonomi boleh berlaku. Pemikiran, sikap dan nilai masyarakat perlu diubah daripada keadaan negatif menjadi positif agar perubahan atau pembangunan positif berlaku dengan mudah. Di sinilah pendidikan, sama ada formal, bukan formal dan tak formal, memainkan peranan penting dalam proses perubahan pemikiran, sikap dan nilai masyarakat. Dengan itu pembangunan yang menyeluruh meliputi aspek **psiko-sosioekonomi**.

Dasar Ekonomi Baru (DEB) yang dilancarkan sejak tahun 1970 merupakan dasar utama yang berfokus pada pembangunan sosioekonomi masyarakat. DEB yang berteraskan ideologi sosialis mempunyai dua matlamat utama iaitu:

1. Membasmi kemiskinan di kalangan rakyat khususnya di kawasan luar bandar melalui peningkatan produktiviti ekonomi. Dengan demikian jurang di antara golongan miskin dengan kaya dapat dirapatkan.
2. Menyusun semula struktur masyarakat dan penghapusan pengenalan kaum menurut fungsi ekonomi melalui agihan ekuiti dan peluang penyertaan pertumbuhan ekonomi yang lebih adil (proportionate). Dengan demikian jurang penyertaan dalam ekonomi dan penikmatan hasil ekonomi antara kaum bumiputera dengan bukan bumiputera dapat dirapatkan ataupun dibasmi-kan sama sekali.

Dasar Ekonomi Baru berpegang kepada prinsip agihan ekuiti ekonomi yang sama rata bagi mewujudkan masyarakat tanpa kelas. Agihan ekuiti hasil pendapatan negara yang sama rata atau se-

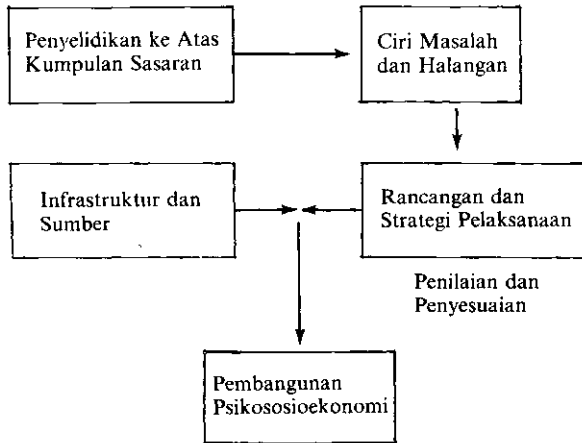
kurang-kurangnya berkadar dapat memastikan tiadanya jurang yang ketara di antara masyarakat bandar dengan luar bandar ataupun di antara golongan elit dengan proletariat. Matlamat mutakhir strategi pembangunan Dasar Ekonomi Baru ialah untuk mencapai integrasi nasional atau perpaduan yang menyeluruh yang menjangkau aspek kaum, ekonomi, sosial, politik dan wilayah.

Pencapaian hasrat dan matlamat Dasar Ekonomi Baru dan pembangunan masyarakat bukan sahaja bergantung kepada faktor dorongan politik tetapi juga kepada faktor pembangunan strategik. Dorongan politik terbahagi kepada dua aspek; iaitu keinginan kerajaan atau parti pemerintah mengutamakan pembangunan mana-mana wilayah tanpa motif sekatan, dan keinginan atau kesungguhan rakyat melibatkan diri dalam urusan politik bagi mewujudkan daya desakan untuk membela nasib sendiri dan menentukan haluan pembangunan masyarakat dan negara. Dorongan politik mempengaruhi kadar pembangunan, sama ada cepat ataupun lambat.

Pembangunan strategik ialah pengaturcaraan, rancangan-rancangan pembangunan secara sistematik dan logis agar pelaksanaan rancangan adalah praktis dan relevan dengan kumpulan sasaran. Pembangunan strategik memerlukan penyelidikan untuk mengenal pasti masalah dan halangan dalam proses pembangunan dan selanjutnya membuat resolusi strategi bagi membasmi masalah dan halangan berkenaan. Teori '*trickle down*' yang mengharapkan program pembangunan sampai kepada kumpulan sasaran tidak sesuai dalam rangka konsep pembangunan strategik. Rajah 8.3 menunjukkan komponen yang terlibat dalam pembangunan strategik.

Pembangunan strategik berfokus kepada pembangunan psiko-sosioekonomi masyarakat. Komponen yang terlibat dalam usaha pembangunan psikososioekonomi masyarakat ialah kehadiran tenaga perancang, tenaga penyelidik, infrastruktur seperti bekalan air, elektrik, jalan raya, pusat kesihatan, bengkel, pusat pembelajaran dan teknologi; dan sumber kewangan dan tenaga kerja teknikal seperti pengajar dan juruteknik.

Para penyelidik yang pakar dalam bidang psikologi, sosiologi dan ekonomi diperlukan untuk mengesan ciri-ciri keperluan, masalah dan halangan yang wujud dalam satu kelompok masyarakat. Hasil penyelidikan pula digunakan oleh ahli-ahli perancang untuk menggubal program dan prosedur serta untuk mengenalpastikan kos dan jenis infrastruktur dan sumber yang sepadan. Tenaga pengajar

Rajah 8.3 Model pembangunan strategik

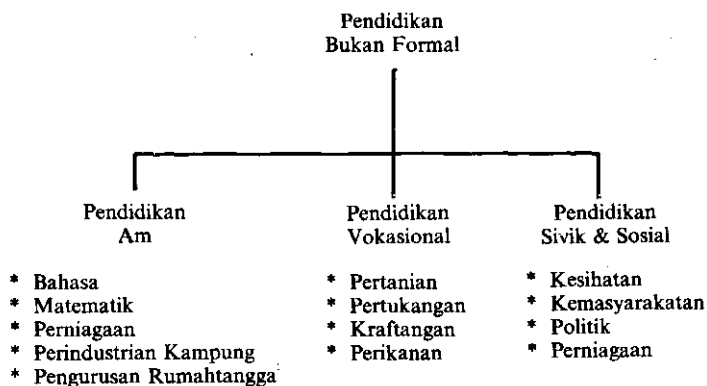
dan juruteknik merupakan '*reformists*' yang menerima program dan prosedur pelaksanaan bertanggungjawab membimbing dan membangunkan masyarakat dengan kaedah pedagogi atau didaktik yang kreatif selaras dengan peringkat pemikiran dan minat kumpulan sasaran. Oleh itu, semua agensi kerajaan yang terlibat dengan pembangunan masyarakat secara langsung perlu mempunyai komponen-komponen yang dinyatakan bagi mengelakkan kegagalan dan pembaziran sesuatu program pembangunan.

Peringkat terawal sesuatu program pembangunan psikososioekonomi kumpulan sasaran yang terdiri daripada golongan dewasa masyarakat luar bandar harus bermula dengan pendidikan, khususnya pendidikan bukan formal dan tak formal. Rasionalnya ialah pendidikan diperlukan untuk menyebarkan pengetahuan dan kemahiran baru di samping untuk mengubah sikap dan pemikiran kumpulan sasaran. Fleksibiliti dan kreativiti dalam cara pendidikan itu dianjurkan memungkinkan kumpulan sasaran mempunyai perspektif pemikiran yang menyeluruh mengenai budaya hidup dan kerja yang lebih produktif dan bermutu.

Pendidikan bukan formal yang dianjurkan sesuatu agensi kerajaan yang terlibat dalam program pembangunan membenarkan interaksi aktif di antara pengajar dengan individu dalam kumpulan sasaran. Di samping itu juga langkah-langkah pembedahan boleh dilakukan dengan spontan.

Pendidikan bukan formal meliputi seminar, bengkel, kursus jangka pendek, kursus dalam perkhidmatan kursus tanpa sijil dan kursus dalam cuti, mengikut kumpulan sasaran. Misalnya, jika kumpulan sasaran ialah golongan petani dan nelayan, maka pendidikan bukan formal berbentuk kursus jangka pendek dan bengkel.

Secara amnya, kursus-kursus dalam domain pendidikan bukan formal adalah yang bercorak praktikal, vokasional spesifik dan relevan untuk sesuatu kumpulan sasaran dan untuk sesuatu maksud atau tujuan. Oleh itu, program atau kursus kurikulum dan aktiviti adalah fleksibel dan pelbagai. Di antara kursus-kursus yang relevan bagi pembangunan masyarakat luar bandar khususnya tergolong dalam tiga kategori utama iaitu: Pendidikan Am, Pendidikan Vokasional dan Pendidikan Sivik dan Sosial.¹³ Rajah 8.4 berikut menjelaskan jenis-jenis kursus dalam tiga kategori berkenaan.

Rajah 8.4 Jenis Kursus Pendidikan Bukan Formal untuk pembangunan masyarakat luar bandar

Pendidikan am diperlukan untuk membasmi buta huruf dan seterusnya membina kemahiran asas 3M bagi golongan yang berkenaan mengikut kursus-kursus dalam pendidikan vokasional dan pendidikan sivik dan sosial. Selain daripada itu, kemahiran 3M yang diperoleh membolehkan individu mendapatkan pengetahuan dan kemahiran baru melalui pembelajaran sendiri atau pendidikan tak formal dan selanjutnya memanfaatkan pengetahuan dan kemahiran yang diperoleh untuk menjadi peserta pembangunan yang inovatif dan yakin.

Pendidikan vokasional yang komprehensif, merangkumi pel-

bagai kemahiran, membolehkan individu bersifat 'versatile' berdikari dan mempunyai mobiliti *vokasion* bagi menyara hidupnya dengan lebih produktif. Pengurusan rumahtangga untuk suri rumah adalah penting untuk membina kesedaran suri rumah tentang peranan mereka dalam penjagaan anak-anak, dalam amalan pemakanan yang seimbang dan dalam pemeliharaan suasana rumah-tangga yang bersih dan tenteram.

Pendidikan sivik dan sosial bertujuan untuk menyedarkan individu dalam masyarakat tentang tanggungjawab dan peranan mereka dalam kegiatan kemasyarakatan dan kegiatan politik. Pengetahuan politik dan fungsi agensi-agensi dalam jentera pentadbiran kerajaan membolehkan kestabilan kerajaan dan pemerintahan. Selain daripada itu, ia membolehkan individu lebih peka tentang peluang-peluang yang boleh diraih daripada program-program pembangunan yang diadakan oleh agensi-agensi kerajaan.

Sebilangan besar agensi kerajaan di bawah naungan Kementerian-kementerian kerajaan bergiat cergas menjalankan kegiatan pendidikan bukan formal seperti seminar, bengkel, kursus jangka pendek dan latihan vokasional untuk kumpulan sasaran dalam masyarakat. Kursus dalam perkhidmatan juga diadakan sebagai cara mempertingkatkan mutu kerja kakitangan agensi. Di antara agensi kerajaan yang giat menjalankan pendidikan bukan formal untuk pembangunan masyarakat secara langsung ialah:

- * Majlis Amanah Rakyat (MARA) – kursus usahawan bumi-putera dan kursus kajian luar kampus.
- * Institut Tadbiran Awam Negara (INTAN) – kursus pengurusan dan pentadbiran bagi kakitangan agensi-agensi kerajaan.
- * Institut Dakwah Islamiah (INDAH) – kursus pendakwaan untuk para guru agama dan ulama.
- * Lembaga Perancang Keluarga Kebangsaan – kursus untuk kakitangan dan orang awam tentang perkembangan keluarga.
- * Lembaga Pertubuhan Peladang (LPP) – bengkel dan kursus jangka pendek untuk para petani dan peladang mengenai pertanian komersial.
- * Lembaga Kemajuan Ikan Malaysia (LKIM) – bengkel dan kursus jangka pendek untuk para nelayan tentang teknik ternakan dan penangkapan ikan air tawar dan hasil laut.
- * Institut Perkembangan Penyelidikan Pertanian Malaysia

(MARDI) – kursus jangka pendek untuk golongan usahawan dan petani mengenai teknologi makanan dan pertanian komersial.

- * Jabatan Perkhidmatan Veterinar – kursus untuk para penternak ayam dan haiwan ternakan lain tentang teknik ternakan komersial.
- * Perbadanan Kemajuan Pelancongan (TDC) – seminar dan kursus untuk para pengusaha dalam bidang pelancongan.
- * Jabatan Hal-Ehwal Orang Asli (JHEOA) – khidmat bimbingan dalam usaha memajukan taraf hidup orang asli.
- * Pusat Pemulihan Penagih Dadah – kursus disiplin dan latihan vokasional dalam program pemulihan penagih dadah.
- * Jabatan Penerangan – ceramah dan penyebaran tentang maklumat mengenai program pembangunan.
- * Kementerian Pembangunan Negara dan Luar Bandar – bengkel dan kursus untuk membasmi buta huruf dan kemiskinan rakyat di luar bandar.
- * Institut Teknologi MARA (ITM) – kursus pengajian luar kampus.
- * Institut Kemahiran MARA (IKM) – kursus vokasional dan teknikal untuk para belia.
- * Pusat Latihan Dusun Tua – kursus vokasional dan teknikal untuk para belia.
- * Universiti-universiti – kursus pendidikan lanjutan dan pendidikan berterusan peringkat ikhtisas dan separa ikhtisas untuk kakitangan awam dan swasta.
- * Ikatan Relawan Rakyat Malaysia (RELA) – kursus pengawalan keselamatan kampung untuk orang-orang awam.
- * Jabatan Penjara Malaysia – kursus pemulihan dan latihan vokasional dan pendidikan am untuk banduan.
- * Bahagian Kemajuan Masyarakat (KEMAS) – kursus dan bengkel untuk ketua-ketua kampung, kursus untuk guru sekolah dan aktiviti pendidikan am untuk membasmi buta huruf di kalangan rakyat luar bandar.
- * Maktab Kerjasama Malaysia (MKM) – kursus, seminar dan bengkel untuk kakitangan koperasi berkenaan.

- * Perbadanan Kemajuan Kraftangan Malaysia – kursus memajukan industri kraftangan logam dan bukan logam untuk golongan usahawan yang terlibat.
- * Bahagian Penyertaan Bumiputera Kementerian Perdagangan dan Perindustrian – kursus dan seminar untuk usahawan bumiputera dalam bidang perindustrian dan perdagangan.
- * Pusat Daya Pengeluaran Negara – kursus, seminar dan bengkel untuk golongan usahawan dan eksekutif agensi kerajaan.
- * Kementerian Kebajikan Masyarakat – pendidikan dan penjagaan untuk kanak-kanak tidak beruntung dan orang tua.

Daripada senarai agensi di atas serta kegiatan yang mereka jalankan maka bolehlah disimpulkan bahawa bentuk, jenis dan matlamat pendidikan bukan formal adalah pelbagai dan mempunyai skop yang luas. Selain daripada itu, para peserta dalam pendidikan formal terdiri daripada pelbagai golongan individu, iaitu golongan muda, belia, wanita dan orang tua.

Pendidikan tak formal juga memainkan peranan penting dalam proses pembangunan masyarakat. Ciri utama pendidikan tak formal ialah pembelajaran sendiri dan ketiadaan interaksi pengajar-pengajar seperti dalam pendidikan formal dan bukan formal. Individu sendiri yang berusaha belajar dan memahami bahan-bahan yang dilihat atau maklumat yang didengar. Media pendidikan tak formal ialah pameran, ekspo, tayangan filem, televisyen, radio dan media cetak. Media televisyen dan tayangan filem merupakan media yang berkesan menyampaikan maklumat kerana ia menunjukkan turutan proses terhadap sesuatu perkara. Televisyen dan radio sering digunakan untuk pembelajaran jarak jauh bagi menjangkau masyarakat di kawasan pedalaman. Satu cara lain pembelajaran jarak jauh ialah kursus gaya pos yang proses pengajaran-pembelajaran adalah melalui media pos.

Aktiviti Kelas

- * Fenomena kawasan tanah sawah dan ladang terbiar merupakan satu fenomena yang sedang melanda kawasan luar bandar. Bincangkan program dan langkah pendidikan bukan formal untuk membasmi fenomena itu.

- * Dengan menggunakan perakam kaset radio, cuba anda buat satu modul pengajaran bagi dihebahkan kepada para petani tentang projek ternakan ikan air tawar.

Kes Projek *Animation Rurale*¹⁴

Kes projek *Animation rurale* menarik sekali dipaparkan kerana berkaitan dengan usaha pembangunan masyarakat luar bandar di Malaysia. Selain daripada itu, kes ini dipaparkan untuk menjadi teladan bahawa usaha pembangunan perlu bermula daripada dalam masyarakat dan bukannya dari luar masyarakat.

Projek *animation rurale* telah dilaksanakan di dua buah negara Afrika, iaitu Senegal dan Nigeria pada tahun 1960 hingga 1980. Projek ini digerakkan dan dirancang oleh pakar asing (foreign experts) bagi membangunkan masyarakat tempatan. *Animation rurale* ialah satu strategi pembangunan masyarakat yang berteraskan pendidikan bukan formal untuk membina kemahiran, pemikiran dan sikap golongan dewasa dalam masyarakat. Strategi berkenaan direka bentuk membimbing golongan dewasa luar bandar untuk menyertai secara aktif dalam proses pemodenan cara hidup, kaedah pengeluaran pertanian dan percubaan institusi ekonomi dan politik. Oleh yang demikian projek *animation rurale* mempunyai matlamat untuk membangunkan sumber tenaga manusia melalui penyertaan aktif.

Projek *animation rurale* berdasarkan dua tanggapan iaitu:

1. Pendidikan untuk golongan dewasa di luar bandar dan penubuhan institusi sosioekonomi yang mengadakan taburan saksama sumber dan hasil negara merupakan proses-proses yang berpadanan (complementary). Pendidikan dan institusi tersebut adalah penting sebagai strategi untuk pertumbuhan dan ekuiti ekonomi.
2. Penyertaan dalam institusi ekonomi dan politik menjadi teras yang mendidik dan melatih individu bertindak dalam skop institusi berkenaan. *Animation rurale* menganggap bahawa kedua-dua pembelajaran dan tindakan (action) sepatutnya berlaku dengan serentak.

Projek *animation rurale* digerakkan oleh *animateurs*, iaitu wakil-wakil kampung yang dilatih khas mengenai kaedah pertanian komersial, pemasaran, penjagaan kesihatan dan diberi pengetahuan tentang peranan institusi sosial, ekonomi dan politik. Wakil-wakil

kampung terdiri daripada orang kebanyakan, bukannya ahli-ahli politik atau ketua-ketua kampung. Wakil-wakil kampung yang mendapat latihan kembali ke kampung masing-masing untuk mengajak dan membimbing orang kampung menjadi peserta aktif dalam kegiatan sosial, ekonomi dan politik, mengikut kaedah yang mereka terima semasa latihan.

Adakah projek ini berjaya? Projek *animation rurale* gagal mengubah taraf sosioekonomi khususnya dan struktur masyarakat amnya. Kegagalan projek ini menampilkan beberapa natijah dan faktor yang menyekat proses pembangunan, antaranya ialah:

1. Kepakaran pakar-pakar pembangunan asing tidak semestinya menjamin kejayaan sesuatu projek pembangunan yang dijalankan. Terdapat '*mismatch*' dalam aspek pendekatan kerana kurang pengetahuan yang mendalam mengenai budaya hidup masyarakat di kalangan pakar-pakar asing. Mereka merancang program dan strategi menurut model pembangunan ekonomi negara maju yang sama sekali tidak relevan dengan konteks keperluan dan aspirasi masyarakat negara yang belum maju.
2. Ketiadaan dorongan dan desakan politik kerana tiadanya penglibatan ketua kampung dan ahli politik yang mempunyai pengaruh yang kuat, sama ada untuk menyokong atau menentang sesuatu projek pembangunan. Biasanya golongan 'elit' yang berpengaruh ini menentang projek pembangunan dengan tujuan untuk mempertahankan kedudukan dan taraf mereka.
3. Projek pembangunan *animation rurale* tidak memberi penekanan terhadap pendidikan bukan formal dalam domain pendidikan am yang penting untuk membasmi buta huruf, pembangunan mental dan perubahan sikap masyarakat. Oleh itu, pendidikan vokasional yang diberikan kepada golongan dewasa telah dilihat sebagai tidak relevan dan pertalian dengan perubahan institusi-institusi sosial, ekonomi dan politik, dan konsep pemodenan budaya hidup masyarakat.

Kegagalan projek *animation rurale* di Senegal dan Nigeria mempunyai banyak persamaan dengan kegagalan projek-projek pembangunan masyarakat luar bandar di bawah Dasar Ekonomi di Malaysia. Penggunaan pakar-pakar asing bagi membangunkan masyarakat luar bandar dan sumber tenaga manusia seringkali mewujudkan '*mis-match*' pada aspek keperluan dan perkaedahan, yang seringkali

juga menguntungkan sesuatu golongan kerana daya pembangunan itu tidak boleh '*trickle-down*' kepada golongan bawahan. Di samping itu, pendidikan bukan formal yang menitikberatkan kemahiran vokasional sahaja tanpa memberi tumpuan pada pembangunan mental dan sikap menyebabkan kegagalan masyarakat melihat ke-relevanan pendidikan vokasional yang diterima dengan konsep pemodenan dan aspek pembangunan yang lain. Proses perubahan mental dan sikap memerlukan daya penggerak dan kepimpinan yang dedikasi dan aktif seperti ahli politik, ketua kampung dan golongan guru agama.

RINGKASAN

- * Pendidikan terbahagi pada tiga kategori iaitu, pendidikan formal, bukan formal dan tak formal.
- * Pendidikan formal menekankan penguasaan akademik, pengetahuan am, peperiksaan dan bersifat rigid kerana terbatas dari segi masa.
- * Pendidikan bukan formal mempunyai skop yang lebih luas daripada pendidikan formal kerana mencakupi dimensi kepelbagaian golongan peserta, kurikulum, keadaan tempat dan masa, matlamat dan motif, kaedah pengajaran dan agensi yang mengendalikan program. Pendidikan bukan formal mempunyai potensi yang tinggi untuk dimajukan bagi mencapai matlamat pembangunan psikososioekonomi yang berkesan.
- * Pendidikan tak formal mengutamakan pembelajaran sendiri melalui media cetak dan elektronik.
- * Ketiga-tiga kategori pendidikan yang dinyatakan termasuk dalam kontinum pendidikan seumur hidup. Pendidikan seumur hidup berteraskan falsafah pembangunan manusia melalui pendidikan yang selajar dan seimbang meliputi pelbagai dimensi.
- * Pendidikan bukan formal dan tak formal bagi pembangunan masyarakat harus mencakupi tiga jenis pendidikan iaitu pendidikan am, pendidikan vokasional dan pendidikan sivik dan sosial.
- * Proses pembangunan dan kemajuan masyarakat dimungkinkan dan dimudahkan dengan mengubah pemikiran dan sikap individu masyarakat.

LATIHAN

Bahagian I

Jawab *semua* soalan. Baca setiap soalan dengan teliti dan kemudian pilih satu jawapan yang sesuai.

Untuk soalan 1 hingga 5, pilih satu jawapan yang sepadan dengan kenyataan berikut. Pilih jawapan daripada yang dinyatakan di dalam kotak.

A. Formal	C. Berterusan	E. Lanjutan
B. Tak Formal	D. Bukan Formal	

1. Pendidikan yang bersifat pembelajaran sendiri yang dijalankan melalui media pos, akhbar, radio dan televisyen. _____
2. Pendidikan bersifat '*post-compulsory*' dan menekankan akademik, vokasional dan peperiksaan untuk golongan kanak-kanak dan remaja yang tercicir daripada sekolah. _____
3. Pendidikan bersifat '*post-initial*' untuk golongan dewasa yang bekerja khususnya. _____
4. Pendidikan yang mengutamakan penguasaan akademik dan peperiksaan dan di bawah bidang kuasa Kementerian Pendidikan. _____
5. Pendidikan yang mempunyai dimensi yang luas dan kadangkala mengutamakan penguasaan akademik dan peperiksaan, bergantung kepada kumpulan sasaran. _____

Untuk soalan 6 hingga 8, pilih satu jawapan yang sepadan dengan kenyataan berikut tentang sifat pendidikan seumur hidup. Pilih jawapan daripada kotak.

A. Motivasi	C. Integrasi	E. Modaliti
B. Kelenturan	D. Demokrasi	

6. Sifat pendidikan seumur hidup ialah pendidikan yang diadakan mempunyai variasi dari segi kandungan pelajaran, mod pembelajaran dan masa. _____

7. Sifat pendidikan yang boleh dikendalikan dalam *setting* formal, bukan formal dan tak formal.
8. Peluang menyertai sebarang program pendidikan merupakan hak asasi manusia yang terbuka untuk semua golongan umur.
9. Pembangunan masyarakat luar bandar merangkumi beberapa aspek, yang utamanya ialah:
 - (i) Perubahan nilai, sikap dan pemikiran.
 - (ii) Penyediaan infrastruktur dan perkhidmatan sosial.
 - (iii) Peningkatan produktiviti hasil kegiatan ekonomi.
 - (iv) Pembahagian ekuiti yang adil.
 - A. (i), (ii) dan (iii)
 - B. (ii) dan (iii)
 - C. (iii) dan (iv)
 - D. (iv) sahaja
 - E. Kesemua di atas.
10. Model Pembangunan strategik bagi pembangunan masyarakat merangkumi variabel atau komponen seperti:
 - (i) Penyelidikan ke atas kumpulan sasaran.
 - (ii) Pengenalpastian masalah dan halangan.
 - (iii) Infrastruktur dan sumber.
 - (iv) Rancangan dan strategi pelaksanaan.
 - A. (i), (ii) dan (iii).
 - B. (ii) dan (iii).
 - C. (iii) dan (iv).
 - D. (iv) sahaja.
 - E. kesemua di atas.

Bahagian II Jawab semua soalan.

1. Jelaskan konsep-konsep berikut:
 - (a) Luar bandar
 - (b) Pemodenan
 - (c) Pendidikan bukan formal
 - (d) Pembangunan strategik
2. Huraikan mengapa pendidikan seumur hidup merupakan satu prinsip yang perlu untuk budaya hidup masyarakat yang progresif dan moden.
3. Huraikan bagaimana pendidikan bukan formal dan tak formal dapat memainkan peranan bagi pembangunan masyarakat.

4. Di suatu kawasan luar bandar di Malaysia tidak menerima pengaruh pemodenan dan tiada pembangunan fizikal berlaku. Nyatakan faktor-faktor yang menyebabkan keadaan tersebut dan berikan pendapat anda tentang cara mengatasi masalah dan halangan yang wujud.
- 5 Bahaskan: 'Pertumbuhan ekonomi lebih penting daripada ekuiti ekonomi'.

NOTA

- 1 Bock, J.C. dan Papagiannis, G.J. (eds.) 1963. *Nonformal education and national development: a critical assessment of policy, research and practice*. New York: Praeger, hlm. 5.
- 2 Ministry of Education Malaysia, 1986. *Educational statistics 1980-1985*. Educational Planning and Research Division, hlm. 14.
- 3 Sufean Hussin dan Abd. Rahim Abd. Rashid 1988. *Pendidikan Berterusan: Pengertian, perspektif dan pertimbangan kurikulum*. Kertas Kerja di Seminar Kebangsaan Pendidikan Berterusan, Universiti Sains Malaysia, Pulau Pinang, 23-26 Ogos 1988, hlm. 6.
- 4 Dave, R.H., Perera, D.A. dan Ouane, A. 1985. *Learning strategies for postliteracy and continuing education. A cross-national perspective*. Hamburg: Unesco Institute for Education, hlm. 3.
- 5 Cropley, A.J. 1980. *Towards a system of lifelong education*. Oxford: Pergamon Press, hlm. 4-5.
- 6 Sufean Hussin, *op. cit.*, hlm. 11 dan 13.
- 7 Dave, Perera dan Ouane, *op. cit.*, hlm. 4.
- 8 Carton, M. 1985. *Education and the world of work*. Paris: UNESCO, IBE.
- 9 Sufean Hussin, *op. cit.*, hlm. 7.
- 10 Jarvis, P. 1983. *Adult and continuing education: Theory and practice*. London: Croom Helm.
- 11 *Laporan Jawatankuasa Kabinet Mengkaji Pelaksanaan Dasar Pelajaran*, 1979. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, hlm. 45.
- 12 Coles, E.K.T. 1977. *Adult education in developing countries*. Oxford: Pergamon Press, hlm. 5.
- 13 *Ibid.*, hlm. 44.
- 14 Bock dan Papagiannis, *op. cit.*, hlm. 25-41.

BAB 9

PENDIDIKAN KHAS UNTUK KANAK-KANAK YANG TIDAK NORMAL

'Salah satu sebab Yazid menjadi tidak normal seperti adik-beradiknya yang lain ialah dia terkena demam panas sewaktu dia berumur enam bulan. Yazid lambat bercakap, susah mengingat, gerakan anggota badannya jarang terselaras dan lembap dalam segala perbuatannya.'

... Pn. Asiah Tahir, Port Dickson, Negeri Sembilan.¹

Kes di atas memaparkan ketidaknormalan yang disebabkan oleh penyakit yang sering menyerang kanak-kanak, iaitu demam panas. Demam panas boleh menyebabkan kerosakan pada sistem saraf pusat atau otak dan kerosakan pada otak memungkinkan kewujudan pelbagai gangguan pada anggota dan organ deria. Gangguan gerakan dan organ deria pula menyebabkan ketidakupayaan dan kecacatan dalam sesuatu atau beberapa aspek yang menghalang prestasi normal seseorang individu.*

Dalam kesibukan mengejar matlamat hidup, sebilangan besar golongan dalam masyarakat sering terlupa akan nasib kehidupan golongan yang cacat. Hanya sesekali kita mengungkap perkataan 'kasihan' apabila bersua dengan kezabab yang ditanggung oleh mereka yang cacat. Kita menunjukkan simpati dan mungkin bersedekah. Adakah itu mencukupi?

Keterlupaan sedemikian mungkin disebabkan oleh kurangnya pendedahan dan kesedaran tentang masalah atau handikap yang

* Istilah ketidaknormalan, kecacatan, handikap dan ketidakupayaan digunakan tanpa ketentuan dengan tujuan untuk mengemukakan kesulitan peristilahan dalam bidang pendidikan khas.

dihadapi oleh yang tidak normal, sama ada dari segi mental ataupun fizikal. Kurangnya pendedahan dan kesedaran menyebabkan kita tidak ingin mengetahui masalah yang dihadapi oleh orang yang tidak normal secara mendalam dan seterusnya membantu meningkatkan keupayaan mereka bersaing dalam masyarakat yang mencabar dan bersifat pertandingan.

Masyarakat yang sedar akan kewujudan golongan yang cacat akan menunjukkan keprihatinan. Keprihatinan itu berpusat kepada beberapa persoalan pokok seperti: Patutkah golongan yang cacat, khususnya kanak-kanak, bergantung hidup secara total kepada orang lain sepanjang hayat mereka? Apakah peluang untuk mereka hidup sebagai manusia biasa? Apakah jenis pendidikan yang mampu menyediakan golongan yang cacat untuk menyara hidup mereka sendiri?

Bagi menjawab persoalan di atas, bab ini dikhususkan untuk kanak-kanak dalam golongan yang cacat atau tidak normal serta golongan yang mencurahkan bakti dan prihatinan untuk membantu golongan yang cacat tersebut. Selaras dengan itu bab ini mempunyai objektif seperti berikut:

- * Mengemukakan nasib yang diterima oleh golongan yang cacat sebelum wujudnya kesedaran dan keinsafan dalam masyarakat untuk membantu mereka.
- * Membincangkan konsep-konsep yang berkaitan dengan ketidaknormalan atau kecacatan serta jenis-jenisnya.
- * Membincangkan perkembangan pendidikan khas di Malaysia.
- * Membincangkan falsafah, matlamat dan jenis-jenis program pendidikan khas.

9.1 ORANG CACAT DAN PENDIDIKAN KHAS: SATU PERSPEKTIF SEJARAH DAN SOSIAL

Kewujudan istilah 'orang cacat' seiring dengan kewujudan manusia dan masyarakat manusia. Oleh itu mitos dan layanan masyarakat terhadap orang cacat berbeza-beza di antara satu masyarakat dengan yang lain; dari segi masa, budaya sesuatu bangsa dan geografi.

Terdapat pelbagai jenis kecacatan. Di antara kecacatan atau ketidaknormalan itu ialah: cacat akal, terencat akal, cacat penglihatan, buta sepenuhnya, cacat pendengaran, pekak sepenuhnya, buta

warna, rabun, lumpuh dan cacat anggota badan. Sebab-sebab kecacatan pula adalah berbagai-bagai antaranya ialah bakat (hereditary), penyakit dan kecederaan.

Kecacatan tunggal atau berganda menyebabkan ketidakupayaan melakukan sesuatu secara normal. Ketidakupayaan itu disebut sebagai handikap. Handikap inilah yang sering memberi pukulan hebat bukan sahaja dari segi fizikal malahan dari segi mental dan emosi kepada orang yang mempunyai kecacatan.

Dalam tamadun manusia yang awal seperti Tamadun Yunani dan Roman, orang yang mempunyai kecacatan seperti terencat akal, gila, buta, pekak dan cacat anggota badan menjadi bahan ejekan, cemoohan dan gurauan ahli masyarakat yang lain.² Mereka dianggap sebagai golongan manusia yang lebih hina dan tidak berharga daripada golongan hamba abdi. Malahan bapa diharuskan mencampakkan anaknya, jika anak itu dilahirkan cacat, dari suatu tempat yang tinggi kerana takutkan keluarga diejek oleh masyarakat. Anak yang cacat membawa sial serta menyusahkan masyarakat.³

Pada Zaman Pertengahan di Eropah (500 – 1500 Masihi) golongan yang cacat juga menerima layanan yang buruk, sungguhpun ada pengaruh ajaran agama Kristian. Pada amnya orang cacat dianggap sebagai orang bodoh (fools) yang dikuasai oleh syaitan dan hantu. Kepercayaan bahawa orang yang cacat dan terencat akal sebagai dikuasai oleh syaitan dan hantu mendorong masyarakat untuk menjadikan orang cacat sebagai korban bagi upacara sembahyang atau diserapahkan bagi menghalau hantu dan syaitan yang merasuk akal fikiran. Kerajaan, ahli filsafat dan pihak gereja bersubahat menyebarkan amalan dan sikap seperti ini.⁴

Kejadian seumpama ini bukan sahaja berlaku dalam masyarakat Eropah tetapi juga dalam masyarakat Timur sehingga masa kini. Orang cacat akal kadangkala dikurung dan dirantai. Orang kudung kaki atau tangan dan cacat akal menjadi bahan ejekan dan gurauan. Malahan keluarga yang mempunyai anak-anak yang cacat berasa malang umpama ditimpa bencana yang besar.

Perubahan sikap masyarakat Eropah terhadap orang cacat patut dibantu dalam kehidupan mereka berlaku pada lewat abad keenam belas apabila seorang paderi Kristian Sepanyol bernama Pedro Ponce de Leon berupaya mengembalikan kedudukan gereja kepada matlamat membantu golongan yang cacat dan tidak beruntung. Seterusnya dalam tahun 1760 Juan Bonet telah menubuhkan sebuah sekolah untuk kanak-kanak pekak di Sepanyol.⁵

Satu usaha klasik telah dilakukan oleh Jean Mare Gaspard Itard, pengarang buku *'The Wild Boy of Aveyron'*, dalam tahun 1798. Itard telah berusaha dan berjaya memulihkan Victor, seorang kanak-kanak liar yang hidup selama sebelas tahun di hutan, sungguhpun ahli sains ketika itu gagal untuk menormalkan akal dan tingkah laku Victor. Ahli sains telah mengatakan bahawa Victor sememangnya bebal seperti haiwan di hutan. Kejayaan Itard telah mendorong perkembangan pendidikan kanak-kanak cacat di Perancis dan Eropah pada abad-abad yang berikutnya.⁶ Selain daripada itu terdapat beberapa faktor lain yang mendorong penubuhan institusi pendidikan khas di Eropah dalam abad kesembilan belas. Pertamanya ialah penyebaran konsep nilai individu yang membawa kepada idealisme dalam pendidikan awam percuma dan perubahan sosiopolitik di Eropah. Keduanya ialah perkembangan disiplin ilmu psikiatri sebagai satu cabang ilmu perubatan. Dan ketiganya ialah perkembangan teknologi yang memungkinkan penciptaan alat-alat seperti kanta dan huruf Braille bagi membantu orang cacat penglihatan.

Terdapat ramai tokoh-tokoh terkemuka di Barat yang berusaha membantu secara langsung atau tidak langsung memajukan pendidikan khas dalam abad kesembilan belas dan dua puluh. Jadual 9.1 meringkaskan usaha tokoh-tokoh tersebut.

Jadual 9.1 Tokoh-tokoh yang memajukan pendidikan khas⁷

	Tahun	Bangsa	Usaha dan Idea
Jean Mare Gaspard Itard	1775-1838	Perancis	Mengkaji kaedah latihan untuk mendidik kanak-kanak terencat akal.
Samuel Gridley Howe	1801-1876	Amerika	Kanak-kanak yang cacat boleh diasuh dan mereka seharusnya mempunyai pendidikan tersusun, bukannya penjagaan belas kasihan.
Edward Seguin	1812-1880	Perancis	Kanak-kanak terencat akal boleh diajar melalui latihan deria motor.

sambungan **Jadual 9.1**

	Tahun	Bangsa	Usaha dan Idea
Alfred Binet	1857–1911	Perancis	Kecerdasan atau kepin-taran boleh diukur dan tahapnya boleh di-tingkatkan melalui pem-belajaran.
Louis Braille	1809–1852	Perancis	Kanak-kanak buta belajar melalui per-hubungan deria motor berasaskan huruf timbul.
Thomas Hopkins Gallaudet	1787–1851	Amerika	Kanak-kanak pekak boleh berhubung melalui bahasa isyarat dan ekspresi muka.
Alexander Graham Bell	1847–1922	Amerika	Kanak-kanak cacat pen-dengaran boleh bertutur sekiranya daya pen-dengarannya diperkuat-kan.
Maria Montessori	1870–1952	Itali	Kanak-kanak mudah belajar menggunakan bahan-bahan konkrit.
Ana Freud	1895–1982	Austria	Teknik psikoanalisis boleh digunakan untuk membantu kanak-kanak bermasalah emosi.
Alfred Strauss	1897–1957	Jerman	Kanak-kanak ber-masalah menunjukkan corak tingkah laku tertentu dan memerlukan latihan khas.

Di Eropah, dalam abad kelapan belas dan kesembilan belas, kanak-kanak tidak normal atau cacat diasuh dan dididik di sesuatu institusi khas, iaitu mereka diasingkan daripada masyarakat. Ini adalah kerana masyarakat berkepercayaan bahawa kanak-kanak cacat perlu dilatih melalui program khas di institusi khas disebabkan

oleh ketidaknormalan ataupun kecacatan mereka. Mereka yang tidak normal atau cacat perlu diberi perhatian khas.

Idea Johann Wilhelm Klein pada tahun 1810 tidak mendapat sambutan di kalangan masyarakat Eropah ketika itu. Klein mencadangkan bahawa adalah tidak munasabah diasingkan kanak-kanak cacat atau tidak normal sedangkan apabila mereka dewasa mereka dikehendaki bersaing dalam masyarakat bersama-sama orang yang normal. Klein mencadangkan bahawa kanak-kanak cacat atau tidak normal sepatutnya diberi peluang bergaul dan belajar bersama-sama mereka yang normal di sekolah-sekolah biasa.⁸

Idea Wilhelm Klein telah dihidupkan semula selepas 90 tahun kemudiannya di Amerika Syarikat oleh Alexander Graham Bell. Bell menganjurkan bahawa kanak-kanak pekak sepatutnya dibiarkan bersekolah bersama-sama dengan kanak-kanak normal tetapi mereka yang pekak itu diasingkan di kelas khas. Walau bagaimanapun mereka yang pekak mempelajari mata pelajaran yang sama seperti mereka yang normal. Saranan Bell telah disambut baik disebabkan kemunasabahan dan kebaikannya dari segi perkembangan psikososial bagi mereka yang cacat.⁹ Hasilnya, menjelang tahun 1900 kebanyakan sekolah awam di Amerika Syarikat telah menubuhkan *kelas khas* bagi mereka yang buta, pekak, terencat akal, cacat anggota badan, dan bermasalah dalam pertuturan.

Era selepas tahun 1900 menyaksikan perkembangan pesat penubuhan kelas-kelas khas di sekolah-sekolah awam khususnya di Amerika Syarikat dan dunia amnya. Dalam kepesatan perkembangannya itu, timbul pula keperluan untuk mentakrif semula pengertian 'ketidaknormalan', 'kecacatan' dan 'terencat akal' yang mewujudkan sesuatu kesan handikap. Di Amerika Syarikat dalam tahun-tahun 1950-an, kekeliruan pentakrifan perkataan yang dinyatakan tadi telah menyebabkan kekeliruan dari segi penempatan atau penafian penempatan kanak-kanak berkenaan di sekolah-sekolah awam. Akibatnya wujud beberapa kes saman-menysaman di antara keluarga yang mempunyai kanak-kanak yang cacat akal atau fizikal dengan pihak kerajaan tempatan. Dengan itu pada tahun 1963 Presiden John F. Kennedy telah meluluskan kertas perundangan Public Law 94-142 yang menghuraikan dengan jelas takrifan serta perkhidmatan untuk kanak-kanak cacat atau handikap. Seturutnya National Education Association (NEA) di Amerika Syarikat telah meluluskan resolusi pendidikan untuk kanak-kanak cacat.

Perenggan berikut menganjurkan petikan Public Law 94-142 dan resolusi NEA. Tujuan petikan ini dianjurkan ialah untuk dijadikan model contoh yang boleh memberi panduan bagi usaha memajukan pendidikan khas di Malaysia.

Public Law 94-142¹⁰

Kenyataan Tujuan dalam Public Law 94-142 menyebut:

'... all handicapped children have available to... a free appropriate public education' which emphasizes special education and related services designed to meet their unique needs, to assure that the rights of handicapped children and their parents or guardians are protected, ... and to assess and assure the effectiveness of efforts to educate handicapped children.'

Public Law 94-142 menyatakan secara spesifik kategori handikap yang perlu diberi perkhidmatan khas iaitu: (1) Pekak, (2) Pekak dan buta, (3) Cacat pendengaran (hard hearing), (4) Terencat akal, (5) Handikap berganda, (6) Cacat di segi ortopedik, (7) Kecacatan yang berpunca daripada hal kesihatan, (8) Gangguan emosi yang teruk, (10) Kecacatan dalam pertuturan, dan (11) Handikap penglihatan. Public Law 94-142 menetapkan bahawa golongan yang berumur di antara 3 tahun hingga 21 tahun berhak dan layak mendapatkan semua perkhidmatan dan program yang diadakan oleh kerajaan.

Perkhidmatan yang diperuntukkan oleh Public Law meliputi: (1) Audiologi, (2) Perkhidmatan kaunseling, (3) Pengenalpastian awal, (4) Perkhidmatan perubatan, (5) Terapi fizikal, (6) Kaunseling untuk ibu bapa, (7) Terapi pekerjaan, (8) Perkhidmatan psikologi, (9) Perkhidmatan kesihatan di sekolah, (10) Perkhidmatan kerja sosial, (11) Patologi pertuturan, dan (12) Perkhidmatan pengangkutan. Walau bagaimanapun Public Law menyatakan bahawa jenis-jenis perkhidmatan untuk kanak-kanak cacat atau handikap dalam pengertian yang seluas-luasnya.

Resolusi NEA 78-37¹¹

National Education Association Amerika Syarikat (1978) menyokong bahawa pendidikan awam percuma yang sesuai semestinya diberikan kepada kanak-kanak cacat dalam suasana yang tidak

mengongkōng dan terbatas yang ditentukan oleh penglibatan guru. Untuk melaksanakan peraturan Public Law 94-142 maka:

- a. Pengalaman pembelajaran yang sesuai mesti diadakan untuk semua pelajar sama ada yang normal atau yang cacat.
- b. Guru biasa, guru pendidikan khas, pentadbir dan ibu bapa mesti bekerjasama merancang dan melaksanakan program pendidikan untuk pelajar cacat.
- c. Semua kakitangan mesti bersedia secukupnya untuk memainkan peranan dalam latihan, dalam perkhidmatan dan latihan semula.
- d. Semua pelajar mesti bersedia sewajarnya untuk sesuatu program.
- e. Kesesuaian kaedah pengajaran, kaedah pembelajaran, bahan-bahan dan perkhidmatan sokongan mesti ditentukan secara kerjasama di antara guru-guru.
- f. Guru kelas mesti mempunyai prosedur rayuan mengenai pelaksanaan program, khususnya mengenai penempatan pelajar.
- g. Penyesuaian mesti dilakukan dengan mengambil kira saiz kelas, jadual waktu dan reka bentuk kurikulum untuk menyelaraskan keperluan program.
- h. Semestinya ada penilaian sistematik dan kaedah pelaporan mengenai perkembangan program yang berdasarkan rancangan yang mengiktiraf perihal perbezaan individu.
- i. Peruntukan kewangan mesti diadakan dan digunakan khususnya untuk program.
- j. Guru kelas mesti memainkan peranan utama dalam menentukan sesuatu program dan mesti menjadi ahli dalam pasukan penilaian.
- k. Peruntukan masa secukupnya mesti diberikan kepada guru agar mereka dapat melaksanakan tugas yang semakin membebankan mereka.
- l. Bilangan kakitangan tidak sepatutnya dikurangkan.
- m. Faedah tambahan yang dicapai melalui perundingan untuk pelajar cacat mesti diberikan.
- n. Perhubungan jelas mesti diadakan untuk semua golongan yang terlibat.

- o. Guru mempunyai hak untuk tidak bersetuju tentang sesuatu program bagi seseorang pelajar, termasuk haknya mengetepikan penolakannya itu dicatat.
- p. Program pendidikan individu seharusnya menyediakan perkhidmatan untuk pelajar cacat dan tidak boleh digunakan sebagai kriteria dalam penilaian guru.

Perbincangan mengenai Public Law 94-142 yang dikuatkuasakan di Amerika Syarikat dan Resolusi NEA 78-37 memberi gambaran yang menyeluruh tentang kepentingan mengadakan program pendidikan khas serta kemudahan-kemudahan yang perlu diadakan untuk kanak-kanak handikap. Public Law 94-142 memastikan pemeliharaan hak dan keistimewaan kanak-kanak handikap serta ibu bapa mereka. Resolusi NEA 78-37 pula mengemukakan tatacara golongan yang terlibat dalam menjalankan program pendidikan khas.

Adakah Malaysia sudah mempunyai ketetapan perundangan yang menghuraikan secara spesifik jenis-jenis ketidaknormalan atau kecacatan serta jenis-jenis perkhidmatan yang sepatutnya untuk golongan berkenaan? Setakat ini ketetapan perundangan seperti Public Law 94-142 belum ada. Walau bagaimanapun, secara tidak 'formal' dari segi undang-undang jenis ketidaknormalan dan kecacatan ada dikategorikan. Sementara itu, tanggungjawab untuk memberikan pelbagai jenis perkhidmatan diletakkan di bawah dua buah Kementerian iaitu Kementerian Pendidikan dan Kementerian Kebajikan Masyarakat. Juga, pelbagai persatuan bagi sesuatu kategori kecacatan telah ditubuhkan, dan persatuan-persatuan berkenaan telah mengemukakan resolusi masing-masing untuk perhatian pihak kerajaan serta golongan lain yang terlibat. Contoh persatuan berkenaan ialah *National Association for Remedial Education Malaysia (NAREM)* yang ditubuh pada tahun 1976 dan *Malaysian Association of the Blind (MAB)*.

Status Orang Cacat di Malaysia

Subbahagian ini akan membincangkan secara ringkas tentang bilangan orang cacat, dasar sosial yang diwartakan mengenai keistimewaan layanan untuk orang cacat dan peranan kerajaan menjaga kebajikan orang cacat. *Cacat* yang dimaksudkan dalam konteks perbincangan ini ialah kecacatan penuh atau kecacatan serius seperti

buta, pekak, lumpuh dan cacat akal. Cacat atau kecacatan di sini tidak termasuk golongan yang menghadapi ketakupayaan penglihatan (visually impaired), ketakupayaan pendengaran (hearing impaired), terencat akal bolehdidik, lambat dan ketakupayaan lain yang bersifat 'sederhana'.

Bilangan orang cacat dalam kategori buta, pekak dan handikap fizikal atau anggota badan, pada umumnya adalah pada kadar kewujudan (prevalence) 0.10% bagi buta, 0.24% bagi pekak dan 0.48% bagi handikap fizikal daripada jumlah keseluruhan penduduk di Malaysia. Jadual 9.2 menjelaskan perkara ini.

Jadual 9.2 Bilangan dan peratus orang cacat di Malaysia, 1980¹²

Jenis Kekacatan	Bilangan	%	Kadar Kewujudan Keseluruhan (%)
Buta	13 706	12.8	0.10
Pekak	30 873	28.9	0.24
Handikap Fizikal	62 219	58.3	0.48
Jumlah	106 798	100	0.82

Daripada Jadual 9.2 dapatlah dilihat di antara tiga jenis kecacatan, handikap fizikal merupakan yang paling kerap wujud berbanding dengan buta dan pekak. Hal ini mungkin disebabkan oleh kejadian penyakit lumpuh atau polio di kalangan kanak-kanak di luar bandar.

Jadual 9.3 berikut pula memperincikan bilangan dan peratus orang cacat mengikut kumpulan umur.¹³

Daripada Jadual 9.3 dapatlah disimpulkan bahawa kejadian buta lebih kerap wujud pada golongan yang berumur antara 10 tahun – 34 tahun, pekak antara yang berumur 5 tahun – 19 tahun dan handikap fizikal antara umur 5 tahun – 29 tahun. Kewujudan buta, pekak dan handikap fizikal semula jadi (natural) lebih sedikit bilangan dan peratusnya daripada golongan dalam lingkungan umur 5 tahun hingga 30 tahun. Ini mendorong penganjuran hipotesis bahawa fenomena buta, pekak dan handikap fizikal mungkin berpunca daripada faktor kesihatan dan kecederaan, dan bukan semata-mata faktor pewarisan. Dengan demikian masyarakat kita seharusnya sedar tentang perimustahak memelihara kesihatan, khu-

Jadual 9.3 Bilangan dan peratus orang cacat Malaysia, 1980

Kumpulan Umur	Buta	%	Pekak		Handikap Fizikal		%	(a)	(a)
			(a)	%	(a)	%			
0-4	469	3.4	3.4	5.4	1 663	5.4	5.4	1 695	2.7
5-9	634	4.6	8.0	11.5	3 565	11.5	16.9	3 166	7.8
10-14	876	6.4	14.4	10.4	3 218	10.4	37.3	4 783	15.5
15-19	950	6.9	21.3	10.1	3 108	10.1	37.4	5 905	25.0
20-24	813	5.9	27.2	7.8	2 411	7.8	45.2	5 711	34.2
25-29	875	6.4	33.6	6.3	1 957	6.3	51.5	5 183	42.5
30-34	958	7.0	40.6	5.7	1 756	5.7	57.2	4 939	50.4
35-39	796	5.8	46.4	3.7	1 129	3.7	60.9	3 936	56.7
40-44	740	5.4	51.8	3.5	1 073	3.5	64.4	4 126	63.3
45-49	760	5.5	57.3	3.0	927	3.0	67.4	3 464	68.9
50-54	868	6.3	63.6	3.8	1 170	3.8	71.2	3 569	74.6
55-59	786	5.7	69.3	3.6	1 125	3.6	74.8	2 972	79.3
60-64	996	7.3	76.6	4.9	1 503	4.9	79.7	2 334	84.5
65-69	832	6.1	82.7	4.4	1 370	4.4	84.1	2 699	88.8
70-74	944	6.9	89.6	5.7	1 750	5.7	89.8	2 822	93.3
75-79	596	4.3	93.9	4.1	1 261	4.1	93.9	1 764	96.1
80-84	423	3.1	97.0	3.1	972	3.1	97.0	1 235	98.1
85-89	156	1.1	98.1	1.2	359	1.2	98.2	421	98.8
90-94	128	0.9	99.0	1.0	316	1.0	99.2	323	99.3
95 ke atas	106	0.8	99.8	0.8	240	0.8	100.0	282	99.8

Sumber: 1980 Population Census, Dept. of Statistics, Malaysia.

susnya pada golongan kanak-kanak, remaja dan dewasa. Amalan pemakanan yang betul dan seimbang serta penjagaan kesihatan yang sempurna dapat menghindarkan gejala ketidaknormalan pada anggota badan dan organ deria.

Peratus orang handikap di negara ini boleh dikatakan kecil iaitu sekitar 1.5% daripada jumlah keseluruhan penduduk. Angka 1.5% diperolehi dengan mengambil kira kes yang tidak dilaporkan. Oleh itu terdapat lebih kurang 168 000 orang handikap di negara ini. Sungguhpun bilangan ini kecil, tidaklah bermakna mereka itu golongan minoriti yang harus dilayan secara acuh tak acuh seolah-olah kecacatan mereka sendirilah yang menjadi punca yang menghalang mereka daripada memperoleh perhatian dan hak yang sepatutnya. Golongan minoriti yang cacat atau handikap perlu memperoleh keistimewaan dan perhatian yang sewajarnya agar 'kekurangan pada diri mereka dapat diimbang'.

Terdapat beberapa dasar sosial kerajaan yang diwartakan bagi membela nasib dan hak sewajarnya orang handikap di negara ini. Pengwujudan Kementerian Kebajikan Masyarakat dalam kabinet kerajaan dengan jelas memperakukan bahawa kerajaan memberi perhatian berat terhadap golongan yang tidak bernasib baik, meliputi golongan kanak-kanak sehinggalah golongan orang tua. Pusat-pusat perkhidmatan penjagaan dan pemulihan orang cacat di bawah kelolaan dan tanggungjawab Kementerian Kebajikan Masyarakat ialah:

1. Pusat Pemulihan Kecacatan Ortopedik Cheras, Kuala Lumpur.
2. Pusat-pusat berasrama untuk golongan cacat dan terencat akal seperti: Taman Sinar Harapan di Tampoi Johor, Taman Seri Putri di Kuala Terengganu, Pusat Kanak-kanak Cacat di Johor Baharu dan Seremban.
3. Pusat-pusat harian untuk golongan cacat dan terencat akal di Selangor, Kuala Lumpur, Perak dan Pulau Pinang.
4. Bengkel-bengkel latihan dan kerja bagi orang cacat di Kelang, Tampoi, Mambau dan Kota Bharu.¹⁴

Selain daripada mendirikan pusat-pusat khas, Kementerian Kebajikan Masyarakat juga mengadakan perkhidmatan lain untuk orang cacat, antaranya ialah: bantuan kewangan untuk membeli alat-alat khas bagi orang cacat, bantuan elaun bulanan sebanyak RM50 atau gaji bulanan antara RM60–RM300, bantuan cermin mata

Pusat Pemulihan, Cheras, Kuala Lumpur

untuk golongan miskin yang cacat penglihatan, bantuan khidmat pekerjaan dan penubuhan pusat-pusat jualan kraftangan yang diusahakan oleh orang cacat.

Kementerian Kebajikan Masyarakat dengan kerjasama Pertubuhan Kesihatan Dunia atau *WHO (World Health Organization)* telah mengasaskan program Pemulihan Berasaskan Komuniti di Batu Rakit, Terengganu Darul Iman pada tahun 1983. Matlamat utama program ini diadakan ialah untuk melibatkan masyarakat setempat bekerjasama membantu kegiatan pemulihan orang cacat tempatan.¹⁵

Beberapa akta yang berkaitan dengan aspek perlindungan dan faedah untuk orang cacat ada diwartakan oleh kerajaan. Antaranya ialah Akta Keselamatan Sosial Pekerja 1969 yang bertujuan untuk memberi pampasan kemalangan yang menyebabkan kecacatan ketika bekerja untuk pekerja-pekerja yang berpendapatan kurang daripada RM750.00 sebulan. Akta Cukai Pendapatan 1971 Seksyen 48(2)(b) memberi pelepasan cukai sebanyak RM400.00 bagi orang cacat yang bekerja. Akta Tisu Manusia 130/74 pula telah memberi peluang baru untuk orang cacat mengatasi kecacatan dengan cara menerima derma organ dan tisu daripada orang lain.

Dalam bidang pendidikan terdapat beberapa perkara yang termaktub dalam Akta Pelajaran 1961 yang berkaitan dengan perkhidmatan pendidikan bagi kanak-kanak cacat. Perkara-perkara berkenaan ialah:

* **Perkara 2** – Terjemahan.

'Sekolah khas bermakna sekolah yang menyediakan perkhidmatan khas untuk murid yang tidak berkeupayaan (disability).'¹⁶

Perkara 11 – Jawatankuasa Khas.

'Menteri boleh menubuhkan sesuatu jawatankuasa dan boleh melantik seseorang dalam hal:

- (a) sebarang institusi pendidikan atau kelas pada institusi pendidikan; atau
- (b) sebarang perkara atau projek pendidikan bagi tujuan menasihatnya mengenai perkara-perkara yang berkaitan ... dalam Perkara 114.'¹⁷

* **Perkara 22** – Pendidikan rendah yang diwajibkan.

- (c) 'menjadi tanggungjawab dan kewajipan ibu bapa memastikan anak-anak mereka menghadiri sekolah rendah dan dikenakan denda untuk mereka yang gagal mematuhi peraturan ini.'¹⁸

* **Perkara 25** – Institusi Pendidikan.

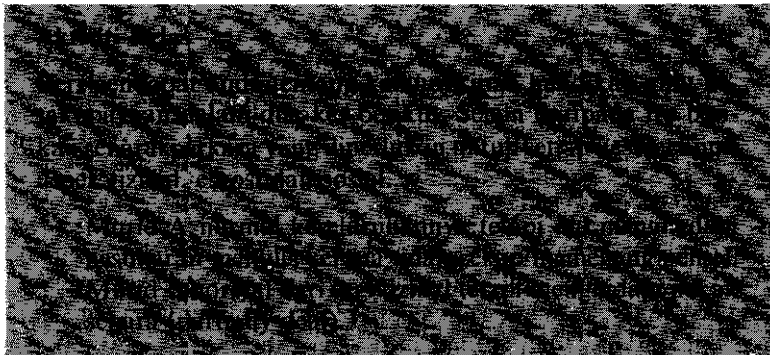
- (1) 'Menteri boleh, tertakluk pada ketetapan Akta ini, menubuhkan dan mengendalikan institusi-institusi pendidikan seperti berikut:
 - (e) sekolah-sekolah khas.'¹⁹

* **Perkara 34** – Pemeriksaan perubatan untuk murid.

- (1) Tanpa prejudis Menteri berkuasa ... mengadakan pemeriksaan perubatan pada selang masa yang sesuai untuk murid-murid sekolah atau institusi pendidikan bantuan kerajaan.
- (2) 'Pegawai yang diberi kuasa oleh Menteri, boleh meminta ibu bapa murid untuk mendorong dan membawa murid menjalani pemeriksaan perubatan ... kegagalan itu ... boleh dikenakan denda tidak lebih daripada seratus ringgit.'²⁰

- * **Perkara 116** – Kuasa Menteri membuat peraturan.
'Menteri boleh membuat peraturan mengenai perkara-perkara berikut:
- (f) mentakrifkan kategori murid yang memerlukan perkhidmatan pendidikan khas serta kaedah-kaedah pendidikan yang sesuai bagi setiap kategori murid dalam sekolah khas.
 - (t) mengadakan kemudahan pengangkutan untuk murid-murid sekolah atau institusi-institusi lain pendidikan.'²¹

Di antara perkara-perkara yang disebutkan di atas, Perkara 22(c), 34(1) dan (2) 116 (f) masih belum jelas penekanannya dari segi penguatkuasaannya, khususnya untuk kanak-kanak dalam golongan cacat atau handikap. Perkara 116 (f) masih mengharapkan kuasa Menteri untuk memberi garis panduan spesifik mengenai kategori cacat serta perkhidmatan pendidikan untuk setiap kategori kecacatan. Takrif serta garis panduan perkhidmatan yang spesifik diperlukan untuk meningkatkan mutu pendidikan khas terutamanya dari aspek infrastruktur pembelajaran, perkembangan profesional guru dan kakitangan yang terlibat dan aspek kurikulum yang komprehensif.

9.2 PENDIDIKAN KHAS

Terdapat berbagai-bagai istilah yang berkaitan dengan pendidikan khas. Kepelbagaian istilah itu seolah-olah menggambarkan kepelbagaian fenomena ketidaknormalan. Di antara istilah dalam bahasa Inggeris yang ada hubungan dengan pendidikan khas ialah: *except-*

tional children, gifted children, disabled person, visually and hearing impaired, orthopaedically impaired, disability dan handicapped children. Istilah dalam bahasa Inggeris itu boleh dialihbahasakan, mengikut aturan, sebagai: kanak-kanak luar biasa, kanak-kanak bergeliga, orang cacat, kecacatan penglihatan dan pendengaran, kecacatan ortopedik, ketakupayaan dan kanak-kanak handikap.

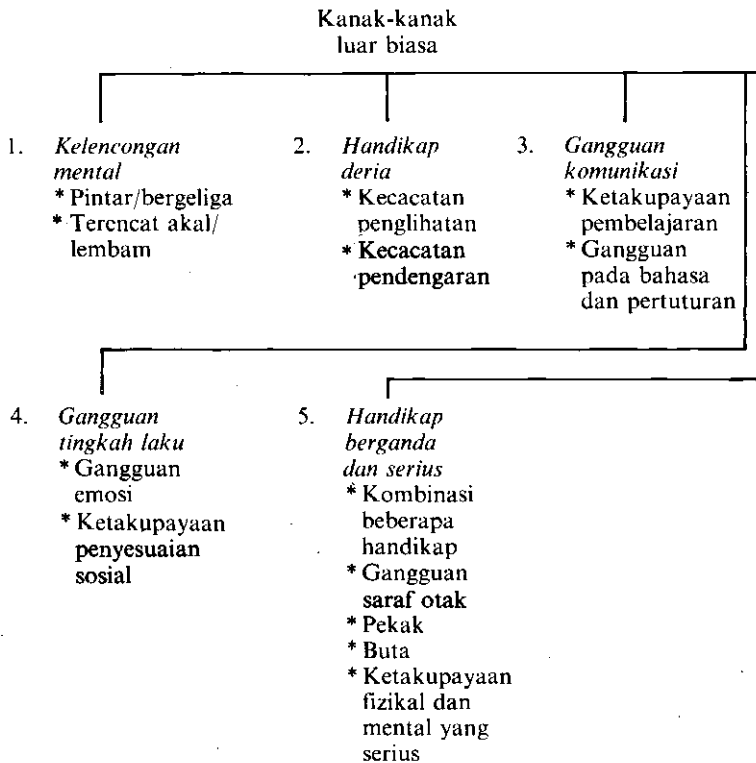
Gearhart dan Weishahn (1980) berpendapat bahawa pendidikan khas ialah subsistem dalam sistem pendidikan, yang bertanggungjawab mengadakan peruntukan kemudahan dan keistimewaan bagi membantu kanak-kanak dan belia yang bersifat luar biasa.²² Kirk dan Gallagher (1983) pula menyatakan bahawa *luar biasa* meliputi golongan yang bergeliga *gifted* dan yang handikap.²³ Walau bagaimanapun, Kirk dan Gallagher lebih menekankan bahawa keluarbiasaan memberi lebih keprihatinan terhadap golongan handikap. Kirk dan Gallagher menakrifkan bahawa kanak-kanak luar biasa ialah yang melencong daripada mereka yang bersifat normal dari segi (1) ciri-ciri mental, (2) kebolehan deria, (3) ciri-ciri fizikal atau neuromotor, (4) tingkah laku sosial, (5) kebolehan komunikasi, dan (6) kegandaan handikap. Kelencongan berkenaan semestinya pada darjah yang memerlukan penyesuaian dalam amalan di sekolah dan perkhidmatan pendidikan yang khusus untuk membentuk kebolehan mereka yang handikap pada tahap maksimum.²⁴

Rajah 9.1 menjelaskan lima kategori kanak-kanak luar biasa atau yang melencong daripada normal.

1. Kelencongan Mental

Kanak-kanak bergeliga dan kanak-kanak terencat akal merupakan dua kategori yang jauh bertentangan di antara satu sama lain. Kanak-kanak bergeliga atau amat pintar mempunyai kebolehan akal mempelajari dan memahami sesuatu dengan cepat. Mereka mempunyai kecerdasan mental atau *intelligent quotient* (IQ) pada kadar 140 dan ke atas. Sungguhpun kegeligian mereka bukannya satu handikap tetapi mereka memerlukan program pembelajaran khas sesuai dengan kadar penerimaan mereka. Kanak-kanak bergeliga yang tidak diberi perhatian boleh menimbulkan masalah di dalam bilik darjah kerana mereka 'memberontak' dengan cara menunjukkan tingkah laku nakal yang boleh mengganggu guru dan

PENDIDIKAN KHAS UNTUK KANAK-KANAK YANG TIDAK NORMAL

Rajah 9.1 Kategori keluarbiasaan²⁵

kelas. Kanak-kanak bergeliga merupakan 'aset' penting bagi sesebuah negara.

Kanak-kanak terencat akal adalah mereka yang mempunyai kecerdasan mental pada kadar IQ 35–85. Mereka menghadapi kesukaran dalam pembelajaran dan sering dikatakan sebagai kanak-kanak lembam. Di antara punca-punca yang menyebabkan kerencatan akal ialah baka, latar belakang keluarga yang serba kekurangan, gangguan hormon dan gangguan metabolik.

Kanak-kanak terencat akal yang berpunca daripada handikap persekitaran menunjukkan kebolehan pembelajaran. Mereka digolongkan sebagai terencat akal boleh didik (educable mentally retarded) dengan IQ 50–70. Kanak-kanak terencat akal yang berpunca dari masalah kebakaan dan gangguan proses biologi biasanya menghadapi masalah pembelajaran yang lebih rumit sehinggakan

mereka harus dilatih memakai pakaian, membuang najis, mengambil makanan dan sebagainya. Mereka digolongkan sebagai kanak-kanak terencat akal bolehlatih (trainable mentally retarded) dengan IQ 35–49. Kanak-kanak terencat akal yang lebih serius (IQ kurang dari 35) memerlukan penjagaan yang rapi kerana keupayaan mental mereka yang amat lemah.²⁶

2. Handikap Deria

Handikap deria merujuk kepada kecacatan organ deria seperti mata dan telinga yang menimbulkan kesulitan dalam pembelajaran. Handikap boleh diertikan sebagai halangan yang berakibat daripada ketidakupayaan (disability). Ketakupayaan pula berpunca daripada kecacatan. Misalnya, rabun dekat menimbulkan ketidakupayaan membaca pada jarak dekat dan handikap dalam membuat aktiviti yang memerlukan ketelitian.

Penglihatan normal mempunyai kecekapan pada kadar 20/20. Handikap penglihatan berlaku sekiranya kecekapan penglihatan pada kadar antara 20/200 hingga 20/70 selepas pembetulan. Handikap penglihatan adalah seperti rabun dekat, rabun jauh, rabun malam, rabun warna, astigmatisme, katarak, glaukoma dan juling. Di antara punca handikap ini ialah penyakit, kekurangan zat dan kerosakan saraf optik.²⁷

Handikap pendengaran berlaku sekiranya seseorang itu bergerak balas pada bunyi melebihi 25 desibel (dB). Kecekapan pendengaran normal ialah 0 dB, iaitu bunyi duit syiling jatuh yang dapat didengar pada jarak 1 meter. Handikap ini ada dua jenis iaitu handikap *pratutur* (prelingual) dan handikap *lepas tutur* (postlingual).²⁸ Handikap pratutur adalah pekak dari sejak lahir sementara handikap lepastutur adalah pekak (separa atau penuh) selepas seseorang itu boleh bercakap. Di antara punca handikap pendengaran ialah kerosakan gegendang telinga, kerosakan bahagian tengah telinga, penyakit dalam telinga dan kerosakan saraf pendengaran atau bahagian pendengaran di otak.

3. Gangguan Komunikasi

Gangguan ini ditakrifkan sebagai keadaan seseorang itu yang tidak menunjukkan pengetahuan tentang keperluan dan norma sistem linguistik. Kanak-kanak yang terganggu perbendaharaan dan komu-

nikasinya menunjukkan kekurangan pencapaian dan kebolehannya daripada yang sepatutnya mengikut kronologi umur.²⁹

Gangguan komunikasi termasuklah gangguan penyebutan (articulation), kualiti suara, kelancaran pertuturan dan ketidakaturan bahasa. Gangguan penyebutan ditanda oleh kesukaran fonem (bunyi suara); gangguan mutu suara pula berkenaan kesukaran mengawal nada atau kelangsingan suara; dan gangguan kelancaran pertuturan ialah pertuturan yang tersekat-sekat dan berulang-ulang. Ketidakaturan bahasa ialah kesukaran memahami apa yang dibaca atau yang dikatakan oleh orang lain dan ketakupayaan menguasai perbendaharaan kata bagi interaksi.

Gangguan komunikasi, kecuali ketidakaturan bahasa, sering berpunca daripada masalah pada sistem pembunyian di bahagian mulut dan peti suara di tenggorok. Misalnya, gerakan lidah memainkan peranan penting dalam menentukan kelancaran dan kualiti penyebutan perkataan dalam pertuturan. Kanak-kanak biasanya sukar menyebut h, l, r dan s kerana mereka kurang mahir mengawal gerakan lidah bagi mengawal kederasan getaran udara dari peti suara.

Satu kategori lain gangguan komunikasi ialah ketakupayaan pembelajaran. Ketakupayaan pembelajaran merujuk pada gangguan minimum pada sistem saraf deria atau saraf otak yang mengganggu prestasi normal individu dalam pembelajaran, khususnya pada aspek penangkapan, pengkonsepsian, pembacaan, bahasa dan mengira atau matematik. Kanak-kanak yang menghadapi fenomena ini bersifat hiperaktif atau cepat hilang daya tumpuan atau daya ingatan yang lemah. Mereka menunjukkan tanda-tanda pencapaian dan kemahiran di bawah paras normal. Di antara punca fenomena ini ialah anoksia (kekurangan bekalan oksigen pada otak), gangguan hormon dalam badan dan gangguan saraf deria dan saraf di otak.

4. Gangguan Tingkah Laku

Gangguan dalam kategori ini amat sukar dijeniskan kerana ia berkait dengan perkembangan psikososioemosi individu. Boleh dikatakan semua individu, pada sesuatu ketika atau peringkat umur menunjukkan tanda-tanda ketidakrasionalan tingkah laku. Oleh itu, kriteria menentukan gangguan tingkah laku bergantung kepada *keamatan* dan *tempoh* gangguan berlaku.

Secara amnya gangguan tingkah laku boleh dibahagikan kepada empat jenis iaitu *tingkah laku terbias*, *pengongkongan dalaman*, *ketidakmatangan* dan *agresif tersosial*.³⁰

Tingkah laku terbias adalah tingkah laku yang melawan autoriti, tidak mengendahkan peraturan dan autoriti, kurang bertimbang rasa dan kadangkala suka menyerang orang lain. Kanak-kanak hiperaktif dan hiperkinetik termasuk dalam jenis ini.

Pengongkongan dalaman adalah seperti bersifat pemalu, tidak suka berkawan, sensitif dan penyerah (submissive). Kanak-kanak yang menghadapi fenomena ini terlalu bergantung dan mudah tersinggung. Keluarga yang bersifat mengongkong (overprotective) merupakan punca utama gangguan jenis ini.

Ketidakmatangan merujuk kepada kanak-kanak yang tidak ada daya perhatian, tidak berminat pada pelajaran, malas, suka berkhayal dan tidak peduli sendiri. Prestasi kanak-kanak jenis ini dalam pelajaran lebih rendah daripada mereka dalam jenis tingkah laku terbias.

Agresif tersosial (socialized-aggressive) adalah mereka yang bertindak luar biasa ketika berada dalam kumpulan sebaya. Kumpulan sebaya ini bertindak liar dan kerap melakukan jenayah kecil seperti mencuri, mengugut dan ponteng dari sekolah.

5. Handikap Berganda

Kanak-kanak dalam kategori ini mempunyai kecacatan yang ketara dan serius sekali sehinggakan kebolehan mereka melakukan perkara asas '*survival*' dianggap satu pencapaian yang baik. Di antara jenis kecacatan dalam kategori ini ialah cacat anggota pelbagai, cacat akal melampau, gangguan emosi melampau, pekak berserta buta, kecacatan ortopedik dan kecacatan kesihatan melampau yang lain.

Di antara punca handikap dalam kategori ini ialah penyakit semasa dalam kandungan ibu, dadah seperti *talidomida* yang diambil oleh ibu mengandung, anoksia ketika bayi dalam kandungan, kesalahan aturan kromosom (chromosomal aberration), dan penyakit meningitis dan ensifalitis yang menyerang bayi dalam kandungan. Kanak-kanak yang cacat teruk biasanya memerlukan program khas yang berasingan dan program ini memberi perhatian kepada aspek penjagaan dan aspek latihan.

Kesedaran mengenai kepelbagaian ketidaknormalan kanak-kanak mempunyai implikasi yang besar terhadap bidang pendidik-

an, khususnya dari segi perancangan program pendidikan dan perkhidmatan yang relevan untuk membantu mereka yang bermasalah dan tidak bernasib baik hidup sebagai manusia normal. Kesedaran dan pengetahuan guru tentang fenomena terencat akal, handikap deria, gangguan komunikasi dan gangguan tingkah laku dapat mengelakkan layanan 'tidak sama rata' terhadap kanak-kanak yang telah sedia menerima nasib 'ketidaksamaan'.

9.3 FALSAFAH, MATLAMAT DAN PROGRAM PENDIDIKAN KHAS

Pendidikan khas di Malaysia bermula daripada awal abad kedua puluh apabila Rumah Kanak-kanak Cacat di Johor Bahru dibuka pada tahun 1926.³¹ Pusat ini menempatkan kanak-kanak handikap berganda dan serius. Dari sejak itu beberapa pusat lain telah ditubuhkan oleh badan sukarela dan persatuan persendirian. Berikut ialah sejarah ringkas penubuhan pusat dan sekolah untuk kanak-kanak cacat:

Pusat Kanak-kanak Cacat Akal³²

Rumah Kanak-kanak Jubilee, Johor Bahru (1953)
 Pusat Kanak-kanak Cacat Akal Selangor, Kuala Lumpur (1964)
 Sekolah Khas, Ipoh (1966)
 Sekolah Khas Cacat Akal, Pulau Pinang (1969)
 Sekolah Khas, Sarawak (1972)
 Taman Sinar Harapan, Johor Bahru (1975)
 Rumah Tunku Ampuan Najihah, Seremban (1979)
 Sekolah Khas, Melaka (1979) – oleh *Salvation Army*
 Sekolah Taman Seri Puteri, Kuala Terengganu (1982)
 Sekolah Khas Seri Mengasih, Kota Kinabalu (1982)

Pusat Kanak-kanak Buta dan Cacat Penglihatan³³

Pusat Kanak-kanak Handikap Penglihatan, Melaka (1926) – telah berpindah ke Pulau Pinang pada tahun 1931.
 Sekolah Kanak-kanak Buta Puteri Elizabeth, Johor Bahru (1948)
 Pusat Latihan Gurney Untuk Orang Buta, Kuala Lumpur (1953)
 Bengkel Lembah Kinta, Kinta (1955) – ditutup pada tahun 1973
 Taman Harapan, Temerloh (1959)

Pada tahun 1962 hingga 1964 satu rancangan bersepadu telah dijalankan di beberapa buah sekolah menengah biasa di bawah kelolaan badan antarabangsa UNICEF. Tujuan rancangan ini ialah untuk menyalurkan kanak-kanak buta belajar di sekolah biasa. Institut Latihan Guru Khas telah ditubuhkan di Kuala Lumpur untuk melatih guru-guru untuk mengajar kanak-kanak buta.

Dari sejak tahun 1962 pihak Kementerian Pendidikan telah mengembangkan program pendidikan khas bersepadu ke beberapa buah sekolah di seluruh tanah air. Pada tahun 1981 terdapat 78 orang pelajar buta di sekolah menengah biasa, iaitu 49.4% daripada keseluruhan yang belajar di sekolah menengah (khas dan biasa).

Pusat Kanak-Kanak Pekak dan Cacat Pendengaran

Sekolah Kanak-kanak Pekak Persekutuan, Pulau Pinang (1954)

Sekolah Kanak-kanak Pekak, Kuching (1964)

Sekolah Kanak-kanak Pekak, Kuala Lumpur (1969).

Pada tahun 1962 dan tahun-tahun berikutnya pihak Kementerian Pendidikan telah mengadakan rancangan bersepadu untuk menyediakan pendidikan khas bagi pelajar-pelajar pekak di sekolah-sekolah biasa. Selain daripada itu, rancangan kelas khas, sekolah khas harian dan sekolah khas berasrama juga diadakan. Pada tahun 1985 terdapat 1266 pelajar pekak di sekolah rendah dan 245 orang di sekolah menengah di Semenanjung Malaysia. Di Sarawak pula terdapat 69 pelajar pekak di sekolah rendah dan 13 orang di sekolah menengah. Bilangan guru untuk mengajar kanak-kanak pekak pada tahun 1985 ialah 159 orang di seluruh Malaysia.³⁴ Sehingga tahun 1986 terdapat 5 buah sekolah rendah dan 9 buah sekolah menengah biasa menjalankan program bersepadu untuk pelajar cacat penglihatan. Sementara itu terdapat 46 buah sekolah rendah dan 14 buah sekolah menengah biasa menjalankan program bersepadu untuk pelajar cacat pendengaran.³⁵ Sabah merupakan satu-satunya negeri yang ketinggalan dalam pendidikan khas. Sehingga akhir tahun 1985 Sabah mempunyai sebuah pusat untuk orang buta dan sebuah sekolah biasa yang mengadakan kelas bercantum untuk pelajar buta.

Secara umumnya boleh dikatakan bahawa peratus penyertaan kanak-kanak cacat seperti buta, pekak dan cacat akal dalam program pendidikan khas amat rendah sekali. Dianggarkan 3/4 daripada jumlah mereka yang handikap tidak menyertai pendidikan

khass di negara ini. Satu daripada punca gejala ini ialah ibu bapa dan mereka yang cacat sendiri berasa malu untuk tampil ke hadapan mendapatkan peluang pendidikan. Implikasinya ialah golongan yang cacat dan penjaga mereka perlu mendapat khidmat kaunseling bagi mengatasi halangan emosi untuk menggalakkan mereka menyertai program pendidikan khas.

9.3.1 Falsafah dan Matlamat Pendidikan Khas

Falsafah bertitik tolak daripada usaha manusia untuk mencari kebenaran atau hakikat tentang kewujudan dan tabii alam dan makhluk. Manusia mencari hakikat untuk mengenal dirinya dan hubungannya dengan alam dan dengan Maha Pencipta. Dalam usahanya mencari hakikat itu wujud berbagai-bagai cabang pemikiran atau *mahzab* dengan gagasan *aksiom* dan *andaian metafizika* yang juga pelbagai untuk memahami fenomena alam yang memantifestasikan hakikat. Justeru itu, falsafah itu terbatas pada kemampuan logik akal manusia dalam berfikir.

Falsafah pendidikan terbit daripada cabang ilmu falsafah. Falsafah pendidikan bertitik tolak daripada usaha manusia mencari hakikat mengenai fenomena dan hukum dalam arena yang bergelar 'pendidikan'. Oleh itu falsafah pendidikan digagaskan pada aksiom atau hukum yang dianggap benar dalam bidang pendidikan. Oleh kerana pendidikan ialah subset bagi alam kehidupan masyarakat manusia, maka aksiom falsafah pendidikan mempunyai asas landasan yang berkaitan dengan pelbagai aspek kehidupan manusia dan masyarakatnya.

Apakah hakikat pendidikan? Hakikat pendidikan ialah mencari dan mendapatkan ilmu bagi mengenal diri, alam dan Tuhan. Ketahaman tentang ilmu yang diperoleh bukan sahaja untuk keperluan jasmaniah tetapi yang lebih pentingnya untuk keperluan rohaniah, iaitu kesedaran yang menerbitkan keinsafan terhadap mencapai nilai-nilai mutakhir (end values). Falsafah Barat yang banyak dengan *-ismenya* cuba mengelakkan diri daripada perkara asas atau *fundamental* mengenai hakikat mencari dan mendapatkan kefahaman mengenai kewujudan manusia dan alam dan hubungannya dengan keagungan Maha Pencipta.

Falsafah pendidikan khas sewajarnya menuruti idealisme falsafah pendidikan negara. Falsafah pendidikan negara berteraskan tiga aksiom utama iaitu:

1. Perkembangan individu yang menyeluruh;
2. Kepatuhan kepada agama dan Tuhan; dan
3. Pembentukan masyarakat yang berdisiplin, bertanggungjawab dan bersatu padu.

Dengan itu falsafah pendidikan negara bersandarkan fahaman pemikiran *perkembangan* (developmental), *idealisme* dan *progresivisme*. *Idealisme* kerana ia menekankan penurutan norma hidup masyarakat dan kepatuhan kepada Tuhan. *Progresivisme* kerana ia menekankan pemenuhan tanggungjawab terhadap masyarakat dan negara. Justeru itu, adakah itu hakikat pendidikan? Apakah nilai mutakhir yang dituju?

Kementerian Pendidikan (1986) menggariskan falsafah pendidikan khas yang bersifat progresivisme. Falsafah itu berbunyi:

'Falsafah Pendidikan Khas ialah untuk menyediakan peluang yang sama kepada kanak-kanak khas seperti yang diberi kepada kanak-kanak biasa untuk perkembangan psikososial yang seimbang. Falsafah ini diselaraskan dengan objektif untuk memastikan bahawa keperluan tenaga rakyat ... dan ... untuk memastikan bahawa sistem pendidikan itu dapat memenuhi matlamat negara ke arah melahirkan masyarakat yang bersatu padu, berdisiplin dan terlatih.'

Kenyataan seperti di atas yang bersifat instrumental yang mengetepikan hakikat pendidikan sama sekali lebih merupakan kenyataan matlamat pendidikan khas. Apakah hakikat pendidikan khas? Mungkin hakikat itu ialah *'perkembangan dan pembangunan insan atau individu dalam golongan ini, setakat mana yang termampu, bagi kesejahteraan dan keharmonian individu dan manusia sejagat'*. Kemungkinan ini menggalurkan cara – matlamat (means-end) dan nilai mutakhir kehidupan manusia. Perlu dijelaskan bahawa penggabungan falsafah sering memerangkap seseorang itu ke dalam kancah peristilahan dan linguistik yang mengaburkan hakikat yang ingin ditampilkan. Juga, fungsi instrumental (means) pendidikan sepatutnya dinyatakan pada *matlamat pendidikan* dan bukannya pada *falsafah pendidikan*.

Matlamat umum pendidikan khas sememangnya harus juga menuruti matlamat pendidikan negara iaitu yang meliputi aspek individu, sosial, ekonomi, kewarganegaraan, pemodenan dan kefahaman antarabangsa. Walau bagaimanapun matlamat khusus pendidikan khas ialah antara lainnya untuk:

1. Menyediakan persekitaran yang terbuka (least restrictive en-

- vironment) yang dapat mendedahkan kanak-kanak tidak normal pada persekitaran hidup yang sebenarnya.
2. Menyediakan perkhidmatan bimbingan dan kaunseling untuk ibu bapa yang mempunyai kanak-kanak tidak normal supaya mereka sedar akan hak mereka untuk tidak berasa malu dan hak mereka mendapatkan perkhidmatan pendidikan untuk anak-anak mereka.
 3. Menyediakan perkhidmatan kaunseling dan program dan infrastruktur pendidikan khas untuk mengembangkan potensi kanak-kanak tidak normal pada tahap maksimum.
 4. Mengadakan kurikulum pendidikan khas yang bersesuaian dengan jenis handikap sesuatu golongan kanak-kanak. Kurikulum tersebut bukan hanya mengutamakan aspek akademik tetapi yang lebih utamanya aspek kestabilan psikoemosi, penyediaan kemahiran hidup dan kemahiran vokasional yang sederhana untuk mereka yang tidak normal.
 5. Mengadakan tenaga pengajar profesional untuk mempertingkatkan mutu program pendidikan khas.
 6. Mengadakan kemudahan perubatan dan penyelidikan untuk merawat atau memulihkan ketidaknormalan fizikal, mental dan emosi mereka yang tidak normal.
 7. Mengadakan tempoh pendidikan dan latihan yang lebih fleksibel selaras dengan darjah (degree) keseriusan handikap seseorang itu.

9.3.2 Program Pendidikan Khas

Perlukah kurikulum pendidikan khas untuk kanak-kanak pekak, buta, bisu, cacat anggota dan yang menghadapi gangguan komunikasi dan tingkah laku sama dengan kurikulum pendidikan di sekolah biasa? Sanggupkah kanak-kanak cacat bertahan dari segi psikoemosi terhadap suasana persaingan meritokrasi yang mengutamakan pencapaian akademik? Mungkinkah kegagalan akademik mewujudkan tekanan psikoemosi dan tamparan hebat terhadap kehandikapan mereka? Ini adalah persoalan utama yang sewajarnya difikirkan bagi pendidikan khas, sungguhpun mereka yang tidak normal ini diperlukan bersaing dalam suasana masyarakat sebenarnya. Apa yang dipersoalkan di sini ialah pengalaman kegagalan dalam bidang akademik yang bertubi-tubi boleh mendorong perasa-

an tidak yakin diri atau pembentukan konsep diri yang negatif, padahal masyarakat tidak memerlukan kelayakan akademik semata-mata untuk hidup!

Program untuk Pelajar Pekak dan Bisu

Masalah utama dalam pendidikan khas untuk pelajar buta, pekak dan bisu ialah masalah bahasa dan komunikasi. Masalah bagi pelajar pekak lebih merumitkan kerana mereka tidak boleh mendengar. Pada masa ini tidak ada satu kaedah komunikasi terbaik untuk orang pekak, kecuali dengan bantuan alat bantu pendengaran. Kaedah bahasa isyarat, *cued speech*, ejaan jari dan kaedah komunikasi seluruh adalah kaedah-kaedah yang digunakan untuk kanak-kanak pekak atau bisu. Walau bagaimanapun kaedah komunikasi seluruh dikatakan lebih berkesan daripada kaedah-kaedah yang lain.

Pelajar-pelajar pekak dan bisu di sekolah, sama ada di sekolah khas berasrama, sekolah biasa ataupun di kelas khas, mempelajari kurikulum yang sama dengan di sekolah biasa. Malahan mereka mengambil peperiksaan yang sama, iaitu Ujian Penilaian Sekolah Rendah, Sijil Rendah Pelajaran dan Sijil Pelajaran Malaysia. Walau bagaimanapun peruntukan tempoh persekolahan untuk mereka berbeza daripada kanak-kanak biasa. Tempoh persekolahan rendah untuk pelajar pekak dan bisu ialah lapan tahun dan mereka dibenarkan mengambil peperiksaan Sijil Rendah Pelajaran (SRP) ketika berumur 16 tahun.

Sungguhpun pelajar pekak dan bisu mengikuti kurikulum yang sama, tetapi kandungan kurikulum sekolah telah disempitkan atau dikurangkan agar tumpuan pembelajaran dikhususkan untuk penguasaan kemahiran komunikasi dan bahasa. Selain daripada itu, kurikulum sekolah untuk mereka yang pekak dan bisu lebih menekankan kemahiran menulis, pertukangan tangan, tulisan dan kemahiran vokasional 'ringan'.³⁶

Pencapaian pelajar pekak dan bisu dalam pelajaran memanglah seperti yang dijangkakan, iaitu rendah sekali. Ini memandangkan handikap mereka dari segi penguasaan bahasa. Misalnya, di antara 467 orang pelajar pekak yang mengambil SRP dalam tahun 1971 hingga 1984 hanya 65 orang sahaja yang lulus, iaitu lebih kurang 13% daripada jumlah mereka. Dalam peperiksaan Sijil Pelajaran Malaysia (SPM) pula, daripada 83 orang calon bagi tahun 1972 – 1984 hanya 19 orang sahaja yang lulus. Justeru itu, meman-

dangkan handikap mereka dan pengurangan kandungan kurikulum yang dipelajari, adalah lebih rasional jika format SRP dan SPM disesuaikan untuk memberi 'advantage' kepada pelajar pekak dan bisu?

Program untuk Pelajar Buta

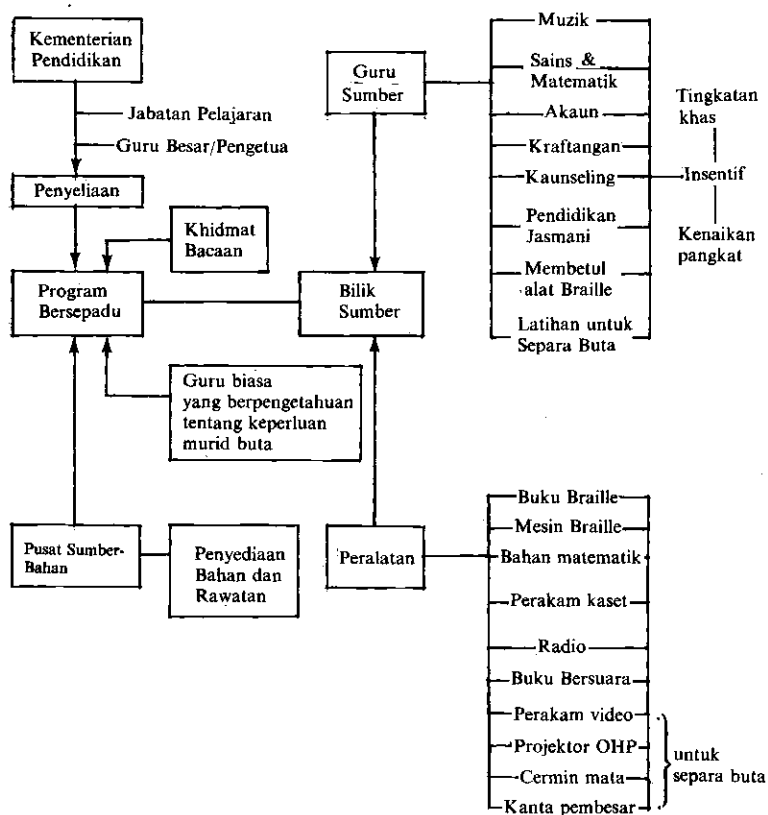
Pada masa ini kanak-kanak buta boleh mendapatkan pendidikan di sekolah khas berasrama atau di sekolah tertentu yang mengadakan rancangan bersepadu. Terdapat lebih kurang 60% daripada jumlah 410 orang (anggaran) pelajar buta mengikuti rancangan bersepadu dan 40% yang lainnya di sekolah khas berasrama. Di bawah rancangan bersepadu pelajar mengikuti pelajaran di kelas biasa bagi sebahagian waktu dan berada di kelas khas pada sebahagian waktu yang lainnya.

Kementerian Pendidikan bertanggungjawab penuh mengadakan pendidikan khas untuk pelajar buta dan berpenglihatan rendah (low vision). Di bawah rancangan bersepadu, pelajar buta mengikuti kurikulum pelajaran yang sama dengan pelajar normal. Walau bagaimanapun, di dalam kelas khas mereka dilatih dalam aspek orientasi dan pergerakan, penggunaan bahan pembelajaran dan mendapat kaunseling psikososial.

Rajah 9.2 menjelaskan secara ringkas program pendidikan khas bersepadu di sekolah-sekolah rendah dan menengah yang menjalankannya di seluruh tanah air.³⁷

Komponen terpenting dalam program pendidikan khas bersepadu ialah guru sumber yang mempunyai tanggungjawab bukan sahaja mengajar pelajar buta dan cacat penglihatan tetapi juga membantu guru biasa di kelas, membina dan menyediakan bahan pembelajaran-pengajaran dan memberi khidmat kaunseling kepada pelajar berkenaan. Kementerian Pelajaran (1976) melalui pekeliling KP: 8534/1/A/PK (52) menggariskan tugas guru sumber khas seperti berikut.³⁸

1. Guru khas sepatutnya tidak menjadi guru darjah kelas biasa.
2. Mereka diberi peluang yang sama dengan guru lain dari segi kenaikan pangkat dan gaji serta mendapatkan latihan profesional dan biasiswa.
3. Guru khas hendaklah berhubung rapat dengan guru-guru lain dan pihak sekolah.

Rajah 9.2 Program Pendidikan Khas Bersepadu untuk cacat penglihatan

4. Guru besar dan guru-guru lain patut memberi bantuan mengendalikan pendidikan khas.
5. Guru khas patut berjumpa dan berbincang dengan ibu bapa/ penjaga murid bagi mendapatkan kerjasama mereka.
6. Rekod peribadi dan prestasi murid hendak dikemaskinikan.
7. Kanak-kanak khas boleh diberi dua tahun lebih dari umur persekolahan dan penahanan mereka di sesuatu darjah hendaklah diberitahu kepada Pengarah Pelajaran Negeri dan Kementerian Pendidikan.
8. Sebanyak mana yang boleh, sukatan pelajaran sekolah eloklah diikuti.

9. Kelas khas harus terdiri daripada:
 - (i) 6–12 orang kanak-kanak pekak.
 - (ii) 3–6 orang kanak-kanak buta.
 - (iii) 12–20 orang kanak-kanak lembam.

Pelajar buta yang tidak bisu, kurang menghadapi masalah dalam komunikasi dan bahasa sepertimana yang dihadapi oleh mereka yang pekak dan bisu. Pelajar buta boleh menggunakan perakam kaset, buku bersuara dan buku berhuruf Braille untuk belajar. Bagi keperluan peperiksaan mereka dilatih menggunakan mesin taip Braille dan mesin taip biasa untuk menuliskan jawapan mereka. Pihak Lembaga Peperiksaan Malaysia ada menyediakan kertas-kertas soalan dalam huruf Braille bagi peperiksaan SRP, SPM dan STPM (Sijil Tinggi Persekolahan Malaysia). Memandangkan pelajar buta kurang menghadapi masalah komunikasi, bahasa dan tekanan psikososial, maka mereka boleh dikatakan lebih berjaya daripada pelajar pekak dan bisu dalam bidang akademik.

Pendidikan vokasional untuk pelajar buta diberikan pada peringkat sekolah menengah. Walau bagaimanapun, latihan vokasional intensif diberikan selepas mereka meninggalkan sekolah. Pusat Latihan, Penilaian dan Penyesuaian Gurney di Kuala Lumpur merupakan pusat vokasional khas untuk golongan buta. Pusat ini mengadakan kursus untuk telefonis, stenografi, jurutaip, tukang urut, membuat bakul dan pertukangan. Taman Sinar Harapan di Temerloh pula mengadakan kursus pertanian untuk golongan ini.

Program untuk Kanak-kanak Cacat/Terencat Akal

Sehingga tahun 1983 terdapat empat buah pusat berasrama dan tiga belas pusat hariap untuk kanak-kanak cacat akal. Jumlah mereka ialah 964 orang di seluruh Malaysia.

Kategori kecacatan akal ialah Sindrom Down, autistik, gangguan emosi, lembam dan hiperaktif. Sebastian (1985) mendapati bahawa pada tahun 1983 bilangan kanak-kanak Sindrom Down ialah 271 orang (28%), gangguan emosi 35 orang (4%), lembam 103 orang (10%) dan lain-lain 41 orang (46%).³⁹

Memandangkan kecacatan akal menimbulkan masalah perkhidmatan bimbingan dan pentadbiran yang rumit, maka Kementerian Pendidikan tidak bertanggungjawab penuh bagi mengadakan program pendidikan khas untuk golongan ini. Khidmat penjagaan

dan latihan untuk golongan ini dijalankan bersama dengan Kementerian Kerjaraya dan Kementerian Kebajikan Masyarakat.

Kurikulum pembelajaran dan latihan bagi kanak-kanak cacat akal terbahagi kepada aspek *teras* dan *latihan*. Aspek teras meliputi perkembangan bahasa, perkembangan kognitif dan aktiviti deria motor. Aspek latihan pula meliputi: pembentukan kemahiran bantu sendiri, sosialisasi, muzik, lukisan, kraftangan, keselamatan, pendidikan agama dan latihan pravokasional.

Objektif utama program pendidikan khas untuk kanak-kanak cacat akal ialah.⁴⁰

1. Membantu mengembangkan kebolehan penyesuaian sosial dan persekitaran.
2. Merangsangkan perasaan kejayaan dan pemenuhan sendiri (self-accomplishment).
3. Membentuk perkembangan mental yang sihat.
4. Membentuk sikap positif pada kanak-kanak cacat akal, ibu bapa atau penjaga mereka dan masyarakat.
5. Menilai kesediaan motivasi dan pembelajaran sesuai dengan tahap perkembangan kanak-kanak.

Secara amnya, objektif program pendidikan khas untuk kanak-kanak cacat akal ialah untuk membentuk kemahiran-kemahiran asas yang membolehkan mereka hidup berdikari dan bermakna serta dapat memainkan peranan setakat yang boleh dalam pembangunan masyarakat.

Oleh kerana kecacatan akal adalah kecacatan yang unik, iaitu ia bersifat dalaman yang mengganggu proses intelek yang melemahkan keupayaan berfikir secara waras, maka teknik pengajaran harus juga bersifat luar biasa. Di antara teknik tersebut ialah pembentukan tingkah laku (shaping), penyegeraan dan pelemahan (prompting and fading), rangkaian ke belakang (backward chaining), dan kombinasi tidak formal. Di antara teknik itu, teknik pembentukan tingkah laku merupakan teknik yang paling kerap digunakan.⁴¹ Teknik ini mengutamakan latih tubi bagi membentuk tingkah laku yang diharapkan.

Sebagai kesimpulan, lebih banyak inovasi baru perlu dilaksanakan untuk memajukan bidang pendidikan khas bagi kanak-kanak handikap. Inovasi baru itu meliputi aspek perundangan, perkhidmatan perubatan, infrastruktur kurikulum dan tenaga kerja profesional. Di samping itu, dasar sosial harus lebih liberal dan lebih

memberi perhatian terhadap golongan cacat. Contohnya kemudahan awam seperti jalan raya, tandas awam dan telefon awam harus diubahsuai untuk kegunaan mereka yang cacat kerana mereka juga mempunyai hak yang sama untuk menggunakan dan mendapatkan perkhidmatan dan kemudahan awam seperti orang normal.

RINGKASAN

- * Pendidikan khas adalah pendidikan yang diberikan untuk kanak-kanak dalam golongan cacat atau handikap. Kecacatan itu meliputi kecacatan penglihatan, pendengaran, mental, emosi dan fizikal.
- * Kesedaran masyarakat dunia untuk mengadakan perkhidmatan dan pendidikan untuk kanak-kanak cacat wujud dalam abad kesembilan belas. Usaha Gaspard Itard (1800) dan Graham Bell (1890) telah mendorong perkembangan falsafah, pemikiran dan penyelidikan untuk memajukan bidang pendidikan khas.
- * Peruntukan perundangan (legal) untuk pendidikan khas dan golongan cacat amat diperlukan untuk menghuraikan secara spesifik langkah-langkah penguatkuasaan dalam aspek perkhidmatan, infrastruktur dan keperluan guru profesional.
- * Prestasi akademik pelajar pekak, bisu dan buta yang rendah mempunyai implikasi dari segi perkhidmatan, sumber, kurikulum pembelajaran, penggubalan alat peperiksaan dan khidmat kaunseling.
- * Gejala kecacatan selepas lahir yang lebih tinggi daripada kecacatan semula jadi menampilkan hakikat bahawa masyarakat perlu memberi perhatian bahawa kanak-kanak dalam peringkat perkembangannya memerlukan penjagaan kesihatan mental, emosi dan fizikal yang rapi.

LATIHAN

Bahagian I

Bagi setiap soalan pilih satu jawapan yang sesuai.

Bagi soalan 1 hingga 4, padankan sesuatu kenyataan dengan seorang tokoh dari kotak berikut:

A. Alfred Binet	B. Edward Seguin
C. J.M. Gaspard	D. Maria Montessori
E. Anna Freud	

1. Pengarang buku 'The Wild Boy of Aveyron'. _____
2. Pembelajaran dapat dipermudahkan dengan menggunakan bahan konkrit. _____
3. Teknik psikoanalisis boleh digunakan untuk membantu kanak-kanak bermasalah emosi. _____
4. Kanak-kanak terencat akal boleh diajar melalui latihan deria motor. _____
5. Kanak-kanak terencat akal yang memerlukan latihan penjagaan diri sendiri dan memerlukan masa yang lama untuk menguasai kemahiran asas mempunyai julat kecerdasan mental (IQ) ____
A. 100-120 B. 70-90 C. 50-70
D. 35-49 E. 20-34
6. Dianggarkan hampir 3/4 daripada jumlah kanak-kanak cacat di negara ini tidak berpeluang mendapatkan pendidikan. Satu cara utama untuk mengatasi hal ini ialah:
A. Mengadakan khidmat kaunseling untuk ibu bapa yang mempunyai anak-anak yang cacat.
B. Menyediakan perkhidmatan psikoterapi untuk kanak-kanak cacat.
C. Mengadakan program pendidikan khas bersifat individualistik.
D. Membina lebih banyak sekolah khas di luar bandar.
E. Mengadakan lebih banyak kemudahan yang bermutu di sekolah khas.
7. Pengaliran murid-murid pekak dan buta di sekolah biasa mempunyai beberapa kebaikan. Yang manakah di antara berikut me-

rupakan rasional utama diadakan pengaliran ini?

- A. Untuk mencegah ketidakupayaan murid-murid berkenaan menjadi handikap.
 - B. Untuk membina daya upaya sosioekonomi murid-murid berkenaan.
 - C. Untuk menyediakan perkhidmatan pembelajaran yang berhampiran dengan rumah murid.
 - D. Untuk mendedahkan murid-murid kepada keadaan dan cabaran persekitaran masyarakat yang sebenarnya.
 - E. Untuk menghindarkan pembantutan perkembangan kognitif murid-murid berkenaan.
8. Gangguan komunikasi ialah satu daripada kategori keluar-biasaan. Jenis-jenis gangguan dalam kategori ini ialah:
- (i) Handikap deria.
 - (ii) Ketakupayaan pembelajaran
 - (iii) Gangguan bahasa dan pertuturan.
 - (iv) Gangguan emosi.
- A. (i), (ii) dan (iii).
 - B. (i) dan (ii).
 - C. (ii) dan (iii).
 - D. (iv) sahaja.
 - E. Kesemua di atas.
9. Falsafah pendidikan negara terdiri daripada aksiom seperti ...
- (i) Pendidikan untuk perkembangan individu yang menyeluruh.
 - (ii) Pendidikan untuk membina kepatuhan kepada agama dan Tuhan.
 - (iii) Pendidikan sebagai agen pembentukan masyarakat yang berdisiplin, bertanggungjawab dan bersatu.
 - (iv) Pendidikan merupakan hak asasi manusia.
- A. (i), (ii) dan (iii).
 - B. (i) dan (ii).
 - C. (ii) dan (iii).
 - D. (iv) sahaja.
 - E. Kesemua di atas.

10. Mengajar kanak-kanak cacat akal adalah satu perkara yang sukar. Di antara kaedah pengajaran yang digunakan ialah:
- (i) Pembentukan tingkah laku.
 - (ii) Penyegeeraan dan pelemahan.
 - (iii) Rangkaian ke belakang.
 - (iv) Kombinasi tidak formal.
- A. (i), (ii) dan (iii).
B. (i) dan (ii).
C. (ii) dan (iii).
D. (iv) sahaja.
E. Kesemua di atas.

Bahagian II

Jawab semua soalan.

1. Jelaskan konsep berikut. Buat rujukan jika perlu.
 - (a) Kanak-kanak luar biasa.
 - (b) Ketakupayaan pembelajaran.
 - (c) Kanak-kanak lembam.
2. Huraikan peraturan perundangan dan jenis perkhidmatan bagi memajukan program pendidikan khas di negara ini.
3. Anda dikehendaki membentang satu kertas kerja mengenai 'Pendidikan untuk Kanak-kanak Pekak di Malaysia'.

Huraikan kandungan kertas kerja tersebut. Buat rujukan untuk memantapkan kertas kerja anda itu.

NOTA

- 1 Perbincangan penulis dengan Puan Asiah bt. Tahir, Batu 2 Jalan Port Dickson – Seremban, Negri Sembilan, Darul Khusus.
- 2 Seperti kisah 'The Elephant Man'.
- 3 Gearhart, B.R. dan Weishahn, M.W. 1980. *The handicapped student in the regular classroom*. London: G.V. Mosby, hlm. 5.
- 4 *Ibid.*, hlm. 6.
- 5 *Ibid.*, hlm. 5.
- 6 *Ibid.*
- 7 Kirk, S.A. dan Gallagher, J.J. 1983. *Educating exceptional children*. Boston: Houghton Nufflin, hlm. 7.

- 8 Gearhart dan Weishahn, *op. cit.*, hlm. 8.
- 9 *Ibid.*
- 10 Di dalam Gearhart dan Weishahn, *op. cit.*, hlm. 20.
- 11 *Ibid.*, hlm. 21.
- 12 Chua Tee Tee. 'Dasar Sosial dan Orang Cacat' dalam *Suara Pendidik*. Jil. 11-12 Mac 1985/86, hlm. 27-37.
- 13 *Ibid.*, hlm. 35.
- 14 *Ibid.*, hlm. 30.
- 15 *Ibid.*
- 16 *Education Act, 1961* (With modifications to Sarawak & Sabah), No. 43 of 1961. Kuala Lumpur: International Law Book Series, 1987, hlm. 2.
- 17 *Ibid.*, hlm. 9.
- 18 *Ibid.*, hlm. 12.
- 19 *Ibid.*, hlm. 13.
- 20 *Ibid.*, hlm. 17.
- 21 *Ibid.*, hlm. 48.
- 22 Gearhart dan Weishahn, *op. cit.*, hlm. 11.
- 23 Kirk dan Gallagher, *op. cit.*, hlm. 4.
- 24 *Ibid.*
- 25 *Ibid.*, hlm. 5.
- 26 Chua Tee Tee. 'Education of the Mentally Retarded in Malaysia *Suara Pendidik*. Jil. 9-10 Mac 1983/84, hlm. 57-68.
- 27 Kirk dan Gallagher, *op. cit.*, hlm. 183.
- 28 *Ibid.*, hlm. 232.
- 29 *Ibid.*, hlm. 279.
- 30 *Ibid.*, hlm. 327.
- 31 Chua Tee Tee, *op. cit.*; *Suara Pendidik* 1983/84, hlm. 58.
- 32 Sandiyao Sebastian 1985. Curriculum for the Education of Mildly and Moderately Mentally Handicapped Children in Malaysia (Tesis Sarjana Pendidikan). Fakulti Pendidikan Universiti Malaya, hlm. 14.
- 33 Ivan Douglas Filmer, Jr. 1982. Academic and Psychosocial Aspects of Visually Handicapped Students in Three Secondary Schools in Peninsular Malaysia. (Tesis Sarjana Pendidikan). Fakulti Pendidikan, Universiti Malaya, hlm. 9.
- 34 Teng Shin Min 1986. Beberapa Aspek Akademik dan Psikososial Murid Cacat Pendengaran di Sekolah Percantuman di Negeri Johor. (Tesis Sarjana Pendidikan).
- 35 Chua Tee Tee, *op. cit.*, *Suara Pendidikan* 1985/86 hlm. 29.
- 36 Teng Shin Min, *op. cit.*, hlm. 59-60.
- 37 Ivan D. Filmer, Jr. *op. cit.*, hlm. 59.
- 38 *Ibid.*, hlm. 305-306.
- 39 Sandiyao Sebastian *op. cit.*, hlm. 64.
- 40 *Ibid.*, hlm. 19.
- 41 *Ibid.*, hlm. 75.

BAB 10

PENDIDIKAN TINGGI DAN PEMBANGUNAN NEGARA

'Universiti adalah institusi yang unik dan unggul yang memainkan tiga peranan utama iaitu: untuk melahirkan golongan para sarjana dan ilmunan, untuk menjalankan penyelidikan bagi mencari ilmu dan kebenaran, dan untuk menjadi pemimpin dalam memanfaatkan ilmu bagi pembangunan masyarakat.'

... Farquhar¹

Kenyataan di atas memperlihatkan secara ringkas fungsi pendidikan tinggi, khususnya universiti, dari segi tradisional dan semasa. Kenyataan di atas bertujuan untuk memperbetulkan prasangka masyarakat terhadap universiti yang bertanggungjawab melahirkan fenomena 'siswazah mengganggu' dan justeru itu universiti harus diubah menjadi organisasi profesional'.

Perbincangan di dalam bab ini memberi fokus kepada objektif-objektif berikut:

- * Menjelaskan konsep pendidikan tinggi.
- * Mengemukakan falsafah dan fungsi pendidikan tinggi, khususnya universiti. Perkara ini dibincang untuk memberi gambaran tentang rasional penubuhan dan orientasi pendidikan di universiti.
- * Mengemukakan bahawa perkembangan pendidikan tinggi yang mirip mengikuti model atau pendekatan pembangunan tenaga kerja bagi pembangunan ekonomi.
- * Menjelaskan bahawa permintaan sosial yang tinggi terhadap mendapatkan kedudukan tinggi mempunyai hubungan dengan tanggapan bahawa kelayakan tinggi adalah penting untuk mobiliti sosial.

- * Mengemukakan konsep 'universiti terbuka' dan 'universiti cawangan' bagi menjelaskan peranan universiti sejajar dengan prinsip egalitarian dan kehendak pembangunan masyarakat yang lebih berkesan.

10.1 APAKAH PENDIDIKAN TINGGI?

Gambaran jelas tentang konsep pendidikan tinggi boleh diperolehi dengan cara menjawab soalan-soalan seperti: Apakah pendidikan tinggi? Apakah institusi pendidikan tinggi? Apakah yang dimaksudkan dengan tinggi? Pendidikan tinggi untuk siapa? Dan apakah tujuan pendidikan tinggi?

Apakah pendidikan tinggi? Ramai para pendidik berpendapat pendidikan tinggi ialah peringkat pendidikan lepas menengah atas. Oleh itu, dalam konteks Malaysia, pendidikan tinggi ialah pendidikan di peringkat lepas peperiksaan Sijil Pelajaran Malaysia (SPM) atau lepas peperiksaan Sijil Tinggi Persekolahan Malaysia (STPM). Laporan Khir Johari (1967) mentakrifkan pendidikan tinggi sebagai "pelajaran ikhtisas dan akademik, yang sekurang-kurangnya berkehendakkan kelayakan akademik Sijil Tinggi Persekolahan atau yang setaraf dengannya untuk masuk ke yayasan di peringkat universiti dan Sijil Pelajaran Malaysia atau yang setaraf dengannya di peringkat maktab".²

Soalan kedua ialah: Apakah institusi pendidikan tinggi? Berdasarkan takrifan Laporan Khir Johari (1967), institusi pendidikan tinggi ialah universiti, maktab teknik, maktab pertanian, maktab perguruan, Kolej Tunku Abdul Rahman dan Institut Teknologi Mara. Universiti menawarkan kursus peringkat lepas ijazah, ijazah dan diploma sementara maktab, institut dan kolej menawarkan kursus pada peringkat diploma dan sijil.

Soalan ketiga ialah: Apakah yang dimaksudkan dengan tinggi itu? Yang dimaksudkan dengan tinggi itu ialah bidang pengkhususan pelajaran, sama ada dari segi akademik ataupun dari segi vokasional. Dari segi akademik, pendidikan tinggi seperti di universiti mengadakan pelajaran yang amat khusus, luas dan mendalam dalam berbagai-bagai cabang disiplin. Dari segi vokasional, pelajaran teori dan amali adalah khusus dan mendalam untuk menyediakan kemahiran kerja sumber manusia pada peringkat ikhtisas dan separuh ikhtisas bagi sektor swasta dan kerajaan.

Soalan keempat ialah: Pendidikan tinggi untuk siapa? Jika mengikut fahaman elitis, maka dasar meritokrasi mengutamakan pendidikan tinggi adalah untuk sebilangan kecil pelajar yang mempunyai kelayakan cemerlang dalam peperiksaan Sijil Pelajaran Malaysia (SPM), Sijil Pelajaran Vokasional Malaysia (SPVM) dan Sijil Tinggi Persekolahan Malaysia (STPM). Sebilangan kecil pelajar yang terpilih itu merupakan mereka yang ada kualiti, yang elit atau yang terbaik dalam pelajaran. Mereka yang elit ini mempunyai kemampuan yang tinggi dari aspek intelek dan kemahiran fizik untuk menanggung cabaran yang 'rigorous' bagi berjaya dalam pendidikan tinggi. Mereka yang elit ini dididik dan dilatih untuk menjadi para sarjana, teknokrat dan birokrat bagi memimpin dan mentadbir golongan 'proletariat' dalam masyarakat.

Jika mengikut fahaman egalitarian, pendidikan tinggi tidak seharusnya menjadi amat memilih lalu menguntungkan dan mengangkat darjat sebilangan kecil ahli masyarakat yang elit. Fahaman ini adalah berlandaskan tanggapan bahawa institusi pendidikan tinggi yang diwujudkan oleh masyarakat keseluruhannya harus membuka pintu mereka seluas-luasnya kepada sesiapa yang berkemampuan untuk mengalami pembelajaran dalam pendidikan tinggi. Sungguhpun fahaman egalitarian yang menekankan prinsip demokrasi mengambil kira aspek hak dan keutamaan, namun ia boleh mewujudkan kadar keciciran dan pembaziran sumber yang tinggi pada peringkat pendidikan tinggi.

Soalan yang akhir sekali ialah: Apakah tujuan pendidikan tinggi? Tujuan utama pendidikan tinggi seperti yang telah dinyatakan sebelum ini ialah untuk melahirkan para sarjanawan dan ilmuwan yang mahir berfikir dan mengembangkan ilmu dalam berbagai-bagai disiplin ilmu. Selain daripada itu, dari aspek profesionalnya pendidikan tinggi adalah untuk melahirkan golongan teknokrat bagi melaksanakan rancangan pembangunan negara dan golongan birokrat bagi mentadbir organisasi dan masyarakat. Secara umum, pendidikan tinggi mempunyai dimensi pendidikan dan dimensi latihan. Dimensi pendidikan bertujuan untuk mengembangkan aspek intelek, rohani, emosi, pekerti, budaya, dan jasmani estetika individu pada tahap maksimum dan tertinggi agar individu bukan sahaja menjadi manusia seimbang tetapi juga dapat membuat adaptasi yang sewajarnya terhadap pengaruh perkembangan masa kini. Dimensi latihan pula menyentuh peranan pendidikan tinggi dari segi pengeluaran dan perkhidmatannya terhadap pembangunan sosioekonomi

masyarakat dalam mana universiti dan institusi-institusi yang lain menjadi sebahagian daripada ahlinya.

10.2 FAISAFAH PENDIDIKAN TINGGI

Perbincangan mengenai falsafah pendidikan secara langsung melibatkan perbincangan mengenai aliran atau mazhab pemikiran dalam bidang falsafah pendidikan. Di antara aliran pemikiran tersebut ialah objektivisme, eksistensialisme, liberalisme, pragmatisme, rasionalisme dan *anarchisme*. Aliran pemikiran falsafah ini boleh dikatakan lebih menyentuh aspek orientasi dan penekanan kandungan kurikulum pendidikan tinggi. Walau bagaimanapun, aliran pemikiran falsafah pendidikan tinggi boleh dikelompokkan dalam dua kategori falsafah, iaitu satunya berlandaskan pertimbangan *epistemologi* dan yang satu lagi berlandaskan *politik*.³ Oleh itu, wujud falsafah dualistik bagi pendidikan tinggi. Falsafah dualistik ini timbul dengan cara menganalisis perkembangan pemikiran tentang matlamat dan fungsi pendidikan tinggi dari zaman Aristotle sehingga ke zaman moden ini.

Pertama, falsafah pendidikan tinggi yang berlandaskan epistemologi mengutamakan pendidikan tinggi sebagai bermatlamatkan ilmu fakta (*factual knowledge*) yang didorongi oleh semangat mencari kebenaran.⁴ Mencari kebenaran dan ilmu fakta merupakan matlamat sah sendiri (*self-legitimizing*) bagi aktiviti keserjanaan. Malahan fungsi penubuhan universiti bukanlah hanya untuk menyampaikan ilmu kepada pelajar tetapi untuk menggabungkan pemikiran bagi mewujudkan suasana pembelajaran imaginatif. Suasana pembelajaran imaginatif membolehkan pemikiran diolah dalam berbagai-bagai hala untuk membuktikan kesahihan sesuatu ilmu fakta. Kesahihan ilmu bukan sahaja menuruti realiti fizik, tetapi juga mudah difahami secara teori dan mempunyai kesepadanan logis. Objektiviti merupakan kriteria utama bagi kebenaran kerana objektiviti menolak sentimen dan emosi.⁵ Oleh itu, aliran falsafah ini disebut *objektivisme*.

Pendekatan epistemologi membahagikan alam ilmu kepada dua iaitu alam *akademik* dan alam *praktik*. Alam akademik mengutamakan pencarian ilmu fakta berdasarkan objektiviti dan logik, sementara alam praktik sentiasa terpengaruh dengan desakan perubahan. Elemen desakan mempengaruhi pengubahsuaian, dan manipulasi dan oleh itu alam praktik lebih biasa mudah membuat kesalahan.⁶

• Falsafah kedua bagi pendidikan tinggi ialah yang bersifat politik. Falsafah ini mengutamakan pendidikan tinggi yang merupakan sumber yang harus memainkan peranan yang relevan dan signifikan untuk menyelesaikan pelbagai masalah dalam masyarakat atau badan politik (*body politic*). Masalah pentadbiran kerajaan, industri, pertanian, perdagangan, pendidikan, kesihatan dan sebagainya pada masa kini memerlukan khidmat nasihat tenaga pakar dan terlatih di menara gading bagi membuat rumusan prosedur untuk menyelesaikan masalah sosioekonomi dan politik. Legitimasi politik bagi pendidikan tinggi diperakukan oleh ramai ahli filsafat termasuk Plato, Aristotle dan Dewey.⁷ Ahli filsafat ini berpendapat bahawa ahli-ahli fikir dan para sarjana harus melibatkan diri dengan fungsi perkhidmatan masyarakat dan negara, bukan sahaja untuk mempraktikkan ilmu yang mereka temui tetapi juga yang lebih pentingnya membantu pembangunan tamadun. Penglibatan para sarjana dan ilmuwan dalam isu-isu kemasyarakatan dan kenegaraan memberi faedah personal dan bukan personal. Faedah personalnya dan secara langsung profesional juga ialah penglibatan para sarjana secara *value-free*, tanpa pengaruh sentimen, memungkinkan pengukuhan ilmu dan teori alam akademik ataupun memungkinkan pengwujudan ilmu-ilmu baru. Perkembangan ilmu boleh dikatakan beriringan dengan perkembangan tamadun manusia. Dengan itu, untuk terus berdiri dan menjadi institusi signifikan, institusi pendidikan tinggi perlu peka balas terhadap persoalan masyarakat sekitar.

Falsafah pendidikan tinggi yang berlandaskan pendekatan politik telah tersebar luas di negara-negara Eropah semasa zaman Revolusi Sains dan Revolusi Perindustrian pada awal abad kelapan belas. Falsafah berlandaskan politik ini atau lebih dikenali sebagai *pragmatisme* telah bertapak di kebanyakan universiti dan institusi pendidikan tinggi di Eropah sehingga awal abad kedua puluh. Kemudian daripada itu, falsafah berteraskan epistemologi dan politik diseimbangkan atau beriringan. Walau bagaimanapun, falsafah pragmatisme yang mendorong kepada *liberalisme* masih teguh diamal dalam pendidikan tinggi di Amerika Syarikat sehingga masa kini. Kebanyakan universiti terulung di Amerika Syarikat bekerjasama dengan syarikat-syarikat besar secara simbiotik, iaitu universiti menyediakan tenaga pakar untuk menjalankan penyelidikan sementara syarikat-syarikat besar dan malahan kerajaan memberi peruntukan kewangan dalam bentuk geran penyelidikan kepada universiti ataupun ganjaran lumayan kepada tenaga pakar dan penyelidik.

Sejak dua dekad yang lalu, kebanyakan universiti di Eropah telah mula beralih kepada falsafah epistemologi dalam usaha mengukuhkan semula imej kesarjanaan dan autonomi serta neutraliti universiti dalam mencari kecemerlangan akademik secara nilai-khas iaitu mencari dan mengembangkan ilmu fakta dan objektif. Dalam epistemologi, rasional penubuhan universiti ialah untuk mengadakan satu institusi dan persekitaran yang bebas dan berautonomi iaitu para sarjana dan pelajarnya bebas menerokai alam ilmu dan akademik tanpa gangguan atau tekanan daripada mana-mana pihak. Gangguan dan tekanan boleh mengakibatkan bias pertimbangan subjektif atau bersalingan dengan sesuatu motif dan dengan itu kesahihan dan kebenaran tidak lagi menjadi etika keilmuan.

Dua pendekatan falsafah, iaitu epistemologi dan politik, mencorakkan orientasi kurikulum pendidikan tinggi yang berbeza-beza. Malahan juga kedua-dua pendekatan pemikiran falsafah berkenaan boleh menentukan corak organisasi dan tingkah laku ahli-ahli dalam organisasi pendidikan tinggi.

Aliran pemikiran epistemologi mendasari falsafah realisme, objektivisme atau instrumentalisme. Realisme mengutamakan realiti sesuatu perkara atau fenomena fakta sekiranya nyata dan benar-benar wujud. Begitu juga dengan objektivisme, yang menggunakan kaedah saintifik yang 'rigorous' dan 'value free' dalam membuktikan kesahihan perkara dan fenomena. Tokoh klasik seperti Dewey berpendapat bahawa 'tiada ilmu hakiki sekiranya tiada usaha bersungguh-sungguh mencarinya'.⁸ Drucker (1969) menyatakan bahawa ilmu adalah seperti elektrik, satu bentuk tenaga yang dimanifestasikan apabila kerja dilakukan.⁹

Aliran epistemologi memerlukan kurikulum dan organisasi pendidikan tinggi yang diorientasikan secara khusus dengan '*rigid*'. Kurikulum dibahagikan mengikut disiplin khusus dan tidak seharusnya ada saling tukar antara disiplin. Organisasi pula dibahagikan kepada fakulti dan jabatan mengikut disiplin yang berasingan antara satu dengan lain. Sekolah-olah wujud 'universiti dalam universiti' atau '*multiversity*', iaitu tanda identiti kesepadanan dan keseragaman sedangkan ilmu daripada berbagai-bagai cabang disiplin, pada hakikatnya menuju ke arah satu kesatuan. Pengutamaan pengkhususan universiti dan terhadapnya boleh mengakibatkan universiti menjadi kaku, terasing dan tidak relevan dalam masyarakat.¹⁰ Boleh dikatakan bahawa institusi pengajian tinggi menggunakan model British atau model Jerman mengikuti mazhab epistemologi.

Aliran politik menampilkan falsafah pendidikan liberalisme, pragmatisme dan eksistensialisme sebagai 'counterculture' terhadap aliran epistemologi. Aliran politik mempersoalkan kerelevanan kurikulum pendidikan tinggi dalam konteks pembangunan individu dan masyarakat, iaitu pendidikan tinggi bukan hanya mendidik individu dan masyarakat, juga bukan hanya mendidik individu untuk 'melihat perspektif kejadian dan benda' dan 'belajar untuk ilmu' (learning to be learned) tetapi juga untuk melatih individu dalam aspek sosialisasi atau 'belajar untuk menjadi' (learning to become). Teras pemikiran bagi aliran politik ialah perkembangan tamadun manusia yang bertitik-tolak daripada pemanfaatan ilmu, pembangunan sumber tenaga manusia secara menyeluruh dan penglibatan institusi pendidikan tinggi dalam membantu membina masyarakat progresif dan maju.

Falsafah pendidikan liberalisme menganjurkan bahawa pendidikan adalah untuk membina akal yang rasional dan cekap. Ketajaman dan keluasan akal adalah keutamaan bagi mengawal tubuh badan dan melepaskan diri daripada cengkaman belenggu kesengsaraan. Liberal berasal dari perkataan Latin 'liber' bermaksud bebas. Kurikulum pendidikan yang bersifat liberal adalah juga bersifat umum, iaitu pelajar-pelajar mempelajari berbagai-bagai mata pelajaran atau kursus, dan kadangkala merentas pelbagai disiplin secara bebas dengan harapan mereka mempunyai fikiran yang rasional dan luas bagi mengkonsepsikan idea-idea abstrak dengan realiti. Pendidikan liberal bukan sahaja mengutamakan penguasaan ilmu dan pembentukan akal yang rasional tetapi juga meliputi pembentukan kemahiran profesional atau vokasional.

Falsafah pendidikan pragmatisme menganjurkan bahawa kurikulum dan organisasi pendidikan harus sejajar dengan keperluan dan perkembangan masyarakat semasa. Keperluan masyarakat meliputi keperluan sosial, ekonomi, budaya, agama dan politik. Perkembangan masyarakat pula meliputi aspek demografi, teknologi, modenisasi dan mutu kehidupan. Pragmatisme memerlukan institusi pendidikan untuk sentiasa peka, turut sama maju dalam semua aspek selaras dengan kemajuan tamadun manusia.

Falsafah eksistensialisme digagaskan oleh pendapat bahawa manusia menentukan nasib dan matlamat hidupnya sendiri. Tanggapan utama ialah 'kewujudan mendahului zat' (existence precedes essence) atau 'perasaan mendahului pemikiran'.¹¹ Oleh yang demikian, ilmu pengetahuan pelajar ditemui dalam kewujudannya dan

identiti ditemui dalam komitmen untuk hidup. Seseorang itu bebas memilih dan bertanggungjawab terhadap apa yang dipilihnya. Kurikulum pendidikan tinggi yang mengikuti fahaman eksistensialisme memberi kebebasan kepada pelajar untuk turut serta menentukan haluan pembelajaran dan pengajaran. Juga, kurikulum pendidikan tinggi perlu lentur dan relevan dengan isu-isu semasa dan bersifat terbuka berlandaskan sikap kerjasama.

Falsafah Pendidikan Tinggi Malaysia

Boleh dikatakan setiap institusi pendidikan tinggi di Malaysia mempunyai falsafah mereka masing-masing. Oleh itu ada baiknya ditinjau beberapa kenyataan formal falsafah-falsafah tersebut.

Universiti Kebangsaan Malaysia (UKM) menyatakan secara formal falsafahnya sebagai: 'Paduan antara IMAN kepada Allah dan ILMU yang bermanfaat serta gabungan antara teori dan amali adalah dasar utama bagi perkembangan ilmu (hakiki),* proses pembinaan masyarakat terpelajar' (terdidik)* dan pembangunan universiti.¹² Falsafah ini menggabungkan kedua-dua aliran epistemologi dan aliran politik. Epistemologi dalam usaha mencari dan mengembangkan ilmu fakta dan hakiki yang mendasari pembentukan masyarakat terdidik dan progresif. Elemen sufisme (IMAN) dan elemen realisme-pragmatisme (ILMU yang bermanfaat) menjadi premis atau gagasan tindakan akhlah dan jasmaniah. Pernyataan formal matlamat UKM pula amat cenderung kepada aliran epistemologi, iaitu menekankan kecemerlangan akademik dan intelektualisme.

Universiti Pertanian Malaysia (UPM) menyatakan secara formal matlamatnya yang cenderung kepada aliran falsafah politik, iaitu falsafah pragmatisme yang mengutamakan penyediaan kemahiran profesional dan kerelevanan usaha universiti dalam konteks pembangunan masyarakat.¹³

Universiti Utara Malaysia (UUM) menyatakan secara formal falsafahnya sebagai: 'Menginsafi bahawasanya Tuhan tidak mengubah nasib sesuatu kaum melainkan kaum itu sendiri berusaha mengubahnya Mempercayai kedua-dua sumber manusia dan alam mesti digembleng Masa kini bahawa manusia tidak dapat hidup dengan kemajuan kebendaan ... tanpa perikemanusiaan'¹⁴ Falsafah ini lahir dari aliran politik semata-mata, iaitu khususnya

* Semantik dan metafizik yang memberi makna yang berbeza-beza.

falsafah eksistensialisme dan pragmatisme. Eksistensialisme menitikberatkan kudrat manusia yang menentukan takdir manusia (*human destiny*). Pragmatisme kerana falsafah itu mengutamakan kecekapan manusia menggunakan sumber alam. Juga, ia bersifat eksistensialisme – sufisme kerana ia menekankan peradaban dan keimanan.

Namun apa jua falsafah yang dituruti oleh universiti-universiti atau maktab-maktab, secara amnya boleh dirumuskan bahawa falsafah pendidikan tinggi di negara ini lebih menuruti aliran politik daripada aliran epistemologi. Malahan falsafah pendidikan negara menuruti aliran politik juga.

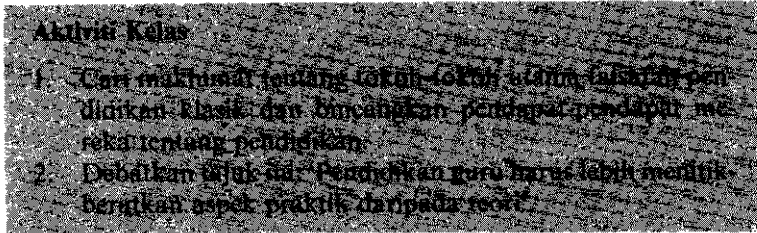
Falsafah pendidikan negara dan pendidikan tinggi ialah falsafah liberalisme-pragmatisme. Mengapa dikatakan demikian? Ini adalah kerana falsafah liberalisme mengutamakan perkembangan potensi maksimum individu dalam segala aspek, iaitu intelek, estetika, rohani dan jasmani. Pendidikan diadakan dalam berbagai-bagai cabang disiplin ilmu bagi membina akal fikiran yang rasional dan cekap untuk memikirkan secara menyeluruh tentang hakikat kewujudan manusia dan alam. Selain daripada itu, penekanan terhadap perkembangan aspek estetika, rohani dan jasmani melalui pelbagai kegiatan adalah untuk membina individu yang seimbang.

Falsafah pendidikan tinggi, khususnya di peringkat maktab, kolej dan sebelum ijazah di universiti bersifat pragmatisme. Ini adalah kerana pendidikan pada peringkat berkenaan berkait dengan motif pengeluaran tenaga kerja atau motif latihan profesional dan vokasional. Motif ini mendesak agar pendidikan tinggi berfungsi sebagai sumber penghasil tenaga kerja bagi memenuhi fungsi perkhidmatan dalam pelbagai bidang, sama ada dalam sektor kerajaan ataupun sektor swasta. Pendidikan tinggi telah dianggap sebagai 'feeder' tenaga kerja terlatih.

Memandangkan pendidikan di universiti-universiti di negara ini berasaskan model British, maka falsafah liberalisme-pragmatisme diikuti secara terbatas. Keliberalan kurikulum universiti di negara ini tidak seperti liberalnya kurikulum universiti di Amerika Syarikat yang mengadakan pengajian antara disiplin yang terbuka. Kurikulum pengajian di universiti negara ini masih tidak membenarkan fleksibiliti antara disiplin.

Falsafah pendidikan tinggi dalam aliran epistemologi didukung oleh universiti-universiti pada peringkat pengajian sarjana bagi memperoleh kecemerlangan akademik dan kesarjaan para ahli

akademik dalam usaha mencari ilmu dan mengembangkan ilmu. Aliran epistemologi sentiasa menitikberatkan pemeliharaan ciri-ciri tradisional universiti dan 'kebebasan akademik demi ilmu pengetahuan semata-mata'.

10.3 MATLAMAT PENDIDIKAN TINGGI

Matlamat ialah hasil yang diharapkan dan hanya tercapai dengan berkesan jika institusi dan sumber diuruskan melalui kaedah yang berkesan dan cekap. Matlamat menentukan mutu, iaitu institusi yang bermutu merupakan yang dapat mencapai matlamat dengan produktif dan kos efektif.

Matlamat berbeza-beza mengikut konteks. Bagi pendidikan tinggi, matlamatnya tertumpu secara khususnya kepada dua konteks, iaitu konteks *luaran* dan konteks *dalam*. Konteks luaran memberi perhatian terhadap kepentingan pendidikan tinggi dengan pembangunan sosioekonomi, budaya dan politik masyarakat dan negara. Konteks dalaman pula memberi perhatian kepada kepentingan pendidikan tinggi terhadap pembangunan individu, institusi dan pembangunan sistem pendidikan itu sendiri.

Dari konteks dalaman, matlamat pendidikan tinggi di negara ini berkait dengan kehendak pengeluaran tenaga kerja bagi pembangunan sosioekonomi, politik dan budaya selaras dengan Dasar Ekonomi Baru (DEB) dan matlamat pendidikan kebangsaan. Pengeluaran tenaga kerja pada peringkat ikhtisas dan separa ikhtisas adalah untuk memenuhi keperluan perkhidmatan dalam berbagai-bagai jenis pekerjaan dalam sektor kerajaan dan swasta telah menjadi matlamat primer pendidikan tinggi sesuai dengan kedudukan Malaysia sebagai sebuah negara yang sedang membangun. Di kebanyakan negara sedang membangun di dunia ini menetapkan bahawa matlamat primer pendidikan tinggi adalah untuk pempa-

ngunan sumber tenaga manusia untuk mengisi keperluan perkhidmatan dalam bidang sosial dan lebih-lebih lagi dalam bidang ekonomi seperti bidang pertanian, perlombongan, pembalakan, perikanan, perdagangan dan pelancongan. Pengeluaran tenaga kerja yang diutamakan adalah pada peringkat asas, berlainan dari negara maju yang mengutamakan tenaga kerja peringkat tinggi bagi memenuhi perkembangan era lepas perindustrian.

Matlamat pendidikan tinggi selaras dengan matlamat DEB adalah dari segi mobiliti sosial dan ekuiti ekonomi bagi merapatkan jurang sosioekonomi antara kaum bumiputera dengan bukan bumiputera, antara masyarakat bandar dengan luar bandar, antara kawasan dan wilayah, dan antara golongan elit dengan golongan proletariat. Mekanismenya ialah dengan cara mendemokrasikan pendidikan tinggi bagi meluaskan penyertaan pelajar-pelajar dari golongan proletariat dari kawasan dan wilayah yang kurang maju. Mekanisme berkenaan mengikuti konsep 'kelayakan tinggi adalah pasport untuk pekerjaan dan taraf hidup yang lebih baik'. Ini bermakna jika lebih ramai pelajar dari golongan 'bawahan' dari luar bandar menyertai pendidikan maka matlamat DEB lebih cepat dicapai. Pada masa ini, matlamat pendidikan tinggi dari segi *utilitarian* atau fungsionalnya dalam mencapai matlamat mobiliti sosial boleh dikatakan berjaya dicapai. Ini adalah kerana negara ini menghadapi fenomena siswazah menganggur yang semakin bertambah meruncing dan menekan dari segi politik malahan dari segi psikososio-emosi. Fenomena ini menandakan bahawa kita sudah mencapai takat tepu yang menunjukkan *output* pendidikan tinggi sentiasa melebihi keperluan tenaga kerja.

Matlamat pendidikan tinggi dari konteks dalaman adalah mengenai peranan institusi dan kurikulum terhadap pelajar, masyarakat dan kesedaran. Matlamat tersebut merupakan matlamat output institusi pendidikan tinggi. Stephen dan Roderick (1978) menggariskan matlamat dalam pendidikan tinggi kepada empat bahagian iaitu: (1) keekspressifan pelajar (2) keinstrumentalan pelajar (3) penyelidikan dan (4) perkhidmatan.¹⁵

1. *Keekspressifan Pelajar*

Matlamat ini dicerminkan kepada usaha kurikulum pendidikan tinggi mengubah identiti dan pekerti pelajar melalui cara asasi tertentu.

- (i) Mengeluarkan pelajar yang mempunyai keupayaan intelektual pada tahap maksimum.
- (ii) Membentuk pelajar yang mempunyai kebolehan menyeluruh meliputi aspek intelektual, moral, estetika, sosial dan fizik.
- (iii) Memastikan pemikiran pelajar ditanamkan dengan idea-idea para sarjana agung dari pelbagai bidang.
- (iv) Membantu pelajar membina pemikiran objektif dan kritis tentang diri mereka sendiri dan segala perkara dan kepercayaan.
- (v) Membentuk ciri dalaman pelajar untuk membolehkan pelajar membuat pertimbangan moral dengan betul dan cekap.

2. *Keinstrumentalan Pelajar*

Matlamat ini adalah mengenai penyediaan fungsi-fungsi pelajar untuk memainkan peranan dalam masyarakat.

- (i) Menyediakan pelajar dengan kemahiran khusus untuk kerjaya mereka.
- (ii) Menyediakan pelajar dengan kemahiran, sikap dan pengalaman yang dapat memaksimumkan kemungkinannya menduduki status hidup yang lebih baik dalam masyarakat dan juga untuk memimpin masyarakat.
- (iii) Melatih pelajar tentang kesarjanaan, penyelidikan saintifik, objektivisme pemikiran dan kreativiti dalam adaptasi.
- (iv) Membina pelajar menjadi pengguna yang bijaksana dan yang mementingkan kualiti dan nilai estetika.
- (v) Membentuk pelajar yang memahami tentang peranan dan tanggungjawabnya sebagai warganegara dalam negara demokrasi.

3. *Penyelidikan*

Matlamat dicerminkan oleh kededikasian menimba ilmu baru atau kededikasian untuk menyelesaikan masalah.

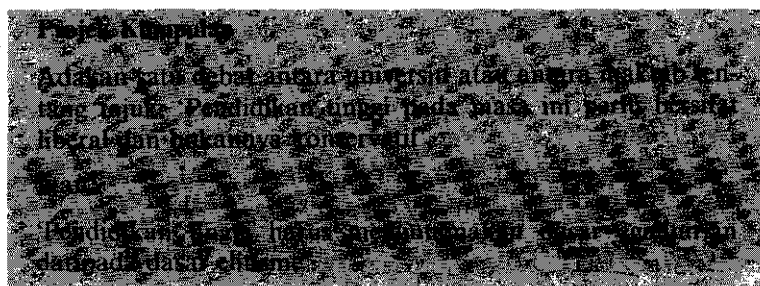
- (i) Menjalankan penyelidikan asas dan tulen.
- (ii) Menjalankan penyelidikan guna.

4. *Perkhidmatan*

Matlamat ini dicerminkan oleh tanggungjawab institusi terhadap masyarakat di luar institusi dalam proses pembangunan memandangkan institusi pendidikan tinggi mempunyai kepakaran dan sumber yang lebih baik daripada institusi lain.

- (i) Mengadakan perkhidmatan pendidikan lanjutan, pendidikan berterusan, pendidikan dewasa, kursus jangka pendek dan sebagainya.
- (ii) Menyediakan perkhidmatan perundingan dan bimbingan untuk masyarakat dalam program kebudayaan, pengurusan dan pembangunan sosioekonomi serta membantu golongan yang memerlukan pinjaman, infrastruktur atau khidmat sokongan.
- (iii) Menjadi pusat untuk penyebaran idea-idea baru dalam bidang sastera, kesenian, sains dan politik bagi membina masyarakat yang celik akal dan progresif.
- (iv) Menjadi pusat untuk memperkukuhkan warisan dan budaya bangsa.

Perbincangan mengenai matlamat pendidikan di atas secara tidak langsung menampilkan bahawa universiti dan institusi pendidikan tinggi yang lain bukanlah satu sistem sosial yang tertutup dari pengaruh dan kehendak masyarakat dan negara. Institusi pendidikan tinggi tidak hanya berperanan sebagai institusi profesional tetapi juga sebagai institusi yang aktif mengembangkan kebudayaan, sosial, sains, sastera, ekonomi, politik dan keserjanaan. Oleh itu institusi pendidikan tinggi ialah '*communiversity*', iaitu institusi yang bekerjasama dengan komuniti.

10.4 PERKEMBANGAN PENDIDIKAN TINGGI

Perbincangan mengenai perkembangan biasanya menyentuh aspek kuantitatif dan juga aspek kualitatif. Aspek kuantitatif memerihalkan perkembangan bilangan universiti, penyertaan pelajar dan *output* pelajar berdasarkan pendekatan tenaga kerja dan permintaan sosial. Aspek kualitatif pula memerihalkan secara terbatas pada penawaran kursus di institusi pendidikan tinggi dan kerelevanannya dengan pembangunan sosioekonomi dalam proses peralihan dari ekonomi berasaskan pertanian kepada ekonomi yang berasaskan industri dan perdagangan.

Institusi pendidikan tinggi meliputi maktab perguruan,* maktab teknik, politeknik, maktab teknologi, maktab pertanian, Kolej Tunku Abdul Rahman, Institut Teknologi Mara dan semua universiti. Institusi pendidikan tinggi di negara ini sebahagian besarnya ditubuhkan oleh kerajaan. Hanya sebilangan kecil sahaja dibina oleh pihak swasta yang menawarkan pelbagai kursus pada peringkat sijil dan diploma. Boleh dikatakan institusi swasta semakin bertambah bilangannya pada masa ini disebabkan oleh permintaan sosial terhadap pendidikan tinggi yang semakin mendesak memandangkan keterbatasan kemampuan kerajaan mengadakan secukupnya pendidikan jenis ini. Malahan terdapat beberapa universiti kembar dari negara asing dibina di bandar-bandar besar seperti di Petaling Jaya dan Kuala Lumpur pada masa ini.

Perkembangan pendidikan tinggi di negara ini adalah pesat sekali antara tahun 1969 hingga tahun 1975. Dalam tempoh berkenaan institusi yang ditubuhkan ialah Institut Teknologi Mara (1967), Kolej Tunku Abdul Rahman (1969), Politeknik Ungku Omar (1969), Universiti Sains Malaysia (1969), Universiti Kebangsaan Malaysia (1970), Universiti Pertanian Malaysia (1971) dan Universiti Teknologi Malaysia (1972). Kepesatan penubuhan institusi tersebut dalam tempoh yang singkat itu mempunyai tujuan utama untuk mengisi keperluan proses Malayanisasi, iaitu menggantikan tenaga kerja '*expatriate*' dengan tenaga kerja anak tempatan dalam pelbagai jawatan ikhtisas dan separuh ikhtisas, sama ada bagi sektor kerajaan ataupun swasta. Jadual 10.1 menjelaskan keadaan kekurangan bekalan tenaga kerja yang begitu meruncing dalam tahun-tahun 1960-an dan 70-an.

* Perbincangan dalam bahagian ini tidak meliputi maktab perguruan kerana bersifat khusus, iaitu ia tidak menawarkan kursus pelbagai kemahiran kerja.

Jadual 10.1 Keperluan pengambilan mengikut jenis peringkat pekerjaan, 1965-1980¹⁶

	SEMUA SEKTOR				SEKTOR KERAJAAN (TERMASUK PELAJARAN)				SEKTOR PERSENDIRIAN*						
	Keperluan Pengambilan		Peratus Pertukaran		Keperluan Pengambilan		Peratus Pertukaran		Keperluan Pengambilan		Peratus Pertukaran				
	1965	1970	1980		1965-70	1970-80	1965		1970	1980	1965-70		1970-80		
Jumlah, Semua pekerjaan	729 375	847 559	1 103 800	+ 16.2	+ 30.2	243 654	308 561	433 100	+ 26.6	40.3	485 721	539 000	670 700	11.0	24.4
IKHTISAS -															
Pengurus	5 480	6 657	9 824	21.5	47.6	1 635	2 141	3 241	30.9	51.4	3 845	4 516	6 583	17.4	45.8
Pakar Teknologi	3 794	5 587	9 762	47.2	74.7	2 065	3 363	5 739	62.8	76.6	1 729	2 224	4 023	28.6	81.0
Guru	3 928	5 928	7 128	51.8	20.2	3 928	5 928	7 128	50.9	20.2					
Pekerjaan-pekerjaan lain	1 991	3 130	5 205	57.3	66.3	1 328	2 023	3 498	52.3	72.9	663	1 107	1 707	67.0	54.2
SEPARUH IKHTISAS -															
Pengurus Muda dan Akauntan Muda	8 158	9 115	13 883	19.1	42.9	3 726	4 492	6 326	20.6	40.8	4 432	5 223	7 557	17.8	44.7
Guru	11 018	30 318	46 718	175.0	54.1	11 018	30 318	46 718	17.5	54.1					
Pakar Teknologi dan Pakar-pakar lain	10 900	16 640	29 553	52.6	77.6	8 778	13 968	24 575	59.1	75.9	2 122	2 672	4 978	25.9	86.3
MAHIR -															
Kerja Teknologi	87 653	107 043	148 096	22.1	38.4	23 439	28 874	41 203	23.2	42.7	64 214	78 169	106 893	21.7	36.7
Guru	44 075	49 575	65 375	12.4	31.8	44 075	49 575	63 375	12.5	31.9					
Kerja Pejabat lain	54 718	67 225	101 006	22.9	50.2	43 441	53 374	76 992	22.9	44.2	11 277	13 851	24 014	22.8	73.4
SEPARUH MAHIR DAN TIDAK MAHIR -															
Pekerja-pekerja kilang	432 348	470 177	558 239	8.7	18.7	68 290	76 978	101 497	12.7	31.8	364 058	393 141	456 742	8.0	16.2
Pekerja-pekerja pejabat	65 312	75 624	109 011	15.8	44.1	31 931	37 527	50 808	17.5	35.4	33 381	38 097	58 203	14.1	52.8

Sumber: Bahagian Perancang Ekonomi

* Kajian untuk sektor persendirian tidak penuh dalam beberapa segi yang diuraikan dalam penyata ini. Dalam bahagian setengah-mahir dan tidak mahir kekurangan yang terdapat menghindari daripada membuat sesuatu keputusan dengan berdasarkan kepada data sahaja. Perimbangan ini juga memelahkan mustahaknya anggaran SEMUA SEKTOR untuk bahagian-bahagian itu dan untuk bahagian "Jumlah semua pekerjaan".

Dapat dilihat pada Jadual 10.1 bahawa secara keseluruhannya permintaan tenaga kerja ikhtisas, separuh ikhtisas, mahir dan separuh mahir meningkat dari jumlah 729 375 kepada 847 559 bagi tempoh tahun 1965–1970, iaitu pertambahan keperluan sebanyak 16.2%. Bagi tempoh tahun 1970–1980 permintaan tenaga kerja berkenaan meningkat kepada jumlah 1 103 800, iaitu peningkatan sebanyak 30.2%. Permintaan tenaga kerja jenis tinggi dan sederhana adalah lebih tinggi bagi sektor kerajaan berbanding dengan sektor swasta.

Perkembangan ekonomi yang baik pada kadar purata 8.7%¹⁷ dalam tempoh Rancangan Malaysia Kedua dan Ketiga bukan sahaja telah memungkinkan perkembangan institusi pendidikan tinggi tetapi juga telah dapat memberi pekerjaan kepada graduan dan lulusan institusi pendidikan tinggi. Jadual 10.2 menunjukkan perkembangan pekerjaan mengikut sektor ekonomi bagi tempoh 1975 hingga 1980.

Usaha yang bersungguh-sungguh telah dijalankan oleh pihak kerajaan untuk menambah pengeluaran tenaga kerja ikhtisas, separuh ikhtisas, mahir dan separuh mahir dalam tempoh 1970–1980 sejajar dengan perkembangan ekonomi ketika itu. Dalam tahun 1978 terdapat seramai 19 572 orang pelajar mengikuti berbagai-bagai kursus pada peringkat ijazah dan diploma di kelima-lima buah universiti. Di peringkat maktab dan politeknik pula terdapat seramai 17 714 orang pelajar mengikuti berbagai-bagai kursus pada peringkat diploma dan sijil.¹⁹ Jadual 10.3 menunjukkan pengeluaran pelajar dari institusi pendidikan tinggi dalam tempoh 1976–1980.

Pengeluaran siswazah dari universiti-universiti tempatan dalam tahun-tahun 1970-an lebih cenderung kepada bidang sastera. Dalam tempoh 1976–1978, dari seramai 11 159 orang siswazah baru, 61% mengikuti kursus dalam bidang sastera, 39% dalam bidang sains dan 7% dalam bidang teknikal. Pertambahan bilangan pelajar memasuki Universiti Sains Malaysia, Universiti Pertanian Malaysia dan Universiti Teknologi Malaysia telah memperbaiki jurang peratus antara siswazah sastera dengan sains dan teknikal. Menjelang tahun 1980 terdapat 53% siswazah dalam aliran sastera (2326 orang), 37% dalam aliran sains (1618 orang) dan 9.7% dalam aliran teknikal (423 orang).

Satu kepincangan dalam pendidikan tinggi yang telah wujud sejak tiga dekad yang lalu ialah tumpuan yang berlebihan kepada perkembangan kuantiti universiti daripada perkembangan kuantiti

Jadual 10.2 Perkembangan pekerjaan mengikut sektor, 1975-80^{1a}

	1975		1978		1980		Peratus dari pekerjaan tambahan 1976-80 (%)	Peratus dari pekerjaan tambahan 1976-80 (%)	Kadar purata tahunan perkembangan daya penge- luaran sebenar 1976-80 (%)
	Anggaran pekerjaan (000)	Peratus daripada jumlah (%)	Anggaran pekerjaan (000)	Peratus daripada jumlah (%)	Peratus pekerjaan (000)	Peratus daripada jumlah (%)			
Pertanian, perhutanan, ternakan dan perkikanan	1 915.0	47.6	1 972.5	43.9	2 023.6	42.0	51.1	108.6	3.4
Perombongan dan kuari	87.5	2.2	90.2	2.0	91.7	1.9	1.5	4.2	9.2
Pembinaan	448.0	11.1	587.3	13.1	675.1	14.0	87.8	227.1	4.1
Pembinaan	159.6	4.0	196.5	4.4	227.0	4.7	30.5	67.4	3.7
Kemudahan awam	23.9	0.6	27.7	0.6	30.8	0.6	3.1	6.9	5.1
Pengangkutan, simpanan dan perhubungan	180.8	4.5	207.9	4.6	227.6	4.7	19.7	46.8	4.4
Perdagangan borong dan runcit	482.2	12.0	559.3	12.4	613.7	12.8	54.4	131.5	2.7
Kewangan dan insurans	38.7	1.0	43.3	1.0	47.0	1.0	3.7	8.3	2.6
Perkhidmatan kerajaan	520.4	12.9	621.8	13.8	673.2	14.0	51.4	152.8	2.8
Perkhidmatan-perkhidmatan lain	163.4	4.1	187.1	4.2	204.1	4.3	17.0	40.7	3.0
JUMLAH	4 019.5	100.0	4 493.6	100.0	4 813.8	100.0	320.0	794.3	4.4
PENDUDUK	12 298.0		13 294.1		14 003.0				
TENAGA BURUH	4 320.3		4 788.5		5 129.2				
PENGANGGURAN	300.8		294.9		315.4				
KADAR PENGANGGURAN (%)	7.0		6.2		6.1				

maktab vokasional dan politeknik. Justeru itu, bilangan pengeluaran tenaga kerja peringkat tinggi tidak seimbang dengan pengeluaran tenaga kerja peringkat pertengahan sedangkan tenaga kerja pertengahan atau teknikal dalam bidang perdagangan, perindustrian, perlombongan, perhubungan, pertanian dan pengangkutan amat diperlukan untuk melaksanakan projek-projek pembangunan. Untuk mengatasi masalah ini, hampir semua jabatan kerajaan mengadakan program latihan dalam perkhidmatan bagi melatih kakitangan teknikal yang baru.

Dua buah universiti baru telah dibina pada awal tahun 1980-an, iaitu *International Islamic University* (1983) dan Universiti Utara Malaysia (1984). Penubuhan *International Islamic University* yang mempunyai kampus sementara di Petaling Jaya adalah didorong oleh semangat perpaduan masyarakat Islam antarabangsa dengan diterajui oleh kerajaan Malaysia. Penubuhan Universiti Utara Malaysia (UUM) pula adalah untuk menampung permintaan sosial yang tinggi terhadap pendidikan universiti dan bukannya untuk menampung permintaan tenaga kerja. Oleh itu, penubuhan Universiti Utara Malaysia adalah dalam tempoh antiklimaks proses Malayaniisasi. Walau bagaimanapun, kemajuan UUM sebagai satu institusi baru terletak pada kemampuan inovatifnya khususnya dalam aspek kurikulum yang seharusnya bersifat liberal atau 'multidiscipline' dan dalam aspek memenuhi tenaga kerja bagi era perindustrian dan lepas perindustrian (industrial and post-industrial eras).

Penyertaan dalam Pendidikan Tinggi

Permintaan tenaga kerja peringkat tinggi dan ikhtisas telah mendorong kepesatan penyertaan pendidikan di universiti dalam tahun-tahun 1970-an sementara permintaan sosial pula telah mendorong penyertaan pendidikan di universiti dalam tahun-tahun 1980-an. Walau bagaimanapun, permintaan tenaga kerja peringkat pertengahan sentiasa mendorong kepada penubuhan maktab, kolej, politeknik, kampus-kampus cawangan universiti dan Institut Teknologi Mara. Malahan permintaan tenaga kerja peringkat pertengahan khususnya dalam bidang perdagangan dan teknologi telah menjadi faktor utama yang menggalakkan penubuhan institusi-institusi swasta yang menawarkan pelbagai kursus pada peringkat diploma dan sijil dalam tahun-tahun 1980-an.

Sejak tahun 1970, perkembangan pendidikan tinggi sentiasa ter-

Sambung

Kursus	1976	1977	1978	1979	1980	Jumlah terkumpul 1976-80
Ijazah						
Sastera	1 928	2 198	2 632	2 272	2 326	11 356
Sastera dan Kemasya- rakatan ⁵	1 477	1 575	1 918	1 659	1 644	8 273
Ekonomi dan Perdagangan ⁶						
Jumlah Kecil (%)	451	623	714	613	682	3 083
Sains	58.1	57.8	65.2	58.1	53.3	58.4
Perubatan dan Pergiagan	1 209	1 326	1 063	1 297	1 618	6 513
Pertanian dan Sains yang berkaitan	175	188	188	233	225	1 039
Kursus-kursus Sains lain	111	109	123	160	129	632
Jumlah Kecil (%)	923	1 029	752	904	1 234	4 842
Teknikal	36.5	34.9	26.3	33.2	37.0	33.5
Kejuruteraan	180	279	344	340	423	1 566
Seni Bina dan Perancangan	158	255	268	244	284	1 209
Bandar	22	24	40	63	72	221
Kursus Juruukur	-	-	22	22	42	86
Kursus-kursus Teknikal						
lain	-	-	14	11	25	50
Jumlah Kecil (%)	5.4	7.3	8.5	8.7	9.7	8.1
JUMLAH	3 317	3 803	4 039	3 909	4 367	19 435
(%)	100.1	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

³Termasuk Undang-undang dan Pentadbiran, Sebaran Am, Senilukis dan Senireka, Sains Perpustakaan dan Sains Kesetiausahaan.

⁴Termasuk Perakaunan, Pengajian Bank dan Pengurusan Hotel.

⁵Termasuk Undang-undang, Pengajian Islam, Sastera dan Sains Kemasyarakatan.

⁶Termasuk Perniagaan-tani dan Ekonomi Sumber.

Jadual 10.4 Bilangan pelajar di peringkat pelajaran tinggi mengikut kaum dan bidang pelajaran, 1975 dan 1978²¹

	1975					1978				
	Melayu	Cina	India	Lain-lain	Jumlah	Melayu	Cina	India	Lain-lain	Jumlah
Kursus sijil										
Politeknik Kuantan	-	-	-	-	-	264	72	6	-	342
Politeknik Ungku Omar	723	210	29	5	967	872	302	73	5	1 252
Kolej Tunku Abdul Rahman	-	79	-	-	79	1	318	3	-	322
Institut Teknologi MARA	175	-	-	-	175	137	-	-	-	137
	898	289	29	5	1 221	1 274	692	82	5	2 053
Institusi persendirian tempatan										
Institusi seberang laut	-	-	-	-	-	201	1 670	221	68	2 160
	-	-	-	-	-	159	3 640	844	117	4 760
	898	289	29	5	1 221	1 634	6 002	1 147	190	8 973
Jumlah kecil	73.5	23.7	2.4	0.4	100.0	18.2	66.9	12.8	2.1	100.0
%										
Kursus diploma										
Politeknik Ungku Omar	80	45	7	-	132	161	67	7	-	235
Institut Teknologi MARA	7 203	-	-	-	7 203	6 849	-	-	-	6 849
Kolej Tunku Abdul Rahman	-	902	38	1	941	-	1 913	87	1	2 001
Universiti Malaya	41	7	3	2	53	39	18	14	-	71
Universiti Pertanian Malaysia	1 694	143	27	2	1 866	1 651	81	35	2	1 769
Universiti Teknologi Malaysia	1 487	126	11	16	1 640	2 173	228	44	14	2 459
	10 505	1 223	86	21	11 835	10 873	2 307	187	17	13 384

Sambungan Jadual 10.4

	1975					1978				
	Melayu	Cina	India	Lain-lain	Jumlah	Melayu	Cina	India	Lain-lain	Jumlah
Institusi persendirian tempatan	-	-	-	-	-	192	2 417	241	94	2 944
Institusi seberang laut	-	-	-	-	-	1 787	2 730	1 354	124	5 995
Jumlah kecil	10 505	1 223	86	21	11 835	12 852	7 454	1 782	235	22 323
%	88.8	10.3	0.7	0.2	100.0	57.6	33.4	7.9	1.1	100.0
Kursus ijazah										
Universiti Malaya	3 991	3 554	589	160	8 294	3 935	3 440	682	147	8 204
Universiti Sains Malaysia	1 218	1 479	195	21	2 913	1 759	1 302	222	16	3 299
Universiti Kebangsaan Malaysia	2 396	134	35	5	2 570	3 975	276	82	6	4 339
Universiti Pertanian Malaysia	539	132	24	3	698	1 169	181	52	3	1 405
Universiti Teknologi Malaysia	456	74	3	-	533	702	93	15	7	817
Institusi seberang laut	8 600	5 373	846	189	15 008	11 540	5 292	1 053	179	18 064
Jumlah kecil	8 600	5 373	846	189	15 008	15 477	16 585	3 139	376	35 577
%	57.3	35.8	5.6	1.3	100.0	43.5	46.6	8.8	1.1	100.0
JUMLAH	20 003	6 885	961	215	28 064	29 963	30 041	6 068	801	66 873
%	71.3	24.5	3.4	0.8	100.0	44.8	44.9	9.1	1.2	100.0

takluk pada dasar kesamarataan atau ekuiti selaras dengan ideologi ekonomi sosialis yang menekankan dasar ekuiti dalam pembangunan ekonomi. Dasar ekuiti seperti yang terdapat dalam Dasar Ekonomi Baru (DEB) berkait pula dengan pencapaian matlamat penubuhan masyarakat yang bersatu padu dengan cara menghapuskan pengenalan kaum mengikut fungsi ekonomi dan dengan cara merapatkan jurang ketaraan taraf sosioekonomi antara kaum dan antara wilayah dan kawasan. Bagi mencapai hasrat dasar ekuiti ekonomi tersebut, maka dasar penyertaan dalam pendidikan tinggi juga, setakat mana yang mungkin, mengikut dasar ekuiti. Kemasukan pelajar ke institusi pendidikan tinggi, khususnya dalam bidang sains dan teknologi, adalah mengikut kuota yang tertentu bagi memastikan bukan sahaja pencapaian matlamat penyertaan seimbang tetapi yang lebih utamanya pencapaian matlamat integrasi nasional. Walau bagaimanapun penggunaan kuota ini tidaklah begitu kaku sehinggakan menafikan penyertaan berdasarkan meritokrasi atau menafikan mereka yang benar-benar layak untuk mengorbankan pendidikan tinggi.

Jadual 10.4 dan 10.5 memperlihatkan penyertaan pelajar-pelajar mengikut etnik dalam pendidikan tinggi antara tahun 1975 hingga tahun 1985 (termasuk anggaran keseluruhan bagi tahun 1990).

Jika dianalisis data dalam Jadual 10.4 beberapa kesimpulan boleh dibuat:

1. Kolej Tunku Abdul Rahman dikhususkan untuk pelajar bukan bumiputera sementara Institut Teknologi Mara dikhususkan untuk pelajar Melayu.
2. Pada peringkat sijil, secara keseluruhannya bilangan pelajar bertambah sebanyak 8 kali ganda dalam tempoh tiga tahun, iaitu dari 1221 orang pada tahun 1975 kepada 8973 orang pada tahun 1978. Daripada jumlah dalam tahun 1978 seramai 3640 orang pelajar Cina belajar di institusi seberang laut. Juga, pelajar Cina dan India lebih ramai belajar di institusi swasta berbanding dengan pelajar Melayu.
3. Pada peringkat diploma, secara keseluruhannya pertambahan pelajar adalah sekali ganda dalam tempoh tiga tahun, iaitu dari 11 835 orang pada tahun 1975 kepada 22 323 orang pada tahun 1978. Sebilangan besar pelajar kursus diploma terdiri daripada pelajar Melayu yang menuntut di Institut Teknologi Mara, Uni-

Jadual 10.5 Bilangan pelajar di peringkat pelajaran tinggi mengikut kumpulan etnik dan peringkat pelajaran di institusi dalam dan luar negeri, 1960, 1985 dan 1990²² (bilangan)

Peringkat pelajaran tinggi	1980				1985				1990				Pertambahan (%)	
	Bumi-putera	Cina	India	Lain-lain	Jumlah	Bumi-putera	Cina	India	Lain-lain	Jumlah	Jumlah ¹	1981-85	1986-90	
Sijil %	2 338	8 287	1 205	128	11 958	13 445	16 955	4 072	476	34 948	14 353	192.20	-	
Politeknik	19.6	69.3	10.1	1.0	100.0	38.5	48.5	11.6	1.4	100.0				
Kolej Tunku Abdul Rahman Institut Teknologi MARA	1 468	459	93	10	2 030	4 236	907	196	34	5 373	11 995	26.8	123.2	
Institusi persendirian tempatan	-	448	3	-	451	6	1 189	27	-	1 222	2 358	171.90	93.0	
Institusi luar negeri	122	-	-	-	122	283	-	-	-	283	-	132.0	-	
Diploma %	554	3 029	455	54	4 092	8 694	9 804	3 091	368	21 957	t.d.	436.6	-	
Politeknik Kolej Tunku Abdul Rahman	194	4 351	654	64	5 263	226	5 055	758	74	6 113	t.d.	16.2	-	
	13 809	7 636	1 563	175	23 183	27 151	11 066	2 355	235	40 807	47 226	76.0	-	
	59.5	32.9	6.7	0.8	100.0	66.5	27.1	5.8	0.6	100.0				
	148	55	6	-	209	368	104	22	1	495	2 490	136.8	403.0	
	-	409	3	-	412	-	951	4	-	955	2 004	131.8	109.8	

Sambungan Jadual 10.5

Peringkat pelajaran tinggi	1980				1985				1990		Pertambahan (%)		
	Bumi- putera	Cina	India	Lain- lain	Jumlah	Bumi- putera	Cina	India	Lain- lain	Jumlah	Jumlah ¹	1981 - 85	1986 - 90
Institut Teknologi MARA	7 492	-	-	-	7 492	16 889	-	-	-	16 889	35 062	125.4	107.6
Universiti Pertanian Malaysia	1 566	71	42	2	1 681	2 940	29	34	2	3 005	3 068	78.8	2.1
Universiti Teknologi Malaysia	2 215	180	54	19	2 468	3 363	229	96	14	3 702	4 602	50.0	4.3
Institusi persendirian tempatan	577	4 358	943	90	5 968	1 491	6 786	1 602	144	10 023	t.d.	68.0	-
Institusi luar negeri	1 811	2 563	515	64	4 953	2 100	2 967	597	74	5 738	t.d.	15.8	-
Ijazah ² %	18 804 45.4	18 381 44.3	3 928 9.5	341 0.8	41 454 100.0	29 875 49.4	24 647 40.7	5 581 9.2	419 0.7	60 522 100.0	65 413	46.00	-
Kolej Tunku Abdul Rahman ³	6	1 687	59	-	1 752	3	2 099	42	2	2 146	4 339	19.9	39.9
Institut Teknologi MARA ⁴	725	-	-	-	725	1 560	-	-	-	1 560	7 363	115.2	372.0
Universiti Malaya	4 063	3 124	677	181	8 045	5 041	3 374	841	126	9 382	9 544	16.6	1.7
Universiti Sains Malaysia ⁵	1 612	1 073	195	17	2 897	3 996	2 509	657	45	7 207	9 648	148.8	74.5

Sambungan Jadual 10.5

Peringkat pelajaran tinggi	1980				1985				1990		Pertambahan (%)		
	Bumi- putera	Cina	India	Lain- lain	Jumlah	Bumi- putera	Cina	India	Lain- lain	Jumlah	Jumlah ¹	1981-85	1986-90
Universiti													
Kebangsaan													
Malaysia	4 896	628	189	13	5 726	6 454	1 914	468	64	8 900	12 794	55.4	43.8
Universiti													
Pertanian													
Malaysia	1 431	221	88	12	1 752	3 652	603	253	17	4 525	9 309	158.3	105.7
Universiti													
Teknologi													
Malaysia	877	115	44	11	1 047	2 284	567	154	26	3 031	5 616	189.5	85.3
Universiti													
Islam													
Antara- bangsa ⁶	-	-	-	-	-	363	14	14	-	391	1 740	27.3	269.4
Universiti													
Utara													
Malaysia	-	-	-	-	-	488	161	44	3	696	2 132	42.7	206.3
Institusi													
luar negeri	5 194	11 533	2 676	107	19 510	6 034	13 406	3 108	136	22 684	t.d.	5.6	-
Jumlah	34 951	34 304	6 696	644	76 595	70 471	52 668	12 008	1 130	136 277	126 992	177.9	-
%	45.6	44.8	8.8	0.8	100.0	51.7	38.7	8.8	0.8	100.0			

Sumber: Kementerian Pelajaran.

Nota:

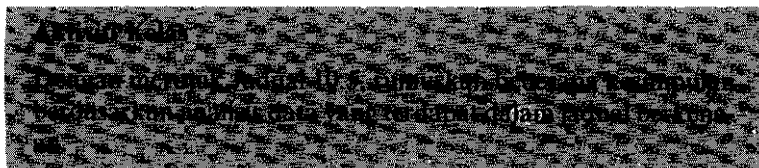
- 1 Tidak termasuk bilangan pelajar di institusi persendirian tempatan dan peringkat dan institusi luar negeri.
- 2 Termasuk bilangan pelajar di peringkat ijazah lanjutan.
- 3 Ijazah yang diiktiraf oleh Universiti Campbell, Amerika Syarikat.
- 4 Ijazah yang diiktiraf oleh Universiti Kebangsaan Malaysia dan Universiti Ohio, Amerika Syarikat.
- 5 Termasuk bilangan pelajar luar kampus.
- 6 Tidak termasuk bilangan pelajar daripada luar negeri.
t.d. Tidak diperolehi.

versiti Pertanian Malaysia dan Universiti Teknologi Malaysia. Sebilangan besar pelajar Cina dan India pula menuntut di institusi swasta dan seberang laut. Penyertaan mengikut kaum pada tahun 1975 ialah: 88.8% Melayu, 10.3% Cina dan 0.7% India. Penyertaan pada 1978 pula ialah: 57.6% Melayu, 33.4% Cina dan 7.9% India; iaitu menunjukkan keadaan penyertaan yang lebih baik bagi pelajar Cina dan India.

4. Pada peringkat ijazah, secara keseluruhannya pertambahan pelajar adalah dua kali ganda dalam tempoh tiga tahun, iaitu dari 28 064 orang pada tahun 1975 kepada 66 873 orang pada tahun 1978. Pada tahun 1978 bilangan pelajar di universiti tempatan adalah hampir sama banyak dengan yang menuntut di seberang laut, iaitu 18 064 orang berbanding dengan 17 513 orang. Dari jumlah yang menuntut di seberang laut, sebanyak 90% terdiri daripada pelajar bukan Melayu.

Pada tahun 1975 penyertaan mengikut etnik ialah: 71.3% Melayu, 24.5% Cina dan 3.4% India. Pada tahun 1978 pula 44.8% Melayu, 44.9% Cina dan 9.1% India.

5. Jika dianalisis secara menegak, pada tahun 1975 bilangan pelajar di peringkat ijazah melebihi bilangan pada peringkat diploma dan sijil, iaitu seramai 15 008 orang pada peringkat ijazah berbanding dengan 11 835 orang pada peringkat diploma dan 1221 orang pada peringkat sijil. Pada 1978 pula terdapat seramai 35 577 pada peringkat ijazah berbanding 22 323 orang pada peringkat diploma dan 8793 orang pada peringkat sijil.

10.5 INSTITUSI PENDIDIKAN TINGGI

Bahagian ini membincangkan secara ringkas universiti-universiti dan institusi pendidikan tinggi yang menawarkan pelajaran peringkat diploma serta sijil. Agak terlalu panjang dan remeh untuk menggariskan dengan terperinci kursus-kursus, peraturan-peraturan kursus dan perkembangan dan statut di institusi-institusi berkenaan.

UNIVERSITI

Terdapat enam buah universiti utama di Malaysia di bawah penyeliaan dan anjuran Kementerian Pendidikan Malaysia. Universiti tersebut ialah Universiti Malaya di Kuala Lumpur, Universiti Sains Malaysia di Pulau Pinang, Universiti Kebangsaan Malaysia di Bangi, Selangor Darul Ehsan, Universiti Pertanian Malaysia di Serdang, Selangor Darul Ehsan, Universiti Teknologi Malaysia di kampus baru di Skudai Johor Darul Takzim dan Universiti Utara Malaysia di Jitra, Kedah Darulaman. *International Islamic University* atau dikenali oleh masyarakat tempatan sebagai Universiti Islam Antarabangsa sungguhpun di bawah penyeliaan Kementerian Pendidikan tetapi ia bukan di bawah bidang kuasa sepenuhnya Kementerian tersebut.

Secara amnya, kelayakan masuk bagi mengikuti program peringkat ijazah di universiti tempatan ialah lulus dengan kepujian peperiksaan Sijil Tinggi Persekolahan atau kelayakaan setaraf dengannya yang diperakukan oleh Kementerian Pendidikan. Urusan kemasukan dikendalikan oleh Unit Pusat Universiti. Bagi program peringkat diploma sebelum ijazah (*undergraduate diploma*), kursus matrikulasi dan kursus prauniversiti kelayakan masuk ialah lulus dengan kepujian peperiksaan Sijil Pelajaran Malaysia atau kelayakan yang setaraf dengannya diperakukan urusan kemasukan pada peringkat diploma biasanya dikendalikan sendiri oleh universiti-universiti berkenaan. Tempoh masa bagi program ijazah dalam bidang sastera, sains, ekonomi dan kejuruteraan ialah empat tahun sementara bagi program diploma ialah tiga tahun dan program pra-universiti ialah dua tahun.

* Universiti Pertanian Malaysia

Ditubuhkan dengan rasmi pada tahun 1971. Ia bermula sebagai Sekolah Pertanian di Serdang pada tahun 1931 dan berkembang menjadi Kolej Pertanian pada tahun 1947. Kini menawarkan program pengajian peringkat ijazah pertama dan ijazah tinggi dalam bidang: Ekonomi Sumber dan Perniagaan Pertanian, Veterinar, Perhutanan, Kejuruteraan Pertanian, Pendidikan, Alam Sekitar, Perakaunan, Teknologi Makanan, Sains Samudera dan Sains Komputer. Program peringkat diploma ialah: Pertanian, Sains, Perikanan, Pembangunan Manusia, Perhutanan-

an, Ternakan, Kejuruteraan Pertanian, Pengurusan Ladang dan Teknologi, Sains Komputer dan Perniagaan Pertanian.

* **Universiti Teknologi Malaysia**

Ditubuhkan dengan rasmi pada tahun 1972. Ia bermula sebagai Sekolah Jabatan Kerja Raya pada tahun 1925 dan menjadi Maktab Teknik pada tahun 1946. Ia dinamakan Institut Teknologi Kebangsaan pada tahun 1971. Kini, menawarkan program pengajian peringkat diploma dan ijazah dalam bidang: Kejuruteraan Awam, Kejuruteraan Mekanikal, Kejuruteraan Petroleum, Kejuruteraan Elektrik, Kejuruteraan Aeronautik, Kajiukur Tanah, Perancangan Bandar, Kejuruteraan Marin, Penilaian, Kejuruteraan Kimia, Seni Bina dan Sains. Ia mempunyai kampus lama di Kuala Lumpur dan kampus baru (1985) di Skudai, Johor.

* **Universiti Islam Antarabangsa (International Islamic University)**

Didaftarkan sebagai universiti pada tahun 1983 yang mempunyai kampus sementara di kawasan Kolej Islam Petaling Jaya. Ia menawarkan kursus pada peringkat ijazah dalam bidang: Undang-undang, Ekonomi dan Pentadbiran Perniagaan serta juga mengadakan program dalam bidang Kemanusiaan dan Sains. Ia ditadbir oleh seorang Rektor dan dinaungi oleh Canselor D.Y.M.M. Sultan Pahang Darul Makmur. Objektif khusus penubuhannya ialah untuk menyebarkan kefahaman tentang rukun hidup dalam budaya Islam dan membentuk perpaduan masyarakat Islam dalam dunia antarabangsa.

* **Universiti Malaya**

Ditubuhkan dengan rasmi pada tahun 1962. Ia mula wujud sebagai cawangan Universiti Malaya di Singapura pada tahun 1959 berdasarkan cadangan Laporan Suruhanjaya Aitken. Kini mempunyai sepuluh buah fakulti iaitu: Sastera, Ekonomi dan Pentadbiran, Pendidikan, Pergigian, Kejuruteraan, Sains, Perubatan, Undang-undang, Syariah dan Usuluddin. Ia juga mempunyai Pusat Bahasa, Pusat Asasi Sains, Pusat Pengajian Tinggi, Pusat Komputer dan Pusat Kebudayaan. Ia menawarkan program diploma, ijazah dan ijazah tinggi.

* **Universiti Sains Malaysia**

Ditubuhkan dengan rasmi di Minden, Pulau Pinang pada tahun 1969. Ia memberi tumpuan khusus kepada program diploma, ijazah dan ijazah tinggi dalam bidang sains dan teknologi. Ia mempunyai pusat-pusat pengajian seperti: Sains Asas, Ilmu Kemanusiaan, Seni, Pendidikan, Sains Farmasi, Sains Gunaan, Binaan dan Perancangan, Sains Sosial, Perubatan, Sains Komputer, Kejuruteraan Islam, Teknologi Perindustrian, Pengajian Luar Kampus dan Penyelidikan Dadah dan Urutan.

* **Universiti Kebangsaan Malaysia**

Ditubuhkan dengan rasmi pada tahun 1970, bermula di kampus sementara di Lembah Pantai, Kuala Lumpur. Kini, kampus tetapnya ialah di Bangi dengan mempunyai fakulti: Ekonomi, Sains, Pengajian Islam, Perubatan, Pendidikan, Sastera, Pentadbiran Perniagaan, Perakaunan, Sains Sumber, Kejuruteraan dan Undang-undang. Pusat-pusat pengajian ialah Sains Komputer, Pengajian Tinggi, Pengajian Kuantitatif, Pusat Bahasa dan Institut Bahasa dan Budaya Melayu, menawarkan program pengajian peringkat diploma, ijazah pertama dan ijazah tinggi. Ia juga mengendalikan kursus-kursus lanjutan jangka pendek.

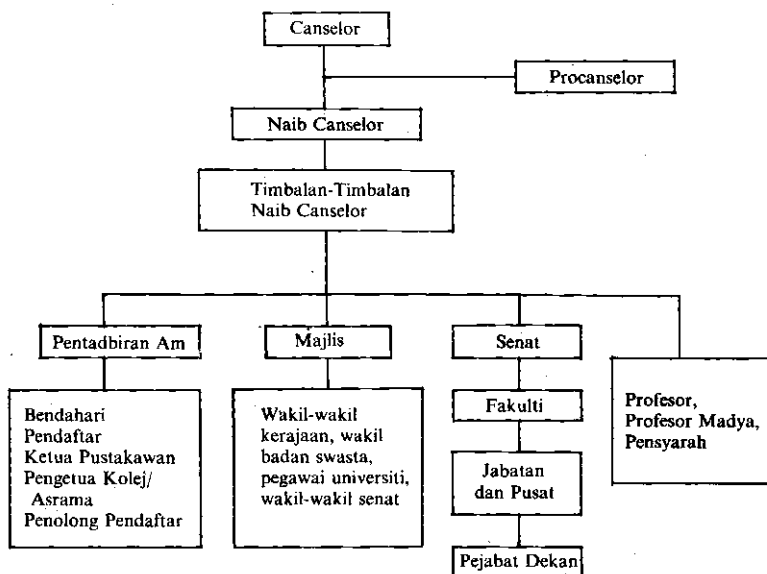
* **Universiti Utara Malaysia**

Ditubuhkan dengan rasmi pada tahun 1984 di Kedah Darul Aman. Ia mempunyai sekolah pengajian seperti Sekolah Ekonomi dan Pentadbiran Awam, Sekolah Pentadbiran dan Perakaunan, Sekolah Bahasa dan Pemikiran Saintifik dan Sekolah Pengajian Asas. Ia dijangka mengadakan program ijazah dalam bidang Sains Gunaan, Undang-undang, Pendidikan, Sains Komputer, Sains Sosial dan Seni Perusahaan. Seperti universiti lain, akan menawarkan program pengajian peringkat ijazah tinggi.

Semua universiti mengadakan program-program pengajian lanjutan seperti diploma lanjutan (*post-graduate*) sarjana (*Masters*) dan kedoktoran (Ph.D.) dalam bidang-bidang tertentu.

Secara amnya, universiti ialah badan berkanun yang mendapat bantuan kewangan daripada kerajaan sebahagian besarnya dan juga daripada orang perseorangan serta badan-badan swasta. Oleh yang demikian ia bertanggungjawab (accountable) kepada kerajaan dalam segala aspek perjalanannya dengan sedikit autonomi diberikan. Autonomi tersebut ialah pada aspek pengambilan kakitangan, aspek perkembangan akademik dan aspek pentadbiran dalam universiti.

Pentadbiran universiti mempunyai struktur seperti berikut:

Rajah 10.1 Struktur Organisasi Pentadbiran Universiti

Majlis dan Senat adalah dua buah badan berkuasa di universiti. Majlis bertanggungjawab dalam urusan perkembangan universiti dan urusan perhubungan dengan masyarakat luar. Majlis bertindak sebagai Lembaga Pengelola. Senat pula bertanggungjawab dalam segala urusan akademik seperti penawaran kursus, peperiksaan dan perkembangan akademik. Bahagian Pentadbiran Am pula bertanggungjawab bagi urusan perjawatan dan perkhidmatan kakitangan, kewangan, hal-ehwal pelajar, harta benda, kolej/asrama universiti dan sebagainya.

Naib Canselor bertanggungjawab dalam urusan pentadbiran dan urusan akademik universiti serta memastikan universiti berfungsi sebagai institusi pendidikan tinggi yang bukan sahaja untuk memenuhi keperluan kemasyarakatan dan negara tetapi juga untuk memenuhi keperluan kesedaran dan perkembangan ilmu. Dalam menjalankan tugasnya Naib Canselor diberi kuasa melantik beberapa orang Timbalan untuk membantunya mentadbir urusan pentadbiran, hal-ehwal pelajar dan urusan akademik.

Perjalanan universiti dan kegiatan pelajar tertakluk bukan sahaja kepada perlembagaan universiti tetapi juga kepada Akta Universiti dan Kolej Universiti (1971). Akta tersebut telah ditafsir sebagai cuba mengongkong kegiatan dan disiplin pelajar di universiti dan di institusi pendidikan tinggi yang lain. Walau bagaimanapun, akta ini mengutamakan pelajar-pelajar khususnya bergiat dalam apa jua kegiatan dengan berlandaskan prinsip rasionaliti dan objektiviti pemikiran yang menjadi lambang keintelektualan dan bukannya menggunakan kekuatan fizikal dan subjektiviti emosi semasa bertindak.

Universiti Terbuka dan Cawangan Universiti

Permintaan sosial terhadap pendidikan tinggi sentiasa meningkat dari masa ke masa. Satu petunjuk yang jelas tentang perkara ini ialah jumlah siswazah di universiti-universiti seberang laut hampir sama jumlahnya dengan siswazah di universiti-universiti tempatan. Tetapi apakah peluang bagi mereka yang tidak mampu belajar di luar negeri dan tidak berjaya pula masuk ke universiti tempatan.

Dalam keadaan mendesak ini, walaupun mewujudkan tekanan beban kewangan, pihak kerajaan terpaksa memenuhi permintaan sosial terhadap pendidikan tinggi. Berserta dasar mendekatkan pendidikan tinggi kepada masyarakat luar bandar, maka universiti-universiti tempatan didorong untuk menubuhkan kampus-kampus cawangan atau mengadakan program pengajian luar kampus sebagai cara memberi perkhidmatan sosial tambahan (*extension service*). Universiti Sains Malaysia (USM) merupakan satu-satunya universiti yang mengadakan program pengajian luar kampus bagi golongan dewasa yang bekerja. USM juga menubuhkan kampus cawangan untuk kursus perubatan di Kubang Kerian, Kelantan dan kampus cawangan untuk kursus kejuruteraan di Ipoh. Universiti Kebangsaan Malaysia mempunyai kampus cawangan di Likas,

Sabah, sementara Universiti Pertanian Malaysia mempunyai kampus cawangan di Bintulu, Sarawak. Universiti Malaya mempunyai kampus cawangan bagi Akademi Islam di Nilam Puri, Kelantan.

Pada akhir abad kedua puluh ini sebuah universiti terbuka dijangka akan ditubuhkan bagi membuka peluang yang lebih luas kepada golongan dewasa yang berminat untuk mendapatkan pendidikan tinggi dalam berbagai-bagai bidang kursus pada peringkat diploma dan ijazah. Universiti terbuka mengamalkan kurikulum bersifat liberal dan media pengajarannya ialah melalui televisyen dan pos, iaitu kaedah pembelajaran jarak jauh (*distant learning*).

KOLEJ

* Institut Teknologi MARA (ITM)

Ia bermula sebagai sekolah RIDA (*Rural Industrial Development Authority*) di bawah penyeliaan Kementerian Pembangunan Negara dan Luar Bandar pada tahun 1956. Pada awalnya ia menawarkan kursus pengajian perdagangan. Pada tahun 1967 ia diubah menjadi Institut Teknologi MARA dan mempunyai kampus induk di Shah Alam.

Pada tahun 1985 ITM mengadakan sebanyak 78 kursus pengajian peringkat diploma dan diploma lanjutan. Ia mempunyai 15 pusat pengajian iaitu: Kejuruteraan, Perakaunan, Pentadbiran, Undang-Undang, Pengurusan Hotel, Pengurusan Perniagaan, Sains Gunaan, Seni Bina, Perancangan dan Ukur Tanah, Seni Reka dan Lukisan, Sains Komputer dan Matematik, Sains Kesetiausahaan, Sains Perpustakaan, Perhubungan dan Program Kajian Luar. Selain daripada itu, ITM menawarkan 12 kursus peringkat ijazah luar dan diploma dengan Universiti Ohio, Amerika Syarikat. Ia juga mempunyai kampus-kampus cawangan seperti di Petaling Jaya, Segamat, Johor Bahru, Kelantan, Melaka, Pahang, Terengganu, Perak, Perlis, Sabah dan Sarawak.

Objektif utama penubuhan ITM ialah untuk mengeluarkan tenaga kerja kaum bumiputera peringkat tinggi dan pertengahan bagi mempercepatkan mobiliti sosial bumiputera dan seterusnya mencapai matlamat Dasar Ekonomi Baru. ITM ini menjadi lambang kemajuan bagi kaum bumiputera dalam sektor perdagangan, perniagaan, perindustrian dan perkhidmatan.

* **Kolej Tunku Abdul Rahman**

Ia ditubuhkan dengan rasmi pada tahun 1969 di Setapak, Kuala Lumpur. Objektif penubuhannya ialah untuk mengeluarkan tenaga kerja peringkat pertengahan bagi golongan bukan bumi-putera. Kolej ini menerima bantuan kewangan daripada kerajaan, orang persendirian dan firma swasta. Kolej ini menawarkan kursus pada peringkat sijil, diploma dan ijazah luar. Ia mempunyai empat sekolah atau pusat pengajian dan sebuah jabatan, iaitu Sekolah Sains dan Sastera, Sekolah Pengajian Perniagaan, Sekolah Teknologi, Sekolah Pengajian Prauniversiti dan Jabatan Pengajian Kegiatan Kurikulum.

* **Politeknik**

Sehingga tahun 1987 terdapat lima buah politeknik di negara ini, iaitu: Politeknik Ungku Omar, Politeknik Kuantan, Politeknik Batu Pahat, Politeknik Alor Setar dan Politeknik Kota Bharu.

Politeknik tersebut menawarkan kursus-kursus dalam pelbagai bidang kejuruteraan, perakaunan dan perdagangan pada peringkat sijil dan diploma, objektif penubuhannya ialah mengeluarkan tenaga kerja mahir dan separuh mahir seperti juruteknik dan eksekutif rendah.

Sebagai kesimpulan bagi bab ini, boleh dikatakan bahawa institusi pendidikan tinggi di negara ini telah berkembang mengikut tekanan permintaan tenaga kerja (manpower demand). Tekanan permintaan tenaga kerja wujud dalam era dua dekad sebelum tahun 1980, sementara tekanan permintaan sosial wujud dalam tahun-tahun 1980-an dan seterusnya. Peralihan tekanan itu adalah disebabkan bahawa perkembangan kuantitatif pendidikan tinggi telah mencapai takat tepu dan ramai lulusan atau graduan dari institusi pendidikan tinggi menganggur. Sungguhpun wujud fenomena siswazah menganggur yang semakin bertambah tekanannya, namun permintaan sosial terhadap pendidikan tinggi semakin meningkat.

Kewujudan fenomena siswazah menganggur telah membuka mata masyarakat umum tentang kerelevanan kurikulum pendidikan tinggi. Sesetengah kalangan masyarakat menyatakan bahawa kurikulum pendidikan tinggi mesti lebih menumpukan perhatian kepada aspek praktik atau latihan profesional supaya siswazah boleh bekerja sendiri. Sesetengah kalangan masyarakat pula mempertahankan sifat

tradisional pendidikan tinggi, khususnya di universiti, berdasarkan falsafah epistemologi dan peranan universiti itu sendiri.

Pengeluaran tenaga kerja peringkat tinggi didapati melebihi pengeluaran tenaga kerja peringkat menengah, padahal perkara yang sebaliknya seharusnya berlaku. Oleh itu, tumpuan perkembangan pendidikan tinggi pada masa ini ialah untuk mengeluarkan lebih banyak tenaga kerja peringkat menengah melalui penubuhan politeknik yang lebih banyak dan penubuhan kampus-kampus cawangan Institut Teknologi Mara dan universiti. Tenaga kerja peringkat pertengahan amat diperlukan untuk melaksanakan projek-projek pembangunan sosioekonomi di negara ini.

RINGKASAN

- * Pendidikan tinggi ialah pendidikan lepas menengah atas. Ia bercorak khusus, menegaskan penguasaan akademik, mengembangkan kemahiran intelek dan kemahiran kerja.
- * Terdapat dua aliran falsafah bagi pendidikan tinggi, iaitu aliran epistemologi dan aliran politik. Aliran epistemologi menegaskan bahawa institusi pendidikan tinggi khususnya universiti mesti memainkan peranan tradisional sebagai institusi yang berusaha mengembangkan ilmu fakta berdasarkan objektivisme dan memainkan peranan membina ahli-ahli sarjana atau para ilmuwan. Aliran politik pula menegaskan bahawa pendidikan tinggi perlu relevan, lentur dan peka dengan aspek fungsi individu dalam kehidupan dan pembangunan masyarakat.
- * Perkembangan pendidikan tinggi sentiasa menghadapi empat tekanan utama iaitu: permintaan tenaga kerja melawan permintaan sosial; epistemologi melawan politik; egalitarian melawan elitisme; dan ekuiti penyertaan melawan merit.
- * Perkembangan pendidikan tinggi di Malaysia sebelum mencapai tahap tepu atau melimpah pada tahun 1980 lebih menekankan permintaan tenaga kerja, sementara sejak beberapa tahun kebelakangan ini pendidikan tinggi lebih akur kepada permintaan sosial.
- * Perkembangan pendidikan tinggi amat pesat antara tahun 1969 hingga 1975 disebabkan oleh pengaruh proses Malayanisasi. Bagi beberapa tahun akan datang tumpuan pendidikan tinggi adalah terhadap penghasilan tenaga kerja peringkat menengah,

iaitu separuh ikhtisas, mahir dan separuh mahir.

- * Kejayaan universiti yang baru ditubuhkan harus bersifat inovatif bagi menghadapi era perindustrian dan era lepas perindustrian serta keupayaannya menghadapi letusan ilmu yang deras.

LATIHAN

Bahagian I

A. Nyatakan *Benar* atau *Salah* bagi kenyataan berikut:

1. Pendidikan tinggi mengutamakan merit dan bersifat elitis.

2. Kurikulum pendidikan tinggi di universiti negara ini bersifat liberal.

3. Orientasi dan struktur universiti negara ini berasaskan model universiti British.

4. Akta Universiti dan Kolej Universiti mula dikuatkuasakan pada tahun 1973.

5. Maktab perguruan termasuk dalam kategori institusi pendidikan tinggi.

6. Perkembangan pendidikan tinggi dalam dua dekad selepas Malaysia merdeka mengutamakan permintaan tenaga kerja.

7. Falsafah pendidikan tinggi di negara ini lebih cenderung kepada falsafah pragmatisme.

8. Falsafah pendidikan tinggi yang mengelaskan bahawa ilmu ialah kewujudan dan realiti dan kudrat menentukan takdir manusia ialah falsafah realisme.

9. Majlis Pendidikan Tinggi masih wujud lagi sekarang ini.

10. Penubuhan institusi pendidikan tinggi swasta yang pesat pada masa ini adalah disebabkan oleh permintaan sosial yang tinggi yang tidak dapat ditampung secukupnya oleh pihak kerajaan.

B. Pilihan Objektif

1. Falsafah universiti yang mengutamakan keserjanaan dan pene-
muan ilmu fakta melalui penyelidikan ialah:

- A. Objektivisme C. Pragmatisme E. Sufisme
B. Liberalisme D. Eksistensialisme

2. _____ ialah sebuah badan berkuasa universiti yang bertanggungjawab dalam hal urusan perkembangan dan pentadbiran universiti keseluruhannya.

- A. Canselor C. Senat E. Jawatankuasa
B. Majlis D. Jawatankuasa Pegawai Universiti.
Ijazah Tinggi

3. Mutu pendidikan terletak pada keupayaan sistem pendidikan mencapai matlamatnya. Satu daripada matlamat luaran terpenting seperti yang dianjurkan oleh Laporan Razak (1956) ialah:

- A. Perkembangan individu yang menyeluruh.
B. Kecekapan sistem pendidikan.
C. Perpaduan masyarakat yang beridentiti kemalaysiaan.
D. Demokrasi dalam pendidikan.
E. Pembasmian pengenalan kaum mengikut fungsi ekonomi.

4. Malaysia adalah sebuah negara sedang membangun. Dengan demikian, matlamat luaran pendidikan tingginya lebih menekankan ...

- A. Perkembangan ilmu pengetahuan dan para intelektual.
B. Pembangunan sumber tenaga manusia peringkat tinggi dan menengah.

- C. Pendidikan bercorak liberal dan umum.
 - D. Pemenuhan permintaan sosial.
 - E. Pemenuhan tekanan pendidikan untuk mobiliti sosial.
5. Yang manakah di antara kenyataan berikut termasuk sebagai kategori matlamat pendidikan tinggi?
- (i) keekspresifan pelajar. (iii) Penyelidikan.
 - (ii) keinstrumentalan pelajar. (iv) Perkhidmatan.
- A. (i), (ii) dan (iii).
 - B. (ii) dan (iii).
 - C. (iii) dan (iv).
 - D. (iv) sahaja.
 - E. Kesemua di atas.
6. Pendidikan tinggi sentiasa menghadapi tekanan dalaman dan luaran. Di antara tekanan itu ialah ...
- (i) Egalitarianisme melawan elitisme.
 - (ii) Ekuiti melawan merit.
 - (iii) Epistemologi melawan politik.
 - (iv) Objektivisme melawan realisme.
- A. (i), (ii) dan (iii).
 - B. (ii) dan (iii).
 - C. (iii) dan (iv).
 - D. (iv) sahaja.
 - E. Kesemua di atas.

Bahagian II

Jawab semua soalan

1. Jelaskan konsep berikut:
 - (a) Permintaan terhadap pendidikan.
 - (b) Mutu pendidikan.
 - (c) Pembangunan.
 - (d) Keekspresifan pelajar.
 - (e) Keinstrumentalan pelajar.
2. Jelaskan perbezaan di antara:
 - (a) Pendidikan dengan latihan.
 - (b) Aliran falsafah epistemologi dengan aliran falsafah politik.

3. Huraikan perkembangan pendidikan tinggi dari sejak merdeka hingga masa ini. Nyatakan faktor-faktor yang mempengaruhi perkembangannya.

NOTA

- 1 R.F. Farquhar, 'Traditional values in the contemporary university'. Dalam 'Shere' W. dan Duhamel, R. (eds.) 1987. *Academic, Future: Prospects for Post-Secondary Education*. Toronto: Ontario Institute for Studies in Education, hlm. 4.
- 2 *Laporan Jawatankuasa Perancang Pelajaran Tinggi 1967*, Kementerian Pelajaran Malaysia, hlm. 1.
- 3 Brubacher, J.S. 1982. *On the Philosophy of Higher Education*. San Francisco: Jersey-Bass, hlm. 13.
- 4 *Ibid.*
- 5 *Ibid.*
- 6 *Ibid.*, hlm. 14.
- 7 *Ibid.*
- 8 Dewey, J. 1916. *Democracy and Education*. New York: Macmillan, hlm. 321-323.
- 9 Drucker, P. 1969. 'The Politics of Knowledge'. Dalam *The Age of Discontinuity*. New York: Harper & Row, hlm. 269.
- 10 Stephens, M.D. dan Roderick, G.W. 1978. *Higher Education Alternative*. New York: Longman.
- 11 Brubacher, *op. cit.*, hlm. 91.
- 12 Universiti Kebangsaan Malaysia 1985. *Kalendar 1985-1986*, hlm. 11.
- 13 Universiti Pertanian Malaysia 1989. *Kalendar 1988-89 & 1989-90*, hlm. 46.
- 14 Universiti Utara Malaysia (1985). *Laporan Tahunan 1984-1985*, hlm. 9.
- 15 Stephen dan Roderick, *op. cit.*, hlm. 6-7.
- 16 *Laporan Jawatankuasa Perancang Pelajaran Tinggi, op. cit.*, hlm. 31.
- 17 Malaysia 1978. *Laporan Kajian Separuh Penggal Rancangan Malaysia Ketiga 1976-1980*. Kuala Lumpur: Jabatan Percetakan Negara, hlm. 2.
- 18 *Ibid.*, hlm. 66 dan 68.
- 19 *Ibid.*, hlm. 69.
- 20 *Ibid.*, hlm. 71.
- 21 *Ibid.*, hlm. 221 dan 222.
- 22 Malaysia 1985. *Rancangan Malaysia Kelima*. Kuala Lumpur: Jabatan Percetakan Negara, hlm. 490 dan 491.

BAB 11

PENDIDIKAN AWAL KANAK-KANAK

'Tidak dilahirkan seseorang putera atau puteri melainkan atas fitrah yang bersih murni. Maka orang tuanyalah yang akan mengislamkan, meyahudikan, menasranikan atau memusyrikkan putera atau puterinya itu.'¹

Anak yang dilahirkan merupakan ciptaan terbesar yang melambangkan keilmuan Tuhan dan menjadi kurniaan dan rahmat yang begitu besar nilainya bagi ibu bapa. Tiada sesuatu pun yang dapat menandingi hakikat kebesaran dan keilmuan Tuhan dalam hal ini. Anak yang dilahirkan itu dilengkapi dengan tiga perkara, iaitu jasad, roh dan akal. Oleh itu, tugas membentuk anak itu dalam tiga perkara itu merupakan amanah bagi ibu bapa. Baik asuhan dan didikan yang diterima oleh anak itu, maka baiklah dia dan sekiranya hal yang sebaliknya diterima, maka buruklah dia. Anak itu ibarat kain putih yang suci bersih dan terpulanglah kepada ibu bapa untuk mencorakkannya.

Kanak-kanak dikurniakan dengan sifat amat sensitif pada jasad dan akal yang membendung rohnya. Jasad dan akalnya peka mengesan rangsangan yang membentuk pengalamannya. Penerimaan pengalaman itulah yang disebut pembelajaran yang melalui berbagai-bagai tahap dalam proses pembesaran dan perkembangan. Pengalaman yang diterima semasa peringkat kanak-kanak, sebahagian besarnya membentuk personaliti seseorang semasa dewasa. Bloom mendapati dari penyelidikannya ke atas pelajar-pelajar berumur 17 tahun bahawa kecerdasan otak (intelligence) terbentuk pada umur 1 tahun ialah 20%, pada umur 4 tahun ialah 50% dan pada umur 8 tahun ialah 92%.² Oleh itu, pengalaman kognitif awal pada kanak-kanak merupakan aspek yang penting yang perlu diberi

perhatian oleh ibu bapa dan para pendidik.

* Bab ini ditulis untuk memberi penjelasan sekadarnya mengenai perkara-perkara berikut:

- * Tokoh-tokoh pendidik dalam bidang pendidikan awal kanak-kanak, yang secara tidak langsungnya mewujudkan dua jenis model pendidikan, iaitu model perkembangan dan model kekurangan persekitaran (environment deficit model).
- * Dalam tahun perkembangan pendidikan prasekolah di Malaysia, perbincangan meliputi juga isu-isu ketidakimbangan dan masalah ketidakseragaman yang rencam dalam pengajaran prasekolah.
- * Perbincangan mengenai beberapa program pendidikan prasekolah, matlamat dan objektif pendidikan jenis ini.

11.1 PERKEMBANGAN PENDIDIKAN AWAL KANAK-KANAK

Secara khusus dan eksplisit pendidikan awal kanak-kanak ialah pendidikan yang meliputi golongan kanak-kanak dari sejak lahir sehingga mereka berumur 12 tahun. Oleh itu, pendidikan jenis ini meliputi pendidikan informal di rumah, di pusat jagaan (care centre), di pusat asuhan, Tadika atau Tabika atau Kindergarten dan di sekolah rendah. Walau bagaimanapun dalam konteks perbincangan dalam bab ini, pendidikan jenis ini ialah yang diinstitusikan khususnya di Tadika atau Tabika atau Kindergarten yang dianjurkan oleh badan-badan tertentu. Dengan demikian, pendidikan awal kanak-kanak dalam konteks yang dimaksudkan meliputi kanak-kanak yang berumur antara 4 hingga 6 tahun sahaja, iaitu mengikut istilah biasanya ialah pendidikan prasekolah.

Idea mengenai kepentingan pendidikan awal kanak-kanak bermula di Eropah pada penghujung abad kelima belas tetapi usaha menginstitusikannya dan memperkembangkannya bermula pada pertengahan abad kelapan belas. Idea mengenai kepentingan pendidikan awal kanak-kanak telah dianjurkan oleh Martin Luther (1483–1546), John Amos Comenius (1592–1670), Jean Jacques Rousseau (1712–1778) dan John Dewey (1859–1952). Perkembangan pendidikan awal kanak-kanak secara berinstitusi diusahakan oleh John Heinrick Pestalozzi (1746–1827), Friedrich Wilhelm Froebel (1782–1852), Maria Montessori (1870–1952) dan berpuluh-puluh

tokoh yang lain. Perkembangan pendidikan awal kanak-kanak pada abad ini bertumpu kepada aspek kualitatif dengan cara memanfaatkan penemuan-penemuan penyelidikan dalam bidang psikologi dan pembelajaran, khususnya oleh tokoh-tokoh terkemuka seperti B.F. Skinner, B. Bloom dan Jean Piaget.

Apa yang menarik dalam meninjau perkembangan pendidikan awal kanak-kanak ialah peralihan trend keperluan bagi pendidikan jenis ini. Pada awalnya, usaha oleh Pestalozzi, Froebel dan Montessori mengadakan pendidikan jenis ini secara berinstitusi ialah untuk membantu kanak-kanak malang dan tidak beruntung di kawasan-kawasan mundur berasaskan konsep 'menjaga, mengasuh dan mendidik' bagi mengimbuh ketidakberuntungan sosial. Konsep ini berasaskan model kekurangan persekitaran (*environment deficit model*). Pada masa ini *trendnya* berbentuk komersial memandangkan permintaan bagi pendidikan jenis ini tinggi, khususnya dari golongan kelas menengah dan tinggi. Oleh itu, institusi yang mengadakan pendidikan awal untuk kanak-kanak pada masa ini berasaskan model perkembangan (*developmental model*) atas sebab penekanan terhadap perkembangan kognitif dalam pembelajaran, atas tujuan menyediakan kanak-kanak untuk memasuki alam persekolahan formal.

Beberapa Tokoh

Adalah dirasakan perlu untuk mengenali beberapa tokoh terkenal dalam bidang pendidikan awal kanak-kanak. Di antaranya yang akan dibincangkan ialah Pestalozzi, Froebel, Montessori dan Piaget.

John Heinrick Pestalozzi (1746–1827)

Pestalozzi telah memulakan pendidikan awal kanak-kanak (*early childhood education*) di Switzerland pada awal abad kesembilan belas. Selama tiga puluh tahun beliau berusaha dengan gigih dalam bidang ini berdasarkan semangat cinta dan dedikasi dalam membela nasib kanak-kanak tidak beruntung dari segi sosialnya (*socially disadvantaged children*). Terdapat lima pendekatan yang jelas yang telah digunakan oleh Pestalozzi dalam usaha beliau iaitu:

1. Memberi perhatian terhadap kebajikan dan keadaan kesihatan kanak-kanak yang terdiri daripada berbagai-bagai peringkat umur.

2. Berasaskan kepercayaan bahawa kanak-kanak belajar dengan berkesan sekiranya mereka berinteraksi dengan persekitaran dan sesama mereka, beliau sentiasa mengkaji tentang keadaan persekitaran dan interaksi yang membolehkan kemajuan perkembangan kanak-kanak.
3. Selain daripada memberi perhatian kepada keadaan persekitaran dan interaksi sosial, beliau juga memberi perhatian kepada aspek perkembangan kemahiran bahasa kanak-kanak.
4. Oleh kerana pusat jagaan beliau terdiri daripada kanak-kanak yang umur mereka berbeza-beza, maka beliau menggunakan kanak-kanak yang lebih tua untuk membantu beliau mengasuh dan mendidik kanak-kanak lain.
5. Beliau membimbing kanak-kanak memperoleh kemahiran praktik seperti berkebun dan jahit-menjahit bagi membiasakan kanak-kanak dengan keadaan hidup dalam masyarakat.

Sepanjang hayatnya Pestalozzi mencurahkan baktinya menjaga, mengasuh, mengasahi dan mendidik kanak-kanak yang tidak beruntung, khususnya kanak-kanak yatim piatu yang hidup melarat, berpenyakit dan tanpa kasih sayang ibu bapa. Walau bagaimanapun, Pestalozzi hanya membenarkan kanak-kanak mendapat jagaan dan asuhannya untuk tempoh satu atau dua tahun sahaja. Peribadi Pestalozzi menjadi faktor utama kejayaan usahanya yang tidak boleh ditiru oleh orang lain.

Friedrich Wilhelm Froebel 1782–1852

Dengan membuka *kindergarten* pertama di Jerman, Froebel menjadi pelopor dalam pendidikan awal kanak-kanak di negaranya. Beliau berfahaman amat progresif, iaitu pendidikan awal adalah untuk mengembangkan segala potensi individu kanak-kanak. Beliau menyatakan bahawa kanak-kanak harus dilayan sebagai individu dewasa yang tersendiri dan oleh itu pendidikan awal harus menekankan keselarasan dengan keadaan perkembangan diri, pengalaman dan kesediaan kanak-kanak. Oleh itu, aktiviti utama dalam kurikulum ialah pengukuhan kemahiran kognitif, bahasa dan psikomotor kanak-kanak. Froebel berpendapat bahawa pengalaman semasa kanak-kanak membentuk sebahagian besar peribadi seseorang individu ketika dewasa. Kanak-kanak harus diberi hak dan

penghormatan seperti orang dewasa memandangkan bahawa mereka sedang melalui fasa hidup yang mempunyai nilai-nilai yang unik. Mutu emosi dipentingkan kerana ia berkait rapat dengan mutu kasih sayang daripada ibu bapa.

Setelah melawat pusat asuhan Pestalozzi, Froebel berpendapat bahawa Pestalozzi tidak mengadakan kurikulum asuhan yang formal dan sistematik. Oleh itu, Froebel telah merangka kurikulum kindergartennya berbentuk formal dengan program-program pembelajaran yang *rigid* atau yang ditetapkannya sendiri. Aktiviti pembelajaran termasuklah menjahit, menyulam dan melengkapkan cantuman gambar (jig-saw puzzle) yang seringkali menimbulkan kesukaran pada kanak-kanak dan membosankan mereka. Walau bagaimanapun, suatu perkara yang menarik dalam usaha Froebel ialah pembelajaran melalui interaksi ketika bermain. Froebel sendiri telah mencipta berbagai-bagai permainan berunsur pendidikan untuk kanak-kanak.

Pemikiran tokoh filasaf seperti Horace Mann (1796–1859) dan John Dewey (1859–1952) telah mempengaruhi bukan sahaja sistem pendidikan awal kanak-kanak. Pada penghujung abad kesembilan belas banyak *kindergarten* berasaskan model Froebel telah dibuka di merata negeri di Amerika Syarikat. Oleh kerana, pemikiran Dewey tentang pendidikan menekankan progresivisme, maka kurikulum *kindergarten* berasaskan model Froebel diubahsuai lagi menjadikan kurikulum itu lebih selaras dengan perkembangan dan keperluan kanak-kanak.

Maria Montessori (1870–1952)

Maria Montessori merupakan wanita pertama di Itali menerima ijazah perubatan. Setelah bertugas sebagai ahli psikiatri untuk beberapa tahun beliau dilantik sebagai pengarah bagi sekolah kanak-kanak cacat akal. Beliau terpengaruh dengan usaha Jean Itard dan Edouard Seguin dalam membaik-pulih kanak-kanak. Dengan itu, Montessori mementingkan pembelajaran melalui latihan deria (sensory training) bagi mempertingkatkan keupayaan dan kemahiran pembelajaran pada kanak-kanak, khususnya mereka yang cacat dan menghadapi sosiobudaya tersekat (culturally deprived).

Montessori telah membina bermacam-macam alat pembelajaran untuk memulihkan kanak-kanak cacat akal dan bermasalah. Walau bagaimanapun Montessori telah memperluaskan pegguna-

an alat-alat berkenaan untuk kanak-kanak normal di rumah kanak-kanak yang ditubuhkan olehnya di merata bandar raya Rom. Kanak-kanak yang berumur antara 2½ tahun hingga 6 tahun layak mendapat asuhan, jagaan dan didikan di rumah berkenaan.

Tujuan utama Montessori menubuhkan rumah kanak-kanak di kawasan mundur di bandar raya Rom ialah untuk membantu ibu-ibu yang bekerja dengan cara menyediakan pusat jagaan berserta dengan asuhan dan didikan untuk anak-anak mereka. Ibu-ibu diwajibkan membayar yuran serta digalakkan mengikut perkembangan anak-anak mereka atau turut memberi khidmat sukarela di rumah kanak-kanak tersebut.

Pendekatan yang ditegaskan dalam program Montessori ialah:

1. Memelihara kesihatan mental, fizikal dan emosi serta kebajikan kanak-kanak.
2. Para pengasuh diberi kesedaran dan pengetahuan tentang perkembangan dan keperluan psikososial kanak-kanak.
3. Suasana pembelajaran perlu mengikut struktur sejajar dengan tahap perkembangan diri kanak-kanak.
4. Bahan dan kurikulum pembelajaran perlu mengutamakan aktiviti deria motor dan perkembangan kognitif kanak-kanak. Penggunaan bahan-bahan perlu mengikut cara-cara yang digariskan dalam waktu yang ditetapkan. (Penggunaan bahan bukan secara bebas).
5. Bahan-bahan baru perlu diadakan juga bagi menggalakkan kanak-kanak meneroka pengalaman baru.

Jean Piaget (1896)

Piaget dilahirkan di Switzerland pada tahun 1896. Beliau semasa kecil suka mengumpul tumbuh-tumbuhan dan haiwan moluska. Beliau amat berminat dalam bidang biologi dan pada umur 22 tahun beliau menerima ijazah Ph.D. dalam sains biologi. Setelah itu beliau meluaskan minatnya dalam bidang falsafah, sosiologi dan psikologi.

Pada masa ini beliau merupakan tokoh yang namanya sering disebut saban hari. Sumbangan beliau adalah amat besar dalam bidang psikologi pembelajaran kanak-kanak, khususnya tentang perkembangan kognitif, bahasa, matematik dan moral kanak-kanak. Beliau berpegang kepada falsafah epistemologi, iaitu falsafah mengenai teori-teori ilmu (theory of knowledge). Beliau bersama-

sama pembantunya berusaha selama 50 tahun mengkaji perkembangan kanak-kanak. Dengan itu beliau telah menghasilkan ber-puluh-puluh jilid penulisan mengenai psikologi kanak-kanak dan penulisan beliau telah mempengaruhi perkembangan kurikulum pendidikan pada masa ini.

Piaget telah mengemukakan beberapa teori dan antara yang pentingnya ialah:

1. Peringkat Perkembangan – Perkembangan intelek, pengetahuan dan kebolehan berfikir pada kanak-kanak adalah melalui empat peringkat iaitu: peringkat deria motor, peringkat praoperasi, peringkat operasi konkrit dan peringkat operasi formal. Setiap kanak-kanak normal melalui peringkat-peringkat berkenaan mengikut turutannya.
2. Kecerdasan Intelek – Kecerdasan intelek merupakan kebolehan untuk menggunakan pengalaman atau apa yang diketahui dengan cekap bagi penyesuaian terhadap persekitaran.
3. Interaksi Baka Dengan Persekitaran – Interaksi dengan warisan semula jadi dan persekitaran mempengaruhi perkembangan intelek kanak-kanak. Kematangan fizikal dan pengalaman-pengalaman hidup membina kemahiran intelek. Jika kematangan fizikal terhalang, maka kematangan intelek juga turut terhalang sungguhpun ada pengalaman yang luas.
4. Struktur dan Skema Kognitif – Terdapat pembentukan secara berapsur-ansur dan berperingkat-peringkat pada domain akal atau kognitif. Struktur dan skema kognitif merupakan kebolehan akal mengolah idea, konsep, imej, ingatan serta maklumat-maklumat deria kepada satu susunan yang sistematik dan skema yang mudah difahami. Perkembangan struktur pemikiran boleh dijangkakan, iaitu ia bermula dengan persepsi dan berakhir dengan sesuatu idea berasaskan pemikiran logik. Skema merupakan aturan prosedur bagi sesuatu tindakan atau aksi.
5. Penyesuaian dan Penerapan (*accomodation and assimilation*) – Rangsangan atau maklumat yang diterima difahami melalui skema yang ada yang seterusnya boleh mengubahsuai skema dan potensi tindak balas. Jika maklumat yang diterima tekal dengan skema maka ia diterap terus tanpa perubahan pada skema.
6. Imbang Tara – Setiap kanak-kanak melakukan imbang tara

pengalaman antara penyesuaian dengan penerapan, iaitu kanak-kanak cuba mengimbangkan pemikiran di antara pengalaman, pengalaman baru menurut skema yang ada. Dengan melakukan penyesuaian tindakan kecerdikan adaptasi wujud sekiranya ada imbang tara di antara penyesuaian dengan penerapan.

7. Pembatinaan – Kanak-kanak mencapai pemikiran simbolik sekiranya boleh menunjukkan pengalaman lalu dengan menggunakan simbol. Tahap pembatinaan berlaku sekiranya kanak-kanak itu melakukan sesuatu aktiviti secara spontan dan semula jadi tanpa menyedari sedang melakukan aktiviti tersebut.

Teori-teori Piaget mengenai perkembangan psikologi dan sosial kanak-kanak kini digunakan dengan meluas di merata dunia. Teori-teorinya membolehkan para pendidik memahami dengan lebih mendalam tentang proses mental kanak-kanak dalam pembelajaran menurut tahap perkembangan fizikal, umur dan kematangan fikiran. Selain daripada itu Piaget juga telah mengemukakan berbagai-bagai teori mengenai penguasaan bahasa dan kemahiran matematik kanak-kanak. Secara tidak langsung, atas keperluan kajiannya, beliau dan rakan-rakannya telah menghasilkan beraneka jenis bahan-bahan pembelajaran dan permainan untuk pembelajaran kanak-kanak.

Pusat-pusat asuhan dan prasekolah yang menggunakan teori-teori Piaget boleh dikatakan menggunakan model perkembangan, yang berbeza sama sekali dengan model kekurangan persekitaran yang dianjurkan oleh Pestalozzi, Froebel dan Montessori. Pusat-pusat asuhan dan prasekolah yang menggunakan model perkembangan Piaget tidak mengambil kira faktor ketidakberuntungan psikososial kanak-kanak dan oleh itu pusat-pusat berkenaan hanya memberi perhatian kepada aspek pendidikan kanak-kanak dan bukannya meliputi aspek jagaan dan asuhan sepertimana yang diberikan oleh pusat-pusat yang bermodelkan idea Pestalozzi, Froebel dan Montessori. Oleh itu, pusat-pusat prasekolah atau asuhan yang bermodelkan idea Piaget lebih menurut selera kanak-kanak dari golongan beruntung. Walau bagaimanapun, *trend* penubuhan pusat-pusat asuhan dan prasekolah pada masa ini masih menghayati idea dan hasrat mengimbangkan ketidakberuntungan psikososial, mahupun yang berasaskan model Pestalozzi, Froebel ataupun Montessori walaupun pusat-pusat asuhan dan prasekolah telah dikomersialkan secara meluas pada masa ini.

Aktiviti Kelas

Bahaskan: 'Matlamat pendidikan prasekolah harus menekankan aspek pembelajaran tradisional daripada aspek kemanusiaan dan sosialisasi!'

11.2 PERKEMBANGAN PENDIDIKAN PRASEKOLAH DI MALAYSIA

Perkembangan pusat-pusat asuhan dan institusi prasekolah di Malaysia berkait rapat dengan faktor permintaan sosial, sama ada yang diakibatkan oleh desakan keperluan ekonomi ataupun perubahan nilai masyarakat yang diakibatkan oleh perbandaran dan permodenan. Pusat-pusat jagaan dan asuhan telah wujud bersama-sama dengan perubahan ladang-ladang getah dan kawasan perlombongan semasa pemerintahan kolonial Inggeris. Pusat-pusat ini ditubuhkan bagi menjaga anak-anak pekerja, yang kedua-dua ibu dan bapa bekerja bagi mencari nafkah. Akan tetapi pusat-pusat jagaan dan asuhan ini semata-mata memberi tumpuan terhadap penjagaan kebajikan dan kesihatan kanak-kanak dan hanya sedikit tumpuan diberikan kepada aspek keperluan pendidikan (educational needs). Perkembangan bandar berserta dengan kepelbagaian kegiatan ekonomi bagi tujuan pembangunan telah mendorong kepada komersialisasi pusat-pusat jagaan dan asuhan secara meluas. Pusat-pusat jagaan dan asuhan ditubuhkan oleh pihak swasta bagi menampung permintaan ibu bapa yang bekerja untuk menjaga kebajikan anak-anak mereka. Pusat-pusat ini mengambil kanak-kanak dari umur beberapa bulan hingga 4 tahun atau 5 tahun.

Berbeza sedikit halnya daripada pusat jagaan dan asuhan, pendidikan prasekolah secara berinstitusi hanya bermula pada awal 1950-an.³ Prasekolah ketika itu adalah untuk kanak-kanak daripada golongan yang berada kerana yuran bagi perkhidmatan itu adalah tinggi atau di luar kemampuan golongan bawahan. Oleh itu, prasekolah bersifat elitis walaupun 'pengajar' (bukannya guru dalam erti kata sebenar) tidak mendapat latihan profesional mengenai pendidikan awal kanak-kanak. Di pusat-pusat prasekolah berkenaan, kurikulum prasekolah bersifat tradisional, iaitu menyediakan kanak-kanak dengan kemahiran asas 3M bagi membolehkan mereka

dianggap *superior* dan mempunyai kelebihan daripada kanak-kanak lain. Penubuhan pusat-pusat prasekolah bertambah meluas dalam tahun-tahun 1960-an sejajar dengan perkembangan bandar-bandar utama, khususnya di negeri-negeri yang maju seperti Selangor, Johor dan Perak. Justeru itu, wujud ketidakimbangan yang amat ketara bagi perkhidmatan pendidikan prasekolah di antara wilayah dan golongan masyarakat dalam tahun-tahun 1950-an dan 1960-an.

Ketidakimbangan penyertaan dalam prasekolah serta kepenyingan pendidikan jenis ini disedari apabila Laporan Murad (1973) dikemukakan.⁴ Walau bagaimanapun, sebelum laporan itu telah dikuatkuasakan peruntukan tambahan Akta Pelajaran 1961, P.U. (A) 414 Kaedah-kaedah Pelajaran (*Kindergarten/Sekolah Asuhan*) (Pendaftaran), 1972 bagi mengawal perkembangan penubuhan dan pengurusan pusat-pusat berkenaan. Kesedaran tentang ketidakimbangan penyertaan serta faedah pendidikan prasekolah sebagai pendidikan imbuhan awal telah mendorong beberapa agensi kerajaan dan pertubuhan kakitangan jabatan kerajaan giat menubuhkan pusat-pusat prasekolah dalam tahun-tahun 1970-an dan 1980-an. Di antara agensi-agensi kerajaan yang giat menubuhkan dan membangunkan pusat-pusat prasekolah serta program-program pendidikan berkenaan ialah FELDA, FELCRA, RISDA, KEMAS, Jabatan Rukun Tetangga dan Perpaduan Negara, Kementerian Wilayah Persekutuan, Dewan Bandaraya Kuala Lumpur, Jabatan Hal-Ehwal Agama Islam, Universiti-universiti, Kementerian Pertahanan, Kementerian Pembangunan Bandar dan Desa Sabah, Lembaga Letrik Negara dan Yayasan Sabah.

Beberapa pertubuhan juga bergiat mengadakan dan membangunkan pendidikan prasekolah, antaranya ialah Persatuan Polis, Pertubuhan Wanita UMNO, Persatuan Tindakan Wanita Islam (PERTIWI), Persatuan Kebajikan Islam Malaysia (PERKIM), Persatuan Gereja Kristian seperti Protestant, Katolik dan Methodist, Perkumpulan Wanita Sarawak, MIC, MCA, badan-badan swasta dan lain-lain lagi.

Pusat-pusat prasekolah di Malaysia lebih dikenali sebagai TADIKA (Taman Didikan Kanak-kanak), TABIKA (Taman Bimbingan Kanak-kanak) atau kindergarten. Jadual 11.1 menunjukkan bilangan pusat prasekolah dan kategori penganjur dari tahun 1979 hingga 1983. Pada tahun 1983 terdapat sebanyak 3959 buah pusat daripada jumlah 5063 buah dianjurkan agensi-agensi kerajaan, iaitu sebanyak 78.2% daripada jumlah. Dan dari jumlah itu pula, sebanyak 2896 buah atau 83.1% dianjurkan oleh KEMAS. Jadual

Jadual 11.1 Bilangan pusat prasekolah dan kategori penganjur bagi tahun 1979 hingga 1983⁵

Agensi Penganjur	Tahun				
	1979	1980	1981	1982	1983
Kerajaan	1 315	1 668	2 368	2 557	3 456
Separa Kerajaan	302	421	558	522	503
Swasta	610	885	925	1 005	1 018
Pertubuhan Sukarela	—	—	—	214	86
Jumlah	2 227	2 974	3 851	4 298	5 063

Jadual 11.2 Bilangan kanak-kanak dalam prasekolah bagi tahun 1979 hingga 1983⁶

Tahun					
	1979	1980	1981	1982	1983
Bilangan Kanak-kanak	120 618	170 955	196 206	238 466	259 711

11.2 pula menunjukkan bilangan penyertaan kanak-kanak dalam pendidikan prasekolah.

Daripada Jadual 11.2 di atas dapatlah dilihat bahawa dalam tempoh lima tahun sahaja, iaitu dari tahun 1979 hingga 1983, bilangan kanak-kanak yang menyertai pendidikan prasekolah telah bertambah sekali ganda. Hal ini adalah selari dengan pertambahan bilangan pusat prasekolah yang sekali ganda juga dalam tempoh tersebut. Ini menunjukkan satu perkembangan yang amat menggalakkan hasil daripada usaha dan prihatin berbagai-bagai agensi dan pertubuhan, khususnya oleh agensi-agensi kerajaan seperti KEMAS, FELDA dan RISDA yang mempunyai kumpulan sasaran kanak-kanak di luar bandar. Walau bagaimanapun, bilangan pe-

Jadual 11.3 Penyertaan kanak-kanak berumur 4 + tahun hingga 6 + tahun dalam prasekolah⁷

	1978	1979	1980	1981
Jumlah Kanak-kanak 4+ hingga 6+ tahun	911 000	941 000	954 000	972 000
Jumlah dalam prasekolah	98 862	116 664	146 805	168 768
Kadar penyertaan	10.9%	12.4%	15.4%	17.4%

nyertaan kanak-kanak dalam prasekolah masih jauh daripada mencapai tahap seimbang dan memuaskan. Jadual 11.3 menunjukkan penyertaan kanak-kanak berumur 4+ tahun hingga 6+ tahun dalam prasekolah.

Daripada Jadual 11.3 di atas boleh dikatakan bahawa kadar penyertaan kanak-kanak dalam pendidikan prasekolah amatlah membimbangkan dan tidak memuaskan. Ini adalah kerana pendidikan awal kanak-kanak mempunyai kesan mendalam terhadap perkembangan intelek, psikologi dan kemahiran bersosial kanak-kanak. Oleh itu, ketidakimbangan penyertaan kanak-kanak perlu dipersoalkan dengan lebih lanjut.

Bahagian Perancangan dan Penyelidikan Pelajaran (BPPP) mendapati bahawa di Semenanjung penyertaan kanak-kanak di tadika swasta mengikut etnik ialah: 14 876 orang (17.6%) kanak-kanak bumiputera/Melayu: 61 195 orang (72.5%) kanak-kanak Cina: 7282 orang (8.7%) kanak-kanak India dan 1036 orang (1.2%) kanak-kanak bangsa lain.⁸ Walau bagaimanapun, angka ketidakimbangan ini tidak menjadi ketara sangat sekiranya tadika anjuran agensi-agensi kerajaan diambil kira.

Sekolah-sekolah tadika swasta di bandar menampung 77 888 orang kanak-kanak (73.7%), manakala di luar bandar seramai 22 207 kanak-kanak (21.0%) dan di perkampungan baru seramai 5592 (5.3%).

Penyertaan kanak-kanak di sekolah-sekolah tadika atau tabika anjuran agensi kerajaan dan separa kerajaan berjumlah 90 065 orang iaitu merupakan 46.0% dari jumlah semua kanak-kanak di seluruh tadika Semenanjung Malaysia, Sabah dan Sarawak.

Agensi yang mengendalikan sejumlah besar tadika ialah

KEMAS yang menampung sebanyak 46 871 (52.0%) kanak-kanak, diikuti oleh FELDA yang menempatkan 12 915 (14.3%) kanak-kanak, RISDA menempatkan 9508 (10.6%) kanak-kanak, manakala tadika anjuran Jabatan Rukun Tetangga dan Perpdauan Negara menempatkan 8858 (10%) kanak-kanak. Agensi-agensi lain hanya menampung sejumlah kecil sahaja dari kanak-kanak yang mengikuti tadika anjuran agensi kerajaan atau separa kerajaan.⁹

Selain daripada ketidakimbangan penyertaan kanak-kanak, wujud juga ketidakimbangan dari segi taburan penempatan tadika mengikut wilayah dan bahasa pengantar. Jadual 11.4 menjelaskan perkara ini.

Penempatan sekolah-sekolah tadika swasta lebih tertumpu di negeri-negeri yang maju iaitu 142 buah (18.1%) di Selangor, 132 buah (16.8%) di Perak, 119 buah (15.1%) di Johor, dan 102 buah (13.0%) di Wilayah Persekutuan.

Sebaliknya di negeri-negeri yang kurang maju, terdapat cuma 51 buah (6.5%) di Kedah, 19 buah (2.4%) di Kelantan, dan 16 buah (2.0%) di Terengganu.¹¹

Analisis mengikut kawasan menunjukkan terdapat 588 buah tadika swasta (61.8%) terletak di bandar-bandar Semenanjung Malaysia, Sabah dan Sarawak, manakala 298 buah (31.3%) terletak di luar bandar dan 66 buah (6.9%) di perkampungan baru. Bilangan kelas yang terdapat di bandar ialah 2273 (74.6%) berbanding dengan 625 (26.5%) di luar bandar dan 148 (4.9%) di perkampungan baru. Bilangan guru yang mengajar di sekolah-sekolah tadika di bandar ialah 2406 orang (75.5%) berbanding dengan 640 orang (20.1%) di luar bandar dan 141 orang (4.4%) di perkampungan baru.¹²

Pembahagian mengikut bahasa pengantar bagi tadika-tadika swasta menunjukkan 120 buah sekolah (12.6%) di Semenanjung Malaysia, Sabah dan Sarawak adalah menggunakan bahasa Malaysia. Sejumlah 336 buah sekolah (35.3%) menggunakan bahasa Inggeris, manakala 369 (38.6%) beraliran bahasa Cina. Hanya terdapat 3 buah sekolah sahaja yang menggunakan bahasa Tamil. Sebanyak 122 buah sekolah (12.8%) menggunakan dua bahasa dalam pengajaran mereka.¹³

Taburan tadika atau tabika anjuran agensi kerajaan ini juga menunjukkan pola yang sama dengan tadika swasta, sejumlah besarnya tertumpu di negeri-negeri yang maju. Umpamanya pada tahun 1980, tadika KEMAS lebih banyak tertumpu di negeri-negeri Johor (199 atau 13.8%), Pahang (168 atau 11.7%) dan Selangor (145

Jadual 11.4 Taburan prasekolah mengikut wilayah dan bahasa pengantar¹⁰

Lokasi	Bahasa Malaysia	Bahasa Inggeris	Bahasa Cina	Bahasa Tamil	Bahasa Jepun	Bahasa Jerman	B. Malaysia dan B. Inggeris	B. Malaysia dan B. Cina	B. Inggeris dan B. Cina	Jumlah (%)
Bandar	17 156 (6.8)	130 652 (29.0)	29 944 (28.3)	113 (0.1)	25 (0.02)	33 (0.03)	2 554 (2.4)	—	7 411 (7.0)	77 888 (73.7)
Luar Bandar	2 333 (2.2)	5 232 (5.0)	10 973 (10.4)	79 (0.1)	—	—	129 (0.1)	280 (0.3)	3 175 (3.0)	22 201 (21.0)
Perkampungan Baru (Pinggir bandar & Luar Bandar)	653 (0.6)	1 478 (1.4)	3 419 (3.2)	—	—	—	41 (0.04)	—	—	5 592 (5.3)
JUMLAH	10 142 (9.6)	37 363 (35.4)	44 336 (42.0)	192 (0.2)	25 (0.02)	33 (0.03)	2 724 (2.6)	280 (0.3)	10 486 (10.0)	105 681 (100.0)

atau 10.1%). Dilihat dari segi bilangan kanak-kanak yang mengikut kelas tadika KEMAS, negeri Johor menempatkan sejumlah 6849 (17.0%) orang kanak-kanak, diikuti oleh Selangor sejumlah 4462 (11.1%) kanak-kanak, dan Kedah menempatkan sejumlah 3779 (9.3%).¹⁴

Taburan kelas-kelas tadika anjuran Jabatan Rukun Tetangga dan Perpaduan Negara juga menunjukkan pola yang serupa. Perangkaan bagi tahun 1981 menunjukkan 46 buah kelas (17.6%) yang menampung 1693 (19.7%) orang kanak-kanak terdapat di Wilayah Persekutuan, diikuti oleh Johor yang mempunyai sebanyak 37 buah kelas (14.1%) dan menempatkan 1247 (14.5%) orang kanak-kanak. Di Perak terdapat 34 buah kelas (13.0%) yang menampung seramai 1075 (12.5%) orang kanak-kanak.¹⁵

Analisis nisbah kelas dengan murid bagi pengantar Bahasa Malaysia ialah 1:35.8 berbanding dengan pengantar Inggeris 1:30.8 dan pengantar Cina 1:37.5 bagi tadika berpengantarkan bahasa Inggeris, nisbah guru dengan murid (1:28.3) adalah lebih baik dibandingkan dengan pengantar-pengantar bahasa Malaysia (1:35.3) dan Cina (1:36.9). Perangkaan juga menunjukkan bahawa bilangan kelas di sekolah tadika berpengantar bahasa Inggeris lebih banyak daripada sekolah-sekolah bahasa Cina dan bahasa Malaysia. Nisbah-nisbahnya ialah 1:2.4 bagi aliran bahasa Malaysia, 1:3.2 bagi bahasa Cina, berbanding dengan 1:3.6 bagi bahasa Inggeris.¹⁶

Nisbah guru dengan murid bagi sekolah-sekolah tadika swasta ialah 1:32.4 di bandar, berbanding dengan 1:34.7 di luar bandar dan 1:39.7 di perkampungan baru. Nisbah kelas dengan murid di tadika bandar ialah 1:34.3, berbanding dengan 1:35.5 di luar bandar dan 1:37.8 di perkampungan baru.¹⁷

Isu Ketidakseragaman Prasekolah

Pengendalian pendidikan prasekolah oleh berbagai-bagai agensi yang berasingan ini telah menimbulkan beberapa masalah dan persoalan. Ini adalah kerana institusi-institusi tersebut mempunyai matlamat, tanggapan, orientasi, keutamaan dan kemampuan yang tersendiri dan berbeza-beza khasnya aspek penggunaan bahasa pengantar, penggunaan kurikulum, latihan ikhtisas, kelayakan akademik guru, gaji guru dan yuran pelajar, penempatan tadika, pengurusan dan pentadbiran, kemudahan-kemudahan asas dan keutamaan-keutamaan yang ditekankan.¹⁸

1. Model Kurikulum

Model kurikulum atau program prasekolah didapati berbagai-bagai. Ada yang menggunakan model tradisional atau akademik dan ada yang menggunakan model Froebel, Montessori, Piaget, Head Start, Perkembangan Menyeluruh, Kurikulum Terbuka dan Campuran. Walau bagaimanapun kebanyakan prasekolah swasta menggunakan model tradisional dan ini dianggap menyeleweng daripada matlamat pendidikan awal kanak-kanak yang sepatutnya bertujuan untuk menggalakkan perkembangan psikososial, personaliti, moral dan potensi kanak-kanak. Prasekolah anjuran agensi kerajaan pula menekankan aspek sosialisasi, perpaduan akhlak di samping aspek perkembangan kognitif.

2. Yuran

Kedudukan kewangan tadika swasta adalah kukuh disebabkan oleh yuran yang tinggi yang dikenakan kepada tiap-tiap kanak-kanak. Sebaliknya tadika yang dikelolakan oleh agensi-agensi kerajaan tidak begitu kukuh kedudukan kewangannya jika dibandingkan dengan tadika swasta. Sumber kewangan tadika/tabika agensi kerajaan adalah bergantung sepenuhnya kepada peruntukan kerajaan, tetapi jumlah itu sangat kecil.

Pembayaran yuran yang berbeza-beza mencerminkan ketidakseimbangan antara kawasan-kawasan beruntung dan kurang beruntung dan di antara agensi kerajaan/separa kerajaan dan swasta. Yuran tertinggi yang dikenakan oleh pihak swasta di kawasan beruntung dalam bandar-bandar besar adalah di antara RM40.00–RM60.00 sebulan. Di kawasan yang kurang beruntung dalam bandar, yuran bulanan terendahnya adalah di antara RM5.00–RM15.00. Manakala di kawasan luar bandar yuran tertingginya ialah di antara RM8.00–RM12.00 dan yuran terendahnya pula adalah di antara RM5.00–RM7.00.

3. Kelayakan Akademik dan Ikhtisas Guru

Tenaga pengajar yang mengendalikan program latihan ini mempunyai kelulusan akademik dan ihtisas yang berbeza-beza. Ada di antara agensi ini mempunyai tenaga pengajar yang berkelulusan '*post-graduate*' dalam pendidikan prasekolah. Manakala yang lain pula hanya mempunyai latihan asas berhubung dengan pendidikan prasekolah.

Tidak ada koordinasi di antara agensi-agensi yang menjalankan latihan berhubung dengan kurikulum, taraf akademik tenaga pengajar dan jangka masa kursus yang dijalankan. Di samping itu hanya sejumlah kecil sahaja bakal-bakal guru tadika yang dapat diberi latihan sempurna kerana terhadnya bilangan pusat latihan dan bilangan tenaga pengajar yang berkelayakan.

4. Gaji Guru

Memandangkan pendidikan prasekolah dijalankan oleh pelbagai agensi dan pertubuhan, maka terdapat perbezaan yang ketara dari segi bayaran gaji dan ganjaran untuk guru-guru prasekolah. Secara amnya, guru-guru tadika agensi kerajaan atau separa kerajaan menerima gaji antara RM120 hingga RM150 sebulan dan bagi guru-guru tadika swasta antara RM200 hingga RM300 atau lebih sebulan.

5. Latihan Guru

Latihan untuk guru-guru tadika atau tabika dijalankan oleh agensi-agensi kerajaan dan bukan kerajaan. Di antaranya ialah KEMAS Jabatan Rukun Tetangga dan Perpaduan Negara, FELDA, Yayasan Sabah, Persatuan Tadika Malaysia, Gereja Methodist, dan Maktab Perguruan Ilmu Khas.

6. Kemudahan-kemudahan Asas Fizikal

Kemudahan asas/fizikal di antara tadika-tadika adalah berbeza mengikut lokasi dan kemantapan kewangan agensi yang mengendalikan tadika tersebut. Keadaan kemudahan asas tadika KEMAS didapati agak daif dibandingkan dengan tadika swasta. Sebab utama kekurangan kemudahan asas ini ialah kerana program prasekolah KEMAS berasaskan khidmat masyarakat setempat, yang memerlukan ahli masyarakat terlibat sepenuhnya dalam pelaksanaan program dari segi pentadbiran dan penyediaan peralatan/kemudahan.

7. Organisasi, Pengurusan dan Pentadbiran Tadika

Setiap badan penganjur tadika mempunyai sistem pengurusan dan pentadbiran institusinya yang tersendiri. Penyelarasan di antara agensi-agensi tersebut langsung tidak wujud, terutamanya untuk

menuju ke arah atau haluan yang sama bagi menghasilkan pendidikan prasekolah yang berkualiti. Perbezaan-perbezaan dalam aspek pentadbiran ternyata dari segi bilangan unit atau bahagian yang terlibat dalam bidang-bidang pengendalian prasekolah, bilangan kakitangan asas dan kelayakan serta pengalaman kakitangan.

8. Pendaftaran/Pengurusan/Penyelarasan

Semua *kindergarten* atau sekolah asuhan mestilah didaftarkan di Kementerian Pendidikan mengikut Seksyen 44, Akta Pelajaran 1971 kecuali tadika atau sekolah asuhan yang mendapat pengecualian dari pendaftaran mengikut Seksyen 127, Akta Pelajaran 1961.

Semua guru (termasuk Guru Besar), Pengelola atau pengurus dan pekerja kindergarten atau sekolah asuhan hendaklah didaftarkan di Kementerian Pendidikan mengikut Seksyen 75 dan 79, Akta Pelajaran, kecuali guru, pengelola atau pengurus dan pekerja yang mendapat pengecualian dari pendaftaran mengikut Seksyen 127, Akta Pelajaran 1961.

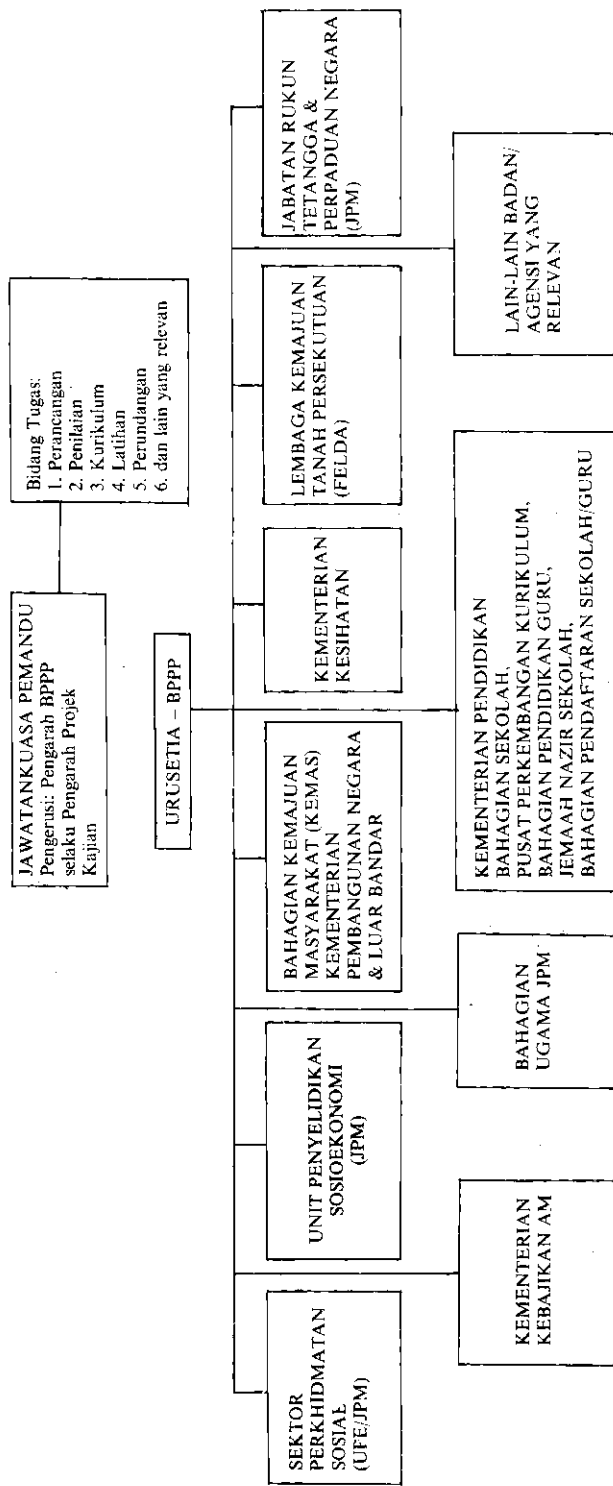
Walau bagaimanapun terdapat tadika - tadika/sekolah yang masih belum didaftarkan di Kementerian Pendidikan iaitu Tadika Persatuan Polis/KEMAS, Tadika Persatuan Tentera/KEMAS, Tadika Jabatan Agama Islam (Kedah, Selangor, Perak, Wilayah Persekutuan dan Terengganu), Tadika Perkim (Pulau Pinang) dan Tadika Dewan Bandaraya. Secara umumnya prasekolah ini tidak didaftarkan kerana matlamatnya adalah bukan untuk mencari keuntungan tetapi untuk memberi pendidikan kepada anak-anak. Bagi prasekolah yang mendapat bantuan dari KEMAS, maka prasekolah itu dianggap mendapat pengecualian dari pendaftaran. Prasekolah tentera dan polis yang terletak di kawasan penempatannya dikecualikan juga dari pendaftaran Kementerian Pendidikan atas alasan ia dianggap terkawal dan selamat.

Resolusi bagi Penyeragaman

Penubuhan pusat-pusat asuhan dan tadika dari sejak 1950-an adalah menurut dasar *laissez-faire*, iaitu dasar terbuka atau dasar memberi autonomi dan kebebasan kepada pihak yang berminat dan berkemampuan menganjurkan pusat-pusat berkenaan. Justeru daripada dasar-dasar kerajaan ini telah mewujudkan ketidakimbangan dan ketidakseragaman dalam pelbagai aspek pendidikan prasekolah

seperti pentadbiran, kurikulum, latihan guru, gaji guru, yuran, mutu infrastruktur dan kriteria pendaftaran pusat prasekolah. Dengan demikian, beberapa resolusi atau langkah-langkah perlu diambil untuk mengurangkan dan seterusnya membaharui ketidakseragaman dan ketidakimbangan. Di antara resolusi ialah seperti berikut:

1. Penubuhan Jawatankuasa Pemandu Pendidikan Prasekolah untuk memandu perkembangan pendidikan prasekolah dalam pelbagai aspek bagi mengurangkan gejala ketidakseragaman dan ketidakimbangan yang sedia ada pada masa ini. Organisasi jawatankuasa ini adalah seperti Rajah 11.1.
2. Konsep pendidikan prasekolah seperti difahami sekarang di negara kita perlu disemak semula dan diberi definisi yang baru. Sama ada rancangan pendidikan prasekolah hendak dilaksanakan secara menyeluruh atau secara pelaksanaan pemilihan.
3. Tindakan harus diambil untuk menjalankan *profile mapping* mengenai kawasan-kawasan dan kumpulan-kumpulan tertentu dalam negara khasnya pihak yang memerlukan keutamaan perhatian sebagai langkah jangka masa panjang untuk perlaksanaan program.
4. Satu badan penyelaras kurikulum perlu diwujudkan. Bahagian Perancangan dan Penyelidikan Pelajaran atau Pusat Perkembangan Kurikulum atau satu Unit Khas di Kementerian Pendidikan bolehlah dipertanggungjawabkan untuk menjalankan tugas penyelarasan ini.
5. Suatu *panduan* kasar untuk *Kurikulum* perlulah dikenal pasti oleh pihak kerajaan dengan membolehkan pengubahsuaian yang wajar dibuat mengikut keadaan persekitaran dan kawasan/wilayah. Objektif-objektif kurikulum mestilah seragam untuk seluruh pendidikan prasekolah, manakala untuk kurikulum kanak-kanak di peringkat 'Nursery' pula suatu garis panduan yang berasingan perlu diwujudkan. Bahan-bahan bantuan pengajaran hendaklah berdasarkan bahan-bahan tempatan.
6. Kurikulum yang sama untuk kanak-kanak di bandar dan luar bandar perlu diadakan. Kurikulum ini hendaklah disesuaikan dengan kumpulan umur kanak-kanak. Kurikulum bagi kanak-kanak dalam lingkungan umur 4–6 tahun haruslah disediakan terlebih dahulu dan sekiranya keadaan kewangan mengizinkan

Nota: UPE: Unit Perancang Ekonomi

Rajah 11.1 Cadangan struktur organisasi urusetia jawatankuasa pemandu pendidikan prasekolah¹⁹

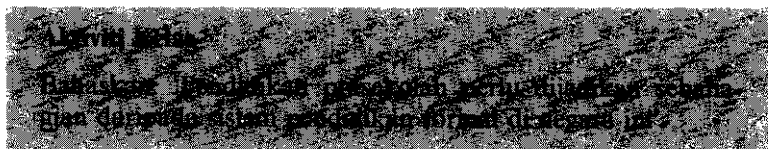
- boleh disediakan kurikulum bagi kanak-kanak dalam lingkungan 3–6 tahun.
7. Matlamat prasekolah pada keseluruhannya ialah untuk perkembangan potensi kanak-kanak sepenuhnya. Matlamat sosialisasi mestilah merupakan matlamat penting yang tidak sahaja melahirkan kesedaran Sivik tetapi juga menggalakkan hubungan di kalangan kanak-kanak. Matlamat tambahan untuk menyediakan peluang bagi kanak-kanak didedahkan kepada sukan, permainan, nyanyian dan penceritaan, mestilah dimasukkan ke dalam kurikulum sekolah dan tidak sebagai pilihan.
 8. Objektif pendidikan prasekolah adalah disarankan sebagai mewujudkan satu institusi yang tersusun bagi proses sosialisasi (an organised and institutionalised socialisation) yang merangkumi pelbagai fungsi dan aspek, di antaranya persediaan untuk sekolah rendah, imbuhan, kesihatan, pemakanan dan lain-lain.
 9. Pendidikan prasekolah seharusnya *memusatkan perhatian kepada kaedah yang sesuai dan kaedah itu mestilah dikaitkan dengan faktor kesediaan pembelajaran yang mungkin berbeza-beza dalam situasi dan kelompok yang beraneka jenis.*
 10. Latihan pendidik guru dalam pengkhususan prasekolah mesti disegerakan kerana institusi yang ada dijangka tidak berdaya menampung keperluan yang semakin bertambah. *Latihan perguruan yang bermutu tinggi dan sistematik* amat penting untuk melengkapi guru-guru dengan kemahiran untuk mengesan kesediaan pembelajaran dan bezantara perbezaan individu. Setelah mengesan masalah kesediaan pembelajaran dan bezantara individu, maka guru-guru semestinya mampu memilih teknik/kaedah pengajaran dan bimbingan yang berkesan.
 11. Latihan untuk guru-guru tadika tidak semestinya dikendalikan oleh Bahagian Pendidikan Guru sahaja. Sebaliknya *latihan ini boleh juga dikendalikan oleh mana-mana badan lain* umpamanya universiti-universiti tempatan. Program latihan KEMAS perlu diperluas dan dipusatkan supaya dapat juga menampung keperluan guru di sektor swasta. Latihan guru prasekolah mestilah diselaraskan walaupun ianya dikelolakan oleh badan-badan yang berlainan. Kurikulum untuk melatih guru-guru perlulah memasukkan komponen kesihatan yang meliputi aspek-aspek penjagaan kanak-kanak, pertolongan cemas dan pemakanan.

12. Bagi maksud kawalan mutu bagaimana Kementerian Pendidikan harus mengadakan garis panduan terperinci mengenai aspek-aspek fizikal, guru, kurikulum, alat-alat dan kelengkapan prasekolah.

Ini dapat dijalankan dengan dua cara:

- (i) Bagi tadika swasta atau bukan di bawah Kementerian Pendidikan, *di tahap I*, Kementerian meluluskan atau tidak meluluskan pendaftarannya. *Di tahap II*, Kementerian meneliti prasekolah ini untuk membaharui lesen, kemasuaian taraf dan sebagainya.
- (ii) Tadika di bawah Kementerian Pendidikan sudah ditentukan keperluan-keperluannya.

Kawalan kualiti akan juga melihatkan aspek-aspek perundangan.²⁰

11.3 BEBERAPA PROGRAM PRASEKOLAH

Bahagian ini akan membincangkan secara ringkas beberapa program pendidikan prasekolah. Program-program tersebut boleh dikategorikan kepada dua iaitu program berdasarkan model kekurangan persekitaran dan program berdasarkan model perkembangan. Program yang berdasarkan model kekurangan persekitaran bersandar pada anggapan bahawa campur tangan adalah perlu untuk mengimbuh ketidakberuntungan dalam perkembangan kanak-kanak dari segi fizikal, intelek, bahasa, emosi, nilai dan moral. Di antara program yang berdasarkan model ini ialah program Froebel, program Montessori, program model gerak balas seperti program *Head Start* dan program *Peabody*. Program yang berdasarkan model perkembangan pula bersandar pada tanggapan bahawa tanpa mengambil kira latar belakang kanak-kanak pendidikan prasekolah adalah untuk memudahkan dan menggalakkan pertumbuhan dan perkembangan kanak-kanak dalam pelbagai aspek seperti

psikomotor, bahasa, intelek, emosi dan sosialisasi. Contoh program berdasarkan model perkembangan ialah program Piaget, program Pendidikan Terbuka, program Tradisional dan program Perkembangan Menyeluruh.

Program *Kindergarten* Froebel

Matlamat – untuk membina insan yang mempunyai kesedaran tentang prinsip kesatuan (unity) antara alam dengan Tuhan. Tanggungjawab insan ialah memahami segala ciptaan Tuhan dan memahami tanggungjawab mereka dalam alam. Manusia adalah insan yang lemah dan serba kekurangan dan oleh itu ia perlu berusaha untuk hidup dalam alam ini. Oleh itu, *kindergarten* adalah untuk menyokong perkembangan kanak-kanak dan membantu mereka mencapai kefahaman tentang konsep-konsep alam segajati. Pendidikan awal kanak-kanak seharusnya bertujuan untuk membimbing kanak-kanak membuat tafsiran mengenai fenomena dan kejadian dalam alam.

Kurikulum – meliputi aktiviti-aktiviti pendidikan berdasarkan tema seperti pemberian pekerjaan, permainan dan nyanyian, pelajaran alam semula jadi, kemahiran bahasa dan kemahiran matematik.

Pemberian terdiri daripada sepuluh set bahan manipulatif iaitu:

Set 1: 6 biji bola berlainan warna; kebulatan bola adalah simbol kesatuan.

Set 2: Satu kiub, satu silinder dan satu bola kayu, kiub mewakili kepelbagaian dan silinder mewakili gabungan kesatuan dengan kepelbagaian.

Set 3, 4, 5 dan 6: Tiap satunya mempunyai bola, kiub dan silinder kayu tetapi dalam saiz yang berlainan. Bahan dalam setiap set membentuk kiub apabila dicantumkan.

Set 7: Mempunyai dua set bongkah kayu, dalam bentuk segi-empat dan segitiga.

Set 8: Mempunyai satu pembaris kayu dan kertas bulat.

Set 9: Mempunyai biji-bijian, batu-batu kecil, kadbod dan kertas.

Set 10: Mempunyai butir-butir lilin dan kayu tajam bagi mewakili binaan semula.

Aktiviti pekerjaan berkait dengan berbagai-bagai bahan, bongkah, permukaan, sudut, segi dan binaan. Aktiviti menggunakan bahan-bahan seperti plastisin, bongkah kayu, keratan kertas dan aktiviti anyaman, lipatan kertas, melambangkan kertas, melukis, membuat rantai manik dan melekap gambar.

Aktiviti lain ialah kajian sains mudah, bercerita, bersajak, menyanyi, menghafaz, menulis, mengira pelajaran bahasa dan kegiatan rekreasi.

Program Montessori

Matlamat – mengadakan keadaan dan pengalaman yang dapat menyokong perkembangan potensi kanak-kanak melalui urutan pembelajaran yang sejajar dengan peringkat kematangan psikologi mereka dan campur tangan guru amat perlu dihindari seminumum yang mungkin. Program adalah untuk melahirkan potensi dalaman kanak-kanak dan potensi itu dimanfaatkan dalam situasi pembelajaran.

Kurikulum – memberi tumpuan terhadap bidang motorderia, intelek, bahasa dan moral. Pelajaran kemahiran hidup dan pendidikan seni juga diadakan. Pelbagai bahan pembelajaran dan aktiviti dengan cara penggunaan yang ditetapkan diadakan untuk kanak-kanak dari umur 2 1/2 tahun hingga 6 tahun. Walau bagaimanapun, konsep utama yang dipegang dalam program Montessori ialah pendidikan sendiri dan pendidikan dalam pelbagai keadaan seperti di bilik darjah, taman permainan, kebun bunga, kedai dan sebagainya.

Pelajaran kemahiran hidup merangkumi aktiviti: memakai pakaian, adab tandas, mengemas bilik, membasuh pakaian, membasuh lantai, mencuci kasut, menyediakan makanan dan minum dan adab ketika makan. Tiada batasan masa dihadkan untuk aktiviti-aktiviti dan tunjuk ajar dari guru diberikan bila dikehendaki.

Kaedah utama dalam pembelajaran awal untuk kanak-kanak ialah melalui deria (berdasarkan pengalaman Maria Montessori dengan kanak-kanak cacat). Set baharu aktiviti deria ialah:

1. Menara merah jambu – untuk diskriminasi penglihatan dalam menyusun benda-benda.
2. Tangga warna coklat – untuk diskriminasi penglihatan pada aspek lebar dan tinggi benda-benda.

3. Rod merah – untuk diskriminasi penglihatan pada aspek panjang benda-benda.
4. Bongkah silinder – untuk diskriminasi penglihatan pada aspek dimensi seperti saiz dan dalam.
5. Balang hidu – untuk diskriminasi bau.
6. Butang barik – untuk diskriminasi berat.
7. Butang warna – untuk diskriminasi warna.
8. Kotak bunyi – untuk diskriminasi bunyi.
9. Loceng nada – untuk diskriminasi nada bunyi.
10. Kain – untuk diskriminasi sentuhan.
11. Botol termik – untuk diskriminasi suhu.

Bahan bagi aktiviti menulis dan membaca adalah seperti kertas surihan, abjad-abjad dari kertas pasir, bongkah-bongkah abjad dan kad ejaan. Sementara bahan bagi matematik pula adalah seperti rod bernombor, bongkah-bongkah bernombor dan cepua.

Guru-guru prasekolah Montessori dilatih mengikut program yang digubal oleh Montessori, khususnya mengenai aspek psikologi, kaedah asuhan, kaedah menggunakan bahan dan pengurusan kelas.

Program Head Start

Program pendidikan prasekolah ini merupakan program yang berfokus kepada kanak-kanak dari keluarga miskin bagi mengatasi kesan negatif berakibat daripada kemiskinan. Kemiskinan merupakan satu daripada punca utama yang menimbulkan ketidakimbangan penyertaan dalam pendidikan dan seterusnya menimbulkan gejala-gejala sosial yang lain.

Matlamat – untuk meningkatkan kecekapan sosial kanak-kanak daripada golongan yang tidak beruntung. Secara khususnya, matlamat *Head Start* ialah:

1. Memperbaiki keadaan kesihatan dan kebolehan fizikal kanak-kanak.
2. Menggalakkan perasaan yakin diri, disiplin diri, kebolehan diri dan motivasi bagi memelihara kesihatan emosi dan mental.
3. Merangsangkan kemahiran dan proses mental, kemahiran konsep dan kemahiran bahasa kanak-kanak.

4. Penanaman ciri-ciri dan nilai kejayaan yang boleh mempertingkatkan daya usaha dalam pembelajaran dan perkembangan menyeluruh.
5. Memperbaiki kebolehan kanak-kanak dan keluarga meneka dalam aspek perhubungan berasaskan perasaan kasihan.
6. Merangsang pembentukan harga diri dan nilai diri dalam kehidupan bermasyarakat.

Kurikulum – berasaskan model *Head Start* menekankan aspek pemeliharaan kesihatan diri, kecergasan fizikal, kemahiran hidup, perkembangan bahasa, aktiviti sains, kemahiran nombor dan kemahiran bersosial. Selain daripada itu, program ini melibatkan pendidikan ibu bapa mengenai pemeliharaan anak-anak, kesihatan mental anak-anak, amalan pemakanan dan kesihatan keluarga.

Contoh aktiviti *Head Start* ialah:

8.30 pagi	Kanak-kanak tiba sekolah, ucap selamat, perbualan, pemeriksaan kesihatan.
8.40 pagi	Sarapan dan pembersihan.
9.00 pagi	Aktiviti pembelajaran – bahasa, seni lukis, mengenal nombor dan aktiviti sains.
10.15 pagi	Berjalan di luar atau bermain.
10.30 pagi	Aktiviti-aktiviti pembelajaran berdasarkan bakat dan minat murid.
11.15 pagi	Permainan mengenai kebolehan diskriminasi penglihatan.
11.45 pagi	Rehat. Persediaan makan tengah hari yang melibatkan kanak-kanak.
12.00 t. hari	Makan tengah hari dan pembersihan.
12.45 petang	Rehat atau tidur.
2.00 petang	Bangun dan bersedia untuk balik.
2.30 petang	Balik rumah.

Program *Head Start* ialah satu program yang besar, menyeluruh dan mendapat tajaan kerajaan Amerika Syarikat. Setakat ini program ini boleh dikatakan berjaya dalam konteks mengadakan pendidikan prasekolah percuma untuk kanak-kanak tidak beruntung.

Walau bagaimanapun, nilai dan budaya hidup masyarakat bawahan tetap menjadi faktor yang menghalang kejayaan program ini, sungguhpun kanak-kanak mempunyai *head start*.

Program Piaget

Sebenarnya Piaget tidak menganjurkan pendidikan prasekolah tetapi hasil kajiannya yang banyak mengenai perkembangan kanak-kanak dalam aspek kognitif dan sosioemosi telah dimanfaatkan oleh penganjur-penganjur prasekolah. Malahan bahan-bahan dari kajian Piaget telah dihasilkan semula dan diperbaiki bagi kegunaan tadika dan *kindergarten* di merata dunia.

Matlamat – untuk merangsang perkembangan kognitif atau operasi intelek kanak-kanak melalui aktiviti manipulatif dan penyelesaian masalah. Di samping itu juga program adalah untuk mendidik kanak-kanak mengenai peraturan peradaban dan pertimbangan moral (moral judgement).

Kurikulum – terbahagi kepada aspek peningkatan kemahiran kognitif dan aspek keharmonian sosioemosi. Aktiviti bagi kemahiran kognitif meliputi: (1) pengelasan benda-benda mengikut ciri-ciri tertentu, (2) pengaturan benda-benda, (3) pola-pola nombor dan konsep-konsep asas matematik, dan (4) kemahiran bahasa.

Aktiviti bagi perkembangan sosioemosi meliputi: (1) menghormati perasaan dan hak orang lain, (2) mendengar dan bertukar-tukar pendapat, (3) mematuhi arahan orang dewasa, (4) mengawal perasaan dan diri, (5) autonomi dan yakin diri dalam tindakan, dan (6) menganalisis situasi bagi membina kemahiran membuat keputusan dan penilaian.

Kanak-kanak digalakkan meneroka sendiri dengan menerima arahan daripada guru dan mereka digalakkan berinteraksi sesama mereka dalam menyelesaikan masalah. Guru mengutarakan pelbagai masalah untuk kanak-kanak fikirkan jawapan. Oleh itu, masa aktiviti adalah fleksibel memandangkan unsur perbezaan individu.

Terdapat beberapa program prasekolah yang lain. Program-program baru digubal mengikut keperluan semasa oleh pakar-pakar pendidikan dan kurikulum. Walau bagaimanapun, program-program baru digubal menurut sesuatu model dasar dalam konteks keadaan, keperluan dan tempat.

Program Prasekolah di Malaysia

Hasil daripada beberapa perbincangan dan seminar, Pusat Perkembangan Kurikulum bersama-sama Bahagian Perancangan dan Penyelidikan Pelajaran telah mengeluarkan satu garis panduan bagi menyelaraskan kurikulum prasekolah di negara ini.²¹ Garis panduan tersebut menggariskan matlamat, objektif serta contoh-contoh aktiviti untuk penganjur-penganjur prasekolah.

Matlamat pendidikan prasekolah di Malaysia ialah seperti berikut:

1. Keseimbangan Emosi – Untuk menyemai sikap yang positif terhadap diri sendiri, kepercayaan terhadap orang-orang lain dalam hidup kumpulan serta menambahkan keyakinan kepada keupayaan diri sendiri.
2. Pertubuhan Akademik Kognitif – Matlamat ini meliputi pembentukan kemahiran kanak-kanak dalam asas-asas 3M.
3. Perkembangan Jasmani dan Fizikal – Kanak-kanak belajar menggunakan otot-otot besar dan kecil serta mempunyai kesadaran kepentingan kebersihan badan.
4. Matlamat Pertumbuhan Estetika – Untuk menyemai kesedaran kanak-kanak terhadap keindahan alam sekitar dengan menikmati muzik, lagu dan lain-lain.

Objektif-objektif Pendidikan Prasekolah

Pendidikan prasekolah bertujuan untuk menyuburkan potensi kanak-kanak dalam semua aspek pertumbuhan diri yang seimbang supaya mereka menjadi individu yang berguna kepada dirinya dan masyarakat dengan berlandaskan Rukunegara.

Dengan ini objektif-objektif pendidikan prasekolah ialah membolehkan perkembangan kanak-kanak dalam aspek-aspek berikut:

- (a) Perkembangan Pendidikan Ketatanegaraan iaitu kanak-kanak dipupuk semangat untuk mencintai tanah air, menghormati lagu Negaraku, lagu Negeri, bendera Malaysia dan Negeri.
- (b) Perkembangan Pendidikan Kerohanian dan Moral.
- (c) Penggunaan Bahasa Malaysia untuk memberi ucapan selamat dan menyanyi lagu yang pendek dan mudah.
- (d) Pendidikan Agama Islam untuk kanak-kanak Islam.

- (e) Perkembangan fizikal dan jasmani dengan menyediakan kurikulum yang dapat mengembangkan badan yang sihat ini. Pusat-pusat pendidikan prasekolah dilengkapi dengan alat permainan untuk kanak-kanak bersenam dan untuk menggerakkan badan.
- (f) Perkembangan sosioemosi iaitu kanak-kanak mendapat perasaan aman, tenteram dan harga diri di pusat-pusat pendidikan prasekolah. Kanak-kanak sanggup mengadakan hubungan dengan orang-orang yang lain seperti ibu bapa, rakan sebaya, orang dewasa, alam sekitar. Mereka juga dapat membentuk konsep diri yang positif.
- (g) Perkembangan Kognitif – Kanak-kanak boleh memperoleh konsep pranombor, ruang, masa dan penggunaan simbol.
- (h) Perkembangan Bahasa – Kanak-kanak memperoleh kemahiran berlisian, awal bacaan, awal tulisan, memperoleh minat membaca dan membina sikap yang sihat terhadap bahagian bacaan.
- (i) Perkembangan Estetika dan Daya Kreatif – Melalui lukisan, kerja tangan dan muzik yang bertujuan menyamai kanak-kanak terhadap alam sekitar dengan menikmati muzik, lagu-lagu dan lain-lain. Penelitian psikologi menunjukkan bahawa bidang seni adalah bidang yang berguna untuk melampiaskan perasaan agresif yang terpendam. Dalam istilah psikologi, proses ini disebut sebagai 'Perubatan Melalui Muzik' atau '*Music Therapy*'.

Sebagai kesimpulan bagi bab ini, pendidikan awal untuk kanak-kanak memang diakui penting oleh ramai ahli pendidik. Kepentingan itu meliputi aspek fizikal, mental, bahasa, sosial, moral, pekerti, emosi dan agama, sungguhpun kepentingan itu sukar ditentukan secara objektif. Pengabaian dalam memberikan perhatian terhadap pendidikan awal untuk kanak-kanak boleh menimbulkan implikasi ketidakimbangan pada perkembangan kanak-kanak itu sendiri khasnya dan kepada masyarakat amnya.

Walau bagaimanapun, dalam konteks pendidikan prasekolah, sungguhpun ianya bertujuan memberi *head start* untuk kanak-kanak tidak beruntung akan tetapi prasekolah bukanlah penawar bagi mengatasi ketidakimbangan dan ketidakberuntungan. Ini adalah kerana fenomena ketidakberuntungan atau ketidakimbangan itu sebahagian besarnya disebabkan oleh perubahan nilai dan pemikiran masyarakat, walaupun pada golongan menengah dan mewah. Pembangunan dan pemodenan menimbulkan suasana masyarakat '*rat*

race', iaitu perhatian, asuhan, kasih sayang dan didikan daripada ibu bapa telah menjadi kain terpisah daripada anak-anak.

RINGKASAN

- * Pendidikan tak formal dan bukan formal dalam perkembangan awal kanak-kanak merupakan pendidikan yang penting memandangkan personaliti, kebolehan intelek, keseimbangan emosi dan kemurnian sifat kemanusiaan seseorang itu berpaut kuat pada pengalaman pada masa kanak-kanak. Pengabaian semasa proses perkembangan memberikan pengalaman yang negatif yang kadangkala mewujudkan handikap pada sesuatu segi.
- * Penubuhan pusat asuhan, jagaan dan prasekolah mempunyai motif bukan sahaja sebagai pusat yang memberikan pendidikan awal untuk kanak-kanak tetapi yang lebih utamanya sebagai pengganti sementara peranan ibu bapa yang sibuk bekerja dan sanggup pula membayar perkhidmatan yang diberikan.
- * Terdapat berbagai-bagai program pendidikan prasekolah. Kepelbagaian program itu adalah disebabkan penggunaan model, falsafah serta matlamat yang juga berbagai-bagai; yang disesuaikan mengikut konteks keadaan, tempat dan keperluan.
- * Pendidikan prasekolah seperti program Froebel, Montessori dan *Head Start* adalah berasaskan model kekurangan persekitaran sementara program Piaget dan program-program lain adalah berasaskan model perkembangan menyeluruh.
- * Dalam konteks Malaysia, perkembangan pendidikan prasekolah menurut dasar *laissez-faire* yang telah mewujudkan pola perkembangan yang tidak seragaman dan tidak seimbang.
- * Ketidakimbangan dalam pola perkembangan prasekolah adalah dari segi taburan mengikut wilayah dan penyertaan kanak-kanak mengikut etnik.
- * Ketidakteraturan dalam pendidikan prasekolah adalah dari segi penganjuran, pentadbiran, pendaftaran pusat, matlamat penubuhan prasekolah, kurikulum, yuran, gaji guru dan latihan guru.
- * Dalam konteks pendidikan yang selari dengan perkembangan psikososioemosi kanak-kanak maka pendidikan prasekolah

tidak seharusnya bersifat formal dan tradisional. Pendidikan prasekolah seharusnya bersifat pengayaan (enrichment) pengalaman kanak-kanak untuk perkembangan potensi dan perangsangan sosialisasi.

- * Keinginan menjadikan pendidikan prasekolah sebagai sebahagian daripada sistem pendidikan formal tertakluk kepada kemampuan kewangan kerajaan serta penghuraian peraturan perundangan dan dasar mengenainya. Jika dilihat dari perspektif demokrasi dan egalitarian, maka pengformalan pendidikan prasekolah adalah perlu bagi mengurangkan gejala ketidakseragaman dan ketidakimbangan yang ada.

LATIHAN

Bahagian I

Nyatakan sama ada **BENAR** atau **SALAH** bagi setiap kenyataan berikut.

1. Pendidikan prasekolah ialah pendidikan dalam kategori bukan formal dan tak formal. _____
2. Pendidikan prasekolah yang diinstitusikan ialah satu bentuk pendidikan tak formal. _____
3. Fungsi prasekolah meliputi aspek jagaan kebajikan, asuhan membentuk pekerti mulia dan didikan umum yang asas untuk kanak-kanak 4 hingga 6 tahun. _____
4. Pusat-pusat asuhan atau prasekolah yang menuruti hasrat Maria Montessori memberi tumpuan utama kepada perkembangan kognitif kanak-kanak. _____
5. Program Head Start ialah program prasekolah yang berasaskan model kekurangan prasekolah. _____
6. Pusat prasekolah adalah untuk mengadakan suasana bagi peng-

lahiran dan perkembangan potensi diri kanak-kanak. Campuran guru harus minimum. Ini ialah ciri program Piaget.

7. Program Pestalozzi, Montessori dan Head Start menekankan aspek kemahiran hidup kanak-kanak.

8. Jean Piaget ialah tokoh sarjana yang berpegang kepada falsafah aksiologi.

9. Dasar *laissez-faire* kerajaan terhadap pendidikan prasekolah merupakan satu daripada faktor utama yang menyebabkan ketidakimbangan dan ketidakseragaman dalam perkembangan pendidikan ini.

10. KEMAS merupakan agensi kerajaan yang paling giat dalam menunjukkan pendidikan prasekolah di negara ini.

Bahagian II

1. Jelaskan konsep berikut:
 - i. Ketidakberuntungan sosial.
 - ii. Perkembangan menyeluruh.
 - iii. Ketidakimbangan dalam pendidikan.
2. a. Apakah perbezaan di antara pusat jagaan harian daripada pusat prasekolah.
b. Jelaskan mengapa dalam konteks Malaysia, pendidikan prasekolah merupakan satu bentuk pendidikan untuk mengimbuh ketidakberuntungan sosial?

NOTA

- 1 Kenyataan hadis yang dirawayatkan oleh Bukhari dan Muslim.
- 2 Goodlad, J.I. *et al.*, 1973. *Early Schooling in the United States*. New York: McGraw-Hill, hlm. 132.
- 3 Kementerian Pelajaran Malaysia 1981. *Laporan Situasi Mengenai Pendidikan Prasekolah*. Bahagian Perancangan dan Penyelidikan Pelajaran, hlm. 2.

- 4 Kementerian Pelajaran Malaysia 1973. *Laporan Jawatankuasa di Atas Kajian Pendapat Mengenai Pelajaran dan Masyarakat* (Laporan Keci-cikiran). Kuala Lumpur: Kementerian Pendidikan, hlm. 72-73.
- 5 Kementerian Pendidikan Malaysia dan UNICEF 1984. *Laporan Semi-nar Kebangsaan Pendidikan Prasekolah*, 6-9 Disember 1984 di Kuan-tan, hlm. 18.
- 6 *Ibid.*
- 7 Kementerian Pendidikan Malaysia 1981. *op. cit.*, hlm. 25.
- 8 *Ibid.*, hlm. 16.
- 9 *Ibid.*, hlm. 17.
- 10 *Ibid.*, hlm. 25.
- 11 *Ibid.*, hlm. 16.
- 12 *Ibid.*, hlm. 15.
- 13 *Ibid.*, hlm. 17.
- 14 *Ibid.*, hlm. 18.
- 15 *Ibid.*, hlm. 16.
- 16 *Ibid.*, hlm. 17.
- 17 Kementerian Pendidikan Malaysia dan UNICEF 1981. *Laporan Semi-nar Kebangsaan Pendidikan Prasekolah*, 7-9 Disember 1981 di Pulau Pinang, hlm. 18.
- 18 *Ibid.*, hlm. 8-20.
- 19 Kementerian Pelajaran Malaysia 1984. *Garis Kurikulum Prasekolah Malaysia*. Pusat Perkembangan Kurikulum, 1-10.
- 20 *Ibid.*, hlm. 14.
- 21 *Ibid.*, hlm. 19.

RUJUKAN

- Faculty of Education, University of Malaya 1979. *Early Childhood Teacher Education*. Conference Proceedings. Kuala Lumpur: Penerbit Universiti Malaya.
- Kementerian Pendidikan Malaysia 1984. *Garis Panduan Kurikulum Pra-sekolah Malaysia*. Kuala Lumpur: Pusat Perkembangan Kurikulum.
- McArthy, M.A. 1980. *Fundamentals of Early Childhood Education*. Massa-chusetts: Winthrop Publishers.
- Morrison, G.S. 1976. *Early Childhood Education Today*. Ohio: Charles E. Merrill.
- Rohaty Mohd.
- Spedek, B. 1973. *Early Childhood Education*. New York: Prentice-Hall.

BAB 12

PROFESIONALISME GURU

'Guru pada ketika yang sama ialah seorang pelajar. Ia perlu sentiasa belajar untuk mempertingkatkan ilmu pengetahuan dan kemahirannya bagi menjadi pendidik yang profesional, cekap, berkesan dan humanistik.'

Perguruan ialah satu profesion yang bermatlamatkan pembentukan insan dan ihsan manusia yang sempurna agar manusia itu mengerti tentang peranan dan tanggungjawab mereka terhadap diri sendiri, masyarakat, alam yang mereka diami serta terhadap keesaan yang Maha Pencipta. Menurut perspektif Islam, kedudukan guru adalah setaraf dan semulia dengan pemimpin negara dan tugas mendidik ahli masyarakat merupakan satu ibadah yang dituntut. Manusia yang hina dan muflis terdiri daripada mereka yang tidak berilmu; termasuklah mereka yang berilmu tetapi kedekut dengan ilmu mereka. Islam menggalakkan manusia menuntut ilmu agar mereka kenal dan mengerti yang hak atau benar daripada yang bathil atau yang menyesatkan dan agar manusia itu memperoleh kesejahteraan hidup. Begitulah tingginya kedudukan manusia yang berilmu dan yang memberi ilmu kepada orang lain (iaitu guru) menurut pandangan Islam.

Bab ini didedikasikan untuk guru yang berusaha mempertingkatkan profesionalisme mereka. Di antara objektif bab ini ialah:

- * Membincangkan faktor yang menimbulkan kepelbagaian kategori atau status perguruan di Malaysia dan faktor yang mempengaruhi perkembangan keperluan tenaga guru.
- * Membincangkan konsep, kriteria dan etika profesionalisme guru serta tanggungjawab guru.

- * Membincangkan beberapa faktor yang mempengaruhi motivasi, prestasi dan kepuasan kerja (job satisfaction) guru dalam profesionnya.
- * Membentangkan syarat perkhidmatan baru dan skim tangga gaji baru bagi guru sebagai cara menampilkan usaha kerajaan memberi perhatian terhadap meningkatkan profesionalisme guru.

12.1 SENARIO PERGURUAN DI MALAYSIA

Profesion perguruan di Malaysia amat unik sekali. Ia unik kerana terdapat pelbagai kategori jawatan guru dan skim gaji guru dan hampir 55 buah persatuan guru. Kepelbagaian kategori dan skim gaji guru itu mempunyai kaitan dengan kepelbagaian jenis dan aliran sekolah, dari zaman sebelum merdeka dalam tahun-tahun 1940-an hingga ke zaman penyusunan semula dalam tahun-tahun 1960-an dan malahan berlarutan hingga ke masa ini. Di antara jenis sekolah itu ialah: Sekolah Rendah Melayu, Sekolah Rendah Cina, Sekolah Rendah Tamil, Sekolah Agama Madrasah, sekolah khas, sekolah perantis, sekolah vokasional dan pusat-pusat latihan kecil. Di zaman pemerintahan Inggeris dan beberapa tahun selepas merdeka, selain daripada jenis-jenis sekolah yang dinyatakan terdapat juga Sekolah Menengah Inggeris dan Cina. (Di Sarawak keadaan ini berlanjutan hingga tahun-tahun 1980-an). Justeru itu, tidak menghairankan sekiranya terdapat kriteria atau prosedur yang berlainan dalam hal penetapan kelayakan perkhidmatan guru bagi mengajar berbagai-bagai jenis sekolah dan dalam hal penetapan kategori perkhidmatan dan skim gaji bagi guru-guru.

Pada masa pemerintahan Inggeris dalam abad kedua puluh hingga ke pertengahan abad kedua puluh satu tidak terdapat skim latihan guru yang seragam ataupun kriteria penetapan kelayakan untuk menjadi guru yang eksplisit. Guru-guru bagi Sekolah Melayu rata-rata berkelayakan Darjah 4 atau Darjah 6 dan mendapat latihan perguruan sama ada di maktab perguruan ataupun di pusat latihan harian ataupun tidak mendapat latihan langsung. Guru-guru bagi Sekolah Cina sejumlah besarnya dibawa masuk dari China, Hong Kong atau Taiwan. Keadaan ini berlaku sehinggalah Perang Dunia Kedua. Oleh yang demikian, sebelum Perang Dunia Kedua tidak terdapat program latihan guru untuk Sekolah Cina, (rendah dan menengah), di Malaya. Selepas Perang Dunia Kedua guru bagi

Sekolah Cina mendapat latihan melalui program Kelas Normal dan di pusat-pusat latihan harian. Perkara ini serupa dengan guru-guru untuk sekolah Tamil yang sebelum Perang Dunia Kedua, guru-guru dibawa masuk dari India. Guru-guru bagi Sekolah Agama Madrasah terdiri daripada ustaz dan alim ulama yang mendapat pendidikan akademik di Madrasah Tinggi di Sumatera dan di universiti di negara-negara Timur Tengah. Sehingga awal 1970-an urusan perkhidmatan guru-guru Sekolah Agama ditadbir oleh Jabatan Agama Islam Negeri. Guru-guru bagi Sekolah Inggeris pula dibawa masuk dari England, India, Singapura dan Hong Kong. Di sekolah-sekolah mubaligh Kristian, guru-gurunya terdiri daripada para paderi dan rahib yang mendapat pendidikan tinggi dari universiti dan maktab di beberapa buah negara Eropah.

Jadual 12.1 berikut menunjukkan bilangan murid dan guru bagi sekolah-sekolah vernakular dan Sekolah Inggeris pada tahun 1938.

Jadual 12.1 Bilangan murid dan guru di sekolah Melayu, Inggeris, Cina dan Tamil, 1938¹

	Sek. Melayu		Sek. Inggeris		Sek. Cina		Sek. Tamil	
	Guru	Murid	Guru	Murid	Guru	Murid	Guru	Murid
Negeri, Selat	963	26 020	657	28 407	2 098	47 167	119	3 365
Negeri Melayu Bersekutu	1 847	59 969	1 614	18 982	1 887	44 367	745	23 098

Secara amnya, kepelbagaian jenis sekolah dan cara pengambilan guru untuk sekolah berkenaan pada zaman pemerintahan Inggeris telah menimbulkan kesulitan dalam profesion perguruan hingga ke masa ini, khususnya dari segi penyelarasan kategori perjawatan dan tangga gaji guru-guru. Beberapa suruhanjaya telah dibentuk bagi mengkaji dan menetapkan kriteria penyelarasan perjawatan guru dan tangga gaji guru selepas negara ini merdeka, antaranya ialah Skim Gaji Suffian dan Skim Gaji Aziz. Skim Gaji Aziz telah dilaksanakan dari sejak tahun 1976 sehinggalah tahun 1988. Secara tidak langsungnya, kepelbagaian kategori guru mempunyai implikasi pahit bagi profesion perguruan kerana ia mencerminkan kepelbagaian taraf profesionalisme dalam bidang perguruan dan faktor ini sering dikatakan sebagai faktor yang menyekat daya usaha dan

dedikasi guru dalam profesionnya, padahal beban kerja sebagai guru sekolah tidak banyak berbeza di antara kategori-kategori guru. Walau bagaimanapun, ini merupakan satu fenomena biasa bagi masyarakat dalam zaman moden dan proses peralihan (tradition period) dari keadaan *choas* kepada keadaan teratur.

Sistem pendidikan negara telah berkembang pesat sejajar dengan perkembangan permintaan terhadap pendidikan disebabkan oleh faktor demografik dan dasar pendidikan demokratik. Jadual 12.2 berikut menjelaskan perkembangan tersebut.

Jadual 12.2 Bilangan murid dan guru di sekolah bantuan kerajaan, 1970–1985²

Tahun	Sekolah Rendah		Sekolah Menengah	
	Murid	Guru	Murid	Guru
1960 ^a	1 078 829	37 635	118 336	4 537
1966 ^a	1 269 399	44 173	342 988	13 431
1972 ^b	1 761 924	55 551	638 775	23 393
1976 ^b	1 912 424	63 521	829 012	34 282
1980	2 008 973	73 664	1 083 818	48 129
1985	2 192 528	91 098	1 293 199	58 636

(Nota: ^aUntuk Semenanjung Malaysia sahaja.

^bData rasmi untuk Sabah dan Sarawak bagi tahun 1970 dan 1975 sukar diperolehi. Data tidak termasuk sekolah swasta.)

Perkembangan sistem pendidikan dari aspek kuantitatif semestinya memerlukan pertambahan bilangan guru bagi menampung keperluan tenaga pengajar di sekolah-sekolah. Pada tahun 1980 nisbah guru:murid ialah 1:27 bagi sekolah rendah dan pada tahun 1985 nisbah itu ialah 1:26. Bagi sekolah menengah pula nisbah guru:murid ialah 1:24 pada tahun 1980 dan 1:22 pada tahun 1985. Nisbah itu menggambarkan beban tanggungjawab kualitatif bagi setiap orang guru, iaitu bidang kawalan murid di bawah jagaan dan didikannya.

Tanggungjawab dan beban kerja guru semakin bertambah. Mereka bukan sahaja menjadi guru tetapi juga bertugas sebagai kerani dalam mengendalikan urusan sampingan seperti urusan buku teks murid, hal-ehwal kebajikan murid, disiplin murid, akaun persatuan dan kelab murid, kegiatan sukan dan ko-kurikulum murid dan berbagai-bagai lagi. Dalam menjalankan tugasnya sebagai pen-

didik, guru diperlukan membuat perancangan pelajaran, persediaan alat-alat mengajar, menyemak buku murid, menanda kertas peperiksaan atau ujian, mengawas peperiksaan, menghadiri mesyuarat, menghadiri kursus dan sebagainya. Justeru itu guru memainkan berpuluh-puluh peranan. Walau bagaimanapun, prestij profesion perguruan amatlah rendah di mata masyarakat pada hari ini dan ini membayangkan bahawa masyarakat kurang memberi penghormatan sewajarnya kepada guru, apatah lagi mengiktiraf guru sebagai profesional ataupun memahami masalah guru dan sekolah.

Pelaksanaan KBSR pada tahun 1983 dan KBSM pada tahun 1989 menambah lagi beban kerja guru-guru. Guru-guru diperlukan menghadiri kursus-kursus, membuat persediaan yang lebih untuk pengajaran, mempunyai pelbagai teknik pengajaran, mengadakan pengajaran pemulihan dan bimbingan dan menyediakan helaian kerja berbagai-bagai mata pelajaran untuk murid. Jangkaan masyarakat yang berkaitan dengan pendidikan adalah tinggi terhadap guru. Justeru itu, guru menghadapi tekanan emosi yang agak tinggi dan sebagai tindak balasnya (retaliation) guru mengadakan mekanisme penyekatan (blocking mechanism) seperti sikap 'melepaskan batuk di tangga' dalam pekerjaan mereka. Di satu pihak mereka sebenarnya ingin menjadi pendidik yang dedikasi tetapi di satu pihak yang lain keinginan itu dibiaskan oleh gejala-gejala yang menekan perasaan dan merosotkan stamina mereka.

12.2 PROFESIONALISME: KONSEP DAN KEPERLUAN

Dari segi konsepnya profesionalisme adalah salah satu nilai yang berkait rapat dengan fungsi pekerjaan seseorang. Ia perlu wujud dalam diri seseorang jika matlamat pekerjaannya menuju ke arah keberkesanan, produktiviti, kecekapan dan bertanggungjawab.

Profesionalisme pada asasnya dianggap suatu nilai yang murni jika individu mengamalkan tanggungjawab mereka dengan penuh dedikasi, tidak mementingkan diri atau suka memilih pekerjaan.³ Profesionalisme yang jitu dalam sesuatu profesion mengalami proses turun-naik, luntur dan seringkali menimbulkan konflik apabila adanya sikap '*devians*' individu yang menyebabkan profesion mereka bertukar kepada tidak profesional.

Adalah agak sukar untuk menggolongkan sesuatu profesion telah mencapai taraf profesional. Lieberman telah mengemukakan beberapa ciri penting tentang sesuatu profesion.⁴

Di antara ciri-ciri tersebut ialah seperti berikut:

1. Harus ada perkhidmatan penting dengan matlamat yang jelas untuk masyarakat dan negara.
2. Menggunakan banyak keupayaan dan kebolehan intelek semasa menjalankan tugas.
3. Mendapat latihan yang khusus dalam sesuatu bidang kemahiran ikhtisas pekerjaan itu dalam jangka masa tertentu.
4. Harus ada kuasa autonomi semasa bertugas kerana anggota dalam sesuatu kumpulan profesion itu adalah pakar dalam bidang tertentu.
5. Mementingkan mutu perkhidmatan dan dedikasi dengan tidak mementingkan keuntungan wang (gaji) semasa menjalankan tugas.
6. Mempunyai tatasusila perkhidmatan yang harus dipatuhi oleh setiap anggota dalam kumpulan profesion itu.

Dengan itu, jawatan guru memang dapat dianggap satu profesion kerana corak perkhidmatan guru mempunyai ciri-ciri di atas serta beberapa alasan yang lain seperti berdepan dan mengawal bilangan pelajar yang ramai, melaksanakan cita-cita murni matlamat negara selaras dengan falsafah pendidikan yang dirancang, serta tanggungjawab yang besar diharapkan oleh seluruh lapisan masyarakat.

Terdapat beberapa kriteria yang menggolongkan profesion perguruan sebagai satu profesion, antaranya ialah:

1. Keperluan bagi satu bentuk latihan perguruan yang setara dan mutu latihan ditentukan oleh satu badan penilai yang berautoriti dan berpengalaman dalam profesion. Sesuatu profesion itu memerlukan latihan kepakaran bagi sesuatu bidang.
2. Guru terlatih mampu menjalankan tanggungjawabnya sebagai pendidik yang cekap dan menggunakan sumber-sumber yang ada sebaik mungkin. Ini adalah kerana profesion ini berfungsi untuk memenuhi matlamat yang digariskan oleh kerajaan dan memenuhi kehendak manusia atau rakyat.
3. Latihan perguruan perlu akan suatu kurikulum latihan yang berstruktur digubal secara kolektif oleh pakar-pakar dalam pendidikan guru.

4. Pengetahuan atau kemahiran yang diperoleh melalui pembelajaran teori dan latihan amali dalam sesuatu tempoh masa yang panjang. Semasa latihan, bakal guru didedahkan dengan teori perguruan seperti falsafah pendidikan, teori pembelajaran, psikologi pendidikan, sosiologi pendidikan, pedagogi, teknologi pendidikan dan pengajian dalam kursus-kursus asas atau kaedah.
5. Perkhidmatan guru atau pensyarah diasaskan oleh satu kod etika yang menggariskan tatasusila dan tingkah laku guru dalam perkhidmatan dan perkhidmatan hendaklah bermatlamatkan aspirasi dan kehendak negara.
6. Ahli-ahli profesional mempunyai badan persatuan yang mengawal tindak tanduk ahli-ahli. Bagi hal Malaysia, guru dilantik oleh suruhanjaya bebas (Suruhanjaya Perkhidmatan Pelajaran) yang bertindak mengawal kemasukan dalam profesion perguruan. Manakala pengiktirafan profesion ini dilakukan oleh Bahagian Pendaftaran Guru di Kementerian Pendidikan. Kesatuan-kesatuan guru yang ada di Malaysia bukanlah badan yang memberi pengiktirafan keprofesionalan guru.
7. Guru mempunyai kuasa atau autoriti terhadap pelajar-pelajarnya, kandungan pembelajaran, kaedah pengajaran dan penilaian yang digunakan serta ada autonomi dalam menentukan cara dan gaya mengubahsuai kurikulum sekolah dan dalam menjalankan aktiviti sekolah sungguhpun ada garis panduan yang dikemukakan oleh pihak atasan.
8. Bidang perguruan dianggap sebagai satu profesion yang tetap tanpa mengutamakan gaji tetapi sebaliknya bertanggungjawab sebagai ejen perubahan generasi akan datang dalam segala aspek kehidupan yang berfaedah kepada diri, keluarga dan negara.

Profesionalisme seseorang guru berkait rapat dengan mutu pendidikan di beberapa segi, seperti sikap dan nilai guru dalam pengajaran umpamanya, akan mempengaruhi minat, sikap dan nilai pelajar. Begitu juga dengan pendekatan yang digunakan turut memberi pengaruh terhadap tingkah laku, tahap penerimaan dan kefahaman pelajar dalam pembelajaran. Mutu pendidikan juga berkait rapat dengan keberkesanan dalam menggunakan sumber pengajaran secukupnya yang turut mempengaruhi minat, kefahaman, penyertaan

dan pencapaian pelajar dalam pembelajaran. Mutu pendidikan berhubung dengan personaliti guru yang akan menentukan iklim pembelajaran pelajar.

Bagi memperbaiki mutu pendidikan, perkara-perkara berikut boleh ditegaskan dalam perancangan. Selain memiliki sifat-sifat profesional, proses perancangan juga menentukan mutu pendidikan. Antara bidang-bidang itu ialah:

1. Bilangan guru-guru mahir yang mencukupi.
2. Bangunan-bangunan, perkakas-perkakas serta alat-alat yang mencukupi.
3. Penilaian dan perkembangan semula kurikulum, termasuk penggunaan buku-buku teks dan lain-lain bahan pengajaran yang sesuai, kaedah-kaedah mengajar yang teruji, teknik-teknik penilaian yang sesuai, perancangan kegiatan-kegiatan ko-kurikulum dan lain-lain.
4. Pengurusan dan penyeliaan yang berkesan.
5. Penyediaan penyelidikan dan perkembangan mencukupi yang membawa kepada inovasi.⁵

Keberkesanan dalam profesion perguruan berkait rapat dengan keupayaan dan usaha guru yang gigih untuk menyempurnakan tanggungjawab terhadap pelajar, sekolah dan masyarakat. Antara tumpuan keberkesanan dalam profesion ini ialah sejauh mana keberkesannya penggunaan sumber dan teknologi pengajaran, penggunaan kaedah pengajaran, mewujudkan suasana pembelajaran yang sihat dan berkesan dalam bilik darjah, pengawalan bilik darjah serta keberkesanan menanamkan sikap serta nilai-nilai murni pembelajaran di kalangan pelajar.

Guru yang profesional bukan saja memenuhi perkara-perkara di atas tetapi juga terlibat dalam memberi perkhidmatan lain seperti bertanggungjawab terhadap disiplin pelajar, sama-sama berusaha menyempurnakan masalah pelajar (kaunseling dan kerjaya) aktiviti ko-kurikulum, kelas bimbingan dan sebagainya lagi. Keberkesanan pendidikan secara khusus dihubungkan dengan keberkesanan pengajaran guru seperti:

1. Guru sebagai agen mangkin dalam pertumbuhan dan perkembangan pelajar.
2. Fasilitator dalam pembelajaran pelajar.

3. Penggerak kepada usaha pelajar.
4. Pembimbing dan model.
5. Pengurus dan pengatur keadaan yang sesuai untuk pengajaran dan pembelajaran.
6. Pembuat keputusan dalam penggunaan peluang-peluang yang ada untuk kebajikan pelajar.⁶

Mutu perguruan pada pandangan masyarakat adalah berbeza mengikut tempat dan suasana. Untuk menjamin guru-guru yang profesional lagi bermutu, latihan yang sempurna dan lengkap daripada semua aspek perguruan perlulah diberikan kepada calon-calon guru. Teori dan praktis ilmu perguruan haruslah seimbang dengan pengetahuan-pengetahuan sampingan yang sesuai untuk bakal guru seperti kepemimpinan, pentadbiran pelajaran, sukan dan aktiviti kemasyarakatan yang perlu dititikberatkan.⁷

Keberkesanan guru boleh ditakrifkan sebagai pencapaian kerja yang diperolehi sebaik mungkin dari segi penjimatan masa dan tenaga. Guru yang dianggap mempunyai keberkesanan dalam pengajarannya ialah guru yang berupaya mempamerkan mutu pengajaran yang baik dan dapat menjalankan tugas yang berkaitan dengan pengurusan ini dengan cara yang berturutan dan semula jadi dalam kedudukannya. Persoalan tentang keberkesanan guru dalam pengajaran sering menjadi tanda tanya apabila masyarakat cuba mengukur dan menilai prestasi mereka dari sudut peningkatan kemajuan pelajaran murid-murid, tingkah laku para murid yang cuba dibentuk ataupun tingkah laku mereka sendiri.

Dari segi tanggungjawab juga, guru merupakan satu golongan profesional kerana profesion perguruan lebih mementingkan perkhidmatan daripada ganjaran kewangan dan merasa bertanggungjawab dalam semua tindakan dan keputusan yang dibuat. Dengan ciri keprofesionalan inilah yang dapat membantu guru menjamin mutu dan keberkesanan pendidikan di Malaysia. Guru lebih digalakkan membentuk sikap yang dedikasi dan penuh tanggungjawab dalam menjalankan tugas dan melibatkan diri dalam profesion perguruan ini tanpa berbelah bagi. Guru yang profesional ini lebih cenderung terhadap kemajuan pelajaran dan berupaya memberi dorongan serta bimbingan kepada pelajar-pelajarnya. Mereka juga mempunyai kesanggupan memberi sokongan dan bantuan yang diperlukan oleh pelajar-pelajarnya. Mereka juga memenuhi hampir

semua keperluan pihak yang terlibat dalam profesion perguruan serta bersedia menambah pengetahuan dengan menghadiri bengkel, seminar, khemah kerja, ceramah, persidangan dan forum yang melibatkan pendidikan. Guru profesional juga akan memberi kesediaan bagi memupuk semangat dan mempunyai keberanian menjalankan tugas dan mempercayai diri sendiri. Mereka juga sedia menjalankan peranan yang diperlukan oleh para pelajar, institusi dan masyarakat termasuk sebagai pendidik, pengajar, pembimbing, penceramah, penasihat, pemaju, pendorong, perunding, perujuk, pengurus, pelatih, pemimpin, penunjuk cara, pemeriksa, penyelidik, pengawal, pengkritik dan penilai. Kesemua yang disebutkan tadi adalah ciri-ciri keprofesionalan guru dalam perkhidmatannya dalam masyarakat. Oleh itu, adalah benar jika dikatakan bahawa guru yang profesional menjamin mutu dan keberkesanan pendidikan.

Profesion perguruan bukanlah satu profesion yang dapat menghasilkan prestasi yang baik dengan penglibatan yang sambil lewa. Ia memerlukan penglibatan yang penuh dan menyeluruh terhadap murid, sekolah dan masyarakat. Justeru itu, guru perlu mempunyai dedikasi terhadap profesionnya memandangkan sebahagian besar masa guru itu dihabiskan untuk memikir, merancang dan menjalankan aktiviti-aktiviti yang berkaitan dengan pengajaran dan murid-muridnya, bukannya setakat menantikan loceng berbunyi untuk meninggalkan sekolah.

Guru profesional menjalankan tugas dan tanggungjawab bukan secara rutin.⁸ Tiap-tiap situasi atau masalah baru diselesaikan secara tersendiri. Tanggungjawab golongan profesional ini semakin berat dan berbagai-bagai. Selain daripada fungsi utama guru ialah mendidik mereka membina dan mengembangkan kemahiran dan membentuk nilai dan sikap yang baik di kalangan murid. Bagi guru yang tidak profesional sudah tentu tugas seharianya bercorak konservatif dan menjadi suatu 'rutin' yang perlu dipatuhi setiap masa.

Masyarakat umumnya mengharapkan guru-guru yang bertanggungjawab, mempunyai tingkah laku yang baik, rajin, bermoral tinggi dan tidak melanggar norma-norma masyarakat. Dalam konteks slogan 'Kepimpinan Melalui Teladan', segala tingkah laku dan cara hidup guru seharusnya dapat menjadi teladan khasnya kepada pelajar-pelajar. Oleh kerana ibu bapa sibuk dengan tugas-tugas dan urusan masing-masing, mereka mengharapkan guru menumpukan sepenuh masa dan tenaga kepada tugas di sekolah untuk mengasuh dan mengajar anak mereka.⁹

Guru yang profesional memerlukan mutu personal yang sesuai dengan tugas dan status guru. Mutu personal guru antaranya meliputi sahsiah dan sikap; minat, kreativiti dan motivasi; kemahiran berkomunikasi; sifat-sifat kepimpinan; pengetahuan am yang luas; dan mempunyai pencapaian istimewa yang boleh meningkatkan profesionalisme perguruan.¹⁰ Kelemahan mutu personal guru memberikan kesan yang buruk dan menjejaskan mutu dan keberkesanan pendidikan serta imej perguruan. Guru yang kurang komitmen terhadap tugas dan tanggungjawab menyebabkan imej guru dipandang rendah oleh masyarakat.

Guru profesional merupakan guru yang dedikasi. Dedikasi yang ditunjukkan oleh guru-guru ini akan menyebabkan mereka mengambil berat tentang kemajuan murid-murid. Mereka tidak akan mengabaikan tanggungjawab terhadap murid, ibu bapa, masyarakat, rakan sejawat dan negara. Guru berdedikasi berusaha sedaya upaya mempertingkatkan taraf pencapaian akademik pelajar, membantu pelajar dengan pendidikan rohani dan jasmani.

Terdapat beberapa perkara yang menghindari perguruan mencapai status profesional, antaranya ialah: bilangan ahli yang terlalu ramai serta persatuan yang banyak; perkhidmatan sukar diukur kerana tugas guru yang berbagai-bagai; autonomi yang terbatas; dan latihan ikhtisas yang tidak mencukupi.

1. Bilangan Anggota yang Ramai

Mutu perkhidmatan perguruan sukar ditentukan kerana mereka yang terlibat dalam profesion ini terdiri daripada orang-orang yang berbeza kelulusan akademik dan ikhtisas. Sekarang terdapat kira-kira 150 ribu orang guru yang mengajar di sekolah bantuan kerajaan. Mereka berada dalam kategori dan skim gaji yang berlainan mengikut kelulusan masing-masing.

Jumlah yang ramai itu pula tidak semuanya bersatu dalam satu kesatuan guru. Mengikut laporan Surahanjaya Aziz, terdapat 55 buah kesatuan guru di Malaysia Barat. Sekarang walaupun banyak kesatuan guru sudah bergabung dalam kesatuan Perkhidmatan Pendidikan Kebangsaan, masih ramai guru yang 'hanyut' dan berdiri di atas pagar – iaitu tidak menganggotai mana-mana kesatuan guru pun, walaupun ini sebenarnya merugikan profesion perguruan itu sendiri.¹¹

Pada masa yang sama, masyarakat mengharapkan seseorang

guru bertanggungjawab memajukan anggota masyarakat dengan tingkah laku yang baik, rajin bekerja, dedikasi bertugas dan tidak melanggar norma-norma masyarakat. Pendeknya guru dianggap manusia suci dan kudus yang tidak ada apa-apa kecacatan pada pandangan ibu bapa. Guru yang baik dan rajin biasanya dapat dibuktikan daripada kemajuan dalam pelajaran anak-anak mereka. Murid-murid pula berharap guru mereka seorang yang baik bertimbang rasa, pengasih, rajin mengajar, adil dan peramah. Guru dianggap manusia yang istimewa yang sempurna segala-galanya.

Demikianlah jangkaan peranan yang harus dipikul oleh guru. Apakah guru dapat memenuhi semua tuntutan itu? Tentu sekali tidak, kerana guru sebagai manusia biasa tentu ada cacat celanya. Dengan itu imej profesion perguruan dipandang rendah sebab dianggap seolah-olah gagal melaksanakan tugas-tugas yang diamanahkan kepada mereka.

Apa yang lebih malang sejak kebelakangan ini, profesion perguruan telah tercemar oleh perbuatan segelintir guru yang tidak bertanggungjawab misalnya ada yang aktif berniaga – sebagai ejen insurans, jurujual kereta, ejen pelancongan, kontraktor, membuka kedai perabot dan sebagainya hingga tugasnya sebagai guru terabai. Kegiatan mereka ini mendorong pengetua mengambil tindakan memberi kata dua kepada guru-guru berkenaan apabila menerima rungutan daripada ibu bapa. Ada juga di antara mereka walaupun bilangannya agak kecil terbabit dengan pengedaran dadah dan kegiatan antinasional.¹²

2. Perkhidmatan yang Sukar Diukur

Menurut Wilson, masyarakat kurang memberi penghormatan dan memandang tinggi terhadap profesion ini kerana perkhidmatan perguruan sukar diukur dan dinilai oleh masyarakat. Ini kerana peranan guru adalah menyebarkan 'body of knowledge' dan proses mendidik berterusan, tidak dapat dilihat dengan nyata dalam masa yang singkat.¹³

Perguruan tidak seperti profesion lain seperti doktor, peguam atau jurutera apabila perkhidmatan mereka jelas dan senang di nilai oleh masyarakat. Doktor bertugas membuat penyelidikan dalam bidang perubatan dan mengubati penyakit. Peguam terbabit dalam bidang perundangan dan urusan mahkamah dan jumlah mereka pula tidak seramai profesion perguruan sedangkan perkhid-

matan mereka penting dan dipandang tinggi oleh masyarakat. Sedangkan peranan dan perkhidmatan guru hendaklah dilihat dalam keseluruhan proses pembangunan bangsa dan negara dalam jangka masa panjang pula.¹⁴

3. Tugas yang Berbagai di Sekolah

Pentadbiran sekolah semakin kompleks kini hasil daripada kemajuan pelajaran. Guru di samping tugas asasnya mengajar dan mendidik, dibebankan dengan banyak tugas-tugas lain. Guru, terutama guru kelas dikehendaki memproses pungutan yuran, mengendalikan permohonan skim pinjaman buku teks, biasiswa, kegiatan persatuan, gerak kerja ko-kurikulum, aktiviti sukan, persatuan ibu bapa guru (PIBG) dan seterusnya sibuk menghadiri berbagai-bagai mesyuarat. Guru juga kadang-kadang terpaksa bertindak sebagai kerani jika kaki tangan di bidang itu tidak mencukupi di sesetengah sekolah.

Suasana seperti di atas menyebabkan tugas guru sebagai pengajar dan pendidik terjejas, dan tidak dapat memajukan diri dan profesionalnya. Ini juga menjejaskan perancangan pengajaran guru untuk mencapai objektif dan strategi pendidikan sebenarnya. Dengan berbagai-bagai tugas itu guru tidak berkesempatan untuk menghadapi dan mengatasi masalah yang lebih asasi tentang pendidikan seperti kelemahan pencapaian murid, disiplin, kurang motivasi belajar, kesesakan di bilik darjah dan masalah-masalah lain yang berkaitan dengan moral dan akhlak dalam hubungan murid – guru.

4. Autonomi dan Autoriti yang Terbatas

Sebagai langkah pertama, pelatih seharusnya telah dilatih supaya menjadi seorang yang mempunyai kepercayaan diri, bersedia untuk menghadapi cabaran mendidik pada pelajar daripada pelbagai keturunan, agama dan budaya serta sanggup memesrakan diri dengan semua lapisan guru dan ibu bapa. Kebolehan untuk menyesuaikan diri dengan masyarakat sekolah adalah suatu 'acid test' kepada bakal-bakal guru. Setakat mana siswazah dilengkapi dengan perkara-perkara ini.

Latihan mengajar menekankan aspek pengajaran pembelajaran sesuatu mata pelajaran sedangkan tuntutan profesional perguruan adalah lebih daripada itu. Pada hari ini, guru menghadapi banyak

tekanan sosial. Di antaranya, masalah berkaitan dengan disiplin, penyalahgunaan dadah di kalangan pelajar dan tuntutan ibu bapa dan masyarakat yang mementingkan pencapaian akademik cemerlang. Dengan itu latihan mengajar perlulah mengambil kira keupayaan pelatih-pelatih dalam bidang akademik dan segala aspek pendidikan.

Program Sarjana Muda Pendidikan dan Diploma Pendidikan memperuntukkan 15 minggu untuk latihan mengajar. Dalam masa ini guru-guru pelatih diselia antara 5 hingga 6 kali, penyeliaan dibuat untuk menilai kecekapan guru mengajar dan respons daripada para pelajar di dalam sesuatu mata pelajaran. Setakat inilah sahaja latihan praktikal yang perlu dijalani oleh seseorang guru pelatih sebelum ia menjadi seorang guru yang terlatih. Sebagai perbandingan, kita lihat latihan profesion kedoktoran. Seorang doktor perlu menjalani '*housemanship*' selama satu tahun. Semasa menjalani *housemanship* ini doktor pelatih adalah di bawah pengawasan seorang pakar. Selepas itu doktor tersebut perlu pula mendapat pengiktirafan dan mendaftar dengan persatuannya untuk '*practice*' dan seterusnya terikat dengan tatasusila profesion kedoktoran di bawah pengawasan persatuan perubatan. Malangnya elemen-elemen ini tidak terdapat di dalam program latihan perguruan.

12.3 ETIKA DAN TANGGUNGJAWAB GURU

Dalam mana-mana masyarakat manusia terdapat peraturan, *legal* dan bukan *legal* bagi mengawal dan memberi panduan kepada ahli-ahli dalam masyarakat agar moral, disiplin dan prestij masyarakat terpelihara dan masyarakat dalam keadaan seimbang dan harmoni. Peraturan ialah etika peradaban dalam bertingkah laku.¹⁵ Peraturan yang diinstitusikan dan yang didaulatkan menjadi undang-undang sementara yang lain menjadi adat istiadat atau norma implisit tetapi diketahui oleh sebilangan besar ahli masyarakat. Individu yang tidak mematuhi norma atau yang melanggar peraturan yang ditetapkan biasanya dikenakan hukuman agar tingkah lakunya normatif. Hukuman berbagai-bagai cara seperti dendaan, penahanan, penyingkiran, pemulauan, penyeksaan, deprivasi dan sebagainya bagi tujuan menyedarkan individu yang menyeleweng untuk menurut norma masyarakat.

Tanggungjawab merupakan komitmen dan amanah untuk melaksanakan sesuatu tugas. Orang yang bertanggungjawab ialah

orang yang dapat memenuhi komitmen dan amanah dalam menyempurnakan kerjanya. Walau bagaimanapun, dalam sesebuah organisasi yang mementingkan produktiviti dan mutu, tanggungjawab harus disempurnakan menurut prinsip keberkesanan (effectiveness) dan kecekapan (efficiency). Penyempurnaan tugas secara berkesan dan cekap merupakan satu tanggungjawab yang memerlukan komitmen dan sifat amanah.

Etika Profesion Perguruan

Prestij atau martabat profesion perguruan dipercayai dapat dipelihara melalui amalan berikut:¹⁶

1. Seorang guru tidaklah harus bertingkah laku begitu rupa sehingga boleh mencemarkan sifat profesionnya dan yang akan menyebabkan hilang kepercayaan orang ramai terhadap profesion perguruan.
2. Dia tidaklah harus bertingkah laku begitu rupa yang boleh membawa kepada jatuhnya maruah diri dan kehilangan amanah berhubung dengan kewangan.
3. Dalam semua hubungan dan tugas seseorang guru hendaklah menjalankannya dengan jujur.
4. Tanggungjawab utama seseorang guru ialah terhadap murid-muridnya. Kepentingan murid-muridnya haruslah mengatasi semua kepentingan lain seperti kepentingan-kepentingan masyarakat, persatuan atau persendirian.
5. Dia haruslah menumpukan perhatian terhadap keperluan tiap-tiap muridnya.
6. Dia haruslah memberi perhatian dan pengajaran untuk semua murid tidak kira bangsa dan agama atau kepercayaan.
7. Dia haruslah bertugas sebagai “pengganti ibu bapa” dalam usaha membentuk tingkah laku murid-murid ke arah matlamat-matlamat yang diterima oleh masyarakat.
8. Dia haruslah mendidik dan mengambil tindakan secara adil terhadap semua murid tidak kira bangsa, warna, jantina, bahasa, agama, kepercayaan politik, tempat asal, asal keluarga, intelek, akademik dan status-status lain.
9. Dia harus mengesan dan menerima perbezaan individu di

kalangan murid-muridnya dan memandu mereka memperkembangkan potensi mereka dari segi jasmani, intelek, daya cipta dan rohani.

10. Dia haruslah menghormati hak tiap-tiap murid supaya maklumat-maklumat sulit mengenai diri murid-murid tidak diberitahu kepada orang atau agensi lain yang tidak berkenaan.
11. Dia tidaklah harus bertingkah laku terhadap terhadap murid-muridnya begitu rupa yang boleh membawa jatuhnya darjat profesion perguruan.
12. Dia tidaklah harus mengajar sesuatu yang boleh merosakkan kepentingan murid-murid, masyarakat awam atau negara.
13. Dia haruslah menanamkan sikap yang baik terhadap murid-muridnya supaya mereka dapat berkembang menjadi warga-negara yang taat setia dan berguna.
14. Dia tidaklah harus menyatakan atau membuat sesuatu yang boleh mengurangkan keyakinan diri murid-muridnya dan ibu bapanya.
15. Dia haruslah bertingkah laku begitu rupa supaya menjadi contoh baik terhadap murid-murid.
16. Dia tidaklah harus menerima apa-apa bayaran daripada murid-muridnya untuk pelajaran atau pengajaran tambahan yang dijalankan semasa waktu sekolah atau cuti sekolah melainkan bayaran-bayaran yang disahkan.
17. Dia tidaklah harus mengiklankan dirinya untuk kerja-kerja tuisyen atau pengajaran persendirian.
18. Dia tidaklah harus memaksakan kepercayaan, keagamaan, politik persendirian terhadap murid-muridnya.
19. Dia tidaklah harus meminta atau menerima hadiah daripada ibu bapa murid-murid atau ahli-ahli masyarakat dalam menjalankan tugas-tugas profesionnya.
20. Dia tidaklah harus menjatuhkan nama baik guru-guru lain.
21. Untuk mendapatkan pekerjaan atau kenaikan pangkat dia haruslah menggunakan cara-cara yang sah sahaja (iaitu berdasarkan kecekapan).
22. Dia tidaklah harus mengiklankan dirinya dengan cara membesarkan-besarkan namanya untuk mendapatkan sesuatu pangkat dalam profesion perguruan.

I. Tanggungjawab terhadap Pelajar

1. Lebih mengutamakan kebajikan dan keselamatan pelajar kami daripada hal-hal lain.
2. Bersikap adil terhadap setiap seorang pelajar tanpa mengira faktor-faktor jasmani, mental, emosi, politik, ekonomi, sosial, keturunan atau agama.
3. Merahsiakan suatu cara pakaian, pertuturan dan tingkah laku yang dapat memberikan contoh yang baik kepada pelajar.
4. Membimbing atau mengajar seseorang pelajar dalam darjah sendiri atau dalam mata-mata pelajaran yang diajar di bilik darjah tanpa sebarang bayaran.
5. Menunjukkan suatu cara pakaian, pertuturan dan tingkah laku yang dapat memberikan contoh yang baik kepada pelajar.
6. Memelihara dan memperbaiki kecekapan ikhtisas melalui pengkajian, lawatan dan menghadiri kursus ikhtisas, persidangan, mesyuarat atau seminar supaya pengajaran mencapai mutu yang setinggi-tingginya.

II. Tanggungjawab terhadap Rakan Sejawat dan Profesion Perguruan

1. Mengelakkan diri daripada membuat sebarang kenyataan atau ulasan yang boleh mencemarkan nama baik seseorang guru di hadapan pelajar atau ibu bapa, atau berbuat sesuatu yang boleh menjatuhkan maruah seseorang guru.
2. Tidak melibatkan diri daripada kegiatan yang boleh menjejaskan kecekapan kami sebagai guru.
3. Berusaha dengan sepenuh-penuhnya menunaikan tanggungjawab kami dengan rajin dan bersungguh-sungguh dan mengekalkan sejajar dengan kemajuan ikhtisas dan sosial.
4. Sentiasa bersedia membantu rakan sejawat terutamanya mereka yang baharu dalam profesion perguruan.
5. Sentiasa mengawasi diri kami supaya tidak mencemarkan nama baik profesion perguruan.
6. Akan menjadi ahli sesebuah pertubuhan guru.

III. Tanggungjawab terhadap Masyarakat dan Negara

1. Mengelakkan diri daripada menyebarkan sesuatu ajaran yang boleh merosakkan kepentingan pelajar, masyarakat atau negara, ataupun yang bertentangan dengan Rukunegara.
2. Memupuk dalam diri setiap pelajar sikap dan nilai yang boleh membantu dan membimbing mereka untuk menjadi warganegara yang taat setia, bertanggungjawab dan berguna, menghormati orang-orang yang lebih tua dan menghormati adanya perbezaan kebudayaan, keturunan dan agama.
3. Menghormati masyarakat tempat kami berkhidmat dan memenuhi segala tanggungjawab sebagai seorang warganegara dan sentiasa sanggup mengambil bahagian dalam sebarang kegiatan masyarakat.
4. Menggalakkan kerjasama dan persefahaman di antara guru dengan ibu bapa, institusi pendidikan dengan masyarakat.
5. Memberi sumbangan cergas untuk meninggikan kehidupan moral, kebudayaan dan kecendekiawanan masyarakat.
6. Berpegang kepada tingkah laku yang sopan yang diterima oleh masyarakat dan menjalani kehidupan kami sehari-hari dengan baik.

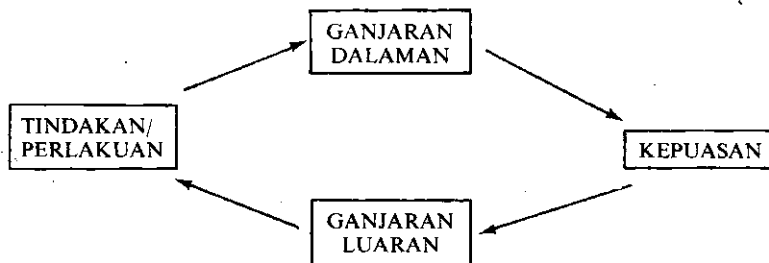
IV. Tanggungjawab terhadap Ibu Bapa

1. Menghormati tanggungjawab utama ibu bapa terhadap anak-anak mereka.
2. Berusaha mewujudkan hubungan mesra dan kerjasama yang erat di antara institusi pendidikan dengan rumahtangga.
3. Menganggap semua maklumat yang diberikan oleh ibu bapa mengenai keadaan rumahtangga atau mengenai anak mereka sebagai sulit dan tidak akan membocorkannya kepada sesiapa kecuali kepada mereka yang berhak mengetahuinya.
4. Memberikan maklumat kepada ibu bapa demi kepentingan anak-anak mereka, dan menggunakan maklumat yang diterima daripada ibu bapa secara teliti dan bijaksana.
5. Mengelakkan diri daripada menggunakan atau dipengaruhi oleh kedudukan sosial dan ekonomi ibu bapa pelajar.
6. Mengelakkan diri daripada mengeluarkan kata-kata atau mela-

kukan sesuatu yang boleh menjejaskan kepercayaan pelajar terhadap ibu bapa atau penjaga mereka.¹⁷

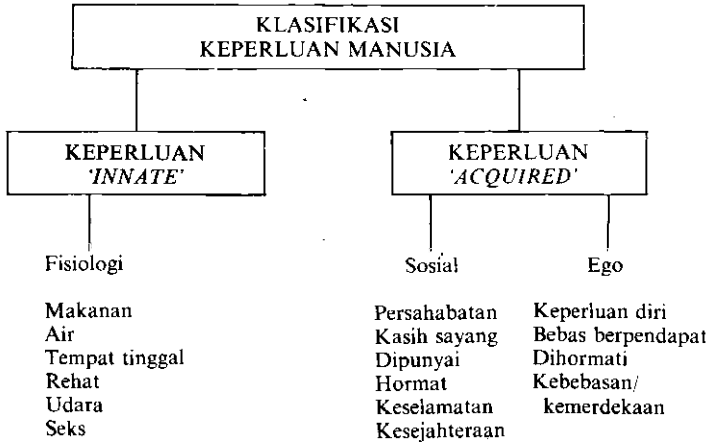
12.4 MOTIVASI, KEPUASAN KERJA DAN PRESTASI GURU

Manusia, sebagai individu adalah sangat kompleks dalam pencernaan psikologi mereka. Bila mereka berinteraksi dengan orang lain di dalam kumpulan dan organisasi yang besar, kepelbagaian itu akan menjadi bertambah kompleks. Manusia mempunyai konsep sendiri, keperibadian dan perbezaan dari sudut intrinsik dan ekstrinsik. Dari sudut dalaman, mereka memerlukan motivasi, penghargaan, kepuasan, sanjungan dan kehormatan dari apa yang telah dan akan dilakukan. Dari sudut luaran pula mereka memerlukan rasa selamat, terhindar dari kesakitan dan sebagainya. Jika keperluan-keperluan dalaman dan luaran itu telah terpenuhi maka manusia akan bersedia melakukan apa saja. Mereka akan bertindak ke arah yang lebih baik, produktif, berinisiatif, lebih kritis dan juga inovatif. Dengan kata lain, prestasi kerja akan meningkat jika manusia itu menerima ganjaran yang setimpal dengan usaha dan titik peluh mereka. Rajah 12.1 menjelaskan perkaitan di antara perlakuan manusia, ganjaran dan kepuasan.

Rajah 12.1 Hubungan di antara perlakuan, ganjaran dan kepuasan¹⁸

Motivasi boleh ditakrifkan sebagai kebolehan untuk atau persetujuan yang dilaburkan untuk mengembangkan tenaga untuk mencapai matlamat atau juga penghargaan.¹⁹ Jadi, motivasi adalah merupakan keadaan apabila keperluan manusia itu dipenuhi dengan diberi ganjaran dan satu status yang baik. Ekoran daripada itu, mereka akan bekerja dengan lebih baik kerana tiada lagi kebimbangan, rasa tidak selamat dan kehidupan yang terjamin telah tersedia untuk

Rajah 12.2 Klasifikasi keperluan manusia²⁰

mereka. Begitu juga dengan kepuasan, jika seseorang itu diberi motivasi, ganjaran dan kedudukan yang baik, maka secara tidak langsung kehendak mereka dapat dipenuhi. Terpenuhnya kehendak dan kemahuan oleh seseorang itu boleh memberikan suatu kepuasan yang tidak terhingga pada diri seseorang.

Di antara keperluan-keperluan seseorang manusia (termasuklah guru) adalah seperti Rajah 12.2.

Maslow menjelaskan bahawa terdapat tatatingkat dalam keperluan-keperluan manusia, iaitu manusia terlebih dahulu akan memenuhi keperluan yang paling asas dan selepas itu mereka akan beralih kepada keperluan yang lebih bercorak prestij atau status. Maslow membahagikan peringkat keperluan itu kepada lima kategori:

1. Keperluan fisiologi.
2. Keselamatan, kestabilan dan kesejahteraan.
3. Kasih sayang dan rasa dihargai.
4. Harga diri atau menaruh diri.
5. Sedar sendiri atau jaya diri.²¹

Jika segala keperluan telah manusia perolehi, maka manusia sudah mencapai kepuasan yang penuh.

Teori keperluan Maslow adalah sesuai dalam konteks keperluan

psikologi individu. Dalam konteks individu dalam organisasi pula, Teori Herzberg lebih sesuai digunakan untuk menjelaskan faktor-faktor yang mempengaruhi motivasi, kepuasan dan prestasi pekerja dalam organisasi. Herzberg mengusulkan teori *motivation – hygiene* yang menjelaskan bahawa ada dua kategori faktor yang berkait dengan motivasi pekerja dalam pekerjaan mereka yang seterusnya mempengaruhi prestasi dan kepuasan pekerja. Dua faktor tersebut ialah faktor *motivasi* dan faktor *hygiene*.²² Faktor motivasi ialah faktor yang memberikan kepuasan yang meliputi pencapaian, penghormatan, sifat pekerjaan yang menggalakkan potensi, rasa tanggungjawab dan pengembangan diri. Faktor *hygiene* ialah faktor yang berkaitan dengan organisasi seperti dasar organisasi, gaji dan ganjaran, mekanisme pentadbiran, infrastruktur organisasi dan suasana perhubungan antara manusia.

Dalam konteks guru di sekolah dan perkhidmatan perguruan di Malaysia, Teori Herzberg amat sesuai digunakan untuk menjelaskan motivasi, kepuasan dan prestasi dalam profesionnya. Di antara faktor yang utama yang mempengaruhi motivasi, kepuasan dan prestasi guru di negara ini ialah gaji, dasar pentadbiran pendidikan, keadaan kerja dan kepimpinan pengetua sekolah.

1. Gaji

Dalam konteks Malaysia, perkhidmatan perguruan mempunyai banyak jenis skim tangga gaji. Ini adalah kerana terdapatnya pelbagai skim latihan guru pada tahun 1940-an hingga 1960-an bagi mengelaskan guru dalam berbagai-bagai jenis sekolah – iaitu vernakular, sekolah agama, sekolah latihan vokasional dan sekolah khas. Justeru itu, rungutan yang amat sering disuarakan oleh guru-guru dan persatuan-persatuan guru ialah bayaran gaji yang tidak adil dan setimpal. Rungutan ini mencerminkan ketidakpuasan guru tentang ganjaran seperti gaji dan ketidakpuasan ini mempengaruhi nilai dan sikap guru terhadap profesion perguruan. Ganjaran dan gaji yang memuaskan merupakan salah satu keperluan dalam tata-tingkat keperluan Maslow. Oleh itu, keperluan-keperluan lain seperti harga diri juga amat kurang dinikmati oleh guru-guru. Gaji merupakan ganjaran luaran yang mempengaruhi prestasi dan kepuasan guru di dalam pekerjaan.

Bagi seseorang guru, keperluan kedudukan yang baik dari segi gaji atau upah juga amatlah penting. Gaji dan upah merupakan fak-

tor yang boleh memberikan motivasi dalam arena profesion mereka. Ini kerana dari sumber kewangan itulah para guru dapat memenuhi citarasanya yang lain seperti kediaman yang selesa, keperluan asasi dapat diadakan, hiburan dan sebagainya. Andainya kadar gaji tidak dapat memenuhi citarasa tersebut, kerja-kerja para guru itu mungkin akan tergendala kerana guru itu akan cuba mencari sumber sampingan luar untuk mendapatkan keperluan yang diidam-idamkan.

Rungutan para guru dan persatuan guru mengenai soal gaji telah diberi perhatian sewajarnya oleh pihak kerajaan. Kabinet kerajaan pada 1 September 1989 telah meluluskan tatacara pelaksanaan dua skim gaji guru, iaitu skim siswazah dan skim bukan siswazah bagi menggantikan 11 skim gaji yang telah digunakan sejak tahun 1970-an. Dua gaji guru tersebut mula dikuatkuasakan mulai 1 Januari 1989. Seramai kira-kira 158 477 guru iaitu 12 966 orang guru siswazah dan 134 511 orang guru bukan siswazah terlibat dalam pelaksanaan dua skim gaji berkenaan.²³ Pelaksanaan skim gaji baru tersebut melibatkan perbelanjaan sebanyak RM720.3 juta dalam tempoh lima tahun atau purata sebanyak RM144 juta setahun. Sebagai mengulas kelulusan pelaksanaan dua skim, Menteri Pendidikan Y.B. Encik Anwar bin Ibrahim menyatakan:

'Banyak kelonggaran diberikan dalam skim baru itu untuk membolehkan guru kekal dalam jawatan mereka. Kita juga mahu memastikan semua guru mendapat ganjaran yang lebih baik, walaupun sedikit, daripada yang diperoleh sekarang. Tidak ada sesiapa yang menerima sedikit sahaja ganjaran. Setiap guru akan memperoleh ganjaran kategori masing-masing.'²⁴

Jadual 12.3 dan Jadual 12.4 menunjukkan skim gaji baru bagi guru-guru yang mula dilaksanakan mulai Januari 1989.

Syarat-syarat Perlantikan ke Skim Baru

GURU siswazah kategori D2, syarat perlintikan ke skim baru ialah:

- * Disahkan dalam perkhidmatan.
- * Berkhidmat tidak kurang tiga tahun.
- * Diperakukan oleh ketua jabatan.

Guru siswazah kategori D3 boleh dipertimbangkan untuk perlintikan dalam skim guru siswazah mengikut syarat-syarat:

Jadual 12.3 Kategori dan Tangga Gaji Baru Guru²⁵

Skim Baru Guru Siswazah	
Kategori	Tangga Gaji
Tingkatan Biasa A19 (dulu D1)	RM1170 × 60–1290/Sekatan Percubaan/RM1410 × 60–1650/Sekatan Kecekapan/RM1770 × 60–1950 × 100–2450
Tingkatan Kanan A11 (dulu D2)	RM2205 × 100–2705
Tingkatan Tertinggi G A10 (dulu D3)	RM2760 × 120–2880
Skim Baru Guru Bukan Siswazah	
Kategori	Tangga Gaji
Tingkatan C8	RM545 × 30–605/635 × 30–845/905 × 40–1185
Tingkatan B10	RM710 × 40–790/830 × 40–1150/1230 × 40–1390
Tingkatan B8	RM870 × 40–950/990 × 40–1230/1310 × 40–1470 × 60–1590
Tingkatan Kanan	RM1590 × 60–1770
Tingkatan Tertinggi	RM1770 × 60–1950

- * Disahkan dalam perkhidmatan.
- * Berkhidmat tidak kurang lima tahun.
- * Lulus kursus khas untuk tempoh setahun akademik di Institut Pendidikan Sultan Idris (IPSI) dan maktab-maktab lain.
- * Diperakukan oleh ketua jabatan.

Guru bukan siswazah berpeluang dinaikkan dalam kategori gaji lebih tinggi mengikut syarat-syarat yang ditetapkan. Misalnya bagi kategori C8 (lulusan SPM), syarat dinaikkan ke B10 ialah:

- * Disahkan dalam perkhidmatan.
- * Berkhidmat 11 tahun.
- * Mengikut enam minggu kursus yang diiktiraf (dulu tiga bulan).
- * Diperakukan oleh ketua jabatan.

Jadual 12.4 Perubahan kategori tangga gaji bagi guru bukan siswazah

Tangga Gaji Lama		Tangga Gaji Baru
Dari Kategori	Tangga Gaji	Kepada Kategori
C2 DAN T3	Tingkatan Biasa C8	Tingkatan Biasa C8
T2	Tingkatan Biasa C7	Tingkatan C8 secara khas untuk penyandang
C1	Tingkatan Biasa B10	Tingkatan Biasa B10
C2	Tingkatan Biasa A C5-1	Tingkatan Biasa B10
C2	Tingkatan Khas C2	Tingkatan Biasa B10
T2	Tingkatan Khas C2	Tingkatan Biasa B10
T3	Tingkatan Khas C2	Tingkatan Biasa B10
T1	Tingkatan Biasa B8	Tingkatan Biasa B8
C2	Tingkatan Tinggi C1	Tingkatan Biasa B8
T2	Tingkatan Tinggi C1	Tingkatan Biasa B8
T3	Tingkatan Tinggi C1	Tingkatan Biasa B8
T1	Tingkatan Khas B3	Tingkatan Kanan B3
C1	Tingkatan Khas B4	Tingkatan Kanan B3
T1	Tingkatan Tinggi B1	Tingkatan Tinggi B1
C1	Tingkatan Tinggi B2	Tingkatan Tinggi B1

Guru bukan siswazah kategori B10 boleh dinaikkan ke B8 mengikut syarat-syarat:

- * Disahkan dalam perkhidmatan.
- * Berkhidmat lima tahun.
- * Mengikut enam minggu kursus yang diiktiraf (dulu tiga bulan).
- * Lulus Peperiksaan Am.

Penyandang guru kategori B1, B2 dan T4 yang tidak mempunyai kelayakan akademik seperti disyaratkan dalam skim baru boleh dipertimbangkan untuk perlantikan ke skim bukan siswazah tingkatan biasa (tangga gaji C8) dengan syarat:

- * Mencapai umur 50 tahun, tetapi tidak melebihi 54 tahun.
- * Lulus kursus khas 12 minggu.
- * Diperakukan oleh ketua jabatan.

Pemberian Hadiah Kenaikan Gaji

Guru bukan siswazah yang berada pada tangga gaji maksimum dalam skim sekarang bagi tempoh satu hingga empat tahun menerima satu hadiah kenaikan gaji.

Guru bukan siswazah yang berada pada tangga gaji maksimum lima tahun dan lebih menerima dua hadiah kenaikan gaji.

Bagaimanapun, pemberian kenaikan gaji ini tertakluk kepada wujudnya tangga gaji yang setimpal dalam tangga gaji baru.

Elaun Tanggungjawab kepada Guru yang Menyandang Jawatan Tertentu

Pengetua/guru besar – RM60 sebulan.

Penolong kanan/penyelia petang – RM40 sebulan.

Penolong kanan/hal-ehwal murid ko-kurikulum penyelia petang di:
sekolah menengah gred B – RM80 sebulan.
sekolah rendah gred B – RM40 sebulan.

Tangga gaji khas untuk penyandang diselaraskan pada tangga gaji khas, untuk penyandang baru mengikut Laporan Jawatankuasa Kabinet tentang Gaji.

Penggredan Sekolah

Pada masa ini, sekolah menengah digredkan kepada kategori A, B, C dan D manakala sekolah rendah dalam kategori A, B dan C. Bagaimanapun, berikutan pelaksanaan dua skim gaji guru, sekolah digred semula dan dimasukkan dalam kategori A dan B sahaja. Dengan itu, jawatan dan tangga gaji bagi sekolah berkenaan adalah seperti berikut:

- * Sekolah Menengah Gred A
Pengetua – Guru siswazah tingkatan tertinggi 'G'.
Penolong kanan/hal-ehwal murid/penyelia petang – Guru siswazah tingkatan kanan.

Jawatan bagi guru kanan mata pelajaran dalam tangga gaji tingkatan kanan diperkenalkan.

- * Sekolah Menengah Gred B
Pengetua – Guru siswazah tingkatan kanan.

Tidak ada jawatan penolong kanan/hal-ehwal murid/penyelia petang.

- * Sekolah Rendah Gred A
Guru besar – Guru bukan siswazah tingkatan tinggi.
Penolong kanan/ko-kurikulum/penyelia petang – Guru bukan siswazah tingkatan kanan.

* Sekolah Rendah Gred B

Guru besar – Guru bukan siswazah tingkatan kanan. Tidak ada jawatan penolong kanan, kokurikulum dan penyelia petang.

2. Dasar Pentadbiran Pendidikan

Dasar pentadbiran pendidikan seperti hal perjawatan dan perkhidmatan guru adalah berpusat, iaitu di bawah bidang kuasa Kementerian Pendidikan. Sungguhpun demikian, adalah satu perkara yang unik sekali memandangkan perlantikan guru ke dalam profesion perguruan dipertanggungjawabkan kepada Suruhanjaya Perkhidmatan Guru dan kenaikan pangkatnya diuruskan oleh Jabatan Perkhidmatan Awam (JPA). Bukan itu sahaja, autoriti lain yang mentadbir urusan guru termasuklah Pejabat Pendidikan Daerah dan Jabatan Pendidikan Negeri. Oleh itu, barisan autoriti yang mempengaruhi profesion perguruan mewujudkan berbagai-bagai tekanan dari segi keperluan pentadbiran yang melemaskan guru. Guru kadangkala menjadi keliru dan sering merasakan mereka sebagai 'orang suruhan'. Seringkali urusan perjawatan dan perkhidmatan mencampuri dan mengganggu dalam tugasnya sebagai guru; menawarkan hati dan dedikasi mereka di dalam tugas pengajaran. Perasaan dan komitmen guru semakin menjadi tawar apabila prestasi dan dedikasi cemerlang di dalam profesion langsung tidak diambil kira memandangkan kriteria kenaikan pangkat adalah berdasarkan *seniority* dan bukannya merit. Justeru itu, wujudlah sikap negatif atau acuh-tak-acuh yang menular di kalangan guru. Mutu profesionalisme menjadi tidak penting kerana kenaikan gaji tahunan tidak berdasarkan mutu tersebut. Budaya pekerjaan yang mengarah kepada prestasi cemerlang dan bermutu di kalangan guru dipupuskan begitu mudah oleh kebakuan dasar perkhidmatan dan pentadbiran. Dasar perlu berubah sekiranya perubahan budaya profesionalisme yang menggalakkan motivasi, prestasi dan kepuasan dapat berlaku.

3. Keadaan Kerja

Pentadbiran di sekolah semakin kompleks hasil daripada kemajuan pelajaran. Di samping tugas asasnya mengajar dan mendidik, guru banyak dibebankan dengan tugas-tugas lain. Guru, terutamanya guru darjah, dikehendaki memproses pungutan yuran, mengendali-

kan permohonan Skim Pinjaman Buku Teks, biasiswa, kegiatan persatuan, gerak kerja ko-kurikulum, kurikulum, Persatuan Ibu Bapa Guru (PIBG) dan setengahnya sibuk ke sana ke mari menghadiri berbagai-bagai mesyuarat. Bila ada sekolah yang tidak cukup kaki-tangan perkeranian, gurulah juga bertugas sebagai kerani, budak pejabat malah tukang kebun.²⁶

Keadaan di atas adalah merupakan keadaan kerja itu sendiri yang mungkin turut mempengaruhi kepuasan kerja. Dengan kerja-kerja yang dikatakan begitu banyak serta juga bermasalah, maka guru menghadapi beberapa tekanan yang membantutkan pula kehendak dan aspirasinya. Dalam keadaan ini, pihak guru sendiri terpaksa bertungkus-lumus memuaskan kerjayanya sendiri dengan terpaksa menerima sahaja tugas yang dibebankan. Sudahlah tidak ada motivasi, kepuasan kerja juga tidak didapati oleh para guru. Perkara ini menyebabkan tugas guru untuk mengajar dan mendidik akan terjejas, menyebabkan ia tidak dapat memajukan diri dan profesionnya. Ini juga menjejaskan perancangan pengajaran guru untuk mencapai objektif dan strategi pendidikan sebenarnya. Guru perlu diberi kesempatan sepenuhnya dalam keadaan selesa, aman dan tenteram untuk menjalankan tugasnya.

4. Kepimpinan Pengetua

Pengetua atau Guru Besar memegang dua peranan dalam organisasi sekolah iaitu peranan sebagai pemimpin profesional dan peranan sebagai pentadbir. Timbang tara di antara kedua-dua peranan menentukan kecekapan dan keberkesanan sekolah bergerak mencapai matlamat organisasi sekolah dan matlamat pendidikan.

Pengetua yang mementingkan tugas sebagai pentadbir dikenali sebagai pengetua dedikasi apabila mementingkan penyempurnaan tugas-tugasnya. Pengetua begini biasanya bersikap autokratik, iaitu kurang memberi perhatian kepada semangat kerjasama berpasukan dan perhubungan humanistik. Guru-guru diperlukan menyempurnakan tugas-tugas mereka mengikut ketetapan tanpa tolak ansur. Dalam suasana begini perhubungan antara guru-guru bersifat formal dan kaku kerana mereka sibuk dengan tugas masing-masing. Sungguhpun corak pentadbiran ini mendorong guru-guru menunjukkan prestasi kerja yang tinggi tetapi pelaksanaan kerja itu hanya merupakan penyempurnaan tugas tanpa elemen humanistik dan tiada kepuasan dan motivasi yang tinggi.

Sebaliknya jika Pengetua mengamalkan pentadbiran anarkik, maka ia umpama 'mencuci tangan', iaitu guru-guru diberi kebebasan penuh menguruskan perjalanan sekolah. Dalam keadaan ini guru-guru menjadi keliru tentang tugas dan tanggungjawab mereka dan selanjutnya pula menimbulkan konflik atau tidak persefahaman. Akibatnya semangat dan prestasi guru menjadi rendah.

Tingkah laku Pengetua yang sebaik-baiknya ialah mempunyai kecekapan mengimbangi di antara kehendak pentadbiran dan kehendak kepimpinan profesional berserta dengan corak kepimpinan demokratik. Kepimpinan profesional meliputi bimbingan dan khidmat nasihat kepada guru-guru dalam menjalankan tanggungjawab mereka sebagai profesional. Corak kepimpinan demokratik memerlukan penglibatan para guru dan kakitangan sekolah yang lain mengendalikan urusan perjalanan sekolah. Pelaksanaan kerja dan tanggungjawab adalah atas dasar kerjasama berpasukan dan muafakat. Dalam keadaan ini guru merasakan diri mereka dihargai, buah fikiran dan pengetahuan mereka diperlukan, dan penglibatan mereka amat diharapkan dalam semua aktiviti sekolah. Oleh itu, iklim sekolah menjadi humanistik berasaskan semangat kolektif dan kekitaan. Selanjutnya, nilai-nilai tersebut dapat membangkitkan keikhlasan, motivasi guru yang tinggi, prestasi kerja yang baik dan kepuasan dalam profesion.

Sebagai kesimpulan bagi bab ini, profesionalisme guru ialah nilai yang melambangkan kesanggupan guru untuk mengorbankan masa dan tenaga dalam menjalankan tugas sebagai pendidik yang humanistik, sensitif dan dedikasi. Walau bagaimanapun, profesionalisme guru dipengaruhi oleh kekurangan (constraints) yang boleh melunturkan nilai dan semangat berkenaan dan sebaliknya pula ada juga faktor-faktor yang dapat mempertingkatkan nilai dan semangat berkenaan. Sesungguhnya profesionalisme diperlukan tidak lain dan tidak bukan untuk mencapai matlamat pendidikan yang produktif dan bermutu.

RINGKASAN

- * Kepelbagaian jenis sekolah dalam zaman pemerintahan Inggeris, dalam waktu yang sama mewujudkan berbagai-bagai kategori guru. Kepelbagaian kategori guru memberi implikasi secara tidak langsung bahawa taraf profesionalisme guru juga berbeza-beza.

- * Profesionalisme guru dalam menjalankan tanggungjawab mereka sebagai pendidik amat penting bagi memperoleh dan memelihara produktiviti dan mutu pendidikan, lebih-lebih lagi dalam aspek pembangunan sumber tenaga manusia dalam pelbagai bidang untuk proses pembangunan masyarakat dan negara, sama ada dalam tempoh jangka pendek mahupun jangka panjang.
- * Guru sebagai seorang profesional diperlukan mengikuti kod etika bagi memelihara imej dan prestij profesion. Selain daripada bertanggungjawab terhadap pelajaran atau murid, guru juga bertanggungjawab dan *accountable* kepada ibu bapa pelajar, rakan sejawat dan masyarakat.
- * Terdapat beberapa cara untuk meningkat taraf profesionalisme guru-guru. Dalam konteks jangka panjang taraf itu boleh ditingkatkan melalui: penubuhan sebuah badan pengiktiraf dan pengawal mutu; amalan pendidikan seumur hidup; pembentukan budaya ilmu di kalangan guru melalui projek-projek ilmiah sekolah; dan bengkel perguruan setempat.
- * Motivasi dan kepuasan kerja merupakan faktor yang mempengaruhi prestasi dan mutu kerja guru. Selain daripada ganjaran yang menarik, faktor lain yang mempengaruhi motivasi dan kepuasan kerja ialah beban kerja, suasana sekolah kepimpinan pengetua sekolah dan dasar perkhidmatan.
- * Kejayaan pelaksanaan KBSR dan KBSM bergantung pada banyak faktor, tetapi yang paling penting ialah daya usaha dan dedikasi guru sebagai pendidik. Pengetahuan tentang psikologi pembelajaran dan kreativiti dalam teknologi pengajaran dapat menjamin berlakunya pembelajaran yang lebih bermakna dan bukan regimentasi pembelajaran seperti apa yang berlaku sekarang.

LATIHAN

1. Jelaskan konsep berikut:
 - i. Mutu perguruan.
 - ii. Keberkesanan guru.
 - iii. Etika perguruan.
 - iv. Kepimpinan guru.
 - v. Iklim bilik darjah.

2. Semua orang boleh menjadi guru tetapi hanya sebilangan kecilnya bertaraf profesional. Bincangkan kenyataan ini.
3. Iklim pembelajaran di dalam bilik darjah tertakluk kepada kepimpinan guru dan kemahiran profesionalnya. Huraikan. Di samping itu buatlah satu senarai semak (checklist) tentang iklim darjah yang ideal.
4. Beban tugas dan tanggungjawab guru di sekolah bertambah berat pada masa ini. Senaraikan beban tugas dan tanggungjawab guru untuk menjelaskan perkara ini. Apakah ciri-ciri guru yang ideal?
5. Motivasi mempengaruhi prestasi dan dedikasi guru dalam kerjanya. Huraikan. Nyatakan faktor-faktor yang boleh meningkatkan motivasi dan prestasi guru.

NOTA

- 1 Awang Had Salleh dan Zainal Abidin Ahmad. 'Sejarah Perkembangan Latihan Guru dari Tahun 1922 Hingga Kemerdekaan'. Dalam *Pendidikan Guru*: Terbitan Khas, 29 November 1982. Bahagian Pendidikan Guru, hlm. 13.
- 2 Dikumpul dan susun semula berdasarkan laporan statistik berkala oleh Kementerian Pendidikan seperti: *Educational Statistics 1972*, *Educational Statistics 1976-1979* dan *Educational Statistics 1980-1985*.
- 3 Hedderdorf, R. 'Professionalism and Personality Type Among Student Teachers'. Dalam *Journal of Teacher Education*, 1971, 22 hlm. 310-313.
- 4 Lieberman, M. 1956. *Education as a Profession*. New York: Prentice-Hall, hlm. 1-6.
- 5 Harchand Singh Thandi 1980. "The Importance and Role of Institutional Planning In Educational Development", dlm. *Konvensyen Nasional Kedua Mengenai Pendidikan*, Hotel Federal, Kuala Lumpur.
- 6 Forum Latihan Mengajar, 17 November 1986. "Latihan Mengajar dan Profesion Perguruan", di Universiti Kebangsaan Malaysia pada hlm. 6.
- 7 R. Turner, "Teacher Characteristics, Teacher Behavior and Changes in Pupil Creativity" dlm. *Elementary School Journal*, 1969, 62 hlm. 265-70.
- 8 Ishak Haron dan Koh Boh Boon 1982. *Asas-asas Dalaman Awalan Pedagogi*. Kuala Lumpur, Utusan Publications hlm. 198.
- 9 *Dewan Masyarakat*, Mei 1985, hlm. 7.
- 10 *Berita Harian*, 15 Ogos 1988, hlm. 10.
- 11 *Dewan Masyarakat*, Februari 1976, hlm. 17.

- 12 *Dewan Masyarakat*, September 1980, hlm. 40.
- 13 Wilson, B. 'The Teachers Role: A Sociological Analysis'. *British Journal of Sociology* 1962. xii, hlm. 28.
- 14 Shanker, Y. 1978. *Progressive Education*. Ambala: The Indian Publication, hlm. 208-209.
- 15 Forum Latihan Mengajar, *op. cit.*, hlm. 7.
- 16 *Revised Report of the Royal Commission on the Teaching Services*, 1971. (dikenali sebagai Laporan Gaji Aziz). Kuala Lumpur: Government Printers. Diahbahasakan seperti dalam Ishak Haron dan Koh Boh Boon (1982) *op. cit.*, hlm. 204-212.
- 17 *Ibid.*
- 18 Deci, E.L. 1975. *Intrinsic Motivation*. New York: Plenum, hlm. 220.
- 19 Beach, D.S. 1980. *Personal: The Management of People at Work*. New York: Macmillan, hlm. 429.
- 20 Deci, *op. cit.*, hlm. 223.
- 21 Beach, *op. cit.*, hlm. 431.
- 22 Dalam Paula Silver 1983. *Educational Administration: Theoretical Perspectives on Practice and Research*. New York: Harper & Row, hlm. 299.
- 23 *Berita Harian*, 18 September 1989, hlm. 1 dan 2.
24. *Ibid.*
25. *Ibid.*
- 26 Ibrahim Saad (ed. 1986). *Isu Pendidikan di Malaysia*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, hlm. 404.

BAB 13

PENDIDIKAN BAGI PEMBANGUNAN NEGARA

‘Kurikulum ialah teras kepada sesuatu sistem pendidikan. Kurikulum menentukan jenis dan mutu tenaga rakyat yang pada akhirnya boleh menentukan jenis sumbangan yang boleh diberikan dalam penghasilan tenaga rakyat untuk pembangunan negara. Kurikulum juga menentukan kejayaan pembangunan kemanusiaan.’

– Laporan Jawatankuasa Kabinet¹

Bab ini akan membincangkan peranan dan perkaitan pendidikan dalam proses pembangunan negara daripada perspektif makro. Justeru itu, di antara objektif bab ini ialah:

- * Mengemukakan dimensi serta konsep pembangunan, pendidikan, penyertaan, pemodenan dan kualiti kehidupan.
- * Mengemukakan pendidikan sebagai satu agen yang penting bagi peningkatan penyertaan rakyat, khususnya generasi baru, dalam proses pembangunan sumber tenaga manusia, modenisasi dan peningkatan kualiti kehidupan.
- * Menonjolkan keutamaan bagi kredensialisme dalam pendidikan formal yang bertentangan dengan falsafah bahawa ‘pendidikan itu ialah suatu usaha berterusan’ serta memberikan implikasi pembentukan generasi yang stereotaip dan konservatif.
- * Membincangkan pendidikan sebagai satu bentuk pelaburan yang mempunyai pulangan jangka pendek dan jangka panjang.
- * Membentangkan trend-trend pembangunan ekonomi dan sosial semasa dan isu-isu yang berkaitan.

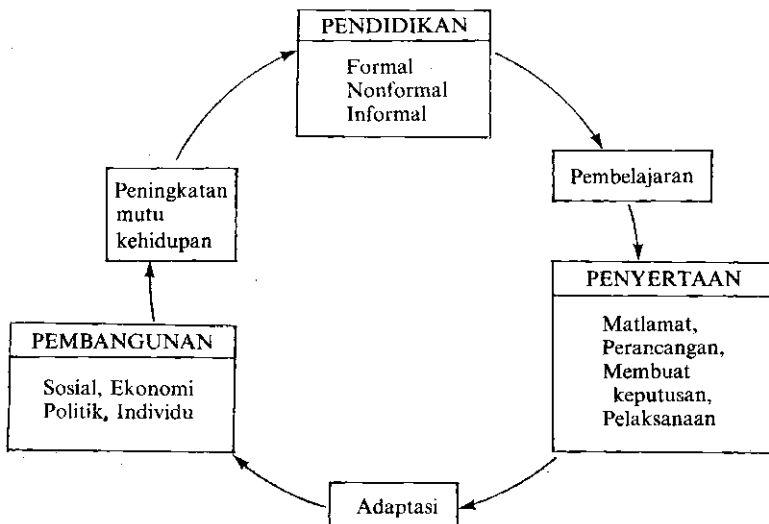
- * Mengemukakan rumusan dan jangkaan berkenaan beberapa angkubah yang mempengaruhi peranan pendidikan dalam proses pembangunan negara dalam abad berikutnya.

13.1 KESEPADANAN PENDIDIKAN DAN PEMBANGUNAN

Pengertian pendidikan berbeza-beza jika ditinjau daripada beberapa segi. Walau bagaimanapun secara umumnya ia adalah penggunaan (consumption) dan juga pelaburan (investment). Penggunaan kerana ia memerlukan sumber-sumber bagi mencapai matlamat luaran dan matlamat dalaman. Pelaburan pula kerana ia menghasilkan pulangan bagi pembangunan individu, sumber tenaga manusia, sosial dan ekonomi.

Dalam konteks pembangunan negara, pertalian di antara pendidikan dengan pembangunan boleh dijelaskan oleh Rajah 13.1.

Pembangunan sosial memberi perhatian terhadap adaptasi bagi mempertingkatkan mutu kehidupan di dalam masyarakat. Adaptasi ini adalah akibat daripada perubahan keperluan dan cabaran-cabaran daripada dunia luar ataupun daripada perubahan matlamat-matlamat yang ingin dicapai oleh masyarakat.

Rajah 13.1 Hubungan pendidikan dengan penyertaan dan pembangunan²

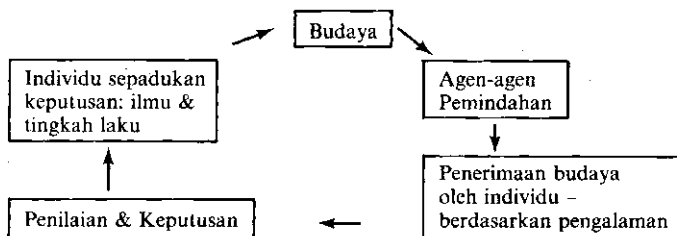
Untuk bertindak balas terhadap perubahan keperluan, cabaran ataupun matlamat, mestilah ada perubahan dalam struktur masyarakat, peranan, mekanisme fungsi dan tingkah laku dalam masyarakat. Perubahan-perubahan ini hanya berlaku apabila masyarakat, melalui individu atau perkumpulan, mampu menggunakan pengalaman yang ada atau berusaha mendapatkan pengalaman baru. Perubahan ini yang berdasarkan pengalaman dipanggil *pembelajaran*.

Hilgard dan Atkinson (1967) mentakrifkan bahawa pembelajaran berlaku apabila terdapat perubahan tingkah laku yang berakibat daripada pengalaman. Ia boleh merujuk pada pencapaian dan proses yang memastikan perubahan tingkah laku yang disebabkan oleh pengalaman.³ Cropley (1980) menyatakan:

“... pembelajaran ialah proses perubahan di dalam diri manusia akibat daripada pengalaman, manakala pendidikan melibatkan pengaruh yang merangsangkan atau yang memandu pembelajaran.”⁴

Dalam konteks yang luas, pembelajaran meliputi situasi formal – iaitu yang berstruktur, yang ada organisasi dan yang mementingkan peperiksaan; bukan formal – iaitu yang ada organisasi, berstruktur, berlaku selepas tempoh atau waktu persekolahan dan kurang menekankan peperiksaan; dan tak formal – iaitu yang tidak berorganisasi, tidak sistematik dan berlaku sepanjang masa.

Jarvis (1983) menyatakan bahawa dalam proses pembelajaran wujud satu kitaran pertalian di antara individu dengan budaya. Individu memproseskan dan mencorakkan budaya di samping membuat pertalian dengan orang lain.⁵ Rajah 13.2 menjelaskan kitaran berkenaan.

Rajah 13.2 Kitaran pembelajaran

Pembelajaran adalah satu elemen penting bagi *adaptasi*, yang seterusnya pula penting bagi pembangunan kerana pembelajaran adalah satu cara bagi mengembangkan potensi individu dalam masyarakat. Pembelajaran sama ada melalui pendidikan latihan atau pengalaman adalah amat penting bagi pembangunan masyarakat dan negara. Oleh itu, kemajuan dalam bidang pendidikan dan latihan bertujuan untuk mempertingkatkan kualiti pembelajaran dan seterusnya pembangunan.

Pembelajaran secara langsung merupakan alat adaptasi dan penyertaan. Penyertaan dimungkinkan dengan cara membangunkan sumber tenaga manusia yang berpengetahuan dan berkemahiran agar mereka dapat memainkan peranan aktif dalam berbagai-bagai sektor pembangunan masyarakat dan negara. Tidak ada penyertaan individu sekiranya individu itu tidak berpengetahuan dan berkemahiran menyertai mana-mana bidang pekerjaan dalam mana-mana sektor. Pengetahuan dan kemahiran membolehkan individu cecap meraih peluang-peluang pekerjaan yang diwujudkan oleh perkembangan ekonomi. Selain daripada itu, pembelajaran atau pendidikan juga membolehkan individu cecap meraih peluang-peluang pekerjaan yang diwujudkan oleh perkembangan ekonomi. Pembelajaran atau pendidikan membolehkan individu membantu penyusunan semula struktur ekonomi dan sosial masyarakat. Walau bagaimanapun, pendidikan bukan sahaja dilihat sebagai agen pembangunan tetapi juga adaptasi satu hak asasi dan *keperluan asas*.

Pendidikan dan pembelajaran adalah bersinonim. Jarvis (1983) menyatakan bahawa pendidikan merupakan satu siri insiden yang terancang, mempunyai asas humanistik dan terarah pada pembelajaran dan kefahaman. Humanistik di sini bermaksud pendidikan itu berupaya meningkatkan kecerdasan dan simpati manusia. Jarvis menyatakan:

'Dengan itu, dapatlah dilihat bahawa takrifan asas pendidikan tidak membataskan pendidikan kepada apa jua pembelajaran; kepada apa jua masa hidup; kepada apa jua lokasi; dan kepada apa jua cara.'⁶

Apabila kita menyebut pendidikan, kita terbayang tentang persekolahan atau pendidikan formal. Pendidikan formal telah menjadi sangat dominan sehingga kita terlupa akan pendidikan bukan formal dan tak informal.

Pendidikan formal mempunyai ciri persekolahan, dari sekolah

rendah hingga ke universiti yang berstruktur dan berkronologi. Pendidikan rentak ini menawarkan pengajian akademik serta beraneka jenis kursus khas yang berbentuk teknikal, vokasional dan profesional. Bagi negara-negara membangun, sistem pendidikan formal memberi sumbangan yang besar dalam proses pembangunan masyarakat, khususnya dari segi mempertingkatkan kesedaran, produktiviti dan jaya sendiri (self-realization). Ia telah melahirkan tokoh-tokoh dalam berbagai-bagai bidang. Walau bagaimanapun ia masih bercorak elitis dan walaupun ia telah menjadi agen perubahan tetapi dalam masa kebelakangan ini ia kurang mampu memenuhi keperluan untuk kemahiran dan pengetahuan selaras dengan kemajuan ilmu dan teknologi. Ketidakmampuan ini disebabkan antara lainnya oleh salah tanggapan atau '*misconception*' dalam strategi-strategi pembangunan dan '*time lag*' di antara keperluan dan aspirasi sosioekonomi dengan masa pelaksanaan program-program pendidikan.

Perihal '*time-lag*' yang semakin bertambah menunjukkan ketidaklenturan sistem pendidikan untuk berubah bagi mengikuti perkembangan tamadun manusia sezaman. Pertambahan pengangguran manusia terpelajar dan kekurangan tenaga kerja berkemahiran tinggi menampilkan hakikat kekakuan bidang pendidikan, khususnya pendidikan formal, dalam melakukan reformasi. Bagi hal Malaysia, faktor '*time-lag*' ini cuba dikurangkan dengan melakukan reformasi kurikulum pada peringkat pendidikan rendah dan menengah. Walaupun usaha ini dijalankan tetapi tetap boleh dijangkakan bahawa ia kurang boleh membawa perubahan pada struktur dan kualiti hidup masyarakat. Ini adalah kerana kurikulum baru ini merupakan 'perkara lama dalam wajah baru', iaitu kurikulum yang masih menekankan penguasaan akademik dan kredensialisme. Kurikulum pendidikan tinggi masih belum ada reformasi dijalankan, khususnya dari segi orientasi pemodenan dan pengeluaran tenaga kerja berkemahiran tinggi bagi melaksanakan dasar pembangunan dan teknologi negara. Negara ini masih memerlukan negara-negara asing bagi memindahkan teknologi kepadanya dalam berbagai-bagai sektor, lebih-lebih lagi dalam sektor perindustrian dan perdagangan. Jika tiada juga reformasi dilakukan pada peringkat pendidikan tinggi maka Malaysia akan tetap terus menghadapi fenomena *educated unemployed* dan kekurangan tenaga kerja untuk proses industrialisasi.

Pendidikan bukan formal mempunyai potensi yang besar untuk

dimajukan bagi mempertingkatkan pembangunan tenaga kerja dan masyarakat luar bandar. Pendidikan bentuk ini, dilakukan dengan beraneka cara, beraneka aktiviti, beraneka konsep, standard dan kurikulum serta meliputi skop yang amat luas. Ia adalah lebih fleksibel daripada pendidikan formal dan memberikan peluang yang lebih luas bagi setiap peringkat dan kumpulan masyarakat untuk turut serta dalam proses pendidikan dan latihan. Bagi hal Malaysia, penawaran pendidikan bukan formal yang lebih intensif, terancang dan dengan skop yang lebih luas masih pada tahap yang kurang memuaskan. Agensi-agensi berkanun dan kerajaan diharapkan dapat memberikan sumbangan yang lebih berkesan dan masyarakat pula khususnya masyarakat luar bandar harus lebih peka dan berminat untuk mendapatkan pendidikan dan latihan untuk memajukan bidang pekerjaan mereka dan seterusnya taraf hidup amnya.

Pendidikan formal, tak formal dan bukan formal adalah dalam kontinum pendidikan sepanjang hayat yang pada dasarnya pendidikan itu tidak terhenti selepas pendidikan formal dan pendidikan itu adalah satu proses yang berlaku pada setiap ketika sepanjang tempoh hidup. Pendidikan atau pembelajaran tak formal adalah tidak sistematik dan tiada organisasi tetapi ia adalah sebahagian penting proses pendidikan seumur hidup kerana ia berlaku setiap hari dan mewujudkan kesan yang lebih mendalam kepada individu. Media massa dan interaksi sosial merupakan agen tak formal yang mempengaruhi pemikiran, nilai dan sikap individu. Walau bagaimanapun pendidikan tak formal kurang berupaya menyampaikan kemahiran dan pengetahuan yang canggih serta tidak berkesan memberi penjelasan tentang mekanisme kejadian atau perkara disebabkan interaksi yang sehalu.

Penyertaan

Penyertaan memberi tumpuan terhadap persoalan: Siapakah peserta-peserta?, Apakah cara penyertaan?, Apakah bentuk sumbangan?, dan Apakah fungsi atau peranan peserta-peserta?

Penyertaan yang ekstensif dan bersungguh oleh rakyat dalam setiap program/rancangan pembangunan merupakan faktor penting untuk memastikan taburan hasil pembangunan dapat dinikmati oleh semua rakyat. Jangkauan penyertaan biasanya ditentukan oleh ideologi ekonomi dan sosial sesebuah negara. Penyertaan meliputi penyertaan badan-badan majikan, badan-badan pekerja, organisasi,

persatuan-persatuan profesional, parti-parti politik, kooperatif, kelab-kelab, persatuan-persatuan dan sebagainya atau penyertaan dan yang memainkan berbagai-bagai jawatan dan yang memainkan berbagai-bagai peranan dan fungsi.

Penyertaan oleh rakyat dalam proses pembangunan adalah pada beberapa peringkat, tahap dan beberapa tujuan. Pertamanya, rakyat menetapkan objektif-objektif ekonomi, sosial dan politik. Dalam negara demokrasi, penyertaan rakyat dalam bidang politik amat diperlukan kerana bidang politiklah yang berpengaruh memberikan orientasi, prioriti dan kesegeraan (*immediateness*) pelaksanaan rancangan-rancangan pembangunan sama ada sosial mahupun ekonomi.

Bagi hal Malaysia, perkara ini memang begitu terserlah sekali. Bidang politik sememangnya menentukan pembangunan sosial dan ekonomi, dan kadangkala mencampuri segala urusan hidup disebabkan oleh hal-hal seperti rasisme dalam politik, nepotisme dalam politik dan fanatisme dalam politik. Kedangkalan pemikiran sebahagian besar rakyat tentang cara, gaya dan orientasi politik selalunya mengaburkan pencapaian matlamat pembangunan dan sosial. Motif dalam pembangunan sosial dan ekonomi secara terpilih-pilih (*selective*) berkait rapat dengan motif sokongan politik terhadap parti pemerintah.

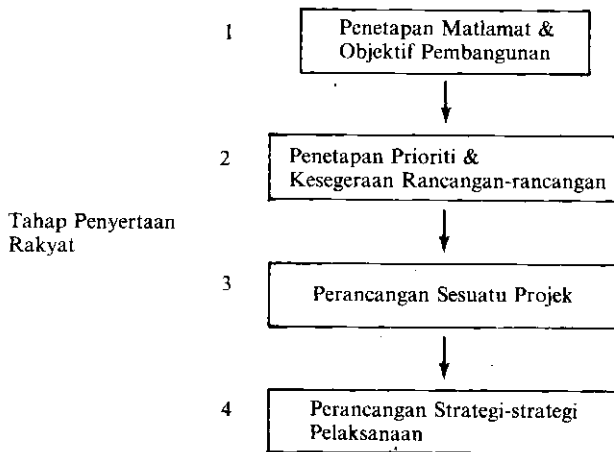
Keduanya, dalam rangka ketetapan objektif sosial dan ekonomi, rakyat menentukan prioriti dan kesegeraan sesuatu pembangunan. Perkara ini dapat dilihat dalam penyertaan kesatuan-kesatuan pekerja, kesatuan-kesatuan profesional dan berbagai-bagai agensi persendirian dan swasta. Misalnya, krisis dalam sektor perumahan dan krisis kewangan mempamerkan aspek kesegeraan yang timbul akibat permintaan yang melampau sehinggakan berlaku bermacam-macam rupa penyelewengan yang nampaknya turut diambil kesempatan oleh golongan eksekutif, pengurus dan pentadbir badan kewangan yang rasuah dan oportunis.

Ketiganya, rakyat menyertai perancangan rancangan-rancangan pembangunan. Tahap penglibatan rakyat ini ditentukan oleh jenis-jenis organisasi, iaitu seperti badan-badan kebajikan, kesatuan-kesatuan profesional dan pekerja, agensi-agensi faedah bersama seperti koperasi dan persatuan-persatuan pengguna.

Keempatnya, rakyat menyertai pelaksanaan rancangan dan program pembangunan. Penyertaan pada peringkat ini adalah secara langsung atau tidak langsung. Dalam penyertaan langsung,

rakyat dengan berbagai-bagai kemahiran dan pengetahuan memberi sumbangan dalam proses pengeluaran bahan-bahan keperluan dan perkhidmatan. Selain daripada itu, rakyat juga boleh melibatkan diri dalam proses pentadbiran dan pengurusan projek bagi pembangunan daripada peringkat masyarakat setempat, bandar, daerah, negeri dan negara. Seterusnya, rakyat melibatkan diri dalam hal berkongsi sama hasil pulangan dan faedah-faedah daripada projek-projek pembangunan yang dilaksanakan. Dalam penyertaan tidak langsung, individu membentuk perkumpulan atau organisasi yang dapat mewakili dan memperjuangkan matlamat peribadi, perkumpulan dan masyarakat.

Perbincangan tentang penyertaan rakyat dalam pembangunan boleh diringkaskan oleh rajah berikut:

Rajah 13.3 Penyertaan pembangunan

Penyertaan dalam erti kata sebenarnya adalah penyertaan untuk perubahan yang dapat mempertingkatkan kualiti kehidupan dan bukannya penyertaan semata-mata bersifat konservatif dan *survival* sahaja. Untuk perubahan, kita perlu mengenal pasti (identify) golongan rakyat yang menyertai proses tersebut. Ada tiga golongan peserta. Pertamanya, golongan penggubal dasar atau ahli-ahli perancang dan pentadbir yang mempunyai tugas memperincikan pelan-pelan pembangunan, kaedah-kaedah pelaksanaan dan per-

sonel-personel peringkat pertengahan untuk memerhati dan memastikan projek-projek dilaksanakan. Golongan ini terdiri daripada pegawai-pegawai tinggi dan pertengahan kerajaan yang seharusnya sedar akan tanggungjawab mereka terhadap membangunkan masyarakat dan negara. Golongan kedua ialah golongan penggalak yang bertindak sebagai '*pressure-group*' yang mempunyai visi tertentu bagi perubahan. Golongan ini terdiri daripada persatuan-persatuan belia, koperasi, kesatuan pekerja, badan-badan kebudayaan, persatuan ahli-ahli perniagaan, persatuan badan-badan perniagaan, pemimpin-pemimpin masyarakat dan sebagainya. Golongan kedua ini mempunyai peranan untuk merangsang dan memotivasikan individu untuk memberikan sumbangan secara berkesan. Golongan ketiga pula terdiri daripada para petani atau buruh am dalam pelbagai sektor pekerjaan dan para belia yang menganggur yang berkeinginan untuk turut sama memberikan sumbangan terhadap masyarakat.

Pembangunan

Apakah makna pembangunan? Pembangunan membawa maksud yang pelbagai bergantung pada situasi atau konteks penggunaannya. Secara amnya, pembangunan bererti *perubahan* yang berkait dengan pertumbuhan (*growth*), adaptasi dan kemajuan (*progress*). Perubahan dalam pengertian pembangunan membawa kesan-kesan positif dan progresif, bukannya kesan-kesan retrogresif atau kesan-kesan negatif yang menjadikan masyarakat bertambah mundur. Pembangunan sebagai proses perubahan atau transformasi melibatkan secara langsung atau tidak langsung keseluruhan aspek kehidupan dalam masyarakat, iaitu ekonomi, sosial, rohaniah, politik, teknikal dan individu. Oleh itu, perubahan yang dikira baik adalah dalam bentuk 'package', iaitu perubahan dalam sesuatu bidang memperkukuhkan dan melengkapi perubahan dalam bidang-bidang yang lain. Perubahan yang bermanfaat melibatkan peningkatan mutu keadaan ekonomi dan sosial, khususnya bagi sebilangan besar rakyat golongan miskin dan golongan tersekat (*deprived groups*).

Sasaran utama bagi menjamin berlakunya pembangunan, perubahan atau transformasi ialah *pemikiran* rakyat. Pemikiran mempengaruhi sikap, minat dan motivasi atau keinginan melahirkan perubahan. Perubahan yang tersekat-sekat atau gradual adalah perubahan yang lambat disebabkan ia berlaku tanpa penglibatan atau penyertaan yang menyeluruh. Perubahan yang drastik, iaitu revolusi

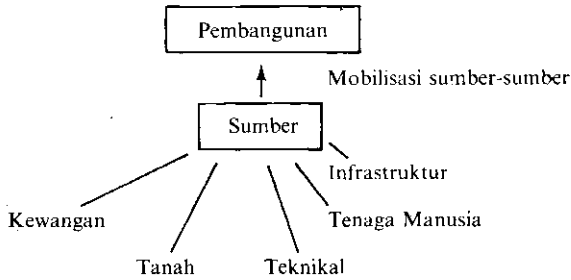
berlaku apabila ada kesatuan dari segi ideologi, keinginan, minat dan sikap sebilangan besar rakyat. Perubahan pemikiran dan kemahiran rakyat dimungkinkan oleh pendidikan, bukan sahaja formal tetapi juga pendidikan bukan formal dan tak formal.

Pembangunan ekonomi memberi tumpuan terhadap pertambahan pendapatan negara, iaitu Keluaran Negara Kasar (KNK) atau Gross National Income (GNI). Pembangunan ini diperoleh melalui pertambahan penggunaan resos (resource utilization) dan pembangunan teknikal. Pembangunan teknikal mempengaruhi output dan keberkesanan ekonomi, produktiviti tenaga kerja dan kebolehan ekonomi mewujudkan peluang-peluang pekerjaan. Pembangunan teknikal bukan sahaja bermaksud keupayaan menggunakan teknologi baru tetapi meliputi kebolehan masyarakat dan rakyat menggabungkan sumber dan membuat penyesuaian untuk meningkatkan pengeluaran.

Pembangunan dari sudut sosial adalah berupa taburan aset dan pendapatan dengan cara saksama melalui langkah-langkah seperti reformasi agrarian, reformasi fiskal, pengwujudan peluang pekerjaan yang lebih banyak dan reformasi skim gaji pekerja. Dimensi lain pembangunan sosial meliputi peningkatan suatu perkhidmatan dalam bidang pendidikan, peningkatan peluang dan pemberian kemudahan-kemudahan dalam pendidikan dan latihan, peningkatan mutu perkhidmatan kesihatan, peningkatan taraf keselesaan kediaman para penduduk seperti dengan mengadakan prasarana atau infrastruktur seperti jalanraya, bekalan air, bekalan elektrik, kemudahan kebajikan.

Dari segi individu, pembangunan bermakna perubahan pada nilai, sikap, aspirasi dan jangkaan individu yang membawa kepada kebolehan berdikari, kesedaran sendiri, mobilisasi sendiri yang seterusnya mempengaruhi sikap individu terhadap kerja dan peningkatan mutu kerja. Nilai-nilai baru yang diperoleh melalui pendidikan, latihan dan pengalaman boleh merangsang individu untuk terus belajar bagi meningkatkan kemahiran dan kebolehan membuat keputusan dengan lebih berautonomi.

Bagi hal Malaysia, ia mengakui pembangunan yang menyeluruh seperti yang dinyatakan dalam matlamat pendidikan. Walau bagaimanapun tumpuan utama pembangunan oleh kerajaan ialah pembangunan ekonomi melalui pertambahan *output* dan pembangunan sosial melalui penyediaan perkhidmatan dan infrastruktur. Akan tetapi walaupun pertumbuhan ekonomi adalah memuaskan namun

Rajah 13.4 Sumber pembangunan

keadaan kemiskinan sebenarnya masih meluas jurangnya. Ini menampilkan hakikat bahawa pembangunan individu kurang diberi perhatian sepenuhnya.

Ada beberapa keperluan utama bagi pembangunan dan ini boleh digambarkan seperti Rajah 13.4.

Kewangan yang mencukupi diperlukan untuk membiayai projek-projek pembangunan. Keperluan ini pada peringkat awalnya diperoleh dengan cara penabungan atau penyimpanan oleh rakyat dan melalui pengeluaran hasil ekonomi dan pemungutan hasil cukai yang diperoleh melalui rangkaian institusi kewangan dan perbadanan.

Input teknikal boleh dilihat pada dua sudut, iaitu pada sudut penggunaan teknologi yang lebih baik dalam persekitaran sosio-ekonomi dan pada sudut kemahiran yang ada pada ahli-ahli masyarakat yang akan menentukan pilihan teknologi yang akan digunakan. Dengan kata lain, penggunaan teknologi adalah bersandaran dengan kemahiran-kemahiran yang ada. Kemahiran-kemahiran itu biasanya diperoleh melalui latihan-latihan intensif sama ada di dalam atau di luar negeri.

Pembangunan memerlukan mobilisasi sumber-sumber. Walau bagaimanapun satu faktor utama untuk mobilisasi berlaku ialah desakan atau keinginan politik. Pertubuhan-pertubuhan politik, kerajaan-kerajaan negeri, organisasi majikan, kesatuan-kesatuan pekerja dan organisasi-organisasi sosial dapat mewujudkan tenaga desakan bagi proses pembangunan. Akan tetapi mobilisasi yang lebih sempurna dicapai jika rakyat mempunyai kesedaran dan keinginan yang mendalam untuk membangunkan situasi kepada yang lebih baik. Perkara-perkara seperti hak asasi manusia, keadaan

kebijakan, demokrasi ekonomi dan integrasi nasional perlu diberi pertimbangan dalam usaha-usaha mobilisasi sumber-sumber untuk pembangunan.

Pembangunan sosioekonomi adalah satu proses yang kompleks. Akan tetapi matlamat utama pembangunan ini adalah untuk peningkatan mutu kehidupan ahli masyarakat keseluruhannya. Untuk mencapai matlamat ini, ahli masyarakat itu sendiri perlu menyertai dan memberikan sumbangan secara aktif dan dengan penuh kesedaran dan tanggungjawab untuk mencapai kemajuan.

Pembangunan, penyertaan dan pendidikan adalah tiga domain yang saling berkait, iaitu sesuatu domain itu menghadapi kelemahan dan kebuntuan sekiranya domain yang lain tidak diberi perhatian. Ketiga-tiga domain ini mewujudkan kitaran mendesak (*vicious circle*).⁷

Pembangunan memerlukan penyertaan aktif rakyat daripada peringkat kanak-kanak sehinggalah peringkat orang tua, sama ada secara langsung melalui pelaksanaan tugas mereka atau secara tidak langsung melalui kelab-kelab dan kesatuan-kesatuan. Tenaga penggerak dalam proses penyertaan dan pembangunan ialah pendidikan. Walaupun sesebuah negara itu kaya dengan sumber-sumber asli, namun sumber-sumber ini tidak dapat dimanfaatkan dengan maksimum kecuali dengan adanya tenaga kerja berpengetahuan dan pakar. Begitu juga, walaupun sesebuah negara itu mempunyai kesatuan dan organisasi sosial dan ekonomi yang banyak, tetapi agensi-agensi ini tidak dapat berfungsi dengan cekap tanpa pemimpin-pemimpin yang bijaksana bagi menerima, menggubal, merangsang, dan membimbing individu dan perkumpulan dalam memainkan peranan mereka dengan lebih berkesan dan cekap.

Sementara itu pembangunan atau peningkatan kualiti pendidikan bergantung kepada pembangunan dalam bidang ekonomi bagi menampung permintaan infrastruktur dan sumber-sumber lain dalam sistem pendidikan. Permintaan perbekalan sumber-sumber dalam pendidikan semakin bertambah akibat pertambahan bilangan murid-murid dan pelajar-pelajar dari masa ke semasa. Misalnya bagi Malaysia, peruntukan kewangan untuk pendidikan dalam Rancangan Malaysia Keempat ialah RM4334.55 juta⁸ dan dalam Rancangan Malaysia Kelima ialah RM5262.17⁹ separuh daripada peruntukan itu adalah untuk pendidikan tinggi. Pelaburan yang begitu besar untuk bidang pendidikan mengharapkan pulangan dalam bentuk peningkatan pengetahuan, kemahiran dan pengalaman rakyat untuk

mbolehkan mereka turut serta secara aktif dalam proses pembangunan.

Secara amnya, terdapat pertalian umum di antara status pembangunan pendidikan dengan status pembangunan ekonomi ideologi kapitalis ataupun sosialis. Fagerlind dan Saha (1983) telah membina satu tipologi am, seperti pada Jadual 13.1, bagi menjelaskan hubungan di antara status pembangunan ekonomi negara-negara sosialis dan kapitalis dengan ciri-ciri pembangunan pendidikan mereka masing-masing.

Negara kapitalis adalah negara yang mengamalkan sistem ekonomi yang menggalakkan penubuhan syarikat-syarikat dan pelaburan kewangan oleh golongan yang bermodal. Penghasilan barangan atau pengeluaran industri memerlukan tenaga pekerja pada berbagai-bagai peringkat pengeluaran. Sistem ekonomi begini dikatakan mewujudkan golongan elit dan golongan proletariat yang amat ketara kerana keuntungan, pengumpulan kewangan dan penumpuan sumber terarah kepada golongan elit yang bermodal. Sistem kapitalis juga memerlukan strategi pembangunan mobilisasi segala sumber, khususnya sumber tenaga manusia, secara berkesan dan cekap.

Negara sosialis adalah negara yang mengamalkan ideologi ekonomi di mana pengeluaran dan taburan sumber dan hasil dikawal oleh kerajaan bagi pihak pekerja-pekerja. Ideologi begini bertujuan mewujudkan masyarakat tanpa kelas (*classless society*) yang ditadbir melalui pemerintahan satu parti.

Jadual 13.1 Pembangunan ekonomi dan pendidikan bagi negara kapitalis dan sosialis¹⁰

Jenis Masyarakat	Ciri-ciri Pembangunan	Ciri-ciri Pendidikan
A. Kapitalis Maju (Amerika Syarikat Jepun, England, Jerman Barat dll.)	1. Perdagangan bebas dan pengumpulan modal 2. Perindustrian yang maju 3. Teknologi yang bermodal intensif 4. Keutamaan pada pertumbuhan dan bukannya ekuiti	1. Penyertaan pendidikan tinggi 2. Pendidikan untuk pencapaian individu 3. Penekanan nilai yang tinggi pada pendidikan 4. Ideologi tersirat dalam kurikulum

sambungan Jadual 13.1

Jenis Masyarakat	Ciri-ciri Pembangunan	Ciri-ciri Pendidikan
	5. Orientasi eksport	5. Sistem pemilihan dan latihan terbuka
B. Kapitalis Sedang Membangun (Nigeria, Kenya, Brazil, Korea, Malaysia, dll.)	1. Ekonomi perdagangan bebas 2. Ekonomi dualistik; industri kecil 3. Teknologi sederhana 4. Orientasi eksport 5. Penekanan kepada pertumbuhan dan ekuiti	1. Perkembangan pendidikan pada semua peringkat 2. Penekanan kepada pencapaian individu dan akademik 3. Ideologi tersirat dalam kurikulum 4. Sistem pemilihan dan latihan elitis
C. Sosialis Maju (Rusia, Poland, Jerman Timur, dll.)	1. Pengumpulan modal terancang 2. Perindustrian terkawal-kawal dan terancang 3. Teknologi sederhana dan intensif buruh 4. Keutamaan pada ekuiti 5. Orientasi perdagangan dalam negeri	1. Penyertaan tinggi dalam pendidikan 2. Pendidikan untuk pencapaian kolektif 3. Pendidikan bentuk fungsional 4. Ideologi sosialis yang nyata 5. Sistem latihan dan pemilihan terancang
D. Sosialis Sedang Membangun (China, Cuba, Angola, dll.)	1. Sistem ekonomi terancang dan terpisah dari kapitalis 2. Ekonomi dualistik, industri kecil 3. Teknologi sederhana 4. Penekanan pada ekuiti 5. Pasaran dalam negeri	1. Keutamaan pada celik huruf dan pendidikan rendah secepat 2. Pendidikan untuk pencapaian kolektif 3. Penekanan kepada kurikulum vokasional 4. Ideologi sosialis yang jelas 5. Pemilihan dan latihan terancang

Daripada Jadual 13.1 tadi dapatlah dirumuskan bahawa penyertaan rakyat dalam proses pembangunan ekonomi dan teknologi memerlukan penyertaan rakyat terlebih dahulu dalam pendidikan. Ini bermakna kemajuan ekonomi dan teknologi memerlukan sumber tenaga manusia yang terlatih dan terdidik dengan nilai, sikap, pemikiran dan kemahiran melalui sistem pendidikan formal, tak formal dan bukan formal. Pendidikan boleh dilihat sebagai agen bagi mengorientasi sumber tenaga manusia dan seterusnya sumber-sumber lain untuk mencapai matlamat sosial, ekonomi dan politik negara.

Beberapa keperluan perlu diisi bagi membolehkan pendidikan memikul tanggungjawab menyediakan peserta-peserta bagi proses pembangunan. Pertamanya, peluang untuk mendapatkan pendidikan perlu terbuka secara adil dan saksama untuk semua golongan rakyat dalam semua wilayah. Ini bermakna sumber-sumber pembangunan pendidikan perlu diagih-agihkan secara sama rata meliputi semua jenis dan peringkat pendidikan itu latihan untuk semua golongan rakyat. Keduanya, pendidikan itu perlu dihayati sebagai proses yang berterusan *seumur hidup*. Dengan mendukung prinsip ini, setiap golongan rakyat perlu peka dengan perubahan-perubahan baru dalam sistem ekonomi, teknologi dan sosial agar kehendak-kehendak perubahan itu boleh dirasionalkan dan diikuti. Justeru itu, rakyat harus sentiasa berusaha mempertingkatkan pengetahuan dan kemahiran tanpa paksaan bagi memperbaiki mutu penyertaan mereka dalam proses pembangunan. Ketiganya, pendidikan perlu relevan dengan matlamat dan hasrat masyarakat dan keperluan bidang pekerjaan. Dalam hal ini orientasi pendidikan harus selari dan bersepadu dengan rancangan-rancangan pembangunan dengan cara melakukan reformasi pada kurikulum persekolahan dan latihan.

Adakah pendidikan di Malaysia dapat mengisi keperluan-keperluan yang dinyatakan? Jawapannya ialah 'ya' tetapi pada sebahagiannya sahaja. Memang diakui bahawa negara ini mengamalkan prinsip demokrasi dan kesaksamaan dalam pendidikan formal, namun pada sebahagian yang lain penekanan yang tinggi kepada kredensialisme dan 'paper qualification' dalam sistem pendidikan formal mengaburi matlamat dan objektif pendidikan sebenarnya. Pendidikan tidak lagi ditinjau dari perspektif 'pendidikan seumur hidup dan berterusan' serta dari segi kerelevanannya dalam proses pembangunan individu sebagai peserta aktif dan kreatif bagi pembangunan negara. Justeru itu, dapatlah kita lihat satu generasi yang

stereotaip dan konservatif pemikiran mereka, iaitu yang menolak kepentingan pendidikan tak formal dan bukan formal serta kurang peka untuk mempertingkatkan daya usaha, kemahiran dan produktiviti. Keupayaan individu mendukung dan mengamalkan prinsip pendidikan seumur hidup dan keupayaannya untuk sentiasa mempertingkatkan daya usaha, kemahiran dan produktiviti merupakan ciri-ciri individu yang progresif dan moden.

Modenisasi dan Kualiti Kehidupan

Pemodenan adalah satu konsep yang tidak mudah dihuraikan kerana banyak aspek yang berkait dengan pemodenan. Walau bagaimanapun secara kasar kita boleh mengatakan bahawa masyarakat Barat lebih awal mencapai pemodenan berbanding dengan kebanyakan masyarakat Timur. Misalnya, kita boleh mengatakan masyarakat di Amerika Syarikat, Britain dan Jerman Barat lebih moden daripada masyarakat di Thailand, Malaysia dan Indonesia. Oleh itu, apakah ciri-ciri yang menjadi penentu status pemodenan?

Bagi mengkonsepsikan pemodenan kita perlu meninjau dari sudut persejarahan atau evolusi masyarakat itu dari keadaan *primitif* kepada keadaan maju dan moden. Adalah satu hakikat bahawa sesuatu masyarakat mengalami proses evolusi dan kadar proses evolusi itu berbeza, bergantung kepada budaya hidup sesuatu masyarakat dan pengaruh-pengaruh luar. Jika diambil contoh evolusi masyarakat Eropah, maka secara amnya aspek-aspek yang terevolusi dalam proses pemodenan ialah politik, ekonomi, sosial dan budaya pemikiran.

Dari aspek politik, pemodenan dicapai dengan cara emansipasi masyarakat daripada kuasa-kuasa besar, tekanan feudalisme dan kongkongan kolonialisme. Emansipasi atau kemerdekaan masyarakat memberikan kuasa dan autonomi untuk membuat keputusan bagi mencapai sesuatu matlamat pembangunan. Kuasa dan autonomi dalam bidang politik seterusnya memberikan kuasa dan autonomi dalam bidang sosial, ekonomi dan pembangunan teknologi bagi pengukuhan tamadun serta lain-lain bidang kehidupan. Selagi ada kuasa-kuasa besar, tekanan feudalisme dan kolonialisme selagi itulah sesuatu masyarakat itu tiada kuasa dan autonomi mutlak dalam semua lapangan hidup, apatah lagi untuk menentukan hak pembangunan.

Dari aspek ekonomi, pemodenan dicapai melalui transformasi

mod kegiatan ekonomi dari corak 'subsistence' kepada corak intensif komersial; dari corak asas pertanian (agriculture-based) kepada corak asas industri (industrial-based); dan dari corak pengeluaran mentah kepada corak pengeluaran terproses. Corak intensif komersial, asas perindustrian dan pengeluaran terproses serta orientasi ekonomi berasaskan eksport merupakan mod kegiatan ekonomi yang menjamin pulangan ekonomi dan pengumpulan modal yang lebih baik dan seterusnya peningkatan taraf pendapatan dan taraf kehidupan rakyat.

Dari aspek sosial, pemodenan dicapai melalui penyediaan infrastruktur dan perkhidmatan bagi kehidupan rakyat yang lebih selesa dan sihat. Kemudahan-kemudahan dan perkhidmatan kesihatan, pengangkutan, perhubungan, hiburan, pendidikan dan perumahan adalah penting diberikan kepada rakyat kerana ia bertumpu kepada hal-ehwal keperluan asas biologi, fizikal, kesihatan mental dan rohani. Pemberian kemudahan-kemudahan tersebut tidak harus dilihat sebagai penggunaan (consumption) tetapi juga harus dilihat sebagai mempunyai pulangan dan pelaburan implisit. Dengan kata lain, sumber tenaga manusia yang sihat mental, fizikal dan rohaninya dapat memberikan penyertaan yang lebih produktif dalam proses pembangunan. Lagipun penyediaan berbagai-bagai kemudahan boleh dilihat sebagai faedah sampingan atau insentif yang diberikan kepada rakyat atas sumbangan mereka.

Akhir sekali, pemodenan dan kualiti kehidupan dikatakan mempunyai hubungan yang rapat dengan budaya pemikiran masyarakat. Budaya pemikiran merujuk kepada cara gaya pemikiran dan fahaman individu-individu dalam masyarakat mengenai segala aspek kehidupan dan elemen-elemen persekitaran dan pengaruhnya terhadap cara hidup masyarakat. Budaya dan pengaruhnya cara hidup masyarakat. Budaya pemikiran boleh dikelaskan sebagai bentuk tradisional-konservatif dan bentuk liberal-progresif.

Budaya pemikiran bentuk tradisional-konservatif merupakan pemikiran yang statis yang takut akan perubahan. Individu masyarakat sangat sukar membuat pembaharuan sungguhpun pembaharuan itu memberikan faedah kepada mereka. Contoh pemikiran ini ialah peribahasa 'hujan batu di tempat sendiri lebih baik daripada hujan emas di negeri orang'.

Budaya pemikiran liberal-progresif ialah individu-individu masyarakat yang mempunyai pemikiran yang terbuka dan rasional dalam membuat pertimbangan, khususnya kepada hal-hal yang

membawa kepada kualiti kehidupan yang lebih baik atau yang dapat memperkukuhkan nilai-nilai progresif dan 'murni'. Individu-individu moden adalah individu yang mempunyai corak pemikiran liberal-progresif, yang bukan sahaja cekap mencari peluang bagi membangunkan diri sendiri, tetapi juga cekap untuk mengatasi halangan dan cengkaman yang menindas mereka.

Perbincangan Kelas

1. Implementasi rancangan-rancangan pembangunan di Malaysia berjalan lambat kerana kurangnya penyertaan rakyat, khususnya masyarakat luar bandar. Jelaskan aspek-aspek yang berkait dengan fenomena kekurangan penyertaan ini.
2. Malaysia boleh dikatakan sebuah negara yang mengamalkan gabungan ideologi kapitalis-sosialis. Huraikan perkara ini dari aspek dasar dan amalan ekonomi.

13.2 PENDIDIKAN SEBAGAI PELABURAN

Duke (1985), Coombs dan Manzoor (1974) mengatakan bahawa cara yang terbaik bagi 'menyerang' dan membasmi kemiskinan ialah melalui pendidikan dan latihan.¹¹ Ini membayangkan kepada kita bahawa pendidikan dan latihan merupakan cara yang berkesan untuk membina kemahiran dan memberi pengetahuan kepada rakyat jelata dalam berbagai-bagai kegiatan ekonomi. Oleh itu pembasmian buta huruf merupakan prasyarat atau '*prerequisite*' bagi pembasmian kemiskinan. Maka dalam konteks ini amatlah jelas bahawa pendidikan dan latihan adalah satu bentuk penggunaan. Dalam konteks ini juga pendidikan boleh dilihat sebagai media untuk meningkatkan taraf hidup rakyat dan media untuk menyusun semula struktur masyarakat.

Sejak tamadun awal manusia, pendidikan sama ada bentuk formal, tak formal atau bukan formal telah dilihat sebagai cara untuk sosialisasi, iaitu cara membentuk individu sebagai peserta aktif dalam segala urusan masyarakat dan individu yang berkemahiran dalam bidang vokasional tertentu. Prinsip saling bergantungan hidup memerlukan individu-individu dengan pelbagai kemahiran vokasional untuk memberikan perkhidmatan kepada masyarakat

dan seterusnya mewujudkan aliran dalam sistem ekonomi.

Pendekatan yang sistematik untuk mengkaji peranan dan sumbangan pendidikan dalam proses pembangunan negara telah dimulakan sejak awal abad yang lalu. Terdapat dua pendekatan utama, iaitu pendekatan pembangunan sumber tenaga manusia (human resources development) dan pendekatan kadar pulangan. Kedua-dua pendekatan saling memadani antara satu sama lain kerana satunya meninjau pelaburan awal dan yang satu lagi meninjau pulangan pelaburan.

Pendekatan Pembangunan Sumber Tenaga Manusia

Tenaga manusia yang ramai sahaja belum tentu dapat meletakkan sesebuah negara sebagai negara maju atau negara membangun. Contohnya negara India dan China mempunyai bilangan penduduk melebihi 600 juta tetapi masih dikelaskan sebagai negara sedang membangun. Ataupun sebaliknya, negara-negara Arab dan Amerika Selatan yang kaya dengan hasil minyak dan hasil galian tidak dikelaskan sebagai negara maju atau negara membangun sungguhpun kedudukan ekonomi negara-negara tersebut kukuh. Jepun dan negara-negara Barat dikelaskan sebagai negara maju walaupun mereka tidak mempunyai bahan-bahan mentah dan hasil minyak. Apakah sebabnya?

Jawapannya ialah negara Jepun dan negara-negara Barat bukan sahaja mempunyai pendapatan per kapita yang tinggi tetapi juga mempunyai teknologi yang maju disebabkan oleh tenaga manusia mereka yang mahir sehingga berjaya membawa negara mereka memasuki era lepas-perindustrian (post-industrial era) dengan ciri-ciri teknologi yang sofistikated. Tenaga manusia di negara-negara maju adalah sumber terpenting yang mampu menggunakan sumber-sumber asas yang diimport bagi menghasilkan pelbagai barangan keperluan. Dengan itu, boleh dikatakan bahawa negara-negara kapitalis Barat dan Jepun telah berjaya membentuk tenaga manusia mereka sebagai satu sumber dalam pelaburan ekonomi dan teknologi yang memberikan pulangan yang lumayan. Malahan negara-negara Barat dan Jepun telah dijadikan model pembangunan bagi kebanyakan negara Dunia Ketiga yang sedang membangun.

Pembangunan sumber tenaga manusia ialah proses memper-tingkatkan pengetahuan, kemahiran dan kemampuan tenaga manusia untuk membolehkan tenaga manusia itu menjadi satu

daripada sumber pembangunan dalam berbagai-bagai sektor, sama ada ekonomi, sosial ataupun politik. Tenaga manusia yang terlatih, berkemahiran dan mempunyai sikap dan nilai positif adalah peserta yang baik yang dapat melaksanakan program-program pembangunan dengan cekap dan berkesan. Myers (1964), Smith (1970) dan Harbison (1973) berpendapat bahawa tenaga manusia adalah sumber penting bagi pembangunan ekonomi dan terdapat pertalian yang rapat di antara pendapatan per kapita dengan peringkat pembangunan sumber tenaga manusia.¹²

Pendekatan ini telah digunakan oleh Jawatankuasa Perancang Pelajaran Tinggi atau Jawatankuasa Khir Johari (1967) untuk menjangka keperluan tenaga manusia mahir dan separuh mahir bagi tempoh lima belas tahun berikutnya, iaitu antara tahun 1970 hingga 1985. Jawatankuasa ini telah mengkaji keperluan tenaga kerja pada peringkat ikhtisas, separuh ikhtisas, mahir, separuh mahir dan tidak mahir dalam semua agensi kerajaan dan swasta. Di antara agensi-agensi utama yang terlibat adalah dalam sektor:

- (a) Pembangunan Pertanian dan Luar Bandar
- (b) Perlombongan
- (c) Pembangunan Perusahaan
- (d) Pengangkutan
- (e) Perhubungan
- (f) Penggunaan
- (g) Pendidikan dan Latihan
- (h) Kesihatan
- (i) Perkhidmatan Sosial dan Masyarakat
- (j) Pentadbiran Am
- (k) Pertahanan
- (l) Keselamatan Dalam Negeri

Berdasarkan analisis data yang diperoleh, Jawatankuasa Khir Johari seterusnya telah mengenal pasti kursus-kursus pengajian yang diperlukan bagi mengisi keperluan bekalan tenaga manusia yang mencukupi dalam pelbagai sektor untuk pembangunan sosial dan ekonomi negara. Selain daripada itu, Jawatankuasa ini juga telah mengesyorkan penubuhan sekolah-sekolah vokasional dan teknik, maktab-maktab, politeknik dan universiti baru serta mengesyorkan penyusunan semula struktur kurikulum sekolah dan institusi pengajian tinggi agar selaras dengan keperluan tenaga kerja yang dikehendaki. Malahan Jawatankuasa ini telah menetapkan bahawa per-

untukan kemudahan dan kewangan untuk pengajian aliran sastera dan sains dan teknologi pada nisbah 2:3.¹³ Menjelang tahun 1983, pengeluaran berbagai-bagai peringkat tenaga kerja telah dapat dicapai sepenuhnya dan pada tahun-tahun selepas itu terdapat fenomena pengangguran di kalangan siswazah dan lepasan sekolah yang semakin meruncing.

Pendekatan Kadar Pulangan

Pendekatan ini telah dikatakan sebagai pendekatan bagi mengukur pulangan pelaburan dalam sektor pendidikan. Kaedah utama pendekatan ini ialah analisis kos-faedah (cost-benefit analysis), iaitu dengan cara menaksir kos sumber yang dilaburkan untuk pendidikan dan latihan dalam sesuatu tempoh masa dan kemudiannya menaksir pulangan dalam bentuk pertambahan produktiviti atau pendapatan per kapita individu keseluruhannya.

Dengan menggunakan pendekatan ini, Woodhall (1970) dan Psacharopoulos & Woodhall (1984) telah mendapati bahawa pendidikan membantu pertumbuhan ekonomi negara (lihat Jadual 13.2).

Daripada analisisnya, Hicks (1980) mendapati terdapat pertalian positif di antara pertumbuhan ekonomi dan taraf pendapatan rakyat dengan taraf pembangunan tenaga manusia.¹⁵ Beberapa kajian lain membuktikan bahawa:

- * Kadar celik huruf di antara 20–30% daripada jumlah penduduk menyebabkan pendapatan negara atau KDNK (Keluaran Dalam Negara Kasar) bertambah antara 8–16% (Wheeler, 1980).¹⁶
- * Pelaburan am terhadap kadar pertumbuhan ekonomi kurang berkesan jika tidak diiringi dengan pelaburan dalam pendidikan (Morris, 1982).¹⁷
- * Penyebaran teknologi untuk pertumbuhan ekonomi bergantung pada potensi dan motivasi tenaga manusia yang dikeluarkan oleh persekolahan formal (Easterlin, 1981).¹⁸
- * Bagi negara membangun, kadar pulangan purata bagi pelaburan tenaga manusia adalah tinggi berbanding dengan pelaburan modal fizikal, tetapi bagi negara maju hal sebaliknya adalah benar (Psacharopoulos, 1973).¹⁹

Jadual 13.2 Sumbangan pendidikan ke arah pertumbuhan ekonomi¹⁴

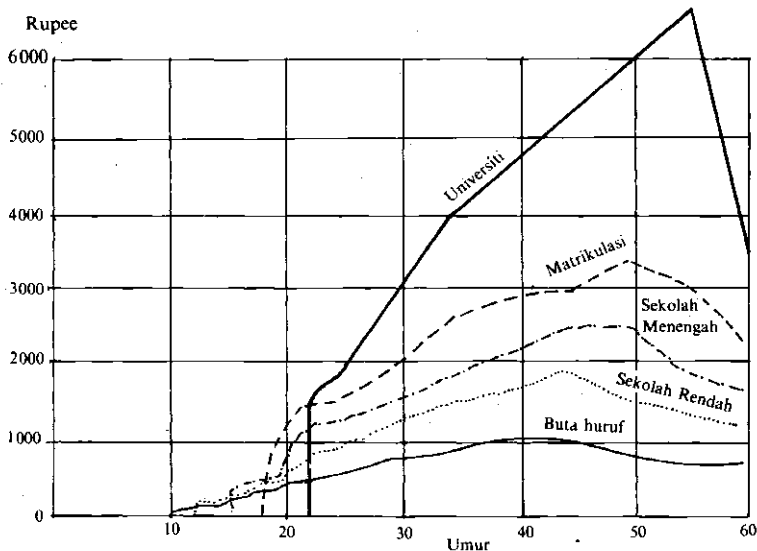
Negara	Peratus sumbangan kepada kadar pertumbuhan tahunan
<i>Amerika Utara</i>	
Canada	25.0
Amerika Syarikat	15.0
<i>Eropah</i>	
Belgium	14.0
Denmark	4.0
France	6.0
Jerman Barat	2.0
Greece	3.0
Israel	4.7
Italy	7.0
Netherlands	5.0
Norway	7.0
United Kingdom	12.0
U.S.S.R.	6.7
<i>Amerika Latin</i>	
Argentina	16.5
Brazil	3.3
Chile	4.5
Columbia	4.1
Ecuador	4.9
Honduras	6.5
Mexico	0.8
Peru	2.5
Venezuela	2.4
<i>Asia</i>	
Korea Selatan	15.9
Japan	3.3
Malaysia	14.7
Filipina	10.5
<i>Afrika</i>	
Ghana	23.2
Kenya	12.4
Nigeria	16.0

Sumber: Psacharopoulos & Woodhall, hlm. 17.

Pendidikan menghasilkan faedah langsung dan tidak langsung sama ada kepada individu ataupun kepada masyarakat. Faedah langsung yang paling nyata ialah tenaga kerja yang terpelajar menerima pendapatan yang lebih tinggi daripada yang tidak terpelajar. Oleh yang demikian, dikatakan bahawa faedah langsung pendidikan ialah pendapatan jangka hidup individu yang lebih baik, dan peningkatan produktiviti dalam masyarakat dan pendapatan negara. Rajah 13.5 menjelaskan hal ini.

Rajah 13.5 menunjukkan beberapa perkara, antaranya ialah:

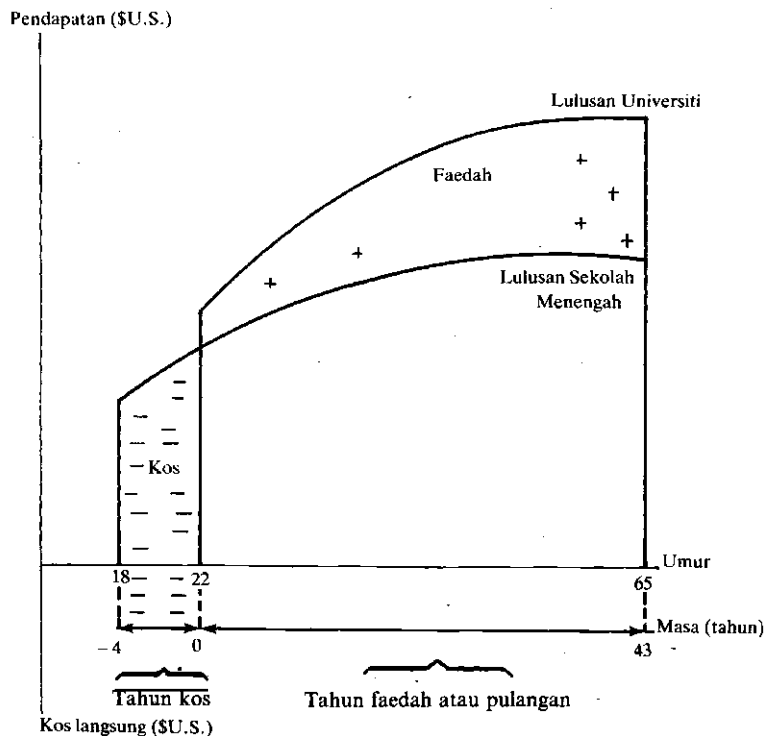
- * Pendapatan berkait rapat dengan pendidikan, iaitu pada sesuatu peringkat umur pekerja yang mempunyai kelayakan yang lebih tinggi memperoleh pendapatan yang lebih tinggi daripada pekerja yang mempunyai kelayakan yang lebih rendah.
- * Pendapatan meningkat mengikut umur kepada suatu puncak dan kemudiannya menurun semasa bersara.
- * Semakin tinggi tahap pendidikan, semakin lambat seseorang individu mencapai puncak profil pendapatannya.

Sumber: Psacharopoulos & Woodhall (1985), hlm. 39.

Rajah 13.5 Profil pendapatan - umur mengikut peringkat pendidikan India, 1960²⁰

Jika perbandingan dibuat antara pendapatan lulusan universiti dengan lulusan sekolah menengah, pendapatan tambahan bagi lulusan universiti sepanjang tempoh hidup merupakan faedah atau pulangan ekonomi hasil daripada pendidikan universiti (lihat Rajah 13.6 berikut).

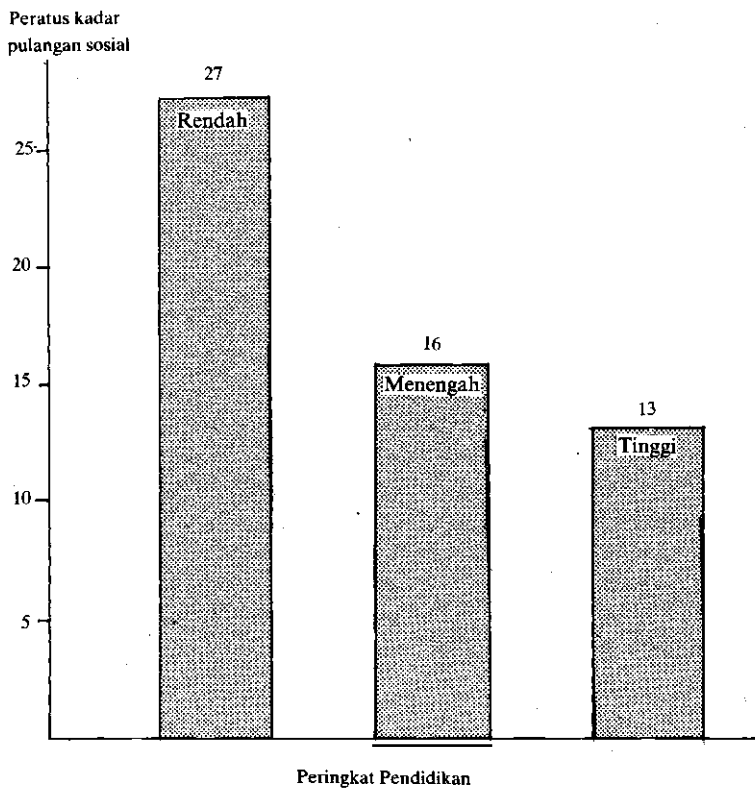
Sumber: Psacharopoulos & Woodhall (1984), hlm. 41.

Rajah 13.6 Kadar pulangan anggaran bagi pendidikan universiti²¹

Selain daripada memberikan pulangan langsung berbentuk gaji, pendidikan juga boleh mempertingkatkan produktiviti hasil pertanian. Jamison dan Lau (1982) mendapati bahawa bagi Malaysia, para petani yang menerima empat tahun persekolahan rendah adalah lebih produktif sebanyak 20.4% daripada para petani yang buta

huruf.²² Oleh itu pendidikan, walaupun sedikit membolehkan para petani peka terhadap aspek pertanian yang lebih menguntungkan seperti cara penanaman, biji benih dan sistem saliran air.

Akhir sekali, selain daripada pulangan langsung, pendidikan juga memberikan pulangan tidak langsung kepada masyarakat amnya. Dengan kata lain, pendidikan mempunyai pulangan sosial, iaitu masyarakat yang celik huruf sentiasa sedar akan kepentingan memelihara keadaan kesihatan diri dan keadaan persekitaran serta infrastruktur yang disediakan. Berdasarkan analisis terhadap 41 buah negara membangun, Psacharopoulos (1984) telah menaksir kadar pulangan sosial akibat daripada pelaburan dalam pendidikan. Rajah 13.7 berikut menunjukkan perkara ini.

Rajah 13.7 Pulangan sosial daripada pendidikan mengikut peringkat bagi negara-negara membangun²³

Daripada analisis selanjutnya Psacharopoulos dan Woodhall (1984) mendapati bahawa:

- * Pulangan sosial peribadi bagi negara-negara membangun adalah paling tinggi di peringkat sekolah rendah berbanding dengan lain-lain peringkat pendidikan.
- * Pulangan peribadi melebihi pulangan sosial terutamanya bagi lulusan universiti.
- * Pulangan sosial dan peribadi akibat daripada pendidikan dan latihan adalah tinggi bagi negara-negara membangun daripada negara-negara maju.

Berdasarkan hujah-hujah yang dikemukakan sebelum ini dapatlah disimpulkan bahawa pendidikan dan latihan yang diberikan untuk rakyat adalah satu pelaburan jangka panjang dan bukannya hanya penggunaan perkhidmatan sosial. Ramai yang mengangap bahawa peruntukan kewangan dan infrastruktur yang dilaburkan untuk pendidikan memberikan pulangan atau output yang merugikan. Anggapan begini adalah disebabkan bahawa pengukuran kadar pulangan pendidikan amat sukar diukur dan ditentukan secara eksplisit.

Daripada perbincangan sebelum ini, dapatlah dilihat bahawa peruntukan kewangan dan infrastruktur untuk pendidikan adalah satu pelaburan yang menguntungkan, iaitu menghasilkan pulangan peribadi dan sosial yang positif dan berterusan dan selanjutnya memberikan pulangan pertumbuhan ekonomi per kapita negara yang positif dalam tempoh jangka panjang. Dengan itu, tidak menghairankan bahawa permintaan untuk pendidikan, yang dapat dilihat pada bilangan pendaftaran pelajar, semakin bertambah mengikut masa, sama ada di institusi pendidikan kerajaan mahupun swasta.²⁴ Selaras dengan itu, peruntukan kewangan bagi operasi dan pembangunan pendidikan negara ini bertambah bagi setiap rancangan lima tahun Malaysia.²⁵

RINGKASAN

- * Kurikulum pendidikan menentukan jenis tenaga manusia yang dihasilkan serta keupayaan, sikap dan nilai tenaga manusia itu.
- * Pendidikan, sama ada formal, tak formal atau bukan formal adalah media untuk membanteras gejala kemiskinan dengan

cara membasmi buta huruf dan dengan cara meningkatkan tahap penyertaan rakyat dalam program-program pembangunan politik, ekonomi dan sosial.

- * Pendidikan diiringi dengan pembelajaran dan kedua-duanya saling melengkapi di antara satu sama lain. Pendidikan adalah elemen penting dalam budaya hidup masyarakat. Masyarakat yang mengamalkan prinsip pendidikan seumur hidup adalah masyarakat yang progresif dan peka terhadap pemodenan dan peningkatan kualiti kehidupan.
- * Fenomena 'time-lag' dan 'kurikulum lama berwajah baru' menampilkan ketidaklenturan kurikulum pendidikan, khususnya pendidikan tinggi bagi mengisi keperluan pembangunan ekonomi, teknologi dan perindustrian pada masa hadapan.
- * Fenomena 'educated unemployed' wujud akibat output pendidikan yang cepat yang tidak mengimbangi perkembangan ekonomi dan sosial.
- * Potensi pendidikan tak formal perlu dikembangkan agar dapat memudahkan proses pembangunan masyarakat luar bandar.
- * Pelaburan kewangan dan infrastruktur untuk bidang pendidikan memberikan pulangan peribadi dan sosial yang positif.
- * Pelaburan untuk pendidikan rendah memberi pulangan sosial yang tinggi sementara pelaburan untuk pendidikan universiti memberi pulangan peribadi yang tinggi.

LATIHAN

Bahagian I

Arahan: Baca setiap soalan dengan teliti dan pilih hanya satu jawapan yang bertepatan untuk sesuatu soalan itu.

1. Dari segi ekonomi, pendidikan mempunyai komponen penggunaan dan pelaburan. Dari konteks apa pendidikan itu dikatakan sebagai penggunaan?

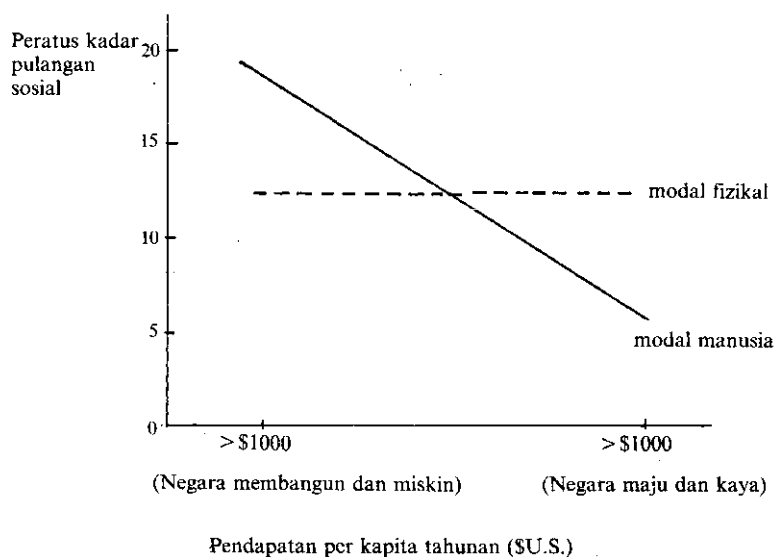
A. Politik.	B. Sosial.
C. Agama.	D. Estetika.
E. Intelek.	

2. Satu contoh pendidikan formal ialah ...
 - A. Sekolah kerajaan
 - B. Menonton televisyen.
 - C. Kursus jangka pendek ternakan ikan.
 - D. Membaca akhbar.
 - E. Kursus gaya pos.
3. Yang manakah di antara berikut TIDAK betul mengenai pembelajaran?
 - A. Ia perubahan pengalaman.
 - B. Ia menyediakan individu sebagai peserta pembangunan.
 - C. Ia boleh berlaku secara individu.
 - D. Ia satu siri insiden terancang.
 - E. Ia berlaku dalam situasi formal.
4. Domain yang paling kuat mempengaruhi haluan dan kadar proses pembangunan negara ialah ...
 - A. Politik.
 - B. Pendidikan.
 - C. Ekonomi.
 - D. Agama.
 - E. Sosial.
5. Ideologi ekonomi negara kapitalis berbeza daripada negara sosialis. Di antara yang berikut, yang manakah satu daripada ciri negara sosialis?
 - A. Ada golongan pemodal dan elit yang dominan.
 - B. Mengutamakan pertumbuhan ekonomi.
 - C. Orientasi perdagangan bebas.
 - D. Menggalakkan pelaburan asing.
 - E. Mengutamakan ekuiti dalam ekonomi.
6. Pendidikan itu adalah satu bentuk pelaburan yang memberikan pulangan peribadi dan sosial yang positif. Yang manakah daripada kenyataan-kenyataan berikut adalah BENAR secara umumnya.
 - A. Sumbangan pendidikan terhadap pertumbuhan ekonomi negara adalah tinggi bagi negara maju berbanding dengan negara membangun.
 - B. Pulangan sosial daripada pelaburan pendidikan di negara-negara membangun adalah lebih rendah daripada negara-negara maju.

- C. Pulangan sosial daripada pelaburan pendidikan di negara-negara membangun adalah tinggi untuk pendidikan peringkat rendah berbanding dengan pendidikan universiti.
 - D. Pulangan peribadi daripada pelaburan pendidikan untuk negara-negara membangun adalah lebih besar daripada pulangan sosial.
 - E. Pertumbuhan ekonomi di negara-negara maju amat bergantung pada sumbangan pendidikan daripada sumbangan teknologi.
7. Penyertaan rakyat dalam proses pembangunan negara meliputi tahap:
- (i) Penetapan matlamat dan objektif.
 - (ii) Penetapan prioriti projek pembangunan.
 - (iii) Perancangan strategi pelaksanaan rancangan.
 - (iv) Penubuhan organisasi.
- A. (i), (ii) dan (iii).
 - B. (ii) dan (iii).
 - C. (iii) sahaja.
 - D. (iii) dan (iv).
 - E. Kesemua di atas.
8. Perkembangan ekonomi memerlukan input. Input itu meliputi:
- (i) Kewangan
 - (ii) Teknikal
 - (iii) Tenaga kerja
 - (iv) Bahan pengeluaran
- A. (i), (ii) dan (iii).
 - B. (ii) dan (iii).
 - C. (iii) sahaja.
 - D. (iii) dan (iv).
 - E. Semua di atas.
9. Di antara faktor-faktor berikut, faktor yang manakah memberikan pengaruh yang menentukan kadar dan haluan pembangunan negara?
- (i) Dorongan politik.
 - (ii) Sumber tenaga manusia terlatih.

- (iii) Kepakaran teknikal.
- (iv) Sumber alam semula jadi.
- A. (i), (ii) dan (iii).
- B. (ii) dan (iii).
- C. (iii) sahaja.
- D. (iii) dan (iv).
- E. Semua di atas.

10. Rajah berikut menunjukkan pulangan sosial daripada pelaburan modal manusia dan modal fizikal.

Yang manakah daripada berikut adalah benar bagi rajah di atas?

- (i) Negara maju dan kaya lebih memerlukan sumber modal manusia daripada sumber modal fizikal.
- (ii) Kadar pulangan sosial daripada pelaburan sumber modal fizikal melebihi pulangan pelaburan sumber modal manusia di negara maju dan kaya.
- (iii) Kadar pulangan sosial daripada pelaburan sumber modal

fizikal melebihi pulangan pelaburan sumber modal manusia di negara maju dan kaya.

- (iv) Bagi negara membangun, pulangan sosial daripada pelaburan modal manusia lebih tinggi daripada pelaburan modal fizikal.
- (i), (ii) dan (iii).
 - (ii) dan (iii).
 - (iii) sahaja.
 - (iii) dan (iv).
 - Kesemua di atas.

Bahagian II

Arahan: Jawab semua soalan.

- Jelas konsep-konsep berikut:

(a) Pembangunan	(c) Pembelajaran	(e) Kapitalis
(b) Penyertaan	(d) Budaya pemikiran	(f) Sosialis
- Pembangunan masyarakat amat lambat berlaku sekiranya aspek pemikiran tidak dititikberatkan. Mengapa?
- Pertumbuhan dan pembangunan ekonomi berkait rapat dengan kestabilan politik, dorongan politik dan teknologi. Jelaskan.
- Pendidikan mempunyai komponen penggunaan dan pelaburan. Huraikan.
- Dasar Ekonomi Baru (DEB) mempunyai dua matlamat utama. Pencapaian matlamat DEB amat tidak memuaskan. Selidik faktor-faktor atau aspek-aspek yang menyebabkan hal ini.

NOTA

- Laporan Jawatankuasa Kabinet Mengkaji Pelaksanaan Dewan Pelajaran 1979.* Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, hlm. 238.
- Education for development.* Report III Fifth African Regional Conference Abidjan September – October 1977. Geneva: International Labour Office, hlm. 3-13.
- Hilgard, E.R. & Atkinson, R.C. 1967. *Introduction to psychology.* New York: Harcourt Brace, hlm. 27.
- Cropley, A.J. 1980. *Towards a system of lifelong education.* Oxford: Pergamon Press, hlm. 8.

- 5 Jarvis, P. 1983. *Adult and continuing education: Theory and practice*. London: Croom Helm, hlm. 125.
- 6 *Ibid.*, hlm. 26.
- 7 *Education for development*. Report III Fifth African Regional Conference, *op. cit.*, hlm. 13.
- 8 *Rancangan Malaysia Kelima 1986-1990*. Kuala Lumpur: Jabatan Cetak Kerajaan 1986, hlm. 504.
- 9 *Ibid.*
- 10 Fagerlind, I & Saha, L.J. 1983. *Education and national development: A comparative perspective*. New York: Pergamon Press, hlm. 208.
- 11 Rujukan menyeluruh kepada:
 Duke, C. 1985. *Combatting poverty through adult education: National development strategies*. London: Croom Helm.
 Coombs, P.H & Manzoor Ahmad 1974. *Attacking rural poverty: how nonformal education can help*. Baltimore: John Hopkins University Press.
- 12 Rujukan menyeluruh kepada:
 Myers, C.A. 1964. The role of education in economic growth! Dalam *Human resources development training course*. Bergneustadt: OECD.
 South, A. 1970. *An inquiry into the nature and cause of wealth of nations*. London: Dent & Sons.
 Harbison, F.H. 1973. *Human resources as the wealth of nations*. London: Oxford University Press.
- 13 *Laporan Jawatankuasa Perancang Pelajaran Tinggi 1967*. Kuala Lumpur: Jabatan Percetakan Kerajaan, hlm. 48.
- 14 Psacharopoulos, G. & Woodhall, M. 1988. *Education for development: An analysis of investment choices*. London: Oxford University Press, hlm. 17.
- 15 Hicks, N. 1980 *Economic growth and human resources* World Bank Working Paper No. 408, Washington D.C.
- 16 Wheeler, D. 1980. *Human resource development and economic growth in developing countries* World Bank Working Paper No. 407, Washington D.C.
- 17 Morris, R. 1982. *Economic growth in cross section*. London: Birkbeck College.
- 18 Easterlin, R. 1981. Why isn't the whole world developed? *Journal of Economic History* 41. (March): 1-19.
- 19 Psacharopoulos, G. 1973. *Returns to education: An international comparison*, New York: Elsevier and Jessye - Bass.
- 20 Psacharopoulos & Woodhall 1985. *op. cit.*, hlm. 39.
- 21 *Ibid.*, hlm. 41.
- 22 Jamison, D.T. & Lau L.J. 1982. *Farmer education and farm efficiency*.

Baltimore: John Hopkins University Press.

- 23 Psacharopoulos & Woodhall 1985. *op. cit.*, hlm. 58.
- 24 Rujuk Ministry of Education of Malaysia 1986. *Educational statistics*. Kuala Lumpur, hlm. 10.
- 25 *Ibid.*, hlm. 125.

BAB 14

BEBERAPA ISU PENDIDIKAN MASA KINI

‘Dalam pendidikan memberi sumbangan yang signifikan bagi kesamarataan sosial, sama ada yang dialami pada peringkat awal atau yang lebih lewat dalam kehidupan individu, maka peranan pendidikan mestilah lebih luas daripada hanya menyediakan individu mendapatkan kelayakan kertas untuk mendapatkan kerja.’

... OECD¹

Bab terakhir ini bertujuan untuk membangkitkan beberapa isu untuk renungan kita bersama-sama tentang perkembangan dan usaha dalam sistem pendidikan. Pendekatan perbincangan dalam bab ini adalah menurut perspektif makro dan objektifnya ialah:

- * Membincangkan isu tentang matlamat dan cabaran bagi sistem pendidikan untuk melihat sifat progresif dan inovatif sistem pendidikan dan trend-trend perubahan ke arah itu.
- * Membangkitkan semula motivasi bagi menghayati nilai integrasi kaum dan integrasi nasional serta membangkitkan semula kerencaman masalah dalam mencapai integrasi nasional.
- * Membangkitkan kepekaan atau sensitiviti tentang perimustahaknya budaya ilmu bagi membina masyarakat yang berfikiran liberal, moden dan produktif.
- * Membincangkan aspek pengajaran dan pembelajaran nilai dalam kurikulum sekolah serta kategori dan jenis nilai dalam konteks kehidupan manusia dan masyarakat.

14.1 SISTEM PENDIDIKAN MALAYSIA: PERSPEKTIF MATLAMAT DAN CABARAN

Sejak merdeka sistem pendidikan negara ini telah mengalami beberapa perubahan yang pesat, sama ada dari segi fizikal mahupun kandungannya, sama ada dari segi makro mahupun mikronya, sama ada pada peringkat rendah mahupun tinggi. Dengan lain perkataan, sistem pendidikan kita sering mengalami proses *ubahansur* yang dinamis.

Perubahan-perubahan dan kedinamikan sistem pendidikan negara ini berpunca daripada banyak faktor, antaranya ialah; perkembangan sains dan teknologi, perkembangan ilmu yang pesat, pengaruh antarabangsa, permintaan masyarakat, aspirasi politik dan ekonomi negara, dan revolusi pemikiran dalam bidang agama dan estetika. Oleh yang demikian, sistem dan proses pendidikan mempunyai sifat vektor – iaitu mempunyai arah atau matlamat dan juga magnitud. Matlamat adalah sesuatu yang diinginkan dan diformulasikan terlebih awal (*predetermined*), sementara kadar kelancaran pencapaian matlamat merupakan magnitud.

Faktor-faktor seperti persekitaran, sumber dan perbekalan, pentadbiran dan pengurusan, kebudayaan, nilai dan sikap individu, peringkat-peringkat pendidikan dan berbagai-bagai lagi boleh memberi kesan-kesan yang berbeza-beza kepada sistem pendidikan. Justeru itu, magnitud kelancaran dan pencapaian matlamat tidak mungkin tercapai seratus peratus, malahan ketiadaan pengawalan kepada faktor-faktor yang memberi kesan negatif boleh menjejaskan sistem tersebut.

Secara menyeluruh, matlamat pendidikan menjadi berbeza-beza jika dilihat daripada perspektif yang berlainan. Dari segi falsafahnya, pendidikan adalah suatu proses untuk membentuk manusia yang berkembang secara total, sama ada dari segi jasmani atau rohani. Dari segi politik dan sosial, pendidikan bertujuan membina manusia yang dapat memainkan peranan yang berkesan bagi kesejahteraan masyarakat dan manusia seagat. Dari segi ekonominya, pendidikan adalah untuk menyediakan individu dengan kemahiran-kemahiran mental dan manipulatif bagi menghadapi cabaran-cabaran hidup dan untuk mempertingkatkan produktiviti ekonomi. Dari segi ekonominya, pendidikan adalah untuk menyediakan individu dengan kemahiran-kemahiran mental dan manipulatif bagi menghadapi cabaran-cabaran hidup dan untuk mempertingkatkan pro-

duktiviti ekonomi. Dari segi estetikanya, pendidikan adalah untuk membentuk manusia yang mempunyai emosi yang seimbang dan manusia yang pandai menikmati dan menilai keindahan alam lahiriah, kesenian dan kebudayaan. Dari segi fahaman idealisme dan Islam, proses pendidikan dan mencari ilmu itu adalah untuk mencari kebenaran dan mengenal tentang keagungan dan keilmuan Tuhan.

Walau apa pun fahaman pemikiran terhadap pendidikan dan matlamatnya, namun penekanan yang diberikan kepada sesuatu bidang tidak harus terlalu ekstrem lalu mengetepikan bidang-bidang lain. Oleh kerana kehidupan manusia mencakupi berbagai-bagai aspek, maka pendidikan serta proses dan matlamatnya harus mencakupi berbagai-bagai aspek juga. Ilmu-ilmu, kecuali yang dusta dan sihir, saling melengkapi antara satu sama lain bagi faedah perkembangan ilmu itu sendiri dan bagi faedah manusia. Proses pendidikan adalah untuk mendedahkan manusia kepada berbagai-bagai cabang ilmu bagi melahirkan sifat keinsafan kepada manusia itu sendiri tentang kebesaran ilmu Tuhan.

Proses pendidikan berlaku sepanjang hayat manusia. Ia juga berlaku dalam pelbagai cara melalui seluruh pancaindera manusia, bukan sekadar melalui penglihatan dan pendengaran saja. Dengan kata lain, proses pendidikan boleh berlaku secara langsung atau tidak langsung, secara formal atau tidak formal, secara berguru atau tidak berguru, dan secara penglihatan atau sentuhan-rasa.

Manusia dilahirkan dengan keupayaan mental yang berlainan kerana pewarisan genetik yang berlainan. Interaksi unsur ini dengan unsur-unsur lain seperti alam persekitaran dan masyarakat menghasilkan kepelbagaian perwatakan, nilai, sikap, akidah keagamaan dan mentaliti individu-individu dalam masyarakat manusia. Umpamanya, matlamat dan falsafah pendidikan negara ini bakal menentukan haluan perkembangan mentaliti, nilai, sikap, dan jenis tenaga manusia yang ingin dilahirkan. Pendekatan-pendekatan yang digunakan dalam proses pendidikan pula menentukan keberkesanan pencapaian sebahagian daripada matlamat-matlamat atau objektif-objektif yang digariskan. Nilai masyarakat terhadap pendidikan, peruntukan sumber dan infrastruktur, kompetensi dan sikap pelajar-pelajar dan guru-guru, keefisienan pentadbiran dan pengurusan, kadar aliran maklumat dan lain-lain faktor lagi bagi menentukan pencapaian sebahagian yang lain daripada matlamat-matlamat tersebut.

Oleh yang demikian, jika matlamat-matlamat pendidikan tidak

tercapai dan falsafahnya tidak dituruti, maka, pihak institusi pendidikan seperti sekolah, maktab dan universiti tidak harus dipersalahkan atau dituduh sebagai tidak mampu memikul tanggungjawab, malahan seluruh masyarakat harus juga memikul wadah dan padahnya bersama-sama.

Kuantiti pelajar yang lulus dalam peperiksaan dan bilangan graduan yang keluar dari institusi pendidikan tinggi pada tiap-tiap tahun tidak harus dijadikan kriteria utama bagi mengukur keberkesanan sistem pendidikan negara ini. *Adakah kuantiti itu mencerminkan pencapaian matlamat-matlamat sistem pendidikan negara ini?* Sudah tentunya ini tidak kerana kuantiti tidak sebenarnya menggambarkan pelajar-pelajar dan graduan-graduan yang terdidik, yang bermoral, yang berestetika, yang menghormati hidup demokrasi, yang menjunjung kedaulatan raja dan negara, yang bersikap produktif, yang berminat menimba ilmu, yang menyokong semangat perpaduan, yang memegang teguh pada agama, yang mahir dalam bidang sains dan teknologi, dan yang faham dengan cita-cita dan aspirasi negara. Jika kuantiti mengatasi segala prioriti dalam sistem pendidikan, maka, lahirilah generasi masyarakat yang *berpengetahuan* tetapi tidak *terdidik* untuk menghadapi cabaran-cabaran dan keperluan-keperluan kehidupan dunia lahiriah, akliyah, insaniah dan batiniah.

Untuk mencapai matlamat pendidikan yang *bermutu* adalah satu perkara yang amat sukar kerana mutu mempunyai nilai subjektiviti. Konsep dan rangka pendidikan bermutu masih belum terbina walaupun beberapa kalangan sering diperkatakan tentang pendidikan bermutu. Konsep mutu ini sangat sukar menjadi operasional kerana apa yang bermutu bagi kita mungkin tidak bermutu bagi orang lain. Tetapi, suatu perkara yang jelas ialah mutu yang tinggi amat bergantung pada input, iaitu jika bahan-bahan dan kepakaran dalam input bermutu rendah, maka sudah tentu outputnya bermutu rendah. Malahan juga mungkin berlaku jika bahan-bahan input dan kepakaran yang bermutu tinggi pun boleh mengakibatkan mutu output yang rendah kerana kelemahan-kelemahan dalam proses.

Bagi negara ini, dari sejak merdeka, falsafah, matlamat dan objektif sistem pendidikannya adalah berteraskan dan berlandaskan polisi-polisi yang terkandung dalam Dasar Pelajaran Kebangsaan 1956 dan Akta Pelajaran 1961. Matlamat utama Dasar dan Akta ini adalah untuk membina masyarakat Malaysia yang bersatu padu serta mempunyai identiti kemalaysiaan yang tersendiri. Pengusulan

Rukunegara dan Dasar Ekonomi Baru selepas tahun 1969 telah memberikan motif kedua bagi sistem pendidikan iaitu motif 'membangunkan dan memajukan taraf sosioekonomi negara'. Sistem pendidikan telah diberikan mandat dan tanggungjawab untuk meningkatkan taraf hidup dan produktiviti bidang ekonomi rakyat, khususnya, bagi masyarakat luar bandar.

Walaupun sistem pendidikan kurang berupaya mencapai kedua-dua matlamat tersebut sepenuhnya, sekurang-kurangnya hasil-hasil seperti peningkatan mobiliti sosial masyarakat luar bandar telah dapat diasaskan.

Cabaran-cabaran

Adakah dengan peningkatan semangat perpaduan dan mobiliti sosial masyarakat sudah mencukupi bagi pentakrifan keberkesanan dan peningkatan mutu sistem pendidikan negara ini? Jangkaan hidup di zaman moden, kepesatan perkembangan teknologi dan perkembangan ilmu dalam pelbagai bidang memerlukan formulasi falsafah, matlamat, objektif dan prosedur yang baru supaya kesemuanya itu dapat memperkukuhkan lagi apa yang sudah terasas. Perkara ini merupakan cabaran yang pertama dan utama yang perlu dihadapi oleh sistem pendidikan kita, supaya kekal bertahan dan mampu memikul aspirasi rakyat dan negara buat beberapa dekad yang akan datang.

Merevolusikan *seluruh* sistem pendidikan, bukan sebahagian kecilnya saja, selepas sesuatu tempoh masa jangka panjang amat perlu bagi membasmi seluruh penyakit dan kelemahan yang wujud dan mencengkam sistem itu. Pembaharuan-pembaharuan perlu melibatkan komponen-komponen struktur, infrastruktur, agihan tenaga kerja, prosedur, proses dan penekanan agar dapat melahirkan satu sistem baru yang mampu pula bertahan dalam sesuatu tempoh masa jangka panjang yang akan datang. Keengganan memperbaharui atau kadangkala melihat keperluan bagi membuat pembaharuan merupakan satu sikap ortodoks yang merugikan.

Cabaran yang kedua bagi sistem pendidikan negara ini ialah memperbaiki selisihan yang wujud di dalam sistem pendidikan, sama ada peringkat makro mahupun pada peringkat mikro. Selisihan makro mencakupi ketidakseimbangan pada peruntukan kewangan, infrastruktur dan guna tenaga pada peringkat negeri, daerah, jenis-jenis sekolah, peringkat-peringkat pendidikan (rendah, menengah,

tertiar) dan pada peringkat perancangan (bagi matlamat sosial dan ekonomi).

Selisihan mikro pula merangkumi komponen lembut sistem pendidikan seperti kurikulum dan proses pembelajaran dan pengajaran. Ia meliputi aspek peningkatan prestasi, nilai, sikap, motivasi terhadap pelajaran pada pelajar-pelajar, terhadap pengajaran pada guru-guru dan terhadap keberkesanan organisasi pada kakitangan pengurusan.

Kedua-dua jenis selisihan ini perlu dihalusi martabatnya. Kajian-kajian dan analisis-analisis harus dijalankan bagi mengesan kelas-kelas dan tahap-tahap ketidakimbangan di dalam sistem pendidikan agar langkah-langkah imbang semula dan alternatif-alternatif dapat dirumuskan dan dilaksanakan dengan sebaik mungkin.

Cabaran yang ketiga yang perlu ditempo oleh sistem pendidikan formal pada peringkat rendah dan menengah ialah peningkatan penglibatan murid-murid dalam proses pengajaran-pembelajaran dan peningkatan usaha-usaha gigih guru-guru dalam proses pengajaran dan pendidikan. Faktor masa persekolahan harian merupakan faktor utama yang mendesak penglibatan murid-murid dan guru-guru.

Penampalan '*superficial*' ke atas sebahagian kecil daripada sistem, misalnya kepada komponen lembut seperti kurikulum saja, tidak akan memberikan ganjaran yang diharapkan kerana sebahagian besar daripada sistem itu masih pada bentuk dan identiti yang lama.

Amalan persekolahan dua sesi, sesi pagi dan petang, yang telah berjalan sejak lebih daripada 25 tahun yang lalu, sememangnya memendekkan masa persekolahan harian. Akibatnya murid-murid dan guru-guru terlalu sedar akan kesuntukan masa belajar atau berinteraksi di dalam bilik darjah dan sekolah. Keberatan masalah ini ditambah oleh skop bidang pelajaran yang luas.

Fenomena kekangan masa dan sindrom '*exam-oriented*' merupakan antara sebab-sebab utama kekakuan dalam pembelajaran murid-murid dalam pengajaran guru-guru, dan dalam perancangan skop bidang-bidang pelajaran.

Sindrom '*exam-oriented*' menekan murid-murid di dalam proses pembelajaran kerana mereka belajar untuk mendapatkan kredit yang baik di dalam peperiksaan. Akibatnya murid-murid tidak mempunyai semangat 'belajar untuk menimba ilmu dan menjadi orang yang terdidik'. Selanjutnya murid-murid tidak ada

motivasi, minat, dedikasi dan inovasi semasa mereka belajar di sekolah. Pelajaran dipelajari secara hafalan (rote) dan sikap positif dalam mencari ilmu seperti sikap suka membaca pupus mengikut masa² – semakin lama mereka bersekolah semakin lemah keyakinan mereka terhadap matlamat dan fungsi pembelajaran dan persekolahan.

Kekangan masa dan sindrom tadi juga memberikan satu daya tekanan negatif terhadap fleksibiliti dan kreativiti pada guru-guru dalam pengajaran kerana mereka terlalu mengejar masa dan ingin menjaga nama baik sekolah dalam bidang akademik. Dengan demikian, adalah wajar dijangkakan proses pendidikan yang berlaku di sekolah-sekolah di negara ini merupakan proses yang berat sebelah dan tidak seimbang.

Alternatif baru bagi memperbaiki suasana pembelajaran dan pengajaran di dalam bilik darjah ialah penggunaan *satu sesi* persekolahan saja, iaitu masa persekolahan harian boleh dipanjangkan dari 6 jam sehari kepada 9 jam sehari. Masa persekolahan harian akan dapat mengurangkan atau menghapuskan kesan negatif kekurangan masa pada guru-guru dan murid-murid. Guru-guru dan murid-murid akan mempunyai lebih banyak masa untuk berinteraksi secara aktif dan positif dalam proses pendidikan. Secara tidak langsung, alternatif ini akan meningkatkan kesedaran guru-guru untuk menjadi lebih kompeten dan profesional di dalam pengajaran mereka.

Penganutan masa persekolahan harian satu sesi memerlukan perumusan prosedur-prosedur baru di dalam organisasi sekolah, kaedah mengajar, perancangan kurikulum dan pada sistem pendidikan keseluruhannya. Seperti yang dijangkakan, sistem persekolahan satu sesi ini memerlukan pembinaan sekolah-sekolah yang lebih besar dan perbelanjaan yang lebih besar. Walau bagaimanapun, alternatif ini merupakan satu daripada cabaran dalam usaha-usaha mempertingkatkan taraf pendidikan rendah dan menengah pada masa akan datang.

Menyentuh fasal pembesaran saiz sekolah, bangunan-bangunan sekolah pada masa sekarang mungkin tidak cukup untuk menampung bilangan murid-murid yang besar pada masa sepuluh tahun akan datang. Ini berdasarkan fakta bahawa pada tahun 1985 bilangan murid-murid yang memasuki sekolah rendah ialah seramai 2.2 juta orang, ke sekolah menengah rendah seramai 918 400 orang dan ke sekolah menengah atas seramai 309 600 orang. (Untuk keterangan lanjut sila lihat Jadual 14.1). Oleh itu, perancangan pem-

Jadual 14.1 Bilangan pelajar mengikut peringkat pendidikan untuk tahun 1980, 1985 dan 1990³

Peringkat Pendidikan	Bil.	1980 %	1985 Bil.	1990 %	(Jangkaan) Bil.	%	Pertambahan (%) 1980-85	1986-90
Rendah	2 008 587	63.8	2 191 676	61.2	2 434 407	59.1	9.1	11.1
Menengah rendah	812 065	25.8	918 406	25.6	1 055 756	26.5	13.1	14.9
Menengah atas	247 889	7.9	333 041	9.3	413 866	10.1	34.4	24.3
Menengah tinggi	29 484	0.9	46 638	1.3	57 882	1.4	58.2	24.1
Pendidikan guru	13 247	0.4	16 559	0.5	19 869	0.5	25.0	20.0
Pendidikan tertiar	38 823	1.2	75 042	2.1	137 047	3.2	93.3	82.6
Jumlah	3 150 095	100.0	35 811 362	100.0	4 118 827	100.0	13.7	15.0

besaran saiz sekolah, peruntukan kewangan dan guna tenaga perlu diselaraskan mengikut data-data demografik bagi mengelakkan kancingan (bottle neck) dalam sistem pendidikan.

Cabaran yang keempat yang harus dihadapi oleh sistem pendidikan negara ini ialah peningkatan profesionalisme guru-guru. Salah satu sebab utama kerendahan taraf profesionalisme guru-guru ialah kekurangan usaha-usaha positif oleh kesatuan-kesatuan guru. Kesatuan-kesatuan guru dan pihak Kementerian Pendidikan masih belum merangka satu konsep profesionalisme serta program-program yang tekal dan *menyeluruh* bagi memperbaiki keadaan yang ada sekarang.

Laporan prestasi tahunan mengenai kerja guru masih tidak menggambarkan taraf profesional guru. Justeru itu nilai, sikap, kreativiti dan inovasi guru-guru menurun mengikut masa kerana dedikasi dan usaha-usaha murni mereka tidak diambil kira dalam kenaikan gaji atau pangkat.

Cabaran kelima bagi sistem pendidikan negara ini ialah peningkatan produktiviti melalui penganutan fahaman kolektiviti atau kesatuan matlamat di kalangan bahagian-bahagian Kementerian Pendidikan. Sudah hampir 30 tahun, masih tiada usaha-usaha gigih bagi melicinkan aliran maklumat di antara bahagian-bahagian kementerian disebabkan oleh fenomena '*institutional pride*' dan '*perlindungan birokratik*'. Oleh itu program-program atau projek-projek pendidikan tidak dijalankan secara kolektif. Misalnya, projek penyelarasan istilah Bahasa Malaysia masih belum mencapai tahap muktamad walaupun sudah hampir 15 tahun ia dijalankan.

Cabaran keenam yang perlu dihadapi oleh sistem pendidikan negara ini ialah mengkaji semula matlamat-matlamat dan objektif-objektif pendidikan tinggi selaras dengan perkembangan sosial dan ekonomi semasa. Di antara isu-isu yang mendesak pengkajian semula matlamat-matlamat penubuhan institusi pendidikan tinggi serta matlamat-matlamat kursus yang ditawarkan ialah:

- * Permintaan sosial terhadap pendidikan tinggi yang mendesak akibat kesedaran untuk membuka peluang yang lebih banyak kepada mereka yang layak atau dasar sama rata dan bagi memperbaiki ketidakimbangan. Juga, permintaan sosial yang bertambah adalah disebabkan kesedaran bahawa pendidikan dan kelayakan yang tinggi menjamin mobiliti sosial dan produktiviti kerja yang lebih baik.

- * Fenomena 'pengangguran siswazah' yang bertambah meruncing akibat kemelesetan ekonomi dunia dan negara telah menyebabkan jangkaan pelajar-pelajar dan masyarakat umum terhadap fungsi-fungsi, orientasi dan peranan-peranan baru yang perlu dimainkan dan diikuti oleh institusi-institusi pendidikan tinggi.⁴ Keadaan ini telah mempengaruhi masyarakat untuk meminta pihak-pihak institusi merumus semula kurikulum pendidikan tinggi dari corak yang mementingkan akademik dan '*credentialism*' kepada corak yang membina kemahiran bekerja'.
Ini bermakna kursus-kursus peringkat profesional yang membekalkan siswa-siswa dengan pengalaman-pengalaman alam pekerjaan perlu lebih banyak dan lebih terbuka ditawarkan oleh institusi pendidikan tinggi, khususnya oleh universiti-universiti. Di samping memberi penekanan kepada mutu kemahiran, pengeluaran tenaga pekerja harus mengambil kira permintaan pasaran buruh dalam pelbagai sektor ekonomi dan sosial.
- * Perkembangan teknologi moden yang memerlukan tenaga kerja profesional dalam bidang teknologi tinggi, khususnya dalam bidang perindustrian. Perkara ini harus diberi perhatian utama oleh semua institusi pendidikan tinggi jika negara ini ingin diiktiraf sebagai negara maju.
- * Aspirasi masyarakat untuk melahirkan siswa-siswi generasi akan datang yang bukan sahaja berpengetahuan tetapi juga terdidik dalam soal-soal estetika, moral, agama dan kemasyarakatan. Perkara ini akan berkehendakkan para cendekiawan di pusat-pusat pendidikan tinggi untuk merumuskan cabang-cabang pengajian yang menitikberatkan aspek-aspek murni pelbagai agama dan peningkatan budaya negara.

Sebagai kesimpulan, sistem pendidikan negara memikul satu tanggungjawab yang amat berat, iaitu untuk membangunkan dan memajukan masyarakat dalam pelbagai bidang kehidupan berseesuaian dengan peredaran zaman dan perkembangan ilmu. Untuk itu pelaburan dalam bidang pendidikan perlu mengambil prioriti paling utama walaupun kadar pulangan hasil jangka pendeknya tidak jelas. Perancangan dan penilaian kolektif harus dipergiatkan bagi memperkemas dan mempertingkatkan keberkesanan fungsi setiap komponen di dalam sistem pendidikan segera ini.

14.2 DIMENSI INTEGRASI NASIONAL

Persoalan mengenai konsep integrasi nasional amat kerap ditimbulkan, difikirkan pendekatan-pendekatan yang sesuai untuk mencapainya dan dihampiri dengan cara praktis dan konkrit, dari sejak negara ini ingin mencapai kemerdekaan dan diberi perhatian yang lebih serius semasa gagasan Malaysia dibentuk pada tahun 1963. Namun hingga kini, persoalan mengenai perkara ini masih terus-terusan diperdebatkan oleh berbagai-bagai kalangan masyarakat. Malahan ada kalangan yang menganggap bahawa integrasi nasional adalah satu konsep khayalan yang mustahil untuk menjadi kenyataan atau dapat dicapai sepenuhnya.

Apa yang dapat dilihat setakat ini, persoalan-persoalan yang sering dikemukakan tidak menyentuh perkara-perkara dasar untuk dijadikan tunggak atau teras bagi pembentukan pendekatan-pendekatan yang lebih dinamik untuk memanifestasikan konsep integrasi nasional. Kebanyakan pendekatan-pendekatan yang dibuat selama ini adalah secara *ad hoc* dan 'superficial' yang kurang mampu menerapkan nilai-nilai dan pengertian integrasi itu sendiri ke dalam sanubari masyarakat. Masyarakat kurang menghayati nilai-nilai integrasi dan seterusnya pada hakikatnya konsep integrasi jauh dari jangkauan, walaupun ia adalah satu idaman kita semua.

Di antara lambang filosofis bagi integrasi nasional ialah Rukunegara dan pendekatan-pendekatan yang rasional bagi menuju dan mencapai integrasi nasional ialah penggunaan Bahasa Malaysia sebagai bahasa kebangsaan dan rasmi dan pengusulan Dasar Ekonomi Baru (DEB).

Persoalan-persoalan pokok tentang integrasi nasional ialah: Apakah itu integrasi? Apakah dimensi dan orientasi integrasi nasional? Dan sudahkah ada dasar falsafah dan rangka konsep untuk integrasi nasional?

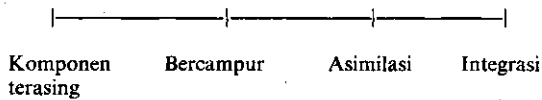
Integrasi bermaksud menyatukan entiti-entiti atau komponen-komponen yang terasing pada asalnya kepada satu bentuk lain yang tersendiri. Satu kesatuan baru yang terbentuk itu biasanya mempunyai ciri-ciri baru yang berlainan daripada ciri-ciri entiti-entiti yang membentuknya.

Dalam konteks sosial di Malaysia, satu teori untuk mencapai integrasi kaum ialah teori Penyebatian (bukannya teori asimilasi). Teori penyebatian menyarankan bahawa integrasi kaum boleh dibina melalui interaksi berdasarkan ciri-ciri persamaan bagi

memupuk semangat kesatuan (the sense of oneness) dan liberalisasi neutral pemikiran bagi melemahkan mentaliti polarisasi dan rasa terancam. Penyebatan memerlukan keadaan keserasian intrinsik yang bermatlamatkan kesejahteraan dan keamanan umat manusia sejagat. Keserasian intrinsik itu dapat dicapai atas pegangan falsafah idealisme apabila setiap kaum mengerti kewujudan manusia dan alam oleh yang Maha Pencipta.

Integrasi kaum dalam erti kata sebenarnya dapat diwujudkan atas konsep penggabungan (cohesion) ciri-ciri persamaan dan juga pengimbangan jurang-jurang ketaksamaan dalam pelbagai aspek. Dalam usaha pengimbangan itu sedikit 'reservations' kepada yang berhak adalah perlu sementara sikap tahu diuntung dan 'menjujung langit bumi dipijak' adalah perlu.

Terdapat empat jenis dan peringkat pembentukan masyarakat khususnya bagi masyarakat majmuk. Jenis dan peringkat itu adalah seperti Rajah 14.1 di bawah.

Rajah 14.1

Implikasi yang boleh dipetik dari Rajah 14.1 bagi menggambarkan masyarakat kita ialah jika kaum-kaum yang ada di negara ini hidup bercampur gaul, ini tidaklah bermakna bahawa wujudnya integrasi. Mengetahui dan mengenali aspek-aspek kehidupan, kebudayaan dan sosial kaum-kaum lain tidaklah bermakna adanya integrasi, walaupun hal ini merupakan satu cara zahir menghampiri integrasi nasional.

Perkara yang paling penting bagi mewujudkan integrasi ialah *persamaan* (commonality) dan *keserasian menerapkan* ciri-ciri persamaan antara satu sama lain. Benda-benda yang serupa tidak bermakna serasi. Kemampuan untuk menerapkan dan mengakomodasikan ciri-ciri persamaan antara satu sama lain dengan serasi dan tekal merupakan mekanise utama dalam proses mencapai integrasi.

Integrasi positif adalah yang menggalakkan perkembangan dan pembangunan sementara integrasi negatif adalah yang mengganggu keseimbangan dan ketenteraman.

Orientasi yang menentukan corak dan jenis integrasi ialah orientasi politik, sosial dan ekonomi, tetapi di antara ketiga-tiga itu,

	Tinggi	
Orientasi Politik	Polarisasi	Integrasi
	Pemencilan	Bercampur
Rendah	Orientasi Sosial	Tinggi

Rajah 14.2 Jenis penyatuan

orientasi atau peranan dan sumbangan politik dan sosial adalah yang unggul bagi mewujudkan integrasi masyarakat yang kukuh.

Orientasi politik dan sosial yang berlandaskan kesedaran untuk mewujudkan integrasi yang kukuh menentukan corak penyatuan yang diinginkan. Jika usaha-usaha gigih dibuat dalam bidang sosial dengan dibantu oleh usaha gigih dalam bidang politik, maka integrasi masyarakat bukanlah satu perkara di luar jangkauan atau mustahil dapat dijemakan (lihat Rajah 14.2).

Gabungan bersepadu di antara orientasi politik dengan orientasi sosial adalah satu keutamaan yang harus diberi perhatian. Keduanya saling sandar-menyandar.

Pemencilan kaum berlaku sekiranya orientasi sosial dan politik adalah rendah. Dalam hal ini, setiap satu kaum mengekalkan dan memperkukuhkan keetnikan masing-masing dan enggan menerima hakikat tentang kewujudan kaum-kaum lain. Contohnya, masyarakat Red Indian di Amerika Syarikat, kaum asli di Australia dan malahan beberapa kaum asli peribumi di negara ini.

Orientasi politik yang tinggi tanpa kesedaran untuk membentuk suasana sosial yang menggalakkan interaksi positif memungkinkan penjelmaan konflik dan polarisasi yang tegang. Contohnya, diskriminasi kaum imigran Asia di Britain; diskriminasi terhadap kaum Negro di Amerika Syarikat.

Sebaliknya, jika kesedaran masyarakat tentang integrasi adalah rendah walaupun suasana politik menggalakkan akan hanya menghasilkan integrasi pada tahap yang paling minimum dan '*superficial*'. Dalam hal ini, hanya sebahagian kecil individu-individu dalam sesuatu kumpulan etnik sanggup dan bersedia untuk mendukung, menghayati dan mempraktiskan konsep integrasi.

Kesedaran masyarakat yang tinggi tentang kepentingan integrasi walaupun keadaan dan suasana politik agak tidak menggalak-

kan akan menerbitkan satu rupa bentuk masyarakat majmuk yang mempunyai kaum-kaum yang berinteraksi atas dasar kerjasama dan semangat muhibah.

Pemaduan orientasi politik dan orientasi sosial yang maksimum menghasilkan apa yang dipanggil masyarakat integrasi. Ciri-ciri masyarakat terintegrasi ialah:

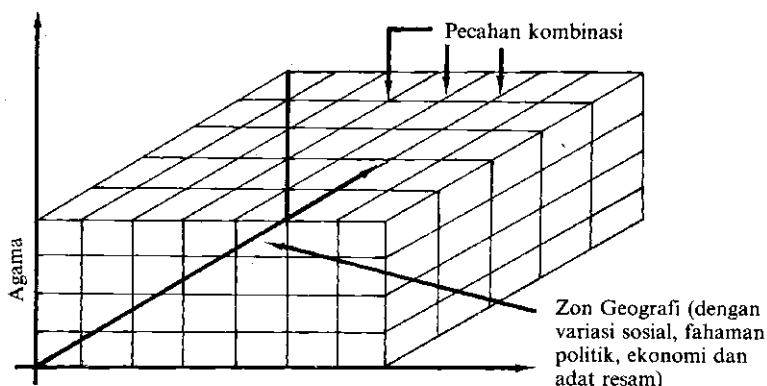
1. Tiadanya pengenalan kaum mengikut atribut dan sifat fizikal saja,
2. Tiadanya semangat kekitaan hanya pada sesuatu kaum,
3. Tiada iklim ancaman bagi sesuatu kaum merasa terancam oleh aktiviti-aktiviti kaum lain,
4. Mempunyai satu budaya hidup walaupun ada variasi dalam beragama,
5. Ada kesatuan matlamat dalam semua komitmen sosial, politik dan ekonomi atau kewarganegaraan, dan
6. Mempunyai identiti baru yang berbeza sama sekali daripada kaum-kaum yang membina masyarakat terintegrasi tersebut.

Bagi kes Malaysia, komponen-komponen utama yang merintang usaha-usaha pembentukan integrasi nasional ialah Kaum, Agama dan Geografi. Negara ini mempunyai masyarakat berbilang kaum yang terdiri daripada kaum Melayu, Cina, India, Bajau, Murut, Iban, Melayu Asli, Sikh, Sinhala, Portugis dan beberapa kaum minoriti yang lain. Kesemua kaum tersebut mempunyai cara hidup dan budaya yang tersendiri.

Kepercayaan dan agama yang dianuti oleh penduduk-penduduk di negara ini adalah berbagai-bagai, iaitu Agama Islam, Kristian, Buddha, Bahai, Hindu, Sikh dan beberapa bentuk penyembahan seperti penyembahan nenek moyang, berhala dan semangat ghaib.

Kedudukan geografi kawasan dan daerah juga menyumbangkan kerencaman masalah integrasi. Di antara istilah yang kerap didengar bagi merujuk kedaerahan ialah: Semenanjung, Malaysia Timur, pantai barat Semenanjung, pantai timur Semenanjung, utara Semenanjung dan selatan Semenanjung. Semua kawasan yang diistilahkan itu mempunyai ciri-ciri geografi, budaya hidup dan adat resam masyarakat yang agak berbeza di antara satu sama lain.

Dengan demikian, tidak hairanlah terdapat kerencaman mas-

Rajah 14.3 Dimensi Integrasi Nasional

alah dalam proses mewujudkan integrasi nasional. Saling tindan dan saling tingkah di antara juzuk-juzuk dalam komponen Agama, Kaum dan Geografi menimbulkan kepelbagaian kombinasi (lihat Rajah 14.3).

Berdasarkan Rajah 14.3, jika ada lapan zon geografi yang disaling tingkah dengan lima kumpulan etnik, maka, terhasillah 40 kombinasi yang merintangai usaha-usaha integrasi. Jika disaling tindak lagi dengan lima juzuk komponen agama, maka terdapat pula 200 kombinasi masalah!

Berbangkit daripada apa yang telah dibincangkan menurut skop intrinsik atau dalaman, maka, kita semua sebagai bangsa Malaysia perlu menjawab beberapa persoalan pokok integrasi nasional.

Pertamanya: Adakah kita mahu pencampuran nasional atau integrasi nasional? Keduanya: Jika kita mahukan integrasi nasional, apakah rangka dasar baru untuk membentuk satu rupa bangsa yang mempunyai ciri-ciri hidup dan budaya yang tersendiri yang mengkompromikan budaya hidup berbagai-bagai kaum serta dapat diterima oleh semua? Dan ketiganya: Apakah kita sanggup mengorbankan dan meluputkan identiti kekauman kita dan menyarung satu identiti baru sebagai satu bangsa Malaysia?

Jawapan-jawapan bagi persoalan-persoalan yang dikemukakan ada pada kita semua. Mengikut pepatah Melayu: 'Tepuk dada tanya selera'. Maksudnya, jika kita mahukan *pencampuran* nasional kita yang mencorakkannya, dan jika kita mahukan *integrasi* nasional

kita juga yang menentukannya. Yang pentingnya ialah pengorbanan dan kesungguhan.

14.3 MEMBINA BUDAYA ILMU MELALUI PENDIDIKAN SEUMUR HIDUP

Kita berasa sungguh bangga apabila sebuah badan antarabangsa seperti UNESCO mengiktiraf bahawa kadar buta huruf di negara ini adalah di antara yang terendah sekali di dunia. Sebaliknya, kita berasa malu pula apabila dikatakan bahawa secara puratanya masyarakat negara ini cuma membaca setengah halaman surat khabar dalam satu tahun. Dengan kata lain, sebahagian besar daripada masyarakat kita pandai membaca, pandai menulis dan pandai mengira tetapi mereka tidak ada minat dan semangat membaca untuk meluaskan ilmu pengetahuan dan pemikiran mereka. Ini adalah suatu yang menghairankan!

Di manakah silapnya? Apakah yang menyebabkan fenomena 'fobia membaca' dalam masyarakat kita? Mungkinkah ini disebabkan oleh faktor genetik atau trait semula jadi atau sikap atau nilai atau kesedaran ...? Amat sukar untuk mengenal pasti punca-punca yang menyebabkan fenomena ini. Hendak dikatakan puncanya pada sistem pendidikan formal, ini adalah sesuatu yang tidak mungkin kerana sistem pendidikan dikatakan cekap dan berkesan mengurangkan kadar buta huruf dan mampu menyedarkan para pelajar tentang perimustahaknya ilmu pengetahuan dalam kehidupan.

Pihak penerbit buku merupakan pihak yang peka merasakan kepincangan masyarakat kita dalam soal minat membaca. Pihak ini menyuarakan bahawa masyarakat kita bersikap negatif dan tidak mempunyai minat membaca. Tetapi adakah anggapan ini betul? Mungkin ini tidak tepat kerana mungkin faktor harga bahan-bahan penerbitan yang mendorong orang tidak ingin membeli dan seterusnya membaca bahan-bahan, khususnya buku-buku yang diterbitkan. Dari segi kepraktisannya, buat apa sebilangan besar masyarakat membeli buku sedangkan wang tersebut perlu digunakan untuk mengisi keperluan-keperluan asas hidup. Buat apa mereka ingin tahu hal-ehwal orang lain sedangkan urusan kehidupan mereka sendiri pun tidak terlayan. Oleh yang demikian, tidak boleh dikatakan bahawa faktor sikap dan minat negatif sahaja yang menyebabkan fobia membaca malahan faktor harga juga.

Budaya Ilmu

Ada empat perkara yang tersirat dalam bahagian ini iaitu: budaya ilmu, pendidikan, kehidupan dan pendidikan seumur hidup.

Apakah itu budaya ilmu? Budaya adalah mengenai cara hidup, amalan dan kepercayaan di dalam masyarakat. Oleh itu, budaya ilmu adalah amalan masyarakat yang mementingkan pemerolehan dan perkembangan ilmu pengetahuan berlandaskan kepercayaan bahawa ilmu (kecuali ilmu sihir) dapat mengubah cara dan taraf hidup masyarakat daripada keadaan mundur kepada keadaan maju, bertamadun, progresif dan moden.

Aspek mementingkan pemerolehan ilmu pengetahuan memberi penekanan terhadap dorongan (motivasi), sikap dan minat dalam usaha menguasai pelbagai bidang ilmu dan usaha mempertajamkan kemahiran intelek, manipulatif dan vokasion. Pemerolehan ilmu pengetahuan dan kemahiran-kemahiran adalah untuk membolehkan manusia menghadapi cabaran hidup dengan cara kreatif, inovatif dan rasional.

Aspek perkembangan ilmu pula memberi penegasan kepada kepentingan menggiatkan usaha penyelidikan dalam berbagai-bagai bidang untuk memperkayakan khazanah ilmu yang sedia ada untuk manfaat manusia sejagat. Diharapkan ilmu yang berkembang itu dapat memberikan manusia perspektif yang jelas tentang kebenaran, kesenian dan hikmat tentang keagungan dan keilmuan Allah s.w.t. Usaha memperkayakan khazanah ilmu dan seterusnya menggabungkan ilmu daripada pelbagai disiplin boleh diibaratkan sebagai proses mencantumkan '*jig-saw puzzle*'. Proses ini memerlukan keteraturan dan kerationalan pemikiran, logik dan celik akal untuk membuat penilaian dan pertimbangan.

Budaya masyarakat yang mementingkan pemerolehan dan perkembangan ilmu adalah budaya yang progresif. Ini adalah satu hakikat yang tidak dapat disangkal kerana perkembangan tamadun manusia seperti tamadun Yunani, Mesir, Parsi, Arab, Cina, India dan Barat adalah berteraskan ilmu empirikal dalam pelbagai bidang. Tamadun manusia tidak mungkin berkembang kukuh seperti yang ada sekarang jika tidak diiringi dengan perkembangan ilmu. Kemunculan berbagai-bagai teori dan aplikasi teori-teori telah memungkinkan kita memahami fenomena-fenomena dan hukum-hukum alam. Bukan itu sahaja, perkembangan ilmu telah membolehkan kita menikmati cara hidup moden, natijah daripada apli-

kasi ilmu atau teknologi.

Budaya masyarakat yang mengutamakan ilmu pengetahuan terelak daripada menerima gelaran masyarakat primitif atau andai-an katak di bawah tempurung. Budaya ilmu memungkinkan kewujudan sebuah masyarakat yang mempunyai 'world-view' yang lebih luas, iaitu pemikiran yang lebih terbuka mengenai matlamat dan fungsi kewujudan makhluk dan alam semesta.

Telah dikatakan bahawa budaya ilmu adalah budaya yang progresif serta mementingkan pemerolehan dan perkembangan ilmu. Oleh yang demikian ciri-ciri nyata budaya ilmu ialah:

- * Gemar membaca
- * Bijak menggunakan ilmu yang diperolehi
- * Berfikiran rasional dan terbuka
- * Menyintai kebenaran
- * Mengamalkan prinsip pendidikan seumur hidup.

Kegemaran membaca adalah satu ciri paling unggul bagi budaya ilmu. Kegemaran ini tidak mengenal batasan dan sempadan. Maksudnya, dalam konteks yang menyeluruh, kegemaran ini tidak seharusnya tertumpu kepada sesuatu bidang atau sesuatu keadaan urusan. Kegemaran membaca yang merentas sempadan keadaan urusan atau bidang membolehkan seseorang mempunyai 'world-view' yang lebih luas daripada apa yang sepatutnya. Ini adalah untuk mengelakkan berlakunya fenomena 'enam orang buta dengan gajah' yang memberikan interpretasi yang berlainan tentang rupa bentuk gajah.

Kegemaran membaca harus dipupuk dari lingkungan keluarga terlebih dahulu dan seterusnya oleh masyarakat. Kegemaran ini perlu diperkukuhkan dengan usaha-usaha seperti mengadakan perpustakaan awam yang baik khususnya bagi kawasan luar bandar dan pedalaman; mengurangkan harga bahan bacaan; dan mengadakan pameran koleksi bahan bacaan yang kerap pada peringkat negeri dan daerah.

Pertumbuhan dan perkembangan ilmu pada masa ini amat pesat. Penyelidikan dijalankan dalam pelbagai bidang dalam usaha menimba ilmu pengetahuan baru dan memahami fenomena-fenomena kehidupan dan alam. Kebijaksanaan menggunakan ilmu-ilmu baru yang ditemui bagi memperbaiki keadaan kehidupan satu ciri budaya ilmu.

Budaya masyarakat yang peka akan faedah dan sumbangan ilmu adalah budaya progresif. Individu-individu dalam budaya ilmu berusaha mencari dan memanfaatkan ilmu-ilmu baru yang ditemui. Kepekaan tentang hal ini mendorong individu untuk berfikir secara kreatif dan positif bagi memaksimumkan manfaat tentang sumber, alat, kaedah dan proses bagi merebut peluang yang muncul daripada sesuatu ilmu. Misalnya, jika masyarakat mempunyai ciri kebijaksanaan menggunakan hasil penyelidikan tentang sifat-sifat getah asli, maka sudah tentunya negara menjadi negara pengeluar barangan getah yang terulung di dunia ini. Ataupun, jika masyarakat kita bijak menggunakan ilmu pengurusan tanah dan pertanian, maka tidaklah berlaku keadaan tanah pertanian terbiar yang berleluasa di negara ini.

Ciri ketiga budaya ilmu ialah masyarakat yang berfikiran rasional dan terbuka. Ciri ini merupakan satu daripada ciri masyarakat moden. Berdasarkan pemikiran rasional, individu berupaya menolak unsur-unsur budaya yang mengongkong, konservatif dan ekstrimis. Pemikiran rasional dan terbuka membolehkan individu mempunyai autonomi diri, tegas dan berani menghadapi cabaran dan masalah.

Pemikiran yang tidak rasional menyebabkan individu dan masyarakat beku dan pesimistik. Pemikiran yang tidak rasional boleh menyebabkan sesuatu masyarakat mundur dan kekal dalam keadaan primitif. Contoh pemikiran yang tidak rasional menjadi penyakit pada masyarakat kita ialah: 'Beras secupak tak akan jadi segantang', 'serkap jarang', 'biar mati anak jangan mati adat', 'hujan batu di negeri sendiri lebih baik daripada hujan emas di negeri orang' dan sikap 'berserah kepada takdir'. Pemikiran ini menghalang mobiliti sosial dan ekonomi masyarakat dan menyebabkan individu tidak agresif dalam cara gaya berfikir dan dalam tingkah laku.

Ciri keempat budaya ilmu ialah menyintai kebenaran. Ciri ini menghampirkan individu kepada nilai objektiviti, amanah, jujur dan ketepatan. Budaya ilmu menjauhkan masyarakat daripada sikap 'serkap jarang', 'berkalau-kalau', fitnah-memfitnah dan hipokrisi. Bukan itu sahaja, budaya ilmu yang cinta akan kebenaran dapat memastikan kekuatan mental dan akidah agama kerana kebenaran menghindari khayalan dan kepercayaan yang karut. Kepercayaan karut mengongkong pemikiran dan tindakan daripada menerima nilai-nilai hidup yang lebih moden dan inovatif.

Pendidikan Seumur Hidup

Ciri kelima dan sememangnya penting dalam budaya ilmu ialah ia satu budaya yang mendukung bahawa pendidikan berlaku seumur hidup. Fahaman ini memberi penekanan bahawa pendidikan tidak hanya terhad di sekolah atau kepada sesuatu bidang atau bagi sesuatu peringkat umur. Maksudnya, pendidikan itu mencakupi sistem, kaedah, alat, reka bentuk dan proses yang bersabit dengan penyediaan individu bagi mendapatkan pengetahuan dan kemahiran. Pengetahuan dan kemahiran individu pula harus meliputi segala bidang kehidupan – rohani, jasmani, moral, bakat, minat, sosial, ekonomi, politik dan sebagainya. Penyediaan ini adalah perlu untuk membolehkan individu bijak menguruskan kehidupan dan kemandiriannya (survival) dalam apa jua situasi. Memandangkan ilmu pengetahuan itu berkembang dengan pesat mengikut masa, maka amat perlu individu-individu di dalam sebuah masyarakat yang bergelar masyarakat progresif mengikut arus perkembangan ilmu tanpa membuat pengecualian, batasan atau alasan.

Ramai daripada kalangan umum beranggapan bahawa membaca, pembelajaran dan pendidikan itu terhenti semasa tamat zaman persekolahan atau pengajian. Malahan anggapan seperti ini menular pada pemikiran para lulusan pusat pengajian tinggi dan tidak kurang juga di kalangan pendidik. Mungkin ada yang tidak hiraukan langsung tentang peristiwa semasa yang berlaku di dalam negeri apatah lagi peristiwa di luar negeri.

Anggapan bahawa pembelajaran dan pendidikan itu terhenti selepas zaman persekolahan atau pengajian akan membina sikap dan mentaliti negatif terhadap ilmu pengetahuan. Sudah tentulah hal ini dengan sendirinya menimbulkan kesan kebekuan sosial (social stagnancy) iaitu masyarakat itu kekal dalam keadaan mundur atau kekal ketinggalan dari segi tamadunnya.

Mungkin ada yang mengatakan bahawa kita kekurangan buku dalam Bahasa Melayu untuk dirujuk dan dibaca. Secara langsung, ini membabitkan soal penulisan dan perkembangan bahasa. Bukan-nya tidak ramai penulis yang berbakat tetapi hasil pulangan penulisan tidak dapat merangsang motivasi penulis untuk terus menulis. Tambahan pula usaha penulisan dirintangi oleh perkembangan bahasa (ejaan, struktur dan istilah) yang amat 'volatile' kerana 'tukang kacau' menerima publisiti dan pengiktirafan yang gah. *Kita asyik mendabik dada tentang kebagusan bahasa tetapi*

hakikatnya kita beku dan ketinggalan dalam banyak bidang dan sektor.

Pendidikan seumur hidup ialah satu falsafah bagi membina budaya ilmu yang individu-individunya bersikap positif terhadap amalan pembelajaran berterusan dan sedar akan perimustahaknya sumbangan ilmu pengetahuan bagi pembangunan personal, masyarakat dan negara. Pendidikan dalam konteks kehidupan mencakupi segala bidang melalui cara formal, bukan formal atau informal.

Secara am, pendidikan formal sama erti dengan persekolahan (schooling), iaitu pendidikan yang berinstitusi dengan kurikulum, sistem organisasi dan sistem peperiksaan yang khusus. Pendidikan jenis ini mengutamakan penguasaan akademik dan kredensialisme. Pendidikan bukan formal adalah pendidikan yang berinstitusi tetapi berlaku di luar waktu persekolahan atau tamat persekolahan. Ia juga kadangkala mementingkan penguasaan akademik dan kredensialisme, tetapi matlamat utamanya ialah untuk mempertingkatkan kemahiran khususnya dalam pekerjaan. Pendidikan informal pula adalah pendidikan bercorak pembelajaran sendiri (self-learning). Ia berlaku dalam apa jua keadaan (kecuali waktu tidur) dan apa jua cara.

Ada beberapa ciri pendidikan seumur hidup, antaranya ialah:

- * Keluarga merupakan institusi yang pertama dan penting yang dapat memulakan serta mendorong proses pendidikan seumur hidup. Kepercayaan, nilai dan sikap budaya hidup masyarakat ditanamkan ke dalam sanubari kanak-kanak melalui institusi keluarga.
- * Masyarakat juga memainkan peranan penting dalam sistem pendidikan seumur hidup kerana ia dapat mendidik ahli-ahlinya, sama ada yang muda atau yang tua, melaksanakan tanggungjawab dan fungsi mereka masing-masing. Kesatuan, perkumpulan, institusi-institusi swasta dan kerajaan, dan media massa kesemuanya secara tidak langsung menjalankan proses pendidikan.
- * Pendidikan tidak lagi dimonopoli oleh sekolah, maktab atau universiti sahaja tetapi merangkumi agensi-agensi yang memberikan perkhidmatan pendidikan seperti agensi-agensi berkanun, swasta dan perseorangan.
- * Pendidikan seumur hidup adalah untuk memastikan pendidikan dan pembelajaran itu berlaku berterusan atau berkesinambungan.

an dan merentasi dimensi menegak dan mendatar. Dimensi menegak meliputi peringkat hidup sementara dimensi mendatar meliputi bidang-bidang kehidupan.

- * Integrasi di antara dimensi menegak dan mendatar adalah bertujuan untuk membentuk individu yang mampu berkembang secara menyeluruh, iaitu merangkumi aspek fizikal, emosi, rohani, sosial, moral, ekonomi, politik dan profesional.
- * Pendidikan yang mengikuti lunas falsafah pendidikan seumur hidup mempunyai ciri kelenturan (*flexibility*) dan kepelbagaian bidang pembelajaran, kaedah pembelajaran, dan waktu pembelajaran.
- * Pendekatan dinamik, sama ada dalam hal pembelajaran ataupun pengajaran, merupakan pendekatan utama bagi pendidikan seumur hidup kerana ia mengambil kira perkembangan-perkembangan terbaharu. Pendidikan seumur hidup terarah pencapaian pembentukan masyarakat progresif dan moden.
- * Pendidikan seumur hidup menggalakkan kepelbagaian dalam cara gaya pemerolehan ilmu pengetahuan disebabkan ia bersifat dinamik. Pembelajaran tidak lagi sepatutnya mengutamakan hafalan (*rote-learning*) dan pengajaran tidak sepatutnya mewujudkan suasana yang membosankan.
- * Pendidikan seumur hidup mempunyai dua komponen, iaitu komponen umum dan komponen profesional. Kedua-dua komponen ini saling melengkapi di antara satu sama lain. Komponen umum menitikberatkan penguasaan ilmu pengetahuan dalam beberapa bidang untuk membolehkan individu berpandangan luas tentang latar belakang teoretikal dan aplikasi kejadian dan fenomena yang berlaku pada persekitaran dan masyarakat. Komponen profesional menitikberatkan aspek perkembangan dan produktiviti tenaga kerja manusia.
- * Matlamat ideal pendidikan seumur hidup ialah untuk mempertingkatkan dan mengekalkan mutu kehidupan manusia. Pelbagai corak dan jenis pendidikan di dalam kontinum pendidikan seumur hidup adalah untuk membentuk individu yang berfikiran rasional, inovatif, kreatif dan mempunyai daya tahan fizikal dan mental.
- * Pendidikan seumur hidup adalah prinsip dan falsafah yang menyelaraskan semua bentuk pendidikan kerana ia memberi

penegasan kepada perkembangan personaliti, perkembangan pemikiran, perkembangan profesional, perkembangan bidang-bidang kehidupan dan perkembangan tamadun dan peradaban manusia. Ia juga memberi penegasan kepada konsep pendidikan yang berterusan yang melintasi fasa-fasa kehidupan manusia. Dengan kata lain ia menyelaraskan segala aspek pendidikan sama ada pada dimensi menegak ataupun dimensi mendatar.

Setelah meneliti ciri-ciri pendidikan seumur hidup kita maka boleh dikatakan bahawa falsafah pendidikan ini mempunyai matlamat untuk membentuk budaya ilmu. Budaya ilmu mempunyai ciri individu yang sentiasa berusaha menimba ilmu pengetahuan dan belajar tanpa mengira batasan umur, keadaan dan bidang ilmu.

Budaya ilmu membawa jaminan bersama-samanya perkembangan individu-individu yang berpengetahuan luas tentang bidang ikhtisas dan bidang-bidang lain kehidupan. Budaya ilmu adalah budaya yang percaya bahawa ilmu pengetahuan adalah saluran untuk keluar daripada cengkaman kemiskinan, buta huruf dan kedaifan. Individu yang berilmu adalah individu yang cekap pada pemikiran untuk menggunakan ilmu yang diperolehi untuk merebut peluang pembangunan ekonomi dan teknologi bagi memperbaiki taraf dan mutu kehidupan.

Patutkah kita berpuas hati dengan keadaan masyarakat kita sekarang? Tidakkah kita berasa cemburu dan terkilang melihat masyarakat Barat yang jauh lebih maju dari segi pemikiran, ilmu, ekonomi dan teknologi? Jika kita berasa ketinggalan jauh di belakang, patutkah kita terus bersikap negatif dengan mentaliti yang dangkal terhadap kepentingan untuk terus belajar dan menimba ilmu serta bijak pula menggunakannya? Patutkah pemikiran kita terus dijajah oleh budaya dan amalan masyarakat kita yang tidak futuristik dan tidak progresif? Kita tentu akan meratapi nasib malang anak-anak kita ditindas dalam segala segi oleh budaya asing yang agresif kerana kita lalai membentuk daya ketahanan mental mereka dan kita lalai menanamkan nilai peka dan berfikiran rasional.

Nilai peka dan berfikiran rasional adalah penting untuk mempercepatkan gerak balas dan tindakan pada generasi kita terhadap unsur-unsur halus dan tersirat tetapi akan menukarkan sejarah dan tamadun masyarakat. Kita 'ada mata tetapi hanya mampu terkebil-kebil, ada mulut tetapi terkunci' disebabkan kita dangkal dari segi

pemikiran dan ilmu. Kita akan lalai dan hanya mampu 'berkokok berderai-derai'.

14.4 NILAI DI DALAM KURIKULUM

Pembelajaran nilai-nilai moral, peradaban atau etika dan pembinaan sikap positif merupakan fokus baru dalam kurikulum pendidikan sekolah rendah dan menengah pada masa ini. Komponen nilai dan sikap, iaitu afektif telah menjadi satu daripada komponen teras dalam Kurikulum Baru Sekolah Rendah (KBSR) dan Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah (KBSM). Penekanan kepada aspek ini adalah '*vision and mission*' yang menjadi satu ciri istimewa pada kurikulum baru tetapi tiada pada kurikulum lama.

Titik permulaan penegasan perimustahaknya pembelajaran nilai-nilai moral, 'murni', 'universal' dan agama di dalam kurikulum sekolah di negara ini ialah Perakuan 191 Laporan Jawatankuasa Kabinet (1979) Perakuan 191 menegaskan bahawa pendidikan di negara ini adalah mencapai perkembangan murid yang menyeluruh. Iaitu perkembangan yang meliputi aspek kognitif atau intelek, jasmani, sosial, emosi, sikap dan nilai-nilai etika pada murid-murid dan generasi akan datang.

Selain daripada rasional untuk menjelmakan atau melaksanakan cita-cita perakuan di atas, mungkin tiada rasional lain untuk kita menjawab persoalan 'Mengapa mesti ada pengajaran dan pembelajaran nilai-nilai peradaban, moral dan etika di sekolah?'

Jawapan yang kerap diberikan bagi persoalan di atas ialah generasi kita perlu dididik dengan nilai-nilai peradaban, moral dan etika agar murid-murid dan generasi akan datang mempunyai peribadi seimbang, 'sempurna', 'bijak' dan 'bermoral'. Jawapan seperti ini adalah berdasarkan *tanggapan* bahawa generasi muda masa kini sudah semakin liar, kurang beradab, kurang berdisiplin, semakin kurang memegang nilai-nilai budaya ketimuran, dan semakin luntur pegangan akidah pada agama. Apakah keadaan-keadaan ini sememangnya benar wujud? Dan kalau benar wujud, adakah keadaan *rosot nilai* dan akidah ini begitu menggugat sehinggakan kita terpaksa mengadakan Pendidikan Moral dan pembelajaran nilai-nilai 'murni' di dalam kurikulum sekolah?

Persoalan-persoalan di atas sememangnya mencabar rasional dan perasaan kita, tetapi ia perlu dijawab agar para pendidik mendapat gambaran atau perspektif jelas tentang desakan, kepentingan-

an dan faktor-faktor yang mewujudkan keadaan rosot nilai dan moral agar strategi-strategi pemuliharaan dapat dirancang dengan tujuan untuk melahirkan insan berperibadi 'murni'.

Ada beberapa persoalan lain yang berkait dengan persoalan-persoalan di atas tadi yang perlu dicari jawapannya, iaitu:

- * Adakah nilai suci, baik, jujur, bersih, cekap, bertanggungjawab, tenang, rajin, tabah dan amanah sememangnya 'murni' atau 'ideal'?
- * Tidakkah nilai-nilai tadi mempunyai implikasi yang menyebabkan generasi kita pesimis, konservatif, tidak liberal, tidak radikal, buta akal, pak turut, terlalu sensitif, hipokrit dan tiada autonomi diri kerana takut dilabel sebagai tidak normatif?
- * Siapa yang meletakkan tali pengukur yang mengatakan generasi sekarang tenggelam dalam fenomena rosot nilai dan rosot moral? Adakah tali pengukur ini ditentukan oleh generasi lalu yang berfikir konservatif, normatif serta 'world-view' yang pesimistik?
- * Adakah generasi lalu itu benar-benar tidak hipokrit, mempunyai nilai-nilai murni dan bersikap progresif?

Setelah kita berpuas hati dengan jawapan-jawapan bagi persoalan-persoalan di atas bahawa pembelajaran moral dan nilai-nilai 'murni' tidak membawa konotasi dan implikasi negatif, dan yakin bahawa generasi muda kita sememangnya perlu bermoral tinggi maka barulah kita ada komitmen untuk memelihara keadaan rosot nilai dan rosot moral. Jawapan bagi persoalan-persoalan yang dikemukakan memberi petunjuk kepada desakan (urgency) dalam hal melaksanakan aspek pembelajaran afektif di sekolah-sekolah.

Oleh kerana ramai di kalangan masyarakat kita percaya atau mempunyai tanggapan bahawa generasi muda masa kini semakin lemah pegangan nilai-nilai peradaban dan moral mereka, maka dititikberatkan aspek pembentukan nilai-nilai berkenaan di dalam kurikulum sekolah. Justeru itu, strategi perancangan kurikulum dan pelaksanaannya harus jelas supaya matlamat itu dapat dicapai dengan yakin dan berkesan. Untuk itu, beberapa asas harus diteliti agar tidak wujud kesamaran atau usaha tidak menjadi separuh jalan.

Di antara perkara-perkara asas itu ialah:

1. Konsep nilai, sikap, norma dan etika
2. Domain dan sistem nilai
3. Pembelajaran dan pembastinan nilai
4. Pengajaran dan penilaian nilai.

Nilai, Sikap, Norma, Etika

Nilai merujuk mutu, faedah, kepentingan dan kebernilaian (valuableness) sesuatu tingkah laku, pegangan, amalan, aktiviti dan objek. Nilai adalah satu komponen dalam sistem kepercayaan. Ia wujud sebagai hasil pertimbangan (judgement) dan penilaian oleh akal fikiran dan perasaan tentang sesuatu keadaan atau fenomena. Dari pertimbangan dan penilaian oleh akal dan perasaan, maka manusia meletakkan nilai 'baik-buruk', 'bersih-kotor', 'jujur-pembelit', 'kasar-lembut', 'taat-curang', 'cantik-hodoh', 'mahal-murah' dan sebagainya untuk menggambarkan mutu objek, tingkah laku dan fenomena. Nilai-nilai ini tidak bersifat mutlak (absolute) tetapi bersifat relatif, kecuali bagi nilai-nilai mutakhir (end values) seperti keamanan, kasih sayang, persefahaman dan perpaduan umat sejagat.

Nilai moral adalah kepercayaan yang berterusan mengenai mod perlakuan atau keadaan mutakhir yang menjadi pilihan personal dan sosial. Sistem nilai ialah organisasi kepercayaan tentang mod-mod perlakuan yang terpilih mengikut kepentingan relatif. Perkara ini menampilkan bahawa nilai peradaban dan moral mempunyai darjah kesepatutan (oughtness) yang mendasari perlakuan manusia.

Nilai-nilai instrumental atau substantif, iaitu nilai-nilai perantara bagi mencapai nilai mutakhir, tidak mempunyai kestabilan mutlak kerana perubahan individu dan sosial memerlukan perubahan nilai. Perubahan nilai pula tidaklah terlalu kerap sehinggakan tidak memungkinkan pembentukan peribadi dan identiti individu dan masyarakat.

Pegangan nilai seseorang boleh dilihat pada:

- * motif dan perangai
- * keadaan fizikal tubuh badan dan persekitaran
- * keupayaan dan kemahiran
- * sikap keadaan pemikiran

- * trait atau sifat
- * keadaan urusan (state of affairs)

Nilai mempunyai tiga komponen iaitu komponen kognitif, afektif dan tingkah laku. Kognitif kerana penerapan nilai adalah melalui akal; ia afektif kerana melibatkan perasaan dan naluri, dan ia tingkah laku kerana dapat merangsangkan tingkah laku bagi mencapai motif dan keinginan.

Sikap merupakan perasaan (feelings) tentang sesuatu keadaan, fenomena dan objek. Ia tidak mempunyai darjah kesepatutan seperti nilai. Sikap positif lahir dari kesedaran tentang perimustahaknya memenuhi sesuatu keinginan peribadi dan sosial, sementara sikap negatif lahir apabila individu memandang rendah atau enteng tentang kemahuan peribadi dan sosial. Sikap adalah manifestasi nilai seseorang tentang sesuatu keadaan, fenomena dan objek.

Norma dan *etika* kedua-duanya merujuk pada ketetapan mod tingkah laku dan perakuan oleh masyarakat sebagai asas panduan untuk ahli-ahli masyarakat berinteraksi dan bertingkah laku. Norma boleh dikatakan sebagai kod peradaban tersirat, sementara etika ialah kod peradaban yang dinyatakan dan kadangkala tersurat untuk sesuatu kelompok manusia berkepentingan.

Domain dan Sistem Nilai

Domain utama yang mendasari segala perlakuan manusia ialah domain fisiologi (hayat insaniah), iaitu domain tentang pemenuhan keperluan asas hidup seperti keperluan untuk makanan, seks, keselamatan, kesihatan kemasyarakatan dan pendidikan.

Keperluan untuk mendapatkan makanan yang lazat dan mencukupi mendorong manusia menjalankan kegiatan ekonomi atau bekerja ke arah itu. Kegiatan ekonomi dan pekerjaan melahirkan berbagai-bagai nilai, antaranya: persaingan, rakus, tamak, kedekut, produktif, efektif, tinas, diskriminasi, kreatif, ampu, turut perintah, tekun, mewah dan kaya.

Keinginan seks mendorong manusia, khususnya golongan remaja dan dewasa, menghiaskan diri untuk kelihatan menarik, lawa, memberahikan dan sebagainya. Keinginan seks manusia dikawal oleh norma dan etika masyarakat dan agama melalui institusi perkahwinan dan keluarga. Keinginan seks yang terbias dan menyeleweng dicemuh dan dianggap jijik oleh masyarakat. Malahan

hukuman undang-undang dikenakan untuk mengawal tingkah laku terlancang.

Keinginan dan keperluan untuk keselamatan mendorong manusia hidup berkelompok, tolong-menolong, bekerjasama, bersatu padu, harmoni, toleransi dan persefahaman. Keinginan dan keperluan ini menyebabkan manusia membina rumah serta peralatan-peralatan keselamatan untuk melindungi diri daripada ancaman dan bahaya. Seterusnya, keinginan dan keperluan keselamatan menerbitkan nilai-nilai seperti kedaulatan, maruah diri, maruah bangsa, patriotik, nasionalisme dan taat setia.

Keinginan untuk bersosial mendorong manusia hidup bermasyarakat, berpuak-puak, berkaum-kaum dan berkasta-kasta dengan berbagai-bagai peraturan, norma dan etika. Masyarakat menggariskan undang-undang dan norma hidup dan peradaban untuk dipatuhi oleh ahli-ahli masyarakat. Nilai-nilai hidup bermasyarakat adalah seperti: bersopan, kejiranan, bersepakat, mesyuarah, belas kasihan, bantu-membantu, persefahaman, keamanan dan persaudaraan.

Daripada keinginan hidup bersosial atau bermasyarakat menerbitkan keinginan berpolitik untuk menjadi pemimpin dan dikenali ramai. Pemimpin diharapkan dapat membawa masyarakat dan kaum ke arah kesejahteraan dan perpaduan. Di antara nilai-nilai yang bersabit dengan politik ialah: keadilan, demokrasi, kebebasan, autokratik, liberal, radikal, humanistik, elitisme, hipokrit, nepotisme, favoritisme dan sebagainya.

Keinginan untuk hidup sihat mendorong manusia menitikberatkan kecantikan paras rupa dan kesihatan tubuh badan, mental dan rohani. Pencapaian keperluan kesihatan menyebabkan manusia menubuhkan institusi-institusi kesihatan dan perubatan di samping menjaga kebersihan persekitaran. Keperluan kesejahteraan rohani membangkitkan keinginan estetika melalui muzik, drama dan seni kraf. Selain daripada itu manusia menganuti sesuatu fahaman agama dengan sistem kepercayaan yang tersendiri untuk mendapatkan ketenangan emosi atau perasaan kerana amalan-amalan agama dianggap dapat menyucikan diri daripada dosa dan kejahatan. Nilai-nilai agama seperti keimanan, kesucian, warak, takwa, taat, kewalian, ketulusan, pengampun dan kebenaran, dianggap sebagai idealisme kerukunan hidup manusia dalam hubungannya dengan Allah s.w.t. dan semua manusia.

Keinginan untuk menjadi terpelajar dan terdidik mendorong

manusia mendapatkan ilmu pengetahuan dan kemahiran kerja melalui institusi-institusi pendidikan, sama ada formal, bukan formal atau informal. Pendidikan dan ilmu pengetahuan adalah saluran untuk manusia mencari kebenaran tentang sifat, hikmat, hukum dan ilmu Tuhan yang tersebar di seluruh alam semesta.

Secara amnya sistem nilai individu dan masyarakat digagaskan atau dibentuk daripada domain-domain yang telah dibincangkan iaitu: domain hayat insaniah, domain ekonomi, domain sosial, domain politik, domain estetika, domain agama, domain intelek, domain fizikal dan domain moral.

Setiap domain tadi mempunyai aneka nilai. Gabungan aneka nilai daripada domain-domain itu membina sistem nilai pada sistem kepercayaan individu manusia dan seterusnya masyarakat. Sistem nilai individu mencorakkan personaliti atau peribadi individu. Sistem nilai masyarakat mencorakkan amalan-amalan hidup di dalam masyarakat.

Nilai-nilai boleh dikelaskan kepada dua, iaitu substantif yang meliputi instrumental (means values) dan nilai ekstrinsik. Nilai substantif adalah nilai mengenai mutu atau kebertilaian objek, keadaan dan tingkah laku. Nilai ini merupakan nilai cara untuk mencapai nilai mutakhir (end values). Contoh nilai substantif ialah: amanah, jujur, cemerlang, mahal, bersih, kotor, dan pemurah.

Satu lagi kelas nilai ialah nilai integratif yang intisarinya ialah nilai mutakhir. Nilai mutakhir ialah mutlak dan ideal yang menjadi rasional, teras ciptaan dan kewujudan manusia serta alam oleh Allah s.w.t. Contoh nilai ini ialah: kasih sayang, perpaduan ummah, harga diri, maruah diri, persefahaman dan keamanan.

Apakah nilai 'murni'? Nilai murni ialah nilai perlakuan atau ketatasusilaan yang dianggap penting untuk kerukunan hidup individu dan umat manusia. Nilai murni merangkumi nilai instrumental (yang baik) dan nilai mutakhir. Nilai ini mendasari perumusan kod etika, moral, norma, undang-undang dan peraturan yang bertujuan untuk mendisiplinkan manusia.

Pembelajaran dan Pembinaan

Pegangan nilai dan sistem nilai membina personaliti dan mencorakkan tingkah laku, sikap, minat, motivasi dan amnya perwatakan seseorang individu. Oleh kerana nilai bersabit dengan kepercayaan, fahaman dan pegangan, maka boleh dikatakan bahawa proses

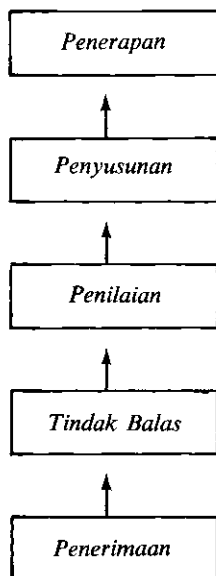
penerapan dan pembatinaan nilai tidak boleh berlaku dalam tempoh masa yang singkat. Hanya dengan kefahaman yang berterusan dan pendedahan yang bertubi-tubi tentang kepentingan mempunyai sesuatu nilai dapat menjamin berlakunya pembatinaan.

Personaliti manusia dibentengi oleh superego, ego, harga diri, sistem nilai, sistem kepercayaan dan sistem sikap. Sesuatu nilai baru yang diterima tetapi tidak ada penegasan akan perimustahaknya diri atau peneguhan dari persekitaran sosial akan menyebabkan nilai itu disingkir. Begitu juga sekiranya nilai baru yang diterima oleh individu menghadapi konflik dalam suasana hipokrisi, walaupun diberi penegasan sebagai nilai murni, akan juga menyebabkan nilai itu disingkir pada tahap pertama pada benteng personaliti.

Sekiranya sesuatu nilai baru yang diterima oleh individu diberi penegasan dan sentiasa menjadi panduan amalan hidup dan tidak menimbulkan konflik, maka nilai itu dapat menembusi sistem nilai dan superego lalu *mungkin* menjadi sebahagian daripada elemen personaliti. Perkataan mungkin digunakan untuk merujuk ketidakpastian, kerana satu bukti yang nyata ialah tidak berlakunya proses pembatinaan walaupun melalui tempoh masa berpuluh tahun ialah nilai kepatuhan menunaikan hukum-hukum dan amalan-amalan agama, tidak kira dalam apa masyarakat pun. Bukti ini menampilkan bahawa penerapan dan pembatinaan itu mempunyai tahap dan darjah, yang menaik dan menurun akibat penegasan dan konflik.

Sebarang bentuk pembelajaran dalam apa situasi pun adalah melalui akal atau minda, dan ini termasuk pembelajaran afektif mengenai nilai-nilai dan kepercayaan. Dalam konteks ini pembelajaran kognitif tidak berbeza daripada pembelajaran afektif. Perkara utama yang membezakan kedua-dua jenis pembelajaran ini ialah pembelajaran kognitif tertumpu kepada penguasaan fakta-fakta dan kemahiran intelek, sementara pembelajaran afektif menggunakan kuasa akal dan kemahiran intelek sebagai media untuk membuat pertimbangan rasional mengenai fenomena abstrak yang bersabit dengan emosi dan kepercayaan. Dengan itu pembelajaran nilai mempunyai tiga komponen, iaitu *komponen kognitif, komponen afektif dan komponen tingkah laku*. Komponen tingkah laku, sama ada berbahasa atau bukan berbahasa, adalah manifestasi komponen kognitif dan afektif.

Seperti yang ditegaskan, nilai tidak terus dibatinkan ke dalam sanubari manusia tetapi melalui pertimbangan akal. Nilai-nilai dipelajari melalui lima tahap (digambarkan oleh rajah berikut).

Rajah 14.4 Peringkat pembelajaran nilai

Berdasarkan rajah tadi, penerimaan merujuk pada rangsangan afektif, iaitu nilai-nilai, yang diterima oleh individu semasa interaksi dengan persekitaran sosial dan fizikal. Individu bertindak balas dengan cara menerima atau menyingkir nilai-nilai baru yang diterima. Nilai-nilai yang diterima secara '*superficial*' dianalisis melalui tempoh masa yang tidak tentu oleh sistem akal dan sistem nilai sebelum memasuki benteng kedua personaliti manusia. Nilai-nilai baru yang serasi dengan personaliti disusun mengikut keutamaan. Keutamaan ini berubah-ubah mengikut keadaan. Penerapan berlaku apabila ada keyakinan dan kepastian bahawa sesuatu nilai itu sememangnya mempunyai keutamaan tertinggi dan diperlukan dalam kehidupan.

Pengajaran dan Penilaian Nilai

Ramai kalangan berpendapat bahawa nilai-nilai mengenai kehidupan tidak boleh diajar. Pandangan ini perlu disangkal sekeras-kerasnya kerana matlamat pendidikan dalam apa bentuk dan jenis sekali-

pun adalah untuk mewariskan nilai-nilai budaya, hasrat masyarakat, negara dan agama. Kalangan yang menyuarakan pendapat sumbang ini menghadapi apa yang dikatakan fenomena '*mental block*'.

Pengajaran nilai di dalam kurikulum formal adalah suatu usaha baru dalam bidang pendidikan di negara ini. Memang menjadi lumrah kehidupan bahawa sesuatu usaha baru sentiasa menghadapi berbagai-bagai masalah dan rintangan pada peringkat awal pelaksanaannya.

Ada dua faktor utama yang mempengaruhi usaha membangunkan dan mengembangkan pengajaran nilai di sekolah. Pertamanya, ialah yang bersabit dengan pendekatan dan teknik pengajaran. Dan faktor keduanya ialah yang berkait dengan penilaian pembelajaran nilai.

Di antara kedua-dua faktor tadi, faktor penilaian menjadi faktor penentu kesungguhan guru melaksanakan tugasnya dan juga kesungguhan murid-murid untuk belajar. Kenyataan ini adalah berdasarkan hakikat wujudnya fenomena '*exam-oriented*' di kalangan pelajar-pelajar, ibu bapa dan guru-guru. Kita di negara ini masih mengutamakan kredensialisme, iaitu semangat yang mementingkan kelayakan dan penguasaan akademik. Kredensialisme dan '*exam-oriented*' inilah yang akan menentukan sama ada usaha perkembangan pengajaran dan pembelajaran nilai menjadi separuh jalan atau sebaliknya.

Untuk memastikan kejayaan dan perkembangan pengajaran dan pembelajaran, nilai di dalam kurikulum pendidikan formal, maka aspek penilaian domain afektif perlu dititikberatkan. Teknik dan kaedah penilaian dan pelaporan perlu dirumuskan secara bersungguh-sungguh, jelas dan meyakinkan agar guru-guru dan pelajar-pelajar sedar bahawa kredit diberikan untuk domain afektif di dalam sijil.

Penilaian untuk pembelajaran nilai boleh dilakukan kerana nilai, seperti yang ditegaskan sebelum ini mempunyai komponen kognitif, afektif dan tingkah laku. Penilaian untuk komponen kognitif boleh dilakukan seperti untuk pembelajaran akademik. Penilaian untuk komponen afektif dan tingkah laku boleh dilakukan seperti '*track record*' peribadi dan diberi kredit. Penilaian untuk komponen afektif dan tingkah laku dilakukan oleh satu panel guru.

Selepas adanya perspektif yang jelas mengenai teknik dan pendekatan penilaian, maka tumpuan diberikan untuk menggiatkan usaha merancang dan merumuskan '*blueprint*' untuk pendekatan

dan kaedah pengajaran nilai. Perkara ini tidak menimbulkan banyak masalah kerana terdapat beberapa model pengajaran, pendekatan pengajaran dan berbagai-bagai teknik pengajaran yang berkesan untuk memastikan penerimaan dan penerapan nilai berlaku.

Sebagai kesimpulannya, masyarakat kita merasakan dan menganggap bahawa pembelajaran nilai-nilai murni yang bersabit dengan moral, norma dan keagamaan adalah amat perlu memandangkan bahawa generasi muda sekarang terdedah kepada media massa yang amat berpengaruh menyebarkan berbagai-bagai nilai kehidupan moden yang kadangkala berkonflik dengan nilai-nilai agama dan budaya hidup ketimuran. Rasionalnya ialah kemodenan dan pembangunan ekonomi dan bangsa boleh dicapai tanpa mengorbankan nilai-nilai tatasusila dan peradaban hidup. *Hanya nilai-nilai yang berbentuk konservatif, pesimistik, retrogresif, tidak menggalakkan autonomi, dan bercanggah dengan kehendak agama yang patut disingkirkan daripada sistem nilai yang sedia ada.*

RINGKASAN

- * Terdapat beraneka faktor yang mempengaruhi kadar perkembangan sistem pendidikan dan perubahan dalam sistem pendidikan. Perkembangan dan perubahan itu adalah dari segi kualitatif dan kuantitatif.
- * Pendidikan adalah mengenai kehidupan. Oleh itu, boleh difahami melalui perspektif kaedah dan proses atau perspektif cara (*means*) dan matlamat.
- * Mutu pendidikan tidak hanya diukur pada pencapaian dalam peperiksaan tetapi juga pada pencapaian hasrat falsafah, matlamat dan objektif pendidikan.
- * Mutu pendidikan juga boleh dipertingkatkan dengan cara memperbaiki selisihan dan kekurangan dalam sistem pendidikan.
- * Kekangan masa pembelajaran di sekolah dan sindrom '*exam-oriented*' telah membatasi suasana dan pengalaman pembelajaran kepada bersifat statik dan tidak merangsang perkembangan bakat dan minat murid.
- * Integrasi kaum pada tahap '*superficial*' difahami sebagai aksi bermuka-muka dengan tidak membangkitkan isu sensitif tentang kaum-kaum dan dengan hanya mengenali budaya hidup kaum-kaum. Integrasi kaum dalam erti kata sebenarnya

adalah berteraskan penghayatan nilai murni dan idealisme matlamat kewujudan manusia dan alam oleh yang Maha Pencipta.

- * Integrasi nasional merentasi batasan budaya, sosial, ekonomi, politik dan geografi. Walau bagaimanapun interaksi dimensi sosial dan politik yang seimbang memainkan peranan penting dalam pembentukan integrasi nasional.
- * Budaya ilmu ialah budaya masyarakat yang sensitif kepada perkembangan ilmu, pembangunan, kemajuan dan pemodenan. Budaya masyarakat yang mengutamakan ilmu mengamalkan falsafah pendidikan seumur hidup yang pendidikan tidak terhenti selepas tamat persekolahan atau selepas mendapat ijazah.
- * Pengajaran dan pembelajaran nilai merupakan komponen baru yang diberi penekanan dalam KBSR dan KBSM. Prinsip asas dalam bidang ini ialah pembatinaan nilai berlaku melalui perantaraan akal dan amalan.

LATIHAN

Jawab semua soalan.

1. Jelaskan konsep-konsep berikut:
 - (i) Mutu pendidikan.
 - (ii) Permintaan pendidikan.
 - (iii) Integrasi nasional.
 - (iv) Budaya ilmu.
 - (v) Domain nilai.
2. Terdapat berbagai-bagai faktor yang mempengaruhi perkembangan dan pertumbuhan dalam sistem pendidikan. Huraikan.
3. Pendidikan pada masa ini perlu dapat memenuhi keperluan dan kehendak pembangunan untuk dua puluh tahun akan datang. Bincangkan.
4. Pendidikan merupakan agen terkuat untuk mencapai integrasi nasional. Huraikan dasar-dasar pendidikan yang berkait dengan motif ini.
5. Proses pembatinaan nilai melalui beberapa peringkat. Perihalkan peringkat-peringkat berkenaan. Apakah cara-cara bagi memastikan pengajaran nilai yang berkesan?

NOTA

- 1 Organisation for Economic Co-Operation and Development (OECD), 1985. *Education in Modern Society*. Paris: OECD, hlm. 49.
- 2 Rujuk Berita Harian 6.3.1986: *Pembaziran masa di kalangan siswa dan siswi* – oleh Hadi Haji Bibi.
- 3 Dipetik daripada: Malaysia 1986: *Rancangan Malaysia Kelima 1986–1990*. Kuala Lumpur: Jabatan Percetakan Negara.
- 4 Rujuk Utusan Malaysia 9.1.1986: *Institusi-institusi pengajian tinggi menghadapi dilema* – kenyataan oleh Prof. Nayan Ariffin.

dan

Utusan Melayu 14.1.1986: *Pertambahan penganggur graduan tak bermakna peranan universiti mula merosot* – kenyataan oleh Timbalan Menteri Pelajaran.

RUJUKAN

- Anderson, C.A. 1967. *The social context of educational planning*. Unesco: International Institute for Educational Planning.
- Khoo Kay Kim dan Mohd. Fadzil Othman (ed.) 1980. *Pendidikan di Malaysia: Dahulu dan Sekarang*. Kuala Lumpur: Persatuan Sejarah Malaysia.
- 'Seminar Pelajaran Tinggi dan Pekerjaan di Malaysia.' (23 Januari 1985), Kuala Lumpur: Institut Pengajian Tinggi Universiti Malaya.
- 'Seminar on Higher Education: a revaluation.' (4–5th Januari 1986) Kuala Lumpur: International Islamic University Students Association.
- Ta Ngoc Chau 1969: *Demographic aspects of educational planning*. Unesco: International Institute for Educational Planning.

INDEKS

- A.M. Skinner, 12
 Abdul Razak Hussein, 211
Ad hoc, 289, 514
 Agama Islam, 2, 4
 Agama Kristian, 208, 277, 335
 Agen sosialisasi, 112
 Agihan ekuiti, 320
 Agresif tersosial, 352
 Ahli sains, 122
 Akademi Islam, 400
 Akademik, 442, 453, 475, 484
 Akidah, 125
 Aksiologi, 119, 131 – 132, 138, 148, 151, 154 – 155
 Akta Keselamatan Sosial Pekerja, 345
 Akta Bahasa Kebangsaan, 35, 40
 Akta Cukai Pendapatan, 345
 Akta Pelajaran 1961, 29, 34, 36, 38, 63, 88 – 89, 92, 114
 Akta Pelajaran, 112 – 113, 153, 165, 196, 208, 213, 215, 272, 280, 283, 326, 346, 416, 424, 507
 Akta Tisu Manusia, 345
 Akta Universiti dan Kolej Universiti, 399, 403
 Akta Universiti dan Kolej, 185
 Aktiviti kurikulum, 312
 Al-Kahfi, 118
 Al-Quran, 2, 12, 206
 Alam fizik, 152
 Alam roh, 122
 Alat pandang dengar, 286
 Alex Ros, 283
 Alexander Graham Bell, 337 – 338
 Alfred Binet, 337,
 Alfred Strauss, 337
 Ali bin Esa, 283
 Aliran akademik, 260
 Aliran autoriti, 160
 Aliran bahasa Malaysia, 421
 Aliran bahasa, 282
 Aliran epistemologi, 148, 373 – 375
 Aliran epistemologi, 376 – 377, 402
 Aliran fahaman, 288
 Aliran falsafah epistemologi, 405
 Aliran falsafah politik, 375, 405
 Aliran Inggeris, 245, 271
 Aliran maklumat, 58, 194, 506
 Aliran Melayu, 96, 213 – 214
 Aliran pemikiran, 137, 148, 263
 Aliran persekolahan, 281
 Aliran politik, 374 – 376, 402
 Aliran Sains, 258, 261, 263, 383
 Aliran Sastera, 258, 383
 Aliran sekolah, 441
 Aliran sekolah rendah, 265
 Aliran Tamil, 213
 Aliran teknik, 258
 Aliran vokasional, 258
 Amalan *drestreaming*, 126
 Ana Freud, 337
 Analisis bahasa, 119
 Analisis saintifik, 137
Anarchisme, 371

- Andaian metafizika, 335
 Anglo-Tamil School, 16
 Anoksia, 351 – 352
 Aristotle, 371 – 372
 Arthur Kenion, 81
 Asiah Tahir, 333
 Aspek estetika, 376
 Aspek intelek, 370
 Aspek kognitif, 256
 Aspirasi sosiopolitik, 269
 Atribut, 517
 Aturan Kromosom, 352
 Autokratik, 531
 Autonomi, 54, 84, 103, 398
 Autoritarian, 76, 147, 153
 Autoriti, 5, 80, 95, 128, 132, 154, 160, 446

 B. Bloom, 409
 B.F. Skinner, 127, 409
 Badan politik, 372
 Bahagian Biasiswa dan Latihan, 59
 Bahagian Hal-Ehwal Luar Negeri, 59
 Bahagian Pendidikan Guru, 168, 199, 292, 294, 297, 427
 Bahagian Pendidikan Teknik dan Vokasional, 54
 Bahagian Pendidikan Tinggi, 59
 Bahagian Pentadbiran, 173
 Bahagian Perancangan dan Penyelidikan Pendidikan, 166
 Bahagian Perjawatan dan Perkhidmatan, 174
 Bahagian Perkhidmatan Sebaran Pendidikan Kurikulum, 59
 Bahagian perkhidmatan Sebaran Pendidikan, 53, 59
 Bahagian Sekolah-sekolah, 167
 Bahasa Arab, 12
 Bahasa Cina, 14, 92, 230 – 231, 234, 237, 281
 Bahasa ibunda, 248
 Bahasa Inggeris, 207, 211 – 212, 223, 230 – 231, 237, 248, 274, 281, 348, 421
 Bahasa isyarat, 358
 Bahasa Kebangsaan, 29, 89, 91, 96 – 97, 211 – 212, 215, 223, 248,
 Bahasa Latin, 75
 Bahasa Malaysia, 12, 67, 95 – 98, 209, 211 – 212, 215, 217, 220, 230 – 231, 234, 237 – 238, 240, 258, 278 – 279, 281 – 282, 294, 419, 421, 514, 523
 Bahasa pengantar Melayu, 9
 Bahasa pengantar, 9, 35, 49, 68, 89 – 90, 96, 114, 210, 212, 217 – 218, 220, 234, 237 – 238, 240, 264, 278 – 279, 280, 419
 Bahasa Tamil, 92, 230 – 231, 234, 237, 282
 Baron von Overbeck, 80
 Biasiswa, 47
 Bidang pendidikan, 1, 25, 31, 131, 482
 Biro Buku Teks, 59, 170
 Birokrasi, 175, 196
Blueprint, 535
 Bock dan Papagiannis, 307
 Bolehlatih, 350
 Budaya hidup, 322
 Budaya pemikiran, 487
 Bukan formal, 476, 485
 Bukan ikhtisas, 297
 Bumiputera, 418
 Buta huruf, 82, 93, 316, 323, 325, 328, 488, 497, 519

 Cacat akal, 41
 Cambridge Overseas School Certificate, 20
 Celik akal, 132, 145, 200, 380
 Celik huruf, 176, 311, 314, 484, 491, 495
 Cepua, 15
 Ciri *cohesiveness*, 57
 Coles, 317
 Containment-policy, 84
 Corak pendidikan formal, 52
 Corak pendidikan, 37
 Crown Colony, 247

 Dasar Bahasa Malaysia, 114
 Dasar bahasa Melayu, 96
 Dasar demokrasi, 92 – 93, 244
 Dasar destreaming, 263
 Dasar diskriminasi, 106
 Dasar egalitarian, 380

- Dasar Ekonomi Baru, 35, 45, 48 – 49,
 54, 66 – 67, 144, 153, 166, 192, 195,
 222, 272, 282, 288, 291, 295, 301,
 320 – 321, 377, 380, 501, 514
 Dasar ekuiti, 390
 Dasar elitisme, 380
 Dasar imigresen, 8
 Dasar inovasi, 112, 114
 Dasar invoatif, 101
 Dasar jus soli, 91, 143, 205
 Dasar Kementerian Pendidikan, 103
 Dasar Kerajaan, 218
 Dasar kesamarataan, 390
 Dasar Pandang ke Timur, 55
 Dasar Pelajaran Kebangsaan, 68, 212,
 507
 Dasar pelajaran, 217
 Dasar pemusatan, 95
 Dasar pemusatan sistem pentadbiran
 pendidikan, 143
 Dasar pendidikan kebangsaan, 29, 63,
 66, 88, 90, 100, 112 – 115, 143, 167,
 182, 195, 264, 295, 301
 Dasar pendidikan menengah, 260
 Dasar pendidikan, 28 – 29, 47, 66 – 67,
 74 – 78, 80 – 83, 88, 91, 93, 100, 113,
 143, 153, 245, 250, 304
 Dasar penyekatan, 81 – 83
 Dasar penyeragaman, 91, 114
 Dasar penyusunan semula sistem
 pendidikan, 278
 Dasar penyusunan, 247
 Dasar Pertanian Negara, 67
 Dasar polarisasi, 31
 Dasar politik, 270 – 271
 Dasar reformasi, 100
 Dasar sosial, 344
 Dasar terbuka, 84 – 85
 Dato' Abdul Razak bin Hj. Hussein, 28
 Datuk Seri Dr. Mahathir bin Mohamed,
 35, 50
 Delegasi, 160
 Deprivasi, 65
 Deprivatif, 76, 245
 Deria imbalanced, 288
 Deria motor, 412
 Dermasiswa, 53, 106, 252
 Destreaming, 147
 Dewey, 372
 Dimensi autoritatif, 302
 Dimensi instrumental, 147
 Dimensi intrinsik, 147
 Dimensi kualitatif, 269
 Dimensi pendidikan, 370
 Diploma, 453
 Disiplin, 90, 443
 Diskriminasi, 113
 Diskriminatif, 76
 Distribusi, 217
 Dokumen formal, 288
 Dr. Fenn, 210
 Dr. W.O. Fenn, 26
 Dr. Wu Teh Yau, 26
 Dr. Wu, 210
 Drucker, 162, 373
 E.O. Winstedt, 274
 Easterlin, 491
 Edouard Seguin, 411
 Educare, 123, 149, 151 – 153
 Edward Seguin, 336
 Efektif, 109
 Egalitarian, 402, 437
 Egalitarianisme, 405
 Eksistensialisme, 139 – 140, 151, 155,
 374, 404
 Eksperimentalisme, 136
 Eksplisit, 140, 288
 Eksplisit pendidikan awal, 408
 Eksploitasi, 81
 Ekstensif, 476
 Ekstrinsik, 458
 Ekuiti ekonomi, 327, 378, 390
 Ekuiti penyertaan, 402
 Ekuiti selaras, 390
 Ekuiti, 45, 48, 405
 Elektif, 281
 Elemen realisme-pragmatisme, 375
 Elemen sufisme, 375
 Elit, 86, 275, 370
 Elitis, 264
 Elitisme, 1
 Elitisme, 18, 64, 86 – 87, 113, 307, 402,
 405, 532
 Elitist, 221

- Emigrasi, 60
 Emosi, 456
Empiricism, 122
 Enrolmen, 206, 215, 217 – 218
 Entiti akal, 140
 Entiti fizik, 136, 140
 Entiti kerohanian, 136
 Entiti rohaniah, 140
 Entiti, 514
 Epistemologi, 131 – 132, 134 – 135, 151, 155, 371 – 373, 405
 Eksensialisme, 135
 Estetika, 121, 131 – 132, 134, 139, 150 – 151, 291, 270, 279, 435, 497, 506
 Etika perguruan, 468
 Etika profesion perguruan, 454
 Etika profesionalisme, 440
 Etika, 131 – 132, 137 – 138, 150 – 151, 203, 529 – 531
 Etimologi, 119, 123
 Etnik, 418
 Etnosentrik, 84, 202
 Evolusi masyarakat, 486
Exam-oriented, 535 – 536
Expatriate, 101
 Faedah personal, 372
 Fagerlind dan Saha, 483
 Fahaman demokrasi, 264
 Fahaman egalitarian, 370
 Fahaman elitis, 370
 Fahaman elitisme, 264
 Fahaman idealisme, 506
 Fahaman integratif, 289
 Fahaman realisme, 134
 Fahaman sekular, 122
 Falsafah, 118 – 119
 Falsafah dualistik, 371
 Falsafah eksistensialisme, 154, 374, 376
 Falsafah epistemologi, 134, 373, 402, 412
 Falsafah liberalisme, 136
 Falsafah liberalisme-pragmatisme, 376
 Falsafah pendidikan, 118 – 119, 128 – 129, 135 – 140, 149, 151 – 152, 265, 281, 288 – 299, 293, 355 – 356, 365, 371 – 372, 376, 403, 445, 525, 537
 Falsafah pendidikan guru, 289 – 290, 294
 Falsafah Pendidikan Kebangsaan, 141, 182, 288
 Falsafah pendidikan negara, 257, 289, 290, 292
 Falsafah pendidikan tinggi, 376
 Falsafah pragmatisme, 134, 403
 Falsafah progresivisme, 144 – 145
 Falsafah realisme, 373, 403
 Falsafah universiti, 404
 Fanatisisme, 477
 Favoritisme, 193
 Filasuf metafizik, 134
 Fiqah, 2 – 3
 Fleksibiliti, 322
 Francis Light, 80
 Free school, 14, 16
 Friedrich Wilhelm Froebel, 408, 410
 Froebel, 409
 Gagasan aksiom, 355
 Gangguan komunikasi, 350, 351, 353, 365
 Gangguan tingkah laku, 351, 353
 Gaspard Itard, 363
 Gearhart dan Weishahn, 348
 Golongan birokrat, 370
 Golongan elit, 321
 Golongan minoriti, 344
 Golongan proletariat, 370
 Golongan teknokrat, 370
 Golongan tersekat, 479
 Graham Bell, 363
 Guru Besar, 160, 182, 235, 424, 466
 Had umur, 95
 Hadis, 2
 Hafalan, 3
 Haji Muhammad Aji, 4
 Haji Muhammad Noor, 4
 Haji Muhammad Salleh Penaga, 4
 Haji Muhammad Taib Mufti, 4
 Haji Muhammad Tamin, 4
 Haji Sahar, 4
 Handikap, 333, 335, 339, 342, 344, 347, 353, 365, 436
 Handikap berganda, 349, 352 – 353

- Handikap deria, 349 – 350
 Handikap lepas tutur, 350
 Handikap pratutur, 350
 Hicks, 491
 Hierarki, 197
 Hijab rohaniah, 122
 Hilgard dan Atkinson, 473
 Hiperaktif, 352, 361
 Hiperkinetik, 352
 Hipokrisi, 533
 Horace Mann, 411
 Humanistik, 288
 Huruf Braille, 336
 I. Pavlov, 127
 Idea abstrak, 374
 Idealisme, 74, 133, 139 – 140, 146 – 148, 151, 155, 205, 257, 356
 Idealisme-sufisme, 289
 Identiti kesepadanan, 373
 Ideologi, 128, 149
 Ideologi ekonomi, 498
 Ideologi negara, 76
 Ideologi sekular, 12
 Ideologi sosialis, 484
 Ikhtisas, 45, 54, 100 – 103, 185, 187, 199, 273, 275, 286, 295 – 297, 308, 317, 325, 369, 377, 381 – 383, 385, 445, 450, 456, 490
 Ikhtisas guru, 422
 Iklim organisasi, 162
 Iklim sekolah, 185
 Ilmu hakiki, 373
 Ilmu pengetahuan, 440
 Ilmu wahyu, 122
 Imbang tara, 413
 Indoktrinasi, 145, 202
 Infiniti, 123
 Inkuiri, 132
 Inovasi, 115
 Inovasi baru, 362
 Inovatif, 522
 Institusi swasta, 381
 Institut Latihan Guru Khas, 354
 Institut Pengurusan Pendidikan Negara, 59, 172
 Institut Tadbiran Awam Negara, 60
 Instrumentalisme, 134
 Integrasi kurikulum, 315
 Integrasi nasional, 518
 Integrasi positif, 515
 Integratif, 146, 202
 Intelek, 120, 123, 290, 291, 445
 Intelektual, 146, 299
 Intelektual, 146, 299
 Intelektualisme, 375
 Interaksi Baka, 413
 Interpretasi, 289
 Intrinsik, 148, 458
Ipsa facto, 204
 Jabatan Pelajaran, 184
 Jabatan Pendidikan Kerajaan Inggeris, 16
 Jabatan Pendidikan Negara, 180
 Jabatan Pendidikan Negeri, 171, 175, 179, 257, 465
 James Brooke, 29
 Jamison dan Lau, 494
 Jarvis, 474
 Jawatan Perkhidmatan Awam, 103
 Jawatankuasa Barnes, 25, 209
 Jawatankuasa Kabinet Mengenai Pendidikan, 167
 Jawatankuasa Kabinet Mengkaji Pelaksanaan Dasar Pelajaran, 109
 Jawatankuasa Kabinet, 68, 109, 114, 220, 226, 253
 Jawatankuasa Kajian Keciciran, 106 – 107, 250
 Jawatankuasa Khas, 26
 Jawatankuasa Khir Johari, 490
 Jawatankuasa Kurikulum Pusat, 177
 Jawatankuasa Lemmon, 9
 Jawatankuasa Mengkaji Matlamat Latihan Perguruan, 283
 Jawatankuasa Mengkaji Taraf Pelajaran di Sekolah, 114
 Jawatankuasa Mengkaji Taraf Pelajaran di Sekolah-sekolah, 109
 Jawatankuasa Pelajaran Razak, 211
 Jawatankuasa Pelajaran, 45, 67, 91 – 93, 100
 Jawatankuasa Pemandu Pendidikan Prasekolah, 425
 Jawatankuasa Pemandu, 167

- Jawatankuasa Pembangunan, 165
 Jawatankuasa Pemeriksa, 54
 Jawatankuasa Penasihat Penyelidikan Pendidikan, 167
 Jawatankuasa Pendidikan, 28
 Jawatankuasa Penyemak, 95
 Jawatankuasa Penyemak Pelajaran, 91, 93, 99 – 100, 214
 Jawatankuasa Penyemak Semula Pelajaran, 45
 Jawatankuasa Perancang Pelajaran Tinggi, 45, 101 – 102, 490
 Jawatankuasa Perancang Pendidikan, 196, 198
 Jawatankuasa Perancangan Pelajaran Tinggi, 43 – 44
 Jawatankuasa Perancangan Pendidikan, 77 – 78, 167
 Jawatankuasa Pusat Kurikulum, 41, 78, 165
 Jawatankuasa Rahman Talib, 213
 Jawatankuasa Razak, 278
 Jawatankuasa Tempatan, 277
 Jawatankuasa Winstedt, 91
 Jean Jacques Rousseau, 408
 Jean Mare Gaspard Itard, 336
 Jean Piaget, 409, 412, 438
 Jemaah Nazir Persekutuan, 92, 222
 Jemaah Nazir Sekolah, 59, 235
 Jemaah pengelola, 92
 Jemaah Universiti, 186 – 187
 Jenis pembelajaran, 129
 Johann Wilhelm Klein, 338
 John Amos Comenius, 408
 John Dewey, 408, 411
 John F. Kennedy, 338
 John Heinrick Pestalozzi, 408 – 409
Junior Middle, 16
 Junior Middle Certificate, 87
 Kabinet tentang Gaji, 464
 Kadar pembangunan, 319
 Kadar pulangan, 105
 Kaedah ekspositori, 256
 Kaedah kumpulan, 298
 Kaedah pedagogi, 322
 Kaedah pengajaran, 329
 Kang Yu-Wei, 15
 Kanun Buruh, 85
 Kapitalis, 76
 Kapitalisme, 9
 Kategori falsafah, 130
 Kaum Cina, 210
 Kaum Melayu, 270
 Kaum Muda, 11, 21 – 22, 63, 69, 247
 Kaunseling, 294
 Kaunseling psikososial, 359
 KBSM, 256 – 257, 260, 272, 444, 468, 537
 KBSR, 256, 272, 444, 468, 537
 Kearifan, 150
 Kebekuan sosial, 523
 Kebolehdidikan, 315
 Kecacatan, 333
 Kecacatan akal, 361
 Kecacatan tunggal, 335
 Kecukupan sosial, 431
 Kecerdasan Intelek, 413
 Kecerdasan mental, 348
 Kecerdasan otak, 407
 Keciciran, 95, 250, 252, 269
 Keekspresifan, 405
 Keekspresifan pelajar, 378
 Keinstrumentalan pelajar, 379
 Kelas Ekspres, 214
 Kelas Khas Melayu, 209
 Kelas khas, 338, 354, 361
 Kelas Normal, 442
 Kelas peralihan, 38, 97
 Kelas tadika, 421
 Kelencongan mental, 348 – 349
 Kelenturan, 315
 Kemahiran intelek, 402
 Kemahiran intelektual, 312
 Kemahiran komunikasi, 358
 Kemahiran manipulatif, 234
 Kemajuan Ikhtisas Kakitangan, 292
 Kementerian Pelajaran, 220
 Kementerian Pendidikan Persekutuan, 218
 Kementerian Pendidikan, 44, 47, 50, 53, 74, 92, 103, 107, 113, 156, 160, 164 – 166, 168, 170, 172 – 175, 182, 184 – 185, 192, 196, 292, 294, 308, 341, 354, 356, 359 – 361, 395, 424,

- 428, 446, 512
 Kenal huruf, 313 – 314
 Kendiri, 371
 Kepimpinan pengetua, 466
 Keprihatinan, 334
 Kerajaan Brooke, 247
 Kerajaan Chartered Company, 277,
 Kerajaan Crown Colony, 278
 Kerajaan Perikatan, 88
 Kesedaran sendiri, 480
 Ketakupayaan, 347, 350
 Ketidakaturan bahasa, 351
 Ketidakberuntungan sosial, 409
 Ketidakberuntungan, 106 – 107
 Ketidakimbangan penyertaan, 107
 Ketidaknormalan, 333 – 334, 338, 347,
 352, 357
 Ketidakupayaan, 365
 Kewujudan hakiki, 130
 Khidmat kaunseling, 364
 Khir Johari, 114
Kindergarten, 140 – 411, 424, 433
 King Edward VII, 9, 19
 Kirk dan Gallagher, 348
 Kitab, 2
 Kitab Taurat, 122
 Kitaran mendesak, 482
 Kitaran pembelajaran, 473
 Ko-kurikulum, 180, 184, 253, 255,
 261 – 262, 275, 293, 297, 312, 443,
 447, 452, 466
 Kod Buruh, 17
 Kod etika, 532
 Kod tingkah laku, 146
 Kogan, 88
 Kognitif, 109, 407, 410, 433, 435
 Kokurikulum, 168, 234
 Komponen akademik, 253, 293
 Komponen akaliah, 123
 Komponen elektif, 260
 Komponen Ikhtisas, 293
 Komponen Kemahiran Asas, 224 – 225
 Komponen Kemahasiswaan dan
 Persekitaran, 225, 227
 Komponen Kerohanian, Nilai dan Sikap,
 225
 Komponen Kesenian dan Rekreasi, 225
 Komponen kognitif, 533
 Komponen latihan guru, 285
 Komponen pendidikan, 278
 Komponen Perkembangan Diri, 293
 Komponen teras, 268
 Komponen vokasional, 100
 Konferensi Residen-residen, 17
 Konflik autoriti, 160
 Konformiti, 50, 69
 Konotasi, 318
 Konsep integrasi, 514, 516
 Konsep kesepaduan, 256
 Konsep kurikulum, 255
 Konsep perpaduan, 252
 Konsep pembelajaran, 262
 Konsep pendidikan liberal, 261
 Konsep pendidikan, 120, 129, 151, 222,
 261, 313
 Konsep profesionalisme, 269, 512
 Konsep universiti terbuka, 369
 Konsolidasi, 48
 Konstruktivisme, 263
 Kontinum pendidikan, 310
 Kontinum pendidikan seumur hidup, 313
 Kos berulang, 61
 Kos efektif, 377
 Kos operasi, 95, 275
 Kos pembangunan, 61
 Kredensialisme, 87, 99, 308, 471, 475
 Kualitatif, 288
 Kualiti pendidikan, 115, 482
 Kualiti penyertaan, 111
 Kuantitatif, 269
 Kuantiti penyertaan, 115
 Kuasa eksekutif, 42
 Kuasa intelek, 122
 Kuota, 58, 103
 Kurikulum, 40 – 41, 50, 54, 64, 67 – 68,
 70, 75, 86, 90, 103, 222, 269, 447, 466,
 471, 485
 Kurikulum Bersepadu Sekolah
 Menengah, 256
 Kurikulum aliran Sains, 259
 Kurikulum aliran teknik, 259
 Kurikulum aneka jurusan, 100, 248
 Kurikulum asuhan, 411
 Kurikulum baru sekolah, 146

- Kurikulum baru persekolahan rendah, 55
 Kurikulum Baru Sekolah Rendah (KBSR), 35, 53, 54, 203, 223, 226, 234, 238 – 239, 244, 285, 527
 Kurikulum baru, 222, 299
 Kurikulum bercorak umum, 256
 Kurikulum Bersepadu Sekolah Menengah (KBSM), 35, 53 – 54, 244, 255, 265, 285, 527
 Kurikulum bersepadu, 260
 Kurikulum kebangsaan, 220
 Kurikulum kebaratan, 11
 Kurikulum komprehensif, 99, 245, 248
 Kurikulum lama, 221, 235, 241, 261
 Kurikulum latihan, 274 – 275, 445
 Kurikulum latihan guru, 274
 Kurikulum menengah, 261
 Kurikulum menengah rendah, 248
 Kurikulum moden, 15
 Kurikulum pelajaran, 359
 Kurikulum pembelajaran, 21, 308, 362
 Kurikulum pendidikan formal, 78
 Kurikulum pendidikan guru, 292, 294
 Kurikulum pendidikan menengah, 265
 Kurikulum pendidikan, 18, 128, 146 – 148, 150, 216, 238, 268, 278, 357, 374 – 375, 378, 401, 496, 513, 535
 Kurikulum pengajaran, 133
 Kurikulum Perguruan, 293, 297
 Kurikulum sekolah, 44, 50, 99, 20, 427
 Kurikulum sekolah menengah, 247, 253 – 254
 Kurikulum sekolah rendah, 24, 40, 203, 220 – 222, 239, 278, 289, 292, 302, 303
 Kurikulum tersirat, 142
 Kurikulum universiti, 376
 Kurikulum vokasional, 13
 Kursus Kaedah, 281
 Kursus lanjutan, 397
 Kursus Perguruan Dalam Cuti, 275
 Kursus Perguruan Hujung Minggu, 275
 Kursus perguruan, 43 – 44
 Kursus PPAK, 283
 Kursus PPAR, 283
 Kursus teknikal, 54
 Kursus teras, 283
 L.J. Barnes, 25, 209
 Laissez-faire, 5, 63 – 64, 69, 84, 115, 270 – 271, 301, 303, 305, 424, 436, 438
 Laporan, 50, 114
 Laporan Abdul Rahman Talib, 34
 Laporan Barnes, 25 – 26, 33, 63 – 64, 66, 91, 209 – 211, 239, 272, 274
 Laporan Fenn-Wu, 26, 33, 66, 91, 210, 239, 272
 Laporan Jawatankuasa Kabinet, 50, 53, 88, 112, 220 – 221, 297, 471, 527
 Laporan Jawatankuasa Mengkaji Taraf Pelajaran di sekolah-sekolah, 112
 Laporan Jawatankuasa Pendidikan 1956, 29
 Laporan Jawatankuasa Penyemak Pelajaran, 34
 Laporan jawatankuasa, 464
 Laporan kabinet, 35, 224, 239, 244, 253 – 255, 258 – 260, 263, 272, 284, 291
 Laporan Kajian Keciciran, 53
 Laporan Keciciran, 35
 Laporan Keciciran, 303
 Laporan Khir Johari, 35, 66, 88, 101, 272, 291, 369
 Laporan Majid, 35, 47, 67, 106, 112 – 113
 Laporan McLellan, 66
 Laporan Murad, 35, 53, 67, 88, 112, 252, 291, 303
 Laporan Rahman Talib (1960), 36, 42, 49, 63, 66, 88 – 89, 112 – 114, 213, 215, 239, 247 – 248, 272, 280, 291
 Laporan Razak, 29 – 30, 35, 41 – 42, 50, 63, 66 – 67, 88 – 89, 93, 112 – 114, 153, 205, 211 – 213, 237 – 239, 244, 247, 263, 272, 278, 280, 404
 Laporan Suruhanjaya Aitken, 396
 Laporan Winstedt, 83
 Laporan Woodhead (1955), 33, 35, 278
 Latihan amali, 260
 Latihan elitis, 484
 Latihan guru, 43, 55, 294, 296 – 297, 299, 425, 427
 Latihan ikhtisas, 421

- Latihan Mengajar, 281, 297, 453
 Latihan orientasi guru, 235
 Latihan perguruan, 279, 453
 Latihan Perguruan Normal Ringkas, 275
 Latihan Perguruan Tiga Tahun, 284
 Latihan profesional, 401
 Latihan, 445, 474, 480 – 481, 485, 488
 Legitimasi politik, 372
 Lembaga Pelajaran Negeri, 41
 Lembaga Penasihat Pelajaran Negeri, 42
 Lembaga Pengelola, 42
 Lembaga Peperiksaan, 54
 Lembaga Peperiksaan Malaysia, 59
 Lembaga Tatatertib Sekolah, 184
 Liberalisasi, 515
 Liberalisme, 136, 288, 371 – 372, 404
 Lieberman, 444
 Liputan kedalaman, 298
 Logis, 321
 Louis Braille, 337

 Mahathir Mohamad, 220
 Majlis Operasi Kebangsaan, 35
 Majlis Pelajaran Tinggi, 45, 102
 Majlis Peperiksaan Malaysia, 54
 Majlis Universiti, 186
 Makrifat, 133
 Maktab Latihan Harian, 44
 Maktab Melayu Kuala Kangsar, 17 – 18
 Maktab Perguruan Harian, 281
 Maktab Perguruan Kent, 33
 Maktab Perguruan Perempuan Melayu di Melaka, 14
 Maktab Perguruan Sultan Idris, 13
 Maktab pertanian, 369
 Maktab Perubatan King Edward VII, 27
 Maktab Raffles, 27
 Maktab, 441
 Malacca Free School, 9, 18
 Malay Eton, 18
 Malayanisasi, 101, 103
 Malaysian Association of the Blind, 341
 Malcolm Macdonald P.C., 28
 Manipulasi, 371
 Manipulatif, 505
 Manusia normal, 353
 Maria Montessori, 337, 408, 411, 430, 437

 Martabat pendidikan, 127
 Martin Luther, 408
 Masyarakat ateis, 136
 Masyarakat hippie, 136
 Masyarakat majmuk, 237
 Matlamat pendidikan, 25, 28, 35, 48, 118, 373, 466 – 467, 480
 Mazhab epistemologi, 373
 Media pengantar, 114
 Mekanisme penyekatan, 444
 Mekanisme sosial, 162
 Melisan, 128
 Mendemokraskan pendidikan, 49
Mental block, 535
 Merit, 194, 303, 402
 Meritokrasi, 357, 370
 Metafizik, 130, 132, 134, 148, 151, 155
 Minat, 450
 Mobilisasi sendiri, 480
 Mobiliti, 45, 278
 Mobiliti pembelajaran, 53
 Mobiliti sosial, 14, 22, 86, 307, 368, 378, 400
 Mobiliti sosioekonomi, 88, 144
 Mobiliti vokasion, 324
 Modal fizikal, 500
 Modal manusia, 500
 Model British, 373, 376
 Model Froebel, 411
 Model Head Start, 432
 Model Jerman, 373
 Model kekurangan persekitaran, 409
 Model kitaran, 104
 Model kitaran pendidikan, 105
 Model kurikulum, 422
 Model pembangunan, 489
 Model pembangunan ekonomi, 328
 Model pembangunan strategik, 331
 Model pendidikan, 408
 Model perkembangan, 409, 428
 Model perkembangan Piaget, 414
 Model rol, 298, 300
 Montessori, 409, 412
 Moral, 452, 457
 Morris, 491
 Motorderia, 430
Multidicipline, 385

- Murad Mohd. Noor, 222
 Murad, 114
 Musa Hitam, 221
 Mutakhir, 136
 Mutu kurikulum, 86
 Mutu pendidikan, 49, 286, 404,
 446 – 447
 Myers, 490
*National Association for Remedial
 Education Malaysia*, 341
 National Education Association, 338
Naturalism, 122
 Negeri-negeri Melayu Bersekutu, 14, 17,
 82, 206
 Negeri-negeri Selat, 12, 17, 82
 Nepotisme, 193, 477
 Neutral, 515
 Nilai, 480
 Nilai estetika, 119, 223, 379
 Nilai hakiki 127, 137, 145, 148
 Nilai instrumental, 127, 145, 152, 529
 Nilai intrinsik, 152
 Nilai konformiti, 204
 Nilai konservatif, 10
 Nilai moral, 529
 Nilai murni, 532
 Nilai mutakhir, 130, 355, 532
 Nilai sekular, 304
 Non-egalitarian, 88
 Norma kehidupan, 104
 Norma, 4, 76, 202 – 203, 529, 531
 Normatif, 125
 North Borneo Chartered Company, 29
 O.T. Dussek, 82
 Objektif pendidikan, 74
 Operasi, 126
 Operasi formal, 127, 413
 Operasi konkrit, 127, 413
 Orang cacat, 334 – 335
 Ordinan Pelajaran 1952, 27 – 28, 35 – 36
 Ordinan Pelajaran, 89, 112 – 113, 212, 278
 Ordinan Pendaftaran Sekolah, 16
 Organisasi, 262
 Organisasi bukan formal, 158 – 159
 Organisasi formal, 158, 160, 192 – 193,
 195 – 197
 Organisasi Islam, 185
 Organisasi majikan, 481
 Organisasi pendidikan, 4, 49, 58, 60,
 175 – 176, 373 – 374
 Organisasi pendidikan Malaysia, 196
 Organisasi pentadbiran, 48, 156, 315,
 398
 Organisasi Pentadbiran Pendidikan, 179
 Organisasi Sekolah, 182, 466
 Organisasi Universiti, 185
 Orientasi kurikulum, 202, 238
 Orientasi pendidikan, 368
 Orientasi politik, 516
 Orientasi politik, 517
 Orientasi rural bias, 274
 Orientasi sosial, 77, 516 – 517
 Overseas School Certificate, 87
 Paras normal, 351
 Parti Perikatan, 28
 Patriotik, 282
 Pcacharopoulos & Woodhall, 492
 Pedagogi, 300, 445
 Pedro Ponce de Leon, 335
 Pejabat Pendidikan Daerah, 175, 465
 Pejabat Pendidikan Negeri, 82
 Pelaburan dalam pendidikan, 105
 Pelajaran elektif, 260
 Pelajaran teori, 369
 Pelajaran teras, 260
 Pelajaran vokasional, 24
 Pelaksanaan kurikulum, 147, 180
 Pembangunan sosial, 472
 Pembangunan strategik, 321
 Pembinaan, 414
 Pembelajaran afektif, 533
 Pembelajaran imaginatif, 371
 Pembelajaran inkuiri, 256
 Pembelajaran sendiri, 128, 323
 Pembelajaran sendiri, 317, 524
 Pembelajaran, 125, 128 – 129, 132, 308,
 447, 473 – 474
 Pembentukan tingkah laku, 362
 Pemberian biasiswa, 53
 Pembinaan jiwa, 123
 Pemenuhan sendiri, 362
 Pemikiran analitik, 129
 Pemikiran simbolik, 414

- Pemulihan, 256, 298, 444
- Pernulihan Berasaskan Komuniti, 345
- Penang Free School, 9, 16, 18
- Pendakwah Kristian, 1, 7, 11, 17, 31, 84, 207, 238, 247, 275, 277
- Pendekatan analitik, 119, 151
- Pendekatan deskriptif, 119, 151
- Pendekatan epistemologi, 371
- Pendekatan falsafah, 119, 372
- Pendekatan kurikulum, 123
- Pendekatan normatif, 119, 151
- Pendidikan Agama Islam, 36
- Pendidikan Am, 323
- Pendidikan aneka jurusan, 34
- Pendidikan asas, 220 – 221, 223
- Pendidikan awal, 407 – 410, 435
- Pendidikan awam, 339
- Pendidikan berulang, 316 – 317
- Pendidikan bukan formal, 2, 307 – 308, 310, 312, 315 – 316, 322 – 324, 326 – 327, 329, 331, 474 – 475
- Pendidikan demokratik, 443
- Pendidikan Dewasa, 313, 316 – 317
- Pendidikan formal, 132, 156, 277 – 278, 308 – 313, 326, 329, 474, 476, 485
- Pendidikan guru, 55, 168, 268, 270 – 272, 274 – 275, 277 – 278, 285, 287 – 289, 291 – 292, 295 – 299, 301 – 302, 304 – 305, 377, 445
- Pendidikan ibu bapa, 432
- Pendidikan individu, 341
- Pendidikan informal, 408, 524
- Pendidikan Inggeris, 18
- Pendidikan Jasmani, 292
- Pendidikan Kanak-kanak Buta dan Pekak, 292
- Pendidikar: Ketatanegaraan, 434
- Pendidikan Khas, 281, 333 – 334, 340, 347, 353 – 355, 359 – 360, 362 – 365
- Pendidikan lanjutan, 316, 325
- Pendidikan lepas, 402
- Pendidikan liberalisme, 373 – 374
- Pendidikan Melayu, 83
- Pendidikan menengah, 245, 248, 257
- Pendidikan menengah komprehensif, 34
- Pendidikan menengah rendah, 253
- Pendidikan menengah tinggi, 262
- Pendidikan moden, 25
- Pendidikan Moral, 36, 99
- Pendidikan negara, 104
- Pendidikan nonformal, 63
- Pendidikan pemulihan, 214, 292
- Pendidikan percuma, 36
- Pendidikan peringkat rendah, 227
- Pendidikan Prasekolah, 294, 408, 415 – 418, 422 – 425, 427 – 428, 433 – 438
- Pendidikan rendah, 205 – 207, 211 – 212, 217 – 218, 220, 222, 238, 346
- Pendidikan rohani, 450
- Pendidikan sejagat, 36, 99
- Pendidikan sekolah rendah, 316
- Pendidikan sekular, 82
- Pendidikan Seni, 292
- Pendidikan seumur hidup, 313 – 314, 317, 468, 476, 485, 497, 524 – 525
- Pendidikan Sivik, 323 – 324, 329
- Pendidikan tak formal, 307 – 308, 310, 312, 317, 323, 326, 329, 436 – 437, 476, 486, 497
- Pendidikan tak informal, 474
- Pendidikan teknik, 43
- Pendidikan tinggi, 368 – 370, 372, 375, 377 – 378, 380 – 381, 385, 399, 401 – 404, 442, 475, 513
- Pendidikan universiti, 55, 58, 102, 385, 494, 497, 499
- Pendidikan utilitarian, 104
- Pendidikan vokasional, 43, 259, 323, 328 – 329, 361
- Pendidikan khas, 336, 356 – 357
- Pendidikan rendah, 309
- Pengajaran, 128, 447, 449
- Pengajaran kelas bercantum, 284
- Pengajaran Mikro, 293, 299
- Pengajaran pembelajaran, 452
- Pengalaman deria, 134
- Pengaliran, 53
- Pengantar bahasa Malaysia, 96
- Pengantar Inggeris, 97 – 99
- Pengantar Melayu, 96 – 99, 209, 217
- Pengayaan, 256, 298, 437
- Pergerakan Reformasi, 15

- Pengetua, 110, 160, 182, 466
 Pengetua guru besar, 464
 Penggredan Sekolah, 464
 Penguasa Pelajaran Setempat, 25
 Penguasa Pelajaran Tempatan, 92, 95
 Pengurusan pendidikan guru, 278
 Penilaian Murid, 297
 Penilaian pembelajaran, 130, 266
 Pentadbiran berpusat, 198
 Pentadbiran birokratik, 175
 Pentadbiran pendidikan, 33, 42, 175
 Pentadbiran sekolah, 452
 Penyata Jawatankuasa Perancang Pelajaran Tinggi, 34
 Penyata Razak, 222
 Peperiksaan Penilaian, 34, 214, 233
 Peperiksaan Queen's Scholarship, 87
 Peradaban moral, 137
 Perancangan pendidikan, 59
 Perbahasan, 118
 Perbelanjaan awam, 250
 Perennialisme, 135, 139 – 140, 151, 155
 Perguruan, 440 – 442, 445 – 446, 448 – 451, 460
 Peribumi, 270, 277
 Peringkat makro, 508
 Peringkat mikro, 508
Peripheral zone, 319
 Perjanjian Antara Kerajaan, 100
 Perjanjian Bangkok, 80
 Perkembangan diri, 257, 291
 Perkembangan Diri Individu, 225
 Perkembangan individu, 48, 290
 Perkembangan intelek, 413
 Perkembangan kualitatif, 48, 60, 288
 Perkembangan menengak, 55
 Perkembangan pendidikan, 1, 270
 Perkhidmatan kaunseling, 357
 Permintaan sosial, 399, 415
 Persatuan Pendakwah London, 14
 Persekolahan harian, 510
 Persekolahan, 316
 Personaliti, 407
 Perspektif aksiologi, 127
 Perspektif autoritatif, 264
 Perspektif makro, 203, 289, 504
 Perspektif mikro, 203
 Pertubuhan Kesihatan Dunia, 345
 Pesimistik, 522
 Pendidikan Inggeris, 277
 PIBG, 452, 460
 Plato, 372
 Polarisasi, 65, 84, 144, 202 – 203, 205
 Polio, 342
 Politeknik, 43
 Pondok, 4
 Pra-operasi, 127
 Pragmatik, 125, 134
 Pragmatisme, 136
 Pragmatisme, 288, 290, 371 – 372, 374, 404
 Prasekolah, 313, 414, 427, 431
 Prejudis, 346
 Premis idea, 120 – 121, 141, 147
Prestigious, 14
 Primer pendidikan, 377
 Prinsip demokrasi, 106
 Prinsip egalitarian, 369
 Prinsip humanistik, 297
 Prinsip pendidikan, 146, 281
 Prinsip utilitarian, 102
 Profesion perguruan, 455 – 456
 Profesionalisme guru, 440, 467
 Profesionalisme perguruan, 450
 Profesionalisme, 444, 446, 465, 467, 512
 Program Foroenel, 428, 436
 Program *Head Start*, 428, 431, 437
 Program montessori, 428, 430
 Program *Peabody*, 428
 Program Pestalozzi, 438
 Program Piaget, 433
 Progresivisme, 135, 139 – 140, 151, 155, 356
 Projek Amalan Makanan dan pemakanan, 53
 Projek *Animation rurale*, 327 – 328
 Proletariat, 321
 Proses biologi, 349
 Proses Malayanisasi, 402
 Proses membuat keputusan, 189
 Proses pelaksanaan dasar, 189
 Proses pembesaran, 407
 Proses peralihan, 443
 Proses ubahansur, 505

- Psacharopoulos & Woodhall, 491
 Psacharopoulos, 491, 495 – 496
 Psikoanalisis, 364
 Psikologi, 107, 446, 458
 Psikologi kanak-kanak, 413
 Psikologi pendidikan, 281
 Psikomotor, 109, 146, 256, 410
 Psikososial, 356, 361
 Psikososioemosi, 351
 Psikoterapi, 294
Public Law, 338 – 341
 Pulangan pelaburan sosial, 105
 Pusat latihan, 423
 Pusat latihan guru, 278
 Pusat Latihan Harian, 36, 215, 279, 281 – 282, 442
 Pusat latihan perguruan, 278
 Pusat latihan sementara, 279
 Pusat Perkembangan Kurikulum, 50, 59, 165, 169, 177, 235, 434
 Pusat prasekolah, 425
 Pusat Sumber, 53
 Pusat-pusat Latihan Harian, 29
- Qalam, 2
 Quran, 3
- R.J. Wilkinson, 13, 18
 R.O. Winstedt, 13
 Rahmat penyuluh, 122
 Rancangan alih bahasa, 100
 Rancangan Kurikulum Rendah, 232
 Rancangan Latihan Perguruan Bersepadu, 283
 Rancangan Latihan Perguruan Gabungan, 282
 Rancangan Sekolah Bercantum, 53
 Rasisme, 477
 Realisme, 139 – 140, 148, 151, 155, 290, 405
 Realiti fizik, 371
Red tape, 175
 Reformasi, 66
 Reka bentuk kurikulum, 340
 Retrogresif, 479, 536
 Rev. R.S. Hutchings, 18
 Revolusi Perindustrian, 372
 Revolusi Sains, 372
- Rukunegara, 48 – 49, 66, 141 – 143, 153, 195, 224, 269, 272, 282 – 283, 288, 291, 295, 301, 514
 Rusuhan, 217
- Samuel Gridley Howe, 336
 Saraf deria, 351
 Saraf otak, 351
 Sarjana, 453
 Sayid Muhammad bin Zainal Abidin, 4
 Sayid Sheikh Ahmad Al-Hadi, 11
 Sebastian, 361
 Sedar-kendiri, 123
 Sekolah Agama Madrasah, 5, 7, 11, 20 – 21, 83
 Sekolah *free*, 9, 19, 63, 82
 Sekolah Inggeris, 5, 22
 Sekolah Jesselton, 31
 Sekolah Kebangsaan, 25
 Sekolah khas, 354, 359, 441, 460
 Sekolah Khas Harian, 354
 Sekolah Lanjutan Kampung, 93, 95, 316
 Sekolah Melayu, 13
 Sekolah pendakwah, 208
 Sekolah pondok, 2 – 4, 10, 63
 Sekolah Quran, 31
 Sekolah Sukarela Rakyat, 277
 Sekolah Tadika, 418 – 419
 Sekolah teknik, 9, 54 – 55
 Sekolah vernakular, 13, 17, 24
 Sekolah Vernakular Cina, 5, 14 – 15
 Sekolah vernakular Melayu, 5, 13 – 14, 26, 31
 Sekolah Vernakular Tamil, 5, 13, 17
 Sekolah vokasional, 441
 Sekularisme, 20
 Selisihan mikro, 507
 Senat, 186
Senior Middle, 16
 Separa ikhtisas, 45, 54, 286, 325, 377
 Separatisme, 84
 Separuh ikhtisas, 101 – 102, 285, 192, 369, 381 – 383, 403, 490
 Sesal sendiri, 5
 Seumur hidup, 310, 313
 Sheikh Abdul Kadir, 4
 Sheikh Abdul Malik bin Abdullah, 3
 Sheikh Daud bin Abdullah Al-Fatani, 4

- Sheikh Tahir Jalaluddin, 11
 Sheikh Waksu, 4
 Simbiotik, 372
 Sindrom Down, 361
 Singapore Institution Free School, 19
 Sir George Maxwell, 27
 Sir Henry Gurney, 26
 Sir Hugh Clifford, 27
 Sistem akal, 133
 Sistem bersifat relatif, 157
 Sistem ekologi, 204
 Sistem Jawatankuasa, 77, 175 – 176
 Sistem Jemaah Pengurus, 42
 Sistem Kad Perakam Waktu, 173
 Sistem kapitalis, 483
 Sistem kepercayaan, 531
 Sistem latihan, 211, 279
 Sistem Latihan guru, 95
 Sistem linguistik, 350
 Sistem nilai, 529 – 530, 532
 Sistem organisasi, 130, 203
 Sistem pelajaran, 68, 212, 214
 Sistem pemilihan 297
 Sistem pendidikan formal, 50, 60, 69,
 77, 90, 104, 106, 269, 292, 428, 437,
 509
 Sistem pendidikan negara, 164
 Sistem pendidikan, 1, 4, 26, 29, 42,
 47 – 50, 54, 59, 63 – 64, 68 – 69,
 74 – 75, 81, 83, 87, 89, 100 – 101, 109,
 11, 118 – 119, 137, 143, 159 – 160,
 194 – 195, 203, 211 – 212, 218, 269,
 278 – 279, 282, 284 – 285, 288 – 292,
 301 – 302, 404, 443, 471, 475, 482,
 504 – 505, 507 – 508, 510, 512, 519,
 536
 Sistem pengaliran, 109,
 Sistem Penguasa Pelajaran Setempat, 41
 Sistem pengurusan, 59, 423
 Sistem penilaian, 316
 Sistem pensijilan, 254
 Sistem pentaksiran, 256
 Sistem peperiksaan, 110, 114 – 115, 278,
 524
 Sistem persekolahan, 24, 27, 29, 33,
 63 – 64, 87, 208, 217 – 218, 220, 271
 Sistem persekolahan Malaya, 31
 Sistem pusat, 164
 Sistem saraf deria, 351
 Sistem saraf pusat, 333
 Sistem sekolah, 157 – 158, 182, 210,
 307
 Sistem semester, 261, 273
 Sistem sosial, 157 – 158, 160, 196, 302,
 380
 Sistem terbuka, 158
 Siswazah, 168, 287, 294, 368, 378, 383,
 401, 461 – 464, 491
 Skema kognitif, 413
 Skim Gaji Aziz, 442
 Skim Gaji Suffian, 442
 Skim gaji, 273
 Skim kurikulum, 272
 Skim Pinjaman Buku Teks, 63, 172
 Skop intrinsik, 518
 Skop pembelajaran, 138
 Smith, 490
 Sosial, 47
 Sosialisasi, 10, 76, 131, 144, 151 – 152,
 182, 203, 205, 263, 310, 422, 427, 437,
 488
 Sosialisasi politik, 204
 Sosiobudaya, 207
 Sosiobudaya tersekat, 411
 Sosioemosi, 433, 435
 Sosiologi, 446
 Stamford Raffles, 27, 80
Status quo, 86, 204
 Stephen dan Roderick, 378
 Struktur kurikulum, 48
 Struktur organisasi, 160, 163
 Struktur Organisasi Jabatan Pendidikan
 Negeri, 180
 Struktur organisasi pentadbiran sekolah,
 182
 Struktur pendidikan formal, 34, 36, 38,
 51
 Struktur pendidikan, 22, 28, 36
 Struktur pentadbiran, 164
Subject matter, 123, 132, 135, 150, 239
 Subordinat, 58, 302
 Subsistem, 157, 274, 302
 Sukatan pelajaran, 33
 Sulaiman Daud, 268

- Sumber tanah, 320
 Sumber tenaga manusia, 1, 307, 341
 Sumber tenaga, 309, 374
 Superordinat, 58, 302
 Suprasistem, 269, 302
 Suruhanjaya Penyelidik, 28
 Suruhanjaya Aziz, 450
 Suruhanjaya McLean (1939), 27
 Suruhanjaya Perkhidmatan Guru, 465
 Suruhanjaya Perkhidmatan Pelajaran, 295, 446
 Suruhanjaya Carr-Saunders, 27
Survival, 146
Systematization, 81
 Taakulan, 132
 Tafsir a-Quran, 2
 Tajwid, 2
 Tak formal, 485
 Talidomida, 352
 Tangga Gaji Baru Guru, 462
 Taraf pendidikan, 42
 Tatatingkat autoriti, 197
 Tauhid, 2 – 3
 Teknik pengajaran, 444
 Teknik penilaian, 447
 Teknikal, 475, 481
 Teknokrat ikhtisas, 192
 Teknokrat, 370
 Teknologi, 475, 481, 484 – 485, 489
 Teknologi pendidikan, 446
 Teknologi pengajaran, 286, 447
 Tempoh hidup, 312
 Tentatif, 289
 Teori Bloom, 127
 Teori Herzberg, 460
 Teori Kelas Tingkah Laku Pembelajaran Bloom, 127
 Teori Keperluan Maslow, 459
 Teori Pelaziman Operan, 127
 Teori Pelaziman Operan Skinner, 129
 Teori pembelajaran, 446
 Teori pengurusan saintifik, 193
 Teori Penyebatian, 514
 Teori Perkembangan Operasi Mental Piaget, 127
 Teori Perkembangan Mental Piaget, 129
 Teori Piaget, 414
 Teori psikologi, 151
 Teori Rangsang, 129
 Teori Rangsang-Gerak, 127
 Teori *trickle down*, 321
 Teras pembangunan, 318
 Teras pemikiran, 374
 Teras, 290, 362
 Terencat akal, 335 – 336
 Terminologi, 129
 The Malacca Free School, 19
 The Malay Eton, 86
 Thomas Hopkins Gallaudet, 337
 Tidak peduli sendiri, 352
 Tingkah laku terbias, 352
 Tokoh filsuf, 119
 Totalitarian, 76, 130
Trade mark, 192
Trickle-down, 329
 Tulisan rumi, 206
 Tutorial, 262
 Ujian Pencapaian Sekolah Rendah, 234

PENDIDIKAN DI MALAYSIA

- Umur persekolahan, 17
- Unintelligible*, 125
- Unit Latihan, 292
- Unit Pembelajaran, 232
- Unit Pengambilan dan Penempatan, 295
- Universiti cawangan, 369
- Universiti kembar, 381
- Universiti Malaya, 28
- Univeristi mini, 261
- Unsur indokritinasi, 208
- Urusan akademik, 399
- Utilitarian, 288 – 289
- Vakum, 126
- Vernakularisme, 31, 84
- Vernakular Cina, 11, 26
- Vernakular Melayu, 10, 22, 82
- Vernakular Tamil, 11, 85
- Vernakular, 11, 65, 87, 238, 240, 244 – 245, 265, 271 – 272, 275, 277, 303, 442, 460
- Vernakularisme, 1, 5, 11, 50, 64, 69, 205, 263 – 164, 271
- Victoria Institution, 9, 18
- Vokasional, 36, 86, 460, 475, 488
- Warisan budaya, 15
- Wheeler, 491
- Woodhall, 491, 496
- World view*, 521, 528
- Wujud Lembaga Pengajian, 273
- Zaman Jepun, 208